

NAZIONALE
BIBLIOTECA
VITT. EMANUELE
13
17 C
14

CLAVDII TVTII

Archipresbyteri Hostiliani I. C.

NOVAE REPETITIONES DVAE,

Rubricæ nimirum & Legis Vnicæ, C. quando non pet. part.

Legis item Prægnantis, ff. de Pœnis.

QVÆSTIONES PRÆTEREA XVIII.

in materia Iuris Patronatus Ecclesiastici.

Et Allegationes in iure Quinquaginta, diuersis in causis, & foris ab eodem ex facto propositæ.

Omnibus tam in Scholis, quàm in foro versantibus perutiles & necessariæ.

Indice adiecto rerum pariter, & verborum copiosissimo.

CVM PRIVILEGIO.

VENETIIS, Apud Hieronymum Polum. 1597.

ILLVSTRISSIMO AC REVERENDISSIMO D. D. OCTAVIO FRANGIPANI Mirto, Epiſcopo Tricaricenſi,

Ac Apoſtolicæ Sedis ad inferiorem Germaniam Nuncio, cum poteſtate Legati de latere,

Domino ſuo colendiſſimo.

VM ab ineunte mea adoleſcentia Iureconſulti perſonam appetiui, eam poſt aliquot annos, & non ſine magno labore adeptam, ita ſuſtinere, ita eius partes gerere ſum conatus, vt in tanta legali ſcientia decere exiſtimaui. Nunc autem, quæcumque in foro diſſerui, & in priuatis nonnullorum controuerſijs, vel in Vicarij Generalis officio Epiſcopatus Tricaricenſis, ſub olim Reuerendiſſimis Dominis Antonio Capreolo Romano, ac Ioanne Baptiſta Santonio Grauinate Tricaricenſium Epiſcopis, docui, cum per plures annos fui in eo officio verſatus, in lucem proferre decreui; vt ſi quę in illis eſt vtilitas, cum ijs, qui poſt me erunt, communicetur. Verum enimuero ſolent hi, qui aliquid in vulgus emittunt, curare, vt in alicuius Principis nomine appareat: vt illius auctoritate dignitateque tutum ſit opus ab

obtrectatorum morſibus. Proinde Illuſtriſſime, ac Reuerendiſſime Præſul, tuæ amplitudini, tuæq; auctoritati, atq; protectioni dicare has meas lucubratiunculas ſum arbitratus. Si enim tua grauitas atque ſcientia ſuffragabitur, iniquorum aculeos non verebor. Nam quis damnabit opus a laudato viro laudatum? omnes equidem obmuteſcent: quinimo ſi quid in eo obiurgatione dignum inuenerint, id nota non afficient, ſed vt tanto dicatum viro venerabuntur. Suſcipe igitur Præſul Illuſtriſſime has meas lucubrationes hilari fronte, & defende, nec muneris modicitatem, ſed dantis beneuolum animum, gratumque obſequium accipias. Atque vt amplitudinem tuam lubens recolo, ita me, dum vixero, fidorum in numero famulorum ſemper habeas, rogo atque obſecro. Vale Illuſtriſſime ac Reuerendiſſime Domine, quem mihi, & toti Tricaricenſi Diœceſi, quàm diutiſſime ſeruet incolumem; ſemperque fœlicibus incrementis in maius prouehat idem, qui te donauit orbi, Chriſtus Optimus Maximus. Datum Auguſtæ Treuerorum ex Germania, Nonis Iulij, Anno Domini 1595.

Claudius Tutius

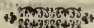
Archipresbyter Hoſtiliani.

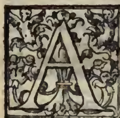
INDEX

INDEX RERVM, ET MATERIARVM,

quæ in hoc volumine continentur.

SERIE ALPHABETICA miro ordine digestus.

C

Cleri-

D

Doctor

ECCLE-

E

F

Fal-

G

H

Hypotheca,

J

Instru-

Iudican-

L

Laicus

Matri-

N

Probatio-

Q

R

Reductio

S

T

Tempus

FINIS.

CLAVDII TVTII V. I. D.

ARCHIBRESBYTERI HOSTILIANI

Repetitio in Rubr. & l. Unic. C. Quán. non petent. part.

SVMMARIVM.

1 *Præfationes libentius nos inducunt ad lectionem propositæ materiæ.*
2 *Ius accrescendi versatur circa varia.*
3 *Causæ quatuor requiruntur, & concurrunt ad rem efficiendam, & quæ sunt.*
4 *Causa efficiens quæ dicatur in hac nostra materia.*
5 *Ius accrescendi a quo iure sit introductum, & num. 7. 13. & 21.*
6 *Ius accrescendi an locum habeat in testamento militis.*
8 *Substitutio est ex mente testatoris.*
9 *Dictio quasi, quando importet impropriètatem, & quando veritatem.*
10 *Accessio quæ fit vni ex hæredibus, fit per modum alluuionis.*
11 *Testator non potest decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus.*
12 *Verba quisquis hæres erit, conueniunt illi, qui est hæres ex voluntate defuncti.*
14 *Ius accrescendi non habet, qui portionem habet ex iure speciali.*
15 *Argumentum non sumitur ex diuersis, & num. 140.*
16 *Militis voluntas seruari debet.*
17 *Ius accrescendi prohibetur per distinctionem.*
18 *Miles potest decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus.*
19 *Bonorum possessio contra tabulas datur à prætore contra voluntatem testatoris.*
20 *Ius accrescendi habet locum inter eos, qui rumpunt testamentum per bonorum possessionem contra tabulas.*
22 *Ius accrescendi hæreditarium non potest prohiberi à testatore.*
23 *Causa materialis quæ sit in hac materia nostra.*
24 *Iuri accrescendi ad hoc vt sit locus, quæ requiruntur, & num. 39.*
25 *Causa formalis, quę sit in hac materia nostra.*
26 *Ius accrescendi non habet locum inter succedentes ex iure diuerso, & nu. 50.*
27 *Causa finalis, quę sit in hac materia nostra.*
28. *Prętor non potest facere hæredem, nec vt qui est hęres desinat esse hæres.*
29. *Iuri accrescendi ad hoc, vt sit locus requiritur, vt sint plures personę.*
30 *Hęres vniuersalis institutus non potest vnam rem adire, & alteram repudiare. & numero 35.*

74 *Fiscus non dicitur hæres, sed successor vniuersalis.*
75 *Hæres etiam quòd vendidißet hæreditatem, potest tamen conueniri a creditoribus.*
76 *Hæres etiam quòd vendidisset hæreditatem, retinet tamen ius hæreditarium.*
77 *Circuitus inutilis est euitandus.*
78 *Ius accrescendi transit in venditorem hæreditatis, non in emptorem.*
79 *Ius substitutionis non transit in emptorem hæreditatis.*
80 *Ius accrescendi est tacita substitutio.*
81 *Speciale illud dicitur, quod est contra regulas iuris.*
82 *Ius accrescendi habet locum post repudiationem.*
83 *Iuri accrescendi non est locus inter succedentes iure diuerso.*
84 *Emptor subrogatur in locum venditoris.*
85 *Subrogatus sapit naturam subrogantis.*
86 *Verbum videtur regulariter importat improprietatem.*
87 *Exclusus ex vno capite potest succedere ex alio, & num. 143.*
88 *Filius habet legitimam successionem in successione materna.*
89 *Senatusconsultum est portio iuris ciuilis.*
90 *Repudians vnum caput, quod venit post aliud videtur totum repudiasse.*
91 *Bonorum possessio vnde cognati, competit post bonorum possessionem, vnde legitimi.*
92 *Intellectus qui verbis legis non conuenit non est admittendus.*
93 *Bonorum poßessio vnde liberi cessat in successione materna.*
94 *Filius exclusus a successione paterna per caput vnde liberi, admittitur tamquam agnatus.*
95 *Succedens vti agnatus non excludit succedentes vnde liberi.*
96 *Bonorum possessio proximioribus defertur.*
97 *Hæreditas si defertur lege, vel Senatusconsulto, defertur vnde legitimi.*
98 *Successio legitima illa dicitur quę descendit ex lege, vel Senatusconsulto.*
99 *Prætor non habet potestatem condendi legem.*
100 *Nepos excludit alios agnatos, & cognatos existentes in eodem gradu.*
101 *Nepotes retinent qualitatem filiationis, & habent annum.*
102 *Decius defenditur ab Authore.*
103 *Nepos dicitur semper suus, sublato patre de medio.*
104 *Successio legitima cessat in emancipatis.*
105 *Filij inspecto iure ciuili sunt sui, & necessarij.*
106 *Ius prætorium non potest facere, vt quis desinat esse hęres.*
107 *Qui dicit vnum, aliud excludit.*
108 *Emancipati legitimè succedunt.*
109 *Alimenta, & successiones ęquiparantur.*
110 *Ablatiuus absolutus importat conditionem.*
111 *Consequentia non valet, debetur ius alimentorum, ergo debetur legitima portio.*
112 *Legitima debetur de iure naturali, non ciuili.*
113 *Præscriptio triginta annorum locum an habeat in omnibus iuribus.*
114 *Prætoris beneficium abstinendi fuit inductum in gratiam.*

115 *Sui sunt restituti ad pristinum ius per beneficium prætoris.*
116 *Præscriptio fuit cognita de iure Codicis, & non Digestorum.*
117 *Beneficia prętoris quando sint annalia, & quando perpetua.*
118 *Beneficium abstinendi non babet locum in filio legitimato.*
119 *Argumentum sumi non potest ex verbis narratiuis factum.*
120 *Limitationes ad clementinam de probationibus.*
121 *Factum alienum probabiliter ignoratur.*
122 *Gloss. censetur vltimam opinionem approbare.*
123 *Transplantatio verborum aliquando toleratur.*
124 *Intellectus, qui non babet difficultatem non est amplectendus.*
125 *Ius accrescendi mutat gradum, an non, & quòd non.*
126 *Opiniones Doctorum, an successio legitima sit impedimento iuri accrescendi.*
127 *Argumentum non sumitur ex diuersis.*
128 *Lex quæ generaliter loquitur, generaliter intelligi debet.*
129 *Lex vna declaratur per aliam, & restringitur.*
130 *Hæredes de iure ciuili babent tempus triginta annorum adeundi.*
131 *Prætor constituendo tempus dicitur prouidisse creditoribus.*
132 *Ratio vbi eadem militat, ibi eadem iuris dispositio militare debet, & nu. 150.*
133 *Hærede nolente adire, potest bonis dari curator.*
134 *Dictio, vel, est alternatiua, & interdum copulatiua.*
135 *Iuri accrescendi ad hoc vt sit locus, portio debet esse euacuata.*
136 *In copulatiuis vtrumque adimpleri debet.*
137 *Iuri accrescendi non est locus, non cessante legitima successione.*
138 *Renuncians vni remedio, non censetur renunciasse alteri.*
139 *Argumentum fieri non potest ex textu habente plures intellectus, & num. 141.*
145 *Petitio limitata non excludit ius accrescendi.*
147 *Ius accrescendi accrescit consideratione intellectuali.*
148 *Similitudo vbi est, facilis est transitus, & è contra.*
149 *Ius accrescendi habet locum inter institutum in vniuerso, & institutum in re certa.*

VM in hoc titulo accrescendi materia pertractetur, expediens duxi nonnulla prius præmittere, argum. l. 1. ff. si cert. pet. cum præsertim hoc facere doceat Bar. in rubr. ff. de acq. hæred. ex eo
1 † quia præfationes libentius nos ad lectionem propositæ materiæ inducunt, & cum eò venerimus, euidentiorem præstant intellectum, ita dicit Iurisconf in l. 1. ff. de orig. iur.
2 Cum igitur † istud ius circa varia versetur, modo circa vsumfructum, vt in tot. tit. ff de vsufruct. accresc. & tradit Bart. in rep. l. re coniuncti, nume. 57. versic. quarto vtrum. Modo circa contractus, vt in l. si mihi, & Titio, & ibi per Doct. ff. de ver. obli.

Modo

Modo circa legata, vt in l. si mihi, & tibi, ff de leg. 1. & per Bar. in d. l. re coniuncti, & in l. 1. §. his ita. C. de cadu. tollen. Modo circa hæreditatem, & appellatur ius accrescendi hæreditarium. & hæc erit materia Rubr. nostræ, simul cum l. vnic. infra eod.

3 Et cum ad rem ipsam † efficiendam quatuor causæ concurrant, atque requirantur, vt not. Bal. in rub. C. de rescind. vend. per tot. Abb. in proœm. Decretal. nu. 8. & per Cagnol. in rubr. procem. Digestorum. Efficiens, Finalis, Materialis, & Formalis.

4 Causa † vero efficiens dicitur lex, vt puta si sumus in successione ciuili, sit ipsa lex ciuilis; si in successione prætoria, sit ipsa lex prætoria,

5 & illud ius † accrescendi est ex prouisione meræ legis ciuilis, ita tenet Bald. in l. vnica, num. 25. in 9. q. & Curt. iun. nu. 21 infra eod. & scribentes in d. l. re coniuncti, ff. de legat. 3. & in l. vnica, C. de caduc. tollen. & mouentur p. l. Celsus, §. fi. ff. de leg. 2. & per l. si in testa. ff. de vulg. & pup. Probatur ratione: quia si verum esset, ꝙ istud ius esset introductum

6 a testatore, sequeretur necessario, ꝙ in † testamento militis esset locus iuri accrescendi, sed consequens est falsum, l. si duobus, & l. quærebatur, ff. de testa. milit. ergo, & antecedens. Ideo dicas ius esse introductum a l. ciuili, ex quo infertur, ꝙ si statuto disponitur, ꝙ portio nō accrescat alteri, sed veniat ad successores ab intestato, illud statutū erit validū, ita not. Angel. Imol. & Alex. in l. 2. in 2. not. ff. de vulgar. & pupil.

7 Altera est † opinio, ꝙ causa efficiens huius iuris accrescēdi hæreditarij, sit tacita mens defuncti, & sic volunt nōnulli Doct. ꝙ istud ius sit introductū a lege mediante voluntate defuncti, & sic per consequēs volunt ēt tale ius esse introductum ex mente testatoris, ita dicunt Doctores hic, & Castr. in l. si in testamento, ff. de vulg. & pupi. nu. 2. & in l. si Titio, §. Iulianus, ff. de leg 2. & Alex. in d. l. si in testamento, nu. 4. Ias. in l. 1. num. 5. C. de testamen. milit. & ibi per alios scribent. Cagnol. hic num. 22. Socin. iun. in cons. 152. num. 11. lib. 2. Mouentur primo per l. si Titio, & Meuio, §. Iulianus, ff. de leg. 2. vbi concluditur, ꝙ ille qui ve-

8 nit ex iure accrescendi, venit tāquam, vel quasi substitutus, † sed substitutio est ex mēte testatoris, vol. 3. ff. de vulg. & pupill. cum similibus, ergo. Cæterùm huic text. respondetur, quòd ille text. non profert illa verba quasi substitutus respectu voluntatis testatoris, cum ipse ex prouisione legis habeat, d. l. si in testamento, ff. de vulg & pup. sed profert oneris iniuncti, cum nullum verbum ibi de voluntate testatoris adsit. Nec obstat si cum Cagnol. hic dicas, si ita esset, sequeretur, quòd iste esset verè substitutus cū respectu istius oneris iniuncti habeat illas qualitates, quas habent substituti, sed hoc est falsum, vt patet ex illa di-

9 ctione, † quasi, cuius natura regulariter īportat īproprietatē, Rñdeo ꝙ tūc ista dictio, quasi, est nota improprietatis, cū non profertur per modum rōnis, aliàs si profertur, tūc importat veritatē. vt no. Bal. in l. qui

Romæ,§.duo fratres,verſ.ad hoc no.gloſſ.de verb.oblig.ſed ibi in illo tex. profertur per modum rationis, ergo ibi dicetur verè obligatus ad ſubeundum illud onus, & ſic dicitur ſubſtitutus reſpectu oneris iniuncti.

Præterea,eſto quòd iſta dictio, quaſi, denotet impropriètatem,tamen hoc eſt ex eo, quia ſubſtitutus propriè dicitur ille, qui venit ex mente teſtatoris,ſed ibi ipſe eſt præter mentem. ergo,nam per miniſterium legis appellatur ſubſtitutus.

Secundo adducitur text. in l. ſeruus communis ab extraneo, ff. de acquir.hæred.ibi tacito iure. Verùm friuola eſt hæc argumentatio, quia non ſequitur,inducitur tacito iure,ergo ex tacita voluntate de-
10 functi. Nam cum iſta † acceſſio quæ fit vni ex iſtis hæredibus altero repudiante fit per modum alluuionis,vt l.ſi Titio fructus,ff.de vſufru. & quemadm.quis vtat.vnde cum iſta alluuio paulatim, & tacito modo operetur, ita iſtud ius accreſcendi tacito quodam modo defert iſtam portionem repudiantis alteri, & non expreſſe, ſed tacitè, ne te-
11 ſtator decedat † pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, quod eſſet contra l.ius noſtrum,ff de regul.iur.

Tertio adducitur l.ſi in teſtamento,ff.de vulg.& pupill.ſub.& probatur ibi rectè,quia ſi non induceretur ex tacita voluntate teſtatoris, ſequeretur quòd hæres,de quo ibi,non diceretur hæres teſtatoris,ſed conſequens eſt falſum, vt ibi, quia non ſolum eſt hæres reſpectu portionis ſuæ,ſed etiam portionis auctæ,verum huic textui reſpondetur ex intentione Soci.in l.ſi mihi, & tibi,ff.de leg.1.quòd hoc non ſit ibi ex tacita volũtate teſtatoris,ſed ex ipſa lege, vt patet in fine illius tex. nam partem quam habet ex iure accreſcendi, habet ab ipſa lege, vt probat optimè ille tex.in fine. Nec obſtat ſi cum Decio dixeris, ſi hoc eſſet verum,ſequeretur,quòd hæres de quo ibi,non comprçhendere-
12 tur ſub illis verbis,quiſquis hæres erit. † Nam illa verba conueniunt illi,qui eſt hæres ex voluntate defuncti, vt l.qui liberis, §.hæc verba, ff.de vulga.& pupill. ſed in propoſito compræhenditur ibi in illo tex. ſub illis verbis, hæres cui accreſcit portio. ergo iſte hæres compræhenditur ex voluntate defuncti etiam reſpectu auctionis. Reſpondeo,non ex hoc reſpectu,ſcilicet,quòd ius accreſcat ex voluntate defuncti ibi illi hæredi,dictum hæredem ſub illis verbis compræhendi: ſed quia,vt dixi,ius illud accreſcendi accreſcit alteri portioni ad ſimilitudinem alluuionis,d.l.ſi Titio fructus,ff.de vſufru.& quemad. Vnde ſicut portio, cui accreſcit, eſt ex illo iure accreſcendi, ita illa portio hæreditaria,quæ accreſcit cenſetur eiuſdem iuris. Vnde ſicut illa poterit compræhẽdi ſub illis verbis,ita etiam iſta. Vnde ſicut alluuio inducitur prçter voluntatem vicinorum,ita iſtud ius accreſcendi inducitur a lege præter voluntatem teſtatoris.

13 Ideo

13 Ideo altera est opinio, quòd istud ius hæreditarium † accrescendi, sit inductum ex prouisione legis præter voluntatem testatoris, ita tenet Imol. in l. 1. §. si cohæredis, ff. ad l. Falcid. Soci. in l. si mihi, & tibi, in princ. ff. de legat. 1. per l. 3. §. sed & si coniunctim, ff. de leg. præstan. inducendo hoc modo, prout inducit Socin. qui dicit, si istud ius esset ex mente testatoris, sequeretur, quòd quoties coniunctim duobus est factum legatum, & vnus esset incapax, sequeretur, quòd portio istius incapacis accresceret alteri, sed hoc est falsum, vt ibi probatur, ergo istud ius non prouenit ex mente testatoris, sed a lege. Huic textui dupliciter respondetur: primo, quòd ibi ideo non accrescit, quia ibi ille
14 † habet portionē iure speciali, ideo non mirum, si ei non accrescit, vt ibi tex. facit, & no. Bar. ibi, per illum tex. & per l. mulieri, & Titio, ff. de cond. & demonstr. & idem Bar. no. in l. re coniuncti, ff. de lega. 3. & refert Dec. hic.

Secundo respondetur, ꝙ nos loquimur de iure accrescendi hæreditario, in quo absurdum est, quòd non sit locus iuri accrescendi, ne testator decedat pro parte testatus, & pro parte intestatus, d. l. ius nostrum, ff. de reg. iur. secus est in legatis, in quibus ista absurditas cessat, vt tradunt Doctor. in d. l. re coniuncti, & hic loquitur d. l. 3. §. sed, & si
15 coniunctim. Ideo ex ea † tanquàm diuersa, non potest argui iuxta l. 3. §. nihil cōmune, ff. de acquir. poss. & l. Papinianus exuli, ff. de minor.

Secundo pro hac opinione adducitur l. si duobus, ff. de testam. mili. ibi probatur, quòd si istud ius accrescendi esset ex voluntate testatoris, sequeretur, quòd in testamento militis esset locus iuri accrescendi
16 semper, sicut in pagano, quia † voluntas militis seruari debet, l. licet. supra de pact. & l. militis, infra, de testamen. milita. sed hoc est falsum, cum in testamento militis non sit locus iuri accrescendi, l. si duobus, ff. de testam. milit. ergo non videtur ex voluntate testatoris competere, & ista fuit ratio. Imol. in l. 1. §. si cohæredis, ff. ad l. Falcid. & eam refert Dec. num. 3. licèt ab ea recedat. Stringitur istud fundamentum, quia vult ille tex. quòd demum ibi in illo tex. sit locus illi iuri accrescendi, quando constet de voluntate militis defuncti, sed in dubio nō præsumitur ista tacita voluntas, ergo &c. & sic concluditur hoc ius esse ex prouisione legis, ita inducit Socin. in d. l. si mihi, & tibi. huic fundamento respondet Ruin. in d. l. si mihi, & tibi. quòd ideo non est mirum in d. l. si duobus, quia miles libertus ibi distinxit patrimonia, non voluit vnum esse hæredem in vna parte, & alium in alia parte, &
17 sic † per distinctionem prohibuit ius accrescendi. vt Corn. in l. 1. infr. de milit. testam. & sequitur Cagnol. hic num. 21. tamen ista responsio non satisfacit: quia tex. in d. l. si duobus. nullam facit mentionem de ista distinctione patrimonij, quia tunc diceretur habere plures hæreditates, vt no. infr. in l. 1. de milit. testam. Ideo secundo loco respondet

Curt. iun. hic, col. 3. ex eo non est locus iuri accrescendi ibi, quia sumus in exclusione patroni, sed hoc est absurdum, cum patronus ei libertatem dederit, & sic ibi tex. habuit pro absurdo, quòd patronus ille excludatur ex tacita voluntate defuncti. Verùm hæc quoq; ratio
18 tuta non est, quia tex. ille non fundat se in rõne Curtij: sed quia † miles potest decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus, vt d. l. si duobus, & l. quærebatur, ff. de testam. milit. & l. 1. cum cæteris seq in C. de testam. milit. & ibi stat specialitas militis. Ideo vltimo respondeas cum Dec. hic, num. 3. quòd ideo in illo tex. cessat ius accrescendi, quia ibi videtur voluisse pro ea portione decedere intestatus, cum censeatur se confirmare cum dispositione iuris communis, l. cum ita. §. hæredes mei. ff. ad Trebell. secus in testamento pagani, d. l. ius nostrum. ff. de reg iur. cum multis similibus.

Tertio adducunt isti Doctor. hanc rationē pro ista secunda oppositione, quia si verum esset, quòd istud ius induceretur ex tacita mēte defuncti, sequeretur ꝙ inter illos, qui rumpunt testamentum pro
19 bon. poss. cont. tab. non esset locus iuri accrescendi, cum † bon. poss. cont. tab. datur à prętore contra voluntatem testatoris, l. 1. in prin. ff. de legat. præst. & l. vt liberis, de collat. bon. sed consequēs est falsum,
20 cum † inter ipsos sit locus iuri accescendi, vt l. si duob. in princ. de cōtratab. l. 1. §. si quis ex nepotibus, de coniug. cum emancip. liber. ergo falsum est etiam antecedens, ꝙ proueniat ex voluntate testatoris: nā tali casu simpliciter ius accrescendi ex dispositione legis iudicatur: & à testatore aliquo modo dici non potest. vt concludit Dec. hic in finalibus verbis in 1. lectura. idem est inter eos, qui rumpunt per quærelam. Nam certum est, hoc esse contra voluntatem defuncti, vt d. l. 1. de legat. pręstan. & d. l. vt liberis, in princ. de collat. & tamen inter eos quoque habet locum ius accrescendi. vt l. si proponas. §. fi. ff. de inoff. testam. Verum huic fundamento, quod fortiter videtur vrgere, Respondetur, ꝙ licèt isti liberi succedant contra voluntatem defuncti, tamen non per hoc dicuntur habere ius accrescendi contra voluntatem defuncti, sed potius cum voluntate defuncti. Nam bene verum est, ꝙ cōtra voluntatem succedunt, sed postquam sunt admissi, tunc succedunt secundum voluntatē, & non contra, cum in illo actu non impugnent testamentum, quia verisimile est, ꝙ si pater cogitasset, ꝙ testamentum suum non valeret, vtique voluisset eos inuicem succedere, & nō alios venientes ab intestato. arg l. cū acutissimi. C. de fideic.
21 Hoc tamen non obstante, ego dico istud † ius ex prouisione legis inductum esse, vt d. l. si duobus, ff. de milit. testam. quia si verum esset, quòd istud ius esset ex tacita voluntate testatoris, sequeretur, quòd illis duobus hæredibus institutis, in d. l. si duobus, portio deficiens accresceret. Nec obstat si dixeris, quòd miles voluerit decedere pro parte

testatus,

testatus,& pro parte intestatus: quia respondeo, quòd non habet locũ in dubio, sed vbi constat, eum voluisse vti suo priuilegio. Vnde cum ibi non constat, potius præsumitur vti voluisse iure communi. l. quãquam, infra, de milit. testam. ita nõ. Corn. in l. 1. inf. de testam. milit. &
22 Dec. hic, nu. 3. in 1. lectura. Et ex hoc † infertur, quod istud ius accrescendi hæreditarium non possit prohiberi à testatore, vt Aret. not. in § hęreditas. Instit. de hęred. instit. Alex. in l. quoties. C. de hæred. instit. Soc. in cons. 140. vol. 1. & consuluit Paris. in cons. 44. vol. 3. & Gozad. in cons. 21. nu. 6. & Rot. Rom. in decis. 333. in nou. aliàs & decis. 1. de testam. & ista est magis communis opinio, vt attestatur Dec. in 1. lect. nu. 3. vers. sed in contrarium & in 2. lect. num. 21. pro qua facit tex. in l. vnica. § his itaque. de caduc. tollen. vnde si testator tale ius prohibuit testamentum non tenet; vt prędicti consulentes in supra allegatis consilijs concludunt.

Pro introductione istius iuris accrescendi in præcedenti diximus prænotandum esse, quæ sit caussa efficiens, quæ formalis, quæ materialis, quæ finalis. Vidimus supra de causa efficienti. sequitur ergo vi-
23 dere, de materiali, ideo concludas tu, causam † materialem esse deficiẽtiam vnius portionis hęreditarię per repudiationem, siue lapsum temporis, & acquisitionem illius partis euacuatæ per alterum cohęredem, vt colligitur ex l. vnica. inf. eo. tit. nostro. & ex l. vnica. § his itaque, de caduc. tollen. & ex toto tit. de iur. accrescen. & sic colligitur
24 ex hoc, † quòd ad hoc vt possit esse locus iuri accrescendi, requiritur quòd aliqua pars sit euacuata, ita colligitur ex d. § his itaque, & ex gl. 11. in fi. inf. eo. in l. vnica. & ex gl. in l. si duo patroni. ff. de iureiur. Secundo colligitur, quòd opus est, vt aliqua pars sit acquisita per alterum: nam tũc pars euacuata accrescit alteri portioni acquisitæ per cohæredem iure ciuili. vt d. § his itaque. ideo in hac materia ita concludendum est, nec etiam hic causam materialem esse mentem defuncti, sed illud, quod supra dictum est.
25 Causa formalis est, vt † eodẽ iure deferatur portio, quæ accrescit, quo est altera acquisita, vt tradunt Curt. iun. hic, num. 12. Cagno. col. pen. Bonon. nu. 28. Salic. nu. 10. & alij Docto. communiter in l. vnica. inf. eo. post gl. ibi, in fi. & probatur hoc in l. sed cum patroni. ff. de bon.
26 possess. vbi expressè probatur, ꝙ ius † accrescendi non habet locum inter succedentes iure diuerso. nam ibi non habet locum inter patronum & libertum, cum libertis succedat per secũdum tabulas, patronus per contra tabulas. Secundo probatur ratione, quia vt dicit Bal. & Aret. in l. si totam. ff. de acq. hæred. si verum esset, quod inter diuerso iure succedẽtes esset locus iuri accrescendi, sequeretur, quòd vna, & eadem hæreditas diuerso iure censeretur. Sed consequens est falsum, quia non debet vna & eadem res diuerso iure censeri, vt l. cum

qui

qui ædes.ff.de vsucap.ergo est etiã falsum antecedens. ideo dicas istas portiones eodem iurę deferri,aliàs non esset locus iuri accescendi,vt videbimus infr.cum glo.fin.in l.vnica,infr.eo.

Postquã vidimus,quę sit causa efficiens,quæ materialis,& quę formalis. Sequitur ergo pro complemento istius introductionis videre,
27 quæ sit † causa finalis, & circa hoc Doctor.varia adducunt, & variè loquuntur,& plures adducunt rationes.

Prima ergo ratio originalis fuit,quam no.gloss.in l.seruus communis,ff.de acquir.hæred.scilicet, ne testator decedat pro parte testatus, & pro parte intestatus,& eam sequitur Odofred.in l.vnica. infr.eo. in 5.col.& post eum Ludou.Roma.& Bar.in l.vnica,§.his itaque,de caduc.tollen.Bald.in l.si mihi,& tibi,in prin.de leg.1.& Matthesil.in d.l. vnica,§.his itaque, & pro hac opinione est bonus tex.in d.l.si duobus, ff.de milit.testam.l.ius nostrum, ff.de regul.iur. Verùm licet ista ratio communis sit,vt dicit Dec.in d.l.vnica.infr.eo.tit. in prin.lectur.nu.4. tamen reijcitur ibi a Ias. num.12. & a posterioribus, in l.re coniuncti, de lega.3.& ab Alciat.lib.4.Paradox.cap.8. Verum respondetur,quòd ibi non constat de ista voluntate defuncti,cum de hoc ibi nullum verbum, nec tex. ibi se fundat in hoc, immo ibi potius apparet de contraria voluntate, cum non dederit substitutum ibi vniuersalem; sed particularem, quo tollitur necessitas adeundi, vt tradunt Doctor.in l.1.ff.de vulgar.& pupill.Dec.infr.in l.vnica,nume.23. dicit illum tex. non probare, cum ibi sit casus specialis, scilicet, ne persona testatoris staret in suspenso, & Bar.in d.l.si solus,de acqu.hæred. Ista responsio secundum Rainald. Perus. non videtur tuta. nam quandoque istud conceditur in iure,vt stet in suspenso, cum non statim cogatur hæres deliberare, an velit adire,vel non. Vlterius quando sunt plures instituti,vnus potest statim adire, alius potest deliberare, & sic potest stare impedimento. Verùm hæc quoque solutio non videtur mihi bona, quia videtur contra tex.in l.actus legitimi.ff.de regu.iur.tamen subsisto,quia adhuc de hoc non sum bene certus. Bene verum est,quòd ratio istorum non videtur generalis, quia nõ militat in suis hæredibus, qui statim fiunt hæredes, etiam quòd habeant beneficium abstinendi
28 à prætore,per hoc non desinunt esse hæredes,quia † sicut prętor non potest facere hæredem,§.quos autem,Institut.de bonor.possess.ita nõ potest facere,quòd ille qui fuit de iure ciuili hæres,desinat hæres esse, l.& si fine, §.sed quod Papinianus,ff.de minor.not.Ias. infr.in l.vnica, colum.9.tamen vt dixi,subsisto,& iterum cogitabo,quia,vt dixi,licèt ratio non sit generalis,tamen sufficit verificari in aliquo casu, vt possit stare in pendenti ad tollendam rationem, Bar.in d.l.si solus,& Dec. in l.vnica,infr.eo.num.23. Ideo respondeas ad d.l.si solus,per Franc. de Aret.in l.is qui hæres,de acquir.hæred. quòd ibi non sumus in ma-

29 teria iuris accrescendi, sed in alia materia. Probatur, quia ad hoc † vt sit locus iuri accrescendi hæreditario, oportet quòd sint plures personæ, quibus sit assignata ista hæreditas, siue cōiunctim, siue disiunctim, vt colligitur ex l. vnica, § his itaque, de cadu. toll. & ex l. vnica, in fr. eo. sed in d. l. si solus, vnicus tantum erat institutus, vt patet ibi. ergo illa lex non vrget in ista materia: fit bene illa interpretatio ibi, ne hæres acquirere posset vnam partem, & aliam repudiare. ut ibi declarat gl.
30 & Bar. & idem Bar. in l. 1. ff. de acquir. hæred. nam † cum testator eum in omnibus portionibus instituerit hæredem, esset absurdum, quòd vnam vellet adire, aliam non, vt l. 1. & 2. ff. de acquir. hęred. & quòd sit hoc absurdum, declarat in terminis Iurisconsultus, in l. absurdū, ff. de bo. liber. & post eum Imperator in l. vnica, in d. §. his itaq;, de cad. toll.

Secundo igitur contra communem supra relatam rationem adducunt supradicti Doct. hoc. Nam si prædicta ratio esset vera, sequere-
31 tur, quòd in successione † ab intestato non esset locus iuri accrescendi, sed consequens est falsum, vt ex generalitate l. vnicæ, infr. eo. appa ret, & ex l. qui ex ducentis, ff. de acqu. hæred. ergo etiam est falsum antecedens, & ratio ista non videtur generalis. Dec. infr. eo l. vnic. in primo not. nume. 17. respondet huic fundamento, dicens, per hoc non tolli, quin ratio communis non procedat facto testamento ab inte-
32 stato. Nam ille qui potuit † condere testamentum, & non condidit, videtur velle, vt proximiores in gradu succedant, ad quod facit gloss. solemnis, in l. non iustam, vbi Bald. ff. ad Trebellia. & hæc eius tacita voluntas habetur pro testamento, cum censeatur vocare venientes ab intestato, atque proximiores, l. si quis cum nullum, & l. conficiuntur, ff. de iur. codi. Hoc ergo stante, quòd eius tacita voluntas habeatur pro testamento, tunc si vnus ex istis adeat, alius verò non, tunc defunctus videtur decedere, quasi pro parte testatus, & quasi pro parte intestatus, cum sua tacita voluntas non adimpleatur, nec ei acquiratur, quem ipse tacitè instituit, & sic contra volūtatem defuncti deuoluetur ad succedentes in gradu, verum ista consideratio Decij non placet, & in specie repræhenditur ab Alciat. lib. 4. Paradox. cap. 1. quia secundum eum, primò sequeretur, quòd inter duos qui succedunt per querelam, vel per contra tab. non esset locus iuri accrescendi, cum succedant contra voluntatem defuncti, l. vt liberis, ff. de collat. sed consequens est falsum, vt l. si proponas, ff. de inoffic. testam. & l. si duobus, de contra tab. ergo & etiam antecedens, & si replicaueris, vt supra diximus, quòd licèt isti contra voluntatem defuncti admittantur, tamen ius accrescendi habent secundum voluntatem. Respondeo quòd verum est, quòd isti non habent contra voluntatem istud ius, sed bene succedunt contra voluntatem, vnde cum consideratio Decij procedat in succedendo. ergo &c.

Secun-

Secundo si consideratio Decij esset vera, sequeretur, quòd in succes-
33 sione pupillorum non esset locus iuri accrescendi, cum † non possit testari, vt l.1.ff.de suis,& legit.hæred. sed consequens est falsum, vt patet ex generalitate, l.vnica, infr.eo.& ex eo quòd non inuenitur prohibitum, vt l.illam, C.de collat.

Tertio si consideratio Decij esset vera; sequeretur, quòd quælibet dispositio verba faciens de testamento, pertineret ad successionem ab intestato, sed hoc falsum est, vt l.si idem, de Codicil. Nec verum est, quòd illa tacita voluntas defuncti sit restricta solum ad primum gradum;
34 cum † iste defunctus, atque eius dispositio censeatur se conformare cum dispositione iuris communis, vt l. hæredes mei, §.cum ita, ff.ad Trebell. Sed ius commune facit, vt primo repudiante, secundus admittatur, iuxta tit.de success.edict.

Vltimo ista consideratio Decij est contra tex. in l.ius nostrum, ff.de reg.iur. vbi Iurisconsultus considerat differentiam inter eum, qui re vera decedit testatus, & inter eum, qui re vera decedit intestatus.

Ideo secundo aliam adducunt rationem, & ad contraria Iaf. vnico verbo respondetur, quòd allegata per eum non procedunt in iure accrescendi hæreditario, & ad l.fundus ille, ff.de contrah.empt.dicas, vt per Alciat.loco supra allegato, quòd non loquitur in iure accrescendi, sed in iure non decrescendi. Secundo inquam loco, alia adducitur ratio, quę est sumpta ex proprijs verbis Imperatoris, in d.l.vnica, §.his itaque, de cadu.toll.& ratio est ista. Ideo ius accrescendi hęreditarium
35 introductum est, † quia absurdum est, hæredem posse vnam partem hæreditatis adire, aliam vero partem repudiare, & ad hoc concordat text.in l.1.& 2.ff.de acquir.hæred. & ego addo pulcherrimum text.in hac materia, in l. nam absurdum, ff. de bon. libert. & hanc rationem hic approbat Corraf. & si dixeris hoc procedere, quando vnicus hæres tantum fuisset institutus, sed nos præsupponimus plures. Respondeo, hoc non esse verum, quia d l.vnica, §.his itaque, loquitur in pluribus hæredibus siue coniunctis, siue disiunctis, vt ibi apparet. Tamen licèt ista ratio circa hoc videatur colorata, tamen non est bona, quia ibi non affertur ratio, quare sit introductum ius accrescendi; sed quare nolentibus, siue inuitis acquiratur. Ideo Bal. tertio loco in d.l.vnic. §.in primo, de cadu.toll. dicit istud ius accrescendi esse introductum, quia hæreditas vnita debet deferri proximis in gradu, & istis modis eodem modo vnita debet deferri secundis in gradu, primis repudiantibus, siue exclusis lapsu temporis, & sic deinceps, & non potest vna, & eadem res acquiri, tam primis in gradu, quàm secundis in gradu, ne
36 vna, & eadem res diuerso iure censeatur, cum † ius accrescendi non mutet, vt dixi, gradum, vt §.penul.Instit.de bonor. possess. & cum ista ratione transit Dec.in l.vnica, infr.eo.nu.29. & videtur transire Aret.

in l.1.

in l.1.ff.de acquir.hæred.& cum ista transit Guliel. Bened. in repetit. c.Raynutius,nu.20.de testam.& Alciat.lib.4.Parad.c.10.Verum huic etiam rationi potest responderi,dicendo esse contra tex.in §.1.& §.si igitur.in Auth.de hęred.ab intest.vbi acquiritur vna,& eadem hæreditas filio,qui est in primo gradu,& nepoti, qui est in secundo gradu, nisi dixeris tu,ꝙ ibi nepos non succedit tãquam persona propria, sed tanquam ex persona patris, vigore transmissionis, & sic sunt in pari gradu,& succedunt in stirpes,& non in capita,vt declarat Imperator in §.cum filijs.Inst.de hæred.ab intest. & consuluit Dec.in cons.1.

Secundo,si vera esset ratio Bal.sequeretur,ꝙ cohęres ex iure accrescendi excluderet substitutum,contra l.2.§ si duo.ff.de bono.poss.secũd.tab.Ideo ego in ista materia pluribus opinionibus recollectis ita

37 concluderẽ.Ideo † ius accrescendi esse introductũ,vt in materia successionis duę regulę seruarentur,& sic coniungerẽ simul duas rõnes, & dicẽtem sic.Si sumus in successione testamentaria,& sic qñ conditum est testamentum,tunc vera sit ratio communis,quæ est ne testator decedat pro parte testatus,& pro parte intestatus.d.l ius nostrum, ff.de reg.iur.& cõprobatur ex dictis Bal.in l.fin.de indict. viduit.tolli. quia tunc esset scindere personam testatoris quia cõsideraretur vno modo testatus,alio modo intestatus,& sic est explicata prima regula.

Alia est regula in hac materia,vt si sumus in successione legitima, & sic qñ non est conditum testm̃, & tunc sit vera ratio Bal.cũ in hoc casu fuerit introductũ gratia seruandi successorium edictum,cũ absurdum sit,vt vna, & eadẽ res diuersis in gradu personis deferatur,cõtra l.cũ qui ædes,ff.de vsuc.& ex hoc colligit̃,quare substitutus excludat cohęredẽ à iure accrescẽdi,qa tunc d.l.ius nostrũ , nõ habet locũ.

Tertia põt addi regula ex mente quorundam.s.Rainal.Perus.vt si cõsideretur persona hęredis,tũc sit vera ratio Curtij.s.ideo esse introductũ,ne scindatur mens testatoris,qđ esset,si vnã adiret,alterã repudiaret,sed põt replicari iudicio meo,illã non fuisse rationẽ introducẽdi ius accrescendi,sed potius quare inuitis,vel nolentibus acquiratur.

Explicatis istis causis formalibus,quæ ad scientiam, quare sit introductũ istud ius accrescendi pertinebãt, ne mihi ascribi possit illud dictũ,s.turpe est patritio viro ignorare ius in quo versatur, ideo ego sequutus ordinẽ Iurisconsulti, in l.1.ff.de iust.& iur. qui cũ esset in tractatu iuris, in primis ponit,& nobis assignat diffinitionẽ iuris, & idẽ facit,& eum sequitur Imperator.Instit.eod.tit.de iust.& iur. qui ante omnia dat definitionem iustitiæ, & post istos,idem facit Bart. in rub. ff.de acquir.hæred. quia cum esset in tractatu acquirendarum hæreditatum dat nobis diffinitionem hæreditatis. Ideo ego, qui eos in ista legum scientia tanquam Deos colo, ne ab ordine istorum recedam, opus est mihi, postquam confeci ex illis causis istud ius accre-

scendi,

ſcendi tradere definitionem iuris accreſcendi, & definiendo decla-
38 rare † quid ſit.

Et primo definit Bald. in l. ſi mihi & tibi. ff. de leg. ſed quia non eſt vera definitio, ideo ſuper ea non inſiſto. Secundo loco Curt. hic definit, ſed eam recentiores damnant, quia non tradit perfectam doctrinam. Tertio loco Ripa aliam aſſignat, tamen à quibuſdam reprobatur, & bene, quia ſentit eſſe idem ipſum ius, & legem creantem, & diſponentem, contra tex. in c. debitum. de Baptiſm. & c. qui tuas. de iur. patr. & c. fin. de inſtit. vt per Doctor. declaratur in c. 1. de conſtit. Adde Dec. in rub. C qui admit. num. 48. Ideo à Rainaldo Peruſ. ſic definitur, vel potius declaratur. Ius accreſcendi eſt æqualitas à lege antiqua introducta, qua portio deficiens in totum ei, qui acquiſiuit, tacitè accreſcit per modum alluuionis, vt l. ſi Titio fructus. ff. de vſufr. & quemadm. quis vtat. & ideo ibi ponitur æqualitas, per l. quid aliud ſunt iura. ff. de verb. ſignif. ibi lege antiqua. probat optimè l. Celſus. §. fin. ff. de legat. 2 & per l. 1. §. ſi nemo. ff. ad Trebell. deficiens, ponit tanquàm verbum generale comprehendens quocunque modo, ſcilicet ſiue per lapſum temporis, ſiue per repudiationem, vt l. ſi in teſtamento. ff. de vulg. & pupil. adde quòd poteſt etiam per mortem deficere ei, qui acquiſiuit tacitè, probatur ſecundum iſtos in l 3. §. acquirere. ff. de bon. poſſeſ. ſed hoc iudicio meo, melius probatur per l. ſeruus communis ab extero, ibi, tacito iure. ff de acquir hæred. & per l. vnic. d. §. his itaque. Ego autem addidi in totum, & ideo dixi, quia probo per ſolemnem glo. in l. ſi duo patroni. in verb iuraſſe. ff. de iureiu. quia ſi non deficeret in totum ipſo iure, non eſſet locus iſti iuri, vt optimè ibi glo. illa probat. Adde d. §. his itaque. d. l. vnica de caduc. tollen. & ita not. Salic. in l. 1. C. qui admit. & poſt eum Alex. in vltimo no. dum dixi per modum alluuionis, probo per tex in l. Titio vſufructum. ff. de vſufru. & per iſta ſit declaratum, quid ſit ius accreſcendi.

His igitur ſic declaratis, ſequitur videre iudicio meo, quæ requirã-
39 tur ad hoc † vt locum habere poſſit iſtud ius accreſcendi. Cagnol. & Bonon. hic plura enumerant, ſed tu ex mente aliquorum dicas eſſe quatuor requiſita; Primò requiritur coniunctio, quod declara vt per Bar. in l. re coniuncti. num. 26. de legat. 3. & iſta coniunctio diuiditur, quia quædam eſt hominis, quædam legis, de iſta legis coniunctione habetur in l. ſi pluribus. ff. de legat. 1. Coniunctio verò hominis eſt triplex: de qua in l. triplici modo. ff de verb ſign. & latè habetur ordinariè per Bar. & cæteros Doctor. in d. l. re coniuncti.

Secundum requiſitum eſt, vt non habeat locum adita hæreditate, pro quo eſt bonus tex. in l. ſi minor. ff. de acquir. hæred. & ſic requiritur, quòd portio non ſit agnita, & ad hoc facit pulcherrimus tex. in fi. in l. 1. ff. de vſufruc. accreſc. & l. aquam. ff. quemadm. ſeru. amit. & pro

hoc

hoc facit tex.in c.1.de succes.feud.& c.1.de fratr. de nou.benef.in ue-
stit.& not.Bar.in l.re coniuncti.nume.22.ff.de leg.3. & in l.si mihi &
Titio.num.4 ff.de verbor. obligat.quod intellige, hoc esse verum re-
gulariter.

Tertium requisitum est, scilicet, vt eodem iure, non diuerso succe
dant, per l.sed cum patrono.ff.de bonor.poss.pro quo tex.est bene vi-
dere Alciat. in lib.4. Paradox.cap.9.& Curt. hic.si enim diuerso iure
succederent, tunc non esset locus iuri accrescendi.d.l.sed cum patro-
no.ita declarat Cur.hic, num.12.& Cagnol.& Bonon.num.28.Salic.
num.19.& alij Doctor.communiter in l.vnica.infr.cod.vbi de hoc la
tè dicemus cum glo.fin.

Quartum requisitum est, vt illi, qui succedunt, succedant de iure
communi, & nō singulari.vt l.mulieri & Titio, de cond.& demonstr.
Ista sunt in effectu ea, quæ requiruntur, vt habeat locum istud ius ac-
crescendi hæreditarium. Potes tamen his addere, quòd requiritur,
quòd portio sit in totum, atque ipso iure euacuata, vt probatur in l.
vnica. §.his itaque.de caduc.toll. & per illam supra adductam gl.so-
lemnem.in l.si duo patroni. ff.de iureiur.

40 Et differt † ius accrescendi à iure non decrescendi, & à iure decre-
scendi, quia ius accrescendi præsupponit coniunctionem, secundū
Bal.in l.si mihi.ff.de legat.1. & refert hic Rainal. Perus. Secundo ius
accrescēdi accrescit, vt patet ex verbis, & probatur in l.vnica.infr.eo.
41 & in §.his itaque.d.l.vnica.de caduc.tollen.Ius non decrescendi † nō
minuit, vt puta, si relinquo, siue promitto, de hoc non curo, puta Sē-
pronio decem, & Titio decem. nam ex quo eadem decem mihi &
Titio in solidum promissa sunt, cum sub vno verbo ista decem sint
comprehensa, vt l.stipulatio ista.§.cum qui.ff.de verb.obli. tunc quo-
cunque modo deficit in persona Titij, valet in persona Sempronij in
tota quantitate de decem per ius non decrescendi, ex quo eadē quan
titas tota fuit collata in persona cuiuslibet de per se. Vnde Sempro-
nius habet totam quantitatem iure suo per istud ius non decrescen-
di, scilicet non minuendi ita declarat Bal. in supra allegato loco, in l.
si Titio, & mihi, in princ.ff.de legat.2.quem refert Ias. & ita ad vnguē
declarat in l.si mihi & Titio.ff.de verb.oblig. in princ. & ad hoc alle-
gat l.proprium.ff.com.prædior.

Et quòd isti tres termini in iure reperiantur, probat tex. in l.vnica.
§.sin autem.de caduc.toll.& Bar.in l.re coniuncti.num.20.

42 Ius verò decrescēdi est, † quoties quis stipulatur sibi & Titio decē,
tunc quia adest copula, quæ attribuit cuique quantitatem pro parte,
& sic pro virili euenit, quòd cum in persona Titij sit stipulatio inuti-
lis, quòd sola quinque mihi debeātur. pars verò Titij deducitur, quia
cum extraneo inutiliter stipulatus sim, non debet mea pars augeri,
ita

ita colligitur ex l.si mihi & Titio. ff. de verb oblig & illud appellatur ius decrescendi, quod habet locum in contractibus, eo quia nemo alteri stipulari potest, §.alteri.Instit.de inutil.stipul.quandoque etiam in contractibus habet locum ius non decrescēdi, vt in d.l.proprium, ratio est, quia quilibet eorum totum iure proprio habet, vt dicit Ias. loco supra allegato, in d l.si mihi, & Titio.ff.de verb.obli. Item differt istud ius accrescendi hæreditarium, idest ista species transmigrationis ab alijs transmigrationibus, quia ista species non mutat gradum, vt in §.pen.Instit.de bonor.poss. aliæ verò sic.

Absolutis his, quæ pro introductione istius iuris accrescendi erāt
43 necessaria. Continuatur † ista Rub.ad præcedentes, vt per Accursiū dic, quam continuationem Doctores communiter sequuntur, licèt eam Dec.damnet, & alio modo continuet, vt hic per eum. Tamen potest saluari communis continuatio Accursij sic explicando. Cum supra titulo primo fuerit dictum, quæ personæ admittantur, verum quia interdum euenit, vt isti quibus defertur ista bonorum possessio excludantur, & alijs deferatur, ideo sequitur iste titulus. Nec obstat consideratio Decij, quia supra dictum fuit principaliter de personis, non de substantia, & natura bonorum possessionis. Nec placet mihi continuatio Decij, etiam ista alia ratione, cum non sit absolutum, qui succedit per ius accrescendi, succedit iure suo, non iure alterius,

Super ista Rub.in verbo nō petentium, oritur dubitatio. quia quidam dicunt male inscriptum, quia videbatur, quòd magis conueniret, si Imperator dixisset non agnoscentium, ex quo supra in l.fin.statutum est, quòd non sit necessaria petitio, sed qualiscunque testatio. Sed responderi potest, quòd fuit facta inscriptio respectu temporis Gordiani, quo tempore, non erat d.l.fin. vel respōde vt hic per Dec.

Secunda oritur dubitatio super ista Rub.in verbo, quando, nā colligunt quidam, regulam esse in contrarium, & sic faciunt conclusionem, quòd dictio, quando, denotet regulam in contrarium, sed ista ponderatio non est vera, quia immo regula est, quòd habeat locum, vt l.3.§.inuito.ff.de bonor.poss. Non obstat dictio.quando, quia Alber.in dictionario in verbo; quando, dicit, non posse dari certam do-
44 ctrinam de ista dictione, quia † interdum importat conditionem, vt Bar.in l.1.ff.de cond.& demonstr.quandoque causam, vt Bar.in loco allegato, quandoque tempus, ita procedit Rub quando appellandū sit.item Rub.quando dies leg.ced cum simil.quandoque denotat rationem, & hic posset exemplificari ista Rub.nostra iudicio meo, vt includeret rationem quare accrescat, quia interdum euenit, vt vnus ex illis, quibus defertur, non admittatur, ideo vt alijs accrescat, facta est hic ista Rub.alij, & Rainal.Perus.dicunt, quòd ista Rub.fuit inscripta trita ratione, ad l.vnic.infra eod.in qua tractatur, quando interdum

portio

portio deficiens accrescit alteri: non autem quòd denotet regulã in contrarium, & sic videtur eadem ratio cum mea supra, quia dictio, quando, quãdoque denotat rationem, vt l.quod Meuius. §.quod autem, vbi Bart.col.2.ff.de legat.2.

45 Tertia oritur † dubitatio à quo fuit facta ista inscriptio. Dec. dicit quòd ab Imperatore, quidam eum damnant, ideo dicas tu, quòd fuit facta à Iustiniano, & per ista ad laudem Dei sit expedita solẽnis Rub. nostra, C.quan.non pet.par.

46 Aduertas quòd isti cõtinuationi obstat regula, quæ habet, † quòd continuatio non debet fieri ad titulos sequentes, sed ad prçcedentes, iuxta.l.1.ff.de stat.hom.& no.Moderni Perus.in rubr. Instit.de oblig. cogita per te de solutione.

Declaratis his, quç ad faciliorem intellectum materiæ iuris accrescendi hæreditarij prçnotanda censui, deuenio ad l. nostram. quç cũ vnica structura verborum claudatur, commodam diuisionem non patitur, neque etiam commodè compendium poni potest, tamen à Doctor.diuiditur in duas partes, quç diuisio potest esse probabilis respectu mentis, sed non respectu verborum.

Summatur varijs modis, & tu summa eam, vt per Ias.

Casus in terminis commodè figurari non potest, cum omnis uis pendeat ab eius intellectu, tamen ita figurari potest. Decessit Titius relictis pluribus liberis, quibus competebat bonorum possessio, & cũ quidam ex illis omiserit istam bonorum possessionẽ, dubitatur modo, an portio deficiens accrescat ijs, qui agnouerunt, an his, qui omiserunt, & prima facie videbatur dicendum vnumquemque admitti

47 debere ad istam portionem, cum † illa repudiatio bonorum possessionis adhuc ei non delatæ nõ valeret, vt l.1.§ decretalis, ff.de success. edict.l.mater decedens, ff.de inoff.test. vnde cum non sit delata, & sic per consequens, eam adire non possit, non debet sibi prçiudicare eius repudiatio. Hac tamen ratione non obstante contrarium deciditur hic, & sic solummodo quòd portio his solis accrescat, qui agnouerũt partem suam, & ratio est: quia cum istud ius accrescendi sit introdu-

48 ctum ad similitudinem alluuionis, quæ † non respectu personæ, sed respectu rei fit, vt in §. per alluuionem. Insti. de rer.diuis.& l.si Titio vsumfructum, ff. de vsufruct.sed cum ille, qui omittit non habet rẽ, ergo ei ista accessio per ius accrescendi non potest fieri.

Ista casus figuratio mihi videtur esse contra istam legem, quia præsupponit, quòd non sit delata, quod videtur contra text. nostrum, nisi replicaueris; quòd hic non dicitur quòd non sit delata, sed quòd deferebatur, & antequam esset in totum delata, vnus ex eis omiserit.

Alio modo, & sic secundo modo põt figurari casus. Deferebatur

bonorum possessio pluribus liberis de iure prętorio. Ratio dubitandi erat, an inter succedétes iure illo esset locus iuri accrescēdi, & videbatur ꝙ non, quia vbi dispositio legis non potest adaptari, tunc ea locū non habet, ita not. Barr. per illum tex. in l. 1, §. lex Falcidia, ff. ad l. Falcid. & ibi Paul. de Castr. & Rom. in consi. 438. & ad hoc facit tex. in l. vt gradatim, ff. de mune. & honor. sed ista est hic, ergo &c. Minor pro-
49 batur, quia † ius accrescendi hæreditarium, accrescit inuito, vt l. vnica, §. his itaque, de caduc. tollen. sed bonorum possessio acquiritur volenti, vt hic, & l. 3. §. inuito, ff. de bonor. possess. ergo, &c. Secundo ius accrescendi nō acquiritur facto hominis, sed ipso iure, vt l. 2. §. si duo, ff. de bonor. possess. secund. tabu. sed in bonorum possessione requiritur factum hominis, vt l. fi. supra titulo primo, ergo, &c. Tertio quia hoc videtur introductum in subsidium, ne illa portio vacet, sed hoc non euenit in bonorum possessione propter successorium edictum, tamen contrarium deciditur hic, & dicit hic Rainal. qui hanc oppositionem adducit, quòd ad contraria respondebitur infra. Tamen quia ego eius ordinem non sum sequuturus, ideo accommodabo vt melius potero huic obiectioni responsum, & vt mihi videtur, eius fundamentum tendit ad hoc, quia bonorum possessio est diuersa à iure accrescendi, sed tunc inter diuersa ius accrescendi locum non habet, d. l. sed cum patrono, ff. de bonor. possess. ergo, &c. Hoc tamen non obstante contrarium deciditur hic, quod etiam in bonorū possessionibus sit locus iuri accrescendi, nec l. sed cum patrono obstat, quia ibi primo sumus non solum in diuersis, sed etiam in incompatibilibus inter se, ideo non mirum ibi, si non habet locum ius accrescendi. argumento l. vbi repugnantia, ff. de reg. iur.
50 Secundo duo contraria † in eodem subiecto esse non possunt, iuxta, l. primam, C. de fur. hic verò non sumus in incōpatibilibus, patet, quia stant simul & semel bonorum possessio, & ius accrescendi, ergo vt hic.

Secundo respondetur, quòd in diuersis habet locum ius accrescen-
51 di, quoties nulla læderetur iuris regula, quia † cessante causa finali, cessat etiam dispositio, c. cum cessante, de appel. l. adigere, §. quamuis, de iur. patr. c. suggestum, de decim. & Tiraq. in tract. de caus. cessan. in 33. limit. Si vero in materia successionis læderetur aliqua iuris regula, tunc in diuersis non esset locus iuri accrescendi, quemadmodum in materia nostra: quia si sumus in successione testamentaria, læderetur regula, ius nostrum, de regul. iur. si in successione legitima, læderetur regula, quæ est, quòd hæres non potest partem acquirere, & partem repudiare, vt l. 1. & 2. ff. de acquiren. hæred. & l. absurdum, ff. de bon. liber. & l. vnica, §. his itaque, de cadu. tollen. ideo non mirum si habet locum ius accrescendi hic, quia sumus extra istos terminos,

&

52 & ad hoc facit, quia † vbi est eadem ratio, ibi debet esse eadem iuris dispositio, l. a Titio, vbi Ias. ff. de verbor. obligat. in l. verò. sed cum patrono, si esset locus iuri accrescendi, potius læderetur aliqua iuris regula, quæ est, ne hæreditas diuerso iure censeatur. vt l. eum qui ædes, ff. de vsucap. & not. Aret. in l. 1. ff. de acquiren hæred. Bald. in l. vnica, C. de caduc. tollen. & in l. vnica, C. de indict. viduit. tollen. & refert Dec. hic.

Ad secundam obiectionem Rainaldi, quæ erat in bonorum possessione habet locum successorium edictum, & sic non est opus iure accrescendi ibi; cum istud sit subsidiarium auxilium. Respondeo, quod illud procederet, quando solum vnus esset in primo gradu, & repudiasset, tunc bene habet locum successorium edictum, & deuolueretur ad secundum in gradu, vel si omnes in primo gradu repudiassent expręssè vel tacitè, cessante legitima successione, sed cũ hic sint plures in gradu, & vnus dumtaxat omittat, nõ potest subintrare successorium edictũ, sed bene ius accrescendi, vt hic, quod intellige, cessante legitima successione, iuxta regulam legis nostræ.

Noto primo, ex isto tex. in verbo, ibi; perpetuum edictum, quod hoc edictum perpetuum est, illud, quod fuit latum post legem latã à Caio Cornelio, vt Instit. de perpet. & tempo. act. & non dicas esse edictum generale sed perpetuum. vt Bude. declarat in l. 2. ff. de stat. homin.

53 & ex hoc infero, quòd † legitima successio dicitur illa, quæ secundum leges defertur, & non illa, quæ ex edicto Prætoris, & hoc colligitur hic.

Nec obstat si dixeris ista potest esse successio ab intestato, ergo, & cæt. Quia respondetur, quòd tex. non facit vim in bonorum possessione secundum tabu. vel contra tabul. sed in simplici bonorum possessione, vnde liberi, ita tenet Cyn. hic. Alexan. Ias. colum. 1. Dec.

54 num. 2. Cagnol. colum. 2. & Corn. num. 2. & facit ad hoc, † illud dicitur legitimum, quod secundum leges defertur, vt l. legitima, de pact. cum simil. sed edicta Prætorum non sunt ex legibus, ergo, & c. vt §. quos autem: Institu. de bono. possess. & de hoc tractatur supra in rub.

55 C. qui admit. sed iuxta hoc quæro, † an testamentaria successio dicatur legitima, & hic ne confusè cum Doctoribus procedamus, dicendum est, duas esse Doctorum opiniones. Prima est, quòd testamentaria successio non compræhendatur sub legitima successione, & ita tenet Ias. hic, colum. 1. Dec. hic, nume. 2 cum sequen. Curt. num. 8. & 9. Cagnol. colum. 1 in fin. & Paul. à Montepico, & Cagnol. hic, de communi testatur, ex quo fit, quòd si in aliqua dispositione iuris sit facta mentio de successione, tunc non compræhendatur testamentaria, & ita communis est, vt per Alex. in l. ex facto, §. primo, ff. ad Trebell. & in consil. 36 colum. 2. lib. 2. & sequitur Dec. in consil. 32. lib. 1. Pro te-

nui facultate,& Moderni supputantes, libro tertio,supputationum, & adducunt ad hoc,l.illud,ff.de acquiren hæred. Verum huic texui, qui videtur prima fronte vrgere,respondetur, quòd ex eo ibi non venit testamentaria successio, quia ibi illa legitima successio non profertur simpliciter, sed respectiuè ad successionem testamentariam, & hoc probatur per Dec.in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ,nume. octauo, de constit. & probatur in titu. de seruit. & aqu. & §. final. Insti-
56 tut. de iur. natur. vbi fit distinctio de re ad personam,& tamen † appellatione rei veniunt etiam personæ, vt l. prima, ff. si certum petat. & Institut. de rebus corpor. & incorpor. in princip. idem est in titu. de seruit. & aqu. vbi fit distinctio de seruiture & aqua,& tamen appellatione seruitutis, venit seruitus aquæ. & ratio est: quia quoties genus profertur respectu alicuius speciei, tunc omnes alias compræhendit, præter eam cuius respectu genus profertur, vt l. doli clausula, cum ibi not. per glos. ff. de verborum obligat. licèt ista sit realis responsio, tamen alio etiam modo potest responderi iudicio meo, dicendo, quòd text. in dict. l. illud, in hac materia non mereтur allegari, tanquam indubitabilis,contra l. Labeo. de Carbo. edict. cui enim dubium est, quòd si in aliqua lege sit facta mentio de legitima, & testamentaria, quòd neque legitima compræhendit testamentariam, vt ibi, & è contra. Nisi dicas tu, ideo esse additam testamentariam,quia sub legitima videbatur posse compræhendi testamentaria, quoties non esset prolata respectiuè. Dubium verò nostrum est, an si in aliqua dispositione iuris simpliciter sit facta mẽtio de successione legitima absque appellatione testamentariæ, vtrũ veniat testamentaria successio, an quæ sit ab intestato: & his duobus modis potest etiam responderi ad l. cum alicui, ff. de negotijs gestis, cum ibi legitima hæreditas proferatur respectiuè ad testamentariam.

Ideo secundo loco adducitur text. in l. tertia, § de illo, ff. pro soc. qui §. est singularis secundum Bald. ibi. Huic textui respondet Alciat. libro quarto. Paradox. capit. septimo, & Budęus ibi,& post eos Ripa, in l. re coniuncti, qui hoc sibi attribuit, quòd ille tex. in dict. §.
57 de illo, non loquitur de legitima, sed de iusta hæreditate, cum † verbum iusta denotet perfectum, vt per Doct. in l. prima, ff. de testam. & tunc bene differt à testamentaria, vt Alciat. dicto loco, & Budę. ibi. nam hæreditas quæ defertur ab intestato, defertur ex omni iure, & ex voluntate defuncti, vt l. si quis cum nullum, & l. conficiuntur, de iur. codicill. sed secus est in testamentaria, ideo nõ mirum, si appellatione, iusta, non venit testamentaria, sed legitima. Cum reuerentia illorum Doctorum & aliorum, hic ego dico, quòd mihi uidentur omnes hallucinati super isto tex. quia primò dicunt, quòd ista

commu-

com multis opinio non probatur hic, cum loquatur de iusta, & non de legitima; deinde confitentur tacitè, ꝙ rectè probatur, quod probo, quia dicunt ipsi, & tex. quòd sub appellatione iustæ hæreditatis, venit legitima successio, & non testamentaria, ergo testamentatia differt a legitima; si differt, ergo appellatione legitimæ non venit testamentaria, vnde ille text. videtur mihi indubitabilis in hac materia, cum ibi testamentaria successio, & legitima ponantur tãquàm distincta: ideo non mirum ibi, si vnum non venit appellatione alterius. Vel secundo respondeas ad illum text. quòd ibi testamentaria non venit appellatione legitimæ, quia legitima profertur respectiuè ad testamẽtariam, vnde subintrat hoc, ꝙ vox generis prolata respectu speciei, non compræhendit illam speciem, cuius respectu profertur, vt d.l.doli clausula, cum ibi not. per gloss. ideo vides quomodo facilè istæ leges tolluntur: quas in hoc proposito tanti faciunt Doctores.

58 Ideo tertio loco † adducunt ibi Doct. ꝙ in dubio verba in potiori significatu sunt accipienda l. 1. §. qui in perpetuum, ff. si ager vectig. & §. sed ius ciuile vers. quoties, Insti. de iur. nat. gent. & ciuil. Sed potẽtius est, vt significet hoc verbum, legitimam, successionem ab intestato, cũ illa ex omni iure deferatur, & ex voluntate testatoris, d. l. conficiũtur, de iure codicill. Secundo, cum istius successionis ab intestato causa proxima sit ipsa lex, in testamentaria verò non, sed potius testamentum: vnde sequitur, quòd appellatione legitimæ non venit testamẽtaria. & hoc fundamẽtum verè est ad propositum iudicio meo, cum præsupponat an in dubio appellatione legitimæ veniat testamentaria successio, & non præsupponat, an vnum veniat appellatione alterius, quando in eadem re sunt posita tanquam disiuncta. Verum huic fundamento respondetur primò, dicendo, quòd ista propositio, scilicet, verba in potiori significatu, re vera sit, quoties dispositio illa non potest verificari, nisi in vno casu, & significatu. & ita loquitur d. l. 1. §. qui in perpetuum, & d. §. ius autem ciuile, quia si venisset ibi potentius, certe ius gentium, & non ius ciuile veniret, sed ideo ibi venit ius ciuile Romanorum, quia non poterat ad aliud referri. Nam quæstio erat ibi an appellatione iuris, veniret ius statutarium Atheniensium, an Romanorum, & certè cum esset ibi in vrbe Romana, non poterat referri nisi ad ius Romanorum. Et idem fuisset iudicio meo, si fuisset in ciuitate Atheniensi, cum quæstio esset de iure statutario, non com muni, & ex illo §. colligitur. ad hoc faciunt notata per Dec. in rubr. de iurisd. omn. iud. Alciat. in l. 4. §. Cato, nu. 18. ff. de verb. obli. Vnde cum hic non sit prolatum in sola significatione, ergo ad solam non debet restringi, sed generalis esse debet, vt compræhendat etiam testamentariam, vt l. 1. §. & generaliter, ff. de leg. præst.

61 Ideo altera est opinio, quòd appellatione legitimæ successionis pro

priè veniat ſucceſſio teſtamentaria, & ita tenet Sebaſt. Sap. hic,nu.3. Alciat. lib.4.Parad.c 7.& in l.lege obuenire.ff.de verb.ſign.per illum tex.iuncta l.legitima.de pact.cum in illo tex. l.lege obuenire,illa teſtamentaria ſucceſſio non improprié à lege veniat. Huic fundamento reſpondet Dec.& Curt.hic Nam dum dicitur ibi,non impropriè,nõ ſequitur,ergo propriè ſtricto modo, licet largo modo, pro vt ratio, quæ ibi ponitur,oſtendit,quia cum à lege 12.tabul.confirmetur,illa confirmatio non facit,quòd propriè dicatur à lege,qa quando actus validus confirmatur, non denominatur à confirmante, vt not. in l. quoties,ff.de hæred.inſtit.& Bar.not.in l.& quia, ff de iuriſd. om.iud. Ideo hæreditas,quæ delata ſit alicui ex teſtamento,non propriè dicitur à lege deferri, ſed ab ipſo teſtatore,& aliud eſt,in illa hæreditate, quæ immediatè ab ipſa lege delata ſit, vt dicit Bart.in d.l.3.§.de illo, ff.pro ſoc & hoc videtur de mente Iuriſconſulti, in d. l.lege obuenire,dum implicando dicit, & eam hæreditatem, quia dicit etiam,illa non impropriè dicitur à lege, non tamen propriè ſicut illa,quæ immediatè defertur à lege,& ita refert Dec.hic,per iſta in hac opinione. Et ſi tu dixeris,non eſſe verum,quòd ante legem 12.tabu.eſſet valida
59 ſucceſſio teſtamentaria,cum † teſtamentum potius ſit introductum contra rigorem iuris,ratio eſt,quia diſponit de rebus non ſuis,quãdo eſt mortuus,vt §.deinceps.Auth.de nupt. vnde cum iſta ſucceſſio ſit collata in tempus illicitum,licèt ſit facta tẽpore licito,ſ.in vita, ideo teſtamentum videtur inductum contra rigorem iuris ex gratia,cum diſponat teſtator de re poſt mortem,quæ non eſt amplius ſua,vt d.§. deinceps,ita no. Abb.in rub.de teſt.& conſuluit etiam conſ.63.vol.1. Reſpondetur tamen non eſſe verum, ꝙ teſtamentum ſit introductũ ex gratia contra rigorem iuris, immo potius de rigore iuris eſt inductum,ita tenet Bal.Ang.& Gomez.in l.illa inſtitutio ff.de hæred.inſt. & Paul.de Caſt.in l. 1.ff.ad l.Falc. Viglius & Iaſ.in add.ſuis ad Port. Inſtit.de teſt. Nec obſtat, ꝙ iſta ſucceſſio ſit collata in tempus illicitum, quia reſpondeo ꝙ hoc non obſtat,quin non dicatur hoc eſſe de rigore iuris, & ꝙ hoc ſit verum,patet, quia ius introduxit quandam perſonam,quæ voluit in totum pręſentare perſonam defuncti,quæ perſona appellatur hæreditas,vt l.hęreditas in multis,ff.de acq.rer.dom. & l.mortuo, ff.de fideiuſ. no.Bar.in rub.de acquir.hæred.& ſic patet, quòd eſt de iuris rigore,& etiam in tempus licitum collatum.

Secundo reſpondetur, l. lege obuenire, ꝙ non procedit iſta ſeque-
60 la,non eſt impropriè,ergo propriè,quia inter † proprium,& improprium datur medium,vt ff.de ſuis & legi.hęred.l.1.quemadmodum inter velle & nolle,eſt non nolle,vt l.1.§.ſciẽtiam,ff.de tribut.act.vbi gloſ.Bart.in l.gerit, col.3.ff.de acquir.hæred. & l.1.§.is qui nauem, ff. de exerc.& not.in l.qui ſe patris,C.vnde lib. Ideo ſecundo adducunt,

l.legiti-

l.legitima,ff.de pact. vbi legitima conuentio ex eo dicitur, quia à lege confirmatur;sed ad hoc respondetur,quòd ideo ibi denominatur à confirmante,cum illa conuentio de per se esset inefficax, vt l.iuris gentium,§.igitur nuda,ff.de pact.vnde argumentum ex illo tex. non procedit, cum in casu nostro successio de per se sit valida, vt legitur in Genesi cap.8.

61 Tertio adducunt,† causa immediata nõ est in consideratione,magis quàm causa non multum remota, vt no.Bart.in l.vxori,la 2.ff.de aur.& arg.leg.& in l.ambitiosa,de decret. ab ordin. fac.vnde licèt testamentum sit causa proxima,tamen quia lex est causa non multum remota,debet & potest ab ea denominari,ita arguit Sapia hic.Respõdeo,quòd causa non multum remota est in consideratione, quoties non concurrit cum causa proxima,aliàs secus,quia tunc denominatur à proximiori,vt l.item eorum,§.si decuriones.ff.quod cuiusq.vniuer.nom c.cum aliquibus,de rescrip.in 6,Bar.in l.vnum ex familia,§.si rem,ff.de legat.1.& c.literis,de rescript.no.Dec.in rub.C qui admi.nu.65.& ita no.Claud.de Seisel.in l.Gallus,§.ille casus ff.de lib.& posthum.num.8 & adde Afflict.in decis. 121. Vnde cum hic concurrat causa proxima,& non multum,s.lex,ergo debet denominari à proxima,s.à testamento,& sic dicetur testamentaria. Thob.Nonius hic. dicit, quòd quoties vox ista,legitima,profertur simpliciter de per se, & non respectiuè ad aliud,tunc dicit ꝙ successio legitima cõprehen

62 dit etiam testamentariam, quia ista est vox generis quę † cõpręhendit sub se omnes species,gl.in c.consanguinei,de re iud.Doct in l.legitima,de pact.& in qualibet specie propriè inest, l.si quid earum §.inter emptum,ff.de leg.3.no.Bald.in l.2.de iur.aur.ann.& refert Dec.in rub.ff.de iur.om.iud.vnde hoc stante,testamentaria erit propriè legi-

63 tima,eo addito,ꝙ ab ipsa lege venit,& in lege fundatur, cum † testamentum sit nullum sine hæredis institutione,§.ante hæredis, Institu. de legat. sed institutio hęredis dicitur iuris ciuilis: ergo ista successio testamentaria habet vires à lege. Nec est verum, quòd ista successio testamentaria haberet vires ante ius ciuile , quia tunc temporis successio deferebatur per benedictionem,& non per testamentum, cũ non esset hæredis institutio, & sic cum ista habuerit vires à lege, dicitur legitima. Si verò ista vox,legitima,non profertur generaliter, sed respectiuè,tunc si ad testamentariam, eam non compręhẽdit,& ita procedũt leges superius in 1.opposit.allegatę,cum tit.de legi.hær. & sic conciliat oĩa iura, maximè,quia hęreditas legitima propriè dr̃ ab intest.maximè vĩ stringere tex.in l.3.§.de illo, vbi glo.ff.pro soc.&

64 Dec.in cons.32. lib.1. Dicit tamen,ꝙ in consulendo,† & iudicando non est à cõi recedendum,vt per Bart.& alios,in l.fi.C.si cont.ius vel vtil.pub.& per Canon.in c.1.de const.& limita vt per eos ibi.

Ego verò dicerem istam materiam esse intelligendam secundum subiectam materiam, cum illa sit adeo potens, vt de proprio improprium faciat, & è contra, vt in terminis facit tex. in l.3. ff. de bon. poss. & in l. si vno, ff. locat. & consuluit Dec in cons. 85. & Abb. in cons. 13. vol. 2. Secundo considero, posse declarari hoc modo secundo, quia ista vox legitima, vt supra dictum est, est generalis, & plura compræhendit & sic stat loco generis, vnde non est mirum, si comprę hendat etiam testamentariam, cum genus in qualibet specie propriè insit, si
65 vero ista vox, legitima, accipiatur in specie, vt regulariter † sunt intelligenda verba, l. hoc legatū, ff. de leg. 3. & sic pro hęreditate ab intestato, & tunc dubiū non est, q̄ non venit testamentaria, sed quia huic distinctioni vr̄ obstare l. lege obuenire, vbi appellatione legitimæ venit testamentaria in casu, quo legitima ibi in specie accipitur, & sic p
66 hęreditate ab intestato, vt patet ex dictione † etiam, cuius natura est implicare, vt in Clem. 1. de præben. ad fi. Abb. in c. vnico, de commo. in 2. no. & in c. ex tuæ, de cleric. non resid. & in c. cum sit Romana, de appell. & Io. Calder. in cons. 4. in fin. tit. de præb. & talis erit sensus: sub appellatione legitimæ compręhenditur non solum hæreditas ab intestato, licet accipiatur vox legitima in specie, vt ibi, sed etiam compręhenditur testamentaria, & quòd hoc sit verum patet ex ratione decisionis, ibi, quia lege confirmatur, vt supra probatum fuit.

Tertio ego considero, q̄ ista vox, legitima, hēt nomen à lege ciuili & à lege naturali, hinc est, q̄ legitima filio dr̄ debita iure quasi naturæ. Ideo si oēs illi, qui iure s. legis ciuilis, & naturalis, vel Senatusc̄ōsulto possunt habere istā successionē ab intestato, licèt sint instituti per viam testamēti, dico ego, tunc istos habere legitimam successionē, & istam testamētariā hic venire sub noīe legitimæ successionis, cū iam illis debebatur iure legitimo, absq; testamento. Vnde licet consequat̄ per viā testamēti, per hoc non pōt alterari, quin dicatur legitima successio, cum propriè secundū leges habeanr, ideo si instituti erunr descendentes, vel alij, quibus secundū ordinē debetur successio ex legibus, tunc semper dicetur legitima successio, cū illis leg. 12. tab. vel Senatusconsulto debebatur, vt inst. ad Treb. in prin. & Instit. de leg. agn. succes. Si verò sunt instituti alij, qui legibus illis nō haberent successionē, nisi essent instituti, tunc dico q̄ non appellatur legitima, & q̄ illi, quibus iure legitimo debetur hęreditas, dicant̄ habere legitimā, licèt per viam testamenti consequantur, probatur per l. lege obuenire, ibi in illa implicatiua ēt, vbi colligitur, q̄ licèt haberet successionē p viam testamenti, tn̄ dicitur legitima; licet prima fronte hoc videatur applaudere, tn̄ non mihi placet, quia primo esset nimis restringere tex. illū, q̄ in descēdentib. & sic in illis quibus hęreditas legibus defert̄ solummodo loquatur, cū potius immo generaliter loquat̄, & illa di-

ctio,

ctio,ēt,est implicatiua gnalis respectu testati,vel intestati successionis.
Secundo sequeretur hoc absurdum, ꝙ quoties alij, quàm descendentes essent instituti,non dicerētur habere legitimā successionē,qđ est falsum,cum testm̄ comprobatur semper legibus,vt sup. probaui, ergo habent legitimā successionem propriè, vt l.legitima,ff.de pact. Secundo si testamentum sit ſm leges,vt supra probaui,quia fit per hęredis institutionem,ergo illi,qui habent successionē ex testō, dicunt habere legitimā successionem,cum ſm leges habeant, vt d.l.lege obuenire,& ista sunt in effectu,quę potui ego cōsiderare,& pro ista,mea oppositione vlterius facit,ꝙ legitima successio dicit̄ illa,quę legibus, vel Senatusconsulto debetur,vt d.l.legitima,de pact. & rub.ff.de leg. tut. Hinc ꝙ filij ēt in bonis matris dicuntur habere bonorum possessionem vnde legitimi,cum illis per Senatuscons.Orfician. debeatur, l.2.ff.vnde legit. Et hoc erit valde vtile scire propter statuta loquētia
67 de legitima,& testamentaria successione,cum verba in † statutis propriè & strictè sint accipienda,vt l.3.§.hęc verba,ff.de neg.gest.& ratio est:quia statuta vt plurimum sunt contra ius cōe,& ad hoc facit l.qđ vero,ff.de legib.& addo ad ea,quæ supra dixi,ꝙ in illis,qui iure legitimo,s.ex legibus habent successionem,licèt eam per viam testamenti consequantur,nihilominus dicetur legitima successio,dico ꝙ in istis versatur magis proprietas,quàm in alijs, in quibus non consideratur legitima successio iure legitimo,s.ex legibus,& patet in illis verbis nō impropriè, cum ibi secundum nonnullos illa verba non videantur stare pro negatiua,& dicunt isti,ꝙ quoties dico propriè,tunc requiritur omnis proprietas,quando dico non impropriè,non est ita quęrēda omnis proprietas. Vnde poterit subintrare hic illa regula, magis & minus non faciunt differre speciē,tradit Bar.in tract.de alueo. ideo ista accipias secundum subiectam materiam, vt supra dixi.

Noto secundo, quòd portio † deficiens accrescit personis, & non portioni,ita colligitur ex tex.nostro hic ibi.His bonorum possessoribus,& in l.qui ex duabus.§.fin.de acquir.hæred.& §.penult.Instit.de bonor.possess.& si vis videre alia iura,vide Cagnol.in rubr.supra eod. num. 22.tamen quia istud notandum non recipitur à Doctor.communiter: ideo in hac materia duplex est necessaria inspectio. Prima erit,an istud ius accrescendi versetur circa portionem hæreditariam, vel circa personas. Secunda erit,an transeat in singularem successo-
69 rem. Et quo ad primam inspectionē,concludas, quòd istud ius † accrescat portioni hæreditariæ, & non personæ, ita tenent Salicet.Riminal. Corn. Ias. & Dec.hic,quia dicunt hanc esse regulam,& sequitur hic Cur.iun. & communiter Doctor.in l.re coniuncti, ff.de legat. 3.& in l.vnica, § his itaque,de caduc.tollen.& mouentur,per l.si totam,ff.de acquiren.hæredit.& l.Papinianus, ff.ad Trebell.

Secundo

Secundo hoc probatur ratione: quia si verum esset, quòd istud ius accresceret personis, sequeretur, quòd extincta persona, extingueretur ius accrescendi, vt in §. in nouissimo, l. vnicę, de cad. toll & §. finitur, Instit. de vsufr. sed consequens est falsum, quia transmittitur in suos, vt l. qui ex duabus, § fin. ff. de acquir. hęred. & l. si ex pluribus, ff. de suis & legit. hæred. Nec obstat tex. noster hic, cum d. l. qui ex duabus, & cum l. vnica, §. his itaque. ibi, nolentibus, cum similibus alijs iuribus, quia non dicunt simpliciter, quòd portio eis accrescat ex iure accrescendi, sed bene faciunt fundamentum dictæ leges in hoc, scilicet si adierint hæreditatem, tunc bene eis accrescit, vel si petierint bonorũ possessionem, & sic intuitu portionis, quia si non adiuissent hæreditatem, vel bonorum possessionem, non petijssent, non eis accresceret, & ita colligitur à contrario sensu. Secundo modo potest responderi, dum ibi habetur, his solis, idest ad vtilitatem eorum, vt in simili no. Barto. in l. 1. ff. si seru. vendic. & refert Dec. supra in rubr. nume. 8. & hic, num. 28.

70 Circa verò alteram inspectionem, scilicet an † ius istud accrescendi hæreditarium transeat in singularem successorem. Tres sunt considerandi casus. Primus casus sit, quando hæres vendidit hæreditatē & concepit verba in futurũ, scilicet quòd vendat non solum ea, quę tunc temporis habet, sed etiam si quæ alia in futurum ex illa causa, sit habiturus, & tunc concludas, quòd ius accrescendi transit in emptorem, & ita videtur ex intentione scribentium: nam quoties ver-
71 ba † contractus non sunt restricta ad tempus præsens, sed respiciant futurum, tunc vis illius contractus extenditur ad omnia iura, quæ ex causa de præsenti in futurum posset habere, vt l. cum virum, in fi. de fideicom. & not. Bar. in l. si vxor, § diuus, ff. ad l. Iul. de adult. & in l. qui Romæ, §. duo fratres, ff. de verb. oblig. & ibi alij Doctor. Bal. in l. pactum, in 4 col. de collat. & Bar. in l. post emancipata, § 1. ff. de lib. leg. sed hic ita præsupponimus esse concepta verba: ergo illud ius superueniens post venditam hæreditatem transiet in emptorem.

Secundus est casus, quando hæres vendens hæreditatem, non concepit verba in futurum, sed solum in tempus præsens, & ad illud ius, quòd tunc temporis habebat se restrinxit, & tunc concludas, quòd superueniens spectat ad hæredem, & hoc videtur ex mente scribentium, & per Rip. in d. l. re coniuncti. Nam quoties sumus in interprę-
72 tandis contractibus, † voluntas contrahentium est attendenda, cum ipsa in hac materia dicatur lex, vt l. 1. §. si conueniat, ff. depos. sed hic mens hæredis est vendere præsentia iura, & postea acquisita, ergo in emptorem non debet transire illa portio postea deficiens, cum ibi simus in limitatis, ergo limitatã debet producere causam, vt l. in agris, ff. de acquir. rer. dom.

Tertius

Tertius vero est casus,& quidem dubius, scilicet, quando iste venditor non concepit verba in futurum, nec etiam se ad tempus præsens restrinxit,sed simpliciter vendidit. Quæritur modo hic,an effectualiter ius istud accrescat emptori, vel hæredi, qui talem vendidit hæreditatem,& ne confusè procedamus.Præmittendum est,duas esse opiniones Doctorum. Quarum prima est, quòd ius † accrescendi
73 transit in istum emptorem hæreditatis,& per consequens etiam effectualiter commodum,& incommodum. ita tenet Bar.in l.re coniuncti,in 5.q.primæ q.principalis,ff.de legat.3.& ibi Crot.nu.47. & Polit. num.59.& ita tenet Dec.hic, quòd in effectu ius istud, quo ad effectū transit in istum emptorem, & hoc sentit ipse,dum dicit, quòd commodum in eadem hæreditate ad emptorem spectat, quia hæres tenetur omnia illi restituere,vt l.2.& per totum,ff.de hęred.vel acti.vend. Sapia idem tenet hic,num.23.cum seq.& Cagnol.nu.26.qui de communi testatur inspectis opinionibus recentiorum.& mouentur per l. si totam, in cuius intellectu Doctores laborant, nam si præsupponatur,quòd loquatur de instituto in totum,male potest dici,esse locum iuri accrescendi,cum plures debent esse hęredes,vt hic per l.nostram, tamen quicquid sit, sat est quod inducitur pro ista opinione. Primo quia dicit, quòd non accrescit, sed pertinet ad fiscum, ergo transit istud ius ad successorem.

Secundo inducitur in sui ratione,quia dicit,ideo hæredi non accrescit,quia rem non habet: ergo emptori, qui rem habet accrescit. Ias. respondet huic tex.sed eius responsio est cōtra text.sicut est illa Decij, cum iste tex.loquatur in fisco. ideo respondeas non mirum esse, si il-
74 lud ius transit in fiscum.Nam licet fiscus † non dicatur hæres, tamen dicitur successor vniuersalis,vt Bart.& communiter Doctor.not.in l. si constante,ff.sol.matr.Bal.in l.cum proponebatur,C de pact.sed nos loquimur in successore particulari,ergo de isto tex.ad materiam nostram potest argumentari tanquàm ex diuersis,l.Papinianus exuli,ff. de minor. Nec obstat si cum quibusdam dicas, quòd ista responsio sit periculosa, cum non sit absolutum hoc; quia dico ego, absolutè, & regulariter fiscum esse successorem propriè,cum succedat in vniuersitate,l.quædam, §.is autem, ff. de edend. & ibi not. & traditur in l.ad tempus,ff.de vsucap.& successorem eum appellat,l.2.C.ad l.Iul.de vi. licèt forsitan posset replicari, quòd per omnia non sit loco successoris vniuersalis,vt per gloss.not.in l.inter eos, ff.de fideiuss. & gloss. in l. quoties,ff.de nouat.& consuluit Bar.in conf.166.Alamannus de Spoleto.Ideo secundo respondetur, quòd ideo ius istud transit in fiscum, quia istud ius non accrescit personæ, sed portioni,d.l. si totam, ff.de acquir.hæred.& supra conclusum est,sed ibi in d.l.si totam illæ hęres non habebat amplius portionem hæreditatis, cum ab eo fuerit ab-

stracta

ftracta tăquàm ab indigno, iuxta l.eum,ff.de his quib.vt indig.fed iſta ratio ceſſat in caſu noſtro, quia iſte venditor hæreditatis, retinet ius hæreditatis,& per conſequens poteſt a creditoribus hæreditarijs conueniri l.2.C.de pact.& l.2.C.de hære.vel action.vend.eo addito,quòd pretium ſuccedit loco rei,vel ſi rem,& pretium,ff.de pet.hæred.& ita videtur ſentire Salicet.hic.

Secundo igitur adducunt in argumentum l.Papinianus,ff. ad Trebell.vbi illud ius tranſit in fideicommiſſarium, ergo etiam in emptorem.Huic textui dupliciter reſpondetur. Primo quia hæres non adiuit ſponte ſua,ſed coactus a fideicommiſſario, nam tunc commodū, & incommodum tranſit in fideicommiſſarium,toto tit.ff.ad Trebel. ſed cum hic non fuerit compulſus vendere, ergo in emptorem non tranſit,& eſt diuerſum a re noſtra. Secundo quòd ex eo ibi tranſit in fideicommiſſarium,quia eſt ſucceſſor vniuerſalis.vt Inſtitu. de fideic. hæred.& habet etiam hæreditatem ex mente teſtatoris iure hęreditario, ſecus in emptore hæreditatis, qui eſt ſucceſſor particularis, nec quid habet ex mente teſtatoris iure hæreditario, immo contra mentem,& ſic de illo ad iſtum non poteſt ſumi argumentum.

Tertio adducitur lex 2.§.penult.ff.de hęred.vel actio.vend. ibi emptor vicem hæredis ſuſtinet, cum habeat portionem, ſed ius accreſcendi etiam inuito habenti portionem accreſcit l.qui ex duabus, ff. de acquir.hæred.ergo emptori accreſcit, qui habet portionem. Reſpondetur quòd licet emptor vices hæredis ſuſtineat, tamen portio hæreditaria non eſt penes ipſum emptorem, ſed penes ipſum hæredem, nam per iſtam venditionem non eſt ei ablata hæreditas, quod
75 patet, † quia poteſt conueniri a creditoribus, vt l.2. C.de pact. & l.2. C.de hæred.vel action.vend. ergo hæredi debet accreſcere cum portioni hæreditariæ accreſcat, & licet emptor vices hæredis ſuſtineat, tamen ius hæreditarium permanet apud hæredem, & ſi tu dixeris cū recentioribus hic, immo videtur tranſire iſtud ius in emptorem,cum ad ſimilitudinem alluuionis ſit introductum,vt l.Titio vſumfructū, ff.de vſufruct. ſed in emptorem fundi non ſolum ipſum dominium tranſit,ſed etiam omne illud, quod accedit per alluuionem: ergo ēt in illum emptorem debet tranſire ius accreſcendi. Reſpondeo,quòd ideo in emptorem fundi tranſit illud, quod accedit per alluuionem, quia habet fundum, cui dicta alluuio accedere poteſt, ſed ſecus eſt in emptore hæreditatis,quia non habet portionem hæreditariam. ergo & c.quia ſi verum eſſet, quòd iſte emptor haberet iſtam portionem
76 hæreditariam,ſequeretur quòd hæres † non amplius haberet ius hæreditarium,ſed conſequens eſt falſum,vt l.2.C.de pact.& l.2.C de hære.vel actio.vend.eo addito,quòd iſte venditor habet pretium, quod ſuccedit loco rei.

Quarto

77 Quarto Curt.iun.hic dicit,quòd circuitus † inutilis est euitandus,l. cum fundus,§.cum seruum,ff.si cert.petat. sed ita esset hic,cum actio, & ius competit venditori,qui tamē debet emptori restituere,vt Dec. hic.ergo,&c. & isto argumento aliàs vtitur Petr.de Bellapert.in alia materia in l.1.ff.de legat.1.Sed respondetur primo, quòd non est satis absolutum, quòd debeat fieri restitutio emptori, immo contrarium tenet Rip.& quidam alij in l.re coniuncti,ff.de legat.3. Secundo illud esset verum,quando circuitus esset penitus inutilis, sed hic potest afferre aliquam vtilitatem venditori ex possessione,iuxta §.commodū, Instit.de interd. ergo.&c. Tertio, istam propositionem procedere in casibus a iure expressis,vt in §.seruum tuum,l.cum fundum, ff.si cert. petat.vbi ita not.Dec.num.5.

78 Alia est opinio,scilicet quòd istud ius † accrescendi transeat in venditorem.ita tenēt Rain.& Florian.in l.1.§.interdum.in 4 colum.ff.de vsufru.accresc.& Petr. de Bellapert. in d.l.re coniuncti, nume.49. & Bonon.hic.Mouentur ex hoc.

79 Indubitati iuris est quòd ius † substitutionis non transit in emptorem hæreditatis,l.ex facto,§.Iulianus Longinus, ff.de vulg.& pupill.

80 sed ius illud † accrescendi non est aliud, quàm tacita substitutio, l.si Titio,& Meuio,§.Iulianus,ff.de lega.2.ergo. Verum huic fundamento respondetur,quòd ideo ius substitutionis nō transit in emptorem, quia substitutio respicit personam,& non portionem,sicut ius accrescendi,vt l.si ex pluribus,ff.de suis,& legit.

Præterea,si substitutio respiceret portionem, sequeretur, quòd si substitutus sub conditione esset mortuus non.eueniente adhuc conditione, istud ius substitutionis transmitteret ad hæredem, quod est falsum,vt §.in nouissimo,l.vnic C.de cad.tollend. sed secus est in iure accrescendi,quod respicit portionem hæreditariam : vnde cum effectualiter ista portio hæreditatis sit apud ipsum emptorem: nam licèt hæres conueniatur a creditoribus, incommodum spectat ad emptorem,vt l.2.de hęred.vel action.vendit.Nec obstat si dixeris cum Salic. licèt ita sit, tamen penes hæredem est pretium, quod succedit loco rei,cum simus in vniuersalibus,l.si rem, & pretium, ff.de petit.hæred. ergo si rei accrescit,hæredi debet accrescere.Respondetur,quod istud pretium non solum succedit loco rei, sed etiam loco augmenti venietis,vt l.si ego,§.item ait,ff.de Publicia.sed istud ius est introductum ad similitudinem alluuionis,vnde concludendum est,quòd istud pretium succedat etiam loco augmenti,vt l.si ego,§. idem ait, de Publicia.Rip.in d.l.re coniuncti. Nec obstat si dixeris, hic sunt duo specialia,quæ non possunt concurrere,vt l.1. C.de inoffic.don.l.1. C.de dot. prom.& Dec.in l.1.in fi.ff.de offic.eius. Bart.in l.si is qui pro emptore,

81 ff.de vsucap.quia respōdeo,† quòd illud dicitur speciale,quod est cō-

tra

tra regulas iuris, vt colligitur ex l. quod vero, ff. de legibus, sed ꝙ pretium succedat loco rei in vniuersalibus, est secundum regulas iuris ciuilis, ergo non est speciale. minor probatur per l. si rem, & pretium, ff. de pet. hæred. vbi ponitur ista regula. Secundo probatur ibi, quòd nõ sit speciale, quia non ponitur, quòd dictum pretium succedat loco rei alicuius fauore, sicut ponuntur specialia, vt in materia dotis, per Bal. Nouel. & per Doctor. in l. singularia, ff. si cert. petat. sed in d. l. ponitur quòd pretium regulariter in vniuersalibus succedat loco rei. ergo non obstat.

Vnde secundo pro ista opinione adducitur hoc. Venditor hæreditatis transfert in emptorem ea iura, quę tunc temporis habebat l. hęredem, vbi gloss. ff. mandat. & Alexan. in cons. 32. lib. 2. sed illud ius accrescendi superuenit ex post facto, ergo istud ius in emptorem non transit. Respondetur, quòd glo. & no. in l. hæredem procedunt quando iura futura non competunt tempore contractus nec verè, nec fictè, secus hic in casu nostro, cùm simus in his, quæ retrotrahuntur.
82 nam † ius accrescendi habet locum post repudiationem, quæ retrotrahitur, l. 1. §. vtrum, ff. si qd in fraud patron. l. si tibi homo, §. cũ seruus, ff. de legat. 1. & per alia iura, quæ adducit Dec. hic, sed quando hæres repudiat, illa repudiatio retrotrahitur, & est perinde, ac si repudiãti nunquam fuisset delata hæreditas, ergo etiam illud ius accrescendi superueniens compræhenditur.
83 Tertio adducunt, nam † inter succedentes iure diuerso non est locus iuri accrescendi, vt l. sed cum patrono, ff. de bon. possess. & infra videbitur cum glos. fin. sed emptor succedit iure diuerso ab eo, qui succedit ex testamento, & ex voluntate domini: emptor verò non succedit ex testamento, nec ex voluntate domini, ergo inter istos nõ potest esse locus iuri accrescendi. Sed respondetur, quòd dicta regula, l. sed cum patrono, non procedit, quando succedens iure diuerso fuit
84 subrogatus in locum succedentis, sed emptor † subrogatur in locum eius hæredis, l. 11. §. penult. ff. de hæred. vel act. vend. vnde cum subro-
85 gatus † sapiat naturam subrogantis primordialem, vt l. si eum, §. qui iniuriarum, ff. si quis caut. gloss. communiter approbata in l. certi condictio, ff. si cert. pet. iste non dicitur succedere iure diuerso, & facit responsio originalis Aret. in d. l. si totam, ff. de acquir. hæred. Secundò regula l. sed cum patrono, procedit quoties sumus in personis principalibus, quę succedunt ex propria persona, sed secus est in eo, qui succedit ex persona aliena, vt in emptore, & sic cessat regula, & eius ratio. Thob. Nonius non recedit ab opinione Bart. in d. l. re coniuncti, quæ est, quòd ius accrescendi transeat in emptorem, & mouetur: quia ius accrescendi transit in eum, qui effectualiter habet hęreditatem, & nõ pure, d. l. si totam. Vnde cũ ista hæreditas effectualiter sit apud ipsum emptorem,

emptorem, & ad eum commodum, & incommodum pertineat, & omnia quę potest ipse hæres, ipse emptor possit, ergo ei accrescit. Nec obstat quòd hæres habeat pretiū, quia succedit loco rei, & loco augmenti, vt supra dictum est. Quæ opinio Thob. Nonij potest forsitan iudicio meo, ita declarari, quòd procedat mediatè, nō autem immediatè. Nam immediatè videtur posse dici, quod transeat in hæredem quia totus tit. de hære. vel act. vend dicit, quòd omne illud, quod hæres consequitur virtute iuris accrescendi, tenetur restituere emptori. ergo mediatè emptori, immediatè verò hęredi. Suadetur hoc, quia ex quo potest conueniri a creditoribus, ęquum videtur, quòd ipsa portio ei accrescat, argum. l. secundum naturam, de reg iu. Nam ex quasi possessione licet ipse eam teneatur restituere, tamen commodum aliquod consequetur, iuxta §. commodum, Instit. de interdi. bene verum est, quòd in emptorem effectualiter transit postea omne commodū & incommodum, l. 2. C. de hæred. vel actio. vend.

Secundo comprobatur hoc dictum meum, scilicet quòd accrescat hæredi immediatè, per text. in hac materia, & in isto proposito nouū, in l. qui ex duabus, §. qui semel, ff. de acquir. hæred. vbi ponderatur ibi, quod semel extitit. Nam habetur, quòd qui semel hæres fuit, deficientium partes, etiam inuitus accipiet, & comprobatur per l. & si fine, §. sed quod Papinianus, ff. de minor. & ratio est: quia retinet ius hæreditarium, l. 2. de hære. vend. Nec obstat l. si totam, quia supra responsum est, vel potes dicere, quòd ibi hæredi non accrescit, idest effectualiter, quod potes declarare ex illo verbo videtur, quod videtur denotare hoc, quòd licet regulariter hæredi habenti portionem hæreditariam, tamen quia tenetur restituere, ex quo rem non videtur habere, non videtur etiam ei accrescere, cum apud ipsum effectualiter nō debeat manere istud ius accrescendi, & per hoc Iurisconsultus vsus fuit verbo videtur, quod regulariter † importat improprietatem, l. in omnibus, ff. de capt. & postlim. reuer. l. 1. §. vi deiecisse, ff. de vi, & vi arm. & not. Alex. post Rom. in l. 1 ff. si cert. pet. Vel & secundo respondeas, ꝙ postquàm ei, tanquam indigno fuit ablata hæreditas, aufertur etiam ius accrescendi, ex quo ei res tāquam ab indigno fuit ablata. Et si ista opinio erit vera, vtilitas erit ista. Primo, quia circuitus non erit inutilis propter commodum quasi possessionis, vt §. commodum, Instit. de interd. Secundo non fieret restitutio quando esset maximus excessus, l. 2. C de rescin. vend. & per Cagnol. & recentiores hic & in d. l. re coniuncti, & ad quid teneatur venditor hæreditatis, vide per Pract. Papiens. in form. libel. vendit. num. 4.

86

Declaratis his, quæ ad text. pertinebant nostrum, accipio gloss. primam, quæ ex Riminal. Ias. & aliorum mente, in quatuor diuiditur partes, prout ibi ratione intellectus istius legis, quatuor ponuntur exempla.

pla. Partes per se patent. Ias. rursus primam diuidit partem in quinq; particulas, sed secundum nonnullos Doctor. in sex subdiuiditur. & vltima particula erit ibi, & secundum nullum.: Pro expeditione igitur accipio glo. verba cuius super intellectu sunt referenda, ideo omitto ea referre. duplex inspectio super ista gloss. in primis est facienda: Prima erit, quomodo iste tex. intelligatur. Secunda erit, an successio ciuilis, & Prætoria sint impedimento iuri accrescendi in successione Prętoria, & redeundo ad primam partem, scilicet, quomodo iste tex. intelligatur, plures a Doctor. intellectus hic assignantur. Ego vero ex mente Thob. Non. quatuor dumtaxat referam. Primus igitur sit, vt intelligatur in successione matris, vel lineæ maternæ, & sit sensus. Mortua erat mater, vel aliquis ex linea materna, relictis pluribus liberis, & vnus repudiauit, & sic accrescit alijs: vt hic; & sic exponetur cessante legitima successione quia in eis cessat legitima successio. Vnde cum sumus in successione ista, non possunt succedere ex capite vnde liberi, vt l. quoties, C. de suis, & legit. quod confirmatur per l. 1. §. recte, ff. si tab. test. null. extra. & l. illud, §. ad testamenta, ff. de contratab. Subdit gloss. postea rationem quare in istis successionibus debeat in-
87 telligi, & nō in successione paterna, & ratio est ista: † quia exclusus ex vno capite, poterit succedere ex alio, vt l. 1. §. sed & videndum, ff. de success. edict. vnde absurdum esset dicere, quod iste tex. intelligatur in successione paterna. Et si dixeris tu, iste intellectus non potest susti-
88 neri, cum præsupponat † filium in successione materna non habere legitimam successionem, quod est falsum. l. 2. in fin. ff. vnde legit. Nam
89 ibi ex Senatusconsulto Orficiano, quod est † iuris ciuilis portio, §. Senatusconsultum, Inst. de iur. nat. gent. & ciuil. habent legitimam successionem, & sic in eis non cessat legitima successio. Vnde licèt isti liberi sint exclusi a capite vnde cognati, habebunt vnde legitimi. Respondeo per Salic. hic: quod si intelligimus istum tex. in successione, vnde cognati, tunc exclusus a bonorum possessione, vnde cognati, dicitur etiā exclusus a successione, vnde legitimi, quia exclusus ab vno capite, quod venit post aliud, in totum exclusus intelligitur: sicut qui
90 repudiat † vnum caput, quod venit post aliud, in totum videtur repudiasse, l. illud, ff. de acquirend. hęred. Vnde, cum bonorum possessio,
91 vnde cognati, competat post bonorum possessionem, vnde legitimi, §. admonendi, Institut. de hæred. quæ ab intest. renunciando, vnde cognati, renunciat etiam, vnde legitimi. Hoc tamen non obstante, iste intellectus non admittitur, & communiter a Doctor. reprobatur, &
92 ratio est: quia intellectus † qui verbis legis non conuenit, non est admittendus, l. item ueniunt, §. aptanda, ff. de pet. hęred. Dec. in l. quoties idem sermo, ff. de regu. iur. sed iste tex. loquitur de liberis, ergo etiam
93 debet intelligi de bonorum possessione, unde liberi. At † in succes-

sione

ſione materna ceſſat bonorum poſſeſſio vnde liberi, vt gloſ. & Doct. in l. quoties, de ſuis, & legit. & gloſ. infra vnde liberi, in rub. & etiã ibi not. Alex. & l. 1. §. ſi rectè. ff. ſi tabu. teſtam. null. ext. Et ſi dixeris matri ſuccedunt liberi, non vt liberi, ſed tanquam cognati, & bonorũ poſſeſſio hic defertur liberis, tanquam liberis; ideo defertur bonorum poſſeſſio vnde liberi. Reſpondeo, quòd tunc non ſuccedunt tanquã liberi, ſed tanquam cognati, vt infra, vnde cognati.

Secundo, ſi verus eſſet ille intellectus, verba generalia text. nimis reſtringeretur. Exemplum benè poteſt eſſe verum in ſe, dummodo intelligas in ſucceſſione lineæ maternæ, & nõ in ſucceſſione matris. cum habeant Orficianum, vt l 2. in fine, ff. vnde legit. tamen quia reſtringeret text. noſtrum, non placet. Tertio, non placet, quia text. noſter loquitur in liberis, in quibus ceſſat legitima ſucceſſio, ſed in ſucceſſione matris, vt dixi, datur legitima ſucceſſio per Senatuſconſultum Orficianum: ergo &c. Et ſi dixeris, iſte intellectus debet accomodari non in ſucceſſione matris, ſed in ſucceſſione ex linea materna: reprobatur primo, quia reſtringeret text. Secundo, quia eſſet diuinare. Tertio, quia ſecundum iſtum intellectum præſupponeremus,
94 quòd filius † excluſus à ſucceſſione paterna per caput vnde liberi, admittatur tanquam agnatus, vt l. 1. §. ſed videndum, de ſucceſſ. edic. Hoc ergo ſtante, portio ſua non deficeret, ſed hoc eſt falſum, quia licèt
95 ſuccedat tanquam agnatus, tamen alios † qui velint ſuccedere vnde liberi, non excludit. §. penult. Inſtitu. de bonor. poſſeſſion. & cõſuluit Socin. in conſil. 63. colum. 3. volum. 1. Et ſi dixeris iſti liberi nõ erant in eodem gradu, ſed in diuerſis, vt Iaſ. hic. Reſpondeo hoc eſſe contra text. noſtrum, quia cum loquatur in pluribus liberis, quibus erat delata bonorum poſſeſſio, ergo videntur in pari gradu, quia tan
96 tum † proximioribus defertur, vt l. 1. § gradatim, ff. vnde cognati, l. Iuriſconſultus, in princ. ff. de grad. & §. final. Inſtitu. de bonorum poſſeſſion. ita not. Bartol. hic, & poſt eum Dec. Benè verum eſt, quod dicit Iaſ. in ſimplici locutione, ſed non procedit ad tex. noſtrum. Et ſic cum liberi ſint in pari gradu, vnus repudians non eſt impedimento alijs, qui velint ſuccedere, vnde liberi, licèt velit ſuccedere tanquam agnatus, cum tunc non poſſit ſuccedere ſibi ipſi, vt. §. ſed & is. in fin. Inſtit. de bonor. poſſeſſion. & ſic illa bonorum poſſeſſio accreſcit alijs eiuſdem gradus.

Quarto reprobatur iſte intellectus, quia præſupponit quòd in ſucceſſione materna non ſit locus in bonorum poſſeſſione niſi, vnde co
97 gnati, quod eſt falſum: & probatur, quia quoties defertur † hæreditas alicui, lege, vel Senatuſconſulto, defertur vnde legitimi, l. 2. in fin. Vnde legit. ſed in bonis maternis defertur filio per Orficianum. d. l. 2. ergo non procedit iſte intellectus, & ſi dixeris cum gloſſ. iſti liberi

elegerunt bonorum possessionem. vnde cognati, & sic videtur exclusa bonorum possessio, vnde legitimi. Respondeo, esse diuinationem, cum de hoc in tex. nostro verbum nullum adsit.

Quinto reprobatur, quia secundum istum intellectum illa verba, cessante legitima successione, interpretarentur de successione Prętoria ab intestato, sed hoc est falsum, quia illa † dicitur legitima succes-
98 sio, quæ descendit ex lege, vel Senatusconsulto, vt l. legitima, de pact.
99 & Rubric. ff. de legit. tutel. Sed Prætor † non habet potestatem condendi legem, vt §. quos autem, Institut. de bonorum possession. ergo successio Prætoria est separata a ciuili. Ex dictis Accursij colligitur vna conclusio, quæ est, quòd quando filius fuit exclusus a primo capite, non potest amplius ad ipsum reuerti, si alij extant in eodem gradu, ita notat hic Bartol. per l. per eum allegatam, vide l. Octaui, ff. vnde cogn. & §. admonendi, Institut. de hæred. ab intest. quæ leges optime probant secundum Paul. de Montepic. hic.

Sed potest responderi, quòd tex. in d. §. admonendi, loquitur de adoptiuis, & non suis. Similiter non obstat l. Octaui, quia habet alium intellectum. de quo per gloss. ibi. Sed quicquid sit, vera est ista conclusio, per rationem d. §. admonendi, & per text. in §. penult. Institut. de bonorum possessione. Tamen contra eam ex pluribus mouentur Bononienses hic, sed alijs ommissis videtur solum vrgere l. 2. in princip. ff. vnde legit. ibi, adhuc dicemus eos obstare legitimis, verùm huic textui respondetur, dicendo non esse ad propositũ, quia quæstio nostra est, an si filius fuit exclusus a primo capite, possit ad ipsũ reuerti, si alij sint in eodem gradu, & deciditur quòd non, in text. verò l. 2. ideo obstat legitimis, quia ille erat solus legitimus, ex quo text. colligitur ista conclusio, & erit secunda; quòd filius a primo capite exclusus poterit succedere per secundum, & tunc alijs agnatis obstabit in
100 eo gradu. Tertia est conclusio, quòd etiam † nepos excludit alios agnatos, vel cognatos existentes in eodem gradu: ista conclusio confirmatur per l. 2. in princip. ff. vnde legit. propter quam legem ad ita tenendum mouetur hic Dec. num. 49. & per l. de bonis, §. huic autem, ff. ad Carbon. vbi Iurisconsultus ibi reddit optimam rationem ad
101 propositum, idest, quia † sunt, & retinent qualitatem filiationis, & comprobatur: quia semper habent annum, vt l. 1. §. Largius, ff. de success. edict & hanc opinionem Decij sequuntur Bononien. hic, & confirmatur hoc ex §. cum filius, Institut. de hęred. ab intest. quod verum est quando agitur de successione Aui, & etiam Patrui, vt consuluit Paris. in consil. 40. num. 27. lib. 4. vbi ad hoc multa congerit.

Contrariam opinionem tenet damnando Decium Paul. de Montepic. hic, hac ratione: quia ambo sunt in pari gradu, & respondet ad contraria, primo ad l. 2. ff. vnde legit. quia loquitur in filio, ad l. de bonis,

nis, ff. de Carbon. dicit, quòd est in iure expressum de illis, & non ad hoc præcipuè, quia loquitur in filio. Nonnulli verò vt Rainal. distinguunt, considerantes, quòd si iste nepos sit suus hæres, bene loquitur Dec. & alij, scilicet, quòd iste nepos excludat patruum in successione A ui sublato de medio eius patre. ratio est: quia militat eadem ratio, cum habeat qualitatem filiationis, & suitatis, & hoc intelligit, non solum si veniat, vnde liberi, quod est indubitatum, sed etiam si pro vnde legitimi, & ita procedit §. cum filius, Institut. de hæred. ab intest. Sin autem non sit suus, dicit istam sententiam non posse defendi, & in his terminis procedit opinio Pauli de Montepic. nouissimè tamen dicit posse considerari, & hoc in dubium reuocari per d. §. videndum, etiam in filio quando sit in primo gradu, quia dicit, an inter cæteros, ergo debet admitti cum suis fratribus. Non obstat l. 2. ff. vnde legit. quia intelligit, quòd obstat alijs facientibus partem per concursum. Tamen communis sententia est in contrarium. Ego verò hodie de iure nouissimo attenta differentia emancipationis sublata per
102 §. nullum, Auth. de hæred. ab intest. dicerem † conclusionem Decij in terminis in quibus ipse loquitur rectè procedere absque vlla distinctione, cum Dec. loquatur de successione nepotis circa auum, quo-
103 ties pater est ablatus de medio, tunc † nepos dicitur semper suus, vt §. sui, Instit. de hæred qualit. & differen. Attento quòd hodie sit sublata ista differentia emancipationis, vt d. §. cum nullum, in Auth de hæred. ab intest. Et si dixeris tu, differentia emancipationis, & patriæ potestatis videtur ablata in successionibus ab intestato, vt d. §. cum nullum, in successione vero ex testamento, hoc non est absolutum.

Respondeo, quòd sufficit mihi, dictum meum in vno casu posse verificari, quia tunc, supra relatam distinctionem apparebit non esse perfectam, cum debuit ipse ponere distinctionē, postea limitare isto modo, si verum est, quod dixi.

Sequitur secundum exemplum, quod ab Accursio hic, & cæteris affertur ad declarationem huius l. nostræ, & est, vt intelligatur in plu-
104 ribus liberis non existentibus in potestate, sed emancipatis, † in quibus rectè congruit, quod cesset legitima successio, vt §. emancipati, & §. admonendi, Instit. de hæred. ab intest. & Institu. de success. cog. in princ. secus verò in suis, vt §. sui, Institut. de hæred. qual. & differ. & l. necessarijs, ff. de acq. hære. & in ista materia duplex est facienda inspectio. Prima, an bene procedat istud exemplū in hac l. nostra. Secunda, an sint vera eius dicta. Et quo ad primam, istud exemplum. siue istum intellectum sequitur Odofred. Cyn. Alberi Paul. de Castr. & Dec. hic, & iste intellectus videtur magis communiter approbatus, verùm hunc quoque intellectum reprobant Bart. & Ias. hic, dicentes non debere restringi istam legem ad illum casum. & ratio est: quia secun-

dum istum intellectum præsupponeremus, quòd inter suos non esset locus iuri accrescendi, nisi cessaret legitima successio, sed hoc est falsum, quia etiam in suis est locus iuri accrescendi, ne quis decedat pro parte testatus,&c.& facit l.si ex pluribus,ff.de suis,& legit.

Huic rationi conatur respondere Accursius, nam quoties sumus
105 in filijs † isti filij iure ciuili inspecto, non solum sunt sui, sed etiam necessarij,§.sui autem,Institut.de hæred.qual.& differ.& licèt Prætor introduxerit beneficium abstinendi, tamen per hoc non facit, quin
106 non sit suus hæres; quia † ius Prætorium non potest facere vt quis desinat esse hæres,ex quo eum non potest hæredem facere, vt §.quos autem,Insti.de bon.poss.& l.cum quasi,§.sed,& si quis,ff.de fideicom. lib.agno.l.nihil tam naturale,ff.de reg.iur.l.& si fine, §. sed quid Papinianus,ff.de minor.glos.in l.in substitutione,ff.de vulg.& pupil.& no. Ias.hic,col.9. Secundo probatur,quia tunc portio non esset euacuata,iuxta l.vnicã,§.hic itaque,de caduc.toll.Vnde cum ista portio non sit euacuata,ex quo filius hæres est,licèt se per Prætorem abstinuerit, non erit locus iuri accrescendi, tamen hæc responsio bona non est, quia licèt iste hæres retineat solum nudum nomen, tamen non est impedimento iuri accrescendi,vt l.si ponas, §.fi. ff.de inoff.testam. & Bald.in l.certum,num.27.ff.vnde cogn.

Secundo reprobatur iste intellectus,cum sit diuinatiuus, ergo non est amplectendus: vt per Doct.in l.ita stipulatus,la grande,ff.de verb. oblig.est iste intellectus diuinatiuus,cũ hic nullum sit verbũ de emancipatis. Et si tu dixeris, licèt iste tex.de liberis absolute loquatur, tamẽ ex qualitate text. & ex qualitate verborum, ibi, cessante &c. est necessariò de emancipatis intelligendus. Respondeo, quòd hoc esset verum, quando text. vteretur verbis, quæ importarent ablatiuum absolutum.

Tertio reprobatur,quia violaretur tex.ita restringendo, vt per Cagnol.hic.nonnulli, & Rainal.respondent, quòd dicta Cagnol. procedunt, si restringeremus hanc legem ad istum casum, sed nos non restringimus,dicimus enim ita posse exemplificari. Ego verò dicta Cagnol.dico rectè posita esse, quia Accursius quærit accommodare intellectum huic legi,dum ergo hunc dat,videtur eam restringere ad il-
107 lum solũ casum,nam † qui vnũ dicit,aliud excludit,l.cum Prætor, ff.de iudic.l.hoc articulo,ff.de hæred.insti.l.quod si minor,§.sed quod Papinianus,ff.de minor.l.si inter me & te,ff.de excep.rei iud.c.nonne, de præsump.Alex.no.in conf.75.nu.1.vol.1. Dec.in Auth.Cassa.C.de sacr.sanct.eccl.& Ias.in l.1.n.4.ff.sol.mat.Exemplum bene est verum, in se,de iure antiquo,hodie verò non de iure nouissimo, cũ sit sublata differentia emancipationis,& patriæ potestatis. & emancipati legiti-
108 me † succedunt,vt d.§.cum nullam,in Auth.de hæred.ab intest.

Quarto

Quarto igitur reprobatur iste Accursij intellectus, quia non conueniunt verba legis isti intellectui,cum dicat hic,cessante,sed in emancipatis non cessat,cum sint cogniti de iure ciuili etiam ipsi emancipati: sm Bal.hic,qui dicit hoc probari in l.eas cũ ll.seq.ff.de cap.dimin. ergo dicendum est, non conuenire dispositionem l.4. §.toties, ff. de damn.infect. & inducit l.eas, quia emancipatus est capax legati propter alimenta: ergo etiam est capax legitimæ successionis, cum ali-
109 menta † æquiparentur,l.sancimus,vbi Cyn.supra de nupt.Huic fundamento respondetur primo,quòd si verum esset,quòd non cessaret in his legitima successio: argumentum totum contrarium concluderet, scilicet, quòd iste intellectus posset ad istam legem sustineri;
110 quia cum tex.hic vtatur ablatiuo absoluto,qui † importat cõditionem,vt Bar.hic per iura hic per eum allegata,& ibi cessante. quod significat,si cessauerit, & ratio est,quia iste ablatiuus importat, quòd in istis regulariter non esset legitima successio,ergo quoties in emancipato cessaret, haberet locum ista lex, sicut in suis, in quibus etiam est legitima successio,tamen quoties cessat habet locum ista lex: ideo dicimus istam legem non posse exemplificari in emancipato, quia lex vtitur ablatiuo absoluto, idest si cessauerit, quod non potest verificari in emancipatis, quia daretur intelligi, quòd haberet legitimam successionem.

Secundo respondeo ad illud,quod dicit,quòd sunt cogniti de iure ciuili,dicendo hoc esse cõtra tex.§.emancipati,Insti.de hęre.ab intest. Nec obstat d.l.eas,cum ll.seq. quia potest dici esse speciale ibi propter dotem,vt per Bal.Nouell.in tract.de dote.

Tertio respondetur ex eodem Bal.non tenere consequentiam,cui
111 debetur ius † alimentorum, debeatur legitima portio, patet, quia fratri inopi debetur legatum propter alimenta,l.qui filium, vbi glos. ff.vbi pupil.educ.deb. & tñ non debetur legitima portio, vt in Auth. vt cum de appell.cognos.§.fi.& sic data instantia corruit argumentũ, §.Pauonum,Insti.de rer diuis. Secundo,etiam quòd deberetur legiti-
112 ma,non sequitur, † tamen de iure ciuili, quia debetur de iure naturali,vt tenuit Rain.in rubr.C.qui admitt.

Quo ad secundam inspectionẽ,prima conclusio est: iuri immiscendi pręscribitur spatio triginta annorum,quæ conclusio ex ista gl.non colligitur expresse,sed tacitè, cũ dicat ista remedia esse perpetua, pro qua allegat Insti.tit.de perpet.& temp.actio.vbi exponitur perpetuo, idest, per triginta annos, & ista conclusio est magis communis, scilicet,quòd iuri immiscendi præscribatur spatio triginta annorum, si-
113 cut iuri adeundi,& fundamentum stat in hoc, quia † omnibus iuribus præscribitur spatio triginta annorum, l.omnes, C.de præscript. & ita etiam communem dicit Ias.in l.licet, ff.de iure deliberandi, li-

cè t ipſe in iure immiſcendi teneat contrarium; & Alex. hic in 4. col. & Angel. & Paul. de Caſtr. in l. fin. ff. de acquirend. hæred. vnde diſputando communis opinio vix defendi poſſet, vt per Salicet in d. l. licet, qui etiam cum Iaſ. tenet contra iſtam communem, hac ratione: quia aut conſideramus ius ciuile, aut ius Prætorium, ſi ius ciuile, cum ſint ſui, & neceſſarij, vt § ſui, Inſtitut. de hæred. qualit. & differen. & l. neceſſarijs, ff. de acquirend. hæredit. confitendum eſt, quòd non cadat præſcriptio, cum ſtatim ſint hæredes, velint nolint. Nam aut repudiat, & non poteſt iure ciuili inſpecto, aut dici tranſiſſe tempus, & non poteſt, quia nulla negligentia filij conſiderari poteſt. Aut con-
114 ſideramus ius Prætorium, & tunc ſic, beneficium † Prætoris abſtinendi, fuit inductum in gratiam, vt l. ſi filius qui patri, ff. de vulgar. & pupill. & not Port. Inſtit. de hæred qualit. & differen. in princ. ergo ei non debet in odium redundare, l. quod fauore, ff. de legibus. Sed ſi diceremus excludi per triginta annos, retorqueretur in odium eius. Ergo quo ad hoc debet ceſſare beneficium abſtinendi, & huic opinioni adhærendo, non obſtat contrarium, quia illud quod habetur, quòd omnibus iuribus pręſcribitur ſpatio triginta annorum, habet locum in iuribus, & actionibus, quæ exerceri debent ab homine, ſed ius abſtinendi eſt facultas quædam imprǽſcriptibilis, iuxta l. viam publicã, ff. de via publi Defendentes communem conantur reſpondere, & primo, quòd dicta regula, l. quod fauore: habet locum, niſi odium veniat in vim conceſſionis prius factæ, & ita reſpondet Dec. hic. & fuit limitatio Bald. in d. l. licet, in ſeptima oppoſitione, de quo articulo in materia ſcholarium, vide Doctor. in l. 1. ff. de legar. 1. & Aret. in l. cum quidam, ff. de verbor. oblig. modo ſi filius vult gaudere ſuo beneficio, oportet, vt cum eius qualitate vtatur. Sed poteſt reſponderi, hoc eſſe verum, quando filius acceptaret beneficium expreſſe. Sed præſupponimus nihil facere, cum ſolum ſe non immiſceat.

Secundo etiam pro communi facit, quod hic dicit Curt. quia ſui
115 † per beneficium Prætoris ſunt reſtituti ad priſtinum ius, vt l. nam nec emãcipatus, ff de leg. 1. & l. ei qui ſe non immiſcuit, ff. de acq. hær. operatur ergo dictum beneficium, quòd illa qualitas inhærens filijs ex lege. 12. tabul. vt inuiti eſſent ſui hæredes, ceſſet, ſi ceſſat, ſequitur quòd competere debet tanquàm ius, & non tanquàm facultas, & ſic ſubintrat diſpoſitio d. l. omnes. Huic fundamento reſpondetur per Rain. hic, quòd ſi eſt verum antecedens, credit etiam ipſum verum, & commune: tamen ipſe exiſtimat falſum antecedens per text. pulcherrimum hic per Iaſ. adductum, in l. cum quaſi, §. ſed & ſi quis, verſ. ſed, & ſi ſuus, ff. de fideicommiſſ. hæred. & l. quod Papinianus, §. ſed & ſi ſine, ff. de minor & per not. per gloſſ. in l. in ſubſtitutione, ff. de vulgari & pupillari. Nam ex quo remanet iſta exiſtentia, vt operetur illum

illum effectum, scilicet, quòd dicatur suus, sequitur, quòd non sit vera declaratio Curtij, & responsio Decij, hic in prima lectura, nume. 9. Nec obstat l.nam, nec emancipatus: quia admitto ego, quòd verum sit, respectu hæreditatis, & quo ad onera hæreditaria, & non respectu ipsius existentiæ suitatis, quia cum Prætor non possit directè tollere ius ciuile, consentaneum videtur, vt non possit tollere suitatem, ideo ipse dicit videri sibi veriorem sententiam Alexan. & Ias. contra com-
116 munem. Nec obstat etiam responsio Sapię, dum dicit hic, † quòd de iure Digestorum non erat cognita præscriptio triginta annorum, sed fuerit inuenta de iure C. vt inquit gloss. in l. qui occidere, §. 1. ff. ad legem Aquil. & in l. Iulianus, ff. ex quib. caus. ma. Barr. in l. fin. in princ. ff. de eo per quem fac. er. & sic præscriptio triginta annorum fuit inuenta per l. sicut, & l. omnes, C. de præscript. triginta annorum. Vnde ista lex licet, de iur. deliberan. habuit respectum ad iura Digestorum, & sic non ad istam præscriptionem, ita etiam declarat Ias. in d. l. licet, tamen non obstat, quia dicit hoc esse facultatis, & non iuris. Secundo etiam l. licet, est de iure Cod. quidam verò distinguunt, aut loquimur respectu creditorum, & non possunt filium conuenire elapsis triginta annis, aut respectu agnatorum, an eum excludant, cōmunis est ꝙ sic. tamen Rainal. reprobat, quia quędam est extensio hominis, quędam legalis, vt Bal. pluribus in consilijs considerat: in practica tamen discedendum non est a communi, & licet Ias. hic, & in d. l. licet, teneat contra cōmunem: tamen ibi etiam retinet eam, & limitat eam, quando filia solum esset instituta in testamento matris, ita ꝙ alium cohæredē non haberet, vt ibi apud eum videre poteris. idem Ias. defendit etiam communem, in cons. 19. vol. 1. & tenet etiam Tiraqu in l. si vnquam, num. 312. C. de reuoc. donat. adducens, more suo, plures auctoritates.

Vltima sit conclusio super isto intellectu, quòd ius abstinendi concessum suis, dicatur de iure Prætorio, nō ciuili, & opinio ista est sępius comprobata, & licèt videatur gloss. dubitasse, vt Salic. aduertit, tamen non est negandum, hoc sensisse: obstaret tñ, quia beneficia Prætoris sunt annalia, ergo videtur cōpleto anno, non posse excipere, dicendo se velle abstinere. Rom. verò hic respondet, quòd beneficia Prætoris
117 sunt annalia, verùm ad agendum, ad excipiendum verò sunt perpetua, vt l. pure, §. fin. ff. de dol. except. in hoc tamen considerandum est, an istud beneficium detur per viam actionis, vel exceptionis, & tūc si consideras tacitam repudiationem, est tale beneficium annale: si verò consideras expressam repudiationem, est perpetuum, cum perpetuo contra creditores excipere possit, & dicere se velle abstinere, & in hoc procedit argumentatio Romani, & regulam, l. pure, §. fi. limita, vt per Bar. in l. 2. ff. de except. & adde etiam ad dictam regulam sex limitationes per Felin. traditas in c. sunt quidam, de rescrip. & ad dicta Accursij

adde, quòd licèt regula sit, ꝙ filius hodie habet beneficium abstinen-
118 di, est tamen † singularis in filio legitimato per oblationem Curiæ, in quo non habet locum beneficium abstinendi, vt § & quoniam, in Auth quibus mod. nat. effic. sui. & ita ex facto consultus, respondit Ang. in cons. 17. & videtur sequi Aret. in l. necessarijs, col. 3. de acquir. hæred & de ratione vide Aret. in prædicto loco.

Explanatis his, quæ ad secũdum intellectum pertinebant, sequitur videre, an tertius intellectus, quem affert Accursius ad textũ nostrũ, sit bonus; intelligit ergo Accurs. ꝙ illa verba cessante legitima successione ponantur, ꝙ de facto ita euenit, & sic ꝙ iuris ministerium non habeant, tamen iste intellectus cõmuniter a Doctoribus reprobatur, vt Bal. Cyn. Odofre. & Bar. & ratio est, quia hic procedit per viam regulæ, & probatur, quia ſm hoc præsupponeretur, ꝙ Imperator faceret narrationem facti, sed hoc est falsum, quia Imperator non procedit narrando factum, sed tradendo regulam generalẽ, vt colligitur ex verbis tex. Nec obstat si dixeris cum Cagnol. & recentioribus, quòd immo tradat factum, cum istud rescriptum emanauit ad consultationem Martanæ, atque ipsi dirigitur, quia respondeo, licèt ista lex sit facta ad responsionem Martanæ, tamẽ Imperator, non respondit tradendo factum, sed regulam, & decisionem generalem, tradẽdo, vt colligitur ex verbis eius, & confirmatur ex his, quæ habentur in l. precib. C. de impub. Secundo reprobatur, quia iste intellectus prçsupponit, ꝙ inter liberos, qui ommissa bonorũ possessione, et possent succedere ex legitima, esset locus iuri accrescendi, sed hoc est falsum. Nam quãdiu durat legitima successio, non est locus iuri accrescendi, cũ vt supra diximus, ad hoc, vt sit locus iuri accrescẽdi, oportet ꝙ portio in totũ sit euacuata. vt hic, & in l. vnic. §. his itaque, C. de cad. toll. Vnde ſm istum intellectum, portio non esset euacuata, meritò reprobatur; bene verũ est, ꝙ istud exemplum, siue intellectus debet notari ad vnum, scilicet,
119 ꝙ ex verbis † narratiuis factum, non põt sumi argumẽtum, & istam glo singularem ad hoc dixit Rom. in cons. 19. Spectabilis, nu. 4. sed plures aliæ allegantur a Dec. hic in 1. lect. nu. 9. & a Felin. in ca. 1. nu. 18. de const. vnde firmando regulam dicas, istam esse regulam indubitatam, quæ fundatur hic in lege nostra ſm istum intellectũ. Ampliatur hoc procedere non solum in verbis narratiuis legis, sed ẽt testatoris: est bonus tex. in l. ex his verbis, de testa milit. Ampliatur secundo ẽt habere locum in verbis narratiuis contrahentiũ, vt Bar. in l. ex hac scriptura, ff. de donat. bonus tex in l. optimam, C. de contrah. vel commit. stipul. cui addas Afflict. in decis. 83. & Dec. in cons. 311. Ista conclusio sic ampliata limitatur primo non habere locum, qñ in talibus verbis esset fundata decisio a legislatore, vt in Cle. 1. de prob. q̃ est commẽdata plurimum ad hoc pro singulari, ita dicit Io. de Imol. in c. cũ apostolica, in

verſ.

verſ.datur intelligi,de his quæ fiunt à præl. fin. conſ.Cap.& ſequitur Alex.in l.1.colum.12.verſ.tertio fallit in fin. ff. de offic.eius,& ſequitur Dec.hic, nu.9. dicta tamen Clement.1.de probat.ex eo, quod ha-
120 bet varias declarationes, ideo † debet primo reſtringi non habere locum,niſi in ſummo Pontifice,non in alijs,etiam non recognoſcẽtibus ſuperiorem,licèt contrarium tenuerit Alex.in conſi.15. vol.5. ita magis communiter reſtringunt Doctor. de quo in facti contingentia conſuluit Curt.iun.in conſ.61. num.13.vol. 1. Secundo limitatur, non habere locum, quando tractatur de præiudicio tertij;ita idem Curt.in conſ.142.num.12.volum.2. Tertio reſtringitur,& hoc eſt indubitatum,licèt duæ priores habeant aliquam difficultatem,vt ſcilicet habeat locum, quando illud factum quod refertur, eſt factũ proprium, ſecus ſi eſſet alienum, vt probatur ibi,ex literis noſtris,ex quibus verbis colligitur, quòd erat factum ſuum proprium, & ratio
121 eſt:quia † factum alienum probabiliter ignoratur, l.error.de iur. & facti ignor.bene verum eſt, quòd huiuſmodi atteſtatio de facto alieno facit præſumptionem,ita conſuluit Alex.in conſ.112 vol.7.incip. Viſo.Quarto limitatur habere locum, quando reſcripſit motu proprio,ſecus ſi ad alterius conſultationem,vt Card.& alij,in d. Clem.1. & de iſta regula vide per Nicol. Euerard.in centur. locor.in argum.à contrario ſenſu,in 5.limit.

Viſo quòd iſte tertius intellectus non conuenit textui, & magis communiter à Doctor. reprobatur. ideo Accurſ.hic quartum affert intellectum.ſcilicet vt illa verba,ceſſante, intelligantur excluſa, ſiue reiecta,& debeãt illa verba in fine legi, & talis erit ſenſus, quòd pars repudiata accreſcit cohæredibus, & non agnatis, & ſic ſequentibus
122 in gradu,& iſte intellectus eſt receptus hic per gloſ.cum† cenſeatur gloſ.vltimum approbare,vt per gloſ. in l. qui filium, §.Sabinus,ff. ad Trebel.& per Felin.& Dec.in c. 1.de conſt.& per Iaſ. in l.ſi idem cum eodem,ff.de iuriſd.omn.iud.& per Bart.in l.bona fides,per illum tex. cum gloſ.ff.de poſ.Angel.Aret.in §.pretium,Inſtit.de contrah.empt. Alex.in conſ.67.incip.Franciſcus, col.fin. volum.5. Quòd limita vt per Dec.in dicto loco,& iſte intellectus receptus à gl.magis communiter approbatur à Doctor. & comprobatur, ex.§.pen.Inſtit.de bon. poſſ.Verùm hunc quoque intellectum reprobat hic Iaſ. Primo,quia quia tranſponuntur verba,& tranſplantantur,quod eſt abſurdum,&
123 licèt quãdoque † toleretur huiuſmodi tranſplantatio, vt in l. Gallus,§.ſed ſi is,ff.de lib & poſthum.& in l.diuortio,ff. ſol.matrim.

Reſpondeo,quòd illud procedit, cum nobis ad ita faciendum neceſſitas quędam imponitur,ſecus eſt in dubio, argumẽto l. Plautius, ff.de aur.& argen.legat.Idem eſt quando verba aliter propriè conuenire poſſint,vt l.non aliter,ff.de leg.3.Secũdo reprobat etiam Iaſ.hac

ratione:

124 ratione,quia quoties sumus in assignãdo aliquo intellectu, nõ † est ille intellectus amplectendus qui nullam habet difficultatẽ. Dec. in l. quoties idem sermo,ff.de reg.iur.vbi dicit, quòd præfertur ille intellectus,in quo maior fit ratio dubitandi.argumento l.quod Labeo.ff. de Carbon. edict. sed hic admitteretur ad excludendum successoriũ edictum, cum nullam habeat in hoc difficultatem; cum habeamus tex.clarum,in l.secunda,infra vnde liber. & §.pen. Institu.de bonor. possess.quia donec est possibile, quòd aliqui liberi primi gradus succedant,nunquam locus erit secũdo,nisi dixeris tu,quòd tex.noster hoc non habuit pro dubio.Nec obstat si cum Dec.hic dicas,quòd hoc nõ sit iure constitutum antiquo, vt ad existentes in eodem gradu accresceret, quia immo erat constitutum , vt l.si Titio, & Mæuio,ff.de leg. 2.& alibi habetur,ideo non est verum. Est tamen iste intellectus notabilis ad hoc , scilicet quòd ius accrescendi , est potentius successorio edicto , & patet hic,quia portio vacans non pertinet ad existentes in sequenti gradu venientes per successorium edictum , sed ad existẽtes in primo gradu venientes per ius accrescendi, & ista decisio exornatur à Bald.eleganter hic,in 7. colum.& probatur in l. meminimus,§. successionis , vers.nullusquam alius,C.de legit.hæred.vbi etiam Bal.

125 ibi eam ad hoc no. & ratio videtur manifesta,quia ius † accrescendi,non mutat gradum,vt Dec.hic.in prima lectu.num.10.& Bal.in l. testamento,inf.de impub.& ali.substit. Tamen ista conclusio limitatur per Bal.hic,colum.2.& referunt Alex.Ias.& Dec hic,non habere locum , quando sequentes in gradu possent facere partem per concursum,vt est exemplum in Auth.Præterea,C.vnde vir & vxo.& sic vult Bal.rationem istius tex.esse,quia faciunt partem per cõcursum, & ratio est secundum eum,quia paria sunt, aliquid non esse, vel esse, & reduci ad nihil.l.2.ff.ad Tertull.§.sed & si sint.Sic ergo ius accrescẽdi,est debilius successorio edicto in casu , quo reducitur ad non esse, idest perinde est , ac si illi filij non fuissent, & ita inducendo declarat Bald.in d.Auth.Præterea,colum.2.tamen ista decisio redditur dubia ex dictis Alex in l.pactum quod dotali,C.de collat. colum.3. vbi ponit quotidianam quæstionem,vt ibi per eum,& in ea cõsiderat duos casus,& concludit in istis terminis potentius esse ius accrescendi.Nã filius ibi subintrat in locum patris, §.cum filius. Institut.de hæred.ab intest. Doctores conantur defendere Bal. vt Dec.hic,qui respondet, quòd in quæstione Alex.illi filij non veniunt ex persona propria,verùm ista distinctio Decij , ex qua persona veniunt,videtur reddi falsa ex dictis Bar.in l.1.§.si sit suus,ff.de cõiung.cum eman.lib.& pro hoc facit,quia subrogatus sapit naturam subrogati,iurib.vulg.& no.Alexan.in dicto loco . Vnde melius videtur respõdendum,quòd decisio Alex.ideo non obstat,quia illud non est per modum iuris accrescen-

di,

di, vt agitur in quæstione Bal. & probatur quia ius accrescendi, habet locum in portione delata & vacãte, sed ibi non erat delata, ergo, &c. minor probatur, quia renunciauit hæreditati patris, & sic non tantum erat debita, sed nec etiam erat delata, & nec vacãs, tamen quicquid sit, vt vidistis, iste quartus intellectus reprobatur.

Ideo extra glos. Rom. hic quintum inducit intellectum, scilicet, quod illa verba cessante legitima successione, intelligantur, si cesset, & ita tollatur oppositio de ablatiuo absoluto, & talis erit sensus, quòd in bonorũ possessione erit locus iuri accrescendi, quando portio omissa vel repudiata de iure Prętorio, peti nõn potest ab eo, qui omisit de iure ciuili, tamen iste tex. videtur continere quandam diuisionem.

Ideo alius, licèt iste posset sustineri, est adducendus, qui est Saliceti, qui intelligit illum tex in liberis, qui partim erant emancipati, partim non, & sic portio deficiens accrescat emancipatis. Verùm hic intellectus est diuinatiuus, cum nullum verbum hic sit de emãcipatis. Secundo vna denominatio respiciẽs plura determinabilia, debet pariter determinari, l. nam hoc iure, ff. de vulg. & pupill. Vnde cum hic dicatur liberis, ergo sunt pariformiter determinandi, ideo ego intelligo illum tex. in illis verbis, cessante, cum Corn. hic, 3. colum. generaliter, scilicet, vt procedat, siue simus in emancipatis, siue in suis, siue in fraterna, siue in materna successione. quod, quoties isti repudiant, habet locum ius accrescendi, dummodo cesset legitima successio quomodocunque. Adde, quòd iste intellectus videtur idem, quẽ tenuit Roma. & iste certè est melior cęteris, quia non fit violentia restringẽdo tex. nec etiam vlla diuinatio, & potest comprobari ex not. per gl. in l. si duo, ff. de iureiur.

Ex quo intellectu excitatur vna dubitatio, quam hic excitauit Bal. & sequuti sunt alij post eum, & est secunda inspectio, de qua in principio gl. me dicturum dixi, quæ est ista. An legitima successio sit impedimento iuri accrescendi, & per consequens, an portio debeat vacare omni iure, vt habeat locum ius accrescendi, & quia ista est vtilis quæstio. ideo diligenter attendendum, & ne confusè cum Doctoribus procedamus, sciendum est. hic duas esse Doctorum opiniones.

126 Prima † est vt legitima successio non sit impedimento iuri accrescendi, ita Bal. hic, colum. 4. num. 11. & Dec. colum. fin. Nam Bal. vult hic, quòd sit locus isti reuocabiliter, & cum Bald. transit etiam Alex. colum. 3. Ias. col. pen. & fi. & mouentur per l. 1. §. quibus, ff. de success. edict. & per l. 2. in princ. ff. de bon. libert. ibi, sequentibus datur. Verum his, & similibus legibus, non obstantibus. Respondetur, quòd ista iura non loquuntur in iure accrescendi, sed in successorio edicto, quod probatur in d. §. quibus, cum seq. ibi, vnde legit. ergo non ex iure accrescendi, cum ibi mutetur gradus, & idem probat tex. in dict. l. 2. in princ.

princ. de bon. liber. cum ibi simus in diuersis personis diuersi gradus; sed successorium edictum differt à iure accrescendi, cum sit remediũ ordinarium, ius accrescendi verò extraordinarium, ergo tanquam
127 † ex diuersis non potest sumi argumentum. vt l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquir. poss. l. Papinianus exuli. ff. de minor. Secundo mouentur per tex. in l. 3. §. fin. ff. de bon. posses. & ex. §. cum igitur. Instit. eod. tit. vbi probatur, si quis à bonorum possessione sit exclusus tẽpore, vel repudiatione, cæteris eiusdem gradus defertur, ergo legitima successio non est impedimento. Nec obstat si dixeris non negatur, quòd in bonorum possessione non sit locus iuri accrescendi; sed demum verum est, si cesset legitima successio, aliàs non, vt hic: sed cũ in his legibus non dicatur, quòd sit legitima successio. ergo illi textus non probant. Respondetur, quòd licet illæ leges specialiter hoc non
128 dicant, † tamen loquuntur generaliter, ergo generaliter sunt intelligendæ, l. de precio. ff. de public. l. 1. §. generaliter, ff. de leg. præstan. Ideo Cagnol. hic dicit, quòd dicta iura debent intelligi, quòd ibi bonorum possessor sit exclusus omni iure: sed potest replicari, hoc non esse verum, cum ibi ea iura debeant intelligi secundum subiectam materiam; sed ibi loquitur in bonorum possessore, ergo, &c. Nõnulli hic respondent ad §. cum igitur, & dicunt, quòd habet locum in bonorum possessione, & illa accrescit, secus in hæreditate, & est differentia, cum non sit rationabile, vt alteri accrescat, quamdiu potest eam consequi, vnde licet in d. §. cum igitur, cũ similibus dicatur, ꝙ accrescat, quando vnus repudiat: non infertur effectualiter, sed solummodo ius ad eum deuoluitur, qui non est exclusus. Ista differentia hic cõsiderata videtur contra tex. nostrum, qui generaliter loquitur in bonorum possessione, & concludit, quòd nisi cesset legitima successio, alijs non accrescat, generaliter loquendo, siue quo ad effectum, siue quo ad ius. Ideo tu dicas, quòd d. §. cum igitur, cum similibus, generaliter loquitur, quòd in bonorum possessione si vnus ab ea fuerit ex-
129 clusus, sit locus iuri accrescendi, tamen † dicta iura debent per alias leges declarari, & restringi, l. non est nouum, ff. de legib. l. sciendum, ff. qui satis. cog. sed cum nos habemus leges apertas, dicentes, quòd ita demum in bonorum possessione, siue in alio iure locus sit iuri accrescendi, si cesset legitima successio. vt lex nostra hic: nam si non cessat, omnino vacua non erit, ergo non erit locus iuri accrescendi, vt l. vnica, §. his itaque, de caduc. toll. vnde dicta iura non obstant; cum per legem nostram, & per d. §. his itaque, debeant declarari, vt procedant si cesset legitima successio.

Tertio igitur mouentur Doctor. nam si verum esset, quòd quoties est locus legitimæ successioni, non sit locus iuri accrescendi, sequitur absurdum hoc, quòd Prætor constituendo tempus, de quo in

§. cum

§. cum igitur. Instit. de bonor. possess. & in l. 1. §. Largius, & §. sed viden-
130 dum: nullo modo prouidisset creditoribus, cum de iure ciuili † habent tempus triginta annorum, & possent isti hæredes perpetuo adire, l. licet, infra de iure deliber. & l. fin. in princip. C. de repud. hæredit. cum remedia iuris ciuilis sint regulariter perpetua, vt Institut. de perpet. & temp. actio. & ita defraudaretur creditores, sed hoc est falsum,
131 quia † Prętor constituendo tempus, dicitur creditoribus prouidisse, vt l. 1. de succes. edict. & d. §. cum igitur, ergo falsum est etiam consequens, quòd sit locus iuri accrescendi, stante legitima successione. Huic fundamento potest dupliciter responderi. Primo, quòd illa ratio ne creditores defraudentur, non fuit ratio introducēdi ius accrescendi, sed successorium edictum, vt §. cum igitur. Institu. de bonor. possess. nisi dixeris tu, quòd licet hæc ratio sit inducta respectu successorij edicti, militat etiam in iure accrescendi, cum tempus fuit inductum à Prætore causa coarctandi tempus triginta annorum. Vnde istud tempus coarctatum, nō solum est coarctatum respectu succes-
132 sorij edicti, sed etiam iuris accrescendi, cum militet † eadem ratio, l. Titio, ff. de verb. oblig. vbi Ias. ideo secundo loco respondetur, ꝙ licet non sit locus iuri accrescendi, non fit per hoc præiudicium creditoribus, cum possint adire iudicem, & facere illis statui tempus ad deliberandum, quo transacto, vel priuantur, vel perinde est ac si adiuissent, secundum quod aduersario vtile erit, vt l. de ætate, §. qui tacuit, ff. de interrog. actio. no. Bar. in l. quamdiu, la 2. nu. 5. ff. acq. hæred. vel si
133 non † adierint, potest peti vt detur curator bonis, & satisfaciat creditoribus, vt no. Pau. de Cast. & Dec. in rub. ff. de succes. edict. & Alex. in cons. 4. Videtur inspectis, volum. 2. & idem Alex. in rubr. ff. de succes. edict.

Quarto igitur adducitur l. 2. §. si duo, ff. de bon. poss. secun. tab. vbi
134 adest † dictio, Vel, quæ est alternatiua secūdum Bar. in l. si is qui ducenta, §. vtrum, ff. de reb. dub. Vnde cum ille tex. loquatur alternatiuè, vnum sufficit adimpleri, vt sit locus iuri accrescendi, vt Bart. loco præallegato, & in l. si autem, §. si per Titium, vbi not. ff. de rei vend. & in l. leges sacratissimę, C. de legibus, sic etiam in illo tex. §. qui duos, debet accipi copulatiuè, primo, ne veniant contra legem nostram.
135 Secundo, quia ad hoc † vt sit locus iuri accrescendi, oportet quòd portio sit euacuata, vt l. vnica, §. his itaque, de caduc. tollen. sed quando, ista bonorum possessio est repudiata, non dicitur euacuata, cum adhuc legitima extet successio, iuxta l. suum, infra de iur. deliber. ergo necessario est intelligēda illa dictio, Vel, pro copula, cum ibi illa portio non sit euacuata.

Nec obstat si dicas, circa idem factum hoc procedere, quia dico, ꝙ in illo tex. ita intelligendum est, ne sit contra legem nostrā, & similes,

quæ volunt, ꝙ cessante legitima successione, & prętoria, ius accrescē di habeat locum, sed si non intelligeretur ista dictio, Vel, copulatiuè, vnum sufficeret adimpleri, & sic locus esset, etiam non cessante legitima successione, iuri accrescendi: & quòd ita sit accipiēdum, suadet etiam subiecta materia, quæ de improprio proprium, & è contra facit, vt l. 3. ff. de bonor. possess. l. si vno, ff. loc. Vnde cum in illo tex. debeat legi illa dictio, Vel, copulatiuè, retorquetur in cōtrarium, cum
136 regula sit, † quòd in copulatiuis, vtrumq; adimpleri debeat, vt not. Bart. in d. l. si is qui ducenta, §. vtrum ff. de reb. dub.
137 Altera igitur est opinio, quòd in bonorum possessione, non † cessante legitima successione, iuri accrescendi locus non sit, vt omnes Doctor. sentiunt, & tenent hic, Alberic. Cyn. Barto. Odofr. Roman. Salic. num. 42. Curt. iun. de communi, & Cagnol. nu. 31. & Doct. in l. re coniuncti, ff. de leg. 3. & ibi Crot. num. 152. & Doctor. in l. vni. C. de cad. toll. & mouentur ex pluribus.

Primo, per l. suum, infr. de iur. delib. Nam si verum esset, quòd esset locus non cessante legitima successione, sequeretur, quòd is qui iuri re pudiasset, amplius alio iure venire non posset, cum alteri statim ius quæratur per ius accrescendi, sed hoc falsum est, vt d. l. suum, vbi exclusus vno iure, ex alio potest venire, ergo, &c. Verum huic textui re spondetur, quòd nō sit mirū, si in d. l. suum, exclusus à iure prętorio, posset adire de iure ciuili, cum ibi non simus in iure accrescēdi, & sic alteri portio non est quęsita, & patet: quia tantum unus erat vnus hę res, ergo sumus in iure accrescendi; nisi dixeris tu, quòd licèt non sit locus iuri accrescendi, tamen locus est successorio edicto, §. cum igitur, cum similib. Institu. de bonor. possess. & sic ad alios erat deuoluta per successorium edictū. Tamen potest replicari, quòd licèt ad alios sit deuoluta, tamen adhuc non est quæsita, quia in successorio edicto defertur, vt possit adiri, secus in iure accrescendi, quæ statim etiā inuito accrescit, d. l. vnic. §. his itaque, de cad. toll. Secundo, esto quòd is, qui est exclusus à bonorum possessione possit adire de iure ciuili, per hoc non sequitur, quòd impediat ius accrescendi, cum non sit absur dum, duos iure diuerso admitti, vt probatur in tot. tit. de coniug. cū emancip. liber. cum per concursum faciant sibi partem, quia nō impeditur esse de iure ciuili adire, licèt ītegraliter de iure prętorio alijs sit delata bonorum possessio, & sic per concursum facient sibi partem, iuxta tit. de coniug. cum emancip. liber.

Secūdo, si esset locus iuri accrescendi, sequeretur ꝙ quoties alicui
138 plura remedia competunt, † renūciando vni, censeretur omnia repudiasse, sed consequens est falsum, l. si domus, & ibi not. Bar. ff. de ser uit. vrba. præd. l. hæres meus, ff. de condit. & demonstr. l. 1. §. sed & videndum, ff. de success. edict. verum hæc ratio etiam euitari potest, ne

gando

gando consequentiam: nam ex quo repudiauit, & per ho: fit locus iuri accrescendi, tamen per hoc non excluditur à iure ciuili, cum nõ sit absurdum, quòd bonorum possessio alicui de iure Prætorio deferatur & integraliter, & etiã hæreditas alteri de iure ciuili deferatur, cum sibi per concursum faciant partem, vt in titu. de coniung. cum emancip. liber. Sed hic ambo isti concurrunt, ergo inter istos ista portio diuiditur.

Tertio, adducitur tex. noster hic, ibi, cessante legitima successione,
139 tamen potest responderi, quòd ex quo tex. iste † habet plures intellectus, non possumus ex eo argumentari, Bart. in l. in ambiguo, ff. de reb. dub.

Vltimo adducitur, quia vt sit locus iuri accrescẽdi, opus est vt portio sit omnino euacuata, & ipso iure, vt d. l. vni. §. his itaque. C. de cad. toll. Doctor. in d. l. re coniuncti, ff. de lega. 3. glos. not. in l. si duo patroni, ff. de iureiur. sed ista portio non est omnino euacuata, cum hæres eam per hæreditatis petitionem possit consequi, Bald. huic fundamẽto respondet, sed non probat: nam d. §. impubes, non loquitur de bonor. possessione ordinaria, sed de extraordinaria, vt patet ibi: ideo respondetur negando, quòd ista portio omnino non deficiat, quia illa portio, omnino deficit respectu bonorum possessionis, & licèt nõ sit omnino vacua, respectu iuris ciuilis, & sic respectu hęreditatis; respõdetur quod hæreditas, & bonorum possessio differunt, vt diximus supra cum Dec. Ias. & alijs Doctor. C. qui admit. & ratio est: quia per hęreditatem consequimur dominium, sed per bonorum possessionem nanscissimur possessionem bonorum hęreditatis, & sic sunt diuersa,
140 & † sic ex eis non potest argui. l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquir. possess. l. Papinianus exuli, ff. de minor. Nec obstat si dixeris, licèt differant, tamen qui agnoscit bonorum possessionem, consequitur hæreditatem, vt per Bar. in l. 3. ff. de bonor. possess. quia respõdeo negando bonorum possessionem esse instrumentum acquirendi hęreditatem, cum possessio, sit possessio hæreditatis, & sic de hęreditate ad bonorum possessionem arguere non possumus, tãquam de dominio ad possessionem, vt d. §. nihil commune, tamen his omnibus nõ obstantibus, non puto à communi esse recedẽdum, quę est, quòd iuri accrescendi locus sit, cessante legitima successione, & moueor per l. nostrã hic. Nec obstat si dixeris, ista lex habet varios intellectus, ergo ex ea argumentari non possumus: respondetur, quòd illa proposi
141 tio est vera, † quando omnes intellectus veri sunt, & nõ adest communis intellectus, vt Socinus in d. l. in ambiguo, ff. de reb. dub. sed illi omnes reprobantur, & iste est cõmunis intellectus: ergo non obstat, & sic verus est intellectus Cornei, qui potest comprobari, per l. 2. ff. si pars hæred. pet. & per d. §. his itaque, dum dicit, euacuata portio: er

go

142 go in totum, cum verba † in potiori significatu sint accipienda, l.2. §.si mater.ff.ad Tertull.facit etiam ad hoc,l.si duobus, ff de acq.hæred.ibi deficientium, cum non potest dici, aliquid deficere, quod aliiure possit haberi.

Alium intellectum hic affert Angel. quem tacito Authore refert Ias.hic, vt intelligamus, quòd qui repudiauit de iure Prætorio, nō potest venire de iure ciuili, & sic habet locum ius accrescendi. Tamen non est verus intellectus, quia repugnat sententiæ communi, quę est
143 † quòd exclusus ex iure vno, potest ex alio venire, vt l.1.ff. de success. edic.§.sed & videndum, quod verum est, nisi vnum ius necessario dependeret ab alio, vt l.qui vero, §.Lucius.ff.de testam. tutel.

Alium etiam intellectum posuit hic Io.de Montepic. licèt recentiores non dicant, vt scilicet ius accrescendi habeat locum inter liberos, si non extabat aliquis nepos istius succedentis, idest filius repudiātis, & hoc significant illa verba, legitima successione, & ita etiam habebit locum oppositio Bart.& Bald.de ablatiuo absoluto, & videtur facere pro hoc, §.cum filius.Instit.de hæred.quæ ab intest.tamen etiā intellectus iste non procedit, quia nimis restringeretur tex.cum verbum legitima, compræhendat tam agnatos, quàm alios, quod non credo. Secundo, quia ista verba non proferuntur ad successionem repudiantis, sed ad eius cui succeditur. Tertio, quia dubium est, quòd amplius possit venire ad excludendum cohæredes sui fratris venientes per ius accrescendi, & facit quia pater est exclusus, ex cuius persona venit, & per hæc sit expedita ista glos. satis à Doctor. reddita intricata.

Glossa finalis quæ interprætanda superest, diuiditur per recentiores omnes: verba eius non profero, cum facilis sit, & reputetur à Doctor. puerilis, dubium tamen hoc ex ea sumitur, an inter succedentes iure diuerso, sit locus iuri accrescendi, vt puta si quis succedat per bonorum possessionem secundum tabulas, aliàs verò succedat per contra tabu. Verùm ne hic quoque cum Doctor. confusè procedamus: duo sunt faciēdi casus, & primus est casus, quādo ista iura sunt adeo diuersa, vt sint adinuicem incompatibilia, tunc concludendum est, iuri accrescendi locum non esse, vt concludunt Doctor. hic, & in d. l.re coniuncti, de leg.3.& ita tenet Cagnol.hic, nume.66. Exemplum supra est datum, vt si quis succedat alicui contra tab. alius secundum tab. vt l.sed cum patrono, ff.de bon. possess. nam cum bonorum possessio secundum tab. præsupponat testamentum, contra tab. vero ipsum impugnet, ergo sunt incompatibilia.

Secundo, ratione probatur: quia si verum esset quòd in isto casu
144 esset locus iuri accrescendi, sequeretur ꝙ in eodem subiecto † duo contraria esse possent, contra l.vbi repugnantia, ff.de reg.iur. & l.1.C.

de

de furt. & sic iste primus casus non habet circa hoc dubitationem.

Alter verò casus est, quando istud ius diuersum vnius succedentis non est adeo diuersum à iure alterius succedentis, vt sit incompatibile, sed adinuicem ista iura inter se sint compatibilia, & in isto casu secundo duæ sunt Doctor. opiniones. Prima est, vt in isto quoque casu iuri accrescendi locus non sit, vt videntur attestari omnes Doct. hic, & in d.l.re coniuncti, vt Rip. ibi, nu. 107. & Doct. in l. vnica, §. his itaque, de cad. toll. & quòd ista sit communis opinio dicit Cagnol. hic, num. 61. & Curt. iun. in rub. supra eo. & mouentur per d.l. sed cũ patrono, hoc modo eam inducentes: nam ibi succedit patronus per cõtra tab. filius verò secundum tab. & sic illæ portiones in iure sunt cõtrariæ, cũ portio patroni veniat iure singulari, vt in tit. de bon. poss. contra tab. bonorum possessio secundum tab. venit iure institutionis, & sic iure cõmuni. Nec obstat si dixeris non mirum si in illo tex. non sit locus iuri accrescendi, cum ibi patronus petierit portionem certæ partis, & sic limitatæ. Vnde cum limitata causa non producat effectum, l. in agris, ff. de acquir. rer. dom. non est mirum si excluditur
145 à iure accrescendi: quia respondeo, quòd in ista materia † petitio limitata non excludit ius accrescendi: quia licèt testator instituerit hęredes ex parte limitata, & vnusquisque partem suam limitatam petat, est tamen inter istos locus iuri accrescẽdi, d.l. vnica, §. his itaque. Verum huic fundamento sic corroborato respondetur, quòd non est mirum, si in l. sed cum patrono non sit locus iuri accrescendi, cũ ibi non sequatur, quòd testator decedat pro parte testatus, & pro parte intestatus, cum illa rescissio ibi fit particularis; tamen ista respõsio non est tuta, quia non est verum, quòd si patronus, de quo ibi, repudiasset, esset locus iuri accrescendi, nam vt sit locus iuri accrescendi, est opus, vt portio sit euacuata, sed in illo tex. nulla deficit portio, cũ sit hęres ibi vniuersalis institutus: ideo responde, ꝙ ideo non est locus iuri accrescendi ibi, quia vni defertur portio vno iure, alteri verò altero iure incompatibili, ideo non mirum, si ibi illi iuri locus non sit,
146 cum duo † contraria in eodem subiecto simul esse non possint, vt l. vbi repugnantia, ff. de reg. iur. & l. 1. cum ibi no. C. de furt.

Secundo igitur adducunt, quia si verum esset, ꝙ in isto casu locus illi iuri esset, sequeretur, ꝙ vna & eadem hęreditas diuerso iure cẽseretur, sed consequens est falsum, vt l. eum qui, in fi. ff. de vsucap. ergo etiam & antecedens. Verum huic quoque rationi respondetur dicẽdo, hoc procedere, quoties istud consideratione corporali consideratur, & ita procedit l. eum qui: secus vero sit, si rõne, vel cõsideratione
147 intellectuali, vt no. Bal. in l. 1. col. 1. C. de seru. fug. sed ius† accrescẽdi accrescit consideratione intellectuali, qa tacito iure accrescit, vt l. cõis seruus ab extero, ff. de acq. hęr. ergo dictũ fundamẽtũ nõ pcedit.

148 Tertio igitur adducunt, quemadmodum † in his, in quibus similitudo est, facilis est transitus, l. in rem, §. item, ff. de rei vend. ita vbi est dissimilitudo difficilis est transitus, ita dicit Imol. in l. si ex fundo, ff. de hæred. instit. Bar. in l. centurio, ff. de vulg. & pup. col. 1. sed cum hic talis sit dissimilitudo, ergo, & cæt. Huic fundamento respondetur, quòd ista ratio non est necessaria, sed persuasiua. Nam licèt sit difficilis, tamen non est impossibilis, nam non probat, quòd de dissimilitudine, non fiat transitus: ideo cum non sit vera, probatio non concludit, l. non hoc, vbi Ias. ff. de legib. & sic vides quòd ista opinio non nititur lege, vel ratione.

Altera est opinio superiori cõtraria, quòd immo inter istos diuerso iure succedẽtes locus esse possit, vt Fulgos. hic tenet, & idem tenet Sebast. Sap. hic, nu 45. & Lancelot. Polit. in l. re coniuncti, num. 73. & Alciat. lib. 4. Paradox. c. 8. & Io. Coras. in l. si in testamento, inf. de impub. & ali. subst. & mouentur Primo, per l. si certarum, §. 1. ff. de milit. testam. in vers. ibi compellendus, & quòd succedãt iure diuerso probatur ibi, quia vnus in Castrensibus succedit iure militari, alius iure cõmuni in cęteris rebus, & tamen alteri accrescit. Huic textui omissa responsione Doctorum, respondetur, quòd ibi non tractatur de iure accrescendi, patet: quia ibi inuito non accrescit, cum dicat cõpellendum esse, aut totam hæreditatem defendere, aut totam creditoribus soluere, ergo non sumus in iure accrescendi, quod inuito accrescit, vt d. l. vnica, §. his itaque, de cad. toll. Vnde dicendum est, ibi ideo accrescere, ne priuilegium militum redundaret in priuilegium creditorum, iuxta l. cum filiusfam. in fi. ff. de testam. milit.

Secundo igitur adducunt tex. in l. 1. §. si quis ex. ff. de coniung. cum emancip. liber. vbi Auus habet filios emancipatos, nepotes verò in potestate retentos, quos nepotes hæredes instituit: vnus omisit suam partem, determinat ibi tex. quòd illa portio vacans, accrescit cęteris nepotibus, quęrit postea tex. quòd si omnes repudiant, cui portio vacans debet accrescere, & determinat, quòd accrescit patri, & sic filio emancipato, ecce ergo, quòd ibi probatur, quòd inter succedentes iure diuerso, est locus iuri accrescendi; nam nepotes ibi succedunt iure ciuili, emancipati verò filij iure Pretorio, vt Instit. de bono. poss. in princ. Verùm huic textui respondetur, negando dictos nepotes in potestate retentos, & filios emancipatos succedere iure diuerso. Nã si succederent iure ciuili isti nepotes, totam Aui haberent hæreditatem; sed hoc est falsum, cum solum habeant partem: ergo non habẽt ex iure ciuili, sed ex iure Prætorio, & sic non iure diuerso. & ratio est: cum isti simul concurrerent, Prætor attento isto concursu, dedit eis ęqualiter partem; & isti sunt termini tituli de cõiung. cum emancip. liber. vt l. 1. in princ. ff. de coniung. cum emancip. liber.

Tertio

Tertio adducunt tex.in l. quidam elogio,C.de iur.deliber.vbi hæres extraneus substitutus, & pupillus institutus iure diuerso succedunt, cum pupillus succedat iure institutionis, extraneus verò iure substitutionis,& tamen inter eos est locus iuri accrescendi, huic textui respondetur dicendo, quod non meruit ad hoc allegari cum de isto iure non loquatur. Nam ius accrescendi dicitur quando portio deficiens accrescit alteri adeunti iure tacito, vt l.seruus communis, ff.de acqui.hæred.sed ibi substitutio tacitè non defertur,sed expressa testatoris dispositione; ergo sumus in diuersis. Nec obstat si dixeris tu, immo ibi loquitur de iure accrescendi cum inuitus compellatur adire, argumento, dict.§. his itaque, respondeo, quòd ideo ibi compellitur adire, quia ex quo iam partem adiuit,absurdum esset si repudiaret illam substitutionem, quæ est testamentum patris & filij.

Quarto adducitur l.filium,§.fi.ff.de leg.præstan.vbi si deficiat portio illius,cui legatum est factum,accrescit illa portio illis, quibus est relictum legatum,sub tit.de legat.præstan.& tamen is cui est factum legatum succedit iure singulari, ille verò cui est relictum legatū sub tit.de legat.præstan.succedit iure extraordinario,respondetur,quòd illa portio non defertur per ius accrescendi,sed deuoluitur ad eū cui erat præstandum. Nam cum legatum sit factum caducum,non defertur hæredi ex isto iure,sed deuoluitur ad eum, cui erat præstandū, vt d.l.vnica,§.1.2 & 3.de caduc. tollen. Nam cum legatum ibi non accrescat hæredi, nec etiam diminuat, ideo deuoluitur ad eum cui erat præstandum.

Quinto mouentur Doctor.quia si verum esset quòd inter eos,qui diuerso iure succedunt, non esset locus iuri accrescendi, sequeretur quòd inter hæredes institutos in re certa & inter hæredem vniuersalem non haberet locum ius accrescendi, cum hæres institutus in re certa succedat tanquàm legatarius,l.quoties,ff.de hęred.instit.Alter verò succedit tanquàm hæres iure institutionis, sed hoc falsum est,
149 quia si hæres in vniuerso institutus repudiet, tunc † eius pars instituto in re certa accrescit,vt tradunt Doctor.in d.l.quoties,& consuluit Corn.in consi.31.vol.4.Huic fundamento respondetur,quòd ex eo institutus in re certa cōsequitur totam hæreditatem,hærede vniuersali repudiante,non ex iure accrescendi, sed ex legum dispositione,vt l.1.§.si ex fundo, ff. de hæred. instit. ipsa tamen responsio vera non est,nam hoc procederet,si esset institutus ab initio in re certa & nullum haberet cohæredem:Nam tunc bene ex legum dispositione pręsumitur hęres vniuersalis,& ita procedit,d.§.si ex fundo.Sed nos præsupponimus,quòd fuerit institutus in re certa,& habeat cohæredem,nam tunc à legibus non censetur hęres vniuersalis.Ideo secun-

do loco tu respondeas ex intentione Bononien. hic, quòd institutus in re certa, & hęres vniuersalis, succedunt eodem iure, cum & ipse sit propriè hæres, & legatarius, quod patet ex eo, quòd habetur loco legatarij, vt d. l. quoties, & sic propriè est hæres. Ego autem in ista materia dico, aut si non esset locus iuri accrescendi læderetur aliqua iuris regula in materia successionis, & tunc locus est iuri accrescendi. Nã
150 † vbi est eadem ratio, ibi etiam debet esse eadem iuris dispositio. vulgata l. à Titio, vbi Ias. ff. de verb. oblig. Sed si inter succedentes iure diuerso esset ista ratio, quia quis decederet pro parte testatus, &c. vel hæreditas diuerso iure conferetur, tunc semper erit locus iuri accrescendi. Aut si non esset locus iuri accrescendi, nulla læderetur iuris regula in materia successionis, & tunc non erit locus iuri accre-
151 scendi, cum cessante † causa finali, cesset etiam dispositio, cap. cum cessante, de appell. c. suggestum, de decimis, l. quamuis, §. adigere, de iur. patr. & facit in argumentum l. à filio, ff. ad Trebell. not. Dec. in l. diem functo, ff. de offic. asses. in fin. & per ista ad laudem Dei, & suæ Gloriosissimæ Matris, semperque Virginis Mariæ, & Beati Thomæ Aquinatis mei patroni, sit absoluta lex ista. Amen.

Claudius Tutius V. I. D. licèt minimus.

CLAVDII

CLAVDII TVTII V. I. D.

ARCHIPRESBYTERI HOSTILIANI

Repetitio l. prægnantis, ff. de pœnis.

SVMMARIVM.

1 *Vlpiani laus.*
2 *Fœmina fragilis est, & in ea carnis stimulus magis ardet.*
3 *Amoris furore nihil vehementius.*
4 *Amor dependet ex animo.*
5 *Mulier quando dicitur magis accensa, vbi multa de mulierum natura, & earum fructibus.*
6 *Fœminæ sunt stultæ.*
7 *Stultus maius damnum facit, quàm sceleratus & ignorans.*
8 *Fœmina cor mutabile habet.*
9 *Fœmina semper laborat incontinentia.*
10 *Medicamentum etiam bonum dicitur venenum.*
11 *Iudex non debet statim punire inquisitum.*
12 *Iudex dum perquirit de delicto, quid facere debeat, & num. seq.*
13 *Delictum esse commissum ante omnia constare debet.*
14 *Peritis in arte standum est.*
15 *Sententia frustra fertur, si exequutioni non demandetur.*
16 *Delicta non debent remanere impunita.*
17 *Damnati serui pęne statim fiunt.*
18 *Accessorium quando sequitur suum principale, & nu. 26.*
19 *Sententia lata sub conditione, an valeat.*
20 *Pater an possit filiam adulteram occidere, & num. 27.*
Maritus an possit vxorem adulteram occidere, & nu. 27.
21 *Reip. interest vt ciuitas hominibus impleatur, & num. 29.*
22 *Respondens contra fiscum in dubijs non errat.*
23 *Consequi quod per se quis non potest, an possit per alios.*
24 *Filius iniquitatem matris portare non debet, & num. 28.*
25 *Conditio, quæ certè venit, conditio non dicitur.*
27 *Dolor, & iustus metus excusant in multis.*

30 *In claris non opus est coniecturis.*
31 *Separatorum separata debet esse causa.*
32 *Correlatiuorum quòd in vno disponitur, disponitur in altero.*
33 *Præses prouinciæ debet eam paratam tenere, atque purgatam.*
34 *Iudices & non partes delicta punire debent.*
35 *Uxor præsumitur prægnans ex viro.*
36 *Carcer datur ad custodiam, non autem ad pœnam.*
37 *Mulier quòd sit prægnans, ex quibus cognoscatur.*
38 *Obstetrices, qualiter deponere debeant, & quibus magis credendum, dicentibus fœminam corruptam, vel virginem.*
39 *Virginitas ex quibus probetur.*
40 *Lex prægnantis ff. de pœn. an sit correcta.*
41 *Mulier in vno partu quot filios parere possit.*
42 *Hæreditas paterna quomodo diuidatur inter filium natum, & nasciturum.*
43 *Mulier à quo tempore reputetur apta ad concipiendum.*
44 *Mulier quanto tempore expectari debeat, vt pariat.*
45 *Conceptio quomodo fiat, & quomodo planetæ coadiuuent.*
46 *Venenati signa quæ sint.*
47 *Indicia ad torturam vel ad condemnandum quæ sint in casu nostro.*
48 *Indicium vnum an plura requirantur.*
Testis de visu, an faciat indicium ad torturam, num. 48.
49 *Sententiæ exequutio in criminalibus in quibus casibus differatur, & an laicus effectus clericus post delictum possit coerceri à iudice laico.*
50 *Nutrix si non reperitur, an exequutio sententiæ sit differenda.*
51 *Sententiæ exequutio quanto tempore differatur, si mater lactet.*
52 *Mater per triennium debet alere filium.*
53 *Mater an possit filium retinere patre inuito.*
54 *Mater an teneatur alere filium vltra triennium.*
55 *Pater an possit necessitate famis vendere filium.*
56 *Filius non dicitur de familia matris.*
57 *Patria potestas est de iure ciuili.*
58 *Filius de iure Longobardorum est sui iuris, & sic de iure Francorum.*
59 *Filius an esse possit in iudicio absque patris consensu.*
60 *Confessus de se in tortura, an possit de socijs interrogari.*
61 *Confessio extra iudicium, an faciat indicium, & quid si est geminata.*
62 *Confessio geminata operatur tantum, quantum operatur iuramentum.*

BREVIS, pulchra, practicabilis, & eam habui in facto, fru-
ctuosa, & necessaria est lex ista, parit Imperium in lucem nobi
1 liter edita, posterisque relicta † ab Vlpiano Iurisconsultorum
facillimè Principe, præclarissimo, optimo, & nobilissimo, vt dicit
Herennius in l. 2. §. fin. ff. de excus. tutor & Modestinus in l. diximus,
eo. tit.

eo.tit. Nato in ciuitate Phœnices, quæ est in Syria splēdidissima Tyriorum Colonia, Ciuitas nobilis inter Syriæ regiones, serie sęculorū antiquissima, armipotēs, fœderisque tenacissima, propter cuius egregiam in Remp. & Rom. Imperium insignem fidem, Diuus Seuerus Imperatorius Italicum ei dedit, vt hæc omnia dicit ipse Vlpianus in l.1. ff.de censi. fuit etiam Vlpianus Alexandri Imperatoris Præfectus Prætorio, vt testatur d. Alexan. Imperator in l. ex diui Pij. C. locar. eumque amicum appellat in l.secundum responsum, C. de contrah. & commit. stipul. & Præfectum annonæ, ibidem: is etiam suum appellat patrem, fuitque suus consiliarius, & sacri scrinij magister, & apud eum in maximo honore, vt dicit Lampridius in vita Alexandri Seueri, & refert Catell. Cott. in suis memor. in verb. iurisperiti. Hic semper vsus fuit breuitate: quapropter eius leges difficiles reputantur, fuit etiam in præfectura Papiniani assessor vna cum Iulio Paulo Iurisconsulto, fecitque nonnullos libros, & fuit vir sapientissimus, vt dicit Iustinianus Imperator, in §. finali, in Auth. de æqual. dot. vnde præsentis legis nimiæ pulchritudinis, super ea, hæc pauca dicere decreui.

Cuius legis verba sunt hæc. Pręgnantis mulieris consumendæ dānatæ pœna differtur, quo ad pariat. Ego quidem, & ne quæstio de ea habeatur, scio obseruari, quamdiu prægnans est.

Casus ad libitum ita figurari potest. Mæuia vxor Sempronij prægnans ex suo viro, vel alio, accensa & capta amore Titij, cogitauit cū in suum virum habere, ex quo Sempronius propter stomachi frigiditatem non valebat suæ libidini reparare, & vt tutius hoc consequi potuisset, virum suum proditoriè necare cogitauit, cui malum dedit venenum, ex quo mortuus fuit, & quia conscientia læsa facit hominem timidum, post cōmissum delictū dicta Męuia aufugit, inquisita ex officio, vel accusata à coniunctis sui viri, capta diligenti informatione, viso & cognito cū expertis in arte, cadauere venenato, & detecto amore dictę Męuię cū dicto Titio, fuit demū Męuia ipsa capta, quæ examinata ridebat, parum dolorem mortis sui uiri ostendendo, de plano confessa fuit, & etiam per legitimos testes conuicta, dato termino ad defęndendū, facta debita prouisione ex suis exceptionibus, nihil probauit, facta publicatione in causa, iudex eam condemnauit, postea pars accusans petebat eam subijci tormentis, ad sciendum complices, & postea sententiam exequi.

Pro parte mulieris iam dicebatur, quòd erat pregnās, & quòd neutrum fieri poterat. Quærebatur num hæc mulier damnari posset, & sententia in eam exequi. Pro ratione dubitandi, videbatur dicēdum quòd sic, vt infra videbimus. Qua ratione non obstante, visis altercationibus Vlpianus dixit, quòd non solum non potest exequi sentē-

 tia,

tia, verùm ẽt nec tortùra dari, quãdiu pregnans est, vt in tex. nostro.
2 Noto ex positione istius casus, quòd † fęmina est magis fragilis, & in ea magis ardet stimulus carnis, quã in homine, Spec. in tit. de acto. §. 1. vers. sed vtrum in masculo luxurioso, num. 12. Gram. in consi. ciuil. 50. num. 2. & etiam dicitur mulier baccata amore, §. fina. Institut. de success. sublat. vbi glos. allegat hos versus.

Militat in teneris annis, amor, hospes, amęnus.
Est in canicie ridiculosa Venus
Exultat leuitate puer, grauitate senectus,
Inter vtrumque manet, stat iuuenile decus.

Et item in c. cum in iuuentute, in verb. frequentius, de præsumptio.
3 Item † furore amoris nihil vehementius inuenitur, glos. in d. §. fina. Insti. de success. subl. §. illud quoque, in Auth. quib. mod. nat. effic. leg.
4 Item † verus amor semper ex animo depẽdet, glos. in l. hęc ratio, in
5 princip. ff. de donat. int vir. & vxor. Item tribus † temporibus mulier est magis accensa, dum pręgnans est, dum menstrua patitur, dumque fit nutrix: vt per Specu. in supra citato loco. Item volũtarios, & momentaneos actus habet. l. fin. C. de inoff. testam. Item feruor in natura difficilè potest reparari. §. igitur, in Auth. de non elig. Item, fœmina quãto iunior tanto crudelior. not. in l. si cum dotem, §. eo autem tẽpore, in verbo, iuuenis, ff. sol. matrimon. vbi glos. Item amore pulchræ puellæ nihil vehementius, §. illud in Auth quib. mod. nat. effic. legit. Item earũm amor fugiendus est. l. 1. in fi. ff. de seru corrup. Item iuuenis facile fugit, quàm senex. l si vt certo, §. custodiam, ff. cõmod. velocius ipse currit quàm senex glos. in l. aut damnum. de pœn. Itẽ
6 † fœminæ communiter sunt stultæ, & in principio habent præsumptionem, seu audaciam, in medio stultitiam, & in fine verecundiam: & propter earum stultitias stultè faciunt, semper in earum detrimentum & iniuriam, consilia quærentes, Bologn. in Auth. Habita. C. ne fil. pro patr. Socin. in consil. 93 Bal. in addit. ad Specul. in tit. de Magi.
7 per l. fin. C. de pact. conu. Item † maius damnum facit stultus, quam scelestus & ignorans. Cicer. lib 4. quæst. Tuscul. Io. capit. 8. qui non est homo sed hominis imago. Abb. in cap. prudentiam. de offic. delegat. Item iustitia cum scelerato fœdus habere non potest, nec cum stulto, nam qui stultus est, iustus esse non potest, ita intelligitur illud Ecclesiast. 42. quòd melior est iniquitas viri quàm mulier bene faciens.
8 Item † variũ & mutabile semper fœmina cor habet, l. filio, de inoff. testam. c. forus, de verb. signif. Gram. in cons. ciuil. 50. num. 1. Bologn. in d. Auth. Habita, col. 2. Curt. sen. in l. admonendi, colum. 3. de iureiuran. Bart. in tract. de testam. vers. item mulieres, ideo fortuna dici-
9 tur varia & mutabilis, ex quo fœminæ, &c. Item † incontinẽtia semper fęmina laborat. Abb. in c. 2. de biga. inde dicunt Bal. in c. quoniã,

§. si

§.si vero,vt lit.non contest.& Pręposi.in c.in pręsentia,3.no.de sponsi. quòd dum vir est absens, vxor os inferius clausum tenere debet, donec vir suus reuertatur.Item,igneus ille furor nescit habere modum, gloss.in §.nouimus,in Auth.Quib mod.nat.effic.legi.inde aduenit,ꝙ nisi temperetur deducitur ad consuetudinem. Item ex prædictis adueniunt marito multæ infirmitates, peregrinatio, exulatio, desperatio,& similia.Bolog in loco prædicto,aliqua not.per Host.in Sum.de pœn.& remiss.§.quæ impediant. Item dictæ incautæ mulieres sæpe in longā veniunt ægestatē, & in longa infirmitate moriuntur, quia peccatū vetus,pœnitentia noua.Par.de Put.in tract.de re milit.fol.4. col.2.& exitus acta probat Ouidius, quem refert Præposi.in c.fraternitatis,col.14.de frigid.& malef.& dicit Host.in sum.de offi.Archipr. §.quæ pertinent,quòd finis non pugna coronat.Item resultat ex illis derisio mariti. Feli.in c.2.vers.fallit quinto, de calūn.& Paul.de Castr. in consil.277.In causa incarceratorum,vol.2.Itē resultat derisio filiorum,qui aliquando sunt virtuosi, & nati ex illicito coitu, vel ex matre incontinenti, vt dicimus de Alexandro Magno. Item oriuntur tot scandala, & discordiæ inter fratres, ex quo nati sunt de diuerso semine.Dec.in cons.64.& Origenes in Homil.in Euangel.Cananęæ, in 3.tom.homil.7.in diuersos. Mulier inquit caput peccati, arma diaboli, expulsio paradisi, delictorum omnium mater,corruptio legis. Idem in 2.Tract. suorum Comment. in Iob: dum enarrat illud, plurimo autem tempore interposito dixit ad eum vxor eius, & iterum in ingressu statim tertij Tract. non inuenustè quidem multa mulierū vitia describit.Sicuti etiā facit Diuus Cyprianus,in lib.de singul.cleri. Dinus quoque Chrysostomus,in tom.2.ex varijs in Matthę.locis,homil.21.in enarratione illius loci,non expedit nubere. Quid ait aliud est mulier? quàm amicitiæ inimica,ineffugabilis pœna, necessarium malum, naturalis tentatio, desiderabilis calamitas, domesticum periculum, detestabile detrimentum,mali natura,boni colore depicta? & in tom.2. ex varijs in Matthæ.locis, homil.15. sexcenta maledicta in mulieres aggregauit. Alber. in diction.in verb. mulier. & in l. filia in orbitate,C.de inoffic.testamen.vbi post congesta multa mulierum vitia, subdit, & alia esse multa, quæ numerare esset difficile, & in l. 4.C.de spons.& in l.sed si ego,ff.ad Senatusconsul.Velleia.& Cępoll. in l.quæritur,num.6.& 7.ff.de ædili.edict. Item nota,quod ideo dixi
10 malum † venenum,ex quo similiter & bonum reperitur: quia dicitur venenum omne medicamentum,l qui venenum, ff.de verb.sign. ideo sis cautus in articulando,vt dicit Afflict.in Constit. Regni, Mala noxia; aliàs succumberes. Item iudex non debet statim inquisitum
11 † punire, l.famosi, ff.ad l.Iul.maiest. nam quando inquisitus defertur coram iudice,debet existimare eum innocentem, non criminosum,

cum

cum vnusquisque bonus præsumatur, nisi contrarium probetur, l. fi. C. de accus. l. seruus, ff. de manum. testam. ca. 1. de seru. non ordin. Item
12 debet † perquirere qualiter fuit delictum iam commissum, si culpa, errore, vel quomodo, & iuxta qualitatem culpæ eum punire, l. 1. §. calumniatoribus, ff. ad Turpill. l. Diuus, de fals. pœna enim cum delicto commensuratur, l. viro, & vxore, ff. solut. matr. & iuxta illud, erit modus plagarum secundum modum delicti, & iuxta illud, tantum date, ei tormentum, & luctum, quantum se glorificauit in delictis, & sciat iudex, quòd iusta ignorantia excusationem meretur, l. penul. ff. si quis testam. lib. esse iuss. fuer. Item cum temperamento debet iudex reum punire, l. respiciendum, ff. de pœn. & debet casum diligenter intueri; & finem maleficij, vt dicitur de illo, qui causa libidinis ostium fregit meretrici, propter quòd latrones abstulerunt plura bona, quòd non tenetur primus aperiens de rebus furatis, quia animus furandi non fuit, l. verum, ff. de furt. Item de persona suspecta, & delinquente debet diligenter perscrutari: videlicèt an fecit, an potuit facere, an sanę mentis fuerit cum fecit, l famosi, ff. ad l. Iul. maiest. & plura alia quæ iudicis arbitrio committuntur. Item crimen non studiosè commissum, caret vocabulo criminis, & effectu, l. 1. C. ad l. Corn de Sicar. Itē
13 debet videre cadauer, & ei cōstare † de delicto commissō, l. 1. §. illud autem, ff. ad Syllan. Hippol. de Mars. in sua pract. § 1. Blanc. in repet. l. fi. num. 15. cum seq. ff. de quæst. Foller. in sua pract. in verbo, capiat informationem, num. 3. & omnes Criminal. Item debet videre qualitatem vulnerum, & acrius punire percutientes ferro quàm ligno, l. 1. §. Diuus, ff. ad l. Corn. de Sicar. Item seuerior debet esse in facientem magnum vulnus, quàm paruum, l. vulneris magnitudo, ff. de iniur. Item debet videre cuius vitæ fuerit inquisitus, cuius famæ, & magis punire auctorem rixæ, quàm alios rixantes, l. quoniam multi, C. de vi public. & in iudicando habere iudicium, & misericordiam, vt congerit Hippol. de Mars. in sua pract. crim. §. fin. Item debet ostendere ca
14 dauer expertis, & peritis in arte, & illis † stare circa qualitatem, quantitatem, & modum vulnerum, venenationis, & aliorum, l. 1. in princ. ff. de ventr. inspic. Foller. in d. sua pract. in verbo, itē sororem venenauit, nu. 14. est tex. apertus & singularis, in l. semel, C. de re milit. lib. 12. & ibi Bar. Imol. in c. proposuisti, de probat. facit tex. in cap. significasti, de homic. & in c. ad aures, de ætat. & qualit. nam peritis in arte sua creditur, l. 1. § fin. ff. de verbor. obliga. Gomez. in tract. var. resol. tom. 3. de delict. c. 3. nume. 28. Nouell. in sua pract. crimin. in rubr. & inquisit. de insult. & vulner. nu. 17. & 23. Bal. in l. septimo mense, ff. de stat. homin. Gramm. in consil. crimi. 49. nu. 3. & idem in voto, 24. Cępoll. in consi. crim. 62. Alex. in consil. 35. vers. circa secundum dubium, & in consil. 141. vers. & per hoc videtur, vol. 1. & cons. 148. vol. 2. Bal. in l. qui occidit,

dit,§.fin ff.ad legem Aquil Boer.in decis.323 in 2.par.& plenius dixi in allegatione mea pro Ioan Berardino Galiante, & Aurelio de Aurelio inquisitis de homicidio, in vers. quintum indicium non obstat. quæ allegatio incipit: Quoniam omnis potestas,num.52.

Redeundo ad materiam legis nostræ, & ad rationes dubitandi, iudex verebatur dictam prægnantem tradere morti, volebat similiter auditis partibus prouidere,ideo ipsis citatis,comparuerũt Aduocatus fisci,& Aduocatus dictæ mulieris, & causa hoc modo discutiebatur. Et primo Aduocatus fisci coram Vlpiano allegabat, dictam mulierem esse damnatam, & per consequens exequutionem dictæ sententiæ esse faciendam iuxta tenorem ipsius, & dictam mulierem morti tradendam, vt in ea. Aduocatus verò mulieris contrarium dicebat.
15 Aduocatus verò fisci sic arguebat:& primo, frustra † fertur sententia nisi debitæ exequutioni mandetur,gloss in rubr.C.de exeq.rei iud. c.quo ad consultationem,extra de re iud.Isern. in Cõst.Reg.Dilationes,in hanc mulierem fuit data sententia, vt moriatur, ergo sententia debet exequi,aliàs frustra fertur,& delicta † remanerent impunita,contra l.si ita vulneratus,ff.ad legem Aquil.l.licitatio, §.quid illicitè,ff.de public.& vecti.& com.c.est iniusta,23. quæst.4.cap.vt fame,
17 de sent.excom.Secundo,damnati statim † serui pœnæ fiunt,l.quo ad statum, ff.de pœn. & l. in seruorum,in fin. hæc damnata fuit effecta serua pœnę ergo.Tertio,tractus futuri temporis ad iudicem non spectat,l.non quemadmodum, ff.de iudic. Quarto,existens in vtero non prodest alijs,l.qui in vtero,ff.de stat.hom.vnde si non prodest alijs,nec etiam matri.facit etiam l.quod dicimus,de verb.signif.Quinto,pœna debet sequi suos auctores, l.sancimus, C. de pœn. vnde mulier deli-
18 quit,& ipsa pereat.Sexto,† accessorium sequitur suum principale,& illud tanquam inseparabile accedit suo auctori principali,c.accessorium,de reg.iur.in 6.l.cum principalis,ff.eo.titu.l.in rem, §.sed etiam id,& §.item quæcunque, de rei vend. vnde si principale est condemnatum,& sic accessorium intelligitur, cum sequatur suum principa-
19 le,& sic partus non obstat. Septimo,sententia † sub conditione data non valet,l.1.§.biduum,ff.quand.appell.sit.Istæ enim dictiones,infra, quoad, quãdiu, & donec, conditionem inducunt,l.pater, §.fin. ff.de cond.& demonstr.& sic sententia tenet,& conditio reijcitur, & vitiatur,gloss.in d.§.biduum,& Doctor.in l.a diuo Pio, §.in venditione, ff. de re iudic. ergo dato quòd dicat, quo ad pariat, illa dictio,quoad,vitiatur,& condemnatio remanet firma. Octauo,partus sequitur conditionem ventris, & totius corporis, cum ponatur pars pro toto, sed totum est condemnatum,ergo & partus,l.partum,C.de rei vend No-
20 no,nam † si pater,& maritus impune occidere possunt filiam,& vxorem prægnantem,& in adulterio depræhensam,vt per Carrer.in sua

pract.

pract.crim.in §.circa,nume.234.vsque ad nume.241. & sic exequutio non differtur quoad pariat,vt no.in tex.l.patri,ff.de adulter.est Const. Reg.Si maritus,vnde si potest homo priuatus, quãto magis iudex,per l.1.ff.de iurisdict.omn.iud.vnde ex istis dicebat aduocatus fisci dictam mulierem esse morti tradendam iuxta sententiam,non expectato ali quo tempore,nec partu.

Ad omnia ista audacter respondebat mulieris Aduocatus, dicens pœnam omnino differendam esse donec pariat, & hoc fauore ipsius
21 partus, & fauore Reip. † vt ciuitas hominibus impleatur,l.1.ff.solut. matr.eo magis,cum in nullo peccauit ipse partus, ergo venia dignus est,& sicut congruit bono iudici nocentes punire, ita etiam innocentes defendere & absoluere,per l.absentem, de pœn. & l.congruit, de offic.præsid.& quòd nascatur Reip & non pœnæ,probat l.1.§. & generaliter, ff de ventr. in possess. mitt. quod corroboratur ex eo, quia existens in vtero speratur homo, l.cum inter, C de fideicom.liber & l.1.in prin.ibi,propter speciem nascendi, & §.sed,& si quis. ibi, ne qui speratur,ante vitam necetur, de ventr. in possess.mitt. vbi propriè dicitur, quòd ante vitam quis necari non debet, vt in casu nostro, licèt Bald.in rubr.C.ad Velleia.dicat, quòd sit persona incerta,tamen propter spem nascendi sunt derogatæ pœnæ contra ipsos,& cum sit ca-
22 sus dubius, non † puto illum errare, qui in dubio contra fiscum respondet,l.nõ puto,ff de iure fisci,l.sunt personæ, ff.de relig.& sumpt. funer.not.Cardin.Alban.in disputat.de immun.eccle nu.40. & idem in lucubrat.ad Bar.in d.l.non puto,& Marant.in consil.71.num.12 & ita dicendo non obstant allegata in contrarium.

Et primo non obstat prima ratio, quòd frustra fertur sententia nã illa intelligitur in suo auctore delinquente, non autem in partu, qui non errauit,ne quis ante vitã necetur,vt supra, & innocens patiatur. Non obstat secunda ratio,quòd damnati sunt serui pęnę,nam etiam intelligitur in delinquente,& condẽnato,& pœnę seruo effecto, non autem in alio, vnde in casu nostro est damnata mulier, non partus, merito seruari debet,sed quia non potest aliter seruari,nisi mater cõseruetur, ergo propter eum qui non deliquit, debet mater similiter seruari donec pariat, & postea exequatur sententia contra matrem,
23 Item quis † per alium consequitur,quod per se consequi non potest, l.Aristo,§.fi.ff.quæ res oblig.poss. vnde mater gratiam per partũ eius fauore consequitur,quod per se ipsam consequi non poterat:nec calamitas matris debet nocere ei,qui in vtero est.§.1.Instit.de ingen. &
24 si ei nõ nocet,sed prodest,& etiam eius matri prodesse debet,nec † filius matris iniquitatem portare debet.glos.singularis,in l.quisquis,C. ad l.Iul.maie.& existens in vtero dicitur pars inseparabilis matris, & eius viscerum,l.1.§.rescripto,ff.de vent.in posses.mitt.vnde tollendo

matrem

matrem tanquam totum, vtique pars etiam tolleretur, quod esse nõ debet, vt supra.

Non obstat tertia ratio. Tractus futuri temporis: nam non est simpliciter vera dicta regula, vel aliud est in cõditione præterita, & præsenti, aliud in futura, vt not. Doctor. in l. à Diuo Pio. § in venditione, de re iudic. & in d. l. non quemadmodum, ff. de iudic. vel illa lex loquitur in pendenti dubio, nos in pendenti certo, & sic sub conditione certa, & non sub simplici conditione, quæ tendit ad esse & non
25 esse, & tunc quando conditio † est certè venienda, non dicitur conditio, vel aliquid de futuro contingenti, vt si dicamus promitto tibi decem si cras sol orietur, vel dies fier, nam certum est solem oriri, & diem fieri, & sic non dicitur vera conditio, secus si nauis ex Asia cras venerit, vnde sic in casu nostro fertur sententia sub conditione certa, quæ abesse non potest, meritò valet Bart. in d. l. non quemadmodũ, dicit, quòd actio & obligatio est de præsenti, licèt exequutio differatur.

Non obstat quarta ratio, quòd existens in vtero non prodest alijs, d. l. qui in vtero, de stat. homin. nam lex illa intelligitur quo ad acquisitionem, vt l. quod dicimus, de verbor. signif. per te fisci patrone allegata declarat, vel non prodest principaliter, vt hic glos. & Bar. nam antequàm nascatur nulli acquirit, secus ad hunc casum, non prodest matri, ita glo. in d. l. qui in vtero, nam qui in vtero est custoditur, ac si in humanis esset, d. l. quod dicimus.

Non obstat quinta ratio, pœna debet sequi suos Authores, nam facit pro muliere, ex quo partus non deliquit, ipse non punitur, vt sup.

Non obstat sexta ratio, quòd accessorium sequitur suum principa
26 le, † nam non est accessorius partus ad matrem, apparet ex cõtraria dispositione, & dato quòd sit accessorius, & volo, & teneo quòd sit ita, dico, tunc, quòd quando in accessorio reperitur dispositio seu prouisio specialis, tunc non sequitur suum principale, vt hic, secus si non fuisset facta specialis prouisio, ita distinguit Dyn. in reg. accessorium, de reg. iur. in 6. sed in causa partus est facta specialis prouisio per hanc legem, & per l. qui in vtero, & per d. l. Imperator. ergo nõ regulatur, nec sequitur suum Authorem principalem.

Non obstat septima ratio, quòd sententia sub conditione non valet: nam dicitur, quod dictum est, in tertia responsione ad tertiam rationem pro parte fisci.

Non obstat octaua ratio, quòd partus sequitur vẽtrem: nam illud intelligitur quoad libertatem, vel seruitutem, nam si partus oritur ex ventre libero, liber est, si ex seruili ventre, seruus est, & à Domino ancillæ non Domino serui vendicari potest partus ille, d. l. partum, C. de rei vend. secus quo ad alia, vt in casu nostro.

Non

Non obstat nona ratio, quæ licèt stringat aliquantulum, tamen ni
27 hil est: quòd pater † & maritus possunt impune occidere filiam, & vxorem in adulterio deprçhensam & prægnantem, ergo & iudex, nā respondetur, quòd ideo illi possunt illas occidere propter iustissimū dolorem, qui difficilè temperatur, l. si adulterium. §. Imperatores, ff. de adult Bal. in l. quid ergo. §. si hæres, de legat. 1. Bart. in d. l. Imperator Hippol. de Mars. in l. 1. num. 89. C. de rapt. virg. quæ ratio non militat in iudice, & in multis alijs casibus iustus dolor & metus excusāt. Doctor. in l. vt vim, ff. de iust. & iur. Clement. pastoralis, de sent. & re iudic. glos. in c. si quis suadente diabolo, 17. q. 4.

Ad hæc omnia similiter respōdebat aduocatus fisci, dicendo, non
28 obstat prima responsio ad primam rationem meam, quòd † fertur sententia in authorem suum, non in alios non delinquentes, ne quis ante vitam necetur, nam vsque ad tertiam & quartam generationē ferri potest sententia, hic partus est in prima generatione, ergo & error patris nocet filio, l. 3. ff. de interd. & releg. vnde sententia matris debet filio nocere, & punitur filius propter patrem, l. quisquis, ad l. Iul. Maiest.

Nec obstat secunda responsio, nam quod iudicatur de toto, iudicatur de parte, l. quæ de tota, ff. de rei vend.

Non obstat tertia responsio de conditione certa, nam quomodocunque sit, semper expectanda est cōditio, vt in legibus per te inquisitæ Patrone allegatis, vnde si expectanda sit conditio, non potest interea intentari iudicium, sed quia iudicium est intentatum, & sententia est data, non debet vllo modo retardari, nam non debebat condemnari, & posteaquàm est condemnata, debet exequi, nam frustra fertur & c. ne aliquod impedimentum interea eueniet, §. illud, Instit. de rer. diuis.

Non obstat quarta responsio, quod partus prodest matri, & quòd nascatur Reip. nam ex hoc sequitur, quòd non habet locum in ancilla prægnante ad mortem damnatę cōtra omnes doctrinas supra traditas. Glos. & Bart. in d. l. Imperator, & tamen partus ancillæ non nascitur Reip. cum nullum caput habeat §. seruis. Instit. de cap. dimin. & pro mortuo habetur, l. seruitutem, ff. de reg. iur. & si hoc est in viuente, eo magis in existente in vtero: nec verum est quòd partus hic prodest matri, quia totum est contrarium; nam quicquid dictum est, est dictum fauore partus, non matris; nam mater est damnata, nec in casu habet locum contrarium Imperium. Doctor. in l. obseruare curabis, C. quando appell. non recip. nec iuuat dicere quòd speratur homo, nam si speratur, non extitit conditio, in tantum, quòd Bal. in l. quod dicitur, ff. de lib. & posth. dixit, quòd non cadit in statutum puniens homicidium, ita quòd conditio est incerta, & incerta conditio,

tio, vt tu Aduocate dixiſti, ſententiam non ſuſpendit, merito iſta incerta conditio hanc ſententiam ſuſpendere non debet, ſed exequi.

Non obſtat quinta reſponſio, quòd partus non deliquit, ſed mater, ergo, &c. nam dico, quòd mater deliquit, & mater punitur, & ita dico & peto, nulla habita conſideratione partus incerti, & de futuro
30 contingenti nulla datur in eo determinata veritas, & ſic † ſumus in claris, in quibus non eſt opus coniecturis, l. continuus, ff. de verb. obli.

Non obſtat ſexta reſponſio, quòd quando in acceſſorio reperitur ſpecialiter prouiſum, tunc illud non ſequitur ſuum principale, nam illud concedo in acceſſorio vero, non in pendenti, vel illud habet locum in acceſſorio ſeparabili, nos loquimur de acceſſorio inſeparabili à ſuo principali, nam quando poteſt ſeparari, poteſt nouiter diſponi, ſed quando non poteſt ſeparari, iudicatur ſecundum ſuum princi-
31 pale, nam † ſeparatorum ſeparata debet eſſe cauſa, l. illud, à cõtrario ſenſu, ff. ad l. Aquil. l. is idem, in princ. ff. de iuriſd. omn. iud. l. ſi domus, ff. de ſeruit. l. paterfamilias, §. fin. ff. de cond. & demonſtr. ſed quia partus & mater ſunt inſeparabiles in facto, ergo idem debent eſſe in iure, cum ex facto ius oriatur, l. ſi ex plagis, §. in cliuo, ff. ad legem Aquil. l. vt reſponſum, C. de tranſact.

Nec obſtat ſeptima reſponſio, nam dictum eſt ibi, ex parte mea, & de conditione certa, & incerta nihil eſt, & ſi certe eſſet hoc, vtique in ſtatuto caderet homicidium puniente, vt dixit Bald. in d. l. quod dicitur, ff. de lib. & poſthum.

Nec obſtat octaua reſponſio ad regulam, quòd partus ſequitur ventrem, quòd illa intelligitur quo ad libertatem, vel ſeruitutem, nam hoc facit pro me, nam ſi mulier propter ſententiam eſt effecta ſerua pœnæ, ſic etiam partus eſt effectus ſeruus pœnæ, ex quo naſcitur ex ventre ſeruili, & ſic omnes ſunt ſerui pœnæ, & quia mater, & filius
32 ſunt correlatiui, quod diſponitur † in vno correlatiuorum, diſponitur in alio, ſed in vno & principali eſt ſemel diſpoſitũ, ergo alter correlatiuus ad idem iudicatur, l. ancillæ, C. de furt.

Non obſtat nona reſponſio, quòd propter iuſtum dolorem pater, & maritus poſſunt occidere filiam & vxorem adulteram, quia iuſta cauſa, & dolor eos excuſant, nam eadem ratio militat in iudice, nam
33 ideo iudices † & præſides in prouincijs ponuntur, vt illas malis hominibus purgent, & pacatas eas teneant, l. congruit, de offic. præſid. & magis generaliter vindicta committitur iudici, quàm parti, vt dicitur in oratione Dominica: Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus, quæ verba diriguntur ad partes, & non ad iudices, nam
34 illi debent delicta punire, † iuxta illud maleficos ſuper terras viuere non patiaris. Exod. cap. 4. & illud, iniqui non dimidiabunt dies ſuos. Præterea, ſi peccauit filia, vel vxor, quare occiduntur pueri in vtero exiſtentes?

existentes? & in nullo peccantes? quare ex omnibus prædictis dico, sententiam,& eius exequutionem non esse tardandam, sed inconti-nenti exequendam vt in ea, taliter quòd cęteris transeat hæc in exem plum,& delicta diligenti animaduersione punita remaneant.

Quibus dictis iudex non expectata ratione Aduocati Mœuiæ inquisitæ ex quo nox erat, fretus auctoritate, l. non puto, ff. de iur. fisc. decreuit, quòd non solum pęna differatur, sed quòd nec torqueatur, vt in tex.& Ludo. Carrer. not. in sua pract. crim. in §. circa, el settimo, numero 83.

Ratio decisionis colligitur ex medulla tex. nostri, propter partum nasciturum,& ne quis ante vitam necetur, vt supra dixi, meritò pœna differtur quod pariat, tam in morte, quàm in tortura, & post partum per quadraginta dies, vt in Constit. Regn. infra alleganda.

Amplia primo hanc legem, non solum locum habere in libera mu liere, verum etiam in ancilla prægnante ad mortem damnata, d. l. Imperator,& ibi glo.& Doct. ff. de stat. homi.

Amplia secundo, etiam si partus esset conceptus vnius diei,& non dum in vtero matris formatus. Bal. in l. interposita, C. de transact.

Amplia tertio hanc legem non solum locum habere in vxore ex viro pregnante, verùm etiam ex alio. Bartol in d. l. Imperator, & hoc
35 verè notum esset. licèt in † dubio vxor præsumatur prægnans ex suo viro, licèt esset adultera, & etiã meretrix, nisi maritus fuisset absens per nouem menses, aut haberet aliquod impedimentum. Bal. in l. filium, de his qui sunt sui vel alie. iur. & in l. si vicinus, C. de nupt.,& in rub. C. de probat. & si nascatur ex meretrice maritata, vel corpore viriata de quibus duobus casibus remitto te ad Barbat. in c. præsenti, col. 26. de probat.

Amplia quarto, etiam si mulier deberet pati anguillationem, vel membri abscissionem, vel aliquam pœnam, ex qua puer in vtero in totum, vel in partem læderetur. Barto. in d. l. Imperator. & in hac l. nostra.

Amplia quinto, vt per Cępoll. in sua cautela 40.

Limita primo hanc legem nostram non habere locum in prolatione sententiæ contra prægnantem, sed tantum in illius sententiæ exequutione, nam potest ferri sententia,& exequutio differri, vt subtilis intuens percipere potest ex l. nostra,& Bar. in d. l. nõ quemadmo dum.& Carrer. in sua pract. in §. circa, el 6. nu. 321.

Limita secundo, non habere locum in carceratione, nam licèt nõ debeat pati personaliter, potest tamen licitè carcerari, vt adueniente tempore exequutionis dictæ sententiæ possit puniri, & castigari, vt dictis legibus habetur,& carceratio debet esse iusta, non ita grauis, vt ibi perire possit, nam tantum esset, ac si morti realiter traderetur, nec

aliquam

aliquam in eo carcere læsionem pati propter partum suum, nam car
36 † cer datur ad custodiam, nō ad pęnam, l. 1. C. de cust. reor. c. quamuis, de pœn. in 6. l. aut dammum, ver. carcer, ff. hoc tit. nostro.

37 Quæro quomodo cognoscatur, ꝙ mulier † sit prægnās, dic ꝙ si mulier est iuuenis, & sana, & per 30. dies cessarunt mēstrua, ꝙ præsumitur prægnans, vt ex Hippocr. lib. 5. aphoris. 61. & ibi ex Gal. in comment. c. ad eius, dist. 6. & ibi Archid. quia cessant menstrua, postquàm mulier est grauida, nam ex illo sanguine retento in vtero nutritur fętus. Specul. in tit. qui fil. sint legit. vers. in illa, nu. 4. & ibi pulchra additio. allegat l. sed quæ, ff. de reb. dub. & de omnibus prædictis bene dicit, & allegat Roffred. qui plorando dicebat, quali cibo, & putredine conceptus sum in vtero sic detestabili, & immundo, ꝙ ex eius statu fruges non germinant, arescunt arbores, & si canes de illa putredine comedunt canina rabie afficiuntur, & concepti tempore prædicto nascuntur monstruosi, & leprosi, d. c. ad eius, dist. 6 Cœpol. in l. quæ bis in mense,
38 ff. de ædili. edict. Item ad cognoscendum fœminam † prægnantem admittuntur obstetrices, l. 1. ff. de ven. inspic. & ꝙ sint discretæ, & honestæ aliàs non admittuntur. Bal. post Innoc. in ca. causam matrimonij, de probat. quibus standum est Specul. in tit. de test. § restat, num. 6. quæ non deponunt tanquàm testes qui dicunt per sensus corporis, & per causas scientiæ, l. sola, C. de testib. c. cum causa, extra eo. tit. sed istæ deponunt per peritiam suæ artis, & per consequēs non deponunt de causa sciētiæ. Item possunt deponere per verbum videtur, per l. quid, §. si arbiter, ff. de arbitr. Barb. in ca. proposuisti, de probat. licèt Alex in cons. 150. Excellentissime Domine, volu. 2. tenuerit contrarium, & ꝙ debent iurare de credulitate, not. Imol. in l. 3. ff. de iur. iur. gloss. & Bar. in l. 1. de ventr. inspic. Et quibus magis creditur dicentibus fœminam esse corruptam, vel virginem, vide per Rai. de Forli. in l. 1. §. sed si idē, eod. tit. Hoc vnum aduerte, ꝙ obstetrices volentes deponere mulierē esse prægnantem, debent, antequam deponant, digitum in vterū immittere, & si illius os clausum, & sine duritię inuenerint, possunt tunc deponere, maximum signum esse, dictam mulierem esse pręgnantem per dictam rationem, vt per Galen. in 5. lib. aphoris. commen. 41. Inci-
39 denter quæro quomodo † probatur virginitas, dic, ꝙ per peritos in arte, per d. c. causam matrimonij, de prob. inspiciendo in loco vbi virginitas depræhenditur, gloss. in c. satis, hic, in verb. demonstraretur, & in verb. lapidaretur, 33. quęst. 5. vt per aspectum linteaminis sanguinolenti, docendo vtramque partem ex dicto aspectu, & hoc in defectu probationum in re secreta, & occulta inuentum fuit in veteri testamento, vnde Archidiac. in d. cap. satis, hinc 33. quæst. 5. dicit, quòd mulieres millies cognitę bene sciunt inuenire mille remedia contraria. Bald. & Moderni, in d. cap. causam matrimonij, de probat. dicunt,

quòd virginitas per signa demonstratur, & dant quædam signa mensurando caput. Ego autem dico, virginem aliquam esse, non posse deponi certius, quàm ex integritate Himenis, quàm potuerunt obstetrices tactu agnoscere, vt colligitur ex anathomicis, & præsertim ex Vesalio in lib. 5. de fabrica humani corporis, ca. 15. & per tres matronas debet ipsa mulier inspici. Specul in d. tit. de test. nu. 4. & ibidem quando mulier confitetur se virginem non esse, quot requiruntur, & ibi Io. Andr. in addit.

40 Quæro vlterius † an lex nostra sit correcta in regno, dic quòd non, immo canonizata, & ampliata, per Constit. Pessimam, & horrendam, vbi dicitur, quòd differtur exequutio per quadraginta dies post partum, & ita obseruatur, vt sentit hic Barto. & gloss. in tortura tantum. sed in Regno seruatur constitutio prædicta, not. Carter. in sua pract. §. circa, el sesto, nume. 321. vbi allegat Afflict. in d. Constit. Pessimam, & horrendam.

41 Quæro quarto, an † mulier præsumatur vnum filium facere, an plures, & quot filios vno partu parere potest. Respondeo, quòd cum sint septem receptacula in matrice, septem nasci possunt filij, gloss. in l. sed si, § fin. ff de iudi. in verb. nasci, sed vt plurimum scias, quòd singulæ mulieres singulos pariunt, sed sæpe, & locis plerisque pariunt geminos, pariunt etiam tres, & quatuor, & aliquando quinque, vt per Aristot. in 7. lib. de histor. animal. cap. 4. ego vidi mulierem, quę bis peperit, & tres peperit filios, pro qualibet vice, & lex bene considerauit, fęminam tres tantum parere posse, d. l. sed si, de iudi. & hoc not. comment. ad Summul. Raimund in primo tract. titul de baptismo in illis carminibus vxor abortiuum tua. in verb. dubitatur secundo hinc est,
42 quòd mortuo † patre relicta vxore prægnante, & filio nato, quòd hic natus non potest petere totam patris hæreditatem, nec medietatem, nisi quartam partem, ex quo lex considerat, quòd tres alij possunt nasci, & vnusquisque debet habere portionem suam, l. antiqui, ff. si par. hæred. pet. vbi mirabilia dicuntur, de natis in vno partu, & quot nasci possunt.

43 Quæro quinto, quo † tempore mulier concipere possit? Respondeo, quòd oportet, vt expleat septem annos, quando incipit menstruare, & potest concipere vsque ad quinquaginta annos, postea vero non, quia sterilis efficitur, l. si sterilis, ff. de action. empt. iuncta gloss. nisi sterilis probaretur, quod de raro accidit, l. si maiori, & ibi Bal. C. de legit. hæred. quia post dictum tempus mulier caret menstruis, nec habet lac in mammillis, Bal. in rub. de probat. & Specul. in d. titul. qui fil. sint legit. & an mulier sterilis habeat priuilegia dotis, vide Doctor. in l. 1. ff. solut. matr.

44 Quæro sexto, quantum † tempus sit expectandum, quod hæc mulier

fier pariat.Refpondetur multiplex:primum eft tempus feptem menfium,l.feptimo menfe,ff.de ftat.hom. Secundum tempus eft nouem menfium, & hoc eft commune, fi non parit in nono, expectandum eft tempus decem menfium, & poft per paucos dies, vt dicit Cyn. & Barto.in l.Gallus,§.1.ff.de lib.& pofthum.etiam dicunt,quòd in duodecimo, & decimo tertio menfe pariunt mulieres aliquæ, & fecundum Plinium in decimofexto menfe, licèt hoc rarò contingat, vide Alber. in l. 1. C. de adopt. Item poteft parere in octauo menfe, fed impoffibile eft, quòd poffit viuere, & quod mater non moriatur,vnde dubitatur, dos illius mulieris, cui quæratur, an patri iftius nati in octauo menfe, an vero hæredi mulieris mortuæ, de quo vide per Affict.in decif.236. ratio ponitur ibi & per Iofeph.Ruftic.in tract.de condit.fi fine lib.decef.par.1.c.8.nu.16. Phanuc.in tract.de lucr.dot.in gloff.5.in tex.ibi,fine liberis, nu.9.& 13.

45 Quæro feptimo,conceptio† ipfa quomodo fiat? in hoc non eft doctrina,fed diuina fit voluntate, verùm planetæ coadiuuant,& in primo menfe dictę conceptionis fuperfiftit Saturnus,vt not.Iofeph.Ruftic.vbi fupra,nume.18. cuius natura eft frigida, & mollis; in fecundo menfe Iuppiter,qui eft calidus,& humidus,& inde in embrione datur fpiritus; in tertio menfe Mars,qui operatur corroborationem,& confirmationem membrorum; in quarto menfe Sol,qui eft principium vitæ,& incipit moueri; in quinto menfe Venus,cuius eft carnem augere; in fexto menfe Mercurius,qui deficcat membra pueri; in feptimo menfe Luna, quæ complet totum opus, & fi nafcitur, poteft viuere, ex quo opus eft perfectum, in octauo menfe reincipit Saturnus, qui eft frigidus, & mollis, & ideo fi nafceretur effet frigidus, & mollis: ideo impoffibile eft viuere; tamen ego in his, & fimilibus cedo naturalibus.

45 Nunc quæro,& fic octauo,† quæ funt figna venenati.Cyn.in l.1.C. de malef.& mathem. dicit,quòd funt hæc: Siccitas oris,dolor ftomaci,difficultas vrinæ,folutio ventris cum fanguine, albificatio linguæ, membrorum mollificatio, tuffis magna, facies alba, turbatio fenfus, fingultus, vomitus, emiffio fanguinis per virgam, & fimilia,os plenũ liuoribus,& fpumis,vt per Foller.in fua pract.crimin.in verb item ꝙ fororem venenauit, num 4.13.14 15.& 16.

47 Quæro nono, quæ funt inditia in cafu noftro, fufficientia ad condemnandum dictam mulierem, vel ad torquendum? dic fi mulier pluries virum fuum minata fuit velle venenare. Item fi emit venenum,item fi poft mortem viri dixit fe illum uenenaffe,item fi parum de morte uiri plorauit, & fi parum exiftimat uitam fuam, item fi fugit,item fi mutatur in facie quando interrogatur, item fi ueftitur ueftibus feftiuis, & non funeralibus, item fi dictus vir uenenatus plu-

ries dixit, se esse uenenatum a sua uxore, item si fuit conuicta de mendacio, item si probatur, qualiter erat capta amore alicuius, & verebatur de viro suo, & multa alia quæ arbitrio iudicis relinquuntur, & congerit Petr. Foller. in sua Pract. crimin. in verb item quòd sororem venenauit, & quia omnes moderni, & antiqui practici fusius ponunt indicia sufficientia ad mortem, & ad torturam, ideo illis non insisto, quia esset ab alijs in totum exemplare, quisque diligens ad suum libitum videre in eis potest.

48 Sed iterum, & decimo quæro, num † vnum prædictorum inditiorum, an plura requirantur ad torturam inferendam, & respondeo, quod Bar. in l qui sine, ff. de quæst. ita distinguit. Aliquando indicium est propinquum negotio de quo quæritur, respiciens principaliter ipsum factum, verbi gratia vnus testis de visu, vel confessio facta per reum extra iudicium, & tunc sufficit vnum tale inditium ad torturam, vt per glos. in l capite quinto, ff. de adult. aliquando indicium est remotum, nec respiciens principaliter ipsum factum, verbi gratia, quòd reus est homo malæ famæ, & similia, & hoc casu requiruntur plura inditia, nec sufficeret vnum, & ita loquuntur omnia illa iura, quæ de indicijs in plurali loquũtur. de quibus in l. 1. in prin. & l. vnius, §. 1. & d. l. qui sine, cum similibus, ff. de quæst. Ioann. Andr. in addit. ad Specul. in titul. de præsumpt. §. species, Alberic. in l. si quis alicui, C. ad l. Iul. maiestat. Iul. Clar. in sua Pract. § fin. quæst. 84. Alexand. in consil. 77. volumin. 1. Hippolyt. de Marsil. in Practic. §. diligenter, nume. 177. cum sequẽtibus, & scias, quòd vbicunque indicium est propinquum facto, tunc indicium debet probari per vnum testem, qui deponat de visu, si verò sit remotum, tunc requiruntur duo testes, vt per Bart. & intellige quòd vnus facit indicium si sit omni exceptione maior, quia non debet esse vilis, l. 1. §. idem, & ibi Bart. ff. de quæst. per ea quæ notantur per eundem Bartol. in l. 1. §. diuus, & in l. maritus, in princ. & l. diuus, ff. eod titu. de quæst. in l. admonendi, ff. de iureiuran. ver. venio ad quartum.

Quæro vndecimo, an vltra casum supra a nobis dictum sint alij casus in quibus, vel in totum, vel ad tempus differatur exequutio sententiæ criminalis, & dico quòd sunt multi casus.

49 Primus casus in quo † differtur exequutio, vt supra, est, si a condemnato peteretur redditio rationum, l. 1. & ibi Angel. C. de bonor. præscript. Bart. in l. 2. §. 1. ff. de custo. reor. l. seruus, & ibi Bart. de legat. 1. taliter quòd comparens in iudicio si protestatur, quòd non exequatur sententia, ex quo condemnatus est obligatus ad rationem; non potest exequi, tamen de consuetudine non seruatur, licèt de iure fieri debeat, l. seruo legato, §. penultim. ff. de legat. 1. l. si hominem, ff. mand. cum simil. & credo quòd non est seruatum contrarium, quia home

non

non fuit petitus,& non tollitur per desuetudinem, vide per Carau.in rit.259.nume.5.

Secundus casus est,si de grauiori crimine accusaretur, casus est in l. 1.§.fin.ff.nihil innou.appell.pend. Bartol.in d.l.2.§.fin. ff.de cust.reor. Carau.super rit.Mag.Cur.Vic.259.num.7.limit.6. Tertius casus est, si petatur a Principe duriorem pœnam imponi,quia per talem duriorem pęnam,debet in exequutione retardari per 30.dies,l.si vendicari, C.de pen.Carau.in supraci.rit.Quartus casus est,si dānatus esset Decurio,vel Consul ciuitatis, nisi a superiore rescribatur, l.diui fratres,§.1. ff.tit.nostro, & probatur in l.2.§.1.ff de bon.cor & l.1.§.1.ff.quan.appel.sit. Quintus casus est, quoticscunq; decapitandus obuiaret Cardinali,Bal.in l.addictos,C.de episcop.aud.& in l.addictos,C.de appell.& ibi Pau.de Cast.qui dicit hoc verum, si Cardinalis imponeret pileum suum capiti condemnati. Cœpoll.caut.2.Carau.in d.rit.259.nume.8. Sextus casus est,si decapitandus obuiaret sacerdoti portanti sanctissimum Corpus Domini nostri Iesu Christi, vt not. Doctor.in locis supra allegatis. Septimus casus est,si probaretur, ꝙ sit optimus artifex, vel satis vtilis Reip.l.ad bestias, ff.de pœn.Carau.in allegato rit.nu.9. Octauus casus est, si post condemnationem efficeretur furiosus. Moderni in l.furiosum, C.qui test.fac.poss. nisi dissimularet,l.obseruare, de cur.furio.l.diuus,ff.de offi.præsi.Carau.in d.rit.259.n.8.vers.9.limi. Nonus casus est,si tempore exequutionis reperiretur clericus.Bart.in l.1.ff.de pœn.& in l.2.si ex noxal.caus.aga.Bal.in l.officiales,C.de epis. & cler.& quid si post commissum delictum reperitur clericus.Bar.vbi supra.Gram.in 2.& 3.q.post eius decis.& per Oldra.in cons.4.& Albe. in tract.statu.in 3.par.q.141.incip.Subijcio,vbi de communi testatur, ꝙ laicus effectus clericus post delictum non debet per sæcularem iudicem coerceri.licet Hippol. teneat contrarium in Singul.534. incip. Attēde. Decimus casus est,quotiescūq; testes, quorum dictis fuit reus condemnatus,de falso cōdemnantur,vel accusantur,vt per Carau. in d.rit.259.nu.7.limit.7. Vndecimus casus est,si aufugisset ad hospitale, vel Ecclesiam,Bal.in l.si quis ad declinandū,§.in omnibus,C.de episc. & cler.quæ omnia vera sunt,nisi tumultus in populo sedari non possit,l.penult.ad l.Corn.de Sic.vel nisi esset famosus, & publicus latro, vel factio cruenta,l.si quis filio,§.hi autem, ff.de iniust.testam.& vide per Gomez.in tract.var.resol.in tertio tom.de delictis,cap.10.

50 Quid autem si non † reperitur nutrix, quæ possit filium lactare,an debeat supersederi exequutio,donec nutrix reperiatur Bart.hic dicit, ꝙ aut contingit defectu pecuniæ, & non debet exequutio retardari, sed nutrix est salarianda de publico, aut contingit defectu personæ, quia nulla nutrix reperitur,& tūc mater debet seruari, donec nutrix reperiatur,& ita fuit Paduæ seruatū,ac ita fuit seruatum Accepturæ,

cum casum habui in facto, ob quod hæc omnia scripsi. immo cum tale tempus habuit mater, mortem euasit, cum transegit cum curia. quod facere non poterat post condemnationem, de prædictis vide per Carau.in d rit.259.nu.5.& Vincent.Manzin.in tractat.de tutel.in 1.quæst.2.q.princ.num.11.

51 Ad prædicta quæro, quanto † tempore sit differenda exequutio si non reperitur nutrix? dico, q aut mater alit filium ex necessitate causatiua, aut ex necessitate voluntaria, aut ex necessitate præcisa, de primis duabus necessitatibus, non est materia nostra. & vide per Bar.in l. Nesennius, ff.de neg.gest.Bal.in l.alimenta, C.eo.tit.de necessitate præcisa, tunc dic, q mater per triennium tenetur alere filium, & ei lac præbere, & dare fructus, vt fieri solet, quod limita, nisi mater esset nobilis, cui turpe esset filium lactare extra casum huius legis, vt per Alex. in l.alimenta, C.de neg gest.remissiuè Bal.in l.prædicta alimenta.& in

52 l.nec filium, C de patr.potest.& q per † triennium regulariter mater alere debet, probat, l.si competenti, & ibi gloss.de alen.lib.& in d.l.nec filium, C.de patr.potest.& in l.cognouimus, C.de hæret.& d.l.alimenta, & ibi glos.& Doct.C.de neg.gest.& Azzo in sum.eo.tit quare dico in hac l.q si non reperitur nutrix, q per triennium est differenda exequutio, nisi lacte careret vt supra. Bart.verò, & Oldrad.in l 2. §.si non propter, ff.si quis caut.& in l.sed & si, §.an autem, ff.de Carbon.edict. dicunt q differtur exequutio post partum quandocunq; partus aliter educari non potest, s.quousq; puer sine matre viuere potest, & continet veritatem, & æquitatem, nam cum differtur fauore pueri sententia, vel eius exequutio, debet differri, donec puer sit positus in tuto, quia respicit suum fauorem, l.quod fauore, C.de legib.

53 Extra hunc casum quæro, an mulier † possit inuito patre retinere filium per triennium, dic, q si habet maritum, q non, nisi ex iustissima causa, l.1.vbi gloss.in verb.iustissima, ff de lib.exhib. si verò caret marito, tunc potest filium retinere, donec nouiter nuberet, post non. Angel.in §.eius, in Auth.de nupt.quia per nouum maritum, & bona, & plerumque personam filij perdunt mulieres, not.Bald.in cons.96. vol.4.Aim Crauet.in cons.18.num.1.vol.1.

54 Quæro an vltra triennium † mater teneatur alere suum filium extra hunc casum, dic q sic, si mater est diues, & filius pauper, l.quamuis, & ibi gloss.& Doctor.ff.sol.matr.& l.si quis, §.1.ff.de lib.agnos.etiã si esset vulgo conceptus, vt in d.l.si quis, etiam si mater esset furiosa, quia tunc debet filius ali de dote sequestrata, l.si cum dotem, §.si autẽ, ff solut.matr. Et quando pater filium alere debet, dictum est supra a Doctor.in l si quis a liberis, §.si vel parens, de lib.agnos.& per Io.Bapt.

55 Pont.in tract.de alim.ca.2. & licèt † mater non possit vendere filium necessitate famis, pater tamen tunc sic, vt per Bal.in l.1. C.de patr.qui fil.distrax.

fil.distrax.& in l.fi.C.de patr.potest. Hippol.de Marsi.in sing.101.dicēs secus fore in filio presbytero idemq; dicit in rub. C.de fideiuss.nu.220. quem tamen redimere tenetur, si deuenerit ad pinguiorem fortunā, vt dicunt Doctor.prædicti,& Hippol.in d.rubr.num.224. & Io.Bapt. Pont.in d.tract.c.9.nu.3.& hoc est ratione patriæ potestatis, non aūt respectu matris,l.vnica,§.extraneum, C.de rei vxor.action. Nec filius
56 † est de familia matris,l.1.§.de matris,ff.ad Sillan.§.1. Institu.de legit. agn.tutela,nisi mater esset nobilissima, pater verò vilis. vide ibi,& in
57 d.§.de matris,est pulchra apostilla quæ † patria potestas est de iure ci-
58 uili,§.1.Instit.de patr.potest.secus de iure Longobardorum,nam † filius semper est sui iuris de iure prædicto,vt in Longobar.ll.quod concordat cum iure Francorum,qui non habent filios in potestate, sicut Sclauoni,Instit.de patr.potest. §.1.in gl. sequitur, quicquid acquirit filius,acquirat sibi,& non patri,tam in vsufructu, quàm in proprietate,quia cessante causa cessat effectus,l.adigere,§ quāuis,ff.de iur.patr. & per alia iura quæ adduxi in repetitione mea, l.vnic. C. quand.non peten.part.nu.51.Idem pater in d.locis non potest vendere filium necessitate famis,& in hoc æquiparatur matribus nostris.Item sequitur, possit esse filius in iudicio sine patris consensu,contra l.non solum, § necessitatem,C.de bon quæ liber.Item potest esse lis inter eos absq; venia, contra l.lis nulla,de iudic. Item filio currit præscriptio contra l.1.in fi.C.de annal.except.& hoc de iure prædicto, secus de iure nostro ciuili inter nos,vt supra.

59 Extra materiā quero † qn̄ filius inter nos possit esse in iudicio absq; patris consensu, vide de hoc Bertach.in tract.de episc par.5.lib.4.nu. 51.vers.nunc quæro,quid de ardua,& vtili quæstione:Specul.in tit.de actor.in prin.nu.22.vsq; ad nu.30. Dec.& Alex.in l.bonorū possessio, C. qui admit.Io.Franc.Scaglion.in Pragm.Reg.de fil.famil.in trib.locis,vbi etiam per Carau. Guid. Pap. in decis.54. & vsque ad quantum tempus potest opponi exceptio,tu non habes patris consensum, vide Specul.vbi sup.nu.43 & in tit.de except.§.dicto,num.21.vers.quid de illa non habes.Marant.in suo Specul.in 4.part.in 16.distin.licèt videatur dicere contrarium in 9.membr.nume.2.vide Afflict.in decis.180. incip. filius.

Dixi etiam, hæc mulier fuit confessa, vel conuicta, quid si fuit
60 confessa in tortura,an potuit † de alijs consocijs interrogari,& si contra nominatos facit indicium ad torturam,vide per Brun.in tract.de indic.& tort.num.19. Bar.in l.repeti.§.1.ff.de quæst.Boer.in deci.319. Hippol de Mars.in pract.§.diligenter,nume.59.Blanc.in repet.l.fi.nu. 370.ff.de quæst.Iacob.Nouel.in pract.nume.18.Carrer.in sua pract.in prin.nu.122.& Gram.in decis.28.vbi ad saturitatem in prędictis locis iste articulus disputatur. In casu nostro potuit interrogari,ex quo de-

Non obstat nona ratio, quæ licèt stringat aliquantulum, tamen ni
27 hil est: quòd pater † & maritus possunt impune occidere filiam, & vxorem in adulterio deprehensam & prægnantem, ergo & iudex. nã respondetur, quòd ideo illi possunt illas occidere propter iustissimũ dolorem, qui difficilè temperatur, l. si adulterium. §. Imperatores, ff. de adult. Bal. in l. quid ergo. §. si hæres, de legat. 1. Bart. in d. l. Imperator. Hippol. de Mars. in l. 1. num. 89. C. de rapt. virg. quæ ratio non militat in iudice, & in multis alijs casibus iustus dolor & metus excusãt. Doctor. in l. vt vim, ff. de iust. & iur. Clement. pastoralis, de sent. & re iudic. glos. in c. si quis suadente diabolo, 17. q. 4.

Ad hæc omnia similiter respõdebat aduocatus fisci, dicendo, non
28 obstat prima responsio ad primam rationem meam, quòd † fertur sententia in authorem suum, non in alios non delinquẽtes, ne quis ante vitam necetur, nam vsque ad tertiam & quartam generationẽ ferri potest sententia, hic partus est in prima generatione, ergo & error patris nocet filio, l. 3. ff. de interd. & releg. vnde sententia matris debet filio nocere, & punitur filius propter patrem, l. quisquis, ad l. Iul. Maiest.

Nec obstat secunda responsio, nam quod iudicatur de toto, iudicatur de parte, l. quæ de tota, ff. de rei vend.

Non obstat tertia responsio de conditione certa, nam quomodocunque sit, semper expectanda est cõditio, vt in legibus per te inquisitæ Patrone allegatis, vnde si expectanda sit conditio, non potest interea intentari iudicium, sed quia iudicium est intentatum, & sententia est data, non debet vllo modo retardari, nam non debebat condemnari, & posteaquàm est condemnata, debet exequi, nam frustra fertur & c. ne aliquod impedimentum interea eueniet, §. illud, Instit. de rer. diuis.

Non obstat quarta responsio, quod partus prodest matri, & quòd nascatur Reip. nam ex hoc sequitur, quòd non habet locum in ancilla prægnante ad mortem damnatę cõtra omnes doctrinas supra traditas. Glos. & Bart. in d. l. Imperator, & tamen partus ancillæ non nascitur Reip. cum nullum caput habeat §. seruis. Instit. de cap. dimin. & pro mortuo habetur, l. seruitutem, ff. de reg. iur. & si hoc est in viuẽte, eo magis in existente in vtero: nec verum est quòd partus hic prodest matri, quia totum est contrarium; nam quicquid dictum est, est dictum fauore partus, non matris; nam mater est damnata, nec in casu habet locum contrarium Imperium. Doctor. in l. obseruare curabis, C. quando appell. non recip. nec iuuat dicere quòd speratur homo, nam si speratur, non extitit conditio, in tantum, quòd Bal. in l. quod dicitur, ff. de lib. & posth. dixit, quòd non cadit in statutum puniens homicidium, ita quòd conditio est incerta, & incerta condi-

tio,

tio, vt tu Aduocate dixisti, sententiam non suspendit, merito ista incerta conditio hanc sententiam suspendere non debet, sed exequi.

Non obstat quinta responsio, quòd partus non deliquit, sed mater, ergo. &c. nam dico, quòd mater deliquit, & mater punitur, & ita dico & peto, nulla habita consideratione partus incerti, & de futuro
30 contingenti nulla datur in eo determinata veritas, & sic † sumus in claris, in quibus non est opus coniecturis. l. continuus, ff. de verb. obli.

Non obstat sexta responsio, quòd quando in accessorio reperitur specialiter prouisum, tunc illud non sequitur suum principale, nam illud concedo in accessorio vero, non in pendenti, vel illud habet locum in accessorio separabili, nos loquimur de accessorio inseparabili à suo principali, nam quando potest separari, potest nouiter disponi, sed quando non potest separari, iudicatur secundum suum princi-
31 pale, nam † separatorum separata debet esse causa, l. illud, à cõtrario sensu, ff. ad l. Aquil. l. is idem, in princ. ff. de iurisd. omn. iud. l. si domus, ff. de seruit. l. paterfamilias, §. fin. ff. de cond. & demonstr. sed quia partus & mater sunt inseparabiles in facto, ergo idem debent esse in iure, cum ex facto ius oriatur, l. si ex plagis, §. in cliuo, ff. ad legem Aquil. l. vt responsum, C. de transact.

Nec obstat septima responsio, nam dictum est ibi, ex parte mea, & de conditione certa, & incerta nihil est, & si certe esset hoc, vtique in statuto caderet homicidium puniente, vt dixit Bald. in d. l. quod dicitur, ff. de lib. & posthum.

Nec obstat octaua responsio ad regulam, quòd partus sequitur ventrem; quòd illa intelligitur quoad libertatem, vel seruitutem, nam hoc facit pro me, nam si mulier propter sententiam est effecta serua pœnæ, sic etiam partus est effectus seruus pœnæ, ex quo nascitur ex ventre seruili, & sic omnes sunt serui pœnæ, & quia mater, & filius
32 sunt correlatiui, quod disponitur † in vno correlatiuorum, disponitur in alio, sed in vno & principali est semel dispositũ, ergo alter correlatiuus ad idem iudicatur, l. ancillæ, C. de furt.

Non obstat nona responsio, quòd propter iustum dolorem pater, & maritus possunt occidere filiam & vxorem adulteram, quia iusta causa, & dolor eos excusant, nam eadem ratio militat in iudice, nam
33 ideo iudices † & præsides in prouincijs ponuntur, vt illas malis hominibus purgent, & pacatas eas teneant, l. congruit, de offic. præsid. & magis generaliter vindicta committitur iudici, quàm parti, vt dicitur in oratione Dominica: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus, quæ verba diriguntur ad partes, & non ad iudices, nam
34 illi debent delicta punire, † iuxta illud maleficos super terras viuere non patiaris. Exod. cap. 4. & illud, iniqui non dimidiabunt dies suos. Præterea, si peccauit filia, vel vxor, quare occiduntur pueri in vtero

existentes?

aliquam in eo carcere læsionem pati propter partum suum,nam car
36 † cer datur ad custodiam,nō ad pęnam,l.1.C.de cust.reor.c.quamuis,
de pœn.in 6.l.aut damnum,ver.carcer,ff.hoc tit.nostro.
37 Quæro quomodo cognoscatur,ꝙ mulier † sit prægnās,dic ꝙ si mulier est iuuenis,& sana,& per 30.dies cessarunt mēstrua,ꝙ præsumitur prægnans,vt ex Hippocr.lib.5.aphoris.61.& ibi ex Gal.in comment.c.ad eius,dist.6.& ibi Archid.quia cessant menstrua,postquàm mulier est grauida,nam ex illo sanguine retento in vtero nutritur fętus.Specul.in tit.qui fil.sint legit.vers.in illa,nu.4.& ibi pulchra additio.allegat l.sed quæ,ff.de reb.dub.& de omnibus prædictis bene dicit,& allegat Roffred.qui plorando dicebat,quali cibo,& putredine conceptus sum in vtero sic detestabili,& immundo,ꝙ ex eius statu fruges non germinant,arescunt arbores,& si canes de illa putredine comedunt canina rabie afficiuntur,& concepti tempore prædicto nascuntur monstruosi,& leprosi,d.c.ad eius,dist 6 Cœpol.in l.quæ bis in mense,
38 ff.de ædili.edict. Item ad cognoscendum fœminam † prægnantem admittuntur obstetrices,l.1.ff.de ven.inspic.& ꝙ sint discretæ,& honestæ aliàs non admittuntur.Bal.post Innoc.in ca.causam matrimonij,de probat.quibus standum est Specul.in tit.de test.§.restat,num.6.quæ non deponunt tanquàm testes qui dicunt per sensus corporis,& per causas scientiæ,l.sola,C.de testib.c.cum causa,extra eo.tit.sed istæ deponunt per peritiam suæ artis,& per consequēs non deponunt de causa sciētiæ.Item possunt deponere per verbum videtur,per l.quid,§.si arbiter,ff.de arbitr.Barb.in ca.proposuisti,de probat.licèt Alex in consi.150.Excellentissime Domine,volu.2.tenuerit contrarium,& ꝙ debent iurare de credulitate,not.Imol.in l.3.ff.de iur.iur.gloss.& Bar.in l.1.de ventr.inspic.Et quibus magis creditur dicentibus fœminam esse corruptam,vel virginem,vide per Rai.de Forli.in l.1.§.sed si idē,eod.tit.Hoc vnum aduerte,ꝙ obstetrices volentes deponere mulierē esse prægnantem,debent,antequam deponant,digitum in vterū immittere,& si illius os clausum,& sine duritię inuenerint,possunt tunc deponere,maximum signum esse,dictam mulierem esse pręgnantem per dictam rationem,vt per Galen.in 5.lib.aphoris.commen.41.Inci-
39 denter quæro quomodo † probatur virginitas,dic,ꝙ per peritos in arte,per d.c.causam matrimonij,de prob.inspiciendo in loco vbi virginitas deprætenditur,gloss.in c.satis,hic,in verb.demonstraretur,& in verb.lapidaretur,33.quęst.5.vt per aspectum linteaminis sanguinolenti,docendo vtramque partem ex dicto aspectu,& hoc in defectu probationum in re secreta,& occulta inuentum fuit in veteri testamento,vnde Archidiac.in d.cap.satis,hinc 33.quæst.5.dicit,quòd mulieres millies cognitę bene sciunt inuenire mille remedia contraria.Bald.& Moderni,in d.cap.causam matrimonij,de probat.dicunt,

quòd virginitas per signa demonstratur, & dant quædam signa mensurando caput. Ego autem dico, virginem aliquam esse, non posse deponi certius, quàm ex integritate Himenis, quàm potuerunt obstetrices tactu agnoscere, vt colligitur ex anathomicis, & præsertim ex Vesalio in lib. 5. de fabrica humani corporis, ca. 15. & per tres matronas debet ipsa mulier inspici. Specul in d. tit. de test. nu. 4. & ibidem quando mulier confitetur se virginem non esse, quot requiruntur, & ibi Io. Andr. in addit.

40 Quæro vlterius † an lex nostra sit correcta in regno, dic quòd non, immo canonizata, & ampliata, per Constit. Pessimam, & horrendam, vbi dicitur, quòd differtur exequutio per quadraginta dies post partum, & ita obseruatur, vt sentit hic Barto. & gloss. in tortura tantum. sed in Regno seruatur constitutio prædicta, not. Carrer. in sua pract. §. circa, cl festo, nume. 321. vbi allegat Afflict. in d. Constit. Pessimam, & horrendam.

41 Quæro quarto, an † mulier præsumatur vnum filium facere, an plures, & quot filios vno partu parere potest. Respondeo, quòd cum sint septem receptacula in matrice, septem nasci possunt filij, gloss. in l. sed si, § fin. ff de iudi. in verb. nasci, sed vt plurimum scias, quòd singulæ mulieres singulos pariunt, sed sæpe, & locis plerisque pariunt geminos, pariunt etiam tres, & quatuor, & aliquando quinque, vt per Aristot. in 7. lib. de histor. animal. cap. 4. ego vidi mulierem, quę bis peperit, & tres peperit filios, pro qualibet vice, & lex bene considerauit, fęminam tres tantum parere posse, d. l. sed si, de iudi. & hoc not. comment. ad Summul. Raimund in primo tract. titul de baptismo in illis carminibus vxor abortiuum tua in verb. dubitatur secundo hinc est,

42 quòd mortuo † patre relicta vxore prægnante, & filio nato, quòd hic natus non potest petere totam patris hæreditatem, nec medietatem, nisi quartam partem, ex quo lex considerat, quòd tres alij possunt nasci, & vnusquisque debet habere portionem suam, l. antiqui, ff. si par. hæred. pet. vbi mirabilia dicuntur, de natis in vno partu, & quot nasci possunt.

43 Quæro quinto, quo † tempore mulier concipere possit? Respondeo, quòd oportet, vt expleat septem annos, quando incipit menstruare, & potest concipere vsque ad quinquaginta annos, postea vero non, quia sterilis efficitur, l. si sterilis, ff. de action. empt. iuncta gloss. nisi sterilis probaretur, quod de raro accidit, l. si maiori, & ibi Bal. C. de legit. hæred. quia post dictum tempus mulier caret menstruis, nec habet lac in mammillis, Bal. in rub. de probat. & Specul. in d. titul. qui fil. sint legit. & an mulier sterilis habeat priuilegia dotis, vide Doctor. in l. 1. ff. solut. matr.

44 Quæro sexto, quantum † tempus sit expectandum, quod hæc mulier

tier pariat.Respondetur multiplex:primum est tempus septem mensium,l.septimo mense,ff.de stat.hom. Secundum tempus est nouem mensium, & hoc est commune, si non parit in nono, expectandum est tempus decem mensium, & post per paucos dies, vt dicit Cyn. & Barto.in l.Gallus,§.1.ff.de lib.& posthum.etiam dicunt,quòd in duodecimo, & decimo tertio mense pariunt mulieres aliquæ, & secundum Plinium in decimosexto mense, licèt hoc rarò contingat, vide Alber. in l. 1. C. de adopt. Item potest parere in octauo mense, sed impossibile est, quòd possit viuere, & quod mater non moriatur, vnde dubitatur, dos illius mulieris, cui quæratur, an patri istius nati in octauo mense, an vero hæredi mulieris mortuæ, de quo vide per Afflict.in decisi.236. ratio ponitur ibi & per Ioseph.Rustic.in tract.de condit.si sine lib.decess.par.1.c.8.nu.16. Phanuc.in tract.de lucr.dot.in gloss.5.in tex.ibi,sine liberis, nu.9.& 13.

45 Quæro septimo,conceptio† ipsa quomodo fiat? in hoc non est doctrina,sed diuina fit voluntate, verùm planetæ coadiuuant,& in primo mense dictę conceptionis superstitit Saturnus,vt not.Ioseph Rustic.vbi supra,nume.18. cuius natura est frigida, & mollis; in secundo mense Iuppiter,qui est calidus,& humidus,& inde in embrione datur spiritus; in tertio mense Mars,qui operatur corroborationem,& confirmationem membrorum; in quarto mense Sol,qui est principium vitæ,& incipit moueri; in quinto mense Venus,cuius est carnem augere; in sexto mense Mercurius,qui desiccat membra pueri; in septimo mense Luna, quæ complet totum opus, & si nascitur, potest viuere, ex quo opus est perfectum, in octauo mense reincipit Saturnus, qui est frigidus, & mollis, & ideo si nasceretur esset frigidus, & mollis: ideo impossibile est viuere; tamen ego in his, & similibus cedo naturalibus.

45 Nunc quæro,& sic octauo,† quæ sunt signa venenati.Cyn.in l.1.C. de malef.& mathem. dicit,quòd sunt hæc: Sicciras oris,dolor stomaci,difficultas vrinæ,solutio ventris cum sanguine, albificatio linguæ, membrorum mollificatio, tussis magna, facies alba, turbatio sensus, singultus, vomitus, emissio sanguinis per virgam, & similia,os plenũ liuoribus,& spumis,vt per Foller.in sua pract.crimin.in verb item ꝙ sororem venenauit, num 4.13.14.15.& 16.

47 Quæro nono, quæ sunt inditia in casu nostro, sufficientia ad condemnandum dictam mulierem, vel ad torquendum? dic si mulier pluries virum suum minata fuit velle venenare. Item si emit venenum,item si post mortem viri dixit se illum uenenasse,item si parum de morte uiri plorauit, & si parum existimat uitam suam, item si fugit,item si mutatur in facie quando interrogatur, item si uestitur uestibus festiuis, & non funeralibus, item si dictus vir uenenatus plu-

ries dixit, se esse uenenatum a sua uxore, item si fuit conuicta de mendacio, item si probatur, qualiter erat capta amore alicuius, & verebatur de viro suo, & multa alia quæ arbitrio iudicis relinquuntur, & congerit Petr. Foller. in sua Pract. crimin. in verb item quòd sororem venenauit, & quia omnes moderni, & antiqui practici fusius ponunt indicia sufficientia ad mortem, & ad torturam, ideo illis non insisto, quia esset ab alijs in totum exemplare, quisque diligens ad suum libitum videre in eis potest.

48 Sed iterum, & decimo quæro, num † vnum prædictorum inditiorum, an plura requirantur ad torturam inferendam, & respondeo, quod Bar. in l qui sine, ff. de quæst. ita distinguit. Aliquando indicium est propinquum negotio de quo quæritur, respiciens principaliter ipsum factum, verbi gratia vnus testis de visu, vel confessio facta per reum extra iudicium, & tunc sufficit vnum tale inditium ad torturam, vt per glos. in l capite quinto, ff. de adult. aliquando indicium est remotum, nec respiciens principaliter ipsum factum, verbi gratia, quòd reus est homo malæ famæ, & similia, & hoc casu requiruntur plura inditia, nec sufficeret vnum, & ita loquuntur omnia illa iura, quæ de indicijs in plurali loquūtur. de quibus in l. 1. in prin. & l. vnius, §. 1. & d. l. qui sine, cum similibus, ff. de quæst. Ioann. Andr. in addit. ad Specul. in titul. de præsumpt. §. species, Alberic. in l. si quis alicui, C. ad l. Iul. maiestat. Iul. Clar. in sua Pract. § fin. quæst. 84. Alexand. in consil. 77. volumin. 1. Hippolyt. de Marsil. in Practic. §. diligenter, nume. 177. cum sequētibus, & scias, quòd vbicunque indicium est propinquum facto, tunc indicium debet probari per vnum testem, qui deponat de visu, si verò sit remotum, tunc requiruntur duo testes, vt per Bart. & intellige quòd vnus facit indicium si sit omni exceptione maior, quia non debet esse vilis, l. 1. §. idem, & ibi Bart. ff. de quæst. per ea quæ notantur per eundem Bartol. in l. 1. §. diuus, & in l. maritus, in princ. & l. diuus, ff. eod titu. de quæst. in l. admonendi, ff. de iureiuran. ver. venio ad quartum.

Quæro vndecimo, an vltra casum supra a nobis dictum, sint alij casus in quibus, vel in totum, vel ad tempus differatur exequutio sententiæ criminalis, & dico quòd sunt multi casus.

49 Primus casus in quo † differtur exequutio, vt supra, est, si a condemnato peteretur redditio rationum, l. 1. & ibi Angel. C. de bonor. præscript. Bart. in l. 2. §. 1. ff. de custo. reor. l. seruus, & ibi Bart. de legat. 1. taliter quòd comparens in iudicio, si protestatur, quòd non exequatur sententia, ex quo condemnatus est obligatus ad rationem; non potest exequi, tamen de consuetudine non seruatur, licèt de iure fieri debeat, l. seruo legato, §. penultim. ff. de legat. 1. l. si hominem, ff. mand. cum simil. & credo quòd non est seruatum contrarium, quia homo non

non fuit petitus,& non tollitur per desuetudinem, vide per Carau.in rit.259.nume.5.

Secundus casus est,si de grauiori crimine accusaretur, casus est in l.1.§.fin.ff.nihil innou.appell.pend. Bartol.in d.l.2.§.fin. ff.de cust.reor. Carau.super rit. Mag.Cur.Vic.259.num.7. limit.6. Tertius casus est, si petatur a Principe duriorem pœnam imponi,quia per talem duriorem pęnam,debet in exequutione retardari per 30.dies,l.si vendicari, C.de pen.Carau.in supraci.rit.Quartus casus est,si dānatus esset Decurio,vel Consul ciuitatis, nisi a superiore rescribatur, l.diui fratres,§.1. ff.tit.nostro, & probatur in l.2.§.1.ff de bon.cor & l.1.§.1.ff.quan.appel.sit. Quintus casus est, quotiescunq; decapitandus obuiaret Cardinali,Bal.in l.addictos,C.de episcop.aud.& in l.addictos,C.de appell.& ibi Pau.de Cast.qui dicit hoc verum, si Cardinalis imponeret pileum suum capiti condemnati. Cœpoll.caut.2.Carau.in d.rit.259.nume.8. Sextus casus est,si decapitandus obuiaret sacerdoti portanti sanctissimum Corpus Domini nostri Iesu Christi, vt not. Doctor.in locis supra allegatis. Septimus casus est,si probaretur, ꝙ sit optimus artifex, vel satis vtilis Reip.l.ad bestias, ff.de pœn.Carau.in allegato rit.nu.9. Octauus casus est, si post condemnationem efficeretur furiosus. Moderni in l.furiosum, C.qui test.fac.poss. nisi dissimularet,l.obseruare, de cur.furio.l.diuus,ff.de offi.præsi.Carau.in d.rit.259.n.8.vers.9.limi. Nonus casus est,si tempore exequutionis reperiretur clericus.Bart.in l.1.ff.de pœn.& in l.2.si ex noxal.caus.aga.Bal.in l.officiales,C.de episc.& cler.& quid si post commissum delictum reperitur clericus.Bar.vbi supra.Gram.in 2.& 3.q.post eius decis.& per Oldra.in cons.4.& Albe.in tract.statu.in 3.par.q.141.incip.Subijcio, vbi de communi testatur, ꝙ laicus effectus clericus post delictum non debet per sæcularem iudicem coerceri.licet Hippol. teneat contrarium in Singul.534. incip. Attēde. Decimus casus est,quotiescūq; testes, quorum dictis fuit reus condemnatus,de falso cōdemnantur,vel accusantur,vt per Carau. in d.rit.259.nu.7.limit.7. Vndecimus casus est,si aufugisset ad hospitale, vel Ecclesiam,Bal.in l.si quis ad declinandū,§.in omnibus,C.de episc.& cler.quæ omnia vera sunt,nisi tumultus in populo sedari non possit,l.penult.ad l.Corn.de Sic.vel nisi esset famosus, & publicus latro, vel factio cruenta,l.si quis filio,§.hi autem, ff.de iniust.testam.& vide per Gomez.in tract.var.resol.in tertio tom.de delictis,cap.10.

50 Quid autem si non † reperitur nutrix, quæ possit filium lactare,an debeat supersederi exequutio,donec nutrix reperiatur Bart.hic dicit, ꝙ aut contingit defectu pecuniæ, & non debet exequutio retardari, sed nutrix est salarianda de publico, aut contingit defectu personæ, quia nulla nutrix reperitur,& tūc mater debet seruari, donec nutrix reperiatur,& ita fuit Paduæ seruatū,ac ita fuit seruatum Accepturæ,

cum casum habui in facto, ob quod hæc omnia scripsi. immo tunc tale tempus habuit mater, mortem euasit, cum transegit cum curia, quod facere non poterat post condemnationem, de prædictis vide per Carau.in d rit.259.nu.5.& Vincent.Manzin.in tractat.de tutel.in 1.quæst.2.q.princ.num.11.

51 Ad prædicta quæro, quanto † tempore sit differenda exequutio si non reperitur nutrix? dico, q aut mater alit filium ex necessitate causatiua, aut ex necessitate voluntaria, aut ex necessitate præcisa, de primis duabus necessitatibus, non est materia nostra. & vide per Bar.in l. Nesennius, ff.de neg.gest.Bal.in l.alimenta, C.eo.tit.de necessitate præcisa, tunc dic, q mater per triennium tenetur alere filium, & ei lac præbere, & dare fructus, vt fieri solet, quod limita, nisi mater esset nobilis, cui turpe esset filium lactare extra casum huius legis, vt per Alex. in l.alimenta, C.de neg gest.remissiuè Bal.in l.prædicta alimenta.& in

52 l.nec filium, C de patr.potest.& q per † triennium regulariter mater alere debet, probat, l.si competenti, & ibi gloss.de alen.lib.& in d.l.nec filium, C.de patr.potest.& in l.cognouimus, C.de hæret.& d.l.alimenta, & ibi glos.& Doct.C.de neg.gest.& Azzo in sum.eo.tit quare dico in hac l.q si non reperitur nutrix, q per triennium est differenda exequutio, nisi lacte careret vt supra. Bart.verò, & Oldrad.in l 2. §.si non propter, ff.si quis caut.& in l.sed & si, §.an autem, ff.de Carbon.edict. dicunt q differtur exequutio post partum quandocunq; partus aliter educari non potest, s.quousq; puer sine matre viuere potest, & continet veritatem, & æquitatem, nam cum differtur fauore pueri sententia, vel eius exequutio, debet differri, donec puer sit positus in tuto, quia respicit suum fauorem, l.quod fauore, C.de legib.

53 Extra hunc casum quæro, an mulier † possit inuito patre retinere filium per triennium, dic, q si habet maritum, q non, nisi ex iustissima causa, l.1.vbi gloss.in verb.iustissima, ff de lib.exhib.si verò caret marito, tunc potest filium retinere, donec nouiter nuberet, post non. Angel.in §.eius, in Auth.de nupt.quia per nouum maritum, & bona, & plerumque personam filij perdunt mulieres, not.Bald.in cons.96. vol.4.Aim Crauet.in cons.18.num.1.vol.1.

54 Quæro an vltra triennium † mater teneatur alere suum filium extra hunc casum, dic q sic, si mater est diues, & filius pauper, l.quamuis, & ibi gloss.& Doctor.ff.sol.matr.& l.si quis, §.1.ff.de lib.agnos.etiã si esset vulgo conceptus, vt in d.l.si quis, etiam si mater esset furiosa, quia tunc debet filius ali de dote sequestrata, l.si cum dotem, §.si autẽ, ff solut.matr. Et quando pater filium alere debet, dictum est supra a Doctor.in l si quis a liberis, §.si vel parens, de lib.agnos.& per Io.Bapt.

55 Pont.in tract.de alim.ca.2.& licèt † mater non possit vendere filium necessitate famis, pater tamen tunc sic, vt per Bal.in l.1.C.de patr.qui fil.distrax.

fil.distrax.& in l.fi.C.de patr.potest. Hippol.de Marsi.in sing.101.dicẽs secus fore in filio presbytero idemq; dicit in rub. C.de fideiuss.nu.220. quem tamen redimere tenetur, si deuenerit ad pinguiorem fortunã, vt dicunt Doctor.prædicti,& Hippol.in d.rubr.num.224. & Io.Bapt. Pont.in d.tract.c.9.nu.3.& hoc est ratione patriæ potestatis, non aũt respectu matris,l.vnica,§.extraneum, C.de rei vxor.action. Nec filius
56 † est de familia matris,l.1.§.de matris,ff.ad Sillan.§.1. Institu.de legit. agn.tutela,nisi mater esset nobilissima, pater verò vilis. vide ibi,& in
57 d.§.de matris,est pulchra apostilla quæ † patria potestas est de iure ci-
58 uili,§.1.Instit.de patr.potest.secus de iure Longobardorum,nam † filius semper est sui iuris de iure prædicto,vt in Longobar.ll.quod concordat cum iure Francorum,qui non habent filios in potestate, sicut Sclauoni,Instit.de patr.potest. §.1.in gl. sequitur,ꝙ quicquid acquirit filius,acquirat sibi,& non patri,tam in vsufructu, quàm in proprietate,quia cessante causa cessat effectus,l.adigere,§ quãuis,ff.de iur.patr. & per alia iura quæ adduxi in repetitione mea, l.vnic. C. quand.non peten.part.nu.51.Idem pater in d.locis non potest vendere filium necessitate famis,& in hoc æquiparatur matribus nostris.Item sequitur, ꝙ possit esse filius in iudicio sine patris consensu,contra l.non solum, § necessitatem,C.de bon quæ liber.Item potest esse lis inter eos absq; venia, contra l.lis nulla,de iudic. Item filio currit præscriptio contra l.1.in fi.C.de annal.except.& hoc de iure prædicto, secus de iure nostro ciuili inter nos,vt supra.

59 Extra materiã quero † qñ filius inter nos possit esse in iudicio absq; patris consensu, vide de hoc Bertach.in tract.de episc par.5.lib.4.nu. 52.vers.nunc quæro,quid de ardua,& vtili quæstione:Specul.in tit.de actor.in prin.nu.22.vsq; ad nu.30. Dec.& Alex.in l.bonorũ possessio, C.qui admit.Io.Franc.Scaglion.in Pragm.Reg.de fil.famil.in trib.locis,vbi etiam per Carau. Guid. Pap.in decis.54. & vsque ad quantum tempus potest opponi exceptio,tu non habes patris consensum, vide Specul.vbi sup.nu.43 & in tit.de except.§.dicto,num.22.vers.quid de illa non habes.Marant.in suo Specul.in 4.part.in 16.distin.licèt videatur dicere contrarium in 9.membr.nume.2.vide Afflict.in decis.180. incip. filius.

Dixi etiam, ꝙ hæc mulier fuit confessa, vel conuicta, quid si fuit
60 confessa in tortura,an potuit † de alijs consocijs interrogari,& si contra nominatos facit indicium ad torturam,vide per Brun.in tract.de indic.& tort.num.19. Bar.in l.repeti.§.1.ff.de quæst.Boer.in deci.319. Hippol de Mars.in pract.§.diligenter,nume.59.Blanc.in repet.l.fi.nu. 370.ff.de quæst.Iacob.Nouel.in pract.nume.18.Carrer.in sua pract.in prin.nu.122.& Gram.in decis.28.vbi ad saturitatem in prędictis locis iste articulus disputatur. In casu nostro potuit interrogari,ex quo de-

lictum per vnum solum committi non potest regulariter, & vbi plures solent interuenire, interrogatur de alijs in genere.

Item dixi quòd hęc mulier pluries declarauit se virum suum vene-
61 nasse, an ista † confessio extra iudicium faciat indicium ad torturam? quod sic, vt per Feli. in c. olim, de rescrip. Dec. in c. at si clerici, de iudic. Menoch. in lib. 1. de præsump. q. 89. nu. 14. & Iul. Clar. in pract. §. fi. q. 21. nu. 31. & dixi supra nu. 48 & an ista confessio plenè probet, ꝙ non: vt per Hippol. de Marsi. in l. frater tuus, n. 40. cum seq. C. ad l. Corn. de Sic. Fallit si sit geminata, quia geminatio dat robur actui. Bar. in l. cum scimus, C. de agric. & cens. lib. 11. probatur in l. cum filius, C. de lib. caus. Rom. in cons. 290. Bar. in l. in contractibus, nu. 9. C. de non num. pecu. Sebast. Medic in tract. de reg. iur. in 1. par. in reg. 3. in 21. ampli. in verb. confessio geminata extraiudicialis. Franc. Viui. in 1. lib. com. opin. in opin. 138. n. 3. & Cassan. in Catalogo glor. mundi in 4. par. in 6. consid. vers. quinto prædicta sententia fuit iniqua, & ꝙ confessio extra iudicium prodest ad probationem, l. 1. in fin. C. depos. geminata tamen ad actionem, sm Cyn. in l. 1. in fin. C. depos. iuuat, not. Afflict. in deci. 375. nu. 5. Io. Berar. Diaz. in reg. 125. vers. tertio fallit. Franc. Marc. in decis. Delph. in 1. p. q. 866. & in 2. p. q. 79. nu. 3. & q. 166. & Rom. in cons. 290. Item confessio geminata est irreuocabilis, etiam prætextu erroris. Rom. in cons. 346. in hac causa, vbi allegat l. 1. C. de plus petit. facit &
62 quia † tantum operatur geminatio confessionis, quantum iuramentum. Felin. in c. postulasti, de rescript. Abb. in c. cum contingat, de iure iur. glo. in c. criminis, distin. 25. dicit, ꝙ peccatum veniale geminatum fit mortale, & de hac confessione extraiudiciali, si plura iura desideras, vide Barto. in l. capite quinto, de adult. Afflict. in deci. 12. 110. 236. 337. 364. & 375. Hippol. de Marsi. in sua pract. §. diligenter, nu. 76. cum seq. & in §. quoniam, nu. 19 & in §. secunda, nu. 62. cum seq. Carrer. in sua pract. in princ. nu. 121. Paris. in tract. synd. in verb. quia communiter, nu. 1. & 3. Blanc. in d. repet. l. fin. nu. 45. & 204 Brun. in d. loco, n. 14. Felin. in c. de hoc, de simon. Bal. & Ang. in l. 1. C. de confes. Felin. & alij Canon. in c. at si clerici, de iud. & in c. olim, de rescript. & idem Feli. in suo repert. in verb. confessio extraiudicialis facta parte præsente, vbi allegat iura concordantia, & in dictis locis dicitur, quomodo, & qualiter dicta extraiudicialis confessio probatur, vide etiam Foller. in sua pract. quia in mille locis dicit, & per hæc sit impositus finis huic legi ad laudem, & gloriam Summi Dei, & Sanctissimæ Matris Virginis Mariæ, ac Diui Thomæ Aquinatis mei patroni. Amen.

Claudius Tutius V. I. D. licèt minimus.

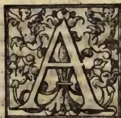
CLAVDII

CLAVDII TVTII V. I. D.

ARCHIPRESBYTERI HOSTILIANI

Tricaricen. Diocœsis quæstiones, quæ euenerunt, siue euenire possunt in causa,& materia Iurispatronatus Cappellæ S. Annæ in eodem oppido positæ,& quę ad instructionem eiusdem Authoris, fratris, & nepotum scriptæ fuerunt, vt eis in futurum vti possint,& fruantur.

EXEMPLVM CONCESSIONIS SEV BVLLAE expeditæ per generalem Vicarium Tricaricensem pro fundatione dicti Iurispatronatus talis est,& quod habui ab archiuio Tricaricensi, seu libro registi, cum originale habere non valui.

ABBAS Dionysius de Imperatrice Archipresbyter Montis Murri,Decret. Professor,ac Reuerendiss. D.Ludouici de Canossa Dei, & Apostolicæ sedis gratia Episc. Tricaricen. in spiritualibus & temporalibus Vicarius generalis cum potestate beneficia,cappellas, & sepulturas conferendi, vt in nostra commissione Vicariatus officij plenius continetur. Vniuersis & singulis præsentes literas inspecturis tam præsentibus quàm futuris facimus fore notum, quòd nuper coram nobis comparuit Venerab. D. Antonellus Baionus Presbyter matricis Ecclesiæ terrę Hostiliani Tricaricen. Diœcesis,noster in Christo filius dilectus,& beneuolus, & nobis omni debita reuerentia humiliter supplicauit, vt ei in perpetuũ gratiosè quendam locum subtus cemitęrium à parte inferiori matricis Ecclesię dictæ terræ Hostiliani concedere dignaremur,vt in eodem loco quandam cappellam sub vocabulo Sanctæ Annæ matris Virginis Mariæ, de nouo possit fundare,construere,& ędificare,vna cum altari, & sepulchro, ita quòd in ipsa cappella possit ad suum beneplacitum orari & celebrari facere pro eius anima,suorumque defunctorum. Eandemque

demque Cappellam tam ipse D. Antonellus, quàm sui fratres, eorū hæredes, & successores in Iure patronatus in perpetuum tenere, atque in eodē sepulchro corpora ipsius D. Antonelli, eius matris, suorum fratrum, eorum vxorum, filiorum, hæredumque, & successorū eorum per rectam lineam descendentium, tam masculini sexus, quā fœmini, ac vxorum eorum tumulari, & sepeliri possint, & valeant, gratis, & sine aliqua solutione fienda iure sepulturarum, solummodo teneatur ratione census annuatim dictæ matrici Ecclesiæ terræ Hostiliani ceræ albæ in libra vna, offerensque idem D. Antonellus dictam Cappellam, vna cum altari, & sepulchro suis sumptibus, laboribus, & expensis ædificari facere, ipsamque Cappellam dotare cum panno altaris, calice de argento, indumento sacerdotali, & libro scilicet Missali ad stampam, necnon soluere quolibet anno in perpetuum tarenos sex in pecunia vni presbytero dictæ matricis Ecclesiæ celebranti Missam vnam qualibet hebdomeda pro eius anima, suorumque defunctorum attingentium, aut ei assignare quandam possessionem stabilem, à qua possit percipere quolibet anno dictos tarenos sex in pecunia pro elemosina dictę Missæ celebrādæ in ipsa Cappella in die. Nos verò qui supra Vicarius, attendentes fidem puram, deuotionemque sinceram præfati D. Antonelli supplicantis, necnō ipsius grata plurima, & accepta seruitia per eūdem dictæ matrici Ecclesiæ hactenus præstita, quæue præstare & conferre poterit de bono in melius, dante Domino, in futurum: quoniam laude dignos se nouerint esse, qui memores sunt eorum mentis & animæ salutis, ac eorum corpora quietis relaxando locis, & eisdem concessiones & gratiæ tribuendæ, qui etiam Ecclesiasticis naturalibus & opportunis earundem auxilijs in subeundo labores non committunt eorum vtilia, accommoda postponenda: quia verò sicut accepimus, circa præmissa, etiamque subsidia Ecclesiastica, prædictum D. Antonellum inuenimus commendatum, & vt ad maiora perseuerare possit, eidem D. Antonello, suis fratribus, eorum hæredibus, & successoribus, tenore præsentium, authoritate qua supra ordinaria, duximus sponte & libere præfatum locum petitum vt supra, perpetuo concedendum, prout per præsentes concedimus, cum speciali licentia, authoritate, & potestate, quòd in eo de nouo possit fundare, construere, & ædificari facere prælibatam Cappellam, altare, & sepulchrum, & tam ipse D. Antonellus quàm præfati sui fratres, filij, hæredes & successores eorum, Cappellam ipsam tenere possint, & valeant in Iurepatronatu in perpetuum, ac in ea habere ius eligendi, & pręsentandi Cappellanum confirmandum per Episcopum Tricaricen. qui pro tempore fuerit, seu eius Vicarium toties, quoties opus fuerit, & prout alij laici in similibus soliti sunt habere, tenere, & gaudere, atque in eodē

sepul-

sepulchro corpora ipsius D. Antonelli, eius matris, suorum fratrum, eorum vxorum, filiorum, hæredum, & successorum per rectam lineam descendentium masculini sexus, & fœminini, ac vxorum eorũ tumulari & sepeliri possint, & valeant gratis, & sine aliqua solutione fienda iure sepulturarum, solummodo teneantur ad dictum censum singulo anno in perpetuum dictæ matrici Ecclesiæ terræ Hostiliani ceræ albæ libræ vnius persoluendæ per eos de mense Augusti, atque eãdem Cappellam dotare modo vt supra, & in dictis Cappella, Altari, & sepulchro, ius habeant vt à lege sibi conceditur funerandi, & sepeliendi, & orari faciendi, & celebrandi, si & quoties eis, & ipsorum cuilibet possibile erit, atque gratum, prout superius expressum est pariter, & permissum, in quorum omnium, & singulorum fidem, robur, & testimonium omnium & singulorum præmissorum, has nostras præsentes literas, siue hoc præsens publicum concessionis instrumentum nostras in se continentes, siue continens exinde fieri, & per notarium publicum infrascriptum subscribi, & publicari mãdauimus, cum subscriptione nostræ propriæ manus, ac nostri maioris rotundi sigilli iussimus & fecimus appensione communiri, actum & datum in episcopali Tricaricensi Palatio die 21. mensis Augusti 6. indict. anno Domini 1518. Pontificatus Sanctissimi D. N. Leonis Papæ X. anno sexto, præsentibus honorabilibus viris D. Valerio de Arai, D. Francisco de Cecere, D. Mariano de Aimũdo, D. Sãtoro de Mazzarone, & D. Io. de Coco testibus & viris literatis de prædicta ciuitate Tricarici ad præmissa vocatis, & rogatis. Nos Abbas Dionysius qui supra, Vicarius Tricaricen. prædicta fatemur & manu ꝓpria roboramus, & moderamus censũ cęre librę vnius, in vncijs tribus. Nos qui supra, Abbas Dionysius Vicarius Tricaricen. manu propria.

Mortuo D. Antonello, ipsius fratres & hæredes non curarunt infra legitima tempora præsentare Cappellanũ, ob quod collatio fuit deuoluta ad Episcopum, qui talem Cappellam mihi Claudio contulit, vt ex Bulla penes me existente apparet; postmodum dicti hæredes supplicationem Episcopo, dederunt, & fuit expedita alia Bulla cuius tenor est talis, vt infra, & penes me reperitur originale, in carta de pergameno.

Antonius Capreolus Episcopus Tricaricens. Vniuersis & singulis has nostras inspecturis, notum facimus, quòd nuper comparuit coram nobis Egregius Rocchus Grammutus de Amendularia, legitimus procurator honorabilium virorum Ioannis Roberti, & nobilis Iacobæ de Baionę de Hostiliano, fratres & hęredes quondam D. Antonelli Baioni fundatoris, ac dotatoris Cappellæ Sanctæ Annæ sitæ & constructæ in dicta terra Hostiliani, prope matricem Ecclesiam eiusdem terræ, cuius mandati tenor, sequitur, & est talis.

Die

Die 26. Mensis Augusti secundę indict. 1559. Hostiliani, Per tenore de la presente procura per epistola sia noto come noi Gioanne Baione, Roberto Baione, & Madamma Iacoba Baione della detta terra di Stigliano. Stante io Iacoba con l'authorità & consenso del detto Giouanne mio fratello, & Mundualdo presente, & consentiente, qualmente non possendomi vacare alle cose infrascritte, per questo confidandoci della fede, & legalità dell' Egregio Rocco Gambuto della Mendolara presente, & in se accettante il peso della presente procura, lo facemo nostro Procuratore che possa in nome nostro, & per noi andare nella Città di Tricarico, ouero in altra parte in presenza del Reuerendissimo Vescouo della Diocese di Tricarico, & auante di quello, & di sua corte, per raggionare del Iuspatronato presentare, eligere, & nominare per Cappellano, rettore, & gouernatore della Venerabile Cappella di Santa Anna, di detta terra di Stigliano, & di suoi beni il Clerico Claudio Tutio di detta terra di Stigliano, & à farsi spedire la Bulla del Iuspatronato, & di detta elettione iusta la forma dell'instromento della conuentione, habita trà noi constituenti ampla sollenne & cauta forma, & ancora à presentare scritture, petitioni, & instrumenti, fare tutti atti necessarij, & opportuni, dandoli ampla potestà circa le cose predette di fare tanto quanto possemo fare noi si ce fussemo personalmente presenti, promettendo hauere rato; & fermo quanto per esso sarà esequito, & ne giuramo ad Sancta Dei Euangelia, corporalmente toccando le scritture, & in fede hauemo fatto fare la presente subscritta da l'infrascritti iudici, & testimonij, la quale procura per epistola l'ho scritta, io Notare Vitale Rasulo, de Stigliano pregato, & requisito, & à cautela l'ho signata del mio solito signo.

Datum vt supra, extat signum dicti Notarij, idem Io. Petrus Canusius ad contractus Iudex interfui.

Io Do. Gerolamo Giordano ce so testimonio.

Io Notare Pietro Schittino so testimonio.

Io D. Dominico Baione so testimonio.

Io Guglielmo Cataldo della Guardia so testimonio.

Post cuius mandati præsentationem & exhibitionem, prædictus Procurator exhibuit in manibus nostris infrascriptam petitionē cuius tenor talis est. Quondam Venerab. D. Antonellus Baionus de terra Hostiliani Tricaricen. Diœcesis pro salute animæ suæ, & aliorum defunctorum suorum construxit, & erexit, & dotauit Cappellā sub vocabulo Sanctæ Annæ prope matricem Ecclesiam eiusdem terræ pręuia authoritate, consensu, & beneplacito Ordinarij Tricaricensis vna cum Iurepatronatu, vt quandocunque dicta Cappella rectore carere contigerit ipse, hæredes, & successores sui, possent rectorem eligere, & dicto Ordinario instituendam præsentare, & quia contingit quod mortuo dicto D. Antonello fundatore, dotare, & rectore dictæ Cappellæ incuria & negligentia hæredum suorum, rectorem infra terminum iuris instituendum dicto Ordinario non præsentarunt, nec seruanda de iure seruarunt, itaque lapsu termini iuris, pro-

uisio

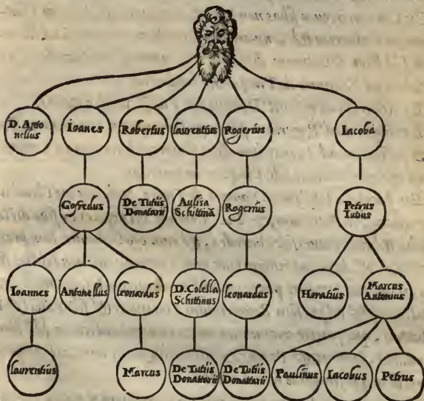
uisio & collatio dictæ Cappellę ad dictum Ordinarium extitit deuoluta, qui Ordinarius ne defectu rectoris dicta Cappella in spiritualib. & temporalibus pateretur, Ordinaria authoritate in rectorem ipsius Cappellæ Clericum Claudium Tutium vti idoneũ elegit,& ei de dicta Cappella,vna cum iuribus & bonis suis cum plenitudine iuris,canonicè cõtulit, & literas collationis in forma valida in eius fauorem expediuit,quarum literarum virtute,realem & corporalem possessionem ipsius Cappellæ obtinuit,& obtinet, ac tenet. Ad præsens cupiẽtes Ioannes, Robertus, & Iacoba de Baione fratres & hæredes dicti quondam D. Antonelli,se & hæredes, & successores suos ad ius præsentandi,à quo propter negligentiam, vt prædictum est, ceciderunt, ad possessionem redduci,fecerunt,ac ordinauerunt suum procuratorem ad repræsentandum eidem Ordinario Tricaricensi Claudiũ ante dictum, rectorem,ita quòd deficiente dicto Claudio, siue cedente, siue decedente,ipsi hęredes & successores dicti quondam D. Antonelli reperiantur in quasi possessione iuris præsentandi dicti Claudij successorem dicto Ordinario præsentandum,& ab eo in rectorem ipsius Cappellæ instituendum.Quocirca Rocchus Gambutus qui supra,cupiens mandatum adimplere,comparet in curia Reuerendissimi Domini Episcopi Tricaricen. & quo supra nomine,eundem Claudium rectorem dictæ Cappellæ repræsentat,petens humiliter,vt ipsum tãquàm nouiter per ipsum procuratorem præsentatum instituat & literas præsentationis & institutionis pro conseruatione iuris præsentandi dictorum hæredum in forma valida expediat,atq; ad omnia,& singula petit se admitti, ius & iustitiam ministrari, hoc & omni alio meliori modo. Cuius præsentationis & instantię exhibitio fuit per nos,manu actuarij Curiæ nostrę admissa sub data 28.eiusdem Mensis Augusti 1559.& decretum tenoris sequentis. Et per antescriptum Reuerendiss. Dominum Episcopum fuit dicta repræsentatio admissa & dictũ,ac decretum,ꝙ prædictus Claudius in virtute præsentis præsentationis nobis factæ ad instantiam hæredum quondam D. Antonelli habentiũ ius præsentandi de nouo instituatur,reponentes eos in quasi possessione ex nũc in antea præsentandi rectorem Cappellæ Sanctæ Annæ prædictæ, quandocunque vacare contigerit, cum de patronatu ipsorum hæredum nobis per Bullam cõstitit visitationis per nos factæ,& sic fuit prouisum,hoc & omni meliori modo, & quòd expediatur Bulla præsentationis & institutionis. Antonius Capreolus Episcopus Tricaricen. Quibus omnibus expeditis vt iuris est,volẽtes vt tenemur tam Claudio Tutio prædicto rectori dictæ Cappellę, quã Patronis repręsentantibus debitè prouidere, ipsum Claudium nobis præsentatum per antescriptos patronos dicti patronatus, & procuratorem ipsorum instituendum in rectorem duximus in eadem Cappella

pella Sanctæ Annæ: eandemque sibi in beneficium Ecclesiasticũ vna cum omnibus & singulis iuribus, bonis stabilibus, & mobilibus, iuribus, & obuentionibus cum plenitudine iuris canonici ad habendum tenendum, & possidendum, vt rector dictæ Cappellę, & vt cæteri rectores Cappellarum Iurispatronatus cõsueuerunt tenere, & possidere cum honoribus, & oneribus suis, ita quòd in ipsa Cappella diuinus cultus nullatenus negligatur, sed compleatur ad vnguẽ, iuxta dispositionem dicti quondam D. Antonelli, & tenorem Bullę concessionis Iurispatronatus. Mãdantes Moderno Archipresbytero dictę terrę vt ipsum Claudium in possessione pacifica in qua reperitur ad pręsens manuteneat, tueatur, & defendat, faciatq; illi de fructibus & obuentionibus ad ipsam Cappellam pertinentibus integrè responderi, contradictores censuris Ecclesiasticis nostro nomine cõpellat, & castiget, ipsum Claudium reputari & haberi faciat in omnibus vt rectorem, & beneficiatum dictæ Cappellæ & beneficij Sanctæ Annæ. Reponentes quoque virtute præsentium literarum nostrarum prænominatos Ioannem Robertum, & Iacobum patronos, eorumque hæredes & successores aliosque hæredes dicti quondam D. Antonelli in quasi possessione dicti Iurispatronatus dictæ Cappellæ Sãctæ Annę, ita quòd ex nunc in antea quãdocunque contigerit dictam Cappellam vacare, & carere Rectore, possint dicti patroni, hęredes, & successores eorum, in dicta Cappella præsentare Rectorẽ ab Ordinario Ecclesiastico Tricaricen. instituendum, non obstante collatione eiusdẽ Cappellæ per nos facta in personam dicti Claudij propter negligentiam patronorum prędictorum, institutionem eiusdem Cappellæ infra terminum iuris non petentium cum plenitudine iuris canonici, in quorum omnium & singulorum fidem & testimonium, has præsentes fieri fecimus nostra manu subscriptas, & soliti sigilli nostri eas fecimus appensione communiri.

Datum in Episcopali Palatio nostro Tricaricensi, 28. Mensis Augusti 2. indict. 1559. vacante Apostolica Sede per obitum fęlic. recordat. Pauli Papæ Quarti. Antonius Episcopus Capreolus.

ARBOR

ARBOR PATRONORVM CAPELLAE S. ANNAE, cuius primi patroni fuerunt sex, videlicet.

Declaratio huius arboris Iurispatronatus.

Donnus Antonellus, Ioannes, Laurentius, Robertus, Rogerius, & Iacoba de Baione.

Vox D. Antonelli confunditur inter alios quinque patronos, uti illos fratres, & vniuersales hæredes.

Ex Ioãne natus est Goffredus, ex Goffredo nati sunt Ioãnes, Antonellus, & Leonardus, & ex Ioãne pcreatus est Laurẽtius, & ex Leo

nardo

nardo Marcus, Antonellus adhuc ipse viuit, in tantum quòd vox illius primi Joannis ad præsens reperitur penes dictos Antonellum, Laurentium,& Marcum,qui tres vnam faciunt vocem .

Ex Laurentio, cum filios non habuit, deuenitur ad Aulisam Schittinam eius vxorem & Uniuersalem hæredem, ex Aulisa ad Donnum Colellam Schittinum dictæ Aulisæ vniuersalem hæredem , ex D.Colella ad Dominos de Tutijs vti donatarios.

Ex Roberto , ad ipsomet Dominos de Tutijs vti donatarios.

Ex Rogerio ad Rogerium filium posthumum & hæredem,ex Rogerio posthumo ad Leonardum illius filium & hæredem,ex Leonardo ad ipsosmet Dominos de Tutijs vti donatarios.

Ex Jacoba ad ipsosmet Dominos de Tutijs, videlicet me Claudiũ, Horatium, M.Antonium,& P.Antonium,vti nepotes ex filio dictæ Iacobæ & eius vniuersales hæredes , & cum ego Claudius sum presbyter,& P. Antonius vitam cum morte commutauit non relictis filijs , istud ius remanet penes ipsum Excellentem Art. & medicinæ Doctorem & ad præsens Reuerendum Horatium & filios dicti M. Antonij , qui pariter vitam cum morte commutauit,cuius filij sunt Paulinus , Iacobus,& Petrus,& isti intelliguntur donatarij ad præsens,vt in quæstionibus latius dicetur .

Ex suprapositis duabus Bullis pro Iurepatronatu S.Annæ expeditis, ortæ fuerunt nonnullæ quęstiones inter ipsius patronatus patronos, & nonnullæ forsan oriri possunt in futurum, volui propterea illas ad meorũ fratris & nepotum instructionẽ in scriptis redigere , ne dicant , paruuli sumus , panem petimus, & non est qui frangat nobis iuxta illud,quod in Tren.Ierem.c.4.legitur:sed antequàm ad illas deueniam , diuinum imploro auxiliũ , sine quo aliquid boni esse & fieri nullatenus potest,c.cum Paul. 1.q 1.c.veniens,de presb.non baptizat. Ideo tu Dñe Iesu Christe,qui verus fons luminis, & sapientiæ diceris, atq; supereminẽs principiũ, tu qui linguas infantiũ facis esse disertas, tu mihi prębe auxilium,tu linguam meã erudire digneris , ac in labijs meis gratiã tuæ benedictionis infundere,vt eà quę vera sunt, amota à me omni carnali affectione,istis meis fratri,& nepotibus dicere valeã.

SUM-

SVMMARIVM.

1 *Consensus episcopi an requiritur in fundatione Iurispatronatus.*
2 *Consensus episcopi, an requiritur expressus, an sufficit tacitus in fundatione Iurispatr.*
3 *Iuspatronatus est annexum spiritualitati.*
4 *Laicus est iurium spiritualium, & spiritualitatibus annexorum incapax.*
5 *Laicus non potest habere Iuspatron. nisi ex gratia.*
6 *Ecclesia an fundari possit absque episcopi consensu.*
7 *Vicarius episcopi an possit beneficia conferre.*
8 *Vicario episcopi an creditur, si dicit habere potestatem conferendi beneficia.*
9 *Vicarij gesta non valent, si de eius commissione non constat.*
10 *Opinio communis, quòd Vicarius habebat potestatem conferendi, facit volere collationem.*
11 *Consensus episcopi potest interuenire post fundationem, & constructionem.*
12 *Iuspatron. acquiritur post constructionem, & dotationem Ecclesiæ accedente episcopi consensu.*
13 *Ecclesia constructa sine episcopi consensu, erit libera.*

1 QVAERITVR num † in creatione, & fundatione Iurispat. sit necessarius episcopi consensus, & si requiritur, an sufficit illum à Vicario præstari, & resolutiuè respondeo talem assensum requiri, aliàs non esset beneficium, nec ab aliquo acquiri potest, cap. nobis, de Iurepatron. cap. nemo ecclesiam, de consec. dist. 1. glos. in d. cap. nobis, in verb. assensu Diœcesani. Calder. in cons. 20. ver. nam authoritas, de Iurepatron. Ror. Rom. in decis. 1 1. quidam patronus, num. 4. eod. tit. in antiq. Paris. in consi. 35. num. 8. volum. 4. Bero. in consi. 6. num. 7. & 15. volum. 1. & in rub. de Iurepatron. nume. 110. Lambert. in tract. suo de Iurepatr. in 12. art. 2 quæst. princ. 1. part. 1. lib. nu. 3. fol. 17. Rocch. de Curt. in eod. sed suo tract. in verb. pro eo, quod in princ. Paul. de citat. in suo eod. tract. in 3. par num. 3.
2 Et requiritur † expressus & obtentus talis episcopi consensus, vt per Lamber. in 3. art. 2. quæst. princ. 1. par. 1. lib. fol. 11. & in 7. art. 1. quæstio. princ. 2. par. 1. lib fol. 110. qui de hoc dicto rationem assignat in 5. art. 2. quæst. princ. 1. par. 1. lib. fol. 13. quamuis Paris. in consi. 35. nume. 11. volum. 4. tenet quòd sufficiat tacitus consensus. Et quamuis Ius-
3 patronatus non sit spirituale, † est tamen spiritualitati annexum, cap. de iure vero, de Iurepatr. cap. quanto, de iudic. nor. Lambert. in 4. art. 2. quæst. princ. 1. par. 1. lib. num. 4. fol. 12. Roland. à Valle, in consilio 97. num. 14. vol. 1. & Bero. in rub. de iud. num. 40. vsque ad num. 51. & pro-
4 pterea talis consensus requiritur. Cum laicus † non solum sit iurium spiritualium incapax. cap. sacrosancta, & c. Messana, de elect. & c. 11.

de instit.cum similib. sed etiam reperitur annexorum spiritualibus in capax.d.cap.quarto, de iud.& per Bero.in cap.1.nume.13. vers.quare
5 cogitabam,de Iurepatron. Quod Iuspatron. † à laicis possideri nō potest nisi ex gratia,vt per Abb.in cap.3.num.2.de Iurepatr. Archid.in c. hortamur.dist.81.Bero.in cap.quoniam,num.1.cum seq.de Iurepatr. Rocch.de Curt.in suo tract.de Iurepatr.in verb.ius circa istud. nume. 4 Lambert.in 24.art.7.q.princ.1.par.2.lib.num.9.fol.75.& in 4.art.2. q.princ.1.par.1.lib.num 3.fol.12 Paul.de citat. in d. suo tract.de Iurepatron.in 4.par.num.1.Rolan.à Valle,in consil.47.num.15.& 35.vol.
6 1.& Bero.in consi.6.num.7.vol.1. Et sine † tali consensu aliqua ecclesia fundari,construique non potest.vt per Lambert.in 10.art.2 quæst. princ.1.par.1.lib.fol.16. Concluditur ex his propterea episcopi cōsen
6 sum præstari debere,aliàs fundatio esset nulla.quem † consensum Vicarius ex generali mandato dare non potest,cum beneficia conferre non valet,quamuis posset instituere,cap cum generali,de offic. vic.in 6.Cardin.in clement.2.in 3.quæst.in fin.de procur.Dec.in consil.121. & consilio 224.Bertach.in vlt.par.sui repertor in verb.Vicarius dicitur,vers.14.& 44.& idem Bertach.in tract.de episc.in 7.par.4.lib.in rubr.de Vicar. episc.numero 13. Lambert.in 5.artic.1.quæst. princip.3. par.2.libr.fol.206. Rocch. de Curt.in verb competens alicui,numero 65.Calder.in consilio 1.de offic.Vicar.Bellamer.in decis.93. eod.titu. Petr.Rebuff.in pract.benefi.in rubr.de form.Vicar. Archiep. & alior. collat.numero 49 cum pluribus sequen.& nume. 125.184.& sequen. Paris.in consi.80.num.12.& 17.volum.4.Bero.in consi.83.numero 21. volum 1.
8 Nec ipsi Vicario † venit credendum, dum dicit habere potestatem conferendi, nisi appareant literæ suæ commissionis huius potestatis, vt per Specul. in tit. de iud.deleg.§ excipi potest contra iudicem, nu. 16.& 29.vers.item quia dicit se delegatum.Paris.in consi.12.num. 15. vol.4. Petr.Rebuff.in d.sua pract.in rubr.de Vicar.episc.nu.8.de cuius
9 † Vicarij,commissione,si non constat,gesta per eum nō valent. vt per Bertach.in d.tract.de episc.in 6.par.4.lib.tit.de Vic.episc.in 8.q.nume. 7. & Lancel. Corrad. in templ.omn.iud lib.2 cap.6.in titul. de Vicar. episc.§.2.num.2.Ex quibus videtur concludendum, Vicarij assensum non esse validum ad fundandum Iuspatronatum.quod dictum limito,si ipse Vicarius haberet speciale mandatum ab Episcopo conferen
10 di beneficia,& limito secundo, nisi probaretur,† vel esset notorium, quòd talis Vicarius pro tali habitus & reputatus fuit,quòd habuit speciale mandatū,& quòd potuit conferre beneficia: nam tunc talis eius consensus esset validus ad Iuspatron.fundandum,& eius collatio beneficiorum pariter valida censeri debet, per text. in l. Barbarius,cum ibi traditis per Doctor.ff.de offic.præto.no.Tiber.Decian. in consi.23. num.68.

num.68.volum.1.Bero.in consi.21.nu.29.volum.2.& Vmbert.Locat.in oper.iudic. Inquis. in verb. Vicarius, numero 2. vbi testatur ita fuisse conclusum Romæ coram Summo Pontifice Pio Quinto 1567. die 10.Iulij. Sed quia in casu nostro, post Vicarij consensum interuenit etiam & Episcopi, vt ex suprapositis Bullis est videre, concluditur Iuspatronatus Sanctæ Annæ fuisse rite & legitimè fundatus, & esse locum disceptationi, si assensus Vicarij sit validus vel ne.

Nec obstat si diceretur talem Episcopi cõsensum interuenisse post
11 fundationem. Nam talis † consensus potest præstari post fundationem, constructionem, vel dotationem, vt per gloss.in cap.nullus, in verbo, conferat de Iurepatr. & c. suggestum, ibi, aut eius assensus fuerit postea subsequutus, & cap.cura pastoralis, ibi, habuerit postea consensum, eod.titu.Ioseph.Ludou.no.in 1.lib.commu. conclus.in conclus.41.in 1.ampliat.vers.acquiritur etiam donatione.Rocch.de Cur. in verb.pro eo quod, quæst.4.num. 9 Lambert.in 12.artic.2.quæstio. princ.1. par. 1.lib.fol.17. Paris.in consilio 35.numero 10. volum.4.& Bero.in consi.21.numero 26.volum.2. Quod probatur: nam Iuspatr.
12 acquiritur † etiam post Ecclesiæ constructionem & dotationem, accedente tamen Episcopi consensu, vt per Paris.in consil.47.numero 21.volum.4.Io.Andr.in cap. 1.num.8 de Iurepatr. Innoc. in rubr. de Iurepatr.num.2.ver.posset tamen Rocch.de Curt.in verb. & dotauit. q.1.& 7.Paul.de citat.in 3.par.in 2.caus.q.13. Lambert. in 6.q.princ.1.
13 par.1.lib.fol.49. Et nota, † quòd si Episcopi consensus non fuerit præstitus, Ecclesia erit libera & non patronata, vt per Lambert.in 11.artic.2.quæst.princ.1.par.1.lib.fol.17.colum.3.& 12.art.eiusdem quæst. fol.eod.num.4 & 5.& facit tex.à contrario sensu, in cap. nobis.de Iurepatr.& per ea quæ not.idem Lambert.in 3.art.2.q.princ.1.par.1.lib. num.1.& 8.fol.11.

SVMMARIVM.

1 *Iuspatronatus quibus modis acquaritur.*
2 *Patronus si alium in Iurepatronatus accumulauit, accumulatus erit verè patronus.*
3 *Accumulatio facta à patrono de alio compatrono, irritari ab eo non potest.*
4 *Accumulatus in Iurepatron. erit patronus, vt erit accumulans.*

1 CVM Iuspatron. † fundatione, constructione, vel dotatione acquiratur, cap. filijs, 16.quæst.7.& not. Glos. in cap.frequentius, ead.quæst. Abb.in consi.54.vol.1.& in consi.106.in princ. volum.2.Bero.in rubr.de Iurepatron.numero 42. Alex.in consilio 74. numero 25 volum.4. Lambert.in 2 artic.2.quæst.princ.1.par.1.libro,

fol.10.Rolan.à Valle,in consi.47.num.4.volum.1.& Gemin.in consi. 45.num.1.Attamen istorum trium nullum fecerunt fratres D. Antonelli,propterea quęritur,& sic secundo,num † per illam tãtum accu-
2 mulationem factam à D.Antonello in precibus pro obtinendo Iure patr.factis,& per assensum Vicarij,qui tam ipsi D.Antonello, quàm fratribus concessit. Iuspatronatus, ipsi fratres sint effecti patroni, & dico quòd sic:vt per Petr.de Anchar.inter consil.Calder. in consi.fin. de Iurepatr. Rocch.de Curt.in verb.eo quod.in 16.q.nu.34.in fi.Lambert.in 10.art.4.q.princ.1.par.1.lib.fol.31.& in 2.art.2.q.princ.2.part.1. lib.nu.6.vers.posses dicere in hoc casu,fol.131.& in 21.art.1.q.prin.2.
3 par.1.lib.nu.5.fol.123. Cui accumulationi † non datur pœnitẽtia,ita quòd accumulans non potest amplius reuocare dictam accumulationem,quæ erit semper firma & valida, vt not. Lambert.in 7.artic.4.q. princ.1.par.1.lib.vers.bene ex his.fol.30.& in 10. art. eiusdem, q.1. nu. 3 & 4.fol.31.& in 21.art.1.q.prin.2.par.1.lib.in fi. fol. 123.facit regula, id quod nostrum, ff.de reg. iur. vbi ius mihi quæsitum nõ potest à me auferri sine mea voluntate, no. Soc.iun.in cons.79.nu. 10. & in consi. 106.nu.30.vol.3.Pet.de Vbald.in tract.de Cano. Episcop.& Paroch.c. 10.nu.5.& Lambert.in 11.art.2.q.prin.2.par.1.lib.nu.5.fol.135.rationẽ assignat quare extraneo præiudicare non potest; postquàm eum ipse fundator admisit.& faciunt dicta per Soc.in consi.25. nume.11.vol.1.
4 Nec plus habet † in ipso Iurepatr. accumulans quàm habet accumulatus,vt per Ioseph.Ludou.in 1.lib.com.conclus.in conclus. 42.in fi.vers.Iuspatronatus si fuerit concessum,& Tiber.Decian.in conf.95. nu.8.vol.2.& sic conclúdo,fratres D.Antonelli fuisse patronos à principio & statim post cõsensum Vicarij Tricaricensis in anno 1518.etiã quòd ipsi nõ fundassent,non construxissent, nec dotassent, vt ipse D. Antonellus fecit.

SVMMARIVM.

1 *Soror an veniat appellatione fratrum.*
2 *Soror venit appellatione fratrum etiam si ab homine profertur illud nomen fratres.*
3 *Masculinum concipit fœmininum,& nu.7.*
4 *Conditio viri est melior quàm conditio fœminæ.*
5 *Maius dignum trahit minus dignum.*
6 *Soror venit appellatione fratrum in rescriptis.*
8 *Iuspatr.conuenit tam masculis,quàm fœminis.*
9 *Lex & natura non faciunt differentiam inter masculum, & fœminam.*
10 *Acceptio personarum non est apud Deum.*
11 *Fœmina potest fundare,construere,& dotare Ecclesiam,*

12 *Iuspatr.*

12 *Iuspatron. transit ad fœminam hæredem, sicut ad hæredem masculum.*
13 *Patronus quis efficitur per vnicam præsentationem.*

QVAERITVR tertio, cum in petitione porrecta per Dom. Antonellum generali Vicario, ac in expeditione assensus ipsius Vicarij fit mentio ipsius Dom. Antonelli, & fratrum, nō expresso nomine eorum inter quos erat soror, est modo videndum an ista † soror veniat appellatione fratrum, ita quòd possit inter compatronos connumerari? & dico quòd sic, per l. fratres, C. de inoffic. testam. l. tres fratres, ff. de pact. vbi gloss. Alber. Barto. Bald. Paul. de Castr. & Ias. in l. Lucius, ff. fami. hercisc. l. Lucius, §. quæsitum, ff. de leg. 3. vbi Bart. Ias. in l. si quis, id quod, numero tertio, ff. de iurisd. omn. iudic. Alexan. in consilio 15. numero secundo, & in consilio 85. numero septimo, volum. quarto, Paul. de Castr. in consi. 427. volum. 1. Abb. in consi. 36. volum. 1. Dec. in l. humanitatis, numero 11. C. de impub. & ali. substit. & ibi Alexan. num. 5. & idem Alexan. in lege hæredis, §. cum ita, num 10. ff. ad Trebell.

2 Quod amplio † etiam si ab homine proferetur istud nomen fratres, vt per Angel. in d. l. tres fratres, & in d. l. Lucius, § quæsitum, & in l. Lucius, §. Mæuia, el 2. ff. ad Trebell. Paul. de Castr. in d. l. tres fratres, numero 2 Ias. ibidem, numero 8. in 3. limit. Alexand. in d. consil. 85. volum. 4. & Dec. in l. fœminæ, numero 122. vers. & hoc procedit, ff. de reg. iur.

3 Et non est mirum, cum † masculinum concipit fœmininum, l. prima, & l. pronunciatio, ff. de verbor. signif. & l. si ita, in princ. ff. de legat. 2. & l. qui duos, ff. de legat. 3. l. si quis id quod. vbi Paul de Castr. Socin. Ias. & Dec. ff. de iurisdict. omn. iudic. l. ait prætor, ff. de iur. fisc. Gabr. Roman. in sexto libro, commun. conclus. titu. de verborum signific. conclus. sexta, Dec. in dict. l. fœminæ, numero 122. ff. de reg. iur. Cardinal. in clem. prima, in quinta opposit. de consang. & affin. & in clement. prima, quæstio. prima, cum tribus sequent. de elect. Lambert. in 2. artic. 7. quæst. princip. 1. part. 1. lib. numero tertio, fol. 62. Rocch. de Curt. in verb. competens alicui, in princ. Paul. de citat. in 3. part. 1. caus. acquir. Iuspatron. fundatione, numero 9. & Socin. in regu. 255.

4 Masculinum, quod non esset è contra: & hoc quia † uiri conditio est melior conditione fœminea, vt per Specul. in titu. de procur. § primo, versic. regulariter. Bertach. in vltima parte sui repertor. in verb. vir. vers. quinto, not. in l. multis, ff. de stat. homin. Dec. in dict. l. fœminæ, nume. secundo, vnde cum vir dignior sit fœmina, trahitur pro-
5 pterea fœmininum à masculino, cum maius † dignum trahit ad se minus dignum, l. cum quæritur, ff. de stat. homin. Ioseph. Ludou. in 1. lib. commun. conclus. in conclus. 71.

6 Pari modo dicimus, quando istud nomen † fratres, ponitur in rescriptis, quia & in eis venit soror appellatione fratrum, vt per Specu. in tit. de rescript. præsent. §. fin. vers. sed quæritur vtrum, num 4 Angel. Aret. in §. fi. vers. sexto principali casu, num. 1. Institu. qui testam. tut. dar. poss. in d. l. si quis, id quod. num 7. in 5. ampliat. Tiraq. in tract. de vtroque retract. §. 1. glo 9. num. 206. Bertach. in 3. par. sui repert. in verb. masculinum, ver. 19. Abb. in cap. significauit, nume. 2. de rescript. Cardin. in clement. 1. in 2. quæst. de sepult. vbi dicit quòd masculinum concipit fœmininum in legibus & constitutionibus Papæ, vel iuris, vel Episcoporum, pro quibus præsumitur quòd nihil iniquum comprehendant, & Gomes. in regul. cancell. in reg. de infirm. resign. quæst. 6. vbi dicit, quòd est firma & resoluta conclusio, quòd regulariter in omnibus fœmina comprehenditur, vbi specialiter non inuenitur excepta, & sic quotiescunque sumus in materia, quæ tam ma-
7 sculis, quàm fœminis conuenit, semper masculinum † concipit fœmininum, vt per Card. in clemen. 1. in 2. quæst. de elect. & Dec. in d. l. fœminę, num. 113. ff. de regul. iur. & Paul. de Castr. & in dict. l. si quis, id quod. num. 4.

8 Sed materia Iurispatron. est huiusmodi, cum † tam masculis quā fœminis conuenit, vt per Doctor. in clem. 2. de iure patr. Abb. in c. dilecto, in 2. not. de testib. Aret. ibidem, num. 4. Bero. in c. 1. nume. 42. & 50. de iur. patr. & in c. ex literis, nume. 24. eod. tit. Franc. Viui. in 2. lib.
9 commun opin. 608. nu. 7. & ratio esse potest, quia lex † & natura non faciunt differentiam inter masculum & fœminam, l. maximum vitium, C. de liber. præter. & in his, quæ spectant ad charitatem & cultum diuinum, non est neque masculus, neque fœmina, neque liber, neque seruus. Omnes enim in Christo vnam mercedem percipere diuina prædicat gratia, §. hinc autem. in Auth. de monach. collat. 4. Diuus Paul. ad Galat. cap. 3. in fin. 29 quæst. 2. § 1. cap. 1. de coniug. seru.
10 & apud Deum † non est personarum acceptio, cap. venerabilis, de præb. & Diuus Paulus ad Rom. cap 2. & ad Ephes. cap. 6. sic nec inter nos homines esse debet, cap. sacrorum, distinct. 63. cap. dilectissimi, 8.
11 quæst. 2 Et quòd Iuspatr. conuenit etiam fœminis patet, cum † fœmina fundare, construere, & dotare Ecclesiam potest, vt per Abb. in cap. fin. nume. 7. vbi Apostill. de concess. præben. idem Abb. in cap. ex literis, & in cap. cum sæculum, de iurepatron. Rot. Rom. in decis. 10. aliàs 422 in nou. eod. titu. Cassad. in decis. 1. eod. titu. Calder. in consi. 1. & consi. 5. eod. tit. Feder. de Sen. in consi. 95. Dec. in d. l. fœminæ, nume. 42. Lambert. in 2. artic 7. quæst. 1. part. 1. lib. fol. 61. Paul. de citat. in 3. par. caus. 1. num 9. & in 9. par. num. 3. vers. tertio amplia. Rocch. de Curt in verb. competens alicui, in princ.

12 Hinc est quòd Iuspatron. † transit ad hæredem fœminam tam ex testamen-

testamento quàm ab intestato, sicut transit ad hæredem masculum, vt per glos. in Clement. fin. vbi Cardin. in 6. quæst. de iurepatron. Dec. in consi. 127. numero 3. in fin. Abb. in cap. cum sęculum, de iurepatr. Viuian. in secundo libro, commun. opin. in opin. 608. numero 7. Roland. à Valle, in consilio 47. nume. 7. volum. 1. Paris. in consilio 48. numero 5. volum. 4. Ex quibus omnibus firmo conclusionem, quòd quondam Domina Iacoba de Baione soror vtrinque coniuncta dicti Dom. Antonelli, & mea Auia, fuit compræhensa in illis precibus dicti Dom. Antonelli, & in assensu seu concessionis Bulla Iurispatr. expedita per Vicarium Tricaricensem, & quando in eis dicitur de fratribus, quòd sub illo nomine compræhenditur ista soror, & per consequens ipsa Domina Iacoba dicitur patrona vt cæteri fratres D. Antonelli, & ad corroborationem istius dicti, adduco hoc, quòd cum ipsa Cappella Sanctæ Annæ vacabat rectore seu Cappellano ob mortem Dom. Antonelli, fratres ipsius atque ipsa Domina Iacoba præsentarunt me in rectorem, cuius præsentatio fuit admissa, &
13 ego Claudius fui institutus ob talem præsentationem, ex qua † quāuis vnica, ipsa Domina Iacoba effecta fuit Patrona, vt per Calder. in consi. fin. de iur. patr. Dec. in consi. 117. colum. 2. & consi. 126. & consi. 127. & consi. 134. & consi. 149. num. 3. est tex. in cap. consultationibus, vbi per Doctor. de iur. patr. & cap. querelam, de electio. Bertach. in 3. par. sui repert. in verb. Iuspatronatus, vers. 30. Franc. Viui. in 2. libro, commu. opin. 608. numero 4. Abb. in consi. 54. volum. 1. Ioseph. Ludou. in 4. lib. conclus. in conclus. 42. vers. Acquiritur etiam præscriptione, in 13. amplia. Rocch. de Curt. in verb. comperens alicui, quæstio. 14. cum seq. & Lambert. in 10. art. 3. q. prin. 1. par. 2. lib. fol. 21. & in artic. 11. & 17. eiusdem q. & Anton. Padill. in l. si quas actiones, nu. 24. C. de seruit. & aqua.

SVMMARIVM.

1. *Hæres dupliciter capitur secundum vulgum, & secundum ius ciuile.*
2. *Hæres tunc dicitur de filio, quando loquitur de his, quæ non transeunt in extraneum.*
3. *Inclusio vnius est exclusio alterius.*
4. *Hæres quis dicatur secundum ius ciuile.*
5. *Hæredum aliqui dicuntur sanguinis, aliqui hæreditatis.*
6. *Hæres dicitur qui in vniuersum ius defuncti succedit etiam quòd sit extraneus.*
7. *Recedendum non est à verbis, nisi constet de contraria intentione.*
8. *Qui generaliter loquitur, generaliter intelligi debet.*
9. *Successor dicitur qui in vniuersum ius succedit.*
14. *Iuspatr. transmittitur ad quoscunque hæredes etiam extraneos.*

CVM istud Iuspatron. concessum fuit Dom. Antonello, eius
fratribus, ac eorum hæredibus & successoribus, est modò
videndum & sic quarto quæritur, quomodo in casu nostro
1 sit accipiendum istud nomen hæres, & dico † quòd istud nomen
hęres duplicem habet intellectum, vnum vulgi, alterum iuris ciui-
lis, quantum ad sensum vulgi, hæres vocatur filius, & sic sumitur in
capitu. in præsentia, de probatio. & in §. emphyteusim, in Authen.
de non alien. not. Salicet in l. secunda, numero 29. C. de iur. emphyt.
Alexan. in l. quod dicitur, num. 18. ff. de verbor. obligat. Alber. in l. hæ-
redis, appellat. ff. de verbor. signif. Natt. in consilio 128. numero 3. vo-
lum. 1. Sic etiam sumitur in materia feudali, cap. si clientulus, §. & si
clientulus, de alien. feud.
2 Huiuscemodi non capitur in casu nostro, cum hæres † tunc intel-
ligitur de filio; cum sumus in his quæ ad hæredem extraneum non
transeunt, vt per Bart. in l. pro hærede, §. si quid tamen, numero 2. ff.
de acquiren. hæred. & Alexan. in consil. 106. & 107. numero 16. vol.
4 & Bero. in consil. 69. numero 7. volum. primo, sed Iuspatr. est trans-
missibile ad extraneos, vt infra dicetur, ergo, & cæt. Quare omisso
vulgi sensu, ista dictio, hæres, est hic capienda secundum intellectum
3 iuris ciuilis, cum exclusio † vnius, est inclusio alterius, l. cum prętor,
ff. de iudic. l. quod si minor. §. sed quòd Papinianus, ff. de minor. cap.
nonne, de pręsumpt & Alexand. in consilio 75. numero 1. volum. 1.
4 Et sic ille dicitur hęres † secundum ius ciuile, qui nomine, & re hę-
res est, idest facto, & verbis. vt per Bart. in l. is potest, & l. gerit, ff. de ac-
quir. hęred. & not. Rolan. à Val. in consi. 59. numero 19. volum. 2. Et
5 quia hęredum † aliqui sunt hęreditatis, & aliqui sanguinis, vt per In-
noc. in rub. de iur. patr. Sal. in d. l. 2. nu. 29. C. de iur. emph. Corn. in cõs.
199. nu. 43. vol. 2. & Nat. in cons. 128. nu. 3. vol. 1. Est propterea videndũ
de quibus hęredibus intelligere debemus in materia nostra, & dico
quod cum in mentionatis Bullis generaliter ac simpliciter fit mentio de
6 hæredibus & successorib. intelligi debet † de illo hęrede et extraneo,
qui in vniuersum ius defuncti succedit, l. cũ hæres, ff. de diuers. & tēp.
præscr. l. sciendum, & l. hæredis appellatione, ff. de verb. sign. Alber. in
l. & si post fratres, nu. 24. ff. si quis caut. § quos autem. Inst. de bon. poss.
Bar. in l. Gallus, §. etiam si parente, ff. de liber. & posth. Sali. in l. 2. num.
29. C. de iur. emphyt. Bald. in l. si non speciali, nu. 7. C. de testam. Natt.
in d. consil. 128. num. 3. volum. 1. Bero. in consi. 68. num. 69. & 71. vo-
lum. 1. Angel. in consil. 306. Alexan. in consil. 9. numero 4. versic. ter-
tio confirmatur, volum. 2. Imol. in consi. 21. nume. 4. Socin. in consil.
257. num. 3. & consi. 261. num. 5. volum. 2. Dec. in consil. 294. vol. 2. &
cum in iure contrarium non habemus, debemus istud nomen hę-
res propriè capere, vt veniant omnes hæredes & successores dum-
modo

modo succedant in vniuersum ius defuncti, d. l. hæredis appellatione, ff. de verbor. significat. & l. antiquitas, C. de vsufruct. cum similibus
7 a verbis † enim non est recedendum, nisi aperte de contraria intentione constet, l. non aliter, ff. de legat. 3. & ca. fin. de verbor. signific. & qui
8 generaliter loquitur, generaliter intelligi debet, cap. si Romanorum, distinct. 19. & ca. solitæ, de maior. & obed. Idem dico de dictione suc-
9 cessoribus, quòd intelligi debet de † vniuersalibus non autem particularibus successoribus, vt per Paul. de Castr. Alexan. & Ias. in l. quædam, §. nihil interest, ff. de edend. Imol. in l. quod dicitur, la seconda, num. 14. ff. de verbor. oblig. vbi tenet, quòd ista dictio, successor, compræhendit etiam successorem extraneum, Bal. in l. emptorem, nu. 8. C. loc. Alexan. in cons. 10. num. 10. volu. 3. & Borgnin. Caualc. in decis. 36. num. 284. 286. & seq. in 3. tom.

Ex quibus concludo, quòd in bullis iam dictis, & suprapositis dum fit mentio de hæredibus, & successoribus simpliciter, intelligendum sit, de omnibus heredibus, & successoribus, etiam quòd sint extranei, & de aliena familia, dummodo quòd sint vniuersales, & non particulares hæredes defuncti, ita quòd mei fratres fuerunt hæredes vniuersales nostræ Auiæ Dominæ Iacobæ, & sic succedunt etiam in Iure Patronatu dato, & non obstante, quòd non sint de familia Baionorũ, & sic de Aulisa Schittina, quæ fuit hæres vniuersalis Laurentij Baio-
10 ni sui viri. Et quòd ius patronatus † sit ius transmissibile ad hæredes etiam extraneos, not. communiter Doctor. in clemen. plures, de iur. patron. post gloss. super verb. hæredes. Innoc. in rubr. extra, eod. titu. vers. & hoc satis apparet. Abb. in c. 1. & in ca. cum sæculum, & ibi Io. Andr. in fin. eod. tit. Card. in cons. 122. Bero. in cons. 21. num. 25. vol. 1. & idem Bero. in c. 1 num. 6. & 13. de iur. patr. Bald. & Alex. in l. venia, C. de in ius voc. & ibi etiam Ias. Paris. in cons. 48. num. 4. vol. 4. Rolan. in cons. 67. numer. 6. & 36. volum. 1. Imol. in l. si patroni, nume. 4. ff. ad Trebellia. vbi dicit Iuspatron. Ecclesiæ transire ad hæredem hæredis. quod tu nota pro D. Colella Schittina hærede hæredis Laurentij. Petr. Anchar. in cons. 81. num. 2. Bertach. in tract. de Episcop. in 4. par. 4. lib. quæst. 30. Vincent. de Franchis, in decis. 235. num. 3. in 2. volum. Lambert. in 2. quęst. princ. 2. par. 1. lib. fol. 130. Rocch. de Curt. in verb. ipse, vel 15. quæst. 2. vers. procedit etiam dicta clementina, numer. 5. in fin. & in 8. quæst. num. 17 Paul. de cirat. in 9. par. num. 2. Tiber. Decian. in cons. 107. num. 5. vol. 3. & in consi. 32. volu. 1. Aret. in c. significauit, de testib. & Federic. de Sen. in cons. 111. nume. 9. & hæc est communis opinio, nec habet aliquem Doctorem contradictorem.

SVM-

S V M M A R I V M.

1 *Scriptura depicta in parietibus Ecclesiæ num probet.*
2 *Testamentum imperfectum ex mortis præuentione, esi nullum.*
3 *Fratres succedunt fratri ab intestato, & nepotes ex fratre præmortuo.*
4 *Soror succedit vna cum fratribus fratri mortuo ab intestato.*
5 *Fraternitas quomodo probari possit.*
6 *Heredes plures si subintrant loco vnius, pro vno herede habentur.*

QVINTO quæritur. Nam cum istud Iuspatron. fuit concessum D. Antonello, & eius fratribus, tacito nomine eorũ, est modo videndum, qui sunt isti fratres, ad hoc, vt sciamus qui sunt isti patroni, & dico, quòd fuerunt Ioannes, Laurentius, Rogerius, Robertus, & Iacoba: & apparet ex quadam scri-
1 ptura depicta in parietibus dictæ Cappellæ Sanctæ Annæ, quæ † scriptura quantum probet, habetur ex gloss. in c. cum causam, de probat. & in c. sane, el secondo, 24. quæst. 2. Bald. in cons. 310. volum. 5. Dec. in cons. 135. Imol. in cons. 60. Specul. in tit. de probat. §. videndum, vers. nono per libros Crauet. in tract. de Antiqu. temp. in 1. par. in section. octaua datur limitatio, num. 13. 14. & 15. Lamber. in 9. art. 10. q. prin. 2. part. 1. lib. fol. 200. Rocch. de Cur. in verb. honorificum, q. 50. nu. 83. in fin. Menoch. in 2. lib. præsumpt. in præsumpt. 59. & in 6 lib. in præsumpt. 73. num. 6.

Pariter, qui fuerint isti fratres habetur ex testamento licèt imperfecto condito ab ipso D. Antonello, quod seruatur in Archiuio Notarij Vitalis Rasuli de Hostiliano, cuius testamenti copiam habeo in charta ex bombice, cum in forma probante, & in charta ex pergameno habere non valui ob mortem dicti Notarij, iudicis ad contractus, & omnium testium. Quod testamentũ quare non compleuerit, & quare coram testibus lectum, seu publicatũ non fuerit, scire adhuc non potui, & sic tale testamentum imperfectum remansit ex mortis
2 præuentione † ex qua siue voluntatis, siue solemnitatis defectus proueniat, omnino omne testamenti robur tollitur, l. hac consultissima, §. ex imperfecto, vbi Ias. nume. 2. cum seq. C. de testam. Boer. in decis. 240. nu. 5. Aret. in l. si is qui, aliàs in l. si quis cum, quæ est 25 in ordine, ff. de testam. Couar. in c. relatum, el primo, nu. 9 eod. tit. Guliel. Bened. in reper. c. Rainutius, in verb. testamentum, el primo, num. 71. eod. tit. Viu. in 3. lib. comm. opin. in opin. 880. num. 1. Gram. in decis. 62. & est tex. in l. ea scriptura, ff. de testam. l. fideicommissa, §. quoties, & vtrobique per Doctor. ff. de legat. 3. Gomez. in comment. ad ll. Taur. in l. 24. num. 1. vers. secundo, & principaliter, & Georg. de Tort. in consi. 124.

in primo to.conf.diuerf.ad cauf.vltim.volunt. & ibidem Cato Sacc. in consil.122.nume 4.& 5.

Ex testamento nullo isti fratres non succedunt D. Antonello, sed
3 † ab intestato veniunt vna cum nepotibus filijs Rogerij pręmortui; per text.in Auth.de hæred.ab intesta.§.reliquum,& in Auth. itaque, C.comm.de successf.not.Matth.Mattheſ. in tract de success.ab intest. in 3.art.princ.in princ. Nicol.de Vbald.in eod.tractat.in 3.par.princ. in princ. Dyn.in eod.tract.nu.16. & Rolan.Passag in eod.tract nu.15. vers.si autem,Cyn.in eod.tract.in 3.par.num.1. Ant.de Rosell.in eo. tract.num.108.vers.in quibus vero. Oliuer.Textor.in eo.tract.nu.88. & Couar.in eo.tract.nume.7. Gomez.in comment.ad ll.Taur in l.6. num.4.& Socin.iun.in conf.5.num.1.vol.2.

4 Cum quibus fratribus, & nepotibus † succedit pariter foror Domina Iacoba per iura supra allegata, & per tex.in l.maximũ vitium, C.de liber.præter.l.vt liberis, C.de collat.& Authen.defuncto, C.ad Tertull.Ioan.Vincent.de Anna in allegat.70.num.29.in prim.par.& Barbat.in conf.48.in princ.volum.3.

Et si volumus dicere, quòd isti fratres succedant ex testamento illo imperfecto, quòd dicere esset apud iuristas absurdum. ista soror, & mea auia adhuc succedit fratri D.Antonello,cum in illo testamento erat ipsa instituta hæres vniuersalis,vt cæteri fratres. Potest etiam
5 † ista fraternitas probari ex hoc, quòd inter eos se vt fratres tenebãt, & reputabant,& sic tenebantur, & reputabantur ab hominibus Hostiliani,& ab eis,qui eos nouerunt, vt per Ruyn.in consil.52.nume.2. ver.cum ergo,volu.5.Alex.in conf.51.num.2.vol.1. Angel.in Auth. de trien.& semis.§ consideremus,num.10.Salicet.in l.si vicinis,num. 3.C.de nupt.Paul.de Castr.in consil.151.volum.1.& Alexan.in consil. 181.nume.8.& 9.volum.7.

6 Et quamuis isti nepotes ex fratre Rogerio essent plures, † tamen pro vno hærede habentur,vt per text.in §.reliquum,in Auth. de hæred.ab intestat.vers.si autem,& in Auth.post fratres,C.de legi.hære. & vtrobiq; per Scribentes, & in Auth.itaque, C.commu.de success. Quibus sic stantibus, quinque sunt fratres,& hæredes D. Antonelli, videlicet Ioannes, Laurentius,Robertus,Iacoba, & filij Rogerij,qui pręmortuus fuit ipsi D.Antonello, & sic quinque voces sunt in isto iure patronatu,cum quinque sint Patroni.

S V M M A R I V M.

1 *Iuspatron.an transeat ad hæredes æqualiter,& in solidum.*
2 *Hæredes quomodo succedunt in Iurepatr. in stirpes, an in capita.*
3 *Opinio consona æquitati est subtilitati præponenda.*

COGNI-

COGNITO a nobis, qui sunt patroni Iurispatr. Sanctæ An-
1 nę, est modo videndum, & sic sexto quęritur, num † Iuspatr.
transeat ad ipsos hæredes, æqualiter, & insolidum, & dico quod
sic per gloss. in cap. 1. de iur. patr. & glos. in cap piæ mentis, 16 quæst. 7.
quam ibi sequitur Archid. not. Goffred. in sum. nume. 11. & 15. de iur.
patr. Hostien. in sum. eo. tit. §. qualiter transferatur, vers. nouus hęres,
& vers. quid ergo si vnus Archidia. in c. 1. quem ibi omnes sequũtur,
de iure patr. in 6 Io. And. in d. ca. 1. in Nouell num. 8. eod. tit. Cardi. in
clem. plures, in 2. quæst. eod. titu. Matth. Matthesil. in singul. 184. incip.
nota si patronus. Paul. de citat. in 3 par. in 1. caus. quæst. 4. & in 9 par.
quæst. 1. num. 6. & Rocch. de Curt. in verb. & dotauit, quæst. 12. nu. 21.
Lambert. in 24. art. 1. q. prin. 2. par. 1. lib. fol. 124. & sic tantum habebat
in isto iurepatr. Ioannes, quantum Laurentius, & quantũ Robertus,
& sic de cæteris. Verum quia mortui sunt prædicti quinque fratres,
& patroni dicti Iurispatr. relictis eorum hæredibus, est propterea vi-
2 dendum sub hac quæstione, quomodo † succedunt illi hæredes in
stirpes, an in capita, in isto Iurepatr. & dico cum Innoc. in ca. 1. de iur.
patr. quòd succedunt in stirpes, prout in successione hæreditatis suc-
cedunt, per tex. in §. & quia placuit, Instit. de hæred. quæ ab intest. de-
fer. ita, quòd secundum Innoc. si plures vni patrono succedunt, illi
plures loco vnius habentur, argu. l. cui fundus, ff. de condi. & demõstr.
3 & subiungit ipse Inno. quòd hæc † conclusio magis consonat æqui-
tati, quæ est subtilitati præponenda, l. ita vulneratus, §. fi. ff. ad l. Aquil.
Istam Inno. opinionem sequuti sunt multi, quos refert glos. in clem.
plures, circa princ. de iur. patr. istamque opinionem comprobat text.
dictę clem. plures, glos. Abb. & cæteri Canon. in c. 1. de iur. patr, Imol.
in d. clem. plures, Bero. in cap. 1. nume. 59. & 61. eo. tit. Lamber. in 24.
art. 1. q. prin. 2. par. 1. lib. n. 1. fol. 24. & in 7. arti. 8. q. prin. 1. p. 1. lib. fol. 74.
nu. 18. & in 12. art. 1. q. prin. 2. par. 1. lib. nu. 12. fol. 115. & in 26. art. 1. quæst.
princ. 2. par. 1. lib. nume. 2. fol. 127. & in 8. arti. 8. quæst. princ. 1. par. 2. lib.
fol. 86. col. 4. in fi. Rocch. de Cur. in verb. ipse, vel 15. nu. 2. & sequ. Paul.
de citat. in 9. par. nu. 6. in 6. ampliat. & Tiber. Decian. in consi. 32. nu. 6.
volum. 1. Et sic habemus, quòd si Ioannes habet decem filios hæredes,
Laurentius octo, Rogerius sex, Robertus quatuor, & Iacoba duos.
isti filij hæredes succedunt in stirpes, & non in capita, & in præsenta-
tione tantum operabitur vox decem filiorum, & hæredum Ioannis,
quantum octo Laurentij, & quantum duorum Iacobæ, cum illi de-
cem repræsentant vnum, illi octo vnum, illi duo vnum, & sic de reli-
quis, per text. in d. clem. plures, vbi gloss. & omnes Doctor. & Decian.
in cons. 32. nume. 10. vers. quando autem, volu. 1. vbi ponit rationem
huius conclusionis, gloss. in cap. si plures, in verb. communi, 16. q. 7. &
Ruin. in consil. 50. num. 4. vol. 5.

SVMMARIVM.

1 *Filius viuente patre vocem non habet in Jurepatr.*
2 *Gradu primo stante, cessat secundus.*
3 *Ordo spectatur in successionibus.*
4 *Ius patron. non potest a patre donari filio absque Episcopi consensu.*

1 SEPTIMO quæritur, num dum † pater in humanis agit, possit eius filius, qui vti hæres successurus sit in ipso Iurepatronat. præsentare, & vocem dare, & quòd non, vt per Calder. in cons. 19. de iur. patr Rocch. de Curt. in verb. competens alicui, in 7. q. num. 18. & 19. Lamber. in 2. art. 6. q. prin. 2. par. 1. lib. nu. 3. fol. 162. nam istud
2 ius patr. transfertur gradatim de patre in filium, & † stante primo gradu cessat secundus, l. cum pater, §. pen. l. peto, §. fratre, ff. de leg. 2. & sic primo competit patri, secundo filijs, tertio nepotibus, quarto prone-
3 potibus, & sic de alijs, cum † in successionibus spectatur ordo successionis, vt in Auth. in successione, C. de suis, & legit. & Authen. hoc amplius, C. de fideicom. Vnde vno istorum mortuo, alter succedit, & nō prius, vt per glos. in l. Gallus, §. quidam recte, ff. de lib. & posthum. & §. vt instituens, in ead. l. Gallus. & quamdiu primus adire potest hæreditatem, sequens in gradu pro hærede se gerere non potest, l. quamdiu, la prima, ff. de acquir. hæred. & not. Io. Dilect. in tract. de art. testan. in
4 rubr. de acquir. vel repud hæred. caut. 7. in princ. Immo † si pater vult donare Iuspatr. filijs, non potest, nisi Episcopi consensus interueniat, vt per Lamber. in d. 2. art. 6. q. prin. 2. par. 1. lib. fol. 162.

SVMMARIVM.

1 *Jus patr. num cedi, & donari possit.*
2 *Jus patr. non acquiritur familiæ primo patrono viuente.*
3 *Jus patr. potest donari, etiam si fuisset reseruatum ad familiam ipsius patroni donantis.*
4 *Hæres hæredis dicitur hæres primi testatoris defuncti.*
5 *Consensus Episcopi requiritur in donatione Jurispatr.*
6 *Consensus Episcopi quo tempore internenire potest in donatione.*
7 *Episcopus nolens consentire donationi potest cogi per Metropolitanum.*

NONNVLLI istorum patronorum donarunt eorum ius, & vocem, quod, & quam habebant in isto iure patronatu:
1 est propterea, & sic octauo videndum, num † cedi, & donari possit ius patron. & dico quòd sic, per text. in cap. ex insinuatione, vbi gloss.

gloss.Ioan.And.& Abb.de iur patr.gloss.in cap.considerandum,in fi. quæst.7.Io Andr.Abb.Henric.Boic.& Anchar.in c.illud,de iur.patr. Rocch.de Curt.in verb.ipse,vel 15.nu.1.& 30.Paul.de citat.in 9.part. in verb quomodo transferatur,num.10.Lambert.in 4 q.princ.2.par. 1.lib.fol.149.Bero.in cons.21.nu.25.vol.1.Gemin.in cons.45.nume.2. Ioseph.Ludou.in 1.lib.comm.conclus.in conclus.42.vers.acquiritur etiam donatione.Franc & Gemin.in c.1.de iur.pat in 6.& ibi Archid. Host in sum eo tit. §.qualiter transferatur,vers.donatio. Goffred. in sum.eo.tit.num.7. Tabien. Syluestr.& Angel. quilibet in sua Sum.in verb. ius patr. & in hoc non est insistendum,cum communis sit opinio,quòd ius patr.cędi, & donari potest. Hinc dico, quòd cum Robertus Baionus vnus ex primis patronis,cum erat frater D.Antonelli, cessit, & donauit meis fratribus suum ius, suamque vocem, quod, & quam ipse habebat in d.iurepatr. illa donatio est valida,& tenet & ipse Robertus,vti de primis patronis vnus,poterat tale ius donare,et si fuisset tale ius reseruatum ad familiam Baionorum,prout non est,

2 quod patet ex bullis iam suprapositis. nam † ipso Roberto viuente nullum ius erat quæsitum ipsi familiæ de Baione, vt per Lambert.in 6.art.2.q.princ.2.par.1.lib.fol.133.& in 8 art. eiusdem quæst. fol.134. & Ruin.in cons.108.nu.12.vol.5 Sic etiam dico de donatione eisdem meis fratribus facta a Leonardo Baiono nepote,& hęrede primi Ro-

3 gerij,quòd talis donatio est valida, etiam † quòd fuisset tale ius reseruatum ad familiam ipsius,vt per Archid.in c.1.de iur.patr.in 6.per c. significauit,de test.quem sequitur Paul.de Castr.in cons 43.nnmer.3. vol.2.Lamber.in d.6.art.2.q.prin.2.par.1.lib.num.5.7.& 9.fol.133.& in 7.art.eiusdem quæst.fol.eo.col.4. Alex.in cons.26.num.10.volu.5. vbi dicit,quòd iuripatron.quis renunciare potest in præiudicium hæredum legitimorum,seu descendentium suorum, quibus nihil liquide remanet in iurepr.donato ab ascendente,vt not.Federic.de Sen.in cons.111.num 9.vers.prȩterea secundum Socin.iun.in cons.79.vol.2. & Tiber.Decian. in consil.107.num.7.volu.3. Validam quoque dico donationem eisdem meis fratribus factam a Dom.Colella Schittino, qui est hęres Aulisæ Schittinę hæredi Laurentij Baioni,fratris Dom.

4 Antonelli, & quamuis † sit hæres Aulisæ, tamen dicitur hæres Laurentij,per text.in l.fin. C.de hæred.instit.gloss.in l.3.ff.de petit.hæred. Angel.Aret.in cons.93.num.10.& repræsentat personam Laurentij, vt no.in l.fi.C.de impub.& alijs substit.§.1.in Auth.de iur.a mor.pręst. & in l.mortuo,ff.de iud.& in l.legato,ff.de cond.& demonstr Barbar. in cons.53.num.23.vol.1. Socin.iunior in cons.20.nume.22.& in consil. 102.num.9.volum.2.& Michael Crass.in tract.de success.§.hęreditas, q.10.& sic vox,quæ erat in hoc iurepatr.Laurentij deuenit ad ipsum D.Colellam, cum ius patr.transit ad hæredem hæredis,vt supra dixi,

in 4.quæst.nume.10.& per consequens potuit donare. Verum ad va-
5 lidandas dictas donationes requirebatur † Episcopi consensus, aliàs fuissent nullæ, vt per Lambert.in 12.art.1.quæst.princ.2.par.1.lib.nu. 7 fol.114 & Ruin.in d.cons.108.nume.2.vol.5. Socin.iun.in cons.79. num.32.vers.sed vlterius, vol.2. Bero.in ca.illud, num.11.de iur.patr. & habetur per Doctor.in supracitatis locis, & propterea ego feci in-
6 terponi talem consensum in omnibus donationibus, qui † Episcopi consensus potest præstari ex post, & erit validus, ac si præstitus fuisset antedonationem, vel in ipso donationis actu, vt per Ruin. in d.cons. 108.num.6 & per Socin.iun.in d.cons.79.nume.35.& Rot.Roma.in decis.17.aliàs 873.de iur.patr.in antiq. Et nota tu, quando casus eue-
7 niret, quòd si † Episcopus nollet suum prestare consensum in tali donatione, quòd potest cogi per Metropolitanum, text.est in ca.nullus, de iure patr & ad longum vide per Lambert. in 20.art.1.quæst.princ. 2.par.1.lib.fol 121.

SVMMARIVM.

1 *Frater an possit fratris testamentum querelare si ab illo non instituatur hæres.*
2 *Legatari largo modo dicuntur hæredes.*
3 *Hæres particularis habetur loco legatarij.*
4 *Hæres quis propriè dicatur.*
5 *Hæres in re certa institutus non succedit in iurepatr. & ibi est fallentia.*
6 *Hæreditas dicitur mortui non viuentis.*
7 *Hæreditas datur post mortem.*

NONO quæritur, num fratres Laurentij impugnare potuissent illius testamentum, cum eos non instituit hæredes, sed tãtum Aulisam eius vxorem, & dico quòd siue † præteritus,
1 siue exhæredatus fuisset frater a fratre, non potest aliquo modo fratris testamentum impugnare, vno tantum casu excepto, si turpem instituisset personam hæredem, cũ eo casu datur quærela inofficiosi testamenti, tex.est in l.fratres, C.de inoff testam.§.soror autem, Instit. eo.tit. Rolan.in prima par.Flor.testam.in rub.13.nume.6. Iul.Clar.in 3.lib.Senten.§.testamentum, quæst.10. Salicet.in d.l.fratres, vbi etiam Bart.C.de inoff.testam. Ange.in l.1.ff.eod.tit.sed iste Laurentius cum filios non habuit, non turpem personam, sed eius vxorem hæredem vniuersalem instituit, ergo &c. In quo testamento tale legatum fecit, Item legat *alli heredi suoi* nomine *Giouanne Baione, Roberto Baione, Madamma Jacoba, & li heredi del quondam Domino Antonello Baione, suo fratre, se l'habbiano da partire tanto l'vno come l'altro*, & demum in ipso legato declarat omnia bona, quæ habuit ab hæreditate Domini Antonelli,

Ex quo legato,& verbis eius aliqui ex Baionorum familia prætendũt ius,& vocem,quod,& quam Laurentius in ipso iure patron. habebat non esse translatum, seu translatam ad ipsam Aulisam vniuersalem hæredem,sed ad eos pertinere,tum quia Laurentius vocat eos hæredes,dum dicit,item legat *alli heredi suoi*. tum quia cum tale ius patr. ipse Laurentius a Domino Antonello habuit, censetur eis legatum, dum dicit, *tutta quella heredità che l'è peruenuta da Dom. Antonello suo fratre.* sed meo iudicio omni correptione digno errant. Primo quia ipsi Ioannes, Robertus, Iacoba, & hæredes Rogerij, non verè hæredes, sed

2 legatarij dicuntur, † & largo modo, non propriè dici possunt hæredes.largoque modo hæredum appellatione ueniunt, l. in conuentionibus, vbi Bart. ff. de verbor. signific. & quatenus dicerentur hæredes,

3 non tamen dici possent vniuersales,sed particulares, † qui loco legatarij habentur, l. quædam, §. 1. ff. de eden. l. quoties, C. de hered. institu. Bald in l. liberti, libertęque, C. de oper. liber Bero in cons. 16. num. 37. vol. 2. & Io. Faber in suo Breuiario, super C. titu. de hæred. instit. l. quo-

4 ties. Cum propriè ille dicatur † hæres qui in vniuersum ius defuncti succedit, l. nihil, ff. de verb signific. Angel Aret. in cons. 124. nume. 32. vol. 1. & dixi supra, in 4 quæst. nu. 6. sed isti fratres Laurentij non succedunt in vniuersum ius ipsius Laurentij, sed Aulisa. ergo Aulisa est

5 vniuersalis hæres, & non ipsi † in re certa, & particulari instituti, qui propterea non succedunt in iure patronatu, vt per Paris. in consil. 48. num. 12. & 17. vol. 4. & Bero. in rubr. de iur. patr. nu. 103. vers. animaduertas, in fi. & in cap. 1. nume. 22. eod. titul. Quod secus esset quando ius patr. consisteret in illa re certa, in qua essent instituti, vt per Lambert. in 16. art. 2 quęst. princ. 2 par. 1. lib. num. 1. & 6. fol. 136. & Crauet. in repet. rubr. de legat 1. nume. 84. & sequ. sed ius patr. Sanctæ Annæ non consistit in illis bonis, ipsis Ioãni, Roberto, Iacobæ, & hæredibus Rogerij legatis, cum ea sint mobilia, videlicet animalia, & pãnimenta, vt ex testamento ipsius Laurentij est videre, in quibus non cadit, nec esse potest ius patr. ergo non est dicendum ius patr. fuisse eis legatum. Secundo dici non potest Laurentium habuisse tale ius patr. in,

6 seu ab hæreditate Domini Antonelli, nam † si hæreditas dicitur mortui, non autem viuentis, l. 1. ff. de hæred. vel actio. vend. l. 1 ff. pro hære. & vtrobique gloss. l. qui superstitis, ff. de acqui. hære. Ias. in l. si ego, in fi. ff. eod. tit. Tiber. Decian. in cons. 54. nume. 22. volu. 1. & Paris. in consi. 24. nume. 19. vol. 2. Et ius patr. Laurentius habuit per triginta septem annos ante mortem Domini Antonelli, ergo non est de hæreditate Domini Antonelli, quod habuit per tot annos antea, patet: nam Laurentius acquisiuit ius patr. vt dixi supra in 2. quæst. nume. 2. in Anno 1518. vt ex bulla suprapósita, & expedita per Vicarium Tricaricens. & D. Antonellus vitam cum morte commutauit in anno 1555. ergo

7 ius patr. nō erat in hæreditate iam dicta, cum † hæreditas detur post mortem,per prædicta iura,& not.in l.fi.C.de pact. & in l.cum donationis,C.de transact.& in l.hæreditas,C.de pact. conuent.& in l.stipulatio hoc modo concepta,ff.de verb.oblig. & sic remanet firma conclusio, quòd Aulisa vti vniuersalis hæres successit in ipso iure patro. & post eam D.Colella Schittinus, vt supra est iam dictum.

SVMMARIVM.

1 *Iura duo habens, quorum quodlibet ius vocis dandę producit, ille habens,duas voces habebit.*

EX supra positis concluditur, admodum Excellentem, & Reuerendum Dominum Horatium Tutium art.& med.Doctorem meum fratrem vtrinque coniunctum, & Paulinum, Iacobum, & Petrum meos nepotes ex fratre pariter vtrinque coniuncto M. Antonio Tutio mihi præmortuo, & cuius anima requiescat in pace,vti nepotes,& vniuersales hęredes Dominę Iacobę de Baione nostræ Auiæ habere vocem, seu ius in ipso iure patron. & repræsentare vocem,seu personam ipsius Dominę Iacobe.Modò & sic decimo quæritur,ex quo eisdem fuit facta donatio a Roberto Baiono, a Leonardo Baiono,nepote,& hærede Rogerij Baioni, & a D.Colella Schittino hærede Laurentij Baioni, an illi mei nepotes, & frater, habeant in ipso iure patronatu vnam vocem,vel quatuor,repræsentando ob donationes prædictas personas Laurentij, Roberti, & Rogerij primorum Patronorum, & dico quòd sic, quòd quatuor voces habent, quatuorque primos patronos repræsentant,videlicet, Iaco-
1 bam,Laurentium,Rogerium,& Robertum,nam quoties duo † iura concurrunt, quorum quodlibet producit ius vocis dandæ, talis persona,quæ illa duo iura habet,duas debet habere voces, quia duorum iura censentur,argum.tex.in c.per literas, de probat.l.si consul, ff. de adopt.& in terminis hanc regulam facit Io. Andr.in c.cum olim, de re iudic. vbi etiam Abb.& Feli. ergo si vnus patronus succedit altero patrono,vel donationem habet ab altero patrono, duas habebit voces,vnam quę est sua,alteram alterius patroni testantis,seu donantis, vt in clem.plures,vbi gloss.Imol.& Card.de iur.patr. Rocch.de Curr. in verb.ipse,vel is, q.4.num.12.vbi dicit istam communem esse opin. difficultatemque non habere. Lamber.in 29.art.1.q.prin.2.par.1.lib. fol.128.& in 8.art.8.quæst.princ.1.par.2.lib.fol.86.colu.1.in fi.& facit regula is qui in ius,de regul.iur.in 6.& sic concludo,quinque vocum istius Iuripatr.S.Annæ,ipsos Dominos de Tutijs quatuor habere.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus in Ecclesia patronata non potest instituere absque patronorum præsentatione.*

2 *Instituendus est, qui a maiore parte vocum præsentatur.*

3 *Præsentatus a maiore parte vocum, sufficit, quod sit idoneus, & institui debet, quamuis præsentatus a minore parte sit magis idoneus.*

4 *Præsentatus non debet esse minor quatuordecim annorum, & debet habere ordines minores.*

MODO, & sic vndecimo quæritur, quid operetur in iurepat. habere plures voces. Respondeo, & dico, quod is cuius est
1 instituere, † non potest instituere absque patronorum præsentatione, vt in ca. si. de elect. in 6. & per Lambert. in 1. art. 2. q. princ. 3. par. 2. lib fol. 211. & in 2. art. eiusdem q. fol. eodem. Et habere in ipso iurepatr. plures voces hoc affert, quod instituendus est ille ab Epi-
2 scopo, † qui præsentatur a maiore parte vocum, c. quoniam in quibusdam, vbi gloss. in verb. qui maioribus, de iur. patr. vbi Bero. nume. 21. 29. & vsque ad 33. Borgn. Caualc. in decis. 11. nume. 21 in 3 tomo. Paul. de Citat. in 6. part. in 3. articul. quæst. 27. nume. 45. Lambert. in 4. quæst. princ. 3. part. 2. lib. fol. 222. Abb. in consil 76. volum. 2. Rocch. de Curt. in verbo honorificum, quæst. 58. nume 91. Ioseph. Ludou. in 1. lib. conclusionum, in conclus. 42. versic. acquiritur etiam ius patro. donatione, in decima quinta ampliat. Bertach. in 4. part. sui repert. in verbo, Patronus Ecclesiæ, versicu. si sunt plures Patroni, qui ex patrimonio. Ruin. in consil. 50. num. 3. volu. 5. & Tiber. Decian. in consi. 32. volum. 1. Hinc dico meis fratri, & nepotibus, quod semper ille instituendus erit, qui ab eis præsentabitur, cum habent quinque vocum, quatuor, videlicet, vocem Laurentij, Roberti, Rogerij, & Iacobæ, & non qui præsentaretur, a Laurentio, & Marco, nepotibus Goffredi, & Antonello, filio dicti Goffredi, qui isti tres, vnam habent vocem, videlicet, Ioannis: dummodo, quod præsentatus a meis fratre, & nepotibus sit idoneus, nec curatur si præsentatus ab illis de Baione sit
3 magis idoneus, † cum sufficit instituendum esse idoneum, & non magis idoneum, vt per Bero. in cap quoniam, nume. 102. de iur. patr. & Lambert. in 3. art. 10. quæst. princ. 1. par. 2. lib. fol. 104. & in 4. q. princ. 3. par. 2. lib. fol. 222. Et cum istud beneficium Cappellæ Sanctæ Annæ sit simplex, & sine cura, dignitate, vel personatu, sufficit præsenta-
4 tum † esse ætatis quatuordecim annorum, & in minoribus ordinibus constitutum, c. indecorum, de æta. & quali. & habetur per Conci. Trident. sess. 23. c. 6. sub rubr. decret. de reform. Nauar. in suo Manual. Confess.

Confess.cap.25.nume.135.& Lambert.in 26.art.7.quæst.prin.1.part. 2.lib.fol.77.col.3. Rocch.de Curt.in verbo,honorificum,nu.21.vers. si autem beneficium sit sine cura.

SVMMARIVM.

1 *Patronus non potest ministrare bona temporalia Ecclesiæ.*
2 *Patronus pauper est alendus de bonis Ecclesiæ.*

1 QVAERITVR duodecimo, an † ipsi patroni possint bona temporalia ipsius Ecclesiæ ministrare, & in illis se ingerere, vt aliqui de Baione prætendunt facere, & dico, quòd non, cum hoc spectet tantum ad Cappellanum, per tex.in c. præterea,de iur.patron.& in Concil.Trident.sess.25.cap.8. §.patroni, sub rubr.Decret.de reform.c nouerint, 10.q.1.;& in Concil.Tolet.4. in 3.tom.Concil.c.32.fol.73.col.1.Lambert.in 15.art.2.q.prin.1.part. 2.lib.fol.12.col.4.& Bero.in d.c.præterea,num.3.de iure patr. Verùm
2 † si patronus erit inops de bonis,& fructibus Ecclesiæ erit alendus,& quando,& quomodo hoc procedat,vide per Lamber. in 3.q.princ.3. lib.cum alijs articulis seq.in quibus ad plenum hæc notatur materia, fol.13.& Io.Bapt.Pontan.in tract.de alimen.cap.11.nume.4 & Bero. in rubr.de iur.patr.num.68.& 69.

SVMMARIVM.

1 *Filiæ fœminæ stantibus masculis excluduntur à iure patr. sicut & à successione aliorum bonorum,& ibi sunt fallentiæ.*

DECIMOTERTIO quæritur, si patronus habet filios,& filias,mortuo ipso patrono relictis filijs,& filiabus,an ipsę fęminæ admittantur ad præsentandum vna cum masculis, ex eo quia dixi supra in 3.q.quòd fœminę sunt capaces iuris patro.& ad
1 eas transit, sicut ad masculos,& dicas, quòd † non de iure Regni,per Const.In aliquibus,sub rub.de success.filior.Comit.& Baron.vbi dicitur,ꝙ filiæ fœminæ stantibus masculis in bonis parentum non succedunt; & ꝙ per tale statutum veniant etiam exclusæ a iure patr. not. Anch.in c.ex insinuatione,nu.2.de iur.patr.Fede.de Sen.in cons.111. Quęstio talis est,an Diœcesanus,n.9.circa fi.Rocch.de Curt.ĩ eo.tract. de iur.patr.in verb.ipse, vel is,in 6.q. Paul.de Citat.in 9.part.q.1.in 3. ampliat.& Lambert.in 15.art.2.q.princ.2.par.1.lib.fol.136.colum.3. Quod intellige ab intestato; sed si pater eam hæredem cum masculo instituit,tunc bene succędit,vt per Afflict.in d.Constitut.Reg.In ali-

quibus,in 5.quæſt.num. 5. Similiter hoc intellige,ſi filius uiuit, ſed eo mortuo non relictis filijs maſculis, ipſa fœmina ſuccedit tum in hæreditate,tum in iurepatr.vt per Abb.in conſ.92. vol.2. Pariter hoc,& ſic tertio,intellige,ſi fœmina ſit dotata de bonis illius,a cuius hæreditate excludenda venit,vt per Doct.in d.Conſtit.Regni, in aliquibus, & per Io.Vincen.de Ann.in alleg.81.in 2.par.ſed ſi non fuerit dotata de bonis patris,ab inteſtato ſuccedit per ius commune in iure patro. & in alijs bonis,vt per Borgni.Caualca.in deciſ.13.in princ.in 3.tom. & in deciſ.29. eo.3.tom. ſed ſi filius moritur non relictis filijs maſculis,ſed tantum fœminis,an filiæ fœminę Patroni mortui admittãtur 1
ad præſentandum cum neptibus natis ex illo filio maſculo, & quod ſic,ad quod vide quæ dixi in mea allegat.3.incip. concluſiuè loquendo ergo,dum extant maſculi,fœminæ ſunt excluſæ.

SVMMARIVM.

1 *Patroni infra quantum tempus debeant præſentare Rectorem.*
2 *Ius patronatus quando dicatur laicale.*
3 *Patroni actualiter præſentare debent infra quatuor menſes.*
4 *Tempus datum ad præſentandum quando currere incipit.*
5 *Tempus quatuor menſium datum ad præſentandum computatur ſecundum commune Calendarium.*
6 *Præſentatio ſi fit vltima die quatuor menſium,eſt valida.*
7 *Epiſcopus poteſt conferre cui vult beneficium elapſo quadrimeſtri.*
8 *Epiſcopus elapſo quadrimeſtri,habet ſex menſes ad conferendum.*
9 *Patroni ſi reponuntur in quaſi poſſeſſione iuris pat.tenentur repræſentare eundem, cui contulit beneficium Epiſcopus.*
10 *Epiſcopus an poſſit prorogare tempus quatuor menſium ad præſentandum.*

1 DECIMOQVARTO quæro,cum ius pat.de quo agimus ſit laicale,eſt uidendum † quantum tempus Patroni habent ad præſentandum? & dico quòd habẽt quatuor menſes,tex. eſt apertus in c.unico,ubi Archi.Io And.Philip.Fran.& cæteri Cano. de iur.patr.in 6 gloſſ.in c.cum uos,in uerb.minus idoneè,de offi.iud. ordi.c.cum propter,de iur.patr.& Borgn.in deciſ.11.nu.53.cũ plurib. ſeq.in 3 to.Lamber.in 1.q.prin.in 2 par.2.lib.fol.114.& ibi in num.5. ponit diuerſitatis rationem quare Patronis laicis dãtur quatuor mẽſes, eccleſiaſticis autem ſex, Paul de Citat.in 6.part.in 3.art. quæſt.20. nume 35.ubi pariter ipſe diuerſitatis rationem ponit. Quòd iſtud no-
2 ſtrum † iuſpatro.eſt laicale.& non eccleſiaſticum,probatur: quia fuit fundatũ de proprijs bonis D.Antonelli,ut percipitur ex bulla expedita per Vicarium Tricaricenſ. quam ſupra poſuimus, & ideo laicale dicitur,

dicitur,vt per gloss.in clemen.plures,in verb.præsentare, de iur.patr. Felin.in tracta.quan.liter.Apost noce.patron.in 5.Ampliat.Abb.in c.eam te,in fi.de iur.patro.Pute.in decis.228 lib.2.Perr.Rebuff.in pract. benefic.in 3.par signat.in verb.necnon iurepatr.num 7. & Lambert. in 5.art.1.quæst.princ.1.par.1.lib.fol.6.

3 Et † aduertant Patroni,quòd tenentur actualiter præsentare Cappellanũ coram ordinario infra dictos quatuor menses, vt per Gemi. in c.vnico,num.4.de iur.patro.in 6.Archid.in c.1.de præb.eo.lib.Rot. Rom.in decis.3.de iur.patr.in nou.& Paul.de Citat.in 6.par. in 3.art. in verb.patronus præsentat.q.22.num 37.

4 Quod tempus † quatuor mensium currere incipit a die vacationis,non autem a die scientiæ, vt per Rot.Rom.in decis.1. de iur.patr. in antiq.& Lambert.in 8.arti.1.q.princ.2.par.2.lib.fol.116.& Borgn. Caualc.in decis.11.nu.56.in 3.tom.

5 Ac isti quatuor menses † dati laicis ad præsentandum computandi sunt secundũ commune Calendarium,vt per Gemi. post Io.And. in c.quàm sit,super gloss.in verb.mensem,de elect.in 6.& Lambert.in 14.art.1.quæst.princ.2 par.2.lib.fol.123.vbi ponit exemplum,& dicit quoque,quòd istud tempus currit de momento ad momentum, & in seq.art.dicit,quòd istud tempus est continuum,& non vtile.

6 Quæ præsentatio † si fuerit facta vltima die dictorum quatuor mensium,erit valida, vt per eundem Lambert.in 13.art.1.q.prin.2.p. 2.lib.fol.123.Rocch.de Curt.in verb.honorificum,quęst.30.num.61. Paul.de Citat.in 6.par.in 3.art.q.20.num 35.

7 Quibus † quatuor mensibus elapsis incontinenti ius conferendi est deuolutum ad ordinarium,qui potest tale beneficium cui vult cõferre,si patroni non præsentarunt,c.si vero,de iur.patro.& per Lambert.in 9.art.1.q.princ 2.p.2.lib.fol.118. & præsertim in 6.casu,nu.15. fol.120.col.4.Paul.de Citat.in ead.6.p.in 3.art.in verb Patronus præsentat,q.23.nu.39.Rocch.de Curt.in d.verb.honorificum,q.30.num. 62.Abb.in cap.fi.num.7.vers.sed hic cadit de iur.patr.& facit tex.in c. 1.in verb.quadrimestre,eod.tit.in 6 Abb.in c.2.in vlt.quæst.num.14. de concess.præb.& Rot.Rom.in decis.6.si propter negligentiam, de iur.patr.in nou.vbi concluditur, ꝙ ab vltima die quadrimestris tempus sex mensium statim currere incipit Episcopo.

8 Cum sex † menses habet ipse Episcopus ad conferendum, quemadmodum habet in collatione aliorum beneficiorũ spectantium ad eius ordinariam collationem,vt per Rot.Rom.in alleg.decis.6. Abb. in c.quia diuersitatem,num.8.de concess.præb. Gem in d.c.vnic.§.1. num.5.de iur.patr.in 6.& Feli.in c.cum accessissent,num.18. de const. Bero.in rub.de iu.patr.nu.63.Rocch.de Curt.in verbo,honorificum, q.32.num.63.& Paul.de Citat.in d.6.par.in 3.art.q.25.num.43.

9 Quam collationem, † si euenerit, vt faciat Episcopus ob Patronorum negligentiam in præsentando, & ipsi Patroni reponerentur in eorum quasi possessione de nouo præsentando. tenentur ipsi Patroni repræsentare eundem, quem Episcopus instituit, d. c. si vero, de iur. patr. & per Abb. ibidem, in vlt. not. & in c. cum vos, nu. 7. vers. in glos. pen. de offi. ordin. Lamber. in 10. art. 7. q. princ. 3. par. 2. lib. fol. 235. & in 5. art. 2. q. princ. 3 par. 2. lib. fol. 215. Estote ergo prudentes mei frater, & nepotes, vt statim post mortem meam præsentetis alium rectorem, & Cappellanum nec expectetis tempus quatuor mensium.

10 Potest † tamen ordinarius tempus quatuor, vel sex mensium Patronis a iure datum ad præsentandum, prorogare, vt per Quintil. Mandos. in pract. signat. grat. in verb. prorogationes, vers. concessa fuit prorogatio Patronis.

SVMMARIVM.

1 *Clericus patronus num possit se ipsum præsentare.*
2 *Patroni possunt præsentare Compatronum Clericum.*
3 *Præsentatio fieri potest per Procuratorem.*
4 *Argumentum a contrario sensu est in iure validum.*
5 *Præsentandus an debeat esse præsens.*
6 *Beneficium potest conferri absenti.*

1 EST decimoquinto videndum, num Clericus † qui sit Patronus alicuius Cappellæ possit se ipsum præsentare? & dico quod non, per text. in cap. per vestras, de iur. patron. cap. fi. de Institut. not. Abb. in consil. 25. nume. 2. volum. 2. Lambert. in 6. articu. 8. quæst. 2 princ. 1. part. 2. lib. fol. 85. Eligi tamen † & præsentari potest ab alijs Compatronis, vt per Barbat. in cons. 33. nume. 19. volum. 2. Calder. in consi. 7. de iur. patr. Bero. in c. quoniam, nume. 53. eod. tit. Rocch. de Curt. in verb. honorificum, quæst. 4. vers. circa aliud, an quis, num. 25. Bertach. in tract. de Episcop. in 3. par. 1. lib. q. 24. num. 35. Lamber. in 5. art. 8. quæst. princ. 1. part. 2. lib. fol. 85. Host. in summ. de iur. patr. in fin, nume. 11. Angel. Clauas. in sum. in verb. ius patro. nume. 19. & Abb. in 3 cap. consuluit, vbi Ioan. Andr. & Anchar. de iure patro. Possunt † tamen Patroni clericum instituendum præsentare per Procuratorem, vt per Lambert. in art. 5. 1. quæst. princ. 1. part. 2. lib. fol. 30. colu. 3. Lap. in allegat. 8. vbi Mandos. in addit. incip. de se puto, quòd allegare, & Bero. in consil. 5. nume. 29. volum. 1. Abb. Imol. Ioan. Andr. Henriq. Boic. & Anchar. in cap. fi. de concess. præben. dum loquuntur, quòd si non vacat Ecclesia, non potest constitui Procurator, ergo si vacat, 4 potest constitui. Quod argumentum † a contrario sensu est in iure

vali-

validum, l. 1. §. huius rei, ff. de offic. eius cui mand. est iurisd. l. qui testamento, §. mulier, ff. de testam. cap. cum Apostolica in fin. de his quæ
5 fiu. a prætl. sin. consensu capit. cap. cum virum, de regular. sed an † præsentandus debeat esse præsens, dico, quòd quamuis præsentandus, non dicitur præsentari, nisi exhibeat se sensibus corporis illius, cui sit præsentatio, vt per glo. in clem. dudum, in verb. præsentari, de sepult. 1
Tamen si præsentandus sit notus, non requiritur eius præsentia, &
6 quemadmodum beneficium † potest conferri absenti, cap. accedens, de præb. & cap. si tibi absenti, eod. titu. in 6. gloss. in cap gratia, in verb. ignoranti, de rescriptis in sexto, ita & in præsentato, ex quo superior habet illius præsentati qualitates notas: sic not. Abb. in c. ea noscitur, num. 3. de his quæ fiu. a prel. sine cons. Capit.

SVMMARIVM.

1 *Patroni num possint variare, & alium præsentare ante institutionem.*

1 SEXTODECIMO est videndum, † num Patronis liceat post præsentationem variare ante tamen institutionem, & alium præsentare, & quòd sic, loquendo de Patronis laicis, per text. in cap. quòd autem in 1. responso, cap. cum autem, & cap. pastoralis, de iure patr. & hoc expressè tenet glo. in d. cap. quòd autem, in verb. possidentis, & in dicto cap. pastoralis, in verb. robur. Abb. in dicto cap. quòd autem, nume. 3. & 7. & in d cap. cum autem, & in d. c. pastoralis, nume. 2. Archid. in cap. vnico, vers. verum quadrimestre, de iur. patr. in 6. & ibi Anchar. & Philip. Franc. §. verum, num. 8. Rocch. de Curt. in verb. honorificum, quæst. 9. nume. 30. Lambert. in 7. quæst. princ. 2. part. 2. lib. fol. 177. Paul. de Citat. in 6. par. in quæst. 7. 8. 11. & 50. Paris. in cons. 47. in princ. vol. 4 & Bero. in ca quod autem, nume. 17. de iur. patr. & in c. 1. num. 27. de appella. & est comm. opinio. Ratio autem, cur Patronis laicis variare licet Ecclesiasticis, verò non, ponitur per eundem Lambert. qui refert non paucas rationes, & Docto. opiniones, in d. 7. quæst. princ. 2. par. 2. lib. fol. 177.

SVMMARIVM.

1 *Legata pia ex testamento nullo ratione voluntatis, an debeantur, & num. 3.*
2 *Heres potest declarare, & obseruare voluntatem defuncti.*
4 *Legatum pium potest probari per duos testes.*

DIXI in 5. quæst. nume. 2. testamentum a Domino Antonello conditum fuisse nullum, modo, & sic decimoseptimo, quæ-

ritur, num legatum factum Cappellæ Sanctæ Annæ in eo testamento sit validum, cum dicatur factum ad pias causas, & eadem priuilegia obtineat, quæ quælibet alia pia causa habet, vt per Tiraquell. in tractat. de priuileg. piæ caus. in priuileg. 140. Et dico, quòd cum testamentum sit nullum non ratione solemnitatis, sed voluntatis
1 † legata etiam pia in ipso testamento facta non debentur, vt per Aretin. in l. si is qui, columna finali, versiculo secundo casu, ff. de testamen. Loffred. in consil. 14. nume. 65. vbi de communi testatur. Iul. Clar. in 3. lib. sentent. §. testamentum, quæst. 7. versic. aliquando, & quarto. Couar. in cap. relatum, el primo, nume. 9. de testamen. Boer. in decis. 240. nume. 5. Gulielm. Benedict. in repetit. cap. Raynutius, in verb. testamentum, el primo, nume. 71. de testa. Viu. in 3. lib. commu. opin. in opin. 880. nume. 1. Verùm quia quinque hæredum Domini Antonelli, tres, vt fuerunt, Ioannes, Robertus, & Iacoba confirmarunt testamentum iam dictum, & declararunt, illam veram fuisse voluntatem Domini Antonelli, & proinde se mediante publico instrumento rogato manu Notarij Vitalis Rasuli, obligarunt illam
2 adimplere voluntatem, quod facere † potuerunt, l. si quis seruum, §. si inter, ubi Bartol. ff. de legat. 2. l. quæ sub conditione, §. quoties, ff. de condit. institut. cap. Syluester, 11. quæst. 1. cap. licet, de uot. & Authent. hoc amplius, C. de fideicommiss. Sed his non obstantibus dico legatum iam dictum omnino deberi ab omnibus heredibus, nam uoluntas Domini Antonelli, quo ad hoc legatum dicitur perfecta, licet se-
3 cus quo ad alia. Nam quando aliquis incipit † condere testamentum, & pietatis causa fecit aliqua legata, & demum transit, illis factis, ad alia legata profana, & antequam perfecisset illa profana, fuit a morte præuentus, ex hoc testamento imperfecto debentur legata pia, ut per Bartol. in l. in testamento, ff. de fideicommissis liber. Abb. in capitulo 1. in 3. notabili, de successione ab intest. Imol. in l. si is qui, ff. de testam. quam Imol. opinionem, sequitur Alexand. in l. hac consultissima, §. ex imperfecto, numer. 4. C. de testam. Dec. in consil. 159. in fi. Couar. in d. cap. relatum, el primo, nume. 10. de testam. Hoc locum habet in casu nostro, nam cum Dominus Antonellus in suo testamento fecit hæredum institutionem, aliaque legata pro funeralibus, postea legatum dictæ Cappellæ Sanctæ Annæ, & demum transit ad alia legata profana, est dicendum, quòd dicta uoluntas D. Antonelli quo ad illud legatum, est perfecta, & propterea ab ipsis hæredi-
4 bus pro rata haberi debere. Quod legatum † pium per duos testes probari potest, c. relatum, el primo, & ibi Couar. nu. 8. de testa. de cuius legati ualiditate not. aliqua Mich. Cras. in tract. de success. §. testamentum, q. 19. Barbat. in cons. 42. uol. 4. & Corn. in cons. 166. in prin. uol. 3. dicit per duos testes posse probari legatū pium. Rom. in repet. Auth.

Similiter,

Similiter, numero 94. ad legem Falcid. & omnes Doctor. in l. prima, C. de sacrosanct. Eccles. & Tiraquel. in tract. de priuileg. piæ causæ, in princip.

SVMMARIVM.

1 *Iuspatronatus an possit haberi in sepulchro.*
2 *Definitio, debet conuenire cum definito.*
3 *Sepulturam potest quis habere respectu vsus, non dominij, & ex tolerantia Ecclesiæ.*
4 *Simile non est idem.*
5 *Ius sepulchri transit ad hæredes sanguinis.*
6 *Extraneus an in alieno sepulchro inuito Domino sepeliri possit.*
7 *Patronus in fundatione Iurispatronatus potest ponere legem quam vult.*

DECIMOOCTAVO & vltimo quæritur, num sub Iurepatron. Ecclesiæ compræhenditur sepulchrum, & dico quòd
1 non, nam † in sepulchro haberi non potest Iuspatr. sed in Ecclesia sic, vt per Rocch. de Curt. in verb. in Ecclesia, quæstio. 6. numero 13. & per Lambert. in 13. articu. 11. quæst. princ. 1. par. 1. lib. fol. 108. & Marant. in consi. 100. numero 6. & mouentur hac ratione, quia hoc casu
2 † non conuenit definitio Iurispatr. ergo nec definitum, l. 1. §. dolū, ff. de dolo. mouentur hac alia ratione: quia eadem ratio non militat in ædificante Ecclesiam, quæ militat in ædificante sepulchrum, nā erectio Ecclesiæ vel Cappellæ tendit ad cultum diuinum, non sic in sepultura. & Abb. in cap. 1. in 4. not. & in cap. penult. numero 5. de sepul-
3 tur. dicit, † quem in Ecclesia posse habere propriam sepulturam respectu vsus, non autem respectu dominij. l. in tantum, §. sacræ res, ff. de rerum diuis. & hoc ius, quod quis habet in sepultura, habet potius ex tolerantia Ecclesiæ, quàm de iure scripto, secundum Abb. in dictis locis. & in c. quanto, numero 10. de iudic. & Marant. in dict. consil. 100. numero 4. sentir ergo Abb. dum similitudinariè loquitur, aliud esse
4 ius sepulturæ, & aliud esse Iuspatron. quia nullum † simile est idem, gl. in cap. capitulum Sanctæ Crucis, de rescript. & in l. quod Nerua, ff. depos. & ibi Bart. in repet. numero 2. Socin. in consilio 300. numero secundo, vers. tertio principaliter. volum 2. Alexan. in consi. 119. nume. 9. volum. 2. Aret. in l. qui liberis, nu. 4. ff de vulg. & pupill. & in l. non conuenit, C. de inoff. donat.

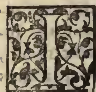
Similiter Iuspatron. Ecclesiæ trāsit ad quoscunque hæredes etiam
5 extraneos, vt dixi in 4. quæst. nume. 10. sed ius † sepulturæ non transit nisi ad hæredes sanguinis, ad quòd si voluerit esse quis hæres patroni, potest tamen habere ius sepulturę. vt per Lambert. in 13. artic. 11.

quæst.

quæst.princ.1.part.1.lib.fol.108. & in 3.artic.2.quæst.princip.2.par.1.libro, fol.132. vbi limitationem ponit. & ideo solum illi de sanguine possunt in eo sepulchro sepeliri, etiam quòd non sint hæredes, & sic
6 † non poterit extraneus inuito Patrono in eo sepeliri: quando de consensu Ordinarij Ecclesiastici ille patronus dictum sepulchrum obtinuit, & aliqua iusta causa non adsit, vt per Archid. in cap. præcipiendum, 13. quæst. 2. Roma. in singul. 692. quæstio est in facto. Anchar. in consi. 113. Dec. in cap. quanto, numero 9. de iudi. Abb in cap. 1. & cap. penult de sepultur. & Ioan. de Anan. in consil. 86. pro expeditione. & ibi Ludou. Bologn. in addit. Et propterea fuit necesse mentionem facere de Iurepatron. Ecclesiæ, & de sepulchro in Bulla per Vicarium Tricaricen. expedita. Sed an possint isti de sanguine & familia Baionorum prohibere ne in sepultura posita intus Cappellam S. Annæ sepeliantur corpora aliorum Patronorum extraneorum, & qui non dicuntur de familia Baionorum, & quòd non, propter generalitatē verborum positorum in supradicta Bulla, & quia sic voluit Dom. Anto-
7 nellus, qui potuit in † re sua ponere legem quam voluit, quòd locum habet etiam in rebus traditis Ecclesiæ, cap. verum, cum ibi nōt. per Doct. de condit. apos. & alijs, quilibet enim in re sua est optimus moderator & Arbiter, l. in re mandata, C. mand & not. Lamber. in 9 quæstio. princ. 1. uar. 1. lib. fol. 79. l. Polla, C. de his quibus, vt indig. Paris. in consi. 48. in princ. vol. 4. Barbat. in consi. 1. num. 18. vol. 3. & Tiber. Decian. in consi. 107. num. 2. vol. 3.

FORMA

FORMA PRAESENTATIONIS faciendę hæc erit, cum Cappella carere contigerit Rectore seu Cappellano.

N Reuerendissima Episcopali Curia Tricaricensi comparent. N. & N. de Tutijs terræ Hostiliani Tricaricen. Diœcesis, Patroni seu in quasi possessione Iurispatron. seu præsentandi existentes Cappellæ Sanctæ Annæ sitæ intus terram Hostiliani, prope seu subtus matricem Ecclesiam eiusdem terræ, non Collegiatæ modo vacantis per mortem quondam N. de T. vltimi & immediati Rectoris illius extra Romanam Curiam defuncti, concorditer & communiter elegimus præsentandum, & præsentamus hodie, qui est dies.... præsentis Mensis..... præsentis Anni.... & sic infra quadrimestre à Iure patronis laicis ad presentandum concessum, vobis admodum Excellenti & Reuerendo Domino N. de T. generali Vicario Illustrissimi, ac Reuerendissimi N. Episcopi Tricaricen. Reuerendum Clericum N. de T. eiusdem terræ Hostiliani, ad Rectoriam, curã, regimen, & administrationem Cappellæ seu Ecclesiæ prædictæ, virum vtique honestum, literatum, & de legitimo matrimonio natum, iura Ecclesiæ defendere scientem, & valentem, idoneum ad dictum beneficium, & maiora, præsentem coram vobis existentem.

Si verò fuerit absens, dele illa verba præsentem & coram vobis existentem.

Dominationi vestræ bene notum, petentes ipsum in dicta Ecclesia institui, & sibi per vos curam & regimen

illius

illius in spiritualibus, & temporalibus salubriter in Domino gubernandam committi, ne animę fundatorum, & Ecclesia ipsa debitis suffragijs, ex diurna vacatione, quę vt plurimum solet esse Ecclesijs damnosa, defraudentur, requirentes N. de T. actuariũ ipsius Reuerendissimę Episcopalis Curiæ præsentationem in actis ipsius Curiæ reponi pro conseruatione iurium ipsorum præsentantium, & cautela præsentati, ipsisque comparentibus præsentis præsentationis authenticam copiam exhiberi, isto & omni meliori modo.

Defensionem si quis desiderat istius formæ præsentationis videre, illamque defendere. legat Lambert. in 11. artic. 3. q. princ. 2. par. 2. lib. fol. 155. col. 1. Laus Deo, & toti Curiæ Cœlesti. Amen.

Claudius Tutius V. I. D. licèt minimus.

CLAVDII

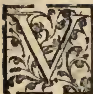
CLAVDII TVTII V. I. D. ET ARCHIPRESBYTERI HOSTILIANI

IVRIVM ALLEGATIONES, quas in diuersorum causis in diuersis foris in facto habuit.

SVMMARIVM.

1 *Petens conseruari in possessione, videtur intentare interdictum, Uti possidetis, siue Retinendæ possessionis.*
2 *Interdictum, Uti possidetis, siue Retinendæ, duo extrema requirit, & quæ sint.*
3 *Coloni an dici possint possessores.*
4 *Interdictum, Uti possidetis, siue Retinendæ, non tuetur nisi possessores.*
5 *Colonis an competat aliquod interdictum.*
6 *Colonus an agat contra dominum, vt ipse agat, vel cedat ius suum.*
7 *Interdictum, Uti possidetis, siue Retinendæ, competit domino contra turbantem.*
8 *Nemo sine actione experiri debet.*
9 *Reus, actore sine actione agente, absoluitur.*
10 *Spoliatis competit remedium, Unde vi.*
11 *Agens remedio, seu interdicto, Uti possidetis, cauere debet, ne dicat se fuisse possessione spoliatum.*
12 *Actore non probante, Reus absoluitur, & allegat. 8. num. 40. & alleg. 26. nume. 13. & alleg. 44. num. 1.*
13 *Denunciatio alicui facta, ipsum in mala fide constituit.*
14 *Constitutus in mala fide, amittit impensas quas in re fecit.*
15 *Probationes si sunt pares, ille præfertur qui est in possessione.*
16 *Timenda sunt quæ de facto fiunt à potentibus, cum eis pares esse non possimus.*
17 *Sententia non extenditur ad ea, de quibus non loquitur.*
18 *Baro potest locare territorium quando superest pro vsu ciuium.*
19 *Sententia non meretur allegari, cum cessat causa pro qua lata fuit.*
20 *Ius Coloniæ, ad hoc vt præscribi possit, quæ requirantur.*

VNI-

NIVERSITATEM & homines terræ Hostiliani absoluendos esse ab Vniuersitatis, & hominũ terræ Ciriliani impetitione, ex inferius dicendis annuẽte Deo demonstrabitur; In facto præsupponendum est, Vniuersitatem Ciriliani, præcedente supplicatione Sacro Regio Consilio porrecta, petijsse conseruari in possessione cuiusdã territorij nominati Laura & Cãpora, quod in affictum ab Illustrissimo Principe Hostiliani tenet, & condemnari Vniuersitatem & homines terræ Hostiliani, quòd desistant à turbatione. Quod Sacrum Regium Consilium prouidit, quòd capiatur informatio, per quos facta fuerunt noualia in territorio in iudicio deducto, per quos satum, & à quo tempore, quod quidem iu-
1 dicium, nulli dubium est, esse † interdictum, Vti possideris, siue Retinendæ possessionis, vt colligitur ex modo libellandi, vt per Speculatorem in tit. de caus. possess. & propr. in princ. nu 6 quem sequutus fuit Bar. in l. 1. §. interdictum, num. 5. ff. Vti possid. Alex. in consi. 88. num. 1. lib. 5. Dec. in consi. 663. & Couar. in lib. pract. quæst. cap. 17. num. 1 per tex. in l. si duo, ff Vti possid.
2 Quòd quidem interdictum, † duo extrema requirit, possessionem non violentam non clandestinam, neque precariam tempore litis cõtestatæ, ex parte agentis: & turbationem ex parte conuenti, ita gl. no. in l extat, vers. habebit, ff. de eo quod met. caus. glos. in c. licèt causam, vers. vti possidetis. de probat. Alex in d cons. 88. num 3. lib. 5. Dec. in d. consi. 663. nu. 1. & Afflict. in Decis. 394. per text. in §. hodie tamen aliter obseruatur. Instit. de interdict. Quod quidem extremum possessionis ex parte dictę Vniuersitatis Ciriliani, & eius hominum agentium: enimuero ex pluribus deficere, liquet. Primò ipsi nullam habent pos-
3 sessionem, cum sint coloni, qui † de iure possessores dici non possunt, l. non solum, §. quod vulgo, vers. cum ergo, ff. de vsucap. l. 1. & ibi glo. C. commun. de vsucap. & l male agitur, C de præscript. 30. vel 40. an-
4 nor. & tale interdictum non tuetur nisi possessores, l. 1. §. interdictum autem, ff. Vti poss. l. 1. C. eod tit & Afflict. in d. Decis. 394 & in proprijs
5 terminis, quòd colonis † nullum competit interdictum, est glos. in l. si de fundo, C. locat. quam sequuti sunt ibidem Bal. in num. 2. & Sali. in num. 1. ac Abb. in cap. propter sterilitatem, num. 11. extra, eod. titu. per text. clarum, in l. 1. §. deijcitur, ff. de vi, & vi arm. & in casu violen-
6 tiæ patratæ contra colonos, datur cautela, quòd agant † contra dominum, vt ipse agat, vel cedat ius suum, vt dicunt Bald. & Salicet. in d. l. si de fundo, C. locat. per tex. in l. cum plures, §. messem, ff. loc. & Paul. de Castro, in l. cum fundus, §. seruum tuum, numero 7. ff. si cert. pet. cum
7 † domino contra turbantem tale competat interdictum, l. fi. ff. de vi,
8 & vi arma. in tãtum, quòd ex defectu actionis, cum † nemo sine actio-

ne

ne experiri possit, l. si pupilli, §. videamus, ff. de negot. gest. dicta Vni-
9 uersitas & homines terræ Hostiliani sunt absoluendi, vt † dicit gloss. in l. vbi pactum, in verb. pena vers. tertia quia, C. de transact. quam sequitur Alex. consi. 208. num. 8. lib. 2. & Hippol. de Mars. in l. 1. numero 18. C. de rapt. virgin.

Secundò, non tantum prædicta Vniuersitas & Homines Ciriliani tanquàm coloni actione carent, sed etiam cū ipsimet ex querela ante præsens iudicium, contra prædictos particulares de terra Hostiliani exposita, dicūt spoliatos fuisse dicto territorio per homines de Ho-
10 stiliano, adeo, quòd cū exspoliati extitissent, tali interdicto, † Vti possidetis, agere minimè debebant, sed interdicto, Vnde vi, quādo fuissent personæ, quibus tale remedium competere potuisset, vt tenet Io. Fab. in §. retinendæ, Instit. de interdict. & Tiber. Decian. in consi 37. nume. 12. vol. 3. & non est mirum, postquàm vt supra demonstratum est, tale interdictum requirat possessionem ex parte agentis, quæ minimè
11 in eis considerari potest, cū ea se spoliatos fuisse asserunt. Hinc est †, quod idem Io. Fab. in d. §. retinendæ, nume. 18 vers. narra ergo, & Couar. in lib. pract. quęst. cap. 17. num. 3. expressè mandant, quòd tale remedio agere volētes, spoliatos se fuisse minimè dicant. Insuper, non tantum prædictam Vniuersitatem, & homines terræ Hostiliani, ob defectum
12 actionis, & probationis illorum de Ciriliano † esse absoluendos demōstratur, per text in l. qui accusare, C. de eden. sed quoque, si aliquid in arando dictum territorium ipsi de Ciriliano impenderint, illud repetere minimè possunt, si quidem apertissimis probationibus demonstratum fuit, ante affictum per illos de Ciriliano ab Illustrissimo Principe factum, eisdem per homines de Hostiliano denunciatum fuit, ne prædictum territorium conduxissent, ex quo partim particularium, & partim Ecclesiarum dictæ terræ erat, vt quamplures testes in 34. ar-
13 ticulo conuentorum testantur, ob quam † denunciationem in mala fide illi de Ciriliano constituti fuere, l. ait prætor, §. si quis particeps, ff. quæ in fraud. cred. l. si fundum, C. de rei vend. & ibi Io. Fab. & Afflict.
14 in Decis. 178. num. 11. & per consequens, impensas factas † perdiderunt, l si quis sciens, C. de rei vend. & quòd dictum territorium sit particularium, & Ecclesiarum terræ Hostiliani, vltrà quòd per quamplures testes ita est verificatum in 3. articulo vsque ad 19. sunt producta quamplurima instrumenta dictam veritatem dilucidantia, & pariter ostensum est per dictos de Hostiliano, vti proprium in affictum à præ-
15 dictis Ecclesijs captum, fuisse cultum, & satum, ex qua possessione † cū tituli productione, etiam quandò probationes essent pares, prout pares ex prædictis cōsiderari minimè possent, illi de Hostiliano sunt præferendi, vt tenet gl. in d. c. licet causam, de probat. quam sequitur ibidem Felin. & cæteri Canon. Ex prædictis minimè refragari posset, dicere

cere dictum Illustrissimũ Principem, à quo ipsi de Ciriliano causam habent, in possessione dictum territorium locandi extitisse; ex quo dicta prætensa locatio fuit confusim cum terris Ecclesiarum, & fuit de
16 facto, † & quæ de facto à personis potentibus fiunt, timeri debent. vt dicit Andr. de Isern. in c. 1. incip. item si fidelis cucurbitauerit, §. turpiter, num. 19. quibus modis feud. amit. & in c. incip. Vbertus, §. egregiè, nu. 11. ex quib. caus. feud amit. per tex. in l. nec timorem, ff. de eo quod met caus. cum potentioribus pares esse non possumus, l. 3. ff. de alien. iud. mut. caus. fact. quæ violentia colligitur ex solutione cuiusdã paruæ mercedis quolibet anno facta, ex causa dicti territorij ꝑ Aerarios de ordine dicti Illustrissimi Principis, Rectoribus dictarum Ecclesiarum, inter quos ego eram, & quolibet anno modios quatuor frumẽti habebam. Neque ex aduerso allegari posset, fuisse præscriptum ius Coloniæ in dicto territorio, virtute sententiæ interpositæ in anno
17 1488. tum quia dicta prætensa † sententia non loquitur de dicto territorio, de quo agitur, & fuit interposita inaudita Vniuersitate Hostiliani, vt ex ea legitur, l. Titiæ textores, ff. de legar. 1. tum etiam, quia dicta sententia nunquàm habuit exequutionem: & ratio ob quam tunc tẽporis fuit prolata in his hodiernis temporibus cessat, postquàm fuit, ob magnam in dicta terra Hostiliani, abundantiam territorij, & Illu-
18 stris Comes Aliani vtilis dominus, † solitus erat locare, per ea quæ dicit Andreas de Isern. in Constitu. Regni, cum per partes Apuliæ, & ibi Afflict. & idem in Decis. 290. quæ ratio ad præsens cessat, cum in tantum sit ciuium, & agricolarum numerus in dicta terra auctus, quòd ob territorij penuriam, extranea territoria colere necessitentur: vt in 47. articulo quamplures testes deponunt; Adeo, quòd ea causa ces-
19 sante, vltrà alia prædicta, † prætensa sententia non meretur allegari, l. cap. cum cessante, de appell. & l. adigere, §. quamuis, ff. de iurepatr. per dicta per eosdem Andr. & Afflict. in locis superius allegatis, cum si nõ sufficiat nobis & vobis, ite ad vendentes, iuxta illud Diui Matth. cap. 22. Neque potest fundari ex prætenso instrumento affictus facti eiusdem territorij prædictæ Vniuersitati Ciriliani in anno 1545. cum ad
20 præscribendum † tale ius Coloniæ plura requirantur, primò, quòd locatio per locatorem sit facta de re propria, secũdò, quòd conductor rem cõductam tenuerit per spatium annorum 30. vel 40. tertiò, quòd solutio mercedis fuerit vniformis. ita Angel. in l. male agitur, C. de præscrip. 30. vel 40. annorum. Alex. in prima addit. ad Bar in l. item quæritur, §. qui impleto, ff. loc. Aym. Crauet. in tract. de antiq. temp. in 4. par. in sect. incip. materia ista, num. 100. mihi fol. 268. sed hæc omnia in præsenti causa cessant, cum locatio non fuit de re propria, sed rerum Ecclesiarum, nõ detinuerunt per annos 30. cum fuerit affictus inchoatus in anno 1545. & completus in anno 1550. & solutio non

fuit

fuit vniformis,ſiquidem in primo affictu facto in anno 1545.fuit pro ducatis tercentis,& in anno 1578. promiſſi fuerunt annui modij frumentorum quingenti,& ſic ex prædictis in dictæ Vniuerſitatis,& hominum terrę Hoſtiliani fauorem pronunciandum fore,eos abſoluẽdos,& conſeruandos in dicti territorij poſſeſſione,cõdemnando prędictos de Ciriliano ad reſtituendum modios frumenti bis mille, cum cautione receptos,& ita his dictis iuris eſſe cenſeo ego

Claudius Tutius V. J. D.

SVMMARIVM.

1 *Aſſenſus Regis quando præſumatur interueniſſe in Regno.*
2 *Solutio penſionis probat in poſſeſſorio contra conductorem.*
3 *Inſtrumentum dicitur probatio probata.*
4 *Inſtrumentum in antiquis magis probat,quàm probant teſtes.*
5 *Conductor qui ſoluit penſionem,nunquàm præſcribit.*
6 *Eccleſia in feudalibus habetur pro laica.*
7 *Locatio vltrà decem annos transfert dominium.*
8 *Res Eccleſiæ vltrà triennium locari non poſſunt.*
9 *Mercator contra ius eſt in mala fide.*
10 *Malæ fidei poſſeſſor non præſcribit.*
11 *Res particularis feudi præſcribi non poteſt,etiam per longiſſima tempora.*
12 *Dominij exceptio opponi non poteſt à conductore,re conducta non reſtituta.*
13 *Conductor non reſtituens rem conductam ante ſententiam,tenetur vt inuaſor.*
14 *Deceptus vltrà dimidiam enormiſſimè, non impeditur remrecuperare & fructus.*
15 *Succeſſor Prælatus non tenetur ſtare colono.*
16 *Præſcriptio non inducitur ex contractu nullo propter malam fidem contrahentium.*
17 *Mala fides particularium Vniuerſitatis an noceat ipſi Vniuerſitati.*
18 *Poſſeſſor malæ fidei ad quos fructus teneatur.*
19 *Exiſtens in dolo & temeritate condemnatur ad expenſas.*

ECCLESIA Tricaricen.& eius Illuſtriſſimus ac Reuerendiſſimus Epiſcopus,in cauſa reuendicationis baiulationis ab Vniuerſitate Montis Murri, habent fundatam intentionem circa Dominium dictæ Baiulationis, quia quondam Illuſtriſſimus Comes Montis Caueoſi, & Dominus terrarum Montis Murri & Armenti, ſunt iam elapſi anni quingenti, pia deuotione motus donauit dictæ Eccleſiæ dictas terras,cum omnibus iuribus,Baiulationibus, & pertinentijs eorum in feuda franca & libera, pro quorum conualidatione ſucceſſerunt Regij aſſenſus; vltra quòd ex poſſeſſione temporis immemorabilis dictæ Eccleſiæ mediantibus ſuis prçlatis præſumi debe-

H ret

1 ret assensum † Regis in regno interuenisse, per text. in cap. super quibusdam, §. præterea, de verborum signific & in l. 3. §. ductus aquæ, ff. de aqua quotid. & æstiu. & pulchrè Marin. à Frez in tract. de subfeud. in 2. libro, in quæstio. 28. fol. 114. insuper superuenit sententia lata per Reg. Cam. Summariæ, per quam declaratum fuit, dicta feuda pertinere ad dictam Ecclesiam, virtute dictæ donationis, & assensuum franca & libera, nec ex eis deberi Adohum Regię Curiæ.

Item apparet instrumentum venditionis seu locationis factæ per quondam Reuerendum Vicarium Reuerendissimi Episcopi Alexandri Guarini tunc præsidentis in dicta Diœcesi Tricaricensi, pro pensione annua vnciarum decem durante pro tempore vitæ dicti Reuerendissimi Episcopi, quę singulis annis, vt dicitur, dicto primo locatori, & successiuè Reuerendissimis successoribus Episcopis fuit soluta,
2 quæ quidē locatio † & subsequuta solutio pensionis, probant in possessorio contra conductorem, vt not. Doctor. in cap. inter dilectos, de fide instrum. & declarat Alexan. in consilio 10. numero 3. volum 4. & Afflict. in Decis. 325 Ex quibus sequitur, quòd in petitorio & possessorio dicta Ecclesia & Reuerendissimus Episcopus habent intentionem fundatam, & obtinere debent. Restat modo videre an Vniuersitas dictæ terræ Montis Murri quæ se fundat in præscriptione dictæ Baiulationis à tempore immemorabili, bene dicat, & non eundo per mendicata suffragia, dico, quòd falsa est prętendentia sua circa probationem possessionis temporis immemorabilis, postquam per publicum instrumentum apparet, quòd in anno 1507. dictus quōdam Episcopu, Alexander Guarinus dictam Baiulationem locauit dictę Vniuersitati pro annua solutione vnciarum decem facienda dictæ Ecclesiæ, prout soluta fuit, & est notorium, quæ locatio iuxta formam contractus erat duratura in vita dicti Episcopi, & non vltrà per dictum
3 instrumentum, cum ex eo † fit probatio probata. vt per Gram. in Decis. 45. numero 9 & Decis. 103. numero 1. Dec. in consilio 423. numero 9. in 3. par & cons. 474. numero 3. in 4. par. & in consilio 682. numero 3. in 5. par. Crauet. in consilio 10. numero 7. Socin. in consilio 8. numero 23. in fi. volum. 3. Paul. de Cast. in consil. 257. ver. constat autem, volum secundo, Angel. in consil. 49. in fine, & consilio 302. numero primo, & Menoch. in tract. de recuper. possess. in 1. remed. in 17. quęst. numero 223. cap. cum dilecti, vbi per Abb. in 1. not. de donat. c. cum contingat, de rescript. cap. licet causam, vbi Abb. numero 21. & Felin. in 11. not. atque Dec. in 13. not. de probat. idem Dec. in consilio 389.
4 numero 10. versi. secundo in dicto, & maximè in factis antiquis, † in quibus magis probat instrumentum, quàm testes, l. si arbiter, ff. de probat. Doctor. in l. cum aliquis, & ibi Ias. numero quarto, C. de iur. deliber. Aret. in consilio 42. numero secundo, Glos. in cap. tertio loco, de probat.

probat.& Viui.in primo libr.commun.opin.in opin.388.incip. Instrumenta antiqua, & sic redditur falsa probatio per testes, vt dicitur, facta per eandem Vniuersitatem, quòd antea possederit, & postea continuerit.

Circa possessionem post instrumentum locationis, vt ex ea possit dici ius ei quæsitum præscriptione tanti temporis annorum 81. nec etiam bene dicit, postquàm dictam Baiulationem tenuerit titulo locati, & conducti cum solutione annuæ pensionis factæ eius Reuerendissimis Prælatis, qui tempore fuerant, quia certi iuris est, † quod si cõ-
5 ductor, etiam per mille annos possederit rem conductam, cum solutione annuæ pensionis, non præscribit rem, vt per Doctor. in l.male agitur, & in l.comperit.C.de præscript.30.vel 40.annor.tradit Bart. in Auth.Perpetua, num.3.C.de sacrosan.eccles.& latè Balb.in tract.de præscript.in 4.par.princ.in 11.q.propter malam fidem conductoris, & ex defectu tituli habilis ad præscribendum rem conductam.

Circa præscriptionem iuris Coloniæ, seu conductionis, vt Modernus Reuerendissimus, & successiuè futuri teneantur relocare in futurũ eidem Vniuersitati pro dicta pensione, nec etiam ius fouet, ex pluribꝰs, & Primò, ob nullitatem primæ locationis: nam aut dicimus feudum Montis Murri esse penes dictam Ecclesiam, vt feudum seculare,
6 & in eo † Ecclesiam haberi vt feudataria laica, pro vt re vera ita iudicari debet, vt per plura comprobat Afflict.in Decis.361. numero 11. & tunc dicitur, quòd dicta locatio non potuit fieri vltrà decem an-
7 nos, † cum ex ea transfertur vtile dominium in conductione, l. 1. §. quod autem ait, ff.de superfic. Rodoan in tract.de rebus eccl. nõ alien. in 6.quæst. de locat.rer.eccles.num.8.fol.345.& idem Afflict.in decis. 365.numero 4.& Marin.Frezz.in d.tract de sub feud.in 2.libro, num. 43.fol.159. modo relocationes ad longum tempus tacitè inductæ nõ valuerunt ad longum tempus, ne plus operentur tacitę conductiones, quàm expresſę. Si verò feudum esset effectum res Ecclesiastica, & amisisset naturam feudi sæcularis, & tunc multò minus valuissent prima locatio, & tacitę subsequutæ conductiones, cum clarissimi iuris
8 sit, quòd res † Ecclesiæ, & fructus ipsius non possunt concedi, neque locari vltra triennium, cum clausula annullatiua, si secùs fieret, vt est expressum in Extrauag. Ambitiosæ, sub Rubr. de rebus eccles. non alien. & hodie est prouisum per Concil. Triden. Sess. 25. capit. 11. & multæ aliæ diuersorum Pontificum constitutiones adsunt. Et sic in vtroque casu dicitur, quòd prima locatio ad vitam prælati locantis non valuit, & eodem modo relocationes tacitæ ex ea subsequutæ corruunt, & tunc succedit, quod cum contra iura Vniuersitas mer-
9 cata fuit baiulationem, † non potest esse sine mala fide, vt per tex. in cap.qui contra iura mercator. de regul.iur.in 6.vbi Io. Andr. in Mer-

10 cut.& Dyn.latè declarant,& ſtante mala fide,vllo vnquam † tempore potuit neque poteſt præſcribere rem; nec aliquod ius, vt in regul. malæ fidei poſſeſſor, eodem titu. quod procedit etiam in terris Imperij,vt omnes Antiqui & Moderni, qui de ea re veba fecere tenent.

Amplius dicitur, quòd cum tractetur de præſcribenda re particulari feudi, ſiue iuris Coloniæ aut conductionis in ea, & non de toto
11 feudo, vel quota ipſius feudi, quòd tunc † interdicta eſt præſcriptio in dicta re particulari, vt eſt expreſſum in Conſtit.Regni. Conſuetudinem, & ibi Doctor. Regnicolæ declarant, ſub rubr. de rei actio. & except. Paris de Put in tract.de reintegr. feudi, in cap.an ſi emphyteuta feudi ſtetit per triginta annos, fol.42.

Vlterius quia actum eſt remedio, l.ſi quis conductionis, C. locat.
12 quòd tunc Vniuerſitas † non poteſt contra Reuerendiſſ.Epiſcopum vendicantem rem conductam opponere exceptionem aſſerti dominij vtilis, quòd prætendit ei acquiſitum ex tam longa poſſeſſione pro iure Coloniæ ſeu conductionis, ſed ante omnia cogitur reſtituere rẽ ex diſpoſitione d.l.ſi quis conductionis, & dicit Vrſill. in addit.ad Afflict in Deciſ. 365. in fine, quòd cum ſimilis caſus eueniſſet in magna Cur.Vicariæ,non potuit obtinere, quòd inquilinus prætendens præſcripſiſſe ius locationis in domo conducta, non fuiſſet condemnatus ad relaxandum domum locatori:quia vt dictum eſt,non poteſt refricare exceptionem dominij ad impediẽdum reſtitutionem,quia aliàs
13 † ſi litigaret vſque ad ſententiam diffinitiuam deberet condemnari etiam ad pœnam valoris rei conductæ, iuſta text. l. conductores, C. eodem titu.

Vlterius dicitur,quòd cum tempore locationis primæ,& relocationum tacitarum ſubſequutarum ex dicta baiulatione, poterant ſingulis annis percipi aurei quingenti,& plures, quòd tunc ſtante enormiſſi
14 ma † læſione, ſatis vltrà dimidium iuſtæ penſionis in qua interuenit non ſolùm dolus re ipſa,ſed ex propoſito,quod tunc Reuerendiſſ. Epiſcopus non impediretur baiulationem cum fructibus recuperare, vt per plura no.Cagnol.in l.2.nu.16.& nu 81.C.de reſcind.vendit. Quinimò,in tantum Reuerendiſſ. Modernus Epiſcopus non impeditur baiulationem cum fructibus mala fide perceptis per vniuerſitatem prædictam recuperare,quòd etiam ſi dicta locatio, & relocationes eſſent legitimè factæ, adhuc poſſet reuocare illas,& rẽ recuperare,quia cer-
15 ti † iuris eſt,quòd ſucceſſor in prælatura non tenetur ſtare colono, & locationi ſui Prędeceſſoris. vt per gl.in c. fin. ne præl.vic.ſuas,probatur in c.2.de precar. no.Doctor.in l.emptorem, C. locat.& in l.ſi filiofamiliàs,§.ſi vir in quinquennium,ff.ſol.matr.vbi latè Alex.poſt Imolam Ang.in conſi.245.& latiſſimè Bertach. in tract. de Epiſc.in 4.par. 4.lib.num.114. cum pluribus ſeqq.

Amplius

Amplius dicitur, quod viuente Episcopo, qui ad vitam suam locauit
16 baiulationem sic nulliter, & male, † nullam (potest dici) inductam fuisse præscriptionem propter malam fidem suam, & illius qui contraxit secum, vt per plura comprobat idem Balb. in d. tract. de præscr. in 2. par. 3. par. prin. q. 1. num. 4. Quæ quidem mala fides absque dubio nocuit vniuersitati contra iura conducendi, & reconducendi, donec enim viuit vnus ex ciuibus tunc contrahentibus, locantibus, seu con
17 ducentibus, & reconducentibus, nulla potest † currere præscriptio propter malam fidem, quæ etiam afficit successores in vniuersitate, non mutantibus eis causam possessionis, vt declarat Balb. in d. tracta. in 2. par. 3. par. prin. in 17. q. Ex quibus sic adductis, dico (saniori consilio semper saluo) quod vniuersitas prædicta, tenetur baiulationem relaxare in posse dicti Reuerēdissimi moderni Episcopi, vna cum fructibus non solum perceptis post litem motam, & litis contestationem, quia illos restituit etiam bonæ fidei possessor, & maxime fructus naturales, vt sunt isti qui percipiuntur ex baiulatione, sed ab initio dictę locationis sic nulliter celebratę, stante mala fide, & dolo dictę vniuer
18 sitatis, vt superius dixi, † malæ fidei enim possessor restituit non solū fructus perceptos post litem motam, sed a principio suæ possessionis, & non solum perceptos, sed etiam illos, quos percipere debuit, & potuit, vt per Afflict. in decis. 59. & Vrsill. ibi, in addit. Ioan. a Cupis, in tracta. de fructib. in cap. 1. & 6. de fruct. percep. a malę fid. possess. per l. si fundus, & l. domus, C. de rei vend. & l. si nauis, § generaliter, ff. eod. titu. & tanto fortius stante dolo vniuersitatis re ipsa, & ex proposito, vt Aquens. & Cagnol. dicunt, in l. 2. C. de rescind. vendit. Et ratione
19 doli, & temeritatis, nec puto † vniuersitatem posse effugere condemnationem expensarum, per cap calumniam, de pęnis, & l. eum quem temere, ff. de iudic. & in l. qui solidum, de legat. 2. Hæc scripsi calamo currenti de mandato Reuerendiss. Domini Io. Baptistæ Santonij Episcopi Tricaricensis. Laus Deo.

Claudius Tutius. V. I. D.

S V M M A R I V M.

1 *Neptes ex filia, & ex filio admittuntur ad successionem Aui, collatis dotibus.*
2 *Agnationis, vel cognationis nulla est differentia.*
3 *Masculi quando excludunt fœminas a successione per statutum.*
4 *Masculi sexus qualitas, non repræsentatur per fœminas.*
5 *Agnatio per filiam filij masculi non conseruatur.*
6 *Statutum odiosum non extenditur de casu ad casum.*

7 *Constitutiones Regni sunt statuta strictissimè interpretanda.*
8 *Filia filij masculi subingreditur in locum patris.*
9 *Subingressio in locum patris, quando locum habeat.*
10 *Filia subingrediens in locum patris, quantum habere debeat.*
11 *Filia subingreditur in illa hæreditate, quæ ad patrem non fuit delata.*
12 *Filia filij masculi tunc excludit filiam filiæ à successione Aui, quando Auus præmoritur filio.*
13 *Filia repræsentat patrem, ad hoc vt succedat in stirpem.*
14 *Filia subingreditur sexum patris ad exclusionem Amitæ, & intelligitur ad Feudũ.*
15 *Statutum differt à consuetudine à Ciuibus approbata.*
16 *Filia succedit quando non est dotata.*
17 *Filia primogeniti excludit Secundogenitum in feudo.*
18 *In Burgensaticis omnes succedunt de iure communi.*
19 *Renunciatio matris quando non obstet filijs, & num. 20.*
21 *Ascendentibus collateralibus non succeditur in capita, sed in stirpes.*
22 *Renuncians non succedit si viuit.*
23 *Volens aliquid facere, si non facit, pro nihilo habetur.*
24 *Volo, verbum, an inducat dispositionem.*
25 *Vltima voluntas est deambulatoria vsque ad mortem.*

CONCLVSIVE loquendo in casu mihi proposito, nõ puto non habere probabilem difficultatem, quòd istæ † neptes
1 ex filia, collatis dotibus maternis non admittantur vnà cum nepte ex filio, ad Aui successionem, de iure enim communi clarissimum est, omnes admitti. text. est in §. item vetustas, Institut. de hæred. quæ ab intest. defer. §. neque illo, in Auth. de trien. & semis. §. 1. in Au-
2 th. de hęred. quæ ab intest. defer. cũ nulla † sit differentia hodie agnat. & cognat. §. si igitur, in vers. nullam, & seq. in d. Auth. & in l. maximũ vitium, C. de lib. pręter. iuncta Auth. in successione, C. de suis & legit. cum simil. Nec Constit. Reg. in aliquibus, aliquid facit, cum fœminas excludat stantibus masculis, vt in d. Constit. vers. si autem filij masculi, & vers. cæterum. Idem in Constit. Vt de successionibus, in princip.
3 duobus † enim concurrentibus, statutum excludit fœminas, scilicèt, quòd masculi adsint, & quòd dotent fœminas de Paragio, aliàs ipsis non existentibus, vel non succedentibus, fœminę nõ priuãtur. Bart. in l 12. §. sed & si sint sui, per illum tex. ff. ad Tertull. l. 1. §. qui habebat, vers. quinto quæro. ff. de bonor. possess. contra tabul. Bal. in l. maximũ vitium, numero 13. C. de liber. præter. immò in fortioribus terminis dicit Alber. in l. ex pluribus, num. 2. ff. de adminis. tutor. quòd si pater decessit relicto filio, & filia, quòd si ille filius postea moritur relicta filia, quòd ista non poterit excludere amitam, ex eo, quia priuilegium erat personale, & loquitur quãdo supererit masculus qui postea moritur,

4 ritur, quòd secus est in casu nostro: nam † qualitas ista masculini sexus, non repræsentatur per fœminam, vt per Bart. in l. liberorum, numero 13. ver. quæro pone, ff. de verb. signif. Angel in l. 1. in princ. C. de
5 adult. & Salicet. ibidem, num. 6. & erit ratio: † quia per fœminam filij masculi, non conseruatur agnatio, sicut per ipsum masculum, arg. l. 1. §. quamuis, ff. de ventr. inspic. §. cæterum, Instit. de legit. agnat. succes. cum vulg. vbique dictis per Doctor. in materia talis Statuti. sequi
6 tur, † cum sit odiosum & correctorium, de casu ad casum non esse extendendum, arg. l. si verò, § de viro, ff. solu. matrimo. l. quod verò ff. de leg. cap. cum dilectus, de Consuet. l. 2. cum glos. C. de noxa. l. 2. cum gl. quæ sit long. consuet. Io. Andr. dicit idem in rub. ad Specul. de success. ab Intest. latissimè consuluit Socin. in cons. 1. & consi. 30. num. 17. vol. 1. & Socin. iun. in consil. 1. & 2. volum. 1. quod istæ Regni Constit. di-
7 cantur † Statuta strictissimè interpretanda, not. Gram. post Andr. & Afflict. in Decis. 101. num. 4.
8 Non obstat † quòd ista filia subingreditur in locũ patris, iuxta text. in l. si nepotes, ff. de collat. bonor. §. cum filius, Instit. de hæred. quæ ab intest. defer. §. reliquum, in Auth. cod. tit. §. 1. in Auth. vt fratr. fil. cum
9 simil. Nam respondetur, & primo, † quòd subingressio tunc locum habet, quando adest persona, quæ præcedit nepotem, seu neptem, ut puta quando cõcurrit patruus cum nepote, tunc datur subingressio, & procedunt illa iura: secùs in casu nostro, vbi omnes sunt in pari gradu, nec aliquis præcedit, vt dicit text. in Auth vt fratr. filij, & in §. si igitur, 11. in Auth de hæred. ab intest. vers. & quando datur subingressio, ac etiam in terminis nostris; latè consuluit Dec. in consi. 1. per totum, & cons. 257. num. 11. & consi. 553. num. 1.
Secundò, dato, quòd aliquis præcederet, quod non est in casu no-
10 stro, adhuc dico, quòd neptis ex filio † subingreditur in locum & gradum patris, vt ipsa tantum habeat, quantum pater ipsius habiturus esset, si viueret. vt in Auth. Cessante, C de legit. hęred. cum simil. non autem quòd ipsa succedat in sexum patris, vt dicatur masculus, per
11 supradicta: † ex sua enim persona succedit in locum tantum patris, cui nondum fuerat delata hęreditas, ita Bart. in l. 1. §. si sit nepos, ff. de collat. dot. l. 1. § si sit filius, ff. de coniung. cum emanc. liber. Alex. qui alios allegat, in consi. 4. nu. 13. volum. 4 argum. text. in l. non tantum, §. si emancipatus, el 2. ff. de contratab. cum glos. idem latissimè dicit Socin. in consi. 246. per totum, vol. 2 & hoc mortuo filio ante patrẽ,
12 † quia aliàs eo mortuo pòst, iure transmissionis filia masculi excluderet filiam, vt in casu illius consilij, quod in casu nostro cessat, nam filius masculus præmortuus fuit patri, ita Dec. in consi. 319. num. 2. volum. 2. & si bene filia descendit ex masculo, non per hoc sapit masculationem mortuo patre, ita Georg. Natt in tract. de statut. exclud. foe-

xima est enim differẽtia, quòd adsit masculus tempore mortis, vel ꝙ aliquis descendens ex masculo, nam si hoc requireretur a Statuto, nõ solum de masculo loquente, sed de eius descendente, filia sine dubio excluderetur, vt per Socin. in cons. 227. vers. quarto ad idem, vol. 2. & per Hippol. in sing 33. sed secus in Constit. nostra, vbi requiritur ma-
13 sculus, & non ꝙ descendat ex masculo. Tertio, ad idem † filia repræsentat patrem, ad hoc, vt succedat in stirpem, non vt tanquam masculus excludat fęminã, ita videtur sentire Neapod. in Consuet. Neapol. Si quis, vel si qua, in vers. si morienti, in gl. in verbo, in stirpem, & hoc ex fictione iuris, vt dicunt Doctor. in Auth. Cessante, C. de legit. hære. s. ꝙ repræsentet patrem, quæ fictio ex æquitate inducitur, arg. l. denique, ff. ex quib. caus. maior. & Bart. in l. si is qui pro emptore, nu. 2. ff. de vsucap. sed quæ ęquitas posset considerari, vt ꝙ repræsentet, & ꝙ excludat fęminas: nam esset inducere eo casu duas fictiones in statuto contra ius cõe, & contra oẽm æquitatem, ita gl. & Doct. in l. 3. §. hæc verba, ff. de negot. gest. & in d. Auth. Cessante, dicunt, ꝙ sumi non debet. Non obstat, ꝙ Neapod in Consuet. Si moriatur, in verbo, & oĩa, in gl. ibi, & in ver. ex masculis, vers. item quæro, & in glos. in verbo, ex prædictis, & in ead. Consuet. in prima gl. dicat, ꝙ filia subingreditur ẽt
14 sexum patris ad exclusionem Amitę, ex pluribus. Et primo † possunt accommodari omnes rationes, & auctoritates supra allegatæ, & põt dici, ꝙ Neapod. pro sua opinione nihil allegat, quod faciat, cũ loquaẽ in feudo, vt ibi, & in glo. in verbo, ex masculis, eadem Consuet. in alia gloss. sic incip. vbi allegat iura feudalia, tñ adhuc dico, ꝙ ipse loquitur de iure Consuetudinario, Nos verò loquimur respectu Constit. Reg.
15 & sic Statuti, & † magna est dr̃ia inter Consuetudinem pacto ciuium approbatam, & Statutũ, vt de his plura allegat Capic. in decis. 21. n. 5.
16 Secundo, in materia Cõsuetudinis met secundum aliquos, † Fęminæ succedunt, vt vr̃ dicere litera in d. Consue. Si quis, vel si qua, vna cum masculis, sed cum dotantur, excluduntur: maxima est enim dr̃ia, ꝙ fœminæ succedant, & cum dotentur excludantur, vel ꝙ non succedant stantibus masculis, vt in Constit. Reg. De quo latè dicit Paul. de Cast. in l. Titio centum, §. Titio genero, nu. 7. cum seq. & ibi Imo. ff. de cond. & demonst. nam in primo casu non est totaliter exclusa, sed succedit, hic omnino inhabilis ad exclusionem alterius. Tertio, in materia eiusdemmet Consuetudinis testatur Capic. fuisse determinatum in Sacro Concilio in fauorem Amitæ, contra Neapod. in d. decis. 21. Nec obstat quod Andr. dixit in c. 1. vers. nunquid, col. 1. in titu. de eo, qui sibi, & hæred. suis, in multis alijs locis: & etiã quod dicit Neapod.
17 in glo. supra allegata, in materia feudali, dum † dicunt filiam primogeniti excludere secundogenitum, quæ opinio per varias Regum huius Regni declarationes factas recepta est, vt per Afflict. in c. 1. de succes.

cef.feud.& in cap.1.de nat.fuccef.feud.num.19.nam illa iura licèt habeant varias opiniones,& variæ aſſignentur rationes, vt per Bal.in l. cum antiquioribus,C.de iure delib.cum ſimilib. vbique adductis per Socin.& alios,in varijs conſilijs, & præcipuè per Petr.Piccol. procedunt in feudo,in quo viuitur de iure Francorum,non autem in eo,in quo viuitur iure Lombardorum,inter quos magna eſt differentia, vt per Andr.in ca.Imperialem, §.præterea Ducatus,in princ.de prohib. feud.alien.per Feder. & per Afflict.in d.ca.1.de natur.ſucceſſ.feud.& poterit eſſe ratio: q̄ donec adeſt vnus ſiue maſculus, ſiue fœmina, quæ eſt habilitata per Conſt.Reg.Ex primogenito, non datur ſucceſ-
18 ſio ſecundo genito,quod ſecus in caſu noſtro vbi ſumus † in Burgēſaticis diuidendis,in quibus omnes ſuccedunt de iure communi, per ſupra allegata,& alia cumulata per Loffred.in conſ.14.quaſi per totū, & in terminis noſtris in fortioribus,quando eſſet Amita.Afflic.decidit quæſtionem in materia Conſtit.Reg.in d.Conſt.In aliquibus,col. pen.nu.64.& ſeq.verſ.quid autem,& verſ.videtur,nam dicit iſtum caſum,tanquā non determinatum a iure Conſtit.Reg.remanere in diſpoſitione iuris cōis,arg.l.commodiſſimè,ff.de lib.& poſthu. ita dicit determinatum in Sacro Concilio Gram. in ſucceſſione aſcendentis collatis dotibus,deciſ.63.per totam,vbi videri poteſt.

19 Nec obſtat eis † renunciatio matris, nam iſtæ veniunt ex perſona propria, non vt hæredes matris, nec ex eius perſona, cum ipſa præmortua fuit: renunciatio enim habet ſemper tacitam conditionem, ſi hæreditas renūcianti deuoluatur,argu.l.quoties,ff.de nouat.iſtam materiam diffuſiſſimè tractant Doctor.in l.qui ſuperſtitis, ff.de acq. hæred.in l.fin.C.de pact.in l.ſtipulatio hoc modo concepta,ff.de verborum obligatione,in l.pactum quod dotali,C.de collat. & in capit. quamuis, de pact. in 6. Hanc opinionem meam tenet Bartol.in d.l. qui ſuperſtitis,nume.4.Cuman.ibidem,nume.5. Imola, in verſ.item attende,num.1.Aret.col.penul.verſ.tangit etiam.Paul.de Caſt.nu.3. verſic.aut filia deceſſit. Bald.in d.l.fin.nume.16.colum.4.verſ. ſed hic incidenter quæritur, C.de pact. Alexand. in l.pactum, quod dotali, nume.7.verſic.extra gloſ.vbi dicit, quòd iſta eſt communis opinio. Dec.ibi id videtur ſentire, licèt videatur defendere opinionem Romani; iſtam eſſe communem teſtatur Tiraquell.in tract.primogen. quæſt.40.nu.117.Franc.& Georg.Natt.in cap.quamuis,n.56.de pact. in 6.eam eſſe communem dicit Gramm.deciſ.57.nume.39. Marant. in 10.Diſput.num.13.Couarru.in d.cap.quamuis, in 3.relat.§.2.nu.4. & fin.vbi dicit, iſtam eſſe communem. Multi alij etiam ſequuntur, quos ipſe non allegat, videlicet Socin. in regu.150.incip. Filia renuncians,in limit.15. Io.Crot.in l.ſtipulatio hoc modo concepta, in primo caſu,num.32.in ſexta limit. Aret.in conſil.143.nume.3. Ruin.in

conſ.

consi.104.num.2.volum.1 qui dicit,quòd habet tacitam conditionē. Gozad.consi.75.num.20.ver.vltimo quæritur,vbi dicit,quòd opinio Dec.in consi.181.est contra communem,& non tenenda in iudicando & consulendo.Idem dicit Crauet.in consi.84.num.5.volum.1.vbi dixit,quòd Dec contrarium videtur dixisse,in l. pactum quod dotali,
20 & amplius dicit,quòd opinio contra Dec. videlicet † quòd renūciatio matris non noceat filijs in practica seruatur; Eandem opinionem communem esse dicit Io.Bapt.Villalob.qui cumulat commun.opin. in litera F.opin.151.Et opinio Decij in d.consi.181.non videtur habere rationem, cum ipsi filij ex communi ratione non succedant ex persona matris, sed propria, ideo qualiscunque renunciatio eis non nocet sub quibuscunque verbis:matri enim, quando illa vellet succedere,vel quando eidem esset delata,noceret,eò fortius,quia si cuijipsa re nunciat,ita ponit omnes clausulas ex stilo Notariorum. Hodie in casu nostro secus, vbi istæ neptes non concurrerent cum persona, quæ eas præcederet, sed cum pari, in quo non opus est venire ex persona matris;ita posset responderi ad Neapod.in Consuet. Si moriatur, in glos.in verbo,ipsi successores,in versi.secùs,num.37.&in verbo, & ex hoc,num.39.vbi filia non potest habere nisi vt hæres, nam tunc procederet,quādo hæreditas deuenisset ad filiam, vel quando neptis vellet succedere ex persona matris cum alio præcedenti in gradu,eò maximè,quia non est deductum,nec verificatum istas neptes actrices esse hæredes matris,& possunt repudiare,cū sint pupillæ, & obtulerunt dotes maternas,si,& quatenus,& non aliter.

Nec obstat quod Paul.de Castro, in d. l.qui superstitis,dicit,quòd si venirent ex persona propria,venirent in capita,ex mente Baldi: nam ipse idem in d.l.num.4.dicit,quòd veniunt ex persona propria, sed in hoc repræsentant matrem, quia in stirpem,vt ibi, tanto fortius, quia
21 non tractatur † de successione collateralium ascendentium, in qua nunquàm succeditur in capita,sed in stirpem, per iura vulgaria. Istam opinionem in vtroque casu,tam respectu successionis,quàm respectu renunciationis firmat Maran.in d.Disput.10.nu.41.versi. quam Conclusionem.Hanc eādem testatur Angel.Pisanel.in Addit.ad Neapod. in citatis locis, sequutum fuisse Sacrum Consilium contra opiniōnē Neapod.& Decij in causa inter Raimund.de Stephano, & Beatricem eius vxorem, cum Nicolao Iacobo de Luciferis,vbi dicebat de renūciatione patris,& quòd filiæ erant heredes,tandem iudicauit,quòd renunciatio non noceret,sed quòd ipsi filij tātò minus haberent de hereditate,quantum pater ipsorum habuit.Comissarius fuit D.Ioannes Martialis. Idem ipse Pisanellus testatur fuisse decisum in causa inter Comitem Matri,& successiuè Beatricem Ferrellam eius Comitis hæredem,cum Magnificis Antonio Maria,& fratribus de Gesualdo,su-

per

per successione Magnificæ Lucretiæ Ferrellæ sororis Comitis, & matertera dictorum de Gesualdo, quia mater ipsorum erat præmortua, fuerunt ipsi admissi non obstante renunciatione & dote ad successionem dictæ Lucretiæ pro bonis sitis extra ciuitatem Neapolis. eodem Dom. Comissario relatore. Similiter in causa Thomæ Rubei de vico, cum Bisantia Longa, & sororibus super hæreditate Dom. Clementis Gattulæ & Anelli Gatullæ, quia mater Thomæ erat præmortua, fuit dictus Thomas admissus. Comissarius fuit D. Maiorana. Nec video, quomodo possint adaptari termini in c. 1. in tit. E piscopum vel Abbatem, quod sit semel exclusa, quia nunquàm superstitit filia, nec filius, vt possit dici exclusa, per supradicta. in princ. Ex quibus omnibus concludendum est, dictas neptes esse admittendas vnà cum nepte ex filio, iuxta earum petitionem, ad integram medietatem bonorum, &
21 hæreditatis dicti Aui, licèt adsit alia filia, quæ cum sit viua, & † renunciauit, eius portio reperitur in hæreditate dicti Aui, & accrescit alijs, ita, ac si nũquàm ipsa filia fuisset in rerum natura, vt per Bal. in Auth. Nouissima, C. de inoffi. testam. in 7. q. Aret. in l. planè, §. si duobus, in versic. extra glos. ac etiam in princip. ff. de legat. 1. & est regula, quòd hæredes repræsentant personam defuncti, & in omnibus succedunt, l. cum hæredes, ff. de acq. possess. & dixi in 8. q. iurispatr. Sanctæ Annæ, nume. 57.

Nec obstat quòd pars conata fuit in facto demonstrare de voluntate Aui, volentis disponere de bonis suis in neptem ex filio, & quod eam amabat, nam vltrà quòd non sit formaliter verificatum, adhuc si esset, non obstaret: quia nullius considerationis est; Nam dato, quod voluisset,
23 † si non fecit, pro nihilo habetur, arg. l. quidam cum filium cum glos. in verbo, ab eo, ff. de hæred. institu. debuit enim fieri dispositio in actu testandi, vocatis ad id testibus, iuxta l. Pamphilo, §. propositam, ff. de le
24 gat. 3. cum verbum, † volo, non inducat dispositionem, vt per Doct. in l. gerit, ff. de acq. hæred. & in l. serui electione, ff. de legat. 1. vbi latissimè Ripa distinguit plures casus, in quibus verbum, volo, non inducit dispositionem, maximè in vltimis voluntatibus, cum illæ dicantur
25 † ambulatoriæ vsque ad mortem, l. quarta, ff. de adimend. legat. l. conficiuntur, §. si ff. de iure Codicill. cum similibus. Et ita fuit decisum vt suprà consului in fauorem dictarum Neptum Actricum. Et cum prædicta communicarem cum Doctore satis docto. D. Rutilio Munitio, cuius Anima requiescat in pace, retulit mihi, similiter in simili casu fuisse Neapoli decisum per Sacr. Reg. Cons. iunctis Aulis, de Mense Nouembri, 1564. referente Domino de Altomari, existente proactuario Vilalta.

Claudius Tutius V. I. D.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Rerum mutatio fit, mutata persona.*
2 *Mater pupillariter substituere non potest.*
3 *Substitutio pupillaris facta à matre, trahitur ad fideicommissariam.*
4 *Filia renuncians bonis paternis cum Iuramento, an possit contrauenire si fuit læsa, iuramento non obstante.*
5 *Filia maritata si minus accepit, quàm erat Paragium, an petat supplementum. Paragium quantum sit ibidem, & num. 8.*
6 *Filia dotata à patre, censetur exclusa à petitione supplementi Paragij, vbi fallentia, quando fuisset enormiter læsa.*
7 *Læsio in Paragio quo tempore inspicienda, dotis datæ, an mortis tempore.*
9 *Dolus ex quibus præsumatur contra eum, qui fecit renunciare.*
10 *Bona eadem præsumuntur esse ad præsens, quæ erant in præteritum.*
11 *Interesse an debeatur à morte patris, ob Paragium non solutum.*

DIMIDIVM bonorum maternorum Magnificæ Lucretiç, ac Paragij supplementum in bonis Magnifici Antonij, petita per Magnificam Dianoram aduersus hæredes prædicti Antonij, omni iuris dispositione permittente concedenda esse ac assignãda per Excellentem Domin. Auditorem dictæ Magnif. Dianoræ ex his quæ infra trademus, & iuris, & facti clipeo vallatis asseuerandum est. Primum namque dicta Magnif. Actrix consequi asseuerat ex substitutione pupillari, facta per Magnif. Lucretiam in eius testamento, quæ suum hæredem instituit vniuersalem in omnibus suis bonis Magnif. Ioannem Loysium ipsius Actricis germanum, cui in pupillari ætate decedenti, substituit ipsam Magnif. Dianoram Actricem, qui Ioan. Loysius decessit in pupillari çtate, ex quo lege testamenti bonorum prçdictorum dimidia pars assignari debet Magnificç Actrici. Aduersus quam iustissimam Actricis petitionem duobus debilibus & friuolis telis sese opposuit pars aduersa, dicit enim Magnificam Dianoram Excellentis Dom. Auditoris sententia consequi non posse huiusmodi bonorum partem dimidiam: nam si per substitutionem, ac testamentum etiam prçtendit dicta bona, ex dispositione inquit dicti testamenti deuenerunt ad dictum Io. Loysium licèt mortuum in pupillari çtate, itaque non appellantur ea bona amplius materna, sed dicti Io. Loysij, mutatione † siquidem personç fit rerum mutatio, l. Paulus, cum similibus de acquiren. hæred. Cum igitur non petierit dimidium bonorum, prædictorum, quæ fuerunt dicti Io. Loysij, sed tantum petijt bonorum maternorum dimidiam partem, nullo pacto voti compos esse potest. Ad quod tum breui, tum facili responso retorquetur,

quetur, quoniam rectè petita est dimidia pars bonorum maternorũ,
2 cum substitutio huiusmodi pupillaris sit collata a matre, quæ † pu-
pillariter directò substituere non potest, cum filium in potestate non
habuerit, iuxta text. in l. 2. in princ. & in l. cohæredi, §. cum filiæ, ff. de
vulg. & pupill. subst. & Instit. cod. tit. in princ. sed per fideicommissum
3 succeditur, secundum tradita per glo. in l. verbis ciuilibus, quam ibi-
dem nu. 6. sequitur Bart. referens hanc esse communem opinionem,
ff. de vulg. & pup. Cum igitur succedatur iure fideicommissi per Ma-
gnif. Actricem, ergo succeditur matri testatrici, ex tex. sententia, in d.
§. cum filiæ, ibi, bona patris restituas. Igitur censendum est legitimè
pronunciata esse verba illa in petitione, dimidiam partem bonorum
maternorum, exemplo, & text. auctore, in d. §. cum filiæ. Secundo,
excludere asseuerat iam narratam petitionem pars aduersa, propter
renunciationem a Magnif. Actrice factam, iurium ipsi competentiũ
super prædictis bonis maternis, quæ ex iuris communis dispositione
nullo iure incommodat Actrici, quæ, vt putatur, renunciauit emer-
gente læsione, in summa etenim dictus Magnif. Antonius dotis no-
mine tantum consignauit Magnifico viro ipsius Actricis ducatos
quatuorcentum, pro quibus renunciauit bonis maternis ad ipsam
Actricem spectantibus, attingentibusque summam ducatorũ quin-
gentorum septuaginta quinque, vltra Paragium sibi debitum in bo-
nis dicti Magnifici Antonij, cui etiam dolosè, vt inferius subuertetur,
renunciauit, licèt incassum; qua læsione sic in confesso apparente, di-
ctæ renunciationis ratio habenda nulla est, tamquam dolosa re ipsa
ex læsione prænarrata, necnon ex proposito, si quidem induxerunt
ad renunciandum, iuribus prædictis, prædictam Dianoram, asseren-
tes eam fecisse certiorem, quæ certior facta, dixerit se bene dotatam
de bonis paternis, & maternis, idõ renũciauit &c. q̃ sanè assertio ex su-
perius cõmemoratis, & inferius cõmemorãdis, redditur falsa, veluti
cõstare licet ex dictæ renũciationis Instrõ, quibus assertis, vel nõ peti-
ta iuramenti absolutione, sicut iã impetrata fuit ab Actrice obtinere
4 † debet: dicta renũciatione nequaquã reluctante, vt per Dec in cons.
180. & in ipsis terminis accedit Neapod. in Cõsuet. Cõtra Instrumẽtũ,
in fi. ver. quid si filia dotata fuit a patre, & Paul. de Cast. Decio melius,
& diffusius, in cons. 174. & 286. vol. 1. Ratio verò affertur s̃m eos, quia
permanẽte læsione, p̃sumit̃ inducta dolis, psuasionibus, circũuẽtioni-
bus, & machinationibus ipsius patris, quę oĩa cadũt in filiã sexu maxi
mè fragilẽ, & pauidã causa metus reuerentialis, qui planè metus, licèt
solus non sit, satis ad infirmandam dictam renũciationem, adiuncta
porrò læsione ita sæuissima, rescindunt, nullamq; reddũt dictam re-
nunciationem, iuxta Pau. de Cast. ibi, quem sequuti sunt Soci. in cõsi.
163. Lãcel. Claud. & Curt. iu. in l. interpositas, C. de trãsa. Idẽ Dec. in c.

causam,lo 1.de offic.deleg qui allegat idem sensisse Aret. in consi. 24. Corn.in consi.124.volum.3.Alciat in cap.cum contingat,nume.209. de iureiur.allegat glos.in l.fin.C.si aduer.vend.quem tex.in l. fin.C. de dot.promis.complexum est Sacrum Regium Consilium, veluti tradi tum est ab Afflict.in Decis.178.vers.nonum dubium, secundum quæ omnia,& iure iudicandum,& respõdendum esse censeo.Paragij supplementum debere siquidem Magnificam Dianoram filiam dicti Magnif. Antonij consequi,vt satis clarè deductum est,idque cum dotanda sit à Patre de Paragio, † & si minus acceperit de Paragio, quod in

5 nupta non potest esse minus legitima,potest eius supplementum petere contra fratrem:ita prodidit in ipsis terminis Andr.de Isern.in Constit.Regni, In aliquibus, in prima 7.& 10. col.in quam sententiam in nupta à patre petente supplementum contra fratrem,pedibus iuit Sacrum Consilium.vt testatur Afflict.in Decis.160 Neapod.in Consue. Si moriatur. ver.Paragium Bal.Nouel.in tract. de dot.in 6.par.in 17. priuileg. Lucas de Penna, in l.2.C.de præd & omn.reb.naui.lib.10.& Dec.in consi.180.qui sentit cum dispositione dictæ Constit.Regni.In aliquibus,quos omnes congerit Gramm.in Decis.57.à nume. 19.vsq; ad num.21.& per eundem Gram latissimè in Decis.101.Quæ Magnifica Dianora dotata fuit in ducatis quatuor centum,cum multo plus dotis accipere debebat,patrimonio valente viginti quinque mille, & fortasse scutis triginta mille, vt ex Inuentario bonorũ hæreditariorũ dicti Antonij patris liquere potest, quod supplementum Actricem prædictam consequi debere nemini anceps dubiumque esse debet.

6 Nec iam firmatæ Conclusioni obstabit,dictam † Magnificã Actricem dotatam fuisse à patre, & ex consequenti censeri exclusam à dicta petitione supplementi Paragij,vt per Paul.de Castro,in consi. 275. nu.6.volum.1.Dec.in consi.26.in prima par.& allegata per eum. Etenim vt ex eorum assertione panditur, dispositio prædicta non habet locum accedente grauissima læsione, veluti cernere licet in præsenti themate,idque cum palam sit patris dotantis inquiitas,ob cuius rationem non præsumptam à lege prodita est supradictorum narratorũ contraria opinio,vt idem Paul.& Dec.in consi. 180 circa principium indubitantes affirmant,quam sententiam verissimam esse,& communem,pluribus prosequitur Gram.in d.Decis. 101.ad cuius formam refatur iudicatum fuisse apud Sacrum Reg. Consil. in causa Franciscæ Casanouæ in Decis.102.cui dotatæ ducatis octingentis à patre,& maritatæ plus quàm æquali & legum Doctori,& digniori,& diuiti nomine Ioanni Benedicto Gagliardo,fuit traditum supplementum Paragij taxatum ad summam totidem ducatorum octingentorum:tametsi,vt ipse refert probatum esset, dictam dotem fuisse congruam ac decentem, nam eadem dote notariorum filiæ collocatæ fuerunt cum

Magnifi-

Magnificis legum Doctoribus, non obstante in præsenti casu dicta iurata renunciatione, tum propter Iuramenti absolutionem acceptam a Magnifica Actrice, tum etiam propter perniciosissimam læsionem, Iuramentum ac renunciatio irrita sunt, cuius læsionis causa limitatur in his terminis dispositio text. in cap. quamuis, de pact. in 6. iuxta traditionem in terminis istis nostris Decij, in cons. 180.

7 Restat deinceps, vt exploremus, † quo tempore inspicienda sit læsio, vel dotis datæ, vel mortis paternæ, & vtroque tempore explorato, eadem læsio iudicari poterit, tempus autem obitus Antonij communis parentis verius spectandum reor, prout eidem opinioni assensum est Sacrum Concilium, vt not. Afflict. in d. Decis. 160. Andr. de Isernia, Neapod. Luc de Penna, Socin. & alij, maximę existimationis, quos enumerat Gram. in d. Decis. 57. a num. 6. vsque ad num. 29. quos omnes Doctores, præstantia, & veritate cõtrarios ibidem per Gram. enumeratos ante ire, verissimo siquidem Iudicio ab Excellente iudicante proculdubio iudicandum est. quæ opinio corroboratur ratione Paragij debiti Magnif. Actrici super bonis Magnif. Antonij ab eo

8 maritatæ, ac dotatæ, † quod non potest esse minus legitima, ex Doctorum sententia superius citatorum, præter eos quos Gram. cumulat in d. Decis. 57. nu. 15. Itaque iudicium taxatiuum suscipitur a legitima, quæ vllo vnquam tempore taxari, & inspici potest, nisi habita ratione bonorum patris, quæ eo defuncto reperta sunt, vt in l cum quæritur, & ibi per Doctor. C. de inoff. testamen. quod tempus si spectetur, liquido decernetur Magnif. Actricem læsionem perpessam esse, cum eo tempore facultas bonorum Magnif. Antonij patris complecteretur precium ducatorum vigintiquinque millium, veluti ex Inuentario bonorum longe lateque apparet, quorum bonorum paternorum gratia, Paragium superare debebat summam ducatorum mille, & septingentorum, subducto calculo filiorum, iuxta Authen. nouissima, C. de inoff. testam. Porrò, vnum ob oculos sibi ponat excellens Auditor, quod Magnif. Actrici apportat causę victoriam, ob do-

9 lum patris, qui Actricem † dolosè renunciare compulit. Etenim ipsa Actrix debebat dotium maternarum titulo consequi ducatos quingentos septuaginta quinque, veluti colligitur ex testamento Magnif. Lucretiæ matris, ac etiam ex hæreditate dicti Antonij, Paragium prædictum ducatorum circiter mille, & septingentorum, omnibus his certis iuribus, renunciare coegit pro ducatis quatuorcentum; ex quo asserendum, dictam renunciationem esse non sine maximis persuasionibus, insidijs, circũmuentionibus, machinationibus, ac dolis re ipsa propter lęsionem, & certo animo, ob modum renunciandi, cum asseratur Actricem certiorem bonorum paternorum, ac maternorum dixisse, se bene ac conuenienter dotatam, omnibus bonis prædi-

ctis

ctis renunciando, cuius contrarium clarum, ac patentissimum fuisse tempore renunciationis ab excellenti iudice cognoscitur ex superioribus. Consideratio ista delibatur ex dictis Pauli de Castro, in consil. 174. & 285. volu. 1. quo cognito, renunciationis prædictæ ratio nulla habenda est, ex dictis supra congestis, & etiam ex assertione Decij, in d. consil. 180. Et si tempus dotationis respiciatur, contra supradicta,
10 quod minimè credo, idem est existimandum, † cum eadem bona tempore mortis dicti Magnif. Antonij patris in hæreditate reperta, congesta in dicto copioso Inuentario, censeantur fuisse penes eundē tempore dotationis, per text. in l. 3. vbi glos. Bal. apostilla ad complura allegata, C. de probat. præsumitur in præteritum, quod est in præsenti. Immò adest maior ratio, cum eo in tempore adesset minor filiorum numerus, qui eo impensius auget dictæ Magnif. Actricis Paragium, iuxta prædictam auctoritatem Authent. Nouissima. Quouis igitur tempore perspecto, perspicitur incredibilis læsio Magnif. Dianoræ. Quamobrem, Decretum Excellentis D. Auditoris tale esse debet, nullam rationem dictæ renunciationis habendam esse, & ex consequenti, debere dictę Actrici dotes maternas, ac supplementum Paragij petitum inspecto dicti Antonij mortis tempore, cum ex prę allegatis ita iuris sit. Quibus omnibus non immeritò, immo necessario addendum puto, debere Actrici interesse respectu supplementi Paragij debiti a tempore mortis Antonij patris, cuius nomine debe-
11 tur Paragium, seu legitima, vel eorum supplementum; eorum † quoque debetur interesse a die mortis patris. vt per Alex. in con. 265. vol. 3. quem allegat ad hoc singulariter Maranta, in 10. Disput. nu. 34. Ex quo eò impensius asserendum est, a tempore mortis Antonij deberi interesse respectu bonorum maternorum dictæ Magnif. Actrici, ferè magis debito ipso supplemento Paragij, & in ipsis terminis in filia à patre dotata, quæ renunciauit bonis paternis, & maternis dolosè, nō autem legitimè, prout in præsenti casu, bonorum maternorum interesse deberi a tempore prædicto, not. Paul. de Castro, in consil. 275. vers. quarto videndum est, vol. 1. iuncta dispositione text. in l. si me. & Titium, ff. si cert. petat. cum sint conuenti facti locupletiores ex fructibus dotium maternarum, Actrici lege testamenti prænarrati debitarum, & ita in omnibus de iure respondendum, & iudicandum esse censeo.

Claudius Tutius V. I. D.

S V M M A R I V M.

1 *Contractum simulatum, & pignoratitium, an faciant pactum de retrouendendo, & modicitas pretij, & num. 5. & 7.*

2 *Laesio enormissima non est probanda ad probationem simulationis, sed statur arbitrio iudicis.*
3 *Venditor si remanet in possessione rei venditae, contractus praesumitur simulatus, & non vera venditio.*
4 *Venditor an possit contra emptorem allegare praesumptionem simulationis, quia remansit in possessione.*
6 *Emptio introituum ad decem pro centenario est licita.*
8 *Contrahentibus licet se inuicem decipere.*
9 *Res vendita cum pacto de retrouendendo minus valet.*
10 *Pactum quod non liceat venditori infra certum tempus reemere, an sit licitum.*
11 *Iudex quae debeat considerare in testibus.*
12 *Testes in maiori numero praeferuntur testibus in minori numero.*
13 *Clericorum testimonio plus creditur, quàm testimonio Laicorum.*
14 *Testes deponentes aptiora, & verisimiliora, praeferuntur.*
15 *Valor rei an cognoscatur ex reditu fructuum.*
16 *Testes si non assignant rationem & causam, non probant.*
17 *Testes qui deponunt de iuditio eorum, non probant.*
18 *Testis quomodo deponere debeat de valore rei.*
19 *Testes deponentes de affectione, non probant.*
20 *Locatio facta venditori, an faciat contractum praesumi simulatum.*
21 *Pactum de retrouendendo est a iure approbatum.*
22 *Pactum de locando rem venditori, est licitum.*
23 *Venditor an donat illud, quod plus valet res vendita, & an sit valida donatio.*
24 *Rei suae quilibet est moderator, & arbiter.*

VISIS probationibus hinc inde factis in processu causae vertetis inter D. Donatũ Antoniũ ex vna, & Antonellũ ex altera, super simulatione contractus, vr prima fronte dicendum sniam latam contra dictum D. Donatum Antonium fuisse iustè latã in declarãdo contractum vẽditionis quorũdam bonorum factũ prae fato D. Donato Antonio a pdicto Antonello, fuisse simulatũ, & potius pignus, q̃ venditionem fuisse. Nam, vt cõtractus cõceptus sub vẽ
1 ditionis noĩe simulatus dicat, sufficit † q duo producãtur, s. modicitas pretij, & pactũ de retrouẽdẽdo, vt per gl. in c. cõquestus, de vsur. q̃ ibidẽ sequitur Abb. gl. in c. ad nostrã, de empt. & vẽd. vbi Abb. Innoc. & Anto. de Burg. Afflict. in Decis. 65. vbi refert sm hãc opinionẽ Sacrũ Concil. alias iudicasse. Hoc firmat Gram. in decis. 76. vbi plures Doct. opin. cumulat. In casu isto Antonellus probauit p sex testes pdicta bona tpe vẽditionis fuisse valoris ducatorũ mille, vnde cũ probauit laesionẽ in magna quãtitate, & vltra medietatẽ iusti pretij, & interuenit
2 pactũ de retrouẽdẽdo, vr pbata p̃ctus simulatio, eo maxime, † q̃a ad pbandũ simulationẽ, laesionẽ enormissimã pbare nõ est opus, sed stat

iudicis arbitrio, secūdū glo. in §. precium, in verbo, definierit, Instit. de empt. & vend de quo plenè per Cępoll. in tract. de simul. contract. in vers. sexta, & vltima opinio, nu. 112. Roland. a Valle, in cons. 4. nu. 13. & cons. 96. nu. 5. vol. 2. immo Cępoll. in citato loco, n. 114. vers. vnde ille tex. probat, dicit sufficere læsionem esse in 8. part. pōderādo tex. in c. illo vos, de pignor. quā opinionem amplexus fuit Afflict. in Decis. 40. nu. 19. & not. Rolan. a Valle, in d. cons. 96. nu. 4. tanto magis, quia dictus Antonellus venditor remāsit in possessione rerum venditarū, vt probatur per testes pro parte dicti Antonelli examinatos in 7. art.
3 † quod quidem arguit simulationem cōtractus. l. sicut, §. superuacuū, ff quib. mod. pignus. vel hypoth. sol. & ibi Bart. & in l. post cōtractum,
4 num. 4. ff. de donat. & idem Bar. in cons. 65. lib. 1. & licèt videatur, † ꝙ hæc præsumptio nō posset allegari a vēditore contra emptorem, vt per Bal. & Salic. in l. emptione, C. plus val. quod agit. & Bar. in d. l. post contractum, vers. tertius casus, num. 6. tamen hoc est verum, quando hæc sola præsumptio militaret, sed quādo cōcurrit cum alijs, potest allegari, vt per Aret. in cons. 65. & Socin. in cons. 264. vers. circa quartam quæst. vol. 2. Accedit etiam, ꝙ statim facto dicto contractu venditionis, emptor statim locauit, ita quòd ostendit animum, quòd solum fructus percipere intendebat, & non habere bona empta.

Sed prædictis non obstantibus, dico, dictam sententiam fuisse iniustam, & iniquam, nam vt contractus conceptus sub nomine venditionis dicatur simulatus, ea simulatione, de qua in tit. C. plus valere quod agit. & de qua in c. illo vos, de pignor. nō sufficiunt illa duo, sed
5 est opus, vt tertium concurrat, videlicèt, † ꝙ probetur emptorem fuisse solitum fęnerari, ita Cyn. & Salic. in l. emptione, C. plus val. qđ agit. Anchar. in c. ad nostram, de empt. & vend. Corn. in cons. 4. vol. 1. Pau. de Cast. in d. l. emptione, Conrad. in tract. de cōtract. q. 84 cōcl. 3. Bero. in cons. 212. nu. 4. & 6. vol. 3. Decian. in cons. 2. nu. 176. volu. 1. Ias. in cons. 150. vol 4. Cępol. in tract. de simul. contr. in verbo, sexto casu principali, n. 100. Io. And. in c. illo vos, de pignor. Archid. in c. pleriq;, 14. q. 3. Alex. in cons. 109. nu. 17. & cons. 119. & 120. vol. 4. Soci. in cons. 248. lib. 2. Corn. in cons. 124. & in cōs. 346. vol. 4. Dec. in cōs. 167. vol. 1. & in cons. 308. num. 3. vol. 2. Et hāc opinionem firmat Boer. in Decis. 102. Cagnol. in l. 2. n. 50. C. de pact. inter empt. & vend. Rolan. a Valle, in cons. 40. nu. 13. cum seq. & in cons. 96. vol. 2. latissimè Tiraq. in tract. de retract. conuent. in præfat. nu. 5. vbi dicit, quod Doctores numero maiores, tenent illa tria requiri, & cōnumerat ibi infinitos Doctores hāc tenuisse opinionē, immo fuerunt quāplurimi præclarissimi Doctores, sicut Odofr. Bal. & Salic. & nonnulli alij, quos citat Corn. in d. cons. 346. & Boer. in d. Decis. 102. qui voluerūt minimè sufficere illā tria, sed alia adminicula requiri, ea ratione moti, quia & vsurarij veros,

ros & iuridicos contractus facere solent, & stāte, ꝙ ista sit magis cōis opinio, cum pro parte dicti Antonelli nō sit probatum D. Donatum Antonium fuisse solitū fenerari, nō potuit dictus cōtractus fictitius & simulatus declarari. Nec aliter obstat, multos testes deposuisse Donatum Antonium fuisse solitum dare nummos ad decem pro cētū: nam præsuppono, ꝙ iste emit introitus, siue redditus ad rationē decē
6 pro cētum. quo † casu cōtractus est licitus, per ea quæ dixit Innoc. in c. in ciuitate, & ibi ēt Abb. & alij Scrib. de vsur. & si emisset census, nō esset vsura, vt hr̄ in Extrauag. Martini V. & Calixti III. quæ habētur ī Extrauag. com. sub Rubr. de empt. & vend. & ambæ incipiunt, Regimini, & in Regno habemus Const. Nicolai V. positam inter Pragm.
7 sub tit. de censib Sed posito ꝙ esset magis cōis opinio † illa, ꝙ duo sufficiāt, vt cumulādo dixit Gram. in d. Decis. 76. & tenet Crauet. in cōs. 156. quod nō est dicēdum, quia multo plures Tiraq. ex aduerso in supracitato loco cumulauit, tn̄ in tali casu opus fuisset, ꝙ modicitas p̄cij fuisset valde immoderata, ita fœdere distinctionis cōcordat tātam Doctorū varietatē Pau. de Cast. in cons. 306 nu. 5. vol. 2. & tenet Corn. in d. cons. 346. nam si modicitas pretij est immoderata, vt puta, ꝙ esset maius dimidia iusti pretij, tūc sufficiunt duo, si vero non esset immoderata, & tūc requirūtur illa tria, & dicit Corn. ꝙ ī hac opinione fuit Abb. & d. c. ad nostram, col. fi. vers. puto tamen, de empt. & vendit. pp
8 duas rationes. Prima: quia licitum † est cōtrahentibus se adinuicem decipere, l. in causæ, ff. de minor. l. item si pretio, §. fi. ff. locati, & not. p omnes Doct. in l. 2. C. de rescind. vend. Roland. a Valle, in d. consil. 96.
9 n. 34. cum seq. vol. 2. Secunda, quia res † minus valet propter pactum de retrouēdēdo, l. fundi partem, ff. de contrah empt. Roland. a Valle, in d. cons. 96. nu. 38. cum seq. vol. 2. Soci. in cons. 15 lib. 1. Abb in ca. in aliquibus, in 2. no. de decim. & in c. ad nostrā, vbi Ant. Burg de empt. & vend. Bal. in cons. 164. in fi. vol. 5. Dec. in cons. 167. nu. 2. & cons. 308. Corn. in cons. 241. vol. 1. glos. & Bald. in d. l. fundi partem, Abb. Feli. & Imol. in c. cum Ioannes, de fide instru. & Tiraqu. in d. tract. de retract. cōuēt. in præfat. nu. 2. vers. quantum ꝙ in ea. Et hanc cōcordiam amplectitur Crauet. in d. cons. 156. nu. 8. & allegat cons. prædictum Paul. de Cast. & Barbat. in cons. 27. quod est inter cons. Calcan. Secūdò, illa opinio procederet, qn̄ pactū de retrouēdēdo nō fuisset liberū, & sim-
10 plex, sed post tp̄s, vt puta, ꝙ emptor fuisset † pactus ꝙ nō liceret vēditori per aliquos annos reemere, vt per Bal. in c. 1. de feud. dato in uic. leg. com. Sentit hoc Corn. in d. cons. 346 vers. & licet idem Bal. nu. 24. & tenet expresse Boer. in d Decis. 102. & clarius Crauet. in d. cōs. 156. nu. 5. Vnde cum in isto casu cessant ista duo, quia modicitas pretij nō fuit immoderata, & pactum de retrouendendo nō fuit post certum tp̄s, sed liberum, & simplex, nō sufficiunt illa duo ad dicēdum cōtra-

ctum simulatum. Nō obstat si diceretur, ꝙ immò in hoc casu modicitas pretij fuit satis immoderata, nam vt dictum est, quinque testes dicunt illa bona fuisse valoris ducatorum mille, & ducentorum, & pretium solutum per Dom. Donatum Antonium fuit ducatorum quingentorum: dico, ꝙ licet pro parte dicti Antonelli fuerit hoc deductum, tñ pro parte dicti D. Donati Antonij est probatum contrarium, ita, ꝙ est concursus testium; Est modo videre, qui testes præferantur; & certè qñ est testium concursus,† Iudex respicere debet ad
11 numerū, ad dignitatē testium, & ad eos qui aptiora, & verisimiliora dicūt, & ad reddētes meliorem causam, l. 3. §. tu magis, & l. ob carmē, ff. de testibus; si cōsideramus numerū, sunt plures testes pro parte Donati Antonij, qui deponunt, ꝙ vinea S. Angeli tpe venditionis erat cōis valoris, & pretij ducatorum centum octuaginta, altera vinea ducatorum quinquaginta, vna domus erat valoris ducatorū 250. altera vero ducatorum 130. quibus omnibus calculatis, pretium esset ducatorum 610. & sic non esset immodicitas precij, quia emere rē valoris sexcentorum, & decem ducatorum, pro ducatis quingentis, non est immodicitas pretii, cum liceat contrahentibus se inuicem decipere infra dimidiam iusti pretij, d. l. in causæ, sunt enim decem testes, qui
12 hoc deponunt, & sic ratione † maioris numeri debent præferri testes inducti a dicto D. Donato Antonio, testibus dicti Antonelli, qui sunt sex in numero, ita not. Corn. in cons. 232. nu. 3. vol. 2. Hippol. de Mars. in cons. 113. num. 47. vol. 2. Afflict. in Decis. 363. num. 2. Ruin. in cons. 5. nu. 5. vol. 4. & cons. 145. nu. 1. vol. 5. Soci. iu. in cons. 159. nu. 13. vol. 2. & cons. 144. nu. 50. eo. vol. Gram. in cons. ciuil. 154. num. 13. & in voto 2. nu. 17. Ratione dignitatis, ego non cognosco testes, tñ video pro parte D. Donati Antonij esse examinatos septem testes sacerdo-
13 tes, & non est dubium, † quod testimonium clericorum ob dignitatē q̄ ipsi ratione Clericatus tenent, præualet testimonio Laicorū, vt per Dec. in cōs. 448. nu. 36. vol. 4. Paris. in cōs. 88. nu. 30. vol. 3. Ruin. in cōs. 1. nu. 20. vol. 3. Soci. iu. in cons. 31. nu. 30. vol. 2. Soci. sen. in cons. 28. n. 4. vol. 3. Alex. in cons. 43. nu. 5. vol. 7. Crauet. in cons. 169. nu. 3. & in cōsi. 267. nu. 2. vol. 1. & Menoch. in tract. de arbitr. iudic. lib. 2. casu 98. n. 15. Si respicimus, qui dicunt verisimiliora, & aptiora, & qui reddunt meliorē causam, certè testes examinati pro parte D. Donati Antonij dñt aptiora, & verisimiliora, cū distinctè, & singulatim dicunt valorē cuiusq; rei, & in præcedentibus articulis deponūt de qualitatibus rerū, & ꝙ vinea est subiecta vi fluminis, & ꝙ sæpe gelare solet, propterea
14 præferendi sunt testibus dicti Antonelli, per not. per Imo. in c. licet causam, nu. 12. de probat. Aret. in l. 1. §. eadem, nu. 42. ff. de verb. oblig. Salic. in l. ob carmen, num. 3. ff. de test. Ruin. in consi. 92. num. 16. vol. 4. Gozad. in consil. 8. nume. 46. & in consil. 79. nume. 13. & Curt. iun. in

cons.

conf.178.num.4.vol.2. Insuper deponunt testes dicti D. Donati Anto
15 nij, de introitu, & reditu † cuiusque rei, vt inde colligi possit verus dictarum rerum valor, l. si fundũ per fideicommissum, ff. de leg. 1. & Bal. in l. 2. nu. 25. C. de rescind. vend. testes verò dicti Antonelli examinati
16 super 5. articulo, confusè deponunt de valore omnium rerum, † & nullam assignãt causam, vel rõnem, & quamuis de eis fuerint interrogati, & ideo non probanr, l. solam, & ibi glo & Doct. C. de testib. Imo. in c. Sicut nobis, nu. 7. de sent. & re iud. Anchar. in c. cum causam, nu. 13. de testib. Cassad in Decis. 3. nu. 10. de probat. fol. 377. Et discutiendo depositionem singulorum testium examinatorum pro parte Antonelli. Quintus testis dicit illa verba, *secondo il suo giudicio, giudica che vagliano mille, & ducento ducati*. interrogatus de causa scientiæ, respondit, ita iudicat. Eodem modo deponit septimus testis, isti duo testes non
17 probant: nam non deponunt, sed iudicant, & dixit Innoc. in c. cum causam, de testib. quòd officiũ testis est discernere, & non decernere. not. Bart. in l. 1. ff. si cert. peta. Aret. in §. si quis agens, nu. 3. vers. quinto modo Instit. de actionib. Alex. in cons. 114. nume. 17. vol. 4. & in cons. 132. nu. 25. vol. 5. & in cons. 43. nu. 21. vol. 4. Dec. in cons. 445. nume. 53. Crauet. in cons. 41. nu. 4. vol. 1. Aret. in cons. 64. nu. 1. Rũn. in cons. 12. nu. 14. vol. 5. Paris. in cons 67. nu. 66. vol. 3. & Curt. iu. in cons. 165. nu. 17. vol. 2. Octauus, & nonus testes minimè probant, nam non reddũt
18 aliquam causam, sed solum dicunt illa verba, † *che tanto l'estimano essi testimonij*. per ea quæ not. Bald. in d. l. 2. num. 25. cum seq. C. de rescind. vend. & ibi Salic. in 20. q. num. 23. vbi dicit, quòd testis debet addere, quòd scit, & habet notitiam bonitatis, & redditus rei; & Aret. in d. §. si quis agens, Instit. de action. nam dicere solum, *che tanto l'estima*, non probat, d. l. solam. Vndecimus, & decimus tertius testes minimè probant: quia deponunt per illa verba, *che tanto l'harriano comprato essi, si*
19 *il detto Antonello ce l'hauesse vendute*, & sic † de affectione ad ipsas res deponunt, & propterea non probant, vt per Bald & Salic. in d. l. 2. C. de rescind. vendit. glo. in §. sed neque, in verbo, adhiberi, Instit. de testam. glossa in l. quoniam liberi, C. de test. Angel. & Alex. in l. si duo rei, ff. si quis caut. Paul. de Castro, in l. 1. §. huius studij, ff. de iust. & iu. Roland. in cons. 98. vol. 4. & consi. 37. num. 28. vol. 3. Corn. in cons. 130. nume. 22. volum. 1. Paris. in consil. 67 num. 79. volum. 3. & Soci iun. in cons. 88. num. 25. volum. 2.

Vnde cum omnes isti testes non reddunt bonam rationem, & confusè deponunt nihil probant, & testes Domini Donati Antonij cum sint plures numero, & digniores, vt credo, specificèque deponant de quaque re, causam assignando, probant, & præferri debent. Concludo propterea, quòd cum non sit probatum de immodicitate preeij, immo constat non multum excessisse, &

quòd pactum non fuit liberum, & simplex, & quòd dictus Donatus Antonius sit solitus fœnerari, quæ omnia probare debebat ipse Antonellus, quòd sententia lata fuit iniqua, & iniusta, & quòd partes Domini Iudicis ad quem sunt in declarando cõtractum prædictum validum, bene appellatum, & male iudicatum. Non obstant modo allegata in contrarium, & maxime dum allegabatur, quòd venditor remansit in possessione rerum venditarum, & quòd in continenti fuit facta locatio, cum ad alia satis fuit per superiora responsum, & dico, quòd si remansit in tenuta bonorum, fuit ex causa locationis, nã facta emptione D. Donatus Antonius emptor locauit bona empta venditori, vt nonnulli testes deponunt, quæ locatio incontinenti
20 facta, non obstat, cum non sit hoc prohibitum, nec talis locatio † facit contractum venditionis censeri illicitum, vt est text. in l. qui fundum, la seconda, ff. de contrah empt. & dicit Cępoll. in d. tract. de simul. contra. in 2. casu princ. quòd licèt quis emerit, & statim fecerit pactum de retrouendendo, & statim etiam locauerit, dummodo omnia ista procedant sine fraude, & læsione, valent, & contractus non re
21 putatur illicitus: † nam pactum de retrouendendo est approbatum a iure, d. l. 2. C. de pact. inter emptor. & vend. & not. Bero. in cons. 212.
22 num. 6. vol 3. & pactum † de locando rem venditori similiter est licitum, d. l. qui fundum, merito ex prædictis non claudicat contractus.

Nolo ommittere in isto casu, cum viso per me instrumento venditionis, dico, quòd dato, quòd bona prædicta vendita essent maioris pretij, & valoris ducatorum quingentorum, quibus empta apparent, tamen ex quo in instrumento venditionis venditor ipse donauit totam maiorem summam, quantacunque esset, vt apparet ex dicto instrumento, & sic fuerunt duo contractus, vnus venditionis, alter ve
23 rò donationis illius prætensi valoris, quæ † donatio fieri potuit, vt colligitur ex not. per Bart. in l. si quis cum alter, nu. 7. ff. de verb. oblig. & ibi Alex. nu. 13. Bal. in d. l. 2. n. 10. q 7. C. de rescind. vend. & ibi Salic. num. 11. q. 7. & Aret. in §. actionum, num. 25. vers. quæro quid si in instrumento, Instit. de actio. & Azo in Sum. C. de rescin. vendi. n. 1. in fi.
24 vers. vel nisi dixerit se donaturum. nam † quilibet est rei suæ moderator, & arbiter, l. in re mandata, C. mandat. l. Polla, C. de his quibus, vt indig. Lambert. in tracta. de iur. patr. in 9 princ. q 1. par. 1. lib. Paris. in cons. 48. in princ. vol. 4. Decian. in cons 107. num 2. vol. 3. & Barbat. in consi. 1. num. 18. volu. 3. & propterea aliquo pacto dici non potest, dictam donationem, seu dictum venditionis instrumentum pignoratitium, & simulatum propter modicitatem precij, & ita, vt supra tenendum esse arbitror, & censeo requisitus de tali consilio. Salua semper correctione cuiuscunque melius sentientis. Laus Deo.

Claudius Tutius, V. I. D.

SVM-

S V M M A R I V M.

1 *Locare rem suam potest quis, cuicunque vult.*
2 *Ius Coloniæ præscribitur per triginta annos.*
3 *Reconductio tacita quando facta intelligatur.*
4 *Reconductio tacita pro quanto tempore facta intelligatur.*
5 *Colonus non tenetur stare singulari successori.*
6 *Aequalitas est seruanda inter contrahentes, & allegat. 46. nu. 7.*
7 *Colonus coloni mei non dicitur colonus meus.*
8 *Colonus nolens restituere rem, tenetur tanquam inuasor.*
9 *Famuli tenentur, si eis fuerit protestatum ne intrarent, vel perturbarent.*

IN quo se fundat Antonius retinendo, seu perturbando possessio nem massariæ Monasterij Sancti Angeli, Nicolao secundo cōductori, & in possessionem posito per dictum Monasterium, penitus ignoro, nam non potest se fundare in iure offerendi, volendo tan tundem dare, quantum dat Nicolaus ipse secundus conductor, per
1 regul. iuris, ꝙ dñs † potest cui vult locare, nec primus cōductor potest impedire sm, per tex. in l. ne cui, C. locat. & ibi glo. Bal. Salic. & Alber. Rom in consi. 22. incip. pro propositæ, num. 5. vbi tenet, ꝙ qñ primus cōductor nō prætendit nisi ius anterioris cōductionis, nō debet præferri per d. l. ne cui. secus si prætenderet habere ius in re, prout in locatione ad lōgum tempus, vt in emphyteuta, & in alijs casibus, & doctrina Bar. in l. cotem, §. 1. ff. de Publica. & vectigal. & in l. fi. C. de locat. pręd. ciuil. lib. 11. loquitur in cōductione prædiorum fiscalium, & nō aliorum, & Boer. in decis. 107. licet firmet pro opinione Barto. tamen firmat in emphyteuta, & non in simplici locatione per iura per eum allegata, dum allegat Abb. & alios in c. bonæ, de postul. prælat. qui oēs
2 loquūtur in emphyteusi. Non potest se fundare in iure † Coloniæ cū nō præscribatur nisi per triginta annos, & nec ipse, nec suus Auctor possederunt, seu detinuerūt nisi per sex annos, vt per Afflict. in decis. 365. Bald. in l. omnes, nume. 4. vers. exemplum Colonus, C. de præscr. 30. annorum, & ego dixi in alleg. mea prima, nu. 20. cui iuri fuit etiam renunciatum per Franciscum, a quo causam habet ipse Antonius. Non potest se fundare in tacita reconductione, ex quo remansit in fundo post finitum tempus, quia illud aduenit vigore pacti, ꝙ deberet vsufructuare beneficia ibidem existentia, & non animo relocan-
3 di, & tunc † intelligitur facta tacita reconductio, qñ manet in fundo sciente, & patiente dño, l. item quæritur, §. qui impleto, ff. locat. sed quia anno quolibet in dicto Monasterio mutantur Abbates, Priores, & cęteri officiales, qui nō potuerūt habere notitiā de tpe conductio-

 nis,

nis,nõ factæ eorum tpe,ergo nõ remãsit sciente, & patiẽte dño, & im proprijs terminis tenuit Alex.in consi.17.nu.11.lib.4. & dato, & non
4 concesso,ꝙ intelligeretur † facta tacita reconductio, pro vno anno tm̃, quo durat ille Abbas, intelligitur facta, & in prædijs rusticis pro vno anno tm̃ intelligitur, vt per Afflict.in d.decis.365. & in casu,quo intelligeretur facta tacita reconductio pro alijs sex annis,sicut in primo contractu,quod esse non posset,vt dixi in allegat.2.nume 8.tunc Monasterium prædictum posset se aduersus dictam tacitam relocationem tueri per viam restitutionis in integrum; cum appareat enormis læsio de primo precio, seu pensione ad secundam, quam obtulit Nicolaus,& in ꝓprijs terminis firmauit Alex.in d.consi.17.in si.vol.4. Præterea iste Antonius non est ille, qui primo loco conduxit ab Ecclesia,sed ab hæredibus Francisci conductoris ab Ecclesia,& sicut Co-
5 lonus † non tenetur stare singulari successori, l.qui fundum, ff.locat. vbi Bar.& not.Rodoan.in tract.de reb eccles.non alien.quæst.57.nu.
6 77.& Borgn.Caualc.in decis.39.nu.58.tom 3. Et † æqualitas est inter contrahentes seruãda,l.si id quod,§.fi. ff.de rescin.vend.l.penult.in fi. C.com.diuid.& per Crauet.in cons.428.nu.15.vol.3.ideo,& è contra locator non tenetur stare singulari conductori, prout est Antonius, qui habet causam a dicto Francisco, & dixi in allegat.2.nu.15. & hoc
7 esse potest, † quia Colonus coloni mei non dicitur colonus meus,vt
8 per Bal.in l.1.C.commun.de legat. In tantum ꝙ nolendo † possessionem restituere ipse Antonius,tenetur tanquam innasor,l.conductores,& ibi Bal.C locat.& dixi in d.allegat.2.nume.13.& etiam tenetur
9 pœna furti,l.hæreditatum,§.fi.ff.ad l.Falcid. Et famuli intrantes, † & perturbantes,si eis fuerit protestatum ne intrarent, & perturbarent, possunt accusari,l.in rem, §.tignum, & ibi Alex. ff.de rei vend. & Ioseph.Ludou.in decis.Perus.103 in 2.part. Modò tuum est Reuerende Pater Abbas exequi,seu exequi facere,vt supra dixi. Laus Deo.

Claudius Tutius V. I. D.

S V M M A R I V M.

1 *Computatio facta a calculatoribus non dicitur res iudicata, nec habet vim sententiæ.*
2 *Articulus vnius causæ potest delegari, quamuis non delegetur tota causa.*
3 *Delegatus debet custodire fines suæ delegationis.*
4 *Attentata vltra delegationem, sunt nulla.*
5 *Accessorium corruit, si corruit principale.*
6 *Scriptura ad quam fuit facta relatio, si non apparet noua scriptura, dicitur virtute carere, & nume.9.*
7 *Dictio prout, est dictio relatiua.*
8 *Instrumentũ, in quo fit relatio ad aliam scripturam, liquidari non potest non producta illa alia scriptura.*

10 *Obligatio*

10 *Obligatio carcerati nõ valet, si obligatur pro illo, qui ipsum carceratũ iniustè tenet.*
11 *Laicus ob clericatum mutat personam & forum.*
12 *Clericus conueniendus est coram Iudice Ecclesiastico etiam pro contractibus ab ipso Clerico factis ante clericatum.*

PRAETENDITVR pro parte Illustrissimi Principis Hostiliani, Magnificum M. Antonium fideiussisse, ac soluere promisisse, omne & totum illud, ad quod fuerit per Sacrum Regium Consilium condemnatus Magnificus Io. Hieronymus Tutius ipsi Illustrissimo Principi ratione administrationis officij erariatus, compu ta cuius per dictum Sacrum Consilium commissa ad computandum fuere Vito Antonio Genuino, qui illis visis, in scriptis relationem posuit, quam non Sacro Regio Consilio, sed Officialibus dicti Illustrissimi Principis assignauit, virtute cuius relationis, & absque aliquo alio Sac. Reg. Consilij ordine, de facto carcerarũt ipsi Officiales d. Magnif. M. Antonium, qui cum per plures dies in carcere fuisset detentus, tandem ad illum euitandum, post aliquos dies obligauit se corã Magnif. Officiale dictæ terræ, vti Comissario ad hunc actũ delegato à Magna Curia Vicariæ, de soluendo ducatos quingentos, ad quos dicebat Magnif. Io. Hieronymum fuisse condemnatum à Sacro Regio Consilio; prout in ipsa condemnatione latius contineri dicebatur quæ condẽnatio non fuit aliter, & re vera facta per ipsum Sacrum Reg. Consil. deinde d. Magnif. M. Antonius efficitur Clericus immo & sacerdos, quo clericatu non obstante, iidem Officiales Illustris. Principis prętẽdunt contra ipsum M. Antonium exequi, est videndum quid iuris, & ex duobus moueor ad dicendum ꝙ nullatenus possunt, quatenus, cũ non datur pro vero, ꝙ se obligasset, & soluere promisisset. Primò, qa
1 † illa relatio à Genuino scripta, in qua condẽnabat Magnif. Io. Hieronymũ ad ducatos bis mille, & Officialib. Illustr. Principis assignata, dici nõ poterat res iudicata, vel habens vim rei iudicatæ, per tex. in l. 2. C. de iur. fisc. li. 10. Nec Sacrum Cõsilium totam causam ipsi Genuino delegauit, sed tm̃ reuisionem cõputorum, & ꝙ postea faceret relatio-
2 nẽ ad finem prouidendi, † qđ facere potuit Sacrum Consilium, s. delegare tãtum illum vnum articulũ, per tex. in l. prætor. ff. de iurisd om. iud. c. super quæst. de offic. & potest. iud. deleg. Gloss. in c. statutum, §.
3 in nullo, in verb. vices suas, de rescript. in 6. quã † delegationis formã diligenter attendere, & custodire debebat Genuinus, per tex. in l. dili-
4 genter. in princ. ff. mand. cũ attentata † vltra ipsam delegationem, essent nulla. c. cum dilecta, & ibi per Scribẽtes, de rescript. c. cui, de prẹb. in 6. c. Pisanis, de resti. spol. Abb. in c. causam, de re iud. facit tex. in c. cũ in plures, & ibi glo. fin. de offic. deleg. in 6. & c. P. & G. ext. eod. tit. Vnde cum ipse Genuinus non fecit relationem Sacro Regio Cõsilio, & de-
dit

dit eam officialibus Illustrissimi Principis, excessit fines suæ delegationis, & illa carceratio virtute dictæ relationis facta, fuit nulla, cum ista
5 erat accessoria, † & si corruit principale, quod erat illa relatio, corruit. & accessorium exinde sequutum, quod fuit Carceratio, l. si cum exceptione, §. Labeo ait & ibi Bar. ff. de eo quod met. cau. l. ex parte. §. duos filios & ibi Bar. ff. fam. hercisc.

Nec illa obligatio facta coram officiale, est valida, cum in ea asseritur Magnif. Io. Hieronymum ac ipsum prætensum fideiussorem fuisse per Sacrum Consilium condemnatos ad ipsos ducatos quingentos, & propterea se obligauit illos soluere, sed quia condemnatio re vera non apparet, nec vnquàm facta fuit; propterea obligatio est nul-
6 la, † cum debet apparere illa condemnatio ad quam habita fuit relatio. vt per Bald. in l. inciuile, num. 3. ff. de legib. Alex. in consi. 3. vol. 2. & si non apparet dicta condemnatio, ista obligatio caret virtute. l. in testamento quidam, ff. de condit. & demonstr. pro quo facit, quod dicit Bal. in l. 1. in fi. C. de episc. & cler. & in l. 2. C. de error. aduoc. & Alex. in d. consi. 2. vol. 2. quòd si quis respondendo positionibus, dicat, confiteor prout in tali instrumento continetur, quòd nisi appareat illud instrumentum, ad quod facta est relatio, responsio habetur pro non facta, quod videtur etiam esse de mente Specul. in tit. de teste. §. qualiter. ver. quid ergo si fit ex aduerso. num. 5. hoc etiam tenet Innoc. & cæteri Canon. in c. 1. de probat. Specul. in tit. de instrum. edit. §. nunc dicamus, vers. quod si quis in libello, num. 5. Bologn. in l. si quis in aliquo, num. 10. & 42. C. de eden. & faciunt no. per Afflict. in decis. 273. & Decian. in consi. 21. num. 38. volum. 2. & in consi. 113. num. 16. vol. 3. Bar. in l. edita, vers. venio ad secundam & vltimam partem, & ibi Bal. C. de eden. & Barto. in l. postquàm, §. si dies, ff. vt lega. no. cau. & in l. 2. ff. de eden. Bald. in l. 1. §. editiones, eod. tit. vbi dicunt, quòd si in libello vel positionibus actor aliquid narrat, & postea subiungit hæc verba, vide licèt prout apparet in tali instrumento, quòd tenetur actor ante litē contestatam edere reo ad deliberandum instrumentum, de quo in libello est facta mentio: quia per illa verba, prout libellus remanet incertus, nisi ostenderetur instrumentum, & quòd non facit fidem, nec aliquod robur habet scriptura, in qua fuit habita relatio ad aliam scripturam, si ista ad quam nō apparet. no. Bologner. in l. si quis in aliquo, num. 10. C. de eden. & num. 42. & seq. & faciunt no. per Afflict. in decis. 273. Illa enim verba in ipsa obligatione nomine Magnę Curiæ Vicariæ capta, ab ipso Magnifico Officiale Hostiliani, posita, videlicet, *essendo stato condennato dal Sacro Consiglio*, sunt relatiua ad ipsam condem-
7 nationem, & secundum quod apparebit in ea. ita † no. per Bar. & Bal. in l. edita. C. de eden. dum tractant de dictione prout, & Bar. in extra-
8 uag. ad reprim. in verb. prout. & sic contentum † in ea obligatione liquidari

quidari non potest, nisi producta condemnatione dicti Sacri Regij Consilij ad quam fuit habita relatio, l. ait prætor. §. si iudex, ff. de re iudi. l. certum, ff. si cert. pet. ex quibus concludo, quòd cum condemnatio Sacri Consilij non adest, illam obligationem esse nullam, tanquā
9 † relatam ad rem non existentem, per tex. in l. decem, ff. de verb. oblic. ad dissoluendum, de despon. impub. vbi glos. in verb. legitimè accusari & not. M. Mant. in consi. 153. num. 4. & consi. 183. nu. 1. vol. 1. Fel. in cap. at si clerici, nume. 5. vers. id quod non est. de iudic. & Arnon. in soliloq. 26.

Nec puto omittendum, quòd talis obligatio omni virtute, & efficacia caret, tanquàm facta ab existente in carcere, & iniustè detento, cū virtute illius scripturæ Genuini nullam potestatem habentis, vt supra est dictum, carcerari non poterat, & erat expectanda condemnatio Sacri Regij Consilij, quatenus probatum fuisset, ipsum Magnific.
10 M. Antonium fideiussisse, & quòd sit † nulla talis obligatio, tanquàm facta ab existente indebitè in carceribus, & detento ab illo, pro quo fuit facta ipsa obligatio. est tex in l. qui in carcerem, vbi Bart. ff. quod met. caus. & Alex. in consi. 241. in fin. volum. 6. Abb. in cap. Abbas, nu. 19. vers. excipio duodecimnm, de his quæ vi met. caus. fin. Gozad. in consi 9. num. 16. Hippol. de Marsil in sing. 306. incip. materia carcerati. Afflict. in decis. 149. & Cappell Tholos. in decis 400. Angel. Aret. in consi. 96. nume. 14. M. Mant. in 10. lib. obseruat. in obseru. 96. colum 4. vers. qui ad materiam, & Imol. in l. qui à latronibus, ff. de testam. & sic concludo, quòd tam ex defectu condemnationis Sacri Regij Consilij, cum non extat, quàm ex defectu vltimæ obligationis, vti nullæ & inualidæ per supradicta, Officiales Illustrissimi Principis non possunt contra ipsum Magnificum M. Antonium exequi.

Secundo, dato & non concesso, quòd talis obligatio esset valida, & quòd condemnatio Sacri Regij Consilij extasset, adhuc dico, quòd dicti Officiales non possunt contra ipsum Magnif. M. Antonium exe-
11 qui, tanquam Clericum, † ob quem Clericatum forum & personam mutauit, cap. 1. de cleric. coniug. in 6 cap. si iudex de sent. excom. eod. lib. Auth. statuimus, C. de epis. & cler. cap. si diligenti, de for. compet.
12 Hinc dico Iudicem laicum incompetentem, & Iudicem † Ecclesiasticum causam debere cognoscere, etiam pro contractibus, & obligationibus gestis, & initis ante clericatum. no. Borrell. in pragm. de compromis. § 1. gl. 3. num 245. vers. decimoquarto. Iacob. Butrig. in l. quisquis, C. de epis. & cler. quem refert & sequitur Hippol. de Mars. in tract. de fideiuss. num. 110. & Bald. post Cyn. in Auth. causa quæ fit cum monacho, C. de episc. & cler. in fin. Alex. in l. cum quædam puella, numero 3. ff. de iurisd. omn. iud. Alber. in l. nam Magistratus, num. 3. ff. de arbit. Cardin. Alban. in lucubrat. ad Bart. in l. si quis postea, ff. de iud. &
l. cum

l. cum quædam puella. Lap. in alleg. 118. nume. 4. versic. simili modo. Card. Zabar. in Clemen. 1. in 9. quæst. de cens. & in Clemen. in agro, §. quia vero, in 7. quæst. de stat. monach. Feder. de Sen. in cons. 97. Gemin. in cap. nemo, 11. quæst. 1. Felin. in cap. ex tenore, num. 19. vers. fallit vndecimo, de rescript. & in cap. fin. num. 24. ver. & facerent de const. ex quorum Doctorum dictis in supra citatis locis clare habetur, Clericum etiam pro contractibus, ante clericatum initis debere corã Ecclesiastico Iudice conueniri. Corã quo si Officiales Illustrissimi Principis ipsum Magnificũ & Reuerendum M. Antonium conuenerint, intelligent quam malam foueant causam.

Claudius Tutius V. I. D.

SVMMARIVM.

1 *Domini exceptio referri non potest contra agentem interdicto recuperandæ possessionis, & nu. 16. 28. & 35.*
2 *Articuli impertinentes reijci debent à causa, & quando dicantur impertinentes, & num. 34.*
3 *Possessio probatur per solutionem pensionis, & nu. 46.*
4 *Possessio arguit dominium.*
5 *Mandatum obtinet locum libelli.*
6 *Libelli conclusio est inspicienda.*
7 *Petitorium, vel possessorium quando dicatur motum.*
8 *Dominium debet probari, quando intentatur petitorium.*
9 *Tacens videtur consentire, quando agitur de præiudicio tacentis, & num. 41.*
10 *Prouisio vltimo loco facta est firma, & attendi debet.*
11 *Pronunciari debet super probationibus receptis.*
12 *Agenti remedio, l. si quis conductionis, competunt ea, quæ in interdicto recuperandæ veniunt.*
13 *Conductor negans restituere rem conductam locatori, ipsum spoliat.*
14 *Exceptiones, quæ opponuntur contra agentem remedio Canon. reintegranda, opponuntur contra agentem remedio, l. si quis cond.*
15 *Disponentia non fieri, & non admitti probationes, non comprehendunt probationes quæ fieri possunt incontinenti.*
17 *Instrumenta an inducant notoriam, & indubitatam probationem, & numero 18. 19 & 20.*
21 *Bullæ Prælatorum sunt scripturæ Authenticæ.*
22 *Bullæ Prælatorum inducunt eam probationem, quam inducunt instrumenta.*
23 *Exceptio tu non es nominatus in instrumento, non habet locum in hærede.*
24 *Hæres semper intelligitur nominatus in instrumento.*
25 *Filius censetur vna caro cum patre, & pars viscerum eius dicitur.*

26 *Pater*

26 *Pater quod dicit, censetur dictum à filio, & vbi est pater ibi censet ur esse filius.*
27 *Filius censetur quasi dominus bonorum patris illo viuente, & num. 50.*
29 *Incontinenti seu statim, quando dicatur fieri.*
30 *Notorium sufficit allegare, etiam quòd non probetur.*
31 *Probatio non admittenda, debet admitti quando debet probari factum contentum in instrumentis.*
32 *Spoliatus restitui non debet, si in causa est probatum de dominio.*
33 *Dominium num probetur per confines.*
34 *Articuli an dicantur impertinentes de proprietate, si contenditur pro recuperanda possessione.*
35 *Dominij probatio an obstet agenti remedio recuperandæ possessionis.*
36 *Dominij probatio facta per testes an inducat notorium, & num. 44.*
37 *Instrumenta & testes in iudicijs à pari procedunt.*
38 *Clausula saluo iure, quid operetur.*
39 *Spoliatus serò sapiet si post receptionem probationum alleget exclusionem exceptionis dominij.*
40 *Protestatio, vt non admittantur dominij probationes, non sufficit, sed debet appellari.*
42 *Agens interdicto recuperandæ, efficaciter excludere potest dominij allegationem.*
43 *Probans de dominio absoluitur à possessorio intentato per actorem.*
45 *Francisci Aretini laus.*
47 *Terminus qui datur in causa est communis vtrique parti.*
48 *Litigantium alteri quod licet, licet & alteri partium.*
49 *Actore non probante reus absoluitur.*
51 *Regula, dolo facis, cum petis quod restituturus es, locum habet in interdicto recuperandæ.*

VOCARVNT in iudiciũ Bartholomęus Belluzza, & Marina eius vxor Stephanum Monzellum, proponendo ipsos actores quoddã Catogium ipsi conuento locasse, & ideo cõcludunt ad duo, vt in mandato ad eorum instantiam expedito die 19. Septembris 1586. videlicet ad pẽsionem præteritam, & ad expeditionem & relaxationem dicti Catogij, in ista causa testes hincinde fuerunt recepti & examinati, modo est videndum quid iuris.

Et videtur dicendum, quòd articuli præsentati, testesque examinati ad instantiam Stephani conuenti, in quantum de dominio loquuntur, deque petitorio tractãt, dicuntur impertinentes, admittique non
1 debebant, cum locatori † agenti ad rei locatæ possessionem recuperandam, dominij exceptio referri non potest, illique prius rei locatæ possessio restituenda est, & postea experiri de dominio debet, l. si quis conductionis, C. locat. l. nec creditores, C. de pigno. actio. l. si quis em-
2 ptionis, §. sed hoc super illis, C. de præscript. 30. vel 40. ann. & propterea

l. cum quædam puella. Lap. in alleg. 118. nume. 4. versic. simili modo. Card. Zabar. in Clemen. 1. in 9. quæst. de cens. & in Clemen. in agro, §. quia vero, in 7. quæst. de stat. monach. Feder. de Sen. in cons. 97. Gemin. in cap. nemo, 11. quęst. 1. Felin. in cap. ex tenore, num. 19. vers. fallit vndecimo, de rescript. & in cap. fin. num. 14. ver. & facerent de const. ex quorum Doctorum dictis in supra citatis locis clare habetur, Clericum etiam pro contractibus, ante clericatum initis debere corã Ecclesiastico Iudice conueniri. Corã quo si Officiales Illustrissimi Principis ipsum Magnificũ & Reuerendum M. Antonium conuenerint, intelligent quam malam foueant causam.

Claudius Tutius V. I. D.

SVMMARIVM.

1 *Domini exceptio referri non potest contra agentem interdicto recuperandæ possessionis, & nu. 16. 28. & 35.*
2 *Articuli impertinentes reijci debent à causa, & quando dicantur impertinentes, & num. 34.*
3 *Possessio probatur per solutionem pensionis, & nu. 46.*
4 *Possessio arguit dominium.*
5 *Mandatum obtinet locum libelli.*
6 *Libelli conclusio est inspicienda.*
7 *Petitorium, vel possessorium quando dicatur motum.*
8 *Dominium debet probari, quando intentatur petitorium.*
9 *Tacens videtur consentire, quando agitur de præiudicio tacentis, & num. 41.*
10 *Prouisio vltimo loco facta est firma, & attendi debet.*
11 *Pronunciari debet super probationibus receptis.*
12 *Agenti remedio, l. si quis conductionis, competunt ea, quæ in interdicto recuperandæ veniunt.*
13 *Conductor negans restituere rem conductam locatori, ipsum spoliat.*
14 *Exceptiones, quæ opponuntur contra agentem remedio Canon. reintegranda, opponuntur contra agentem remedio, l. si quis cond.*
15 *Disponentia non fieri, & non admitti probationes, non comprehendunt probationes quæ fieri possunt incontinenti.*
17 *Instrumenta an inducant notoriam, & indubitatam probationem, & numero 18. 19 & 20.*
21 *Bullæ Prælatorum sunt scripturæ Authenticæ.*
22 *Bullæ Prælatorum inducunt eam probationem, quam inducunt instrumenta.*
23 *Exceptio tu non es nominatus in instrumento, non habet locum in hærede.*
24 *Hæres semper intelligitur nominatus in instrumento.*
25 *Filius censetur vna caro cum patre, & pars viscerum eius dicitur.*

26 *Pater*

VOCARVNT in iudiciũ Bartholomeus Belluzza, & Marina eius vxor Stephanum Monzellum, proponendo ipsos actores quoddã Catogium ipsi conuento locasse, & ideo cõcludunt ad duo, vt in mandato ad eorum instantiam expedito die 19. Septembris 1586. videlicet ad pẽsionem præteritam, & ad expeditionem & relaxationem dicti Catogij, in ista causa testes hincinde fuerunt recepti & examinati, modo est videndum quid iuris.

Et videtur dicendum, quòd articuli præsentati, testesque examinati ad instantiam Stephani conuenti, in quantum de dominio loquuntur, deque petitorio tractãt, dicuntur impertinentes, admittique non
1 debebant, cum locatori † agenti ad rei locatæ possessionem recuperandam, dominij exceptio referri non potest, illique prius rei locatæ possessio restituenda est, & postea experiri de dominio debet, l. si quis conductionis, C. locat. l. nec creditores, C. de pigno. actio. l. si quis em-
2 ptionis, §. sed hoc super illis, C. de præscript. 30. vel 40. ann. & propte-

rea

2 rea † dicti articuli,testesque super eis vti impertinentes à causa debẽt reijci,vt per Gram.in decis. 45.

Secundo in actis fuisse probatum dominium ipsorum actorũ,dum probatur,ipsis actoribus fuisse solutam annuam pensionẽ ab ipso Ste-
3 phano ex qua † pensionis solutione probatur possessio.vt per gl.Bart. & cæteros Doctor.in l.qui vniuersas,§.quod per colonum, ff.de acq. possess.glo.in cap.bonæ memoriæ,in verb.procurationem,de appell.
4 Ex possessione † autem arguitur ad Dominium,l.fin.C.de rei vend.& glos.in l.pen.in verb.amoueri,ff.de cond.institut.ex quibus iam dictis & allegatis videtur dictum Stephanum malã fouere causam, & propterea debere condemnari ad relaxationem dicti petiti Catogij.

Quibus & similibus non obstantibus, contrariam sententiam de iure esse tenendam censeo,pronunciariq; debere ad fauorem dicti Conuenti. Et pro ista parte considero quòd actum hic fuit per ipsos actores petitorio & reuendicatione,& non possessorio, si verba dicti man-
5 dati bene inspiciantur, quod mandatum † libelli locum obtinet,per ea quæ notantur in Ritu Magnæ Curiæ Vicariæ 115.incip Item si aliquis vel aliqua venerit,& per no.per Nunt. Tartagl. in sua pract. cap.
6 1.num.3. in fin. Cuius mandati † conclusio spectanda est omnino,ad videndum quid fuerit narratum, quidue petitum etiam in casu spoliatæ possessionis,per tex.in c.ex parte B. vbi Abb.nume.3. in 2.not.de for.compet.Bar.in l.certi condictio.num.2.ff.si cer.pet.Dec.in consil. 28.num.3.& in consi 57.num 1.& consi.62.nu.1.in prima parte, Soc. in consi.112.num.5.volum.4. Menoch.in tract.de recuper possess.in 5.remed.in 25.quæst.num.248. Io. Bapt.Pontan.in tract. de spol.in 2. lib.in 5.cap. num. 29.& hoc vt facilius intelligatur, quantum vnum
7 differat ab altero iudicio. Nam si † petitur rem restitui, dicitur motum petitorium, si verò in possessionem mitti, manuteneri, restitui, vel reintegrari,motum dicitur possessorium,est tex.in cap.inter dilectos,de fide instrum.quem citat Socin.in l.rem quæ nobis,num.14 ff. de acquir. possess.& in consil.262. colum.1.vers. & in primis, volum. 2. Alexand.in consi.117.num.1.& 2.volum.2. & in consi. 92. numero 2.versic.sed præmissis non obstantibus,& consi.96 volum.5 Feder.de Sen.in cons.283.Alex.in addit.ad Bar.in l.si coloni,C.de agric.& cens. lib.11.Io Bapt.Pontan.in d.tract.de spol.in 2.lib. cap. 5. num.27.cum duobus seq Dec.in consi.28.num.6.vers. quatto non obstat. in 1.par. Menoch.in tract.de recuper.poss.In prælud. nu. 10.& 11. Gabr.Rom. in 5.lib commu.conclus.in rub.de restitu. spoliat. in 5. conclus.num. 82.vers.septima conclusio.Ex quibus sic præmissis dico,quòd cum in dicto mandato expedito per ipsam principalem Curiam terræ Gurgulionis fuit conclusum ipsum conuentum debere relaxare Catogium ipsis actoribus, & non concluditur ad relaxationem possessionis,

nis,fuit motum petitorium,& non possessorium,& consequens erat,
8 † ipsi conuento necessarium docere de suo dominio,per ea quæ dicit Paul.de Castr.in consi.157.nu.4 volum.1. Quæ omnia cum bene perpensa fuerunt à Domino Gubernatore dictæ terræ, qui tunc temporis erat V. I. D. Dom. Ioannes Maria Seraphinus terræ Corleti, dedit terminum in causa ad facti incumbentia probandum,& quamuis postea die 16.Octobris,vti inconstans,pedesque figere nesciens,declarasset dictum terminum debere tantum intelligi circa possessorium, & eandem declarationem fecit die 30.eiusdem Mensis, hoc non obstat, nam nouissimè,& vti melius recordatus,die 8.Nouembris declarauit articulos conuenti fore recipiendos, cui vltimę declarationi actores consentierunt, cum non appellarunt, sed tantum protestati fuerunt
9 contra testes,& sic videtur,quòd cum † tacuerunt consentierunt,per reg.qui tacet,de reg.iur.in 6.cum taciturnitas pro consensu habeatur, quando de tacentis præiudicio agitur,l.qui vas,§.vetare,ff.de furt.l.filiusfamilias.§.inuitus,ff.de procur.Innocen. in cap.in Genesi, num.5.
10 de elect. & sic † remanet firmum, quod vltimo loco fuit prouisum, per tex.in cap.quo ad consultationem, de re iud.
11 Hinc receptæ fuerunt dicti conuenti probationes, † & ideo super eis pronunciari debet,l.de qua re,ff.de iud.cap.1.de restit. spol. Innoc. in cap.constitutus,de fil.presbit.Ias.in l.1.in princ.col.2. num. 3. versi. confirmo istam decisionem,ff.de oper.no.nunc.& in l. patre furioso, nume.34. vers.decimoquinto facit,ff.de his qui sunt sui vel alien. iur. Crauet.in consi.302.nume.5.Abb.in consil. 55,vers.præterea,& vltimo,volum.2.

Verùm his omnibus omissis, & dato quòd per ipsos actores fuisset merum possessorium intentatum,adhuc dico,dictum conuentum debere obtinere,& pro eo pronunciandum,cum in contrarium aducta non obstent:& pro fundamento dico,quòd si ipsi actores intentassent contra cõuentum remedium,l.si quis conductionis,C.locat. eis acto-
12 ribus † competeret remedium recuperandæ possessionis, vt per Alexan.in consi.90.volum.5.& idem Alex.in l.si aliquam rem, nume.35. ff.de acquir.possess.Ias.in l.naturaliter,§.nihil commune,nume. 45.ff. eod.tit.Ioan.Bapt.Pont.in d.tract.de spol.in 3.lib.c.5.nu.136.Iafred. Lanfranc.in decis.498.Menoch.in d.tract.de recup.poss.in 11.remed. quæst 5.in 6.declar.num.5.& 44.Vrsill.in addit.ad Afflict. in decis. 11.
13 num.6.& ratio est:quia † videtur conductorem spoliare locatorem possessione rei locatæ,d.l.si quis conductionis,vbi Bal. & l. colonus,ff.
14 de vi,& vi arm.l.cõductores,C.locat. Et ideo † per prædicta dico easdem exceptiones quæ competunt contra agentes remedio canonis, reintegranda,3.quæst.1.pro recuperanda possessione, competi,opponi posse contra agentes remedio, d. l. si quis conductionis,vt per prædictos

dictos Doctor.in supra & proximè citatis locis. Quibus sic stantibus, dico, quòd illud quod supra dixi quod agenti ad recuperandam possessionem non potest dominij exceptio referri, non est verum indifferenter, cum hæc regula fallat, quando de dominio incontinenti per
15 notorias probationes doceri potest, cum † in dispositione prohibente probationes fieri, non includantur illæ probationes, quæ incontinenti & notoriè fieri possunt, vt per Abb. in cap. super eo, numero 6. de offic. deleg. Ias. in l. iurisgentium, §. quod ferè, nume. 15. ff. de pact. Dec. in cap. an sit, num. 2. de appell. & in cons. 424. num. 6. in 3. par. Menochus in tract. de recuper. possess. in 1. remed. in 21. quæst. nume. 240. Bellamera, in Decis. Rot. in conclus. 36. Vnde cum ipse contentus pro duxerit Bullas Authenticas ex quibus clarè demonstratur de non iu-
16 re actorum, & per ipsas dicitur † notoriè constare de dominio conuenti, quod potuit facere conuentus contra actores ipsos agentes remedio possessorio recuperandæ, vt no. Socin. in consi. 87. num. 23. ver. sed tamen his non obstantibus, volum. 3. Crauet. in consi. 302. nume. 6. & consi. 322. num. 3. Capic. in Decis. 77. nume. 4. & Decis. 121. nume. 27. Dec. in consi. 302. num. 24. versi. similiter videtur non obstare, in 2. par. & in consi. 449. num. 20. in 4. par. Rot. Rom. in Decis. 16. de restit. spol. in nou. Gemin. Anchar. & Franc. in cap. ad decimas, de resti. spol. in 6. & sic stante probatione de dominio ipsius couenti per ipsas Bullas illa regula, quòd agenti remedio recuperandæ nō potest dominij quæstio referri, non obstat, vt similiter no. Io. Ant. Niger, in cap. Regni subditorum, num 67. sub rubr. de violent. vers. tertiumdecimum remedium, in fine, vbi allegat Ias. in l. naturaliter, § nihil commune,
17 nume. 5. ff. de acquir. possess. Sed stat dubium, num dicatur † notoriè constare per instrumenta, ad hoc, vt fallentia prædicta locum habeat. in ipsa reg. & dico quod sic, vt per Dec. in consi. 423. num. 9. in 3. part. & in consi. 474 num. 3. in 4. par. & in consi. 682. num. 3. in 5. par. Tiraq. in tract. de vtroque retract. consang. §. 2. glos. 1. num. 20. & 21. Crauet. in consi. 10. num. 7. Gram. in d. Decis. 45. num. 9. Socin. in d. consi. 8. nu. 23. in fi. volum. 3. Menoch. id d. tract. de recuper. poss. in 1. remed. in 17. quæst. num. 223. Paul. de Castro in consi. 257. vers. constat autem, uol. 2. & Angel. consi. 49. in fi. & in consi. 502. num. 1. Hanceque probationē
18 instrumentorum † euidentem esse probat tex. in cap. cum dilecti, ibi, cum ex tenore instrumenti euidenter appareat, vbi per Abb. in 1. no. de donat. & in cap. cum inter, de re iud. & in cap. cum contingat, de rescript. ibi, ex ipsorum tenore depræhenderis euidenter. Socin. in cōsi. 127. colum. 2. vers. præterea de tali, volum. 3. vbi allegat c. cum accessissent, ibi, propter quod euidenter apparet, de Constit.
19 Euidentissimam † esse talem instrumentorum probationem, probat text. in cap. licèt causam, ibi, euidentissimè colligatur possessionē

ipsius,

ipsius, de Probat. vbi Abb. num. 21. in 13. not. Felin. & Dec. concorditer ibidem id asserunt, ille, in 11. not. hic, in 13.

20 Et indubitatam probationem † induci ex instrumentis not. Dec. in consi. 389. num. 10 vers. secundo in dicto.

Nec obstat si fortè diceretur, allegata suprà, habere locum in instrumentis publicis à publico Notario factis, nos autem esse in Bullis praelatorum, & sic locum non habere in casu nostro; quia respondetur,
21 idem esse, † dum dictae Bullae habent subscriptionem Praelati, & sigilla eorum, cum tunc Authenticae scripturae dicantur. c. 2. de fide instrument. iuncta gl. in verb. sigillum. Abb & Felin. in c. post cessionem, de probat. & Carau. super Ritu Mag. Cur. Vicar. in Ritu 174. nu. 3. Et ꝙ
22 eandem † vim habeant literae Praelatorum sigillatae, & parem vim & robur in probando obtineant, no Gemin. in c. 1. nu. 5. & Philip. Franc. ibidem, § quisquis, num. 4. de sent. excom in 6. Archid. in c. si canonici, nu. 1. & ibi Gemin. nu. 3. & Franc. nu. 1. de offic. Ordin. in 6. & est text. in cap. vt circa, vbi glos. in verb. literis, de elect. in 6.

Nec obstat si fortè diceretur, dictas Bullas non probare dominium dicti Stephani, nam in eis non est nominatus ipse, sed tantum pater eius Angelus Monsella. Quia respondetur, ꝙ cum in dictis Bullis fiat mētio de ipso Angelo ac eius haeredibus & successoribus, ipse Stephanus vti haeres est nominatus; & quod in contrarium dicitur, locum
23 habet in extranea persona, non autem in haeredibus, † in quibus non potest allegari illa Exceptio, videlicet, tu non es nominatus in Instrumento. vt per Bald. in l. 1. nu. 3. vers. vnde exceptio, C. quorum legat. & in l. si cui legetur, §. fi. ff. de leg. 1. Ang. in l. 1. n. 4. ff. de his quae in testam. delent. Carau. super Ritu Magnae Cur. Vic. 178. nu. 5. Ioseph. Ludou. in 1. lib. Conclus. in Conclus. 16. in verb. infertur sexto. Decian. in cōs. 52. nu. 2 vol. 3. Natta, in cons. 216. nu. 12. vers. haec illa exceptio, vol. 1.
24 Immo, † si in instrumento non fieret mētio de haerede, nihilominus haeredis persona censetur in eo nominata, vt per Bar. Ang. Paul. de Castro, & Alex. in l. postulante, ff. ad Trebell. & Alex. in consi. 18. num. 14. vol. 5. Io. Bapt. Asinius in Pract. in §. 2. c. 12. nu. 48. Cassan. in Consuet. Burgund. in Rubr. 11. §. 6. num 4. fol. 347. & omnia iura defuncti transeunt ipso iure in haeredem, l. cum haeredes, ff. de acq. possess. l. vnica, C. vt action. & ab haered. & contra haered. & Alber. in l. vnica, nu. 25. vers. in contrarium allegat, C. de rei vxor. actione. Et sic dictus Stephanus filius, & haeres, censetur nominatus in Bullis; Immo, cum sit ipse Ste-
25 phanus filius dicti Angeli, & censeatur † vna & eadem caro & persona cum patre, cum pars viscerum, & imago patris dicatur, vt in l. fi. C. de impub. & ali. substit. c. contradicimus, 35. q. 3. Socin. in cons. 31. nu. 14. vers. vnde quamuis, vol. 1. M. Mant. in consi. 276. vol. 1. & quod di-
26 cit † vnus istorum, dicit & alter, & vbi est vnus istorum, videtur & al-

ter esse, vt per glos. in l. fin. C. de impub. & ali. substit. videtur q̃ sit etiã
27 dictum de ipso Stephano filio in dictis Bullis, qui filius † etiam patre viuente dicitur quodammodo dominus bonorum patris, l. in suis. ff. de lib. & posth. l. in suis, ff. de suis & legit. & ex vi quadam transmissa, ex qua ius transcendit in eum tanquam posterum successorem, secũdum Bald. in l. siue possidetis, in princ. C. de reuoc. donat. Menoch. in 4. lib. præsumpt. in præsumpt. 189. num. 32.

Nec obstat si adhuc diceretur, q̃ illę Dominij exceptiones admittuntur contra agentem remedio possessorio recuper. quæ incontinẽti probant, & faciunt notoriam probationem, & non illæ quæ altiorem requirunt indaginem, quales sunt istæ Bullæ, in quibus erit probandum, an ipse Stephanus sit filius & hæres Angeli patris, cũ ex Bullis hoc non doceatur, & propterea non admittendæ immò reijciẽdę sunt: nam respondeo, quòd quotiescunque conuentus talem oppo-
28 nit exceptionem † quæ requireret altiorem indaginem, sed eam probare statim se offert, siue de proximo, & hoc tam in iudicio adipiscendæ, quàm recuperandæ possessionis, admitti debet ad ipsam probandã, vt satis notanter no. Guid. Pap. in decis. 132. & 356. vbi allegat Bart. in l. quærebatur, C. vnde vi, & in l. si de vi, nu. 3. ibi, in eo vero, ff. de iud. Similiter Natt. in consi. 502. nu. 8. cum seq. & consi. 563. nu. 32. vol. 3. & in consi. 153. nu. 4. & 5. vol. 1. Menoch. in tract. de recup. poss. in primo remed. nu. 239. versic. contrariam tamen sententiam, vbi confutat di-
29 ctum Abb. in c. 1. nu. 5. de restit. spol. Sed quando dicitur, † probari statim, vel de proximo, seu incontinenti, hoc dicunt Doctor. in suprà citatis locis. & Menoch. in tract. de recup. possess. in 11. remedio, nu. 253. vsque ad num. 261. & idem in tract. de arbitr. iud. in 2. libro, centur. prima, cas. 12. Abb in cap. literas, numero sexto, de restitu. spol. Ioan. Anto. Niger, super cap. Reg. in capit. 275. sub Rubr. de præemin. Magnæ Curiæ Vicariæ, numero 48. glos. in Authen. de testibus, §. si uero quis dicat, in verb. statim, Bertach. in quarta par. sui Repert. in verb. probatio, & est rex in l. tertia, C. de error. aduoc. Ioan. de Amic. in consilio 63. numero 5. & 6.

Et sic cum dictus conuentus obtulit se statim & de proximo probare dictam exceptionem debebat omnino admitti, vt iam admissus fuit, quamuis necessarium non erat illam probare exceptionem, videlicet, quòd ipse couuentus erat filius & hæres Angeli Morzelli, cũ
30 hoc sit notorium in ipsa terra Gurgulione, & quod † notorium est, sufficit allegare, etiam quòd non probaretur, l. emptorem, in princip. & ibi Barto. ff. de actio. emptio. & ibi quoque gloss. in verbo, quia manifestum, gloss. in l. si verò, §. qui pro rei, in verbo, euidentissimè. ff. qui satisdare cogant. l. ea quidem, C. de accus. capitu. euidentia, extra, eodem tit.

Non

Non obstat si pariter adhuc diceretur, dictas Bullas non probare, cum ex eis non constet de identitate rei, videlicèt Catogium, de quo est quæstio, esse comprænhensum in ipsis Bullis, in quibus de Catogio verbum nullum: & sic ista exceptio altiorem requirit indaginem, vnde notoriè de dominio non constat; Nam respondeo, quòd cum in Bullis ipsis fiat mentio de Casaleno, & omnibus membris eius, per cõ fines distingnendo talia membra, dico, Catogium esse de illis membris, & per consequens compræhensum in Bullis.

Respondeo, & secundo, quòd si requiritur aliqua probatio circa factum contentum in instrumento in actis præsentato, vt in casu nostro, cum in Bullis loquitur de Casaleno & membris, & sic est probandum, num tale Catogium sit de membris illis, & num sit positum in-
31 tus confines contentos in Bullis: illa † probatio (etiam quòd non esset admittenda) cum contineat factum contentum in Bullis, admitti debet, vt per Philip. Franc. in capit. ad decimas, numero vndecimo, versic. & concludere breuiter, de restit. spoliat. in sexto, est text. in cap. si constiterit, de accus. Innocen. in cap. significasti, de diuort. ad quam probationem cũ ipse conuentus fuerit admissus, & suã probauerit in-
32 tentionem, vt ex Actis, illa probatio † & dominij exceptio obstat ipsis actoribus, ita quòd ad petitam possessionem restitui non possint, vt per Innocen. in cap. constitntus, de fil. presbit. Philip. Franc. in d. cap. ad decimas, in fine, & Vrsill. in additio. ad Afflict. in Decis. 193. in fine, & sic non est ad præsens tractandum ab ipsis actoribus, num per ipsas Bullas inducatur notoria probatio, & num altiorem requirant indaginem, & infra quantum tempus dicatur probari incontinenti.

Restat tantum respondere ad motiuum fortè faciendũ, quod erit, quòd cum Catogium reperiatur intus confines in Bullis descriptos, vtrum videatur esse dicti Angeli, & per consequens ipsius Stephani:
33 & dico quòd sic: † nam quando ponitur fundus in plures partes diuisus, & describitur per cõfines, Dominus fundi censetur dominus omnium partium quæ sunt intus dictos confines, text. est in capit. cum olim, de præscript. & in capit. cum venerabilis, §. quia verò, de except. & in cap. dudum, de decimis, & per Ancharan. in cap. ad decimas, in quinto not. & ibidem Geminian. numero sexto, versic. quæro, & ibidem Franc. numero quarto, de restitut. spoliat. in sexto, & Natta, in consilio 204. volum. 1. vbi ad plenum. Dixi supra Dominij exceptionem obstare agenti rem edio possessorio recuperandæ, quando notoriè per publica instrumenta vel alias notorias probationes admissas, constat de ipso dominio, & quia in præsenti causa fuerunt producti articuli, & examinati testes pro parte ipsius conuenti, est aliquid de eis disserendum: & primò, num obstet quod ad præsens dicitur per ipsos

Actores, videlicèt quòd reijci à causa debeat tam articuli, quàm testes de proprietate tractantes, tanquàm impertinentes: & dico quòd nõ:
34 quia † quando contenditur pro recuperanda possessione, tunc articuli & testes de proprietate admittuntur, si articulanti prosunt; & dicuntur articuli pertinentes, & non impertinentes, vt per Afflict. in Decis. 7. vbi Vrsill. in addit. & Dec. in consi. 162. & in consi. 517. nu. 2. & Vincent. de Franch. in Decis. 220. nume. 11. in prima par. & quòd articuli facientes ad fundandam, vel iuuandam intentionem articulantis, dicantur pertinentes, etiam si prorsus continerent factum alienum, & debeant admitti & non reijci à causa, not. Abb. in consi. 118. nu. 2. cum seq. vol. 2. quibus authoritatibus non obstat Gram. Decis. 45. quia ista Decis. loquitur in casu suo, scilicèt quando articuli sunt impertinentes, sed articuli dicti Stephani non possunt dici impertinentes, vt suprà, ergo, &c. Nec Gram. dicit in dicta Decis. quòd articuli de proprietate in materia recuperandę possessionis sint impertinentes, vt ex eius lectura apparet, & sic remanet firmum, quod dicunt in supracitatis locis Afflict. Abb. Vrsill. & Vincent. de Franch. Et sic, dato quòd dominium ipsius Conuenti minimè probaretur per iam dictas Bullas, vt satis clarè probatur, nihilominus probatur per testes pro par-
35 te dicti conuenti examinatos, † ex quorum testium depositionibus inducitur pariter notoria probatio, & sic obstat ipsis actoribus dominij exceptio, vt in c. 1. vbi Abb. Felinus, Anchar. & omnes Canon. de rest. spoliat. Socin. in regula 379. in 4 fallent. Alex. in l. naturaliter, §. nihil commune, num. 31. in 14. fallen ff. de acquir. possess. Paul. de Castr. in l. 2. in fine, C. de edict. Diui Adriani tollen. Ias. in l. patre furioso, nu. 34. versi. decimoquinto facit, ff de his qui sunt sui vel alieni iur. Aret. in cap. significauerunt, numero 11. colum. 7. de testibus. Paul de Castr. in l. si de vi, num. 4. in prima fallen. ff. de iudi. Felin. in cap. inter monasterium, num. 23. in 8. limit. in verbo tempera tamen hanc octauam limitationem, de re iud. Alphons. Aluar. in Speculo vtriusque iuris, in cap. 85. vers. item nota, quòd quando agens possessorio. Et quòd dictæ
36 † probationes faciunt notorium, tenet Innocen. in d. c. constitutus, de fil. presbit. Crauet. in consi. 302. num. 5. & consi. 299. num. 8. est tex. in l. vlt. C. de probat. Iacob. Nouel. in pract. crim. in illa parte, quæ incipit vulgaris est regula, nu. 5. vers. limita. secũdo Nat. in consi. 563. nu. 30. volum. 3. Abb. in c. olim, de verb. signific. Socin. in consi. 38. nu. 14. versi. Septimo principaliter, vol 1. Menoch. in tract. de recup. possess.
37 in primo remed. in 19 quæst. num. 231. Immo à pari † procedunt instrumenta & testes, l. in exercendis, C. de fide instrum. c. cum Ioannes, vbi gloss. & omnes Doctor. extra, eod. titu. & sic cum ex actis constet de dominio Rei cõuenti, actores non esse restituendos tenent omnes supra citati Doctores, in locis allegatis.

Nec

Nec obstat si diceretur, quod Iudex admisit dictas probationes cũ clausula, Saluo iure, & sic potest illas reijcere. nam respõdeo, illas probationes non posse dici impertinentes, vt supra dixi, & propterea nõ
38 posse illas reijcere. Similiter † illa Clausula, Saluo iure, nihil operatur, sed potius ponitur ad obturandũ os loquentium, quàm ad aliud. vt per Afflict. in Decis. 33. num. 8. & Ioachim Minsinger in lib. singul. obseruat. in 2. centur. in obseruat. 56. & obseruat. 90.

Nec obstat si diceretur, dictas probationes reijci debere, cum pars ipsa aduersa non consenserit, in illarum receptione, & si fuerunt receptæ, non debent ipsis actoribus nocere.

39 Nam respondeo, quòd serò sapiet † spoliatus, si post receptionem probationum alleget exclusionem exceptionis Dominij, & illa protestatio non sufficit, videlicet quòd non recipiantur testes tractantes
40 de petitorio, sed vltrà ipsam protestationem † est necessaria appellatio, vt no. Philip. Franc in d. cap. ad decimas, circa finem, versic. fortè tamen est necessaria, de re iudic. & Franc. Aret. in l. naturaliter, § nihil commune, colum. 5. num. 9. vers. & quia suprapòsita, ff. de acquir. possess. Felin. in cap. inter monasterium, num. 24. versic. tempora tamen, de re iudic. Crauet. in consi 299. num 8. & consilio 302. nume. 6 Gabr. Roman. in 5. lib. commu. Conclus. in tit. de restit. spoliat. in Conclus.
41 1. num. 65. Vnde cum ipsi actores non appellarunt, † consentierunt, vt supra dixi. & not. Franc. in d. cap. ad decimas, qui allegat l. 1. C. de appell. & cap. 1. de restit. spol. in 6. Et quamuis per ipsos actores posset
42 ante † receptionem probationum petitorium concernentium efficaciter excludi dominij allegatio, per d. l. si quis conductionis & per ea quæ not. Afflict. in Decis. 12. inanis tamen est futura quælibet eorũ dominij allegatio postea facta, cum ex illis probationibus receptis, &
43 concludentibus petitorium ad fauorem conuenti, † esset ei debita absolutoria, d. cap. 1. de restitu. spoliat. Angel. in l. si quis ad se fundum, num 3. C. ad l. Iul. de vi publ. Io. Bapt. Pontan. in tract. de spol. in 3. lib. in 2. cap. num. 29 & Puteus in Decis. Rot. lib. 3. Decis. 29. nume 12. Et sic imputetur ipsismet actoribus, qui non appellarunt ab admissione articulorum, & testium receptione, & sic non obstat per prædicta, d l. si quis conductionis. & d. decis. Afflict. Et cum tacuerunt ante testium receptionem, quia non opposuerunt nisi post, illæ probationes valẽt. vt per Bal. in l. certi condictio. §. quoniam, ff. si cer. pet. Alex. ibid. Salic. in l. fin. C. de non num. pecun.

Non obstat si diceretur, dictas probationes non inducere notoriũ, nisi post conclusionem in causa, quæ conclusio cum non sit facta in causa nostra, ergo &c.

Nam respondeo, quòd hoc est verum, sed regulariter, & in casu no
44 stro fallit; nam † quo ad repellendum agentem interdicto recuperã-

dæ possession. per exceptionem notorij Dominij, sufficit quòd testes sint publicati, ita no. Puteus in Decis. Rot. in 3. lib. in Decis. 29. numero 11 & Francisc. Aret. in cap significauerunt, colum. 7. ver. ex quo sequitur, de testibus vbi & rationes & authoritates adducit, in qua opinio-
45 ne residet ipse Aret. Vir † equidem à nemine non laudatus, Ias. enim in l. admonendi, numero 98. versic. adde quòd istud, in 1. lectura, & in l. nam & postea, §. si minor, num. 19. ff. de iureiur. vocat eum Iurisconsultorum eorum ætate procul dubio principem Socin. in cons. 111. in fine, volum. 1. nominat ipsum Aret. subtilissimum consultorem, qui rarò aut nunquàm fallitur; & in consi 93. num. 4. volum. 4. dicit eum elegantem & subtilem Doctorem, Corn. in consi. 90. num. 11. ad euitanda itaque, volum. 3. nominat eum Clarissimum Doctorem. Felin. in præfat. tit. de rescript. nominando ipsum Aret. inter alios Doctores, ipsum vocat re & fama aliorum Doctorum anteriorem & quod ipse Aretinus non vidit, totus mundus ignorat; valdeque eum laudat Tiraq. in tract. ll. Connub. in glos. 2. num 62. & Alex. in consi. 4 in fine, volum. 1. appellat eum celeberrimum Iurisconsultum. De quo Aret. id dici iure optimo potest, quod de Epicuro dicit Lucretius, verbis tamen paululum immutatis.

Hic genus humanum ingenio superauit & omnes
Restrinxit stellas, exortus vt æthereus Sol.

Nam præter iura cæteras liberales artes est adeptus, & princeps sui sæculi habitus: huic enim legum cinguli clarius patuere. Obiter hic prædicta dicere volui, vt quisque noscat, quanta sit huius Aret. authoritas, & sic dictæ probationes cum fuerint publicatæ, faciunt notorium, & propterea non obstat motiuum partis aduersæ quatenus illud faceret. Ex quibus iam prænarratis concludo, non esse tractandũ ad præsens de probationum reiectione, sed esse discutiendum de dominio Catogij, cuiusnam sit, Actorum, an rei. Et cum dominium nõ fuerit pro parte Actorum aliter probatum, cum tãtum se fundarint
46 ad ostendendum pensionis perceptionem, ex qua † possessio tantum probatur, & præsumptiuè probatur dominium in fauorem rei, secùs in fauorem Actoris, ad hoc vt declaretur dominus, vt probatur in locis præallegatis in argum. contrario, & est text. in l. ad probationem, C. locat. vbi Bart. & Bald. l. solennibus, C. de rei vendic. cap. inter dilectos, circa finem, ibi, per instrumenta vero locationis, de fide instrum. & ibi Felin. numero octauo, & Bald. numero 17. Alexan. in consilio 10. & 12. volum. 4. Socin. in consilio 89. numero 11. volum. 1. Cassador. in Decis. super regul. Cancell. in Decis. 20. numero 2. Batto. in l. quamuis, la 1. §. si conductor, ff. de acquir. possess. Bald. in l. prima, versi. pone aliquis soluit censum, C. de fideicommis. Iterum dico, quòd cõtrarium procederet vbi non esset probatum de iure conductoris, vt

Crauet.

Crauet in consi. 157. num. 15. versic. tertio respondeo, sed in causa nostra est plenissimè probatum de iure ipsius conuenti, vt iam ex processu patefactum est, ergo &c.

Et si diceretur, quòd dicti actores non poterunt de eorum dominio docere, cum terminus fuit datus in causa possessorij, in quo de dominio experiri non erat opus, & propterea audiendi sunt in iudicio petitorij. Hoc nō obstat: nam terminus fuit simpliciter datus ad probandum facti incumbentia, & sic poterant & de dominio, & de possessione docere, non fecerunt, imputetur eis. Similiter quando fuit data ipsi conuento secunda dilatio, & fuit prouisum testes recipi, articu
47 losque admitti infra tot dies, illa dilatio † seu termini prorogatio fuit communis, & eo vti poterant ipsi actores, l. petendæ, C. de temp. in integr. restit. vbi Bart. & per Carau. super Ritu Magnæ Curiæ Vicar. 90.
48 numero secundo. Cum litigantium † alteri quod licet, itidem & alteri, vt per Dyn. in consilio primo, numero primo, & quando vna pars est admissa ad articulos non admittendos, altera pars per consequens admissa videtur, vt no. Vrsill. in addit. ad Afflict. in Decis. septima, numero secundo, vbi allegat Dec. in consilio 517. in sententia dicitur, num. 2.

Et sic clarè demonstratur in contrarium adducta ipsi conuento nō
49 obstare, ac ab ipsorum actorum impetitione absolui debere. cū † actore non probante, reus absoluatur, vt in materia spolij not. Papiens. in pract. in forma libel. pro turbat. possess. in gloss. ad cessandum, numero tertio, cap. fin. de iureiuran. l. qui accusare, C. de eden. eò maximè, cum sit plenè probatum, Catogium de quo est quæstio, fuisse pos-
50 sessum à dicto Angelo patre Stephani dum vixit, † cuius possessio transfusa fuit ipso iure in ipsum conuentum filium, per text. in l. in suis, ff. de suis & legit. l. in suis, ff. de liber. & posthum. & facit l. quæsitum, ff. de acquir. rerum domin. Et sic ex prædictis omnibus & in processu apparentibus, videtur plenè probatum, dominium dicti Catogij bene esse penes ipsum conuentum, & propterea esse manutenendum in illius possessione in qua reperitur, & ipsis actoribus meritò
51 dici potest, dolo facitis, † cum petitis quod restituere tenemini, iuxta terminos regulę, Dolo facit, de regul. iuris, in sexto, & l. dolo, ff. de except. l. in condemnatione, §. dolo, ff de regulis iuris, quæ regula locum habet in casu nostro, vt per Bellamer. in Decis. Rot. in Conclus. 36. numero secundo. Laus Deo.

Claudius Tutius V. J. D.

SVMMARIVM.

1 *Actum inter partes illud videtur, quod consuetum est fieri in patria in dubio.*

NOTARIVS Scipio de Vita terræ Aliani cum Dominica de Baccara matrimonium contraxit, ignoratur quibus pa-
1 ctis, Respondi, esse præsumendum † contraxisse secundum consuetudinem dictæ terræ, l. quod si nolit, §. quia assidua, ff. de ædili. edict. l. si prius, §. placuit, ff. de aqua pluu. arcen. l. semper in stipulationibus, ff. de reg. iur. Cassan. in Consuet. Burgund. in 4. Rubr. §. 23. num. 61. & Menoch. in 3. lib. præsumpt. in præsumpt. 38. nu. 8. & 9.

Claudius Tutius V. I. D.

SVMMARIVM.

1 *Aqua viua est portio agri.*

2 *Aqua quæ nascitur in territorio meo, est mea, & illius haustum possum prohibere.*

INTER multa territoria, quæ ipse Claudius possideo in Demanio terræ Hostiliani, sunt nonnulla in quibus aquæ viuæ scatu-
1 riunt, quæ agrorum † portiones sunt, l. is qui puteum, in princip.
2 vbi Angel. ff. quod vi, aut clàm. & sic † illæ aquæ sunt mei Claudij, & illarum haustus cuilibet prohibere possum, per text. in l. aquam, & l. Præses prouinciæ, C. de seruit. & aqua. Angel. Bald. Paul. de Castro Salicet. & Anton. Padil. in d. l. quam, Ripa in l. quo minus, num. 84. & 85. ff. de fluminibus. Andr. de Isernia, in titu. quæ sint regal. § flumina, numero 7. vers. hæc sunt. Boer. in Decis. 352. nu. 5. Francisc. Marc. in Decis. Delphin. in q. 563. vol. 1. Paris. in Consi. 129. vol. 4. Bero. in consilio 144. num. 11. & 71. vol. 3. Bald. in consi. 72. volum. 1. Paul. de Castro, in consil. 246. volum. 2. Dec. in consilio 244. volum. 2. & in consilio 373. volum 3. Crauet. in consi. 412. num. 3. volum. 3. Alexan. in consi. 108. vol. 2. Loffred. in consi. feudal. 13. numero 3. ver. accedat. Rolan. à Valle, in consil. 53. num. 26. volum. 2. Io. Vinc. de Anna, in allegat. 79. volum. 2. Crauet. in tract. de antiquit. tempor. in sectione, incip. circa præmissa, numero 39. fol. 285. Ruin. in consi. 98. numero 11. versic. cuius enim alueus, volum. 4. Pomar. in addit. ad Bart. in l. quo minus, in 12. quæst. in addit. incip. item ex hoc, ff. de flumin. & Bald. in capitu. cum omnes, numero 21. de constitu. Ratio autem quare illarum aquarum haustum possum prohibere, ponitur ab eisdemmet Doctoribus in supra citatis locis: vide ergo per te.

Claudius Tutius V. I. D.

SVM-

S V M M A R I V M.

1 *Dotare non debet pater filiam, non deducto a bonis ipsius ære alieno.*
2 *Mulier habens hypothecam expressam pro dote, præfertur creditoribus anteriorem hypothecam expreßam habentibus.*
3 *Mulier habet tacitam hypothecam pro dote, & præfertur creditoribus anteriorẽ hypothecam tacitam habentibus.*
4 *Hypotheca, quam mulier habet pro dote, locum habet tam in bonis mariti, quam in bonis dotem promittentis.*
5 *Obligatio quamuis scripta, si non fuit stipulata, est nulla.*
6 *Hypotheca est accessoria obligationi, & erit nulla, si obligatio est nulla.*
7 *Creditor mutuans pecuniam, non habet nisi personalem actionem si bona pro mutuo non fuerint obligata.*
8 *Creditor non potest filiam conuenire, pro bonis ei in dotem datis, si illa bona non erant ei creditori obligata.*
9 *Alienans bona necessitate impulsus, non dicitur alienare in fraudem.*
10 *Pater necessitatur dotare filiam.*
11 *Debitor sciens bona sua creditoribus non sufficere, si ea alienat, dicitur in fraudem alienasse.*
12 *Testium dicto est standum a producente, & nu. 23.*
13 *Fraus non præsumitur, nisi probetur.*
14 *Actio personalis non sequitur fundum, & num. 19.*
15 *Filij succedunt patri pro virili.*
16 *Creditor anterior cum hypotheca præfertur alijs creditoribus posteriorem hypothecam habentibus.*
17 *Hypotheca probatur per scripturam, & per testes, loquendo de expressa.*
18 *Creditor qui de actuali numeratione probat suum creditum, præfertur creditori anteriori, qui probat de confessione, & quomodo.*
20 *Lex si non distinguit, nec nos distinguere debemus.*
21 *Melioramentorum expensæ debentur, & præferuntur omnibus creditoribus.*
22 *Retentio datur pro expensis melioramentorum.*
24 *Mutuans pecuniam expresse ad rem certam emendam, habet priuilegium exigendi.*
25 *Colonus non habet possessionem.*
26 *Fundus sterilis, & patrimonialis potest occupari, & reduci ad culturam a quocunque, saluo Canone directo domino debendo.*
27 *Colonus deserens fundum sterilem, & incultum per triennium, potest a quocunque alio colono occupari pro cultura.*

AD factum mihi videtur dicendum quòd ista Magnifica Iulia de Melfio, bona sibi in dotem promissa, & consignata, debet vsque ad Magnifici Ioannis Taloreii creditoris patris dictæ Magnificæ Iuliæ satisfactionem restituere, cum clarum sit, patrem non deducto prius a bonis ipsius ære alieno, † filiam dotare non debere, l. ait Prætor. §. si cum mulier, & l. fi. §. si a socero, ff. quæ in fraudē credit. Sed perpensius factum intuendo, contrarium de iure dicendū videtur, & Primò, non est dubium, dictam Magnificam Iuliam in vinea, & domo in dotem datis, per pactum, & conuentionem, vt ex In-
2 strumento dotali est videre, expressam † habere hypothecam, & omnibus creditoribus etiam expressam anteriorem hypothecam habentibus anteferri, l. assiduis, C. qui pot. in pign. habeant. §. fuerat, Insti. de action. l. 2. §. vlt. ff. de priuil. cred. l. vbi, C. de iure dot. §. aliud, in Authē. de æqual. dot. §. quia enim, in Auth. de priuil dot. Et quatenus istam
3 expressam non haberet, tacita a lege † in dotium fauorem inducta, vtique sibi non deficeret, l. vnica, §. & vt plenius, C. de rei vxor. actione, d. § fuerat, Instit. de action. & not. Bald. Nouell. in tract. de dot. par. 6. priuil. 7 Neguſ. in tractat. de pignor. & hypoth. in 4. membro, 2. par. num. 25. & per eam creditori non habenti hypothecam aliquam, prę fertur, l. creditor qui prior, §. si primus, vbi per Bar. ff. qui pot. in pign. habeant. & non solum non habenti hypothecam, sed etiam similem tacitam habenti anteriorem præfertur, per d. l. assiduis, & not. Neguſ. in supra citato loco, nu. 94. & in 2. membro, 5. par. nume. 16. Et sic per hypothecam, quam ipsa Magnifica Iulia in dictis domo, & vinea habet, præferenda venit ipsi Magnifico Ioanni creditori nullam hypothecam habenti, vt inferius dicetur. Nec prædictis obstat, quod pro parte Magnifici Ioannis dicebatur: prædicta iura loqui, & locum habere in bonis mariti, non autem patris dotem promittentis, & ære a-
4 lieno grauati. Nam † hoc priuilegium in dotis fauorem a d. §. & vt plenius inductum, habet locum in omnibus, per verba generalia ibi posita, ibi, damus ex vtroque latere hypothecam, siue ex parte mariti pro restitutione dotis, siue ex parte mulieris pro ipsa dote præstanda, vel rebus dotalibus, &c. & not. Bal. Nouell. in d. tract. de dot. in 6. par. in 7. priuil. & Neguſ. in d. tracta. de pignor & hypoth. in 4. membro, 2. part. num. 25. in princ. ampliat. Nec est verum, quod pro parte dicti Magnifici Ioannis Creditoris dicitur, ipsum in bonis patris dictę Magnificæ Iuliæ habere anteriorem hypothecam, & ideo debere præferri, & hoc virtute obligationis, in actis principalis Curiæ ad fauorem ipsius creditoris scriptæ: Nam si fuit talis obligatio scripta, proba-
5 tur, quòd non † fuit stipulata, & robur non habuit, & sic est nulla, vt per Dec. in cons. 97. num. 3. Gomez. in comment. ad ll. Taur. in l. 3. nu. 107. Georg. de Tort. in cons. 124. nu. 2. in fi. verſ. quando agitur in primo

mo tom.consil.diuers.ad caus.vltim.volunt. Soci.iu.in consi.189.nu. 94.vol.2.Alex.in l.sciendum,nu.38.ff.de verb.obligat. & Menoch.in
6 tract.de arbitr.iudic.cas.144.nu.9. Vnde † cum hypotheca sit obligationi accessoria,sine qua esse non potest,& obligatio iam dicta est nulla,nulla quoque erit ipsa hypotheca, l.res hypothecæ dari, ff.de pign. not.Aret.in l.de quæstione,num.4.C.de pact.Petr.de Anchar.Regin. in quæst.57.num.10.lib.3.Barbat.in cons.22.num.15. vers.ex quo infero,volum.4.Soci.Iu.in cons.55.in fi.vol.4.Tiraqu.in tract.de Legib. Connub.in glo.5.num.110.& in tract.de constit.in 3.par.in 7.limitationum.25.& Borgn.Caualcan.in Decis.2.nume.43.in 2.tom.Qua prætensa hypotheca sublata, dico ipsum Magnif. Ioannem non habere
7 nisi personalem actionem ratione sui anterioris crediti,vt in textu l. quamuis,la terza, C.de pignor.& hypoth. & in l.cum tibi, C.qui pot.
8 in pign.habeant,& sic bona debitoris † non habet obligata,& per consequens ipsam Magnificam Iuliam conuenire, & molestare pro dictis vinea,& domo in dotem datis non potest,per text.in l.2.C.de reuoc.his quæ in fraud.credit.vbi per omnes Doctores. Nec pariter est verum,quod pro parte eiusdem Magnifici Ioannis dicitur,domum, & vineam antedictas in fraudem ipsius fuisse ipsi Magnif. Iuliæ da-
9 tas, nam † fraudis causa non videtur alienare, qui est ad alienandum necessitate impulsus,l.alienationes,ff.famil.hercisc.& per Angel.in l. si quis post hac,C.de bon.proscript.& Natta,in cons.212.num.5. Sed
10 pater necessitatur † filiã dotare.l.qui liberos,ff.de ritu nupt.ergo &c.
11 Nec dici potest, quòd dum † debitor sciebat, sua bona ipsi creditori non sufficere, quicquid in dotem filiæ dedit in fraudem dedisse videtur,vt per Pau.de Cast.in d.l.2. C.de reuoc. his quæ in fraud.credit.& per consequens potuit ipsam Magnificam Iuliam conuenire. Nam responderetur, quòd dictus Pater dictæ Magnificæ Iuliæ debitor, multa alia bona habebat,& diues erat,vt satis ex corde eructarunt te-
12 stes,ab ipso Magnifico Ioanne producti,quorum† dicto ab ipso Magnifico producente est standum,l.si quis testibus, C.de testib.Rom.in cons.104.in fi.Crauet.in cons.201.num.7.volum.2. Soci.iu. in cõs.69. num.12.volu.1.Paris.in cons.50.num.60.volu 1.Ias.in Rub.de iureiur. nu 9.in 6.limit. unde si alia bona habebat quondam Iacobus Melfius debitor,de quibus poterat ipse creditor se satisfieri facere, agat cõtra possessores illorum bonorum,& sic cessat præsumptio fraudis. Quæ
13 † numquam præsumitur,nisi probetur,cum sit quid facti, ut per Menoch.in 4.lib.præsumpt.in præsumpt 82.nume.10.& in 5.lib.in præsumpt.3.& in 6.lib.in præsumpt.78. num.3. sed in actis non fuit probata aliqua fraus, immò contrarium, ut supra ergo, &c. Ex quibus omnibus elicitur indubitata conclusio,quòd ipsa Magnifica Iulia tãquàm hypothecam pro dote habens in dictis domo & uinea, mole-

stari

ſtari non poterat ab ipſo Magnifico Ioanne, † qui memor eſſe debe-bat ſcriptorum a Doctoribus in l. 1. § ſi hæres, ff. ad Trebel. vbi vnanimiter teſtantur, quòd ſi creditor aliquem habet obligatum, quia ei centum mutuauit, & bona debitoris tacitè, vel expreſsè obligata nõ habet, q̃ contra tertium, ad quem bona debitoris tranſierũt, non poteſt aliquid opponere, & eum conuenire, cum tãtum perſonalem actionem habet, quæ fundum non ſequitur, vt dicam infra, nume. 9.

Satis probatum extitit pro parte Magnifici, & Reuerendi Domini Petri Meltij patrui dictæ Magnificæ Iuliæ, Domum prædictam fuiſſe in bonis, & de bonis parentum ipſius Domini Petri, & dicti quondam Iacobi patris dictæ Magnificæ Iuliæ vnde ipſis parẽtibus defun

15 ctis, † quilibet iſtorum pro virili portione in ea ſucceſſit, per text. in §. 1. in Auth. De hæred. ab inteſt. venient. & per Auth. In ſucceſſione, C. de ſuis, & legit. & ſic mentionatæ domus medietas ſpectat ad ipsũ Dominum Petrum. Alteram medietatem, & ſic vineam, ipſe quondam Iacobus, cum mutuo ducatos ducentos accepit a dicto Domino Petro, hypothecauit expreſsè ipſi Domino Petro, vt ex apocha in actis præſentata, & a teſtibus recognita apparet, ob quam expreſſam

16 hypothecam † præfertur ipſi Magnifico Ioanni, l. eos qui, C. qui pot. in pignore habeãt. l. creditor qui prior, §. ſi primus, vbi Bart. ff. eo. tit. Bald. in l. pro debito, C. de bon. auth. iud. poſſid. & Neguſ. in d. tract. de pignor. & hypoth. in 2. membro, 5. par. num. 2. Et quatenus ipſe Magnificus Ioannes haberet, prout non habet, hypothecam, illa eſſet poſterior, vt ex apocha, & obligatione apparet, & ſic adhuc Dominus Petrus præferretur, l. quoties vtriuſque, ff. de reg. iur. l. qui balneum, in princ. & l. potior, in prin. ff. qui pot. in pignor. habeant. & c. qui prior, de reg. iur. in 6. Nec obſtat, quod dicitur pro parte dicti Magnifici Ioannis, Hypothecam Domini Petri non probari per inſtrumentum publicum, & propterea ipſi Magnifici Ioanni non officere. Nam ſatis

17 † eſt fuiſſe probatam per ſcripturam priuatam, & a teſtibus recognitam, & ſic idem robur habentem, ac ſi publicum fuiſſet inſtrumentum, l. ſcripturas, C. qui pot. in pign. hab. & ſine ſcriptura ſolum per teſtes probatur hypotheca expreſſa, l. contrahitur, & ibi Bart. ff. de pignor. quod ſecus eſſet in tacita hypotheca, quæ non probatur per teſtes, vt per Bal. in l. conuenticulam, in fi. C. de epiſc. & cleric. Nec obſtat, quod dicebatur pro parte dicti Magnifici Ioannis, debere ipſum

18 præferri Domino Petro, † cum de ſuo credito conſtat de actuali numeratione, & de credito ipſius Domini Petri conſtat tantum ex confeſſione, per ea quę not. Catell. Cotta. in ſuis memor. in verb. creditor prior. & Vrſill. in addit. ad Afflict. in Deciſ. 402. in fi. & Ripa, in l. priuilegia, num. 23. in 2. Fallent. ff. de priuil. credit. Nam reſpondeo, dictas doctrinas veras eſſe, ſed locum habere, quãdo creditores ſunt in pari

titulo, & actione, quod videtur annuere Gotta. dum præsupponit ambos creditores instrumenta habere, ex quibus resultare potest actio personalis, & actio hypothecaria, & sic ipsorum creditorum, vel ambo personalem actionem, vel ambo hypothecariam habebant, & sic concurrunt cum sint in pari actione, sed quando non sunt in pari actione, & titulo, sed in diuersis, tunc secus, & non concurrunt, vt no. Bart. & Salicet. in l. 2. C. qui pot. in pign. habeant. & Neguf. in d. tracta. in 2. membro, 3. part. nu. 10. vers. similiter quando aliqui, & Vincent. de Franch. in Decis. 82. nu. 3. in prima par. In casu nostro, primus Creditor dicti quondam Iacobi est Dominus Petrus, qui habet hypothecam expressam, & hypothecariam actionem intentat. Secundus Cre-
19 ditor est Magnificus Ioannes, † qui non habet nisi personalem actionem, quæ non sequitur aliquam rem, sed tãtum debitoris personam afficit, l. fi. §. fi. ff. de contrahen. emptio. l. 1. §. si hæres, ff. ad Trebell. not. Ruin in cons. 184. num. 5. volum. 1. Soci. iu. in consil. 35. in fi. volum. 4. & Tiber. Decia. in consi. 48. num. 17. vol. 1. & in consi. 31. num. 164. eo. volu. & sic isti duo Creditores sunt in diuersis actionibus, & non concurrunt, & sic in contrarium allegata locum non habent. Similiter, iura quæ pro hypotheca prælationem afferunt creditoribus, non distinguunt si hypotheca debeat esse in obligatione debiti confessiona-
20 ti, vel de actuali numeratione, vnde cum † lex nõ distinguat, nec nos distinguere debemus, l. de pretio. ff. de public. in rem action. l. 3. §. si liber homo. ff. de cond. causa data, & l. 3. in fi ff. de offic. præsid. & sic sufficit quòd hypothecam habeat creditor. Et cum ipse D. Petrus impẽdit (vt probatum est) ducatos triginta, & meliorauit dictam domum
21 in reficiendo, seu de nouo parietem construendo, eidem † melioramentorum expensæ debentur, per text. & ibi not. gloss. cum qua alij Doctor. transeunt, in l. in fundo, ff. de rei vend. & not. Abb. in c. ad nostram, in 3. not. de rebus eccles. non alien. & in ca. 1. num. 4. de restit. in integr. & in cap. quod quibusdam, nu. 9. de fideiuss. & Felin. in ca. cum causa, col. penult. nume. 28. vers. sumptus, de re ind. ob quas melioramentorum expensas præfertur pro ista quantitate omnibus creditoribus anterioribus expressam hypothecam habentibus, quatenus essent tales creditores in dicta re meliorata, per l. interdum, & ibi Bar. ff. qui pot. in pignore habeant. & not. Neguf. in d. tract. de pignor. in 2.
22 membro, 5. par. nu. 15. in prima Fallent. pro † quibus expensis datur rei retentio, si impẽdens reperitur in possessione rei melioratæ, l. Paulus, ff. de doli except. l. si in area, ff. de cond. indeb. & l. qua ratione, §. literæ, ff. de acquir. rer. domin. not. Bart. in l. si non sortem, §. si centum, ff. de cond. indebiti, idem Bart. & Salice. in l. si non inducta, C. in quib. caus. pign. tacit. cõtrah. & idem Salic. in l. fi. C. comm. Probatur quoq; per vnum testem, videlicet Magnificum Ioannem Fęlicem Castigliã

Ciuitatis

Ciuitatis Teani,incolam verò terrę Hostiliani.Domum aliam a Magnifico Iacobo emptam,& pariter in actis deductam, fuisse emptam de propria pecunia Domini Petri mutuata ipsi Iacobo ad emendum
23 dictam domum expresse, qui testis quamuis † vnicus, plenè contra ipsum Magnificum Ioannem probat,tamquam ab eo in iudicio productus ad testimonium ferendum,vt per Soc.iu.in cons.69. num.14. vol.1.Gabriel.Roma.in 1.lib.commun.conclus.tit.de testib.conclus.
24 1.num.31. in † qua domo empta ipse Dominus Petrus priuilegium exigendi habet,& sic in ea pręfertur ipsi Magnifico Ioanni,l.creditor qui ob,ff.si cert.pet.l.si ventri,§.1.& l.qui in nauem,ff.de priuil.credit. & Bart.& Salic.in l.interdum,ff.qui pot.in pign.habeant. ille,in nu.5. hic autem,in nu.3.& Tiber.Decia.in consi.50.vol.3. & Ioseph.Ludou. in Decis.Perus.45.nume.19. in prima parte. Circa verò terras in ipso iudicio deductas,dicitur satis probatum fuisse, dictas terras, quõdam Iacobum vti colonum coluisse,Principali Curiæ,& Matrici Ecclesię
25 solitum Canonem dando,& † sic tamquam colonus illas non possidebat,l.nõ solum,§.quod vulgo,vers.cum ergo,ff.de vsucap.l.1.& ibi gloss.C.commu.de vsucap.& l.male agitur,C.de prescript.30.vel 40. annorum ;& sic cum non erant dictæ terræ in posse dicti quondam Iacobi,in eis aliqua actio prætendi nõ potest per ipsum Magnificum Ioannem .
26 Et si diceretur , † quòd dictus Magnificus quondam Iacobus dictas terras vti ex paterna successione habitas, retinebat, & de eis vti de alijs bonis suis disponere poterat, per text. in l.quicunque desertum,C.de omn.agro deser.lib.11.cum dictas terras patrimoniales colebat,quod facere potuit, per d.l.quicunque desertum, & per consequens in eis ius habet ipse Magnificus Ioannes Creditor, saluo canone directis dominis debendo: dicitur hoc non obstare, cum in contrarium adducta locum haberent, quando ipse quõdam Iacobus nõ deseruisset dictas terras incultas vltra triennium,sed satis fuit proba-
27 tum illas deseruisse vltra quàm per triennium , † & sic poterant postea a quocunq; alio colono occupari,& coli impunè;vt antiqui moris est in hac terra Hostiliani,qui mos cum non sit contra ius,seruandus est,l.minime,& l.de quibus,ff.de legib.Clemen.dudum,§.verum, & ibi Cardin.de sepult.c.licet ex suscepto,de foro compet. immo talis cõsuetudo a iure munitur,videlicet a l.qui agros, C.de omni agro desert.lib.11. in qua disponitur, quod quilibet agrum sterilem, & tributarium propria auctoritate inuadere potest, & qui eum deseruir, transacto biennio recuperare non potest, & not. Borgn. Caualc. in Decis.43.num.59.in 1.tomo ; sed quia probatur quondam Iacobum per plures annos, & vltra triennium, vt dixi, deseruisse dictas terras, merito occupatæ, & cultæ fuerunt ab ipso Domino Petro, qui si pa-

si pariter a cultura earum per triennium destiterit, potest a quocunque eis priuari, & sic in eis nullam habet actionem Magnificus Ioannes, prout in alijs non habet.

Claudius Tutius V. I. D.

S V M M A R I V M.

1 *Tutor legitimus si adest, non datur datiuus.*
2 *Tutorem habenti, non datur alius.*
3 *Tutor legitimus quis dicatur.*
4 *Auus maternus an præferatur patruo in tutela nepotis.*
5 *Tutela defertur secundum naturam successionum.*
6 *Commodum qui sentit, sentire debet & incommodum.*
7 *Auus maternus excludit patruum a successione nepotis.*
8 *Tutor datiuus debet esse eiusdem domicilij, & iurisdictionis pupilli, & iudicis dantis.*
9 *Tutor legitimus potest esse de alieno territorio.*

CVM satis doctè iura vtriusq; partis in præsenti causa per earum Dominos Aduocatos deducta fuerint, & ita, quòd nihil superaddi possit, propterea ipse insistam tantum circa infrascripta, quæ necessaria videntur pro instructione Domini Iudicis in
1 delatione tutoris, & dico, quòd vbi legitimi † extant tutores, clarissimi iuris est, datiuę tutelæ locum non esse, & si datur, nullius momēti, nulliusq; roboris esse probatur, ex tex. in l. si tutor, in princ. ff. de tutel. & ration. distrah. l. si sororis, C. qui dar. tut. poss. not. Gomez. in comment. ad ll. Tauri, in l. 14. num. 12. & Ias. in cons. 149. volu. 2. & ratio est:
2 quia legitima tutela datur ipso iure, & ideo † habenti tutorem, non datur alius tutor, facit l. tutor si petitus, & l. Seiæ, ff. de tutor. & cur. dat. ab his. facit l. legitimos, ff. de legit. tutor. & ideo tit. de legit. tutela, prefertur titulo de Attiliano tutore. Sed filię quondam Nicolai Antonij de Rabo terræ Sancti Archangeli, possunt habere legitimos tu-
3 tores, cum Auum maternum, patruum, & alios habeant, qui sunt † legitimi tutores, vt per Borgn. Caualc. in tract. de tutor. & cura. in prin. num. 1. & Vincent. Manzin. in tract. de tutel. in 2. quæst. 3. q. prin. ergo non est a Domino Iudice tractandum de datiua tutela, sed tantum de legitima. Stat tamē dubium, cui, Auo materno, videlicet Notario Francisco de Rinaldo terræ Craci, an Angelo Arino patruo dictarū
4 filiarum, qui est terræ Sancti Archangeli, & decisio † pendet ex text. in l. 1. in princ. ff. de legit. tutor. & l. 2. C. de legit. tutel. vbi habetur, illū legitimum dici tutorem, qui de iure ad hæreditatem vocatur, siue sit
5 de agnat. siue de cognatis, quia † tutela defertur secundum naturam successio-

succeſſionum, l. quo tutela, & ibi Cagnol. omnino videndus, ff. de reg. iur. & Oliuer. textor. in tract. de ſucceſſ. ab inteſta. in fi. in verſ. tertium propter quod, nu. 1. fol. 652. col. 2. & Iaſ. in d. conſi. 149. volu. 2. & cum
6 ratione: nam † qui ſentit commodum, debet etiam ſentire & incōmodum. Inſtit. de legit. patron. tutela, §. vnico, & l. ſecundum naturā,
7 ff. de reg. iur. Modo Auus † maternus excludit patruum a ſucceſſione dictarum filiarum, per tex. in Auth. De hæred. ab inteſt. venient. §. conſequens, & Auth. Defuncto, C. ad Tertull. ergo & a tutela ipſum patruum excludit, per ſupradicta iura, & per ea quæ no. Plot. in tract. de in lit. iur. §. 9. num. 11. Non obſtat quod dicitur, dictum Notarium
8 Franciſcum Auum maternum, † cum ſit alterius iuriſdictionis, & domicilij, non poſſe eſſe tutorem, per tex. in l. neque, C. qui dari tut. poſſ. nam iſte tex. loquitur, & locum habet in tutore datiuo, non autem in
9 legitimo, † qui poteſt eſſe de alieno territorio, & iuriſdictione, vt per Franc. Marc. in Deciſ. Delphin. q. 25 in prima parte, & Alex. in conſ. 161. nu 7. vol. 5. Ex quibus intrepidè videtur concludendum, dictum Auum maternum præferri in ipſa tutela Angelo Arino patruo.

Claudius Tutius V. J. D.

SVMMARIVM.

1 *Duo teſtes plenè probant.*
2 *Cuſtodi animalium non ſufficit probare mortem, niſi probauerit non interueniſſe culpam.*
3 *Cuſtos animalium, quando teneatur ad emendam animalium mortuorum.*
4 *Fideiuſſor ſi renunciauit beneficio legum, tenetur non facta excuſſione cum principali.*
5 *Fideiuſſor tenetur, quando notorium eſt, principalem non eſſe ſoluendo.*
6 *Aetas illo probanda, qui eam allegat.*
7 *Aetas probatur ex aſpectu per Judicem.*
8 *Jmpugnandum ſi quod erat, ſi non impugnatur, remanet firmum.*

CONCLVSIVE loquendo in caſu mihi propoſito, rem difficultatem habere probabilem non puto, quin Virtutius de Montagna ad iuuenci emendam, Vito Corſo cōdemnari non debeat: dum Leonem de Sarconi in eius cuſtodia iuuencum dicti Viti habuiſſe, ac illum ad arandum duxiſſe, ſatis, & per quatuor
1 teſtes probatum extitit, dum duo † teſtes ad plenam probationem faciendam, ſufficiebant, l. vbi numerus, ff. de teſtib. c. omni, extra, eo. tit. glo. in l. teſtium, C. eo. tit. c. nouit, de iud. ca. cum eſſes, & cap. relatum, el primo, de teſtam. Pau. de Caſt. in cōſ. 380. vol. 1. & Nuntius Tartagl. in ſua Margar. Fiſci, cap. 10. in l. limita. 3. ampliat. Hinc ipſius Leonis

erat,

2 erat, † non solum deducere, & mortem dicti iuuenci probare, sed illi mortem sine ipsius Leonis culpa, siue defectu euenisse, vt in gloss. ab omnibus commendata, in l. cum ita legatur, §. species, ff. de lega. 2. notatur, vbi per Bal. & Paul. de Cast. Alex. in cons. 158. nu. 3. vol. 2. quod cons. est frequens in ore omnium. Ias. Dec. & alij, in l. si pascenda, ille, in num. 4. hic, in nu. 19. C. de pact. Boer. in Decis. 216. Gomes. in tract. var. resolut. tom. 2. cap. 3. num. 22. Ripa, in l. quod te, nume. 9. ff. si cert. petat. Io. Crot. in tractat. de testib. in vltima parte, nume. 402. Cassan. in consuet. Burgund. in 4. rubr. §. 23. nume. 56. & Ias. in d. l. quod te, nu. 11. ff. si cert. petat. Et quamuis talia extrema in sua quarta exceptione deduxit, tamen probare non valuit. Et sic ipsius Leonis culpa,
3 † tum a iure præsumpta, tum per testes probata, mortuum fuisse iuuencum, est dicendum: & propterea ad illius iuuenci emendam tenetur, per text. in l. si vt certo, §. sed interdum, ff. commod. Petr. de Bellapert. in quæst. 420. Abb. in cap. vnico, de commod. gloss. & Doctor. in l. si quis fundum, §. Celsus, & in l. si merces, §. qui columnam, ff. locat. Facit text. in l. contractus, ff. de regul. iur. §. vltimo, Institut. quib. mod. contrah. obligat. Pro quo Leone, cum fideiussit de iudicato soluendo ipse Virtutius, renunciando beneficio contento in Authen. Præsente, C. de fideiuss. & in Authent. De fideiuss. in princip.
4 poterit ipse Virtutius, nulla excussione facta cum principali, conueniri ad emendam iuuenci, & ad totum, ad quod ipse Leo fuerit condemnatus, vt per Doctor. in dictis Auth. & per Specul. in titul. de renunc. & conclus. §. 1. versic. viso de beneficio, nume. 16. & Hippol. de Marsil. in tracta. de fideiuss. nume. 7. in fine. Immò si talibus beneficijs
5 non fuisset renunciatum ab ipso Virtutio, † cum sit notorium bona Leonis non extare, ipsumque non esse soluendo, facta condemnatione contra Leonem, poterit ipse fideiussor, nulla excussione facta cum principali, conueniri, & cogi ad soluendum, vt per gloss. singularem in l. decem, in vltima glossa, ff. de verb. oblig. & idem firmat Bartol. in l. fina. in princip. ff. si cert. petat. gloss. & Doctor. in l. nisi hoc actum, ff. de pact. Angel. in l. exitus controuersiæ, ff. de acquirenda possessione, & in Auth. Hoc si debitor, C. de pignor. num. 4. Bald. in consil. 25. num. 3. & consil. 198. nume. 9. volum. 1. Aretin. in consi. 127. num. 2. & 3. Felin. in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, vers. quarto adduco, num. 86. de constit. Ias. in l. 2. nu. 20. ff. solut. matr. & Hippol. de Marsil. in d. tract. de fideiuss. num. 10.

Non obstat, quod in medium affertur a Domino consulente ex aduerso, in quo se fundat (vt ex processu mihi allato vidi) videlicet Angelum de Gariolo testem a Viro inductum, esse minorem, & ideo fidem non facere, cum in actis de talis minoris ætatis probatione verbum nullum, quæ † minor ætas erat ab ipso Leone probanda, cū eam
6

L ipse

ipse allegat, vt per Socin. iun. in cons. 82. nume. 12. lib. 2. Natta in cons. 249. nu. 1. & cons. 395. nu. 6. lib. 2. Sfort. Odd. in tract. de rest. in integr. quæst. 37. art. 1. Ioseph. Ludou. in Decis. Perus. 56. in 1. parte. Imola, in cons. 23. nume. 2. Borgn. in tracta. de tut. & curat. nume. 293. Ducn. in reg. 258. in princ. & Viu. in 1. lib. com. opin. in opin. 256.

Nec pariter obstat, quod dicitur ab eodem Domino Causæ Patrono ex aduerso, quòd de ætate patefactum fuit olim Domino Guber-
7 natori per ocularem inspectionem. Nam † quamuis ætas probari potest a Iudice per aspectum, vt per Bartol. in l. minor viginti annis adito, nume. 1. ff. de minor. Bald. & Salic. in l. si minorem, C. de in integrum restitut minor. Specul. in titul. de actor. nume. 6. Menoch. in tracta. de arbitr. iudic lib. 2. casu 117. Natta in consi. 269. nume. 5. lib. 2. Sfort. Odd. in d. tracta de restitut. in integr. quæst. 37. articu. 13. nume. 93. & Grammat. in Decis. 48. nume. 18.

Attamen in actis de tali aspectus cognitione verbum nullum: & si olim Gubernator per ocularem inspectionem cognouit ipsum testem, vt Dominus Aduocatus ex aduerso dicit, iste qui iudicaturus
8 est, non cognouit, & propterea † ad impugnandum testimonium dicti Angeli debebat ætatem allegare, & probare in actis, quod cum non fecit, illud impugnandum remanet firmum. Faciunt dicta per Cyn. in l. cum te, C. de probat. Luc. de Penna, in l. 1. C. de fide instrum. & iuræ hastæ fiscal. lib. 10. Alciat. in tracta. de præsump. in secunda regula, præsumpt. 14. num. 2. & 3. Ioan. Andr. in cap. infamibus, de reg. iur. in sexto, & Menoch. in 2. lib. de præsumpt. in præsumpt. 50. nu. 30. ver. tertius est casus; & ita iuris esse teneo, saluo consilio rectius sentientis, cui me submitto. *Claudius Tutius V. I. D.*

SVMMARIVM.

1 *Breuitas commendatur.*
2 *Clerici vendentes bona, quæ ipsis superfunt ex patrimonio, non dicuntur negociatores.*
3 *Negociatores qui dicantur.*
4 *Negociatio quæ sit quæ clericis interdicitur.*

ANDREAS Siculus, qui tempestate sua inter celeberrimos Iurisconsultos floruit, consultationem quandam oblatam aggrediens, asserit, initio se ad veritatem planè scripturum, ne more improborum causidicorum iurgia vendere videretur, quod imitatione equidem dignum duco: modo hoc castigatius fiat; & quia
1 † breuitas non obscura multum commẽdari solet, l. ampliorem, §. 1. C. de appell. l. fi. C. de precib. Imper. offer. idcirco ad propositam quæ-
2 stionem breuiter respondeo. Clericos † qui animalia, vineas, & oliuas

de pa-

de patrimonio tenent, vēdendo vinum, & oleum, quod eis in anno supereſt, vaccas inutiles, oues ſenes, veruеces, lanam, & caſeum, minimè negotiari, negotiatoresq; non eſſe cenſendos, no. Abb. in conſi. 6. vol. 1. Dec. in ca. Eccleſia S. Mariæ, in fi. de Conſtit. Remig. de Gond. in tract. de ſubſid charitat. in rubr. an Eccleſ. & cleric. in q an cler. prim. tonſ. gaud. verſ. item negociatores. Crauet. in conſ. 163. nu. 3. vol. 1. & in conſ. 549. nu. 9. vol. 3. Roland. a Valle, in conſ. 71. n. 12. vol. 4. Natta. in conſ. 139. nume. 2. vol. 1. Aemil. Mar. Manoleſ. in addit. ad Repert. Bertach. in verbo, negociatio, & faciunt not. per Imo. in c fi. num. 13. de vit. & honeſt. cler. Candelab. aur. in explanat. Bullæ in Cœna Dñi, in 5. caſu, nu. 40. in 2. par. fol. 43. & Conrad. in tracta. de contrāct. in 3.
3 tract. q. 52. Nam † negotiatores illi propriè dicuntur, qui rem emunt, & non mutata forma ipſius rei, lucri cauſa vendunt, vt no. in cap. eijciens, diſtin. 88. & hæc † negociatio eſt clericis interdicta, vt per Bero.
4 in conſ. 168. nu. 8. & 9. volu. 1. Cardin. in Clement. præſenti, in 3. not. de cenſ. Feder. de Sen. in conſ. 207. num. 2. Imo. in d. c. fi num. 11. de vit. & honeſt. cler. & Iaſ. in l. cętera, §. ſed, & ſi quis ad opus, nu. 15. ff. de leg. 1. Ex quibus concludo; minimè inquiri poſſe contra Clericos, bona quæ ex bonis patrimonialibus ſuperant, vendentes ſub colore de illicita negociatione. *Claudius Tutius V. I. D.*

SVMMARIVM.

1 *Teſtes de vniuerſitate in cauſa ardua, & magna non ſunt idonei teſtes, & nu. 8.*
2 *Homines vniuerſitatis conſpirantes contra dominũ, vt dominio priuetur, repelluntur a teſtimonio contra Dominum, & num. 10.*
3 *Teſtes vniuerſitatis in cauſa criminali non ſunt idonei teſtes, & nu. 12.*
4 *Teſtes vniuerſitatis quando non repellantur a teſtimonio.*
5 *Teſtes vniuerſitatis in quibus caſibus a teſtimonio repellantur.*
6 *Teſtis, & pars quis eſſe non poteſt.*
7 *Teſtis non repellitur a teſtimonio, quando in conſequentiam ſibi commodum, vel intereſſe euenit.*
9 *Teſtis amicus an repellatur a teſtimonio.*
11 *Vniuerſitas accuſat per Sindicum.*
13 *Iudicandum non eſt exemplis.*
14 *Teſtes vniuerſitatis an teſtificentur in ſubſidium, quando alij actu, vel habitu interuenire non potuerunt.*

DVBIVM, de quo ad præſens quæritur, eſt, nunquid ciues debeant in teſtes recipi, & examinari in fauorem vniuerſitatis per Dominum Commiſſarium? Et vt res magis apertè procedat, faciam duo principalia capita. Primum erit, an in caſu de

quo agitur, debeant testes ipsius vniuersitatis pro ipsa vniuersitate recipi, & examinari indistinctè. Secundum caput erit, an saltem in subsidium, super rebus gestis in ipsa vniuersitate, in quibus alij testes actu, vel habitu interuenire non potuerunt, recipi debeant.

Deuenio ad primum, & videtur prima facie dicendum quòd non,
1 † per doctrinam Baldi. in ca. cum nuncius, de testib. vbi inquit, quod quando tractatur de causa status, vel de aliqua ardua causa vniuersitatis propter affectionem, quam præsumuntur habere ad causam, repelluntur, sed hic videtur tractari de statu vniuersitatis, ergo videtur dicendum homines dictæ terræ non admitti.
2 Secundò videtur obstare † id, quod dicit Paris in tract. Sindicat. in verbo, testis, cap. 3. incip. Vniuersitas petit, vbi inquit, quòd quando homines vniuersitatis conspirant, & insurgunt contra Dominum, & petunt illum priuari dominio, tunc homines ipsius vniuersitatis tanquam conspirantes repelluntur a ferendo pro ipsa vniuersitate testimonium.
3 Tertiò videtur obstare † illud quod dicit Feli. in c. insuper, nu. 4. de testib. in 3. fallent. vbi inquit, quod homines vniuersitatis in causa criminali non sunt idonei testes, & idem dicit in causa status, ciuili magna siue ardua, nu. 5. in 4. fallen. sed hic videtur tractari de causa criminali, cum petatur dictum Dominum Baronem priuari dominio terræ, ex quo exegit iuramentum fidelitatis absque literis Regijs, quo casu venit priuandus per Const. Regni. Comite, vel Barone, vbi And. de Iser. & Afflict. vel saltem quando cessaret criminalitas, negari non potest, quin non sit causa ardua ciuilis, & sic homines dictæ terræ a ferendo testimonio repelli debent.

Quartò, istud videtur toties decisum per tot Decreta, quæ fuerunt in Actis deducta per ipsum Dominum Baronem, in quibus non solum laici, sed clerici ipsius vniuersitatis a ferendo testimonio fuerunt expulsi. Hæc sunt quæ ex aduerso adduci possunt, & in quibus dictus Dominus Baro facit fundamentum, vt mihi vestrarum Dominationum literæ significant. Quibus non obstantibus, contrariam sententiam de iure puto veriorem, & quòd in præsenti causa homines ipsius vniuersitatis ad testimonium ferendum pro ea admitti debent,
4 subscriptis rationibus, & causis: & Primò, regula est firma † quòd testes vniuersitatis a ferendo testimonio pro ipsa uniuersitate, cum ipsius causæ tractantur, non repelluntur, ex quo aliud est uniuersitas, & aliud singuli. text. est in l. in tantum, §. uniuersitatis, & ibi gloss. Bartol. Alberic. & Bald. ff. de rerum diuisione, & in l. sed si hac, §. qui manumittitur, & ibi Bartol. & alij not. ff. de in ius uocando, & in §. uniuersitatis, Institutionibus de rerum diuisio. ubi Ioan. Fab. Io. de Plat. Christ. Porc. & Angel. Aret. not. Canon. in ca. tertio loco,

de

de probat.& in c.cum nuncius,& in c.insuper, de testib. Benè verum est,ꝙ Doctor.in hoc communiter dant temperamentum,quòd tunc demum admittuntur testes vniuersitatis pro ea, quando non tractatur de iure singulorum,vt singulorum,vt firmat Bart.& etiam Bal.& Alber.in d.§.vniuersitatis,& Bart.Alex.& alij,in d.§.qui manumittitur,Cyn.& Salic. in l.parentes, C.de testib.Henric.Boic.Abb.& Feli. in d.c.insuper,Ange.Aret.in d.§.vniuersitatis,Dec.in d.c.tertio loco, nume.10.Afflict.in Decis.400.Capic.in Decis.152.Dec.in consil.342. In causa partus,num.2.vol.3.Loffred.in cons.25.num.7.Lanfranc.in Repet.c.Quoniam contra,in verbo,testium depositiones,nume.121. vers.dubitatur an vnus de vniuersitate,de probat.

Est propterea nunc videndum, an in dicta causa tractetur de interesse singulorum, vt singulorum, an verò sit causa vniuersitatis,& quidem reperio Doctor. duobus modis interesse singulorum, vt singulorum, considerare.

5 Primò,† quando tractatur de nemoribus, & pascuis ad quæ quilibet de vniuersitate animalia ad pasculandum, & ligna incidendum mittere potest,& hoc casu homines de vniuersitate non sunt idonei testes pro ea,ita tenet Cyn. quem communiter omnes sequuntur,in d.l.parentes,& not.Doctor.in supra citatis locis, & Bal.in Rubr.ff.de rer.diuis.num.17.Anchar.in d.c.cum nuncius,nu.2. Cępol.in tracta. de seruit.rust.præd.titu de iure pascend.nu.12. Vincent de Franch.in Decis.301.in 2.parte,Capic.in d.Decis.152.Roland.a Valle. in consil. 72.nu.13.vol.2.Imo.in d.c.cum nuncius,nu.2.de testib Alex.in cons. 99.nu.15.vol.5.Ruin.in cons.119.nu.8.vol.4.& in cons.106 num.4.& 14.vol.5.& Paris.in cons.104.nu.135.vol.1.

Secundo modo, quando si non obtineretur in causa, esset necesse imponere collectas, & singuli soluerenr,& sic sentirent homines damnum bursale, vel commodum, tunc homines vniuersitatis repelluntur,ita dixit Bald.in d.l.parentes, in fine, vltra Doctor. in locis præallegatis,& Bertach.in tractat de Episc.in 5.par.4.lib.nume.12.& Afflict.in d.Decis.400 & Bald. in d.cap.tertio loco, & ratio est: quia 6 † essent in eadem causa partes, & testes, quod esse non potest, vt per Bald.in Rubr.ff.de rer.diuis.nu.17. per l.nullus, ff.de testib & l.omnibus,C.eod.tit.Bar.in d.l.in tantum,§.vniuersitatis,num.1.ff.de rerum diuis.Loffred.in cons.25.nu.7.& Hippolyt.de Marsil.in cons.12.nu.4. vol.1.sed neutrum istorum,in casu de quo agitur,contingit: cum siue obtineat vniuersitas,siue succumbat, singuli de vniuersitate nihil consequuntur,vel amittant, ergo testes vniuersitatis pro ipsa debent omnino recipi,& examinari a Domino Commissario ad id per Sacr. Reg.Cons.delegatum.

Nec obstare potest id,quod pars aduersa possit prætendere (vniuer

ſitate ſcilicet obtinente) videlicet, quòd ipſi non recognoſcerent ipſum Baronem in Dominum: Primò, quia hæc conſideratio potius reſpicit affectionem, quam haberent deponentes ad cauſam, quæ affectio non repelleret teſtes a teſtificando, prout inferius dicam; Secundò, quia ſi iſtud eſſet in conſideratione, vt intereſſe, non eſt principaliter in iudicium deductum, ſed potius veniret in conſequentiã.

7 Et † intereſſe ſiue commodum, quod in conſequentiam venit teſtificantis, ipſum a teſtimonio ferendo non repellit, ita not. gloſſ. in d. l. nullus, ff. de teſtibus, & Io. And. in d. c. inſuper, nu. 7. Bal Salic. & Iaſ. in l dictantibus, C de teſtam. Chriſtoph. Port. & Ang. Areti. in §. legatarijs, Inſtit. eo. tit. Alex. in conſ. 78. vol. 1. Ruin in conſ. 106. num. 14. vol. 5. & habetur communiter in locis ſupra allegatis. Præterea, cum petat dicta vniuerſitas ſe admitti ad Regium Demanium, non eſt dubium, ꝙ tunc tractatur de vtilitate publica principaliter, & licet vtilitas priuata veniret in conſequentiam, tamen non repelluntur teſtes, qui etiam ex eorum depoſitione commodum, ſiue vtilitatem, vel damnum ſentirẽt, ita inquit Bal. in l. 1. §. cum aũt, nu. 3. verſ. & eſt argumentum, C. de caduc toll. ſequitur Bertach. in d. tracta. de Epiſc. in loco prçalleg. nu 12. Vnde ex his concluditur, indiſtinctè, homines dictæ vniuerſitatis pro ea ad ferẽdum teſtimonium, & veritatẽ deponendum omnino admitti debere. Reſtat modo ſolum reſpondere ad

8 contraria. Et primo † non obſtat doctrina Bald. in d. c. cum nuncius, quia eius opinio iure non probatur, & contrarium voluit ipſe Bal. in d. Rubr. ff. de rer. diuiſ. num. 17. vbi dicit, quod quando cauſa vniuerſitatis eſſet criminalis, vel multum ardua, quod minus crederetur teſtibus eiuſdem, tanquam teſtibus domeſticis, argum. c. repellantur, de accuſ. quem Pariſ. ſequitur in d. tractat. Sindic. in loco in contrarium allegato, nu. 1. verſ. & dixit Bal. in Rubr. & Feli. in d. c. inſuper, in 4. fallent. in fi. Ex quibus colligitur, ꝙ in cauſa ardua, & magni momenti ipſius vniuerſitatis, illius homines non repelluntur penitus a ferendo teſtimonio pro ea, cuius contrarium dixit Bal. in d. cap. cum nuncius, Hinc dixit Cępol. in ſupra citato loco, ꝙ an ſint repellendi teſtes, qui præſumuntur habere affectionem ad cauſam, relinquitur Iudicis arbitrio. tamen quia ſecundum dictum Bald. in d. c. cum nuncius, de te-

9 ſtib. eſt falſum in ratione ſui. † dum dicit, quod amici repelluntur a ferendo teſtimonio, & allegat l. 3. ff. de teſtib. vbi glo. in verbo, admittẽdus, tenuit contrarium, dicens, ꝙ teſtis amicus non repellitur penitus a ferendo teſtimonio pro amico, ſed non eſt teſtis omnino integer, tenuit Angel. in l. ſciendum, ff. de vſur. Bald. ſibi contrarius in l. eos, vbi Bar. & Salicet. relinquunt Iudicis arbitrio, C. de teſtib. Ripa, in l. admonendi, nu. 177. verſ. multum amicus, ff. de iureiur. Feli. in c. 1. num. 3. de teſtib. Alex. in conſ. 78. num. 3. volu. 1. & in conſ. 90. num. 7. volum. 2.

Præterea,

Præterea, dictum Bal. in d.c. cum nuncius, est contrarium illi, quod dixit in d.l.1.§. cum autem, C. de caduc. tollen. dum ibi dicit, ꝙ vtilitas publica præfertur priuatę, & sic quando tractatur de publica vtilitate, testes etsi habeant vtilitatem in causa, non repelluntur, sed dicat mihi quæso aliquis nomine Baldi, q̄n magis tractatur de publica vtilitate, quando tractatur de reducendo terram in Regium Demaniū, an quando tractatur de aliqua Iurisdictione? vnde ex his vera conclusio resultat, quòd non est verum dictum Baldi, in d. ca. cum nuncius, & sic non obstat primum contrarium.

10 Item non obstat dictum Paridis in loco in secundo† contrario allegato, quia si bene consideratur, potius ibi Paris tenet opinionem ꝑ me in iure firmatam, quàm contrariam: discutiam ergo verba ipsius, dicit enim, & in proposito nostro, vbi tota vniuersitas, vel maior pars congregata insurgeret contra superiorem ipsorum, vel contra officialem, aut gubernatorem, & faceret Sindicos ad deferendum, accusandum, vel denunciandum ipsum superiori, & petēdo ipsum remoueri ab officio, vel administratione, puto ꝙ illi de vniuersitate, qui interfuerunt in talibus, vel qui subscripserunt in Sindicatu, vel supplicatione data superiori ꝯ officialem de malo regimine, & ad priuationem, & punitionem, ꝙ sint suspecti, & nō possunt testificari, per text. in c. repellantur, & inde subdit, nam isti sunt conspiratores contra ipsum officialem: ideo repelluntur a ferendo testimonio contra ipsum & paulo post, item sunt accusatores ipsius officialis; ideo non admittendi, d.c. repellantur, de accus. & d.c. accusatores, 3. quæst. 5. & ipsi tenentur si male egerunt, non tota vniuersitas, l. sicut, ff. quod cuius. vniu. nom. Et deinde dicit ipse Paris, non obstat dictum Specul. quòd in causa criminali vniuersitatis possunt esse testes illi de vniuersitate, quia debet intelligi, quando causa vniuersitatis ageretur per Sindicos, vel per Gubernatores aliàs deputatos, vel per Actorem, aut Pro-
11 curatorem vniuersitatis, quia † vniuersitas per Sindicum accusat, vt per Bal. in l.2. C. qui accus. non poss. & l. reos, C. de accus. & in Constit. Reg. vniuersitas accusata, non autē quando ciues conuenissent, & se congregassent, & conspirassent, quia tunc isti conspirantes nō poterunt esse testes per iura prædicta: præsertim, q̄n pro libertate accusarent eorum superiorem, quia vr̄ tractari de eorum commodo particulari. Hæc sunt formalia verba Paridis de quibus pars aduersa videt̄ magnum facere festum, & ni fallor totum oppositū probant. Vult.n. Paris in toto dicto verborum progressu, ꝙ solum illi repellantur a ferendo testimonio pro ipsa vniuersitate, tā in causa criminali, q̄ ēt libertatis, qui in cōgregatione interuenerunt, vel se subscripserunt in Sindicatu, vel supplicatione Principi oblata, cęteri aūt non, & rō est viua; quia isti sunt loco Actoris, & si deponerēt, essent testes, & pars, ꝯ

iura per eum allegata ; & ꝙ non procedat in alijs, quàm in conſpiratoribus prædictis, patet, dum approbat doctrinam Specul. quinimò loquitur in caſu,qñ ex conſpiratione venirent puniendi conſpiratores,dum dicit,ꝙ ipſi punirentur,& nõ tota vniuerſitas, per iura ibidẽ per eum allegata , nõ aũt in præſenti caſu,vbi nulla pęna veniret imponenda petentibus Demanium:ſed in iſto caſu põt colligi ex dictis per eum,ꝙ etiam conſpiratores poſſunt eſſe teſtes,& ꝙ ita ſint intelligenda verba Paridis,poteſt fundari ex eo, ꝙ ſequitur dicta Specul. & dicta Bal.ſępius allegata,in Rubr.ff de rer.diuiſ.dum inquit,ꝙ minus creditur teſtibus vniuerſitatis in cauſa criminali, vel multum ardua , & ſic non repelluntur penitus, immò hoc caſu licèt duo de vniuerſitate non plenè probarent, plures tñ ſic, per gloſſ.not.in l.3. in verbo, numerus,ff.de teſtib.& no.Dec.in d.c tertio loco,nu.10. in fi.de prob. Bero.in conſil 93.num.1.in fi.volum.3. & Cępol. in d.tract.de ſeruit. ruſtic præd.in d.tit.de iure paſcen.quem ſingulariter in d.materia loquutum fuiſſe dixit Bertach in d.tract.de Epiſco.in citato loco.Facit etiam , quia edictum de teſtib. non eſt prohibitorium,l.1.ff.de teſtib. & omnes admittuntur in teſtes, qui ſpecialiter prohibiti non repeꝛiuntur , vnde cum Paris loquatur de conſpirationibus , & in caſu ſuo ; non eſt trahendus in conſequentiam ad alios caſus , ſecundum Bald.in l.cui relictum, nume.19.in ſexto notab C.de indict.viduitate tollen.& caſibus a lege enumeratis non debet alius ex capite addere ; ita Bald.in l.1.§.in primo,num.11.in fi. C.de cad.toll. cum probationum facultas non ſit anguſtanda,l.quoniam, C.de hæret. Vnde poſtquàm Paris non loquitur,niſi de conſpiratoribus,qui interuenerunt in actibus per eum expreſſis, non poteſt modo tractari de non admittendis hominibus vniuerſitatis in teſtes,cum non cõſtet in promptu, qui ſint conſpiratores,ſed omnes debent recipi,& examinari,& dabitur poſtea Baroni repulſa,& in termino repulſæ poterit probare cõſpiratores qui ſint , & de eorum dictis poſtea nulla habebitur ratio . Cætera pro vniuerſitate dicta probabuntur,& ſic remanet ſublatum ſecundum contrarium. Venio ad tertium,de doctrina Felini in 4.fall. poſita in d.cap.Inſuper,quòd in cauſa de qua agitur,non debeant admitti homines dictæ vniuerſitatis , quia videtur tractari de cauſa
12 criminali : † nam & in cauſa criminali etiam teſtes vniuerſitatis pro ea admittuntur, prout tenuit Specul.in tit.de teſt.§.1.n.22.cũ plurib. ſeq.verſ.ſed nunquid in cauſa vniuerſitatis.Io.And.in c.cum nũcius, nu.4.de teſtib. qñ vniuerſitas eſt magna,ſecus ſi parua ; ſequitur Abb. & Felin.in cap.Inſuper,nume.4.in 3.fall.in 3.not.de teſtib. & Paris in d.tract.Sind.in loco præallegato , & Bertach.in d.tract.de Epiſc.in 5. par.4.lib.q.7.nume.12.Sed hæc eſt vniuerſitas non parua,ſed magna, immò maxima,ergo &c. Et ſic ceſſat ꝯrium factum de fallent.Felin.

Et

Et similiter non obstat dictum Felini in d. 4. fallentia, quia dictum Felini est fundatum super doctrina Baldi, in d. c. cum nuncius, quæ iã fuit rebrobata, & quando procederet, intelligeretur quando Vniuersitas esset parua, non autem magna. vt ipse Felin. in fine dictæ 4. fallendum dicit, & tunc succedit, quod dictum est in præcedenti fallentia, vbi dixerat, quòd secundum illa duo notabilia essent recuperandæ omnes fallentiæ, positæ ad regulam, quòd in causa Vniuersitatis admittuntur testes de Vniuersitate, suadetur hoc ex eo, quia si in causa criminali est illud verum, multo magis debet procedere in causa ciuili, quia de quo minus, ergo & de quo magis, vt in Authent. Multo magis, C. de sacrosanct. eccles. l. fi. & ibi glos. C. qui ætat. lib. 10. l. 3. C. de cond. indeb, cap. cum in cunctis, vbi Abb. Imola, & cæteri Canonistę, de elect. & Nicol. Euerar. in tract. locor. argum. in loco à minori, & sic ex eiusdem Felini doctrina est sublatum tertium contrarium.

Et similiter non obstat quod dixi in contrarium de Decretis aliàs 13 interpositis, tum quia † exemplis non est iudicandum, l. nemo, C. de sent. & interl. om. iud. Borgnin. Caualcan. in Decis. 13. num. 35. tom. 3. & M. Mant. in consi. 23. nu. 17. in mantiss. ad secund. volum. cons. tum etiam quia dicta decreta non possunt iure (vt opinor) subsistere, nã certum est, quòd quando dantur grauamina contra Barones, nõ omnia grauamina tractant de nemoribus seu pascuis, ad quæ possunt singuli de Vniuersitate accedere, nec de commodo bursali singulorum: quibus casibus homines Vniuersitatis nõ admitterentur in testes, sed inter grauamina tractantur etiam res, quæ quo ad honorem, & commodum ad Vniuersitatem principaliter spectant, quo quidem casu omnes admittũtur, vt superioribus iuribus fundatum est generaliter; & de iure particularium, in quo alij particulares nihil sentiunt cõmodi vel incommodi, & sic possunt esse testes, per superiùs deducta: nec omnes de Vniuersitate conspirant, ita quòd sint verè conspirantes, faciendo ea, quæ dixit Paris in loco præallegato. Tractanturque præterea in dictis grauaminibus res gestæ in ipsa Vniuersitate, quæ per alios sciri non possunt, vel quia actu & habitu alij interfuisse non possunt, vel quia sunt gesta per Baronem, quæ nõ potuerũt præuideri, & sic homines de Vniuersitate admittuntur, etiam si tractetur de iure singulorum, vt singulorum, prout infra dicetur in secundo capite. Vnde ex his cõcluditur de dictis assertis Decretis nullam habendam esse rationem, & sic non obstare quartum motiuum in contrarium aductũ; & per consequens remanet primum caput plenissimè absolutum, scilicèt, quòd homines dictæ Vniuersitatis pro ea in testes recipiantur.

Venio modo ad secundum caput, quod est, nunquid testes Vniuer 14 sitatis † possint & debeant recipi, & examinari pro ipsa Vniuersitate in eius causa, si tractatur de probandis gestis in dicta Vniuersitate, in

quibus

quibus actu & habitu alij testes adffuisse nō possunt, vel si alij testes poterant adffuisse, tamen nō potuerunt præuideri vt in aliqua violētia, vel aliqua iniustitia à Barone factis, & de facto, etiam si tractetur de eorundem testium singulari commodo vel incommodo, & certum est quòd sic, per text. in l. quoties, C. de naufrag. lib. 11. vbi optimè per Nicol. de Neapol. & in eadem sententia concurrit ferè per eadem verba, tacito tamen Auctore Ioan. de Plat. ibi, in 3. not. & est text. in l. consensu, vbi Salicet. post alios, C. de repud. & melius idem Salicet. in ḷ. parentes, in vlt. quæst. C. de testibus, & habetur per Lanfranc. in repet. d. cap. quoniam contra, in verbo testium depositiones, num. 122. versic. & ideo ego puto limitandum, de probat. Io. Andr. & Anchar. in d. c. cum nuncius, & in cap. veniens, el 2. de testib. & cap. & si Christus, de iureiuran. Bald. in cap. cum accessissent, num. 12. de Constit. & Bart. in l. in tantum, §. Vniuersitatis, num. 1 ff. de rer. diuis. ac habetur in alijs locis superius adductis & allegatis. Cum ergo in præsenti causa tractentur multa de gestis in ipsa Vniuersitate, in quibus & actu & habitu alij testes interuenisse non possunt, & etiam de alijs, in quibus licèt alij potuerunt interfuisse tamen quia nequiuerunt præuideri, non interuenerunt: debet omnino prouideri, quòd homines dictæ Vniuersitatis recipiantur, non obstantibus prætensis per Dominum Baronem. Laus Deo, &c.

Claudius Tutius V. I. D.

SVMMARIVM.

1 *Confessio numeratæ dotis, si præcesserit instrumentum promissionis, inducit veram præsumptionem solutionis.*
2 *Pars dotis si reperitur penes confitentem se recepisse dotem, stante confessione numeratæ dotis, censetur tota dos numerata.*
3 *Confessio si in aliqua parte falsa dignoscitur, tota est censenda falsa, & ècontra, & num. 6.*
4 *Contrariorum eadem ratio esse debet.*
5 *Actus idem non debet diuerso iure censeri.*
7 *Confitens se recepisse dotem ab extraneo, resultat vera dotis numeratio ex confessione.*
8 *Extraneus quis dicatur.*
9 *Maritus si traducit vxorem domum, & illi alimenta exhibet, præsumitur vera dotis solutio, si fatetur se illam recepisse.*
10 *Notorium non indiget probatione.*
11 *Dotis instrumento in dubijs est fauendum.*
12 *Ratio eadem vbi habet locum, ibi etiam eadem iuris dispositio locum habere debet.*
13 *Dos sine matrimonio non dicitur.*

14 Ma-

14 *Matrimonium probatur ex confessione coniugum.*
15 *Matrimonium probatur ex traductione vxoris ad domum.*
16 *Contumacia & Bannum mariti non debet nocere vxori in dotalibus.*
17. *Dotalia iura debent esse salua vxori, non obstante contumacia mariti.*
18 *Antefatum debet habere vxor, cum maritus fuerit bannitus.*
19 *Bannitus & foriudicatus habetur pro mortuo.*

CVM Angelella de Iaboco Loballo, vxor Francisci de Antonello Cuciarello, Instrumentum dotale in principali Curia præsentasset, in quo ipsi, & dicto Francisco dos videbatur promissa, atque pluries & oretenus & in scriptis dotem iam dictam
1 fuisse sibi solutam confessa fuisset. nulli dubium erit, ex dictis † Instrumento & cõfessionibus, resultare veram numerationis & solutionis dotium præsumptionem, per text. in l. in contractibus, §. sed quoniã, C. de non numer. pecun. illis etiam (inquit Imperator) securitatibus, quæ post confectionem dotalium Instrumentorum de soluta dote, vel ex parte, vel in solidum exponuntur, nullam non numeratæ pecuniæ exceptionem penitus opponi. Hactenus ille text. quem in hũc modum, vt ea confessio vim habeat veræ dotis, & omnino numeratæ intellexerunt ibi Cyn. Salicet. & Paul. de Castro, ac Io. Andr. in addit. ad Specul. in Rubr. de donat. inter vir. & vxor. & Paul. de Castro, in l. 1. & in l. pen. §. si vir, ff. solu. matrim. ad quam opinionem Doct. communiter accesserunt, vt videre est ex Socin. in d. l. 1. num. 95. vers. Octauo limita, ff. sol. matrimo vbi ipse quoque in hac fui sententia. Afflic. in Decis. 402. Crauet. in consi. 40. num. 1. lib. 1. Paul. de Castro, in cons. 383. volum. 2. Couar. in 1. lib. var. resol. cap. 7. num. 6. & Card. Alban. in consi. 8. num. 11.

Corroboratur ista dotis numeratio quæ resultat ex dicta confessione ex his, & Primo, quòd cum multa bona in dotem promissa (vt videre est ex instrumento dotali,) ad præsens in posse ipsius Angelellæ
2 reperiantur, est præsumendum & dicendum, † totam dotem verè esse solutam, per ea quæ not. Couar. in d. 1. lib. var. resolut. cap. 7. num. 6. in verbo, sic ex confessione. versic. si probetur partem, pro quo facit id
3 quod dici solet, quòd confessio, quæ † alioqui vera esse existimaretur, si in aliqua eius parte falsa esse dignoscitur, in totum falsa iudicatur, secundum glos. & alios Doct. in l. 2. C. de non num. pecun. ita & è contra dicendum est, quòd confessio, quæ alioqui simulata existimatur, si in aliqua eius parte vera esse dignoscitur, vera in totum est iudicãda,
4 vt † contrariorum eadem ratio sit, l. & si contra, ff. de vulgar. & pupil. l. inter stipulantem, §. sacram, & ibi Bart. ff. de verb. obligat. Facit, quia
5 idem † actus non debet diuerso iure censeri, argum. l. eum qui, ff. de vsucap. immò in eo æqualis fieri debet interpretatio, l. iam hoc scire, ff. de

ff.de vulgar.& pupill.sed in casu nostro confessio verissima est in totũ
6 censenda, † ob illas confessiones pluries emanatas de dotis receptione, vt in simili casu dotis arguit Socin in consi.82.num.2.vers.confirmo, vol.3.& Dec.in consi.536.num.10.

Secundò, cum ipsa Angellela fatetur se dotẽ recepisse non à patre,
7 † sed ab extraneo, qualis erat Bartholomęus de la Salandra, verã dotis solutionem & numerationem fuisse factam, & exceptionem non numeratæ dotis opponi non posse, habetur ex Bald.in rubr. C. de priuileg.dot.num.4. vers.nam renunciare, Bald.Nouel.in tract.de dot.in 10.par.num.14.& Ias.in §.fuerat, nu.89.Instit.de actio.vbi dicit, quòd quando quis confitetur recepisse dotem, & non admittitur exceptio non numeratæ dotis, & quod istud fuit dictum singularissimum Saliceti in Auth.Sed iam necesse, C.de donat.ante nupt. Dec.in consilio 536.nume.9.versi. ad hoc etiam. Hippol.de Mars. in singul.345.incip. Maritus.& Lup.in Repet.Rubr.de donat.inter vir.& vxor.§.30.vers. & quòd plus est.

Et quòd Bartholomęus erat extraneus, probatur: quia non erat pa-
8 ter Angelellæ, nec eam in potestate sua habebat, † & ideo extraneus dicitur, l.1.§.extraneum, & ibi glos.Bar.& cæteri Doct. C.de rei vxor. action.& § sui, Instit.de hæred.qualit.& different.

Tertiò corroboratur ista dotis numeratio ex hoc, quia maritus ipse Franciscus traduxit ipsam vxorem Angelellam ad eius viri domũ,
9 & ibi eidem vxori alimenta exhibuit, ex qua traductione † & alimẽtatione resultat vera numeratio dotis, vt per Couar. in suprà citato loco, in verbo, sic ex confessione, in vers.sufficiens ad hoc, & Cardin. Alban.in consi. 8.num.10. Vnde cum ipse Franciscus ipsam vxorem
10 domum traduxit, vt est notorium, † quod probatione non indiget, l. emptorem, in princ.& ibi Bart.ff.de actio.emptio.& ibi quoque glos. in l.si vero, §.qui pro rei, in verbo, euidentissimè, ff qui satisd. cogant.l. ea quidem, C.de accusat.cap.euidentia, extra, eod.tit. Concluditur ex tali traductione, & receptionis dotium confessione per ipsam Angelellam facta, dotem ipsam verè fuisse solutam & satisfactam ab illo Bartholomæo.

Postremo adducitur, quòd si casus iste esset dubius, prout est clarissi-
11 mus, † in dubio fauendum est doti, & eius Instrumento, & illam Iudex pro viribus debet sustinere, l. cum is status, §. pœnitentiam, ff.de donat.inter vir.& vxor. ibi, quòd si in obscuro sit, procliuior debet esse Iudex ad comprobandam donationem. Quamobrem si Iurisconsultus in dubio confirmandam esse donationem constituit, quæ de se prohibita est, quanto magis ad validandam hanc confessionem quæ neque à consuetudine improbatur? & ista sufficiant ad ostendendum confessionem hanc de iure communi probare numerationem.

Nec

Nec obstat si diceretur, prædicta iura loqui in confessione facta à marito, nos verò sumus in confessione facta ab vxore; nam in casu
12 de quo agitur, eadem ratio militat, & ratio † eadem vbi habet locum, ibi etiam eadem iuris dispositio locũ habere debet, l. illud, ff. ad l. Aqui. l. 3. in princ. ff. de iniusto & rupto testam. §. duorum, Institu. de nupt. §. cum autem, Institu. quib. mod. ius patr. potest. soluitur, §. qua ratione, Instit. de pupill. substit. l. à Titio. ff. de verb. oblig. vbi Ias. not. 3. Alex. in consi 89. num. 9. volum. 6.

Nec obstat si diceretur, quòd instrumentum dotale non loquitur de matrimonio de præsenti, sed de futuro, & sic cum non constat de
13 matrimonio contracto, non debemus loqui de dote, † quæ sine matrimonio esse non potest, l. final. C. de donat. ante nupt. Bald in l. pacto n, in 20. quęst. C. de collat. Corn. in consi. 290. vol. 3. Socin. in consi. 121. num. 7. & in consi. 147. num. 2. in fine, volum. 1. Nam vltra quòd creditur ex actis, & informatione capta contra ipsum Franciscum de homicidio in personam dicti Bartholomæi de la Salandra, constare dictam Angelellam esse vxorem ipsius Francisci, tamen probatur es-
14 se inter eos contractum matrimonium † ex nominatione & confessione ipsius coniugis, vt per Dec. in consi. 133. num. 1. & in consil. 163.
15 per totum; probatur etiam † ex traductione ipsius Angelellæ ad domum ipsius Francisci, in qua à Curia ipsa fuit reperta, l. cum fuerit, & ibi glos. & Doctor. ff. de condit. & demonstr. Ex quibus longe narratis, videtur stante Instrumento promissionis dotium, & dictis confessionibus ab ipsa Angelella factis, plenè fuisse probatum, dotem esse sibi numeratam, ac matrimonium esse contractum per verba de præ-
16 senti. Et propterea nulla molestia † inferri debet ipsi Angelellæ ob contumaciam & Bannum mariti in bonis dotalibus, & in antefato, per Constit. Regni, Pœna carere, vbi per Afflict. & in Cap. Regni 133. Item statuimus, vbi per Io. Anto. Nigr. & facit l. ob maritorum, vbi
17 glos. quæ concord. allegat. C. ne vxor pro marito, cum † bona dotalia & antefatum debeant esse salua ipsi vxori, nec aliter pro contumacia mariti sequestrari poterant, vt in d. Const. Pœna carere, & ibi Afflict. in 2. not. & est text. in l si quis post hac. C. de bon. proscript. & facit text. à contrario sensu, in l. quinque legibus, ff. de bonis damnat.

Et propterea illa bona mobilia, & animalia in ipso dotali Instrumento cõtenta, sequestrata per ipsam Curiam, & Antonello Cucciarello consignata, dissequestrari & ipsi Angelellæ consignari omnino debent, vt instanter fieri aliàs petit. Frumentum verò, quod est pariter sequestratum, & in Instrumento dotali descriptum, minimè reperitur, pariter ipsi Angelellæ consignari debet vsque ad quantitatem ducatorum decem & octo promissorum ab ipso ipsi Angelellæ pro
18 antefacto, quod saluum † ipsi vxori esse debet, & ei consignandum,

vt

vt in simili casu not. Afflict. in d. Constit. Poena carere, in 2. not. Ratio
19 est, quia maritus † bannitus quo ad hunc effectum pro mortuo habetur, in Const. Regni, Poenam eorum, vbi per Afflict. num. 46. & idem Afflict. in Const. Poena carere, in 2. no. vbi allegat plures rationes; Quare peti potest dos, & Antefatum matrimonio constante; & ita iuris esse intrepidè teneo, &c.

Claudius Tutius V. I. D.

SVMMARIVM.

1 *Clericus nemo præsumitur, fallit num. 4.*
2 *Clericus qui præsumitur Laicus, potest carcerari à Iudice Laico.*
3 *Clericatus coram quo Iudice probari debeat. & num. 14.*
5 *Tonsuram habere an sufficiat, ad obtinendam remissionem ad Iudicem suum.*
6 *Clerici non possunt citari, nec contumaces reputari à Iudice Laico. & num. 12.*
7 *Processus factus à Iudice Laico detecto clericatu, est nullus.*
8 *Quod nullum est, nullum producit effectum.*
9 *Iura, & statuta condita à Rege, non ligant Clericos.*
10 *Iurisdictio non potest exerceri in non subditum.*
11 *Clerici iudicandi sunt secundum Canones.*
13 *Clericatus an possit probari per testes.*
15 *Quæstio de vestibus cognosci debet ab Ecclesiastico Iudice.*
16 *Iudex Laicus vocandus est in cognitione facienda clericatus ab Ecclesiastico Iudice.*
17 *Iudex Laicus debet credere interlocutoriæ Episcopalis Curiæ de Clericatu.*

GVBERNATOR Hostiliani Dominus Alexander Masellus V.I.D. Ciuitatis Casertę, ad non remittendum ad Episcopalem Curiam Clericum Iulium Cæsarem Gratiosum, aliàs Campanarium tribus rationibus, vt mihi relatum fuit, se munit. quarum Prima est, quòd ab ipso Gubernatore non Clericus sed Laicus reputatur ipse Iulius Cæsar. Secunda est, quòd dictus Iulius Cæsar ab ipso Gubernatore inquisitus, citatus, contumax reputatus, & captus fuit, non sub nomine Clerici, sed Laici. Tertia & vltima est, quòd cũ petita fuit remissio, dato ab eo termino ad docendum de Clericatu, aliter non fuit doctum. Quæ rationes (meo iudicio) corroborari ex infrascriptis iuribus possunt. Et Prima ratio corroborata venit ex Re
1 gula, videlicèt, Clericum † aliquem non præsumi, cum hoc à natura non sit. cap. Si Iudex Laicus, in fine, de sent. excom. in 6. glos. in c. presbiteri, in verbo, & consecrentur, Distin. 68. cap. legum, 2. quæst. 1. Luc. de Penna, in l. 3. in præsumpt. 62. C. de apoch. publ. li. 10. Hercul. in tract. de negatiu. num. 92. Dec. in cap. Cum adeo, nume. 3. de Rescript.

&

& in cap.1.num.17.verf.finaliter.de fide instrum.Idem Dec. in consil. 125.num 6.Boer.in Decis.171.num.15.cum seq. Ripa. in cap.2. num. 4.de iudic.Alciat.in tract.de præsumpt.regula 2. præsumpt.4. nume. 2.Gomez.in Comen.ad Regul. Cancell.de annal. possess. quæst.58. & Crauetta,in consi.72.num.2.volum.1.& Alber.in l.non videntur, nu. 11.ff.de reg.iur.

Stante pro vera supradicta Regula,quòd ipse Iulius Cæsar nō præ-
2 sumitur Clericus,corroboratur secunda ratio,quòd poterat † ab ipso Gubernatore citari,& contumax reputari,& carcerari. per l. consentaneum,vbi glos.& Bart.num.12.C.quomodo & quando iud.§ si vero etiam quidam,in Auth.de exhib.reis.Andr.de Isern.in Constit.Regni,Si quis post litem, in princip. Maranta,in suo Speculo, in 6.parte, in secundo membro, Rubr. de Contumacia. numero 18. Alber. in l. cum eo,ff.ad l.Iul.peculat. Boss. in sua pract.crim.tit.de mulct. nu. 17.

Tertia ratio fuit munita à duobus Ritibus Magnæ Curiæ Vicariç,
3 65.& 235.† quibus cauetur,quòd coram ipso Iudice Laico de clericatu doceatur.Quæ rationes etsi solidissimæ, & fluctibus agitari minimè posse videantur, attamen eas non obstare in casu de quo agitur dico,ex infrà dicendis. Et Primò, non obstant aducta ad corroborationem primæ rationis,cum illa iura procedant & locum habeant in ca
4 su dubio, sed nos sumus in claris, quia iste Iulius Cæsar † per plures menses,& annos Matrici Ecclesię seruiuit,qui si Clericus non fuisset, vtique nō permisissem ego Archipresbiter dictæ Ecclesię ab eo exerceri in ea,quæ ad Clericatus officium spectant, & sic Clericus & non Laicus præsumitur,vt per Archid.in c.ordinarij,vers.& facit ad hoc, de offic.ordin.in 6 & Petr.de Anchar.in consi.117.Rot. Rom. in Decis.4.Nota quòd vbi contra aliquem, de probat. in antiq.& in Decis. 10.de rerum permut.in antiq.Bellam.in Decis.644.de probat.Felin.in cap.illud,num 5. de præsumpt.& in cap.olim,nume.2. de lit.contest. Alex in consi.219.num.25.in fine,volum.6.& supradicti Doctor.scriptum reliquerunt,illum qui diu seruiuit in Ecclesia tanquàm Subdiaconus,vel ad alios ordines promotus,præsumi Clericum,& talē,qualem se facit.

Et allegata in contrarium habent locum, quando nullæ præsumptiones militant in contrarium, sed in casu nostro adsunt,ergo recedimus à præsumptione iuris,vt dicit Gomez.in d.Comen.ad Regul. Cancell. de annali possess. quæst. 58. Et quòd iste Clericus seruiuit dictæ Matrici Ecclesiæ, fuit ipse Gubernator certioratus per fidem authēticam factam à toto Clero. & sic pariter de ordinibus minoribus, ad quos ipse Iulius Cæsar erat promotus.Similiter,tempore quo ipse Gubernator carcerari fecit ipsum Iulium Cæsarem.iste habebat tonsuram, vulgo Clericam in capite, quam detecto capite ostendit ipsi

Guber-

5 Gubernatori, quod sufficit † pro obtinenda remissione ad Iudicem Ecclesiasticum, vt per Cępoll. in consi. 11. col. pen. versic. Nam Aloysius & Roland. à Valle, in consi. 4. num. 26. volum. 1. & sic fuit sublata illa prima ratio.

Non obstant modò in contrarium adducta pro corroboratione secundæ rationis: Cum illa iura locum habeant, quando in ipsos inquisitos, & contumaces Iudex habet iurisdictionem, sed Clerici nō sunt
6 sub Iurisdictione iudicis laici, vt inferius dicetur, † & sic nec citari, nec contumaces fieri possunt à iudice laico, vt per Specul. in tit. de citat. nu. 20. vers. sed pone. Aegid. de mandelberr. in princ. q. incip. Quæstio talis est, Iudex sęcularis legitimè citauit. Gram. in Decis. 61. num. 5. &
7 16. Nam † statim detecto Clericatu, processus est ipso iure nullus, etiā si nunquàm comparuisset Clericus, vt no. Felin. in cap. cum ordinem, num. 14. vers. sed caue, & num. 15. ver. quæ omnia, de rescript. Rolan. à Valle, in d consi. 4. nu. 15. vol. 1. Bal. in l. generaliter, C. de Episcop. & Cler. Bart. in cons. 225. Clericus nō sub nomine, vol. 1. & Philip. Franc. in c. si duobus, col. 5. versic. in glos. de appellat. Et sequitur quòd illud
8 quod nullum † est, nullum producit effectum, l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. Socin. in cons. 95 num. 1. volum. 3. Rolan. à Valle in consil. 63. num. 23 & consi. 76. num. 21. vol. 1. & consi. 76 num. 31. vol. 2. & sic tam inquisitio, quàm citatio, contumacia, & captura, fuerunt, vt etiam sunt ipso ipso iure nullæ, & inualidæ, tanquàm ab incompetenti Iudice factæ.

Vltimè non obstant quę adducta fuerunt pro corroboratione tertiæ & vltimę rationis, cum sint iura condita & promulgata à Regina
9 Ioanna † quæ non ligant Clericos, quibus legem imponere non poterat ipsa Regina, maximè contra libertatem Ecclesiasticam, vt not. Abb. in c. grauem, & in c. nouit, de senten. ex. com. & in cap. quæ in Ecclesiarum, de constit. Modest. Polenton. in consi. 49. num. 23. in 2. tom. consil. crimin. diuers. & Ias. in consi. 50. num. 12. eod. 2. tom. Et Iurisdi-
10 ctio † exerceri non potest in nō subditum, argumento c. per venerabilem, qui fil. sint legit. & not. Felin. in d. cap. quæ in Ecclesiarum, nu. 30. de constit. & magnum inconueniens esset, statuta Laicorum arctare Clericos, quod ab omnibus negatur, & nusquam dictum, ac nusquā relatum est, vt per Lap. in allegat. 101. num. 27.

Nec obstat si diceretur, quòd verba dictorum Rituum, referuntur ad ipsam Magnam Curiam, vt sciat, quid à se agendum, cū casus eueniret, quia non refert, cum quo loquātur, sed cuius regula, & in cuius fauorem vel odium, l. seruo legato, ff. de legat. 1. l. cum pater, §. donationis, ff. de legat. 2. l. fideicommissa, §. interdum, ff. de leg. 3. cum multis similib. Vnde cum dicti Ritus sint conditi in odium Clericorum, & contra libertatem Ecclesiasticam, Clericos ipsos nullatenus ligāt,

nec

11 nec eos arctare possunt ad ipsorum obseruantiam, † quia Clerici iudicandi sunt secundum iura Canonica, & non per Statuta & Leges Laicorum, vt per And. de Isern. in Consti. Regni, Si quis in posterum, in vers. quia è contra, sub Rubr. de defens. imposit. & Regum Constitutiones etiam si essent pro Clericis, seruari non debent in causis Clericorum, vt per gloss. in cap. 1. in verbo tractatus, de rebus Eccles. non alien. in 6.

Quibus contrarijs reiectis, tanquàm nō obstantibus, restat pro maiori satisfactione ipsius Gubernatoris, videre de infrascriptis; Primò, num iudex Laicus possit cognoscere de delictis Clericorum. Secundò, quibus modis probari possit Clericatus. Tertiò, probatio Clericatus coram quo Iudice sit facięda. Quarto, & vltimo, an Iudex Laicus debeat fidem præbere Iudici Ecclesiastico de Clericatu attestanti.

Et resolutiuè loquendo, & omissis argumentis; quo ad primum di-
12 co, Clericum † à Iudice Laico nullatenus iudicari posse, cap. at si clerici, c. clerici, c. cum non ab homine, & c. qualiter & quando, de iud. c. si diligenti, & c. significasti, de foro compet. cap. continua, c. placuit, & cap. clericum nullus, 11. quæst. 1. cap. denique, distin. 96. c. si iudex laicus, de sent. excom. in 6. Auth. Statuimus, C. de episc. & cleric. & in Auth. vt Clerici apud propr. Episc. coll. 6. Quod amplio locum habere etiam in Clerico primæ tonsurę, cap. 1. de cleric. coniug. & per Doctor. in d. cap. clerici, & in c. qualiter & quando, de iudic. Couar. in lib. practic. quæst. cap. 31. nu. 5. in fine, vers. tertio illud est notandum, & c. 32. nu. 1. Viui. in 1. lib. comm. opin. in verbo, Clerici à Potestate. Alex. in consi. 149. num. 1. volum. 6. Cępoll. in cons. crim. 11. num. 15. Rolan. à Valle, in consi. 4. nume. 16. vol. 1. & Gomes. in tract. var. resolut. in 3. tomo, tit. quan. reu. gaud. immun. eccles. num. 3. vbi de communi attestatur. Et probatur ratione: nam absurdum videtur, vt ouis pastorē suum iudicet quocunque modo, deinde absurdum esset, si hodie Prætor posset vocari ad tribunal Episcopi, & Cras Episcopus ad tribunal Prætoris. Præterea, absurdum etiam videtur, vt terrenus Iudex summi Iudicis seruos, sacratosque homines capiat, vel puniat; Vnde laudatur ab omnibus vox illa Cōstantini Magni, qui ad Episcopos quosdam, qui collegas suos de nescio quibus criminibus accusarunt, dixit: Vos Dij estis, à summo Deo constituti, conueniens non est, vt Homo iudicet Deos; Refert Ruffinus lib. 10. Histor. cap. 2. & post eum Diuus
13 Gregor. lib. 4. epist. 75. ad Mauritium. Quo ad secundum dico, † Clericatum per Bullas Episcopi probari posse, quod deduci videtur ex l. si qua per calumniam, C. de Episc. & Cler. & cap. legum, 2. quæst. 1. Rebuff. in pract. benefic. tit. de form. liter. tonsur. nu. 21. Ac etiam & per testes, maximè vbi scriptura non reperiretur, l. testium, C. de testibus, l. solemnibus, C. de fide instrum. glos. communiter recepta in d. c. si iu-

M dex

dex laicus, in verbo, fecerit. de sentent. excomm. in 6. & Io Fab. in l. si qua per calumniam, C de epis. & cleric. & quòd in casu nostro de quo ad præsens agitur, possit per duos testes probari Clericatus, notat Alber. in d. l. si qua per calumniam, num. 2. & ibi per Cyn. vers. item quæro si non habet penes se literas, C. de episc. & cler. & est text. optimus in c. tuæ fraternitatis, de cleric. peregr. Couar. in lib. pract. quæst. c. 33. nu. 3. & Afflict. in Constitr. Regni Apostatantes, sub Rubr. de apostat. nu. 12. Quo ad tertium, cōmuniorem, & veriorem viam prosequēdo,
14 dico, quòd talis † quæstio cognosci & decidi debet per Iudicem Ecclesiasticum & non sæcularem, per text. apertum in c. si iudex laicus, & ibi Doctor. de senten excom. in 6. Rot. Rom. in Decis. 3. Si clericus, in fine, de sent. excom. in nou. Franc. in c. vnico, nu. 3. vers. si tamen Iudex, de cleric. coniug. in 6. Fulgos. in consi. 124. col. 2. ver. cognitionem tamen huius. Cępol. in consi. crim. 10. num. 6. & cons. 11. nu. 2. Bal. in l. si qua per calumniam, nu. 2. in fine, C. de episc. & cleric. Mille. in prac. crim. per seq. S. fori præscriptio. nu. 10. Boss. in sua pract. tit. de foro cōpet. num. 151. & 155. Alex in consi. 8. nu. 4. vol. 1. Rolan. à Valle, in cōs. 4. nu 40. vol. 1. Couarr. in lib pract. quæst. c. 33. nu. 1. vers. primum illud est prǫnotandum, & de communi testatur, ac de obseruantia, Ripa, in c. decernimus, nu. 4. vers. sed coram quo, de iudic. & Tiber. Decian. in consi 82. nu. 6. vol. 2 & per Io. Fab. in d. l. si qua per calumniam. Quod amplio, vt procedat, nedum quando est controuersia super Clerica-
15 tu, sed etiam † si incedebat cum decenti, habitu & tonsura, vtroque enim casu hæc causa per Ecclesiasticum Iudicem terminabitur, secūdum Gemin. in c. 1. S. in cæteris, in fine, de Cleric. coniug. in 6. Cæpol. in d. consi. 11. nu. 30. Rolan. à Valle, in d. cōs. 4. nu. 33. & licèt ab istis dissentire videatur Guido Pap in Decis. 138. & Iul. Clar. in sua pract. crimin. §. fin. q. 36. horum tamen opinio vti falsa, ac Canonibus & communi omnium sententiæ contraria, expresse reprobatur per Couar. in d. lib. pract. quæst. d. cap. 33. num. 1. quem sequitur Ioseph. Mascardus, in tract. de probat. in conclus. 689. nu. 8. & seq. vbi dicit, quòd si statim probari potest, quem non incedere in tonsura quę statim pōt ad oculum videri, deposito bireto, tunc si quis allegaret se clericum & incedere in habitu, & tonsura, si Iudex sæcularis statim denudato capite contrarium cognouerit, poterit denegare remissionem ad iudicē Ecclesiasticum tanquàm calumniosam, & allegat Gemin. & Franc. in c. 1. §. 1. de cleric coniug in 6. & Stephan. Aufrer. in tract. de potest. sæcul. & Eccles. in 20. fallent. sed in casu nostro fuit detecto capite ostensa tonsura. Sint propterea cauti Clerici, ut semper eam deferant, maximè, quia non est alicuius oneris, sed magni honoris. Benè tamen votum est, quòd quamuis solus Iudex Ecclesiasticus hanc Clericatus cō
16 trouersiā cognoscit: id tamen sanè intelligitur, videlicet vocato † &

citato

citato ipso Iudice sæculari, & eo alio cuius interest, vt apertè probatur, in d.c.si judex laicus, de sentent.excom. in 6. & Boss.not. in tit.de foro compet.num.151.& 155.in sua practica crimin.Cępoll.in cons. 11.num.2.Mille.in sua pract.crimin.in d. §.fori præscriptio, num.10. in fine.Quo ad quartum & vltimum,dico, quòd cum in casu de quo agitur, non reperiantur Bullæ de Clericatu ipsius Iulij Cæsaris,in curia tamen ipsius,ac malitia illius,qui eas detinet, cum ipse Iulius Cæsar declaret tempore suæ capturæ eas præsentasse Gubernatori, qui modo denegat habuisse,& propterea capta informatione de ipso Clericatu,& examinatis testibus,qui fuerunt præsentes in ordinum collatione,fuit interlocutum,& dictum,ipsum Iulium Cæsarem esse Cle-
17 ricum, † interlocutoriæ ipse sæcularis Iudex tenetur credere, & fidē habere,tanquàm factæ ab Episcopali Curia,c.vltimo,de except. in 6. & not.Bald.in d.l.si qua per calumniam,nu.3.C.de Episc. & Cleric.& sic fuit remissus dictus Iulius Cæsar Gratiosus aliàs Campanarius tanquàm Clericus. Laus Deo &c. *Claudius Tutius V. I. D.*

S V M M A R I V M.

1 *Testis vnus an faciat plenam fidem in spolio,& nu.3.*
2 *Possessorij causa est modici præiudicij.*
4 *Possessio inducit maximum commodum.*
5 *Iuramentum suppletorium an deferatur in causa spolij.*

1 QVANQVAM vnico† testi plenam adhibendam esse fidem in causa spolij plures sint Doctores qui dixerint,vt Ias. in l.ad monendi, in 2.lect.n.173.ff.de iureiur.Dec.in c.cum causam, nu.4.de probat.& idem Dec.in cons 252.nu 2.uers.restat dūtaxat videre,vol.2.& in consi.663.in 5.vol. Matth. Matthęsil.in Sing. 2.nota ꝙ in Iudicijs possessoris, freti doctrina Bart. in l.1. C. quorum bonorum,& in l.2.§.fin. C. vbi in rem actio à quibus ista affertur ra-
2 tio:† ꝙ modici præiudicij sit causa possessorij,l.momentaneæ, C. qui legit. hab. pers. stand. in iudic.& l.1. C. si à moment. possess. fuer. appell.& Dec.in consi.56.nu.1.in 1.vol. Attamen Notarius Vitalis Rasulus ad euitandam controuersiam, quæ est inter Doctor. cum non
3 desint, qui dicunt contrariam sententiam, quòd vnus † nequaquam in materia spolij plenè probat.vt est Bar.in Extrauag.Ad reprimend. in verbo,summariè,ibi,quædam sunt causæ. Afflict. in Decis.364.nu. 5.Plot.in Repet.l.Si quando,§.3.nu.45.C.vnde vi,Cagnol.in l.in pari causa,num.3.ff.de reg.iur. Petr. Benintend. in Decis. Bonon. in Conclus.62.num.10.cum seq.Natt. in consi 630.nume.7.lib.3.Menoch.in tractat.de recuper.possess.in 15.remed.quæst.32.num.408.& Io.Bapt.

Pontan.in tract.de spol.libro 2.cap.14.numero 110.qui Doctor.istam
4 pro eorum opinione afferunt rationem, quòd maximi † si momenti possidere, maximumque ex possessione commodum induci, §.cōmodum, Instit.de interdict.& l.fin. C. de rei vendic.induxit plures testes ad probandam possessionem, & locationem Catogij locati Francisco de Christophalo. Et demum ad tutiorem, & vberiorem cautelam
5 lam petijt sibi iuramentum † deferri suppletorium. Franciscus spoliator negat deferri, est videndum quid iuris; & breuiter dico, oppositis ab ipso Francisco non obstantibus, quod cum fuerit semiplenè probatum de possessione & locatione per ipsum Notarium Vitalem, immo creditur, fuisse plenè probatum, quòd petitum iuramentum sit ipsi deferendum, vt per Bart.in l.admonendi, numero 55. ff.de iureiuran.quem sequitur Ias in 1.lectura, d.l.admonendi, numero 101. & in 2.lectura numero 223.dicens, in hoc neminem contradicere, & indistinctè cæteri Doctor. conueniunt cum Barto.vt Socin. in l.rem quæ nobis, in 7. quæst.versic.notabis, ff. de acquiren.possess. Geminian. in consilio 147. colum. finali. Ancharan. in consilio 248. colum.3. Alexan.in consilio 91. numero secundo, volum.quinto, & consilio 103. numero 8.volum 7.Dec.in cons.252.num.2.in fine, volum.2.Hippol. de Marsil.in Singul.620.Causa possessorij. Ioan.Bapt. Pontan.in tract. de spol.libro 2.cap.14 num.115.& Petr. Benintend.in Decis. Bonon. in Conclus.62 in princip.& ita iuris esse teneo, quòd in causa possessorij si fuerit semiplenè probatum, & petitum tale iuramentum, quòd petenti deferatur. Laus Deo. *Claudius Tutius V.I.D.*

SVMMARIVM.

1 *Clericus quis præsumitur ex habitu & tonsura.*
2 *Clericus est immunis à vectigalibus & datijs.*
3 *Clerici iuramento statur, si res ab eo empta, est pro eius victu.*

SOLENT sæpe sæpius clerici sine literis eorum ordinum, & absque aliqua fide de Cleri.atu eorum, Hostilianum venire ad frumentum emendum, quo ipsa terra satis abundat: modo quęritur, an tractari debent vt immunes à solutione vulgariter dicta la piazza, & est dicendum, quòd quamuis aliquis non præsumitur Clericus, cum hoc à natura non sit, vt dixi suprà in allegat.17. tamen, cū
1 agitur de modico præiudicio: † ex habitus & tonsuræ delatione pręsumitur deferens Clericus, vt per Bald.in l.non ignorat, nume.4.C.de his qui accus.non poss. Angel.in l.si prius, in fine, ff.de oper. noui nunciat. Alciat. in tract. de præsumpt.regula secunda, in præsumpt.4.nu.3.Geminian.in cap.Si Iudex Laicus, §.idem esse.numero 2.de sent.excommun.

commu. in 6. Aufrer. in addit. ad Decis. Cappel. Tholos. q. 117. Crauetta, in tract. de antiq. tẽp. in 3. par. §. vidimus in genere, nu. 34. & Gram. in Decis. 81. num. 16. & Menoch. in 6. lib. præsumpt. in præsumpt. 76.
2 num. 7. cum seq. Et propterea † immunis tractari debet à iure & solutione plateæ, cap. non minus, de immun. eccles. Clemen. Præsenti, de censib. & ibi glos. c. quanquam, vbi glos. eod. tit. in 6. Imol. in cap. fin. num. 16. de vita & honestat. clericor. cap. aduersus, extra de immunit. eccles. Io. Vincent. de Anna, in allegat. 13. in prima parte. Petr. Duen. in regul. 100. Clerici, & hodie est de reseruatis in Bulla Cenę Domini.
3 in 18. excommu. & casu. Cuius † Clerici iuramento statur, si pro suo, vel alieno victu tale frumentum emit, vt per Abb. in c. ex parte, el 3. in primo no. de priuileg. Glos. singularis in Clement. Præsenti, in ver. non negotiandi, de cens. Bal. in l. cum proponas, num. 10. versi. in hoc autem, C. de nautic. fœnore & Ias. in l. cætera, §. sed & si quis, nu. 10. ff. de leg. 1. Et hæc sint dicta ad opprimendam audaciam Ioãnis de Paulono, aliàs de adenca, qui solet sæpè sępius baiulationem in affictum habere.

Claudius Tutius U. I. D.

S V M M A R I V M.

1 *Clericus num possit sententiare causam sibi à Laico delegatam.*
2 *Clericus an possit esse procurator laici.*
3 *Argumentum à mandato procurationis ad mandatum iurisdictionis est validum.*

ILLVSTRIS Cæsar Muscettulus vtilis dominus terræ Cirilliani, quandam causam ciuilem inter Antonellum de Maxollà, & ipsius Domini ærarium terminandam mihi vti iudici secundarũ
1 causarum delegauit, fuit dubitatum, † num suscipere illam potui & terminare, cũ sim sacerdos. & dixi quòd sic, per tex. in c. Archiepiscopatu. de raptor. no. Abb. in c. sed nec, nu. 5. ne Cleric. vel monac. Alex. in consi. 77. nu. 6. ver. nec obstat etiam. vol. 2. Sebastian. Vant. in tract. de nullitat. in rub. de nullit. senten. ex defectu iurisd. delegat. n. 68. Calder. in consi. 6. an sacerdos vel prælatus, in tit. de offic. delegat. Dec. in c. 2. num. 7. de iudic. & in c. constitutus, in princ. de appel. Rip. in d. c. 2. nu. 46. & 47. de iud. & Cagnol. in rub. de offic. eius cui mand. est iurisd.
2 in libell. exercit. in 2. c. f. 128. Nam si Clericus † potest esse procurator laici in vna causa, vt per Felin. in c. cum l. & A. nu. 1. de re iud. & in c. 2. nu. 2. de iudic. Ang. Aret. in §. præterea, el. 2. num. 5. vers. quid in milite Instit. de except. Cappel. Tholos. in decis. 131. vbi per Aufrer. in Addit. Rom. in sing. 277. Tu scis. Feder. de Sen. in consi. 270. incip. quod Clericus, Abb. in c. in nostra, n. 1. de procur. quòd secus esset in multitudine cau-
3 sarum. Potest etiam, & esse iudex delegatus, quod argumẽtum † a mã

dato procuratoris ad lites seu iudicij ad mandatum iurisdictionis validũ & probabile est in iure, vt no. in l. & quia, ibi, sicut in reliquis causis, ff. de iurisd. omn. iud. & ibi Bal. Soc. in consi. 87. nu. 7. vol. 1. & Nicol. Euoreald. in loc. argum. in loc. à mandat. procur. ad lit. seu iud. ad mandat. iurisd. Quam causam cum suscepi, & sententiaui, dictus Antonellus nolens stare meæ sententiæ, appellauit ad Magnam Curiam Vicariæ, à qua seruatis seruandis fuit dictum, bene prouisum & male appellatum. Laus Deo. *Claudius Tutius, V. I. D.*

S V M M A R I V M.

1 *Filius an patre viuente possit de bonis patris disponere, & an de legitima.*
2 *Filius an possit testari de bonis, quæ à patre sperat habere.*
3 *Nemo dat quod non habet.*
4 *Fratres ordinis Prædicatorum, an dicantur Mendicantium.*
5 *Fratres ordinis Prædicatorum, an succedant parentibus, & nu. 7.*
6 *Monasterio an transmittatur hæreditas, quæ monacho competebat.*
8 *Ratio eadem vbi locum habet, ibi etiam eadem iuris dispositio locum habere debet.*
9 *Monachus an possit à patre exhæredari, & legitima priuari.*
10 *Monachus an possit ante religionis ingressum renunciare hæreditatem patris viuentis.*

1 FILIVM † nullum ius, nec legitimam in bonis paternis ipso patre in humanis existente, habere notatur ex tex. in l. 1. §. si impuberi, ff. de collat. bo. no. Bar. in l. fi. nu. 2. ff. de lib. agnos. Aret. in l. lex Cornelia, nu. 4. ff. de vulg. & pup. Ant. Padil. in l. si emancipata, nu. 32. ff. de iur. & fact. ignor. Alex. in cons. 180. nu. 4. vol. 5. Soc. iun. in cõs. 51. nu. 4. vol. 1. Dec. in consi. 19. nu. 6. ver. nec huic conclusioni obstat, & in consi. 438. nu. 2. Ruin. in consi. 149. nu. 13. vol. 3. Rolan. à Valle, in conf. 97. nu. 4. vol. 2. Crauet. in consi. 938. nu. 6. vol. 5. & Mich. Craf. in tract. de success. §. legitima, q. 12. in princ. Ex quibus deductis, dico donationem à Reuer. Fratre Cypriano ordinis Prædicatorum ante sui ingressum ad dictam religionem factam Monasterio S. Seueri Ciuitatis Neapolis, nullam & inualidam fuisse, cum tunc tpis filiusfamilias
2 erat, & ius in bonis patris non habebat. Nec testari poterat † de bonis profectitijs quia patris erant, l. placet, ff. de acquir. hæred. quia de suis, non de alienis quis testatur, l. 1 cum gloss. de testam. Cyn. in Auth. ingressi C. de sacrosanct. eccles. & Bero. in c. in præsentia, nu. 524. de probat. & cum nihil habebat, nihil dare poterat Frater Cyprianus, cum
3 nemo † det quod nõ habet, c. Daibertum, 1. q. 7. c. quod autem, de iur. patr. l. traditio. ff. de acquir. rer. dom. Bar. & Bal. in l. obseruare, ff. de offic. proconsul. ille, in nu. 2. iste, in 2. lect. in §. post hæc, in princ. idem Bald. in l. manumissiones, nu. 3. in fin. ff. de iustit. & iur. Paris. in cons. 7. nu. 8. vol. 1.

vol.1.& in consi.15.nu.71.vol.2.& in consi.65.nu.14.vol.4. Sed quia post talem Monachatum mortuus est pater dicti Fratris Cypriani, & vt præsupponitur ab intestato, modo quæritur: num ipse Frater Cyprianus possit vna cum alijs fratribus sibi vtrinque coniunctis succedere in bonis paternis, stante quod hodie reperitur professus in ipsa religione Dominicana, & dico, quod etsi Fratres ordinis Prædicatorum

4 rum † non sint ex regula Mendicātes cum sint sub regula Sancti Augustini, attamen ex suis constitutionibus à Sede Apostolica confirmatis dicuntur Mendicantes, vt per Feder.de Sen. in cōsi.12. & per Alex. in consi.88.num.5.volum.2.Ludou.Bologn. in addit.ad Matthesil.in tract. de success. ab intest.in 3.art. princ. num.42.& Nicol.de Vbal, in tract.de success.ab intest.cler.regul.in prima par.num.6.Nihilominus

5 sunt † successionum capaces, & tam ex testamento, quàm ab intestato, & tam in bonis parentum, quàm aliorum consanguineorum, nec obstat religionis professio.tex.est in §.nullā.in Auth.de sanctiss.episc. & in l.Deo nobis, §.hoc etiam.vbi Cyn.Bar.Alber.Bal.Paul.de Castr. & Salicet.& Io.Fab.in suo Breuiar.C.de episco. & cleric. c.non liceat. 19.quæst.vlt.gl.in c.statutum, 18.quæst.1.Lap.in allegat.101.num.11. Anton.in 3.par.sum.tit.16.cap.1,§.12,vers.nota septimo.Rom.in l.1. num.20.& ibi Cagnol.similiter,in nu.20.C.qui admitt. Specul.in tit. de stat.monach.§.qualiter concipiet circa princ.Ias.in l.patre furioso, num.47.ff.de his qui sunt sui vel alien.iur.Abb.in c. quia nos, num. 2. de testam.Dec.in cap.in præsentia,nu 69.de probat. Imol. in c.quanto,num.5.de offic.iud.ordin.Alex.in consi.139.num.9 vol.2.Dec. in consi.114.& consi.674.Cranet.in consi.152.nu.2.vol 1 Barbat.in consi. 51.num.7.& 13.volum.3.Angel.in consi.133.Abb.in consi.27.vol.2. Vincen.de Franch.in decis.42.in prima par.Matthę.Matthesil.& Nicola.de Vbal.in supracitatis locis.& Roland.Passagier.in tract.de success.ab intest.num.6.Concludo propterea Fratrem Cyprianum succedere vnà cum alijs fratribus in bonis patris ac si fuisset Laicus.

6 Portio cuius † fratris Cypriani transmittitur ad Monasterium in quo professus est, vt per Cyn.in d.l.Deo nobis Bal.in consi.494.vol.5. Archid.in cap.statutum est, num.3.18 quæst.1.& Menoch.in tract.de adipiscen.possess.remed.4.nu.294.Gulielm.Bened.in repet.c. Raynutius in 2.par.in verb.mortuo itaque,el 2.num.150.& Couar.in c.1.nu. 21.de testam.Angel.in d.consilio 133.vers.super tertio puncto.Bero. in consilio 26.numero 9.volum.1.& consi.103.nu.15.volum.secundo, Aret.in cap.in præsentia,numero 87.& numero 91.de probat.& mouentur ex hoc,quia Monachus non perdit iura suitatis. Tiraquel. in tract.de nobilit.cap.26.num.9.Immo non est necessarium vt Monachus hæreditatem adeat,cū Monasterium potest adire, vt per Borgnin. Caualcan.in decisio.1.numero 50.tomo 3.etiam quòd Mona-

chus nollet adire, vt per Ruin. in consilio 204. numero 11. & 12. volum. primo.

Et sic quod habere non potest Monasterium Sancti Seueri virtute donationis à Fratre Cypriano factæ, habet virtute successionis ab intestato. Nec huic conclusioni obstaret, si diceretur iura super ipsa allegata loqui de Monachis, non autem Fratribus ordinis Prædicatorum,
7 nam idem est, cum ipsi fratres effecti † sunt capaces successionum, vt supra probauimus, & no. Bal. in Auth. nisi rogati, nu. 5. C. ad Trebell. & Barbat. in consi. 51. num. 13. volum. 3. & sic eadem ratio esset in Fratribus ordinis Prædicatorum, quæ est in Monachis aliorum ordinũ:
8 cum vbi eadem † ratio locum haberet, ibi ẽt eadẽ iuris dispositio locũ habere debet, l. illud. ff. ad l. Aquil. l. 3. in princ. ff. de iniust. & rupt. test. §. duorum. Instit. de nupt. §. cum autem. Instit. quibus mod. ius patr. potest. soluit. & §. qua ratione. Instit. de pupill. substit. Hippol. Riminal. in l. 1. in 2. par. nu. 22. ff. quod quisq. iur.

Sed quid si Pater Fratris Cypriani testamentum condidisset, & in eo exhæredasset, vel præterijsset ipsum Fratrem Cyprianum, alios filios instituendo, num bene fecisset? quod non, est dicendum: quia saltem
9 legitimam ei relinquere debebat, † qua eum priuare non poterat. l. Deo nobis, §. hoc etiam. vbi Bal. & Paul. de Castr. C. de epis. & cleric. §. nullam, in Auth. de Sanctiss. Episcop. vbi Bar. & Angel. & c. non liceat. 19. q. vlt.

10 Sed an poterat † ipse Frater Cyprianus ante religionis ingressum, & dum pater in humanis agebat renunciare suis fratribus vtrinq; coniunctis paternam hæreditatem? dicitur quòd poterat renunciare, sed illa renunciatio non fuisset valida, adeo quòd Monasterium, illa renũciatione non obstante, poterat succedere, vt satis accuratè not. Ruin. in consi. 204. vol. 1. cui consilio se subscripsere Anton. Cocch. de Florentia, Soc. in consi. 205. Felin. in consi. 206. & Corn. in consi. 207. quæ consilia sunt posita in d. 1. volum. consil. Ruin. & faciunt dicta per me in repet. l. vnicæ, num. 47. C. quan. non peten. par. cætera suppleat Minerua Domini Rogerij Vrsoni, V. I. D. fratris vtrinque coniuncti dicti Fratris Cypriani. Cui me plurimum commendo, & dico amicus Plato, amicus & Socrates, sed magis mihi amica veritas. Laus Deo.

Claudius Tutius V. I. D.

S. V. M. M. A. R. I. F. M.

1 *Frater dicitur extraneus in promittendo dotem.*
2 *Marito an imputetur si dotem non exegit à promittente.*
3 *Maritus debet exigere dotem, vel cedere actionem vxori, vel hæredibus vt exigant.*

FRA-

FRATER promisit dotem pro sorore, a quo maritus constante matrimonio exigere eam non curauit, soluto matrimonio, & mortuis vxore, ac marito hæredes vxoris petunt dotem ab
1 hæredibus mariti. est videndum num ius foueant, & dico † quòd frater dicitur in illo casu extraneus, per tex. in l. 1. §. extraneum, C. de rei
2 vxor. action. & propterea erit considerandum, an † ex causa necessaria, an animo donandi promisit iste frater dotem; nam si ex causa necessaria, imputetur marito cur non exegit, & sic hæredes ipsius teneantur de bonis mariti soluere dotem hæredibus vxoris. si verò animo donandi, & tunc non imputetur marito, nec eius hæredes tenentur, per text. in l. si extraneus, vbi Bald. ff. de iure dot. idem erit si pater, vel
3 mater, aut ipsamet vxor promisisset, verum † hoc casu tenentur hæredes, vel exigere dotem, & restituere, vel cedere actiones eorum heredibus vxoris, vt ipsi exigant a promittente, per text. in l. si socer, §. Lucius, vbi Roman. ff. sol. matr. & Anton. de Rosell. in cons. 143. nu. 2. & 11. in prim. tom. cons. diuers. ad mater. vltim. volunt. & ita ego teneo. saluo tamen consilio alterius melius sentientis.

Claudius Tutius V. J. D.

SVMMARIVM.

1 *Tutor agens vt tutor, debet se talem docere.*
2 *Meliorationes faciens in re aliena, potest rem retinere, dum soluantur melioramenta, si est in possessione rei.*
3 *Consuetudo, vt dicatur probata, quæ requiruntur.*
4 *Locare rem suam quisque potest cui vult.*
5 *Consuetudo laicorum non ligat Ecclesiam, nec Ecclesiasticas personas.*
6 *Colonus quando acquirit ius coloniæ, ita quòd terris priuari non possit.*
7 *Impensa quando non est necessaria, compensatur cum fructibus.*
8 *Actor sine actione agens, condemnatur ad expensas.*
9 *Concessio facta a Domino excusat colonum a pœna, & prabet iustam causam possidendi.*

IN causa vertente inter Andream Canusum assertum tutorem, & Andream de Basilio reum conuentum super occupatione ter
1 rarum, processus videtur nullus, ex eo quòd cũ egerit, † vt tutor, debebat docere se esse tutorem, & adempleuisse solemnia requisita, vt dictat Ritus Magn. Cur. Vicariæ 294. vbi per Carauit. & faciunt dicta per Paul. de Cast. in cons. 355. volum. 1. & per Afflict. in decis. 256. Vlterius egit iste criminaliter pro occupatione terrarum, quæ actio, nec intentari potuit ab eo, etiam si tutor esset, ex eo quòd idem conuentus occupasset territorium, nam fundat se, quòd habebat ius retentionis

tentionis terrarum ob stercorationem in eis factam, & sic ob meliorationes, & quia non probat, quòd ante concessionem factam dicto conuento a Procuratore Commendæ Grassani dictarum terrarum, & antequàm dictus Andreas nouus colonus arasset illas, dictus tutor existens in possessione, declarasset, quòd intendebat retinere terras, donec sibi precium meliorationum solueretur, quòd tunc frustra intentauit dictam actionem criminalem, immo nec ciuilem ad retinẽdum terras pro impensis, & meliorationibus, sed si qua actio competebat, erat intentanda contra dominum, & non cõtra Colonum pro
2 precio meliorationum, quia clari iuris est, † quòd faciens meliorationes in re aliena, si reperitur in possessione rei tempore, quo dominus aduocat rem, potest dicere, quòd intendit retinere rem donec sibi soluatur precium meliorationum, sin autem petit meliorationis preciũ postquam dominus ingressus est possessionem, tunc non per viam retentionis, sed per viam principalis petitionis recuperat meliorationes a domino, & non a nouo colono, quia cum nõ erat in posse suo, res retineri non poterat. hæc probantur in § ex diuerso, & in §. si quis in aliena tabula, Instit. de rer. diuis. & ibi gloss. allegat iura concordantia, & aliàs dixi in allegat. 11. num. 21. & 22. & text. in dictis §. considerat, quòd si ille qui ædificauit in solo alieno bona fide, sit in possessione, & dominus petat ædificium, repellitur exceptione doli mali, nisi soluat melioramenta. & ita intelligitur l. in rebus, C. de iure dot. & text. in l. Titio centum, §. Titio centum, ff. de condit. & demonstra. & ita declarat Capic. in decis. 27. num. 7. & decis. 119. & faciunt dicta per Boer. in decis. 44.

Tertio est animaduertendum, quòd consuetudo, super qua pars aduersa se fundat, quòd faciens stercorare terras alienas, non potest priuari illis, nisi dominus velit eas pro vsu suo, & soluto precio ster-
3 corationis, non † est probata formiter, nec adsunt requisita, de quibus pulchrè per Dec. in cons. 215. vol. 2. & inter alia requiritur, quòd testes non simpliciter dicant, ita consuetum esse, nisi deponant de frequentia actorum, & de visu actuum, & quòd totus populus vtatur illa consuetudine, vel saltem maior pars, & quòd illi actus transierũt in notitiam totius populi, & dicit ex intentione scribentium, in l. de quibus, ff. de legib. & in l. 2. C. quæ sit longa consuet. quòd admodum est difficilis probatio consuetudinis, quòd etiam testes peritissimi decipiuntur in eius probatione.

Quarto dici potest, quòd etiam si formiter esset probata consuetudo inter laicos dictæ terræ Sancti Mauri, nõn ligaret Ecclesias, & Ecclesiasticas personas, maximè cum sit irrationabilis, vt Ecclesia
4 priuetur libertate locandi cui voluerit, quam habet, etiam excluso primo conductore, vt probat in l. nemo, C. locati. Consuetudo enim

Laico-

5 † Laicorum irrationabilis non ligat Ecclesias, vt in ca. cum causa, de re iudic. & ibi declarant Abb. & alij, & in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, de constit. vbi Felin & iterum in ca. ad nostram, de probat. immò dicunt Doctor. in dictis locis communiter, quòd etiam si consuetudo esset promiscua Laicorum, & Clericorum, adhuc si irrationabilis esset, non valeret in præiudicium Ecclesiarum, & Ecclesiasticarum per
6 sonarum, de iure † enim in vno casu solum acquirit ius coloniæ, vt non possit priuari. videlicet, quando terras excussit ad ferrum, & ad ignem, & ex nemoribus incultis reduxit terras ad culturam, vt in l. quicunq;, C de omni agro deser. lib. 11. & in c. ad aures, de reb. Eccles. non alien. quod non est trahendum ad eum, qui stercorizat agrum alienum, cultum, quia tunc non posset habere nisi precium meliorationum per supra allegata.

Quinto dici potest, quòd stercoratio non sit impensa necessaria, quia sine illa terra poterat stare, & fructus producere, licet non ita v-
7 beriores, sed esset † vtilis, & voluntaria, quo casu compensatur cum fructibus perceptis per dictos Actores, & eorum progenitores, prout declarando tenet gloss. & ibi Angel. in finalibus verbis, in §. certe illud, Instit. de rerum diuis. attulit enim eis maiorem commoditatem terra sic stercorata per tot annos, quibus eam coluerunt, & fructus perceperunt, quàm est precium vilium stercorum ouium, & ideo compensatio fieri deberet.

Vltimò, quo ad criminalitatem, non est multum insistendum, ex eo quòd Magna Curia Vicariæ iam declarauit, criminaliter agi non potuisse, nec illa via procedi posse, & ideo Illustrissima Ducissa Madaloni, iussit pro pœna deducta in sententia primi Iudicis conuetum non molestari, videns quòd male, & pessimè fuerat condemnatus, habens causam a Domino terrarum (vt ex actis constat) quo casu actor
8 ad expensas † condemnandus erat, cum actione caruit, & repelli debebat a limine iudicij, iuxta terminos l. si pupilli, §. videamus, ff. de negot. gestis, iuncta l. eum quem temere, ff. de iudic. quinimò, etiam si dominus terrarum non potuisset ei concedere terras, & priuare pri-
9 mum colonum, illa † concessio præbuit etiam iustam causam possidendi, quæ excusat eum ab omni pœna, & etiam ab expensis, vt per Dec. in cons. 277. in 2. volum. Et faciunt dicta per Afflict. in Decis. 31. & Decis. 328. & per Ias. in l. properandum, §. siue autem alterutra, C. de iudic. vbi quælibet causa etiam colorata excusat a pœna expensarum. Et quia Dominus Io. Dominicus de Principe, primus patronus causæ, cui plurimum debeo, plura in causa adduxit, ideo pertranseo istis inepte, & breuiter sic adductis, concludendo, quòd circa criminalitatem Reus absolui debeat, & eodem modo circa ciuilitatem terrarum, & ab expensis, ad quas fuit vna cum interesse condemnatus,

natus, sed potius tutor prædictus sic temerarius, & iniustus accusator, ad litis expensas in prima, & secunda instantia condemnari debebat. Laus Deo.

Claudius Tutius V.I.D.

SVMMARIVM.

1 *Bona Ecclesię an in emphyteusim perpetuam concedi possint.*
2 *Bona Ecclesiæ occupantes sunt Anathemati subditi.*
3 *Consuetudo contra Canones, seruari non debet, & corruptela dicitur.*
4 *Lex quicunque desertum, C. de omni agro deserto, locum habet in fundo patrimoniali, & non in rebus Ecclesię.*
5 *Locans rem, si postea ea indiget, potest conductorem expellere.*
6 *Ecclesia ob alienationem restituitur, & rescindit contractum.*

SVPER propofito casu taliter respondendum censeo. Terras
1 † non fertiles Ecclesiæ, atque eius syluas in perpetuam emphyteusim posse concedi, & sic iure hæreditario, vt verbis vtar text. in c. ad aures, de rebus eccles. alien. vel non. illis tamen solemnitatibus, & circumstantijs a iure requisitis, vt in Auth. Hoc jus porrectum, C. de sacros. Eccles. Canonizata in cap. hoc ius, 10. quæst. 2. vers. perpetua quoque, & eam not. glo. in d. c. ad aures, in verbo, hæreditario, & sic certa forma cum sit a iure data circa occupationem terrarum incultarum Ecclesiæ, illa seruanda est, aliàs occupatio, & in em-
2 phyteusim datio nulla est, & † illas tenētes, Anathemati subditi sunt, vt in Extrauag. Ambitiosæ, de rebus Eccles. alien. vel non, & in Concil. Trident. in Sess. 22. cap. 11. sub Decret. de Reform. Nec tales occupantes, & terras Ecclesiæ tenentes contra formam a iure latam tueri se possunt Consuetudine, quam Tricarici vigere dicunt, quòd propria auctoritate dictas syluas, & incultas terras possunt occupare, & ad culturam reducere, saluo annuo Canone Ecclesiæ debendo, cum
3 † prædicta Consuetudo dicatur corruptela, cum sit cōtra Canones, & Leges, & seruanda non est, vt in tex. in cap. fi. de consuet. & not. Io. Fab. in Auth. Hoc ius, vers. sed quid si Consuetudo, C. de sacros. Eccl.
4 Nec possunt se tueri † auctoritate text. in l. quicunque desertum, C. de omni agro deserto, lib. 11. nam ille text. loquitur, & locum habet in fundo patrimoniali Principis, vt in tex. in verbo, patrimonialem, & ibi prima glo. quod secus est in bonis Ecclesiæ, in quibus a iure certa forma circa occupationes fiendas, data est, & quæ seruari debet. Sed posito quòd isti coloni Tricaricenses occupassent territorium Siggianum cum solemnitatibus, & circumstantijs requisitis a iure,
5 num Reuerendiss. Episcopus † qui ad præsens tali territorio pro vsu proprio

proprio indiget, possit ipsos Colonos expellere? & quòd sic, facit tex. in l. ædem, C. locati, not. Abb. in c. dilecti, num. 2. vers. in glo. 1. in fi. de arbitr. And. de Isern. in Constitut. Regni. Cum per partes Apuliæ circa principium, vers. sed tunc si dominus diceret, & ibi Afflict. num. 8. vers. dicit hic Andræas. Vincenc. Caroc. in tract. locat. & cond. in 4. p. titu. de recusation. q. 2. Marant. in cons. 96. nume. 4. & 8. & Gulielmus Rodoan in tract. de reb. eccles. non alien. in quæst. 79. c. 5. num. 12. ibi, si pro se habitare, & c. 6. num. 3. in ead. q. 79 quod locum habet, etiam si Reuerendissimus Episcopus in concessione talium terrarum iurasset obseruare, & dictos colonos non priuare, nam tunc etiam potest, vt idem Vincenc. Caroc. tenet in citato loco, nu. 24. Sed an quod supra dixi locum habeat tam in vrbanis, quàm in rusticis; videndus est Bal. in d. l. ædem, nu. 12. in fi. Gomes. in tract. variar. resol. in 2. tom. tit. de locat. & conduct. num. 6. in fi. & Vincenc. Caroc. in d. tract. loca. & conduct. sub Rubr. de recusat. in 4. par q. 2. nume. 35. Est nihilominus
6 aduertendum, quòd † Ecclesia semper in similibus restituitur, vt pulchrè not. Aret. in consil. 114. & sic iuris esse censeo. saluo semper &c.

Claudius Tutius V. I. D.

S V M M A R I V M.

1 *Reductio ad arbitrium boni viri, coram quo peti debeat coram superiore arbitratoris, an partium, & num. 3. & 10.*
2 *Reductio ad arbitrium boni viri, est ad instar appellationis.*
4 *Papa adiri potest in defectum superioritatis.*
5 *Arbitramentum est quædam transactio.*
6 *Fiscus siue agat, siue excipiat, debet adire Procuratorem Cæsaris.*
7 *Laudi exequutio peti debet coram Iudice causæ principalis.*
8 *Reductio ad arbitrium boni viri debet fieri gradatim sicut appellatio.*
9 *Forum sortitur quis ratione contractus.*
11 *Arbitramentum venit appellatione transactionis.*
12 *Origo inspici debet, & non attendi mutatio accidentalis.*
13 *Argumentum a delegato ad arbitrum valet.*
14 *Arbitramentum censetur factum potius a parte, quam ab arbitratore.*
15 *Compromissum si est iuratum, reductio ad arbitrium boni viri petitur coram Ecclesiastico Iudice.*
16 *Argumentum ab appellatione ad reductionem non valet.*

VISO, & discusso puncto quæstionis, primo motu videtur
1 dicendum, quòd in reductione † ad arbitrium boni viri de qua agitur, adiri debeat Iudex ordinarius Laicus, cum sit cōpetens, & superior arbitratoris, per ea quæ dicūt Afflict. in Decis. 51. & Rom.

2 & Rom. in conſ.265. quia † reductio ad arbitrium boni viri habet ſe ad inſtar appellationis, l. nō diſtinguemus, § cum quidam, ff. de arbitr. idem tenet Angel. in l. ſi ſuſpecta, § ſi. ff. de inoff. teſtam. & Feli. in ca. 1. in 2. not. num. 6. in fi. de præſcript. qui dicit, quòd vbi Clericus, & Laicus volunt petere reductionem ad arbitrium boni viri, debent eam petere coram ſuperiore arbitratoris; idem tenet Iaſ. in l. Imperium, nume. 3. verſ. ſeptimo facit, ff. de iuriſdict. omn. iudic. Sed his, & alijs pluribus quæ adduci poſſunt non obſtantibus, de iure verius eſſe arbi-
3 tror, quòd in reductione † de qua agitur, debet adiri Ordinarius Eccleſiaſticus, qui eſt Iudex cauſæ principalis, per ea quæ tenet Bart. in l. ſocietatem, §. arbitrorum, ff. pro ſoc. quòd in reductione ad arbitriū boni viri attenditur Iudex cauſæ principalis, qui eſt ſuperior partiū, & non arbitratoris, per text. not. in c. expoſita, de arbitr. vbi eſt caſus, quòd arbitramentum factum inter Epiſcopos Feltri, & Belluni ex vna, & ciues Taruiſinos ex alia in Ducem Venetum, propter recurſum ad arbitrium boni viri, reducitur ad Summum Pontificem, & ſic ad ſuperiorem Epiſcoporum Feltri, & Belluni, non arbitratoris, quia Sereniſſimus Dux Venetus non recognoſcit ſuperiorem, niſi Deum, & licet ad cap. expoſita, poſſit de facili reſponderi, quòd immò Summus Pōtifex eſt ſuperior Ducis Veneti, ex quo in defectum
4 ſuperioritatis † ſemper poteſt adiri Summus Pontifex, ca. licet ex ſuſcepto, de foro compet. tamen idem tenent Salicet. Paul. de Caſtro, & Ant. de Alex. in l. 1. C. vbi, & apud quem, qui dicunt, ibi eſſe caſum de hoc. dum deciditur, quòd in reſtitutione aduerſus tranſactionem
5 aditur Iudex rei, nam Arbitramentum † eſt quędam tranſactio, vt in Authen. Si verò, C. de iudic. Idem tenent Bart. & Paul. de Caſtro, in l. cum hi, §. tranſactiones, de tranſact. per illum mer text. vbi eſt caſus, quòd quando Fiſcus petit tranſactionem alimentorum, debet adire Procuratorem Cæſaris, & ſic Iudicem ſuum proprium; Et licèt ad allegatum §. tranſactiones, poſſet de facili reſponderi, quòd ibi eſt ca-
6 ſus ſpecialis fauore Fiſci, quia Fiſcus † ſiue agat, ſiue excipiat, debet adire Procuratorem Cæſaris, l. 1 2. & toto titu. C. vbi cauſ. fiſc. tamen idem tenent Bald. Aret. Salicet. & Ant. de Alex. in l. cum antea, C. de
7 arbitr. per illum met tex. dum ibi dicitur, quòd exequutio † laudi, debet peti coram Iudice cauſæ principalis; Et licet ille tex. non concludat, vt Aret. fatetur ibi, tamen idem tenet Abb. & omnes Canoniſtę, in cap. Quintauallis, de iureiur. Abb. & alij, in cap. expoſita, de arbitr. Bal. in addit. ad Specul. in Rubr. de arbitr. verſ. petitio reductionis debet peti. Angel. in l. qui certo, de condict. indebiti, & in conſ. 200. De primo videtur Paul. de Caſtro. in l. ſi ſuſpecta, §. fi. ff. de inoffic. teſtam. & Vital. Gamban. in tract. clauſ. in Rubr. intra quant. temp. petit. recurſ. ad arbitr. boni viri, §. videamus, quis eſt Iudex, fol. 454. & moue-

tur

8 tur hac ratione; certum est, quòd reductio † ad arbitrium boni viri debet fieri iuxta gradus Iurisdictionis, sicut appellatio, l. Imperatores, ff. de appellat. sed arbitrator nullum habet gradum Iurisdictionis, l. ait Prætor. ff. de re iudic. Ergo reductio ad arbitrium boni viri non fit ab arbitratore ad superiorem eius, sed a partibus ad earum superiorem; Et licèt maior huius argumenti, scilicet, quòd reductio ad arbitrium boni viri debeat fieri iuxta gradus Iurisdictionis, sicut appellatio, possit negari: quia contrarium in specie dicit Cardin. in cons. 139. Factum tale, nu. 40. tamen idem consulendo tenet Feder. de Sen. in cons. 285. incip. Petrus Rector. Signor. de Homod. in cons. 162. Factum sic se habet. Anchar. in cons. 309. Vr prima facie, & Calcan. in
9 cons. vlt. qui mouetur hac ratione, quod † quilibet sortitur forum ratione contractus, c. dilecti filij, de foro comp. l. hæres absens, de iud. sed contractus arbitramenti fit coram Iudice causæ principalis, ergo
10 ratione † contractus arbitramenti reductio ad arbitriũ boni viri dẽt peti coram Iudice causæ principalis. Idem tenet Alexan. in cons. 131. vol. 2. Lanfranc. de Oriano, in tract. de arbitr. in 1. par. in §. reductio, & in vlt. par. q. 19. Bertach. in 4. part. sui Repert. in verbo, reductio ad arbitrium boni viri, vers. 15. & Maranta in suo Speculo, in 6. par. in verbo, & quandoque appellatur, nu. 126. vers. secundo quæro, vbi dicit communem opinionem esse contra Afflict. Sed ante eum, ꝙ sit communis opinio contra Afflict. tenuit Curt. in addit. ad Paul. de Cast. in d. l. si suspecta, §. fi. ff. de inoffi. testa. & ne auctoritatibus inniti videar, & velut auis Horatiana varijs diuersisque plamis vestiri, hanc cōem opinionem quinque nouis rationibus vltra Scribentes probabo. Primò, per text. in allegat. l. 2. C. vbi & apud quem, eum diuersimodè pōderando, quã per Scribentes; Et præsupposito mihi illud, quod modo dixi, ꝙ ille tex. dum loquitur de trãsactione, etiam potest intelligi
11 de arbitramento, quia † appellatione transactionis venit arbitramẽtum, vt latissimè post plures, quos refert Bologn. in cons. 6. colu. 3. vr mihi esse ibi casum de hoc in terminis, quia tex. non solũ loquitur de restitutione in integrum, quæ tendit ad rescissionẽ transactionis, sed ẽt de quacunque alia causa, quæ posset tendere ad rescissionem eius, vt patet in illis verbis, per in integrum restitutionem, & quamcunq; aliam causam putaueris agendum, & sic ẽt de reductione ad arbitriũ boni viri, quæ tendit ad rescissionẽ transactionis arbitramenti, quare ille text. ponit securim ad radicem. Secundò, quia regula est, ꝙ origo
12 † in tantum debet spectari, quod non debet attendi mutatio accidentalis, de qua latissimè per Doctor. in l. si eadem, ff. de offic. assessor. in l. Imperium, ff. de iurid. omn. iud. & in l. si quis posthumos. ff. de liber. & posthum. sed origo causæ est coram Ordinario Ecclesiastico, ergo non debet attendi illa mutatio accidentalis, quæ facta est per arbitra-

arbitramentum. Tertiò, quia † argumentum a delegato ad arbitrũ, seu arbitratorem, in iure procedit, vt per gloss. in l. quia arbiter, ff. de arbitr. Abb. & alij Canonistę, in c. vno, de offic. deleg. Cardin. in cons. 29. nu. 5. & Corn. in cons. 54. nu. 9. vol. 2. sed a Delegato interponitur appellatio ad Iudicem causæ principalis, qui delegauit, & non ad superiorẽ Delegati, l. 1. ff. si quis, & a quo. ergo ab Arbitratore debet pariter recurri ad Iudicem causæ principalis cuius auctoritate ipse effectus est arbitrator, non ad superiorem arbitratoris. Quartò, quia arbi-
14 tramentum † potius censetur factum a parte, q̃ ab arbitratore, vt tradit Dyn. in cõs. 50. vers. præterea illud. Signor. de Homod. in cõsi. 251. In qõnibus vertentibus, nu. 1. Petr. de Anchar. in cons. 261. in fin. & in cons. 207. ergo qñ ad rescindendum arbitramentum, recurro ad arbitrium boni viri, potius cõqueror de parte, quàm de arbitratore, & sic debeo adire Iudicem causę principalis qui est superior partium, non
15 arbitratoris. Quintò, quia qñ † compromissum est iuratum, semper reductio ad arbitrium boni viri debet peti corã Ordinario Ecclesiastico, vt per Abb. & alios Canon. in c. Quintauallis, de iureiur. Alex. in cons. 63. vol. 3. sed in tota Italia compromissa omnia fiunt iurata de stilo curiarum, vt patet ad sensum, ergo reductio ad arbitrium boni viri de qua agitur omnino debet peti coram Ordinario Ecclesiastico. Et ad rationem Afflicti, & Rom. in promptu respondetur, quòd
16 † Argumentum ab appellatione ad reductionem non procedit, vt per Io. de Anan. & Bologn. in addit. in cons. 16. Corn. in cons. 177. vol. 2. & Cardin. in cons. 139. in 2. dubio. Per hæc concludo, quòd in reductione ad arbitr. boni viri, de qua in præsenti causa agitur, omnino debet adiri Ordinarius Ecclesiasticus, qui est Iudex causæ principalis secundum proposita. &c. *Claudius Tutius, V. I. D.*

SVMMARIVM.

1 *Testes duo, vel tres, plenè probant.*
2 *Instrumentum euidentem probationem inducit.*
3 *Testes referentes se ad scripturam, non ipsi, sed scriptura probat.*
4 *Testes, & scriptura eandem vim obtinent in exercendis litibus.*
5 *Testis vnicus non probat.*
6 *Testes debent reddere causam scientiæ aliàs non probant.*
7 *Instrumenta, quæ requisita habere debeant, ad hoc vt probent.*
8 *Instrumentum, seu contractus, debet publicari, & legi partibus, aliàs non probat.*
9 *Scriptura priuata debet subscribi, & recognosci a partibus, & a testibus.*
10 *Originali scripturæ si non creditur, nec credi debet exemplo.*
11 *Instrumenti reassumptio Notarij mortui, facienda est cum causæ cognitione.*

Scriptura

12 *Scriptura Notarij mortui debet esse nota Notario reassumenti exemplum ab illa.*
13 *Actore non probante, Reus absoluitur.*

PHILIPPA de Campora pro cõsequutione dotium sibi promissarum, in iudicium vocauit Leonardum vti hæredem Dominici Russi ipsas dotes promittentis, & ad eius intentionem fundandam tres produxit testes Tiberiũ Cataneũ, Portiam de Schittino, & Aulisam de Barenzano, atq; quãdã scripturã manu Notarij Vitalis Rasuli scriptã, exemplatã a quadam alia scriptura, vt fertur, Notarij Petri Schittini mortui præsentauit in Actis, ex quibus suam
1 plenè probasse intentionem vr̃, cum in ore † duorum, vel triũ testiũ stat oẽ verbum, vt in Deuter. c. 19. in Euange. Matth. c. 18. & Apostol. in 2. ad Corint. c. 13. & 2. q. 5. per totum, c. cum esses, de testam. & l. ubi numerus, vbi glo. ff. de test. At in casu de quo agitur, sunt inducti tres testes, ergo &c. Corroborat hãc probationem scriptura ipsa in Actis præsentata, q̃ dotale vocat instrumentum, quod si tale est, vt præsup-
2 ponitur, ex † eo inducitur euidens probatio, vt in ca. cum dilecti, vbi Abb. in 1. not. de donat. & in c. cum inter, de re iud. & in c. cũ contingat, de rescrip. Soci. in cons. 127. col. 2. vers. præterea de tali, vol. 3. vbi allegat c. cum accessissent, de constit. immo inducitur euidentissima probatio, c. licet causam, de probat. vbi Abb. nu. 21. in 13. not. Felin. & Dec. concorditer idem ibi afferunt, ille, in 11 hic, in 13 not. & quòd indubitata ex Instrumẽto inducitur probatio not. Dec. in cons. 389. Visa longa serie, nu. 10 vers. secundo in dicto. Ex quibus vr̃ resultare ipsius Leonardi condemnationem Sed verius causam ipsam pertractando, contrariam sententiam veriorem esse ex infra dicẽdis teneo. Et primò, deueniẽdo ad testimoniũ Tiberij Catanei, & Portiæ Schittinæ, dico, illorum dictum nullatenus obstare, cum q̃uis de matrimonio contracto per ipsam Philippam deponant, tñ de dotis promissione verbum nullũ, cum in ea non fuerunt præsentes, & referunt se ad
3 scripturam, si adest, & sic † non ipsi testes, sed scriptura probabit dotis promissionem: facit tex. in l. in testamento quidam, ff. de cond. & demonstr. & faciunt not. per Bal. in l. inciuile, nu. 3. ff de legib. & in l. 1. in fi. C. de Epis. & cler. & in l. 2. C. de errore aduoc. & Alex. in cons. 3. vol. 2. vbi dicit, quòd si quis respondendo positionibus, dicat, quòd confiteor prout in tali Instrumento continetur, ꝙ nisi appareat illud Instrumentum, ad quod facta est relatio, responsio habetur pro non facta, quod vr̃ ẽt esse de mente Specul. in tit. de Instrum. edit. §. nunc dicamus, num. 5. vers. quòd si quis in libello. Bolognet. in l. si quis in aliquo, nume. 10. & 42. C. de edend. & faciunt not. per Afflict. in Decis. 273. Vnde cum isti duo testes referant se ad illam scripturam præsentatam, de ea, & non de testibus est a nobis discutiendum.

Nec habet obstare, si forte diceretur, prędicta locū tantum habere, cum vna scriptura se ad aliam referr, & nō habere locum in testibus:
4 nā idē dico in testibus, † cū eandem vim obtineant testes, & scripturę in litibus exercendis, l. in exercendis, C. de fide instru c. cum Ioannes, vbi gl. in verb. quodlibet Instrumentum, extra, eod. tit. Et propterea antequàm deueniam ad illius scripturæ discussionem, est videndum de testimonio Aulisæ tertiæ testis, quæ de vna tantum vinea in quar-
5 to articulo deponit, & de alijs dixit se nescire, & etiam † cum sit vnica, non probat, l. iurisiurandi, C. de testib. cap. tam literis, & cap. licet vniuersis extra, eod. tit. not. Corn. in cons. 221. num. 6. vol. 2. & etiam lege diuina testis vnicus non probat, dum in lib. Nume. cap. 35. & in Deuteronom c. 17. dicitur; Ad vnius testimonium nullus condemnabitur. Et Diuus Hieron. contra Ruffin. scribit, vni, neq; Catoni credendum esse, & Valer. Maxim. in 4. lib. ca. 1. tradit. ꝙ cum Q. Scæuola vir excellentissimus, testis in reum productus, testimonium dixisset, discedens adiecit, ita sibi credi oportere, si & alij idem asseuerassent, quoniam vnius testimonio credere, pessimi esset exempli. Nec reddit
6 ista Aulisa causam scientiæ, vt debet testis, † ad hoc vt probet, reddere; per ea quæ not. Bartol. in l. fin. ff. de offic. Proc. Cæsar. Socin. in cons 98. colum. fin. volum. 4. Alexan. in cons. 120. num. 6. volum. 5. & Abb. in c. cum causam, colu. 3. de testib. Facit tex. in l. solam, vbi Alex. in addit. ad Bart. C. eod. tit. Maranta, in Speculo, in 6. par. in 6. actu, nu. 11. & in cons. 69. nu. 7. in cons. 13. num. 8. Et sic in casu nostro non obstant in contrarium allegata, quòd in ore duorum, vel trium, &c. Deuenio modo ad scripturam præsentatam, cui nulla est adhibenda fides, & non probat, cum nō contineat in se requisita ad validitatem
7 Instrumentorum, † quæ not. a gloss. in l. generali, C. de tabu. lib. 10. & not. in Constit. Regni, Instrumentorum robur, & in Constit. consuetudinem, & per Abb. in cap. 1. de fide Instrum. & per Afflict. in Constit. Baiulos omnes, cum non sit in charta de pergameno, vt in Constit. consuetudinem, vbi per Afflict. nec in ea fuit appositum nomen Regis, nec nomen, & signum Notarij scribētis, & propterea nullam fidem facit; & dum fuit dictum, ipsam chartulam nullam facere fidem, præsentauit ipsa Philippa aliam scripturam manu quondam Notarij Petri Schittini, vt ipsa Actrix dicit, scriptam, & dicunt illam esse originalem, quæ pariter fidem non facit, cum in ea deficiant prę-
8 dicta; nec apparet tale Instrumentum † siue talem contractū fuisse coram testibus, & partibus cōtrahentibus lectum, & diuulgatum tpe quo fuit confectum, vt requirebatur, secundum Dec. in cons. 97. nu. 3. vol. 1. Soci. iun. in cons. 189. nu. 94. vol. 2. Alex. in l. sciendum, nu. 38. ff. de verb. obli. Menoch. in tract. de arbitr. iud. casu 144. nu. 9. Gomes. in comment. ad ll. Tauri, in l. 3. numе. 107. Afflict. in d. Const. Baiulos omnes,

omnes, & Georg. de Tort. in consi. 124. in 1. tom. consf. diuerf. ad cauf. vltim. volunt. nu. 2. in fine, Quibus sic stantibus, non Instrumentum dotale, sed chartulam, & priuatam scripturam vocabimus illam, ab ipsa Philippa vltimo loco præsentatam, tanquàm Originalem, quæ
9 pariter vti † priuata, cum non sit a partibus, nec à testibus subscripta, & recognita, nullam fidem facit, cap. scripta, de fide instrum. vbi per Canonist. l. scripturas, ff. qui pot. in pig. habeant. Auth. At si contractus, C. de fide Instrum. Hippol. de Marf. in Rubr. C. de probat. num. 267. & Neguf. in tractat. de pignor. & hypoth. in 5. par. in 2. membro, nume. 47. verf. secundò ad hoc, vt dicta scriptura; & sic si talis originalis scriptura fidem non facit, quanto magis illa exemplata, & pri-
10 mo loco præsentata; † esset enim quàm absurdissimum, quòd si non creditur originali, quòd credatur eius copiæ, l. 2. ff. de fide Instrument. cap. 1. extra, eod. tit. §. ex hoc insuper, in Authen. Vt sponsal. largit. & Crauetta, in consf. 41. in princ. volum. 1. Nec poterat ex tali originali scriptura, quatenus prothocolli nomen consequi potuisset, reassumi
11 † instrumentum ab alio Notario, nisi prius Ordinario loci cum causæ cognitione de morte dicti Notarij Petri constitisset, vt expresse not. in cap. cum P. tabellio, de fide Instrum. & not. in Constit. Regni, Baiulos omnes, vbi per Afflict. nu. 81.

Nec constat vt constare debebat, talem scripturam scriptam fuisse a dicto Notario Petro mortuo, vt idem Afflict. not. in ead. Constit. nume. 79. vbi dat formam ad probandum hæc omnia, istaque probatio non ab alio, quàm ab ipso iudice facienda erat, vt per Bald. in Auth. Sed nouo iure, num. 8. C. de reb. cred. qua probatione ab ipso ordinario Iudice loci ad partis instantiam facta, erat tale Instrumentum reassumendum a tali originali scriptura in charta de pergameno, vt per eundem Afflict. in d. Const. Baiulos omnes, nu. 82.
12 Nec Notarius † Vitalis exemplator in ipso exemplo fidem facit, scripturam a qua exemplum fecit, fuisse scriptam manu dicti Notarij Petri mortui, & quòd dicta manus erat sibi nota, vt facere tenebatur, per ea quæ not. Petr. de Montefortе in d. Const. Baiulos omnes, in versi. quando autem ordinarij. Vnde cum ipsæ scripturæ prædicta requisita non habeant, sunt nullæ, nullamque probationem inducunt, & merito sequitur ipsius Leonardi ab impetitione dictæ Philippæ magnam barbam, & ad modum hominis, & quam sæpe
13 tondet, habentis, absolutio. vulgata regula, quæ habet, † Actore non probante reus absoluitur, l. qui accusare, C. de edend. l. actor, C. de probat. & not. Roland. a Valle, in consil. 51. nume. 40. & consil. 60. nume. 15. volum. 1. Laus Deo.

Claudius Tutius V. I. D.

SVMMARIVM.

1 *Dos profectitia patri restitui an debeat soluto matrimonio, an filijs.*
2 *Stipulatio a iure præsumpta idem operatur, quod expressa.*
3 *Pater potest legem quam vult imponere in dote profectitia.*
4 *Maritus tenetur dotem restituere stipulanti, si filij non extant.*
5 *Pacta sunt seruanda.*

1 DOTEM profectitiam † soluto matrimonio ad patrem reuerti debere, not. ex tex. in l. iure, ff. de iure dot. l. dos a patre, C. sol. matr. l. pater filię, ff. de euict. l. dotem dedit, ff. de collat. bonor. l. si ab hostibus, ff. sol. mat. l. si filiusfamilias in id, ff. ad Macedõ. Bar. & alij Doct. in l. post dotem, ff. sol. matr. vbi post glo. concludunt hanc conclusionem ueram. Rom. in d. l. si ab hostibus, n. 2. ff. eod. ti. & Curt. iun. in cons. 93. n. 9. uol. 2. Quam conclusionē ampliant, et si ex dicto matrimonio remanserint filij, & sequitur Abb. & post eum alij Cano. in c. fi. de donat. inter vir. & vxo. & Corn. in cõs. 247. n. 3. uol. 4. licet limitanda ueniat talis conclusio, ut locũ non habeat de consuetudine, cum filij extant, ut per oēs Doct. in supracitatis locis, & cũ in casu nostro filij nõ extant res est clara, dictam dotem patri stipulanti reddi debere. Et quãuis ista appelletur tacita stipulatio a iure præsum-
2 pta, † tñ idem operatur ac si esset expressa, l. 1. in princ. C. de rei uxor. actione, l. his uerbis, ff. de adoptio. ubi gl. in uerbo, utilis actio, l. nisi, §. item sciendum est, ff. si cui plus q̃ per l. Falcid. l. cum ostendimus, §. fin.
3 ff. de fideiuss. tuto. Tanto magis in casu nostro, in quo pater † pactum de dote sibi restituēda apposuit, quod facere potuit, dum incõtinēti pactus, & stipulatus fuit, l. quoties, ff. sol. mat. not. Bal. Nouell. in tract. de pot. in 6 par. in 17. priuil. Iac. Butr. in eo. tract. in prin. nu. 5. & Odofred. in tract. de dot. restit. in princ. nu. 7. Rom. in l. legem, num. 3. C. de pact. maximè si sit Statutum, ꝙ stantibus masculis fœminæ non succedant, ut in Regno. Ita not. Tiber. Decian in cons. 6. nume. 17. uol. 1. Vnde, stante pacto, ꝙ matrimonio sine liberis soluto, quilibet suum retineat, seu rehabeat, & casus euenit, ꝙ mortua fuerit mulier sine li-
4 beris, † pater a genero consequi debet dotem datã, qui gener nullam partem uigore consuetudinis de dicta dote lucratur, per l. quæ dotis noie, ff. sol. mat. not. Bal. in l. quod noie, in fi. ff. de cond. indeb. Alex. in addit. ad Bar. in l. fi. in uers. quid si hæres, C. ad l. Falcid. Idem Alex. in l. post dotem, in fi. ff. sol. matr. Ang. & Imol. in l. damni infecti, la 3. §. cũ pariete, ff. de dãno infecto, & Menoch. in 3. lib. pręsump. in presump. 10. nu. 8. uers. primo ex d. l. & Cagnol. in l. fi. nu. 99. cum seq. C. de pact.
5 cũ pacta † sint seruãda, l. pacta nouissima, C. de pact. c. 1. de trãsact. l. 1.

ff. de

ff. de pact. l. iuris gentium, §. Prætor ait, ff. eo. tit. not. Curt. iun. in cons. 40. num. 2. vol. 1. & Bald. in l. si dotem, in princ. C. de fals. causa adiect. leg & ita consulo, & dico, saluo semper &c. *Claudius Tutius V. J. D.*

SVMMARIVM.

1 *Dos est patrimonium mulieris.*
2 *Disponere quilibet potest de re sua, & num. 5.*
3 *Filia an possit disponere de dote, in qua patri competit actio.*
4 *Actio de dote est communis patris, & filiæ.*
6 *Dos an consolidetur in filiã, stãte pacto, quòd dos restituatur, mortua filia sine liberis.*
7 *Testandi facultas nemini est auferenda.*
8 *Pactum, ne dos ad certum personarum genus deueniat, est de iure ualidum.*

1 ETSI dos † proprium filiæ patrimoniũ dicatur, l. 3. §. sed vtrũ, in fi ff. de minor. l. in rebus, C. de iure dot. l. pater filiam, in prin. ff. ad l. Falc. l. fi. in fi. ff. de collat. dot. l. Pomponius Philadelphus, ff. fam. hercisc. l. in eum, ff. de relig. & sumpt. funer. not. Corn. in consi.
2 26. nu. 10. vol. 2. & de ea disponere † potuisse vr̃ tanq̃ de re sua, l. 1. C de sacrosanct. Eccl. l. in re mandata, C. mandati, l. Polla, C. de his quib. vt indig. Paris. in cons. 48. in princ. vol. 4. Barbat in cons. 1. nu. 18. vol. 3. & Decian. in cons. 107. n. 2 vol. 3. Tñ in casu de quo agitur, contrarium
3 est dicẽdũ, cũ de tali patrimonio † seu dote nullatenus filia disponere valuerit, stante pacto facto de ipsa restituẽda in casu soluti matrimonij sine liberis, l. fi. §. filijs aũt, C. de bon. quæ liber. vbi gl. Pau. de Cast.
4 & Salicet. & quia † actio de dote est cõis patris, & filiæ, l. 2. §. quod si in
5 patris, ff. sol. mat. rõne talis cõionis non põt filia † patri præiudicium inferre, disponendo de dote, vt per Bald. in l. si dotem, nu. 2. C. de fals. caus. adiect. legat. & Corn. in cons. 224. nu 6 vol. 3. Eo magis de ea di-
6 sponere nõ potuit, quia ob dictũ pactũ de restituendo † dotẽ in casu soluti matrimonij sine filijs, nullo modo dos cõsolidatur in patrimo niũ filiæ, vt p Capic. in Decis. 175. nu. 17. vers. nam licet qñ pr̃ stipulat. Quod pactũ q̃uis cũ marito, & nõ cũ filia fuerit factũ, tñ de volũtate ipsius filię factũ, & appositũ fuisse vr̃, vt per Rom. in l. post dotem, nu. 12. ff. sol. matr. Et si diceretur, tale pactũ fuisse inualidũ, nam si filia de
7 dote non disponit, vr̃ ei ablata facultas † testandi, & sic non haberet hæredes, quod fieri non debet, l. stipulatio hoc modo concepta, ff. de verb. obl. l. cum donationis, C. de trans. Responderi põt, ꝙ istud est pa-
8 ctũ, † vt de certis rebus nõ possit disponere prout est de dote, & prohibet, ne ipsa dos deueniat ad certũ ꝑsonarũ genus, qđ pactũ est de iure validũ, l. si ita quis, §. ea lege, ff. de verb. obli. & l. codicillis, §. matre, ff. de lega. 2. Vnde concluditur, filiam ipsam non potuisse disponere de ipsa dote, sed ea restituẽda venit patri stipulanti. *Claud. Tut. V. I. D.*

SUMMARIUM.

1 *Dos imputatur filię in legitimam.*
2 *Legitimæ non potest aliquod onus imponi.*
3 *Fœminæ sunt exclusæ a successione ab intestato stantibus masculis.*
4 *Statutum excludens fœminas a successione, excludit etiam eas a legitima.*
5 *Alimenta habenti non competit legitima, si Statutum id dictat.*

FILIA a patre dotata, petit legitimam modo sibi in bonis patris a fratre assignari, quæritur, num bene agat? & dico, ꝙ illa
1 † dos a patre data, in legitimã debet ipsi filię imputari, per text. in l. qm̃ nouella, C. de inof. test. ita tenet Bar. in l. in quartã, ff ad Treb. & Mich. Crass. in tract. de success. §. legitima, q. 23. in princ. Cui legiti-
2 mæ † aliqđ onus imponi non põt, l. qm̃ in prioribus, C. de inoff. testa. & est cõis opinio, vt fatetur additio ad Bar. in cons. 13. in verbo, in legitima, vol. 1. Ant. Gomez. in tract. var. resol. to. 1. c. 11. nu. 24. & Mich. Crass. in d. tract. de success. §. legitima, q. 38. nu. 2. & sic vr̃, ipsam filiam malam fouere causam, ipsiq; dici põt qđ petis intus habes. Plus dico,
3 ꝙ cũ extat filius, ipsa filia † excluditur a patris successione ꝑ Constit. Regni. In aliquibus, vbi hr̃, ꝙ stantibus masculis fœminæ non succedunt, & per cõsequens intelligitur exclusa a legitima, cum statutum
4 † exclusiuũ a successione, excludat ẽt a legitima, vt per Bar. in l. Titio centum, §. Titio genero, nu. 6. ff. de condi. & demõ. Cuma. in cõs. 188. Bal. Nouel. in tract. de dot. par. 6. priuil. 17. nu. 3. vers. & prædicta. Soci. in cons. 288. nu. 17. vol. 2. & cons. 127. nu. 2. vol. 4. Ruin. in cons. 40. nu. 1. & 2. & in cons. 41. nu. 8. vol. 3. Dec. in cons. 296. nu. 2. & in cons. 299. nu. 5. & in cõs. 525. n. 4. Tiraq. in tract. de primogen. q. 55. n. 9. Crauett. in cons. 11. nu. 13. vol. 1. Menoch. in tractat. de arbitr. iud. lib. 2. cent. 2. cas. 149. nu. 13. Ioseph. Ludou. in decis. Perus. 21. in 1. par. Mich. Crass. in tract. de success. §. legitima, q. 3. nu. 6. Iul. Clar. in 3. lib. recept. sentẽ. §. testamentũ, q. 42. vers. item quæro. Natt. in cons. 201. vol. 1. Rolan. a Val. in cons. 95. nu. 19. vol. 3. & in cons. 62. nu. 53. eod. vol. Ang. in cõs. 300. Gozad. in cons. 43. nu. 21. Paris. in cons. 93. nu. 12. & in cons. 94. nu. 23. vol. 3. & Gram. in Decis. 101. num. 60. qui omnes dicunt, ꝙ cum sit sublata causa intestati, cum ab intestato fœmina stante d. statuto succedere nõ potest, pariter ẽt legitima submouetur, vt per Bero. in cõs. 49. nu. 61. vol. 1. & Tiber. Decian. in cons. 6. nu. 14. & 17. vol. 1. Immò,
5 † quando mulier dotata haberet a dote alimenta, ei non debetur legitima, si hoc dictat aliquod Statutũ, vt per Couar. in 4. Decreta. in 2. par. c. 8. §. 6. & Michael. Crass. in d. tract. de succes. §. legitima, q. 42. n. 4. Et sic cõcluditur, quòd cum ipsa filia sit exclusa a successione paterna, est pariter exclusa a legitima, & propterea eius frater est absoluendus, & ita iuris esse teneo. *Claudius Tutius V. I. D.*

INFRA-

JNFRASCRIPTAE ALLEGATIONES in materia violentiæ, & vis turbatiuæ,

Scriptæ, & allegatæ fuerunt ad requisitionem Reuerendissimi Episcopi Anglonensis D. Nicolai Granæ, Ferrariensis.

SUMMARIUM.

1 Jmpediens aliquem vti possessione sua, vim turbatiuam facit.
2 Vis turbatiua æquè committitur in iuribus sicut in rebus corporalibus.
3 Dans operam rei illicitæ excusari non potest.
4 Turbare est delinquere, & est maleficium, & num. sequen.
6 Ligones ferrei sunt arma.
7 Continuans suam primam possessionem, non dicitur de nouo facere.
8 Patientia aduersarij nō requiritur in cōtinuatione possessionis per 30. dies in incorporalibus.
9 Possessionem continuanti licitum est propria auctoritate aggredi possessionem.
10 Possessor iustus potest se tueri propria auctoritate aduersus inuasorem.
11 Lex 1. C. vnde vi, est generalis in omni violentia turbatiua, & expulsiua.
12 Incontinenti facere quando dicatur, & num. 30.
13 Retinens per vim possessionem suam, non dicitur vim facere.
14 Qui vtitur iure suo, nemini facit iniuriam.
15 Possessori liberam viæ possessionem non relinquens, vim facit.
16 Controuersiam qui mihi de re mea facit, vim mihi facit.
17 Violentiam quis patitur contumelijs.
18 Turbare quis dicitur per solam denegationem.
19 Mentiri est negare.
20 Verba, tu mentiris, quando dicantur prolata ad propulsandam iniuriam, & quando iniuriam inferunt, & sapiunt.
21 Violentiæ appellatione an veniat iniuria.
22 Pro tuitione rerum licet verberare hominem.
23 Verberare dicitur, qui pugnis cedit.
24 Honor, omni pecuniario commodo præferri debet.
25 Timor honoris, & infamiæ, æquiparatur timori mortis.
26 Causa vitæ, & causa honoris a pari procedunt.
27 Utens itinere per triginta dies licitè potest resistere volenti eum turbare in ipso itinere, aut actu.
28 Vim vi repellere licet, tam pro rebus immobilibus, quam pro iuribus incorporalibus.
29 Vulnerans recedentem a loco, dicitur vlcisci.
31 Occidas si insequentem te, non efficieris irregularis.
32 Iracundiæ calor non excusat dantem causam rixæ a pœna homicidij.
33 Excedens dolosè, & ex proposito, tenetur de toto delicto.

34 *Occisus dicitur, cum quis mortifero vulnere est vulneratus.*
35 *Possidere dicitur vi, qui, ut possit ingredientem possessionem prohibere, armatus uenit.*
36 *Prouocans aliquem ad violentiam, dicitur cedis, & uulnerum illatarum auctor.*
37 *Damnatus non appellat.*
38 *Euentus quando inspiciatur in delictis, & non animus.*
39 *Qui ira aliquid facit, non ipse incipit facere, sed qui ad iram prouocauit.*
40 *Violentia commissa cum armis, dicitur immane crimen.*
41 *Consuetus delicta similia patrare, potest ad mortem damnari, etiam si pro delicto imponenda erat pœna pecuniaria.*
42 *Recedendum a communi opinione non est.*
43 *Prouocatio semper facta præsumitur ab homine rixoso.*
44 *Affectio attenditur in defensionibus.*
45 *Frater dicitur charissimus fratri.*
46 *Amicus amico defensionem impertiri potest.*
47 *Articulus de possessione in materia uiolentiæ dicitur, & est pertinens.*
48 *Iudex modis omnibus perquirere debet veritatem.*
49 *Causa ciuilis a criminali an separari debeat, quando utraque a lege producitur.*
50 *Malum semper præsumitur de malo homine, & bonum de bono.*

QVOD Sempronius, tanquã auctor violentię, pęnam vltimi supplicij, & in l. qm̃ multa facinora, C. ad l. Iul. de vi publ. statutam, euadere non possit, ex infra dicendis patebit. Primò,
1 quia † vim turbatiuã facit, qui aliquẽ vti possessione sua ad suũ arbitriũ impedit, vt per tex. in l. vim facit, ff. de vi, & vi. armat. & in l. apparet, in prin. ff. de itin. actuq; priu. ſ in Ang. in d. l. vim facit, in princ. Secundò, quia dicit Paul. de Castro, in Repet. l. Si de vi, in 4. col. circa finem, nu. 14. ff. de iudic. ꝙ ille, qui turbat possessorem dici-
2 tur vim, & violentiam facere. Nam ita † vis turbatiua fit in iuribus, sicut in rebus corporalibus, secundum Specul. in tit. de restit. spoliat. §. nunc dicamus, vers. sed quomodo, circa fi. num. 6. Terriò, quia dans
3 † operam rei illicitę non potest excusari, vt in c. clerico, & in c. si quis voluntate, distinct. 50. secundum gloss. in cap. 1. in fine, de præsumpt.
4 & facit text. in d. l. quoniam multa facinora: Sed turbare est † delinquere, secundum Bald. in disputat. sua. Accusatus de vi turbatiua,
5 §. 3. in verbo, præterea ad officium. Item † turbare est maleficium, secundum Bald. in l. fin. C. fin. regund. nume. 4. & Alexand. in addit. ad Bart. in l. iniuriarum, in prima addit. ff. de iniur. & consequenter ille qui turbat, crimen incurrit, secundum Bald. in l. 1. in 3. col. circa medium, ibi, hæc lectura, nume. 6. C. de appellat. Sed dictus Sempronius, & sacerdos Seius eius frater, de die 26. Iunij proximè præte-
6 riti, armati † ligonibus ferreis, qui arma sunt, vt in cap. significasti, el 2. §. fin. de homicid. apti quidem ad nocendum, vim fecerunt mu-

lieribus

lieribus Nobilis Titij tunc infirmi, & impediuerunt eas vti possessione viæ, ad eundum ad vineam dicti Nobilis Titij. sicut hoc anno dictus Titius triginta diebus ea via seu itinere vsus est, nō vi, non clàm, nec precario, ergò dederunt operam rei illicitæ, & turbauerunt Titium, vimque & violentiam fecerunt. Et qm̄ sequenti die 27. eiusdē Mensis Iunij Nobilis Caius frater vtrinque coniunctus dicti Titij, ad
7 cōtinuandā dictam viam ad eundū ad vineam dicti Titij, quia † qui continuat suam primam possessionem, non dicitur de nouo facere, secundum Bald in d. disputatione sua, Accusatus de vi turbatiua, §. 4. in 3. opposit. vers. nam qui intendit. & Guid. Pap. in singul. 772. versic. qui continuat; & tangit Innocen. in cap. 1. circa princip. vt lite penden. dicit Angel. in l. 1. in §. hoc interdicto, num. 1. in fine, ff. de itiner. actuque priuato, quòd ille qui vult ire, & agere solum, & nihil noui facit, ad factum hoc anno triginta diebus continuat, patet quòd continuando
8 iure licito fecerit, nam † secundum Bald in consi. 367. Venerabilis in Christo pater. num. 1. in fine, volum. 3. in incorporalibus non requiri-
9 tur in continuatione patientia aduersarij; vnde dicit idem † Bald. in consi. 439. Visis consilijs, in versic. tertio quia dicti homines continuauerunt, volum. 1. quòd ei, qui continuat, licitum est propria authorita-
10 re aggredi possessionem. Et ex hoc idem Bald. dicit † in repet. l. 1. C. vnde vi, in summario d. l. per illum tex. quòd iustus possessor potest se tueri propria authoritate aduersus iniustitiam inuasoris, seruādo mo-
11 dum inculpatæ tutelæ. Item dicit in repet. d. l. 1. in 6. colum. num. 26. vers. & primo quæritur, quòd illa lex est generalis in omni violentia, tam turbatiua, quàm expulsiua; Et idem dicit in ead. Repet. in 1. col. num. 2. ibi, & ideo hæc lex cumulat duplicem facultatem, ergo ista vis turbatiua includitur in terminis d. l. 1. Vnde subiungit ibi, in 2. col. in versic. quinto, ibi, vel melius coniunge solutiones, quem in hoc sequitur ibi Salicet. num. 2. & ante eos hoc dixerat ibi Iacob. de Aren. num. 3. vers. super eo. & Bart. ibidem, num. 3. quòd aut quis possidet iustè, & rectè, quo ad omnes, & tunc quo ad omnes potest resistere cum moderamine inculpatæ tutelæ: aut possidet iniustè, & vitiosè, respectu illius, qui uim sibi infert, & tunc aut ille, qui sibi vim infert, facit incōtinenti, & non licet ei resistere, vt in l. 3. in §. eum igitur, ff. de vi, & vi
12 armata, vbi † dicit glos. quòd facere incontinenti dicitur, qui facit saltem intra triduum; aut facit ex interuallo, & tunc potest resistere, vt in d. §. eum igitur, & quòd in casu quando fit iniuria circa res incōtinenti fieri dicatur, quando fit etiam intra tres dies, tenuit etiam Bar. in d. l. 1. num. 9. C. vnde vi. Sed in casu nostro fecit incontinenti dictus Caius possessor, & inermis, dum potuisset si voluisset per vim retine-
13 re, quia per vim † qui retinet possessionem suam, non dicitur vim fa-
14 cere, vt per text. in l. 1. §. sed qui per vim, ff. de vi & vi arm. nam † qui

vtitur

vtitur iure suo nemini facit iniuriam, c.cum Ecclesia Vulterana, circa medium de elect. ergò non licuit dicto Sempronio, prædicto Caio iusto possessori, & defensori, ac continuatori resistere, per prædicta, super possessione dicti itineris, quo dictus Titius hoc anno vsus est 30. diebus, non vi, nō clàm, nec precario. Quòd enim dictus Sempronius violentiam fecerit resistendo dicto Caio, patet, quia dum defendendo ius dicti Titij sui fratris dixisset, ꝙ illac ibat via vineæ sui fratris, dictus Sempronius mentitus fuit per gulam, dictum Caium, & sic denegauit viam, quo casu succedunt plura contra dictum Sempronium.

15 Primum † quia secundum Angel. in d. l. vim facit, prope principiū, per illum text. vim facit omnis, qui possessori liberam possessionem non reliquit. Sed dictus Sempronius dicto Caio liberam possessionē dictæ viæ non reliquit, ergo ei vim fecit.

16 Secundum est, quia † secundum Alber. in d. l. vim facit, circa fi. qui mihi controuersiam facit de re mea, videtur mihi vim facere; allegat Compostel. in cap. mandatum, in vers. sed quæro quid in hoc casu, de rescript. sed dictus Sempronius fecit controuersiam dicto Caio de re sua, ergo sibi vim fecit.

17 Tertium, † secundum Luc. de Penna, in l. erant. in 5. quæst. circa fi. C. de Castren. pecul. milit. lib. 12. contumelijs, dicitur quis violentiam pati, quod probat per tex. expressum in l. alimenta, §. 1. ff. de lib. agnosc. sed dictus Sempronius mentitus fuit per gulam dictum Caium dicentem veritatem, id est dictam viam esse per locum prædictum, ergo cōtumelia sibi violentiam fecit.

18 Quartum, † quia per solam denegationem dicitur turbasse, vt plenè deducit Felin. in cap. licèt causam, numero 10. de probat. sed men-
19 tiri est † negare, secundum Mutium Iustinopol. in lib. 1. duel. cap. 3. ergo ex eo quòd denegauit liberam possessionem relinquere possessori, vim sibi fecit, & potuit à Dicto Caio repelli, secundum ea quæ ponit Bart. in l. 1. num. 4. in fine, C. vnde vi.

20 Quintum † secundum Socin. iunior. in consi. 1. posito post tract. de duel. Andr. Alciat. in 12. colum. in versi. aliquando, & secundo, vbi dicit, quando quis dicit alicui, tu mentiris, non ab illo iniuriam passus, tunc verba illa, tu mentiris, non sunt prolata ad propulsandam, siue retorquendam iniuriam, cum nulla præcesserit, sed ipsa verba per se principaliter iniuriam inferunt. Et idem dicit Faust. de Longiano, in tract. suo de duell. lib. 2. cap. 21. vbi de mentitis stolidis, & temerarijs tractat, & in 2. col. circa finem dicit, fuisse de his habitum recursum ad milites, & ad Iurisconsultos, qui dixerunt, mentitam quamuis vanam, stolidam, & impertinentem, & consequenter inualidam nihilo minus esse iniuriam. Et quòd verbum, tu mentiris per gulam, sit iniuriosum, tenet expresse Bald. in Consi. 351. Ioannes & Federicus. nu. 1. vol. 5.

vol.5.& Bar.in l.item apud, §.Prætor ait,num.3.circa fine,ff.de iniur. & Iaſ.in l.vt vim,num.37.ff.de iuſt.& iure. Et quòd tale verbum, importet grauem iniuriam,tradit expreſsè Iaſ.in l.fin.nu.3.ff.quod quiſque iur.& Cagnol.in l.fauorabiliores,num.21.ff.de reg.iur.Sed appel-
21 latione violentiæ † venit iniuria,vt probat tex.in d.l.quoniam multa,iuncta glo.in verb.continentur,nam cum tex.dicat,quoniam multa facinora ſub vno violentiæ nomine continentur, exponit ibi glo. ideſt damni datio,iniuria,vulnera,& homicidium:ecce, quòd iniuria includitur in violentia, quæ imputatur ipſi Authori violentiæ, vt infrà dicam.

Cum igitur dictus Caius iuſtus poſſeſſor fuerit ſuper dicta via vio-
22 lentiam paſſus à prædicto Sempronio, † dicit Angel.in d.l.1.C.unde vi,quem refert,& ſequitur Affli.in tit.de pace teneda in §.ſi quis hominem,nu.7. quòd licitum eſt verberare hominem pro tuitione rerum,& gloſ.in l.vt vim, verſ.quid ſi ob tutelam rerum ſuarum, ff. de iuſt.& iure,& ibi Dec.& Riminald.iun.ille,in num. 31.hic verò,in nu. 338.Hippol.de Marſil.in l.furem,num.6.ff.ad legem Cornel. de ſicar. & in conſi.4.num.8.& 22.volum.1.Couar.in Clement. Si furioſus, in 3.parte relection.§.vnico,num 6.de homic.gloſſ.in cap.1.23. quæſt.1. & gloſ.fin.in fine,in cap.ſignificaſti, lo 2.de homicid.Facit ſecundum Aret in conſi.80.Sicut decet.num.7.in fine,colum.pen. verſ. circa ſecundum,quòd qui impedit aliquem vti re, etiam communi ad vſum deſtinatum;poteſt percuti & repelli manu,non gladio,patet igitur, q licuit dicto Caio pro tuitione poſſeſſionis dictæ viæ verberare dictũ Sempronium reſiſtentem & denegantem dictam viam per contumeliam,& ſe transferre ad vineam dicti Titij, prout ſtatim ſe tranſtulit,
23 verberare dico palma manus, ex quo erat inermis, nam † verberaſſe quidem dicitur,licèt abuſiuè qui pugnis cederet. vt per text.in d.l.itẽ apud, §.verberaſſe, ff. de iniur. & eodem modo licet alium offendere pro conſeruatione honoris, quia ſicut pro conſeruatione rerum, & perſonæ licitum eſt alium offendere, ita pro conſeruatione honoris,
24 cum † honor omni cõmodo pecuniario præferẽdus ſit,vt per Claud. Seiſel.in Repet.d.l.vt vim,num.123.per l.Iulianus,ff.ſi quis omiſ.cauſa teſtam.& idem dicit Dec.in conſi.487.In quæſtione,num.3.volu.4. & in conſi.686.Magnificus,nu.9.volum.5. vbi etiam dicit, quòd non
25 minor † eſt timor honoris,& infamię,quàm mortis,l.iſti quidem,circa fin.ff.quod met.cauſa.Idem dicit Cæpoll.in conſi.41.Cum Petrus, num.8.& per hoc dicit Iaſ.in d.l.vt vim,num.36. quem ſequitur Calcan.in conſi.2.nu.30. quòd ſicut licita eſt defenſio pro cauſa vitæ, ita
26 pro cauſa honoris proprij conſeruandi,quia cauſa vitæ † & cauſa honoris à pari procedunt,l.iuſta,cum gl.1.ff.de manumiſ. vind. ſequitur ſecundum Afflict.in Rub.hic finitur lex Federici,& incip. Conſuetu-

do

do Regni,in 3.not.num.3.quòd defensio non permittitur,quando in iuria fit licitè,per iura sua,ergò minimè offensio,quando recessit à lo-
27 co,& non timetur repercussio, vt in casu nostrò. Facit † quod dicit Angel.in d.l.1.§.hoc interdicto,circa princ. in verbo,in ea glos.ibi,alij dicunt,ff.de itin.actuque priu.quòd possessor qui hoc anno vsus est iti nere,aut actu triginta diebus,licitè potest resistere volenti eum turbare in ipso itinere,aut actu,& dicit ibi glos.in verbo,an non ibi.Alij dicunt,quòd possessor potest illud Interdictum de itinere actuque priuato reddere non in iure tantum, sed extra iudicium,in ipso prædio, quando turbatur,& se defendere, ex vi illius interdicti,& quòd licitè extra iudicium possit resistere quando turbatur, tenuit etiam hoc ibi
28 Bart.num.2.& dicit ibi etiam Bart.& clarius Angel. quòd sicut † pro defensione rei immobilis, ita pro defensione iurium incorporalium licitum est vim vi repellere.immò dicit Claud.in d.Repet.d.l.vt vim, num.80.circa finem,quòd sicut pro defensione rei immobilis ita pro defensione iurium incorporalium licitum est arma mouere.Cum igitur dictus Caius statim repulsa dicta resistentia prædicti Sempronij recesserit à loco prædicto, & se transtulerit ad fundum dicti Titij sui fratris,non licuit dicto Sẽpronio,& dicto sacerdoti Seio armatis persequi dictum Caium inermem super fundo dicti Titij, & eum ibi oc-
29 cidere,quia dicit † Iacob. de Aren. in d.l.1.nume.8.circa medium.C. vnde vi. quòd vltio est quando quis eum, qui recessit à loco vulnerauit,& subiungit,quòd vltio etiam est,quando quis armatus in inermẽ insurrexit.vnde dicit Claud.in d.Repet.d.l.vt vim,num.93. versic.se-
30 cundo vero præsertim,ibi,pro illa recuperanda, quod tunc † dicitur fieri incontinenti,quando durante rixa, dum esset dubium de repercussione in personam, vt paulò superius declaraui, fieret; quod ante eum clarius dixit Bart.in d l.1.num.9.versi.circa hoc est sciendum, C. vnde vi,quòd quando iniuria fit personæ,tunc dicitur defensio,quando incontinenti,idest in ipso actu,vt in flagrãti crimine fit, & subiungit in num.10. circa fin.quòd si aliquis te percussit, & tu post receptã percussionem,insequeris eum, hoc videtur fieri per vindictam, secùs si instaret & te vellet vlterius percutere, sed ipse Claudius subiungit, quòd quando constaret eum,qui primo percussit noluisse repercutere,tunc non posset licitè offendi,quia diceretur vindicta,& consequẽter non incontinenti factum. & idem tenuit latissimè Aret. in consi. 34.visis diligenter.num.2.vers.tertio est præmittendum;Immò tanta
31 vis est iniustæ insequutionis, quod si is, † quem iniustè insequutus es, se tuendo te occidat,non est irregularis,secundum Afflict.in d.3.not. num 6.Nec secundum Aret. in consi. prædicto circa fin. dictus Sempronius deberet mitius puniri, si diceret, quòd ex calore iracundiæ
32 fecit, nam dicit ipse, quòd calor † iracundiæ non excusat eum, qui

dedit

dedit causam rixæ à pena homicidij, licet occisus dederit occisori occasionem euaginandi gladium;quando occisus recessit, seu fugit à loco, & occisor persecutus est eum, quia tūc non est mitius puniendus, quia ille, qui à principio dat operam rei illicitæ, & ex proposito, non solum punitur de eo, quòd deliquit ex proposito, sed etiam de eo, ꝙ deliquit præter intentionem, nedum si deliquit ex calore iracundiæ: ita dicit probari in d.l.quoniam multa. Et quòd secundum Claud. in lectura d.l.vt vim,num.76.& in Repet.eiusd. l.num.135.vers.sed conclusionem prædictam limitat Aret. non possit excusari dictus Sempronius à tota pęna, etiam si allegauerit se habuisse iustum dolorem, ex quo fuit Author rixæ,seu violentiæ, tenuit ipse expresse sequutus Aret.in d.cons.34.& in num.137.Claud.intelligit hoc dictum Areti. procedere secundum distinctionem Bart.in l.diuus, ff.de sicar. quando delictum,quod facere proposuit,tendit ad illum finem, qui sequutus est, quia tunc inspicimus euentum, & delictum, per d.l. quoniam multa,de qua distinctione Bart. clarius dicam infra. Facit secundum Claud.in repet.d.l.vt vim, num.128. & clarius ibi Dec. nu.18.in fine,
33 vbi tollit omnem dubitationem de hoc,quòd quando † quis dolosè, & ex proposito excedit,tenetur de toto delicto, & istud latè prosequitur Aret.in d.consi.80.num.3.ver præterea, allegat de hoc esse casum in l.1.& ibi Bal.C.de emend.seru.cui addo text.in l.si ex plagis, §.tabernarius,ff.ad l.Aquil. ibi, nisi data opera effodisset oculum, ecce quòd etiam quando quis excessit dolosè,& ex proposito aut data opera, nō tenetur de excessu tātum,sed de toto, quòd enim dictus Sempronius habuerit animum occidendi,probatur primò,quia percussit eum pūctim,& stricto gladio in capite grauissimo vulnere,quo perfodit cerebrum,prout indicarunt signa, quæ statim superuenerunt dicto Caio, scilicet casus in terram,obstupescentia,obmutescentia,vomitus,& febris, atque mors eadem die per interuallum circa sex horarum, quæ signa secundum artem medicinæ,& iudicium medicorum indicarūt cerebrum fuisse vulneratum, ergo ratione vulneris grauis in capite, lex præsumit dictum Sempronium habuisse animum occidendi, & data opera eum vulnerasse in capite, vt ipsum occideret, prout occi-
34 dit, quia tunc † occisus est, cum mortifero vulnere vulneratus quis est,l.huic scripturæ,ff.ad l.Aquil.& Bald.in l.ita vulneratus, ff.eod. ita dicit text.in cap.significasti,lo 2.§ fin.de homic.& ibi Doctor.& deducit Gram.in consi.29.nu.19.& 20.

Pręterea probatum est,quòd illa die,quo sequutum est homicidiū, dictus Sempronius,& sacerdos Seius frater, cum quodam alio iniquitatis filio, consilium fecerunt intus Ecclesiam Sanctæ Mariæ, & statim dictus Sempronius accessit ad obseruandum si per viam trāsiuisset dictus Caius iturus ad dictam vineam dicti sui fratris,& cum illac

transi-

transiuisset dictus Caius inermis, ad dictum Sempronium, accessit dictus Sacerdos Seius, & apportauit eidem gladium, quem sibi tradidit, & ei mandauit vt illum occideret, atque vt audacior fieret ex auxilio, ope, & fauore dicti Sacerdotis Sei, detexit se habere ensem, seu dagam, & sic acceptato dicto mãdato per dictum Sempronium, ambo accesserunt armati, atque aptati & præparati ad vim faciendam, vt vi possiderent, & possessionem dictæ viæ auferrent dicto Titio, &
35 pro eo dicto Caio eius fratri, vt dicit † text. in l. 1. §. vi possidere, ff. de vi, & vi arm. dum dicit, vi possidere dicitur, nedum qui expulso veteri possessore, acquisitam per vim rerum possessionem obtinet, sed qui in hoc ipsum aptatus & præparatus venit, vt contra bonos mores auxilio, vt ne prohiberi possit ingrediens in possessionem vim faciat, iuxta d. l. quoniam multa, ibi, cum alijs vim inferre certantibus, vbi glos. in verb. certantibus, exponit, idest in possessione prædij auferenda; Facit text. in l. si seruus, §. 1, C. de his qui ad Eccles. confug. ibi armorum fiducia resistendi animos in sania impellente concepit. Ecce quòd cum hac deliberatione, vt violentiam facerent, & homicidium, accesserũt, ergo excusari non possunt sequuto dicto homicidio, in tam breui tẽpore post dictum consilium & mandatum, secundum Bart. & Angel. in l. si vẽtri, § eorum, ff. de priuil. credit. aut saltem dictus Sempronius à pœna vltimi supplicij, per tex. clarum in d. l. quoniam multa, ibi, placuit si forte quis, vel ex possidentis parte, vel eius qui possessionem temerè tentauerit, interemptus sit, in eum supplicium exerceri, qui vim facere tentauerit, & alterutri patri causam malorum præbuerit, per quæ verba dicit ibi Odofred. circa finem: Nota hic duo, primũ quod
36 qui † prouocat aliquem ad violentiam, ipse est Author cædis & vulnerum ibi illatorũ, & ideo ipse de omnibus hincinde perpetratis puniri debet, non autem qui prouocatur.

37 Secundum † est, quòd damnatus non appellat, vt ibi dicit tex. in fine; & hanc opinionẽ in effectu tenuit ibi Salic. circa princ. in positione casus illius legis. Et propterea dixit ibi Bald. num. 2 quod illa pęna non imponitur ratione simplicis homicidij, sed ratione violentię pręcedentis, & homicidij subsequentis. Et per d. l. quoniam multa, dicit Bart. in l. diuus, in prima quæst. ff. ad legem Cornel. de sicar. quòd violentia punitur secundum euentum; quia verisimiliter illud delictum tendit ad verbera, & homicidium, & similia, vnde paulò superius di-
38 xit, quòd si quis † deliquit, plus quàm cogitauit circa res, si delictum, quod facere proposuit, ad hoc tendit, tunc inspicitur delictũ, seu euentus, & non animus, per d. l. quoniam multa, & ideo Alber. ibi, in num. 2. & nume. 5. dicit, quòd casus d. l. est casus specialis, vt violentia sit crimen ordinatum ad homicidium, & ad alia multa facinora, & si transitum sit ad aliam speciem delicti, idest ad homicidium, & idem in ef-

fectu

fectu dixit ibi Angel.in 1.no.ibi,& no hoc, & per hoc dicebat Bart. in d.l. diuus, in vltima quæst. quòd si deliquit quis in plus incidendo in aliam speciem delicti, si quidem delictum, quod principaliter facere proposuit, tendit ad illum finẽ, qui sequutus est, tunc inspicimus euen tum,& inter cætera allegat d.l.quoniam multa.

Concludo secundum Cæpoll.in consi.crim 41.Cum Petrus, num. 3. quòd contra inuadentem, ius iuterpretatur, eum esse criminis Authorem:& quoniam dictus Sempronius fuit Author dictæ violentię, & primo causam malorum præbuit: dicit Bal in consi. 143. Super quę stione, num 1. volum. 2. quòd secundum Aristotel. quem ipse allegat,
39 non incipit † qui ira aliquid facit, sed qui prouocat ad iram, ut dicit probari in l.in tribus, ff.de iudic. nam secundum eum, ille est princeps culpæ, à quo incipit malitia, vt l.quicunque, C.de seru.fugi.& l.si quis seruo, C.de furt.

Ex his infero, quòd cum dicta violentia, & dictum homicidium subsequens fuerit commissa cum armis prohibitis, quod dicitur im-
40 mane crimen, quia † omnis violentia commissa cum armis dicitur immane crimen, secundum Alex.in addit.ad Bart.in l.leuia.in prima addit.ff.de accus.& tangit glos.in l 3.in princ.super verbo, actio, in fine, ff. de vi,& vi armata.

Et ad vberiorem cautelam, ad hoc, vt securius dictus Sempronius damnari possit ad mortem, vt mihi relatum fuit, Curia inquisiuit cõtra eum, quòd consuetus est violentiam mulieribus pro satisfaciendo suæ cupidini, facere,& se pro causa prædicta cum Curia composuisse, & alios pluries,& pluries violẽter pugnis lacessere, & in alios insiluisse hostiliter, vt ipsos occideret, vnum videlicet malleo ligneo, quem habebat in manu, & alium lapidibus, quos occidisset, nisi detentus à circunstantibus fuisset, & quòd consuetus sit furta committere, quo
41 casu † dicit Angel.in l. 1. C.de superexact. lib. 10. per illum text. in verbo perseueret, quòd assessores inquirentes contra aliquem, quòd sit consuetus plura delicta pluribus vicibus committere,& in ipsis sceleribus perseuerare, & ipsum conuincunt de tali consuetudine, securè possunt eum ad mortem damnare, etiam quòd pœna cuiusque delicti esset pecuniaria, & dictam opinionem tanquàm communem tenuit etiam Ioan.de Plat.in l.omnes, prope finem, in vers. propter Cõsuetudinem. C. de delat. lib. 10.& Paris de Put. in tractatu Syndic. in verbo, sententia, cap. quia multa, num. 12.& Arnon.in Singul 64.& secundum hanc opinionem testatur Grammat.in voto 9. nume. 26. & 27. & in voto 17. nume. 14. fuisse iudicatum pluries in magna Curia
42 Vicariæ,& ab hac † communi opinione non est recedendum, vt per Innoc. Io. Andr. & alios, in cap.ne innitaris, de Constit. Bart.& alij, in l.fin. C.si contra ius vel vtilit. public. Facit etiam, quia cum benè probatum

43 batum sit, dictum Sempronium esse rixosum, quòd præsumitur † q. ipse prouocauit, vt plenè per Gram. in d. Cons. suo Crim 29. num. 16. nec hæsitandum erit quòd dictus Caius fuerit frater dicti Titij, quia
44 † in huiusmodi defensione attenditur affectio, secundum glos. fin. & Doctor. omnes in d. l. vt vim, vbi etiam Doctor. & maximè Odofred.
45 etiam exemplificat de fratre: nam frater † fratri dicitur Charissimus. cap. literas, de præsumpt. ad quod allego Bald. in consi. 143. nu 3. versi. in contrarium, vol. 2. vbi dicit licere coniunctis rem coniuncti tum per naturalem affectionem, tum etiam iure familiaritatis defendere à turbatore, allegat l. 1. C. si per vim, vel alio modo, & subiungit, quòd
46 † amicus amico potest suffragium defensionis impartiri, etiam sine requisitione, allegat Bart. in l. prohibitum, C. de iure fisci, lib 10. Bonifac. in tract. malef. in Rubr. de insul. num. 11. Angel. Aret. in eod. tract. in verbo, & dictus Titius, ver. quæro sicut potest, & ibi August. de Arimin. Hippol. de Marsil. in Singul. 456. Carrer. in pract. crim. in §. circa quartum itaque, nu. 37. & Par. in tract. Syndic. in verb. Iudices ad Syndicatum qui sint, cap. 4. incip. pone, nu. 3.

47 Non obstat si diceretur capitulum de † possessione in casu nostro fuisse impertinens, quia Bal. in d. consi. 143. dicit, de veritate possessionis isto casu constare debere, & in fine dicit, hoc capitulum de possessione esse pertinens, & quòd sit pertinens probat text. in d. l. quoniam multa, ibi, vel ex possidentis parte, vel eius, qui possessionem temerè tentauerit, & per glos. ibi, in verbo, certantibus, dum dicit in possessio
48 ne prædij auferenda ergo Iudici † qui modis omnibus perquirere debet veritatem. l. is apud quem, C. de eden. cum alijs cõstare debet, quis sit iustus possessor, & quis possessionem temerare, aut auferre, tentauerit: & consequenter capitulum de possessione, in casu de quo agimus, est necessarium, & maximè pertinens.

49 Nec obstat si diceretur, † debere separari capitulum de possessione tanquàm rei ciuilis, à causa criminali, quia respondet Iacob. Butr. & post eum Salicet. in l. 1. in 6. oppos. in princ. & in fine, C. quand. ciuil. acti. crimi. præiud. quòd quando vtraque specificè producuntur ab eadem lege, tunc vtraque simul potest intentari; sed in casu nostro vtraque producitur à dicta lege, quoniã multa, ergo & maximè quia veritas possessionis in casu nostro nõ est deducta, vt de possessione agatur, sed vt cognoscatur, qui sit possessionis temerator, & violẽtiæ Author. Cum igitur probatum sit, dictum Sempronium fuisse consuetũ alios
50 percutere, sequitur, † quòd de eo præsumitur malum. vt per Gram. in d. consi. 29. num. 2. & Host. in Sum. de Iudę. & Sara. §. & in quibus, num. 6. in fine, dum dicit, quòd de malo verbo, & malo homine, non est præsumendum nisi malum. & Claud. in repet. d. l. vt vim, numero 108. circa medium.

Et ex aduerso quia probatum est dictum Caium fuisse nobilem, frugis vitæ,& famę,& non consuetum delinquere, præsumitur de eo bonum,& maximè quia iuit inermis, secundum Gram.in d.Consilio 29.num.21.Concluditur ex prædictis: quòd dictus Sempronius & Sacerdos Seius licèt de prædictis sint conuicti, tamen citra præiudiciũ probatorum, debent torqueri ad declarandum consilium prædictum an in bonum, vel in malum fuerit habitum, & ad declarandum qualitates assassinij pro occidendo dicto Caio,& ad declarandum participes, complices,& socios,& alia necessaria, ne delicta remaneant impunita. Hæc sunt quæ adducere potui Reuerendissime Præsul in casu proposito; & vt suprà scripsi ita iuris esse teneo,& censeo, meliori ac saniori sententia semper salua. Laus Deo. *Claudius Tutius V.I.D.*

SVMMARIVM.

1 *Testis varius an sit torquendus.*
2 *Testi vario an detur indiciorum copia, & de tortura sit discutiendum cum aduocato.*
3 *Testi dicenti se falsum deposuisse ad instantiam alterius, an credatur.*
4 *Testes inhabiles in causa hæresis admittuntur.*
5 *Socius contra socium in quibus causis admittatur.*
6 *Socius contra socium quam probationem faciat in criminibus exceptis.*
7 *Falsitatis testium causa pendente, an supersederi debeat in causa principali contra Reum inquisitum.*

REVERENDISSIME Domine Fratrem Marcum testẽ inductum contra Fratrem Andręam ordinis Conuentualiũ
1 Sancti Francisci de hæresi inquisitum,† vti varium in pluribus suis depositionibus,& in his quæ principalem tangunt causam, à me torqueri posse, nullatenus est hæsitandũ, per l.ex libero,ff.de quęst. §.si vero ignoti,in princip.& §.& licèt dudum, in Auth. de testibus,l. nullum,C.eod tit,glos.in l.presbyteri,in verbo, præcipiunt.C. de epis. & cleri.& Foller.in sua pract.crimi.Canon.in verbo, tormentis mox subijciantur,in 3.par.nu.12.

2 Nec † eidem Fratri Marco eiusdem ordinis Minorum Cõuentualium danda est indiciorum copia, nec hoc casu cum eius Magnifico Aduocato adhibenda est discussio, vt per Barto.in l.vnius facinoris,§. testes, vbi Alexan.in apostil.ff.de quæst.Hippol.de Mars.in d.l.vnius facinoris, in eodem §.testes, num.3.Franc.Brun in trac.de indic. & tort. in 4.quæst.2.par,num.15.Boss.in sua pract crim.in Rubr. de tort.test. nu.38.& 39.Iul.Clar.in sua pract.§.fin.q.25.num.10.

3 Cui testi,† dum deponit falsum deposuisse contra ipsum Fratrem

Andræam ad instantiam Fratris Camilli Spatæ eiusdem ordinis, & eiusdem ciuitatis Tricarici, non creditur contra ipsum Fratrem Camillum, vt per Petr. de Anchar. in consilio 24. numero secundo, Dec. in consilio 189 numero 6. & 10. Matth. de Afflict. in Constitu. Regni, Si damna clandestina, numero 34. in 5. quæst. in ver. sic etiam si Titius dicit, vbi allegat Andr. de Isernia.

Nec obstat quòd per vestram Reuerendissimam Dominationē in-
4 ducebatur, quòd in crimine hæresis † socij & alij ad testificandum inhabiles admittuntur, & probant, per text. in cap. in fidei fauorem, de hæret. in 6.

Nam iste testis quo ad hunc articulum, non deponit contra Fratrē Andræam inquisitum de hæresi, sed contra Fratrem Camillum sugestorem ad falsum dicendum contra ipsum inquisitum de hæresi, & sic non probat, nec locum habet text. in d. cap. in fidei fauorem; & ratio est: quòd dum deponit se deposuisse falsum ad instantiam Fratris Camilli, facit dictum Fratrem Camillum sociū in falsitate, & sic socius
5 contra socium admittitur, l. quoniam, C. de testib. c. 1. de cōfes. † quod secus esset si essemus in criminibus exceptis, vt in crimine læsæ Maiestatis, Maleficij, siue strigum, falsæ monetæ, Blasphemiæ, hæresis, simoniæ, Assassinij, homicidij, & sodomiæ, quæ crimina enumerat glos. in l. fin. C. de accus. Specul. in eodem titu. num. 5. Gandin. in tract. malef. in Rubr. de quæst. & torm. nume. 6. Petr. Binsfeld. in tract. de confess.
6 malefic. in 2. membr. circa princip. fol. 42. & † istis casibus socius non facit nisi præsumptionem contra socium, vt per Angel. in l. qui iudicio, ff. de accus. qui dicit in fine, quòd hæc quæstio dum occurrisset tēpore suo ita fuit iudicatum, & not. Boer. in d. Decis. 319. numero 3. & Grammat. in consi. 35. num. 27. & consilio 61. numero 3. & Hippol. de Marsil. in consi. 74. nume. 23. & nume. 34. & in l. maritus, numero 49. ff. de quæst. & Petr. Binsfeld. in d. tract. in 3. & 4. Conclus. fol. 260.

Et sic cum suborta fuit hæc falsitatis causa, dico supersedendum es-
7 se † in causa principali contra ipsum Fratrem Andræam: secundum August. de Arimin. in addit. ad Angel. in tract. malefic. in verb. inchoata facta, numero decimooctauo, Aimo Crauet. in consilio 280. numero primo, similiter si accusatus. & Vrsill. in Additio. ad Afflict. in Decis. 229.

Hæc calamo currenti ad tuæ Reuerendissimæ Dominationis satisfactionē, quæ cuiuslibet melius & rectius sentientis iudicio submitto, scripsi. Laus Deo.

Claudius Tutius V. I. D.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Cognoscens carnaliter consanguineam alicuius, an efficiatur illius inimicus.*
2 *Reconciliatio inimicorum, an elidat causam inimicitiæ, & in allegat. 45. nu. 20.*
3 *Amicitiæ probatio quid operetur in criminalibus.*

CVM Donnus Nardus Clappa terræ Craci carnaliter cognouisset, vt est deductum in processu, Ioannam de Cicco consanguineam Donni Angeli de Orlando Archipresbiteri dictæ
1 terræ, † non est dubium quin orta non fuisset inter eos capitalis inimicitia, per text. in §. 2. Institu. de iniur. & in l. item apud Labeonem, §. si quis virgines, ff. eod. tit. & not. Franc. Pegna, in Schol. ad Director. Inquisitor. in 3. par. in Schol. 123. in 9. causa inimic: vers. quod autẽ; Sed quia per longum tempus post dictam cognitionem, & vsque ad vlti-
2 mum vitæ dicti Donni Nardi fuit inter eos obseruata † amicitia, illa inimicitiæ causa cessat, & propterea inimici præsumi non poterant, vt per Hippol. de Marsil. in l. 1. §. præterea, num. 7. ff. de quæst. & Blanc. in Repet. l. fin. num. 135. ff. eod. tit. & Tiraq. in regula, Cessante causa, in 16. limit. numero 7. Alciat. in tract. de præsumpt. in 2. reg. in 11. præsumpt. & Franc. Pegna in Schol. ad Director. Inquisit. in 3. parte, in Schol. 123. vers. superiora tamen omnia axiomata, & sic induci potest ad indicium dicta inimicitiæ causa contra ipsum Archipresbiterum
3 pro morte dicti Nardi, & † quanti momenti sit probatio amicitiæ ad exclusionem indiciorum, not. Gram. in consi. crim. 56. vide per te.

Claudius Tutius, V. I. D.

SVMMARIVM.

1 *Potestas ad exercendum rectum iudicium à Deo tribuitur.*
2 *Fama an faciat plenam fidem, & num. 5.*
3 *Falsum non præsumitur, quod à pluribus dicitur.*
4 *Fama an faciat indicium ad torturam, & num. 39.*
6 *Probationem semiplenam facientia in ciuilibus, in criminalibus faciunt indicium ad torturam.*
7 *Deponens aliquid in mortis articulo, non præsumitur mentiri, & num. 41.*
8 *Depositio mortui, an indicium faciat ad torturam, & num. 43.*
9 *Inimicitia capitalis quæ dicatur, et an faciat indicium ad torturam, & nu. 10. & 44.*
11 *Minæ faciunt indicium pensamenti, & num. 48.*
12 *Leges imitantur medicinæ regulas.*
13 *Indicia si per se non sufficiunt, simul vnita probant. & num. 39.*
14 *Notorium non indiget probatione.*

15 *Pestis causatur ab aeris intemperie.*
16 *Ranæ indicant malum aerem.*
17 *Ambulans per loca mala & suspecta, dicitur esse in mortis articulo.*
18 *Exitus acta probat.*
19 *Infirmus si non se curat, & moritur, dicitur perijsse culpa sua, & non ob infirmitatem.*
20 *Vulnera mortalia sępè bona cura curantur, & è contra.*
21 *Infirmus medicos adhibere debet in consilium propter infirmitatem.*
22 *Torqueri non debet qui non est conuictus, vel confessus.*
23 *Testis dictum remotum à verisimili non probat. & nu. 25.*
24 *Mulieres tacere nesciunt.*
26 *Meretrices repelluntur à testimonio.*
27 *Probationes in criminalibus debent esse luce meridiana clariores.*
28 *Infames præsumuntur dicere mendacium.*
20 *Infames non recipiuntur in testes nisi cum tortura, nisi aliter fuerit à lege prouisum.*
30 *Testimonium de auditu num sit validum.*
31 *Testis repulsatus habetur ac si productus non fuisset.*
32 *Testes de fama deponentes, quando probent, & quomodo super ea deponere debeāt. & num. 33. & 34. cum seq.*
35 *Testes debent deponere de ijs quæ perceptibilia sunt intellectu.*
36 *Fama ortum habere debet ante carcerationem & inquisitionem.*
37 *Fama quid sit.*
38 *Meretricum epitheta.*
40 *Fama bona tollit malam.*
42 *Testis in causa propria quis esse non potest.*
45 *Inimicitiam allegare non potest, qui ei causam dedit.*
46 *Fiscus locum accusatoris tenet.*
47 *Locum tenens alterius, non potest plus facere quam principalis.*
48 *Linguæ lubricum, & iactandi facultas, non debent ad pœnam trahi.*
49 *Minæ debent intelligi per viam iustitiæ, & non propria authoritate.*
50 *Morbi repente veniunt hominibus sicut & mors.*
51 *Hippocratis, & Galeni laus.*
52 *Simptoma & liuores à quibus causentur in corpore humano.*
53 *Testis de visu præfertur deponenti de non visu.*
54 *Peritis in arte creditur.*
55 *Iudex in quæstione facti debet peritos in arte aduocare.*
56 *Testis iuratus præsumitur dicere veritatem.*
57 *Periti in arte non dicuntur propriè testes, sed indices.*
58 *Testi vnico creditur in arte sua, si alij haberi non possunt.*
60 *Testis singularis tantum probat, quantum mille similiter singulares.*
61 *Carceratorum causa dicitur pia.*
62 *Carcer quæ mala producat.*

QVO-

1 QVONIAM omnis potestas † ad rectum iudicium exercendum à Deo tribuitur, c. pro humani, §. 1. de homic. in 6. idcirco supremum Deum in præsenti consultatione inuoco, vt eius mediante suffragio veritatis viam inuenire valeam. Maturè considerato tenore inquisitionis formatæ per principalem Curiam terræ Hostiliani contra Magistrum Berardinum Galiantem, & Aurelium de Aurelio, occasione mortis Domini legum Professoris Scipionis Iordani, videtur attentis testibus examinatis à Curia cōtra ipsos inquisitos, ipsos posse & debere condemnari secūdum tenorem dictæ inquisitionis, vel saltem posse torqueri, attento quòd ipsi testes concorditer dicunt, quòd statim quòd ipse D. Scipio in morbū incidit, insurrexit fama, quod ob verbera, quæ sibi data fuerunt ab ipsis inquisitis cum saccis arena plenis in morbum incidit, & quòd hac
2 de causa sit mortuus, quæ fama plenam † videtur facere fidem, l. 3. §. eiusdem, ff. de testib. & quòd sufficit publica vox & fama in loco, not.
3 Hippol. de Marsil. in consi. 3. num. 7. & in cons. 31. nu. 4. Non † enim falsum est præsumendum, quod ab vniuersis dicitur secundum Bal. in l. quicunque. nume. 2. C. de seru. fugit. vox enim populi, vox Dei est, vt est prouerbium & ex voce publica & fama in loco, scientia præsumitur. Alex. in consi. 36. volum. 1. num. 3. ver. fortius probant testes. Dec.
4 in l. si cum vel in vtero, num. 2. C. de testam. milit. vel saltem † deberet facere indicium ad torturam, l. de minore, §. plurimum. ff. de quæst. vbi per Hippol. de Marsil. & no. Gram. in consi. 17. in crimin. num. 10.
5 & in consi. 57. nu. 16. nam si fama † in ciuilibus semiplenam facit probationem, c. veniens, de testib. vbi Dec. nu. 12. & gl. in d. l. 3. §. eiusdem, ff. de test. & cap. 1. vbi Dec. de appellat. in criminalibus debet facere in-
6 dicium ad torturam, cum † quæ in ciuilibus semiplenam probationem, in criminalibus indicium ad torturam inducant, secundū Hippol. de Marsil. in consi. 101. nume. 35. & in Singul. 342. Alex. in apostil. ad Bart. in l. fin. ff. de quæst. & Gram. in consi. crim. 21. num. 13.

Secundo, sunt etiam quàm plures testes deponentes audiuisse ab ipso Dom. Scipione, quòd prædicti inquisiti verberarunt eum cum
7 saccis arena plenis, quod cum fuit dictum † in mortis articulo, non erit præsumendum mentitum fuisse, per text. in l. fin. C. ad l. Iul. repetund. c. sancimus, 1. q. 7. gl. in c. literas, in verbo verisimilibus, de præsumpt. Hippol. de Marsil. in consi. 109. num. 31. & Gram. in Decis. 42.
8 numero 10. ex † quo mortui dicto in suæ mortis articulo inducitur indicium ad torturam, vt per Angel. in l. si quis in graui, §. si quis moriens, ff. ad Syllan. Hippol. de Marsil. in pract. §. diligenter, num. 117. & in cons. 5. nu. 14. vol. 1. & Iacob. de Beluis. in sua pract. in Rubr. de quæst. & qualit. torm. col. 5. vers. duodecimum.

Tertiò, probatur inimicitia inter mortuum & vnum ex inquisitis,

9 † orta ex verbis iniuriosis,& verberibus, quæ dicitur capitalis inimicitia, vt dixit Bal.in cap.veniens, in fine,de iureiur.quem refert,& sequitur Iaſ.in l.Procuratoribus,in fine,C.de Procurat.Hipp.de Marſi.
10 in l.1.§.præterea,nu.57.ff.de queſt † ex qua capitali inimicitia oritur indicium ad torturam, vt per Specul.in titul.de præſumpt.§.ſpecies, verſ.& idem eſt nu.8.& per Hipp.de Marſ.in conſ.3.nu.10.vol.1.

Quartò, per ipſam Curiam fuerunt probatæ minæ ab vno inqui-
11 ſitorum contra mortuum prolatæ, quæ † penſamenti indicium faciunt, cum is cui factæ fuerunt, vitam cum morte cõmutauit. vt no. Bal.in l.metum.C.quod met.cauſ.& Hippo in pract.§.diligenter,nu. 85.& Moderni in l.ſi ff de queſt.nu.183.

Quintò, inducitur indicium liuorum, qui in mortui ilibus apparuerunt,& cauſam a verberibus habuerunt, vt multi teſtes deponũt, & eorum dictum a medicis confirmatum venit, quibus in ſimilibus ſtandum eſt, cum medicinæ regulis, non ſecus, quam Bononenſium Carocio inhærendum ſit, vt dicit gloſ.in l.omnis diffinitio,ff.de reg. iur.quandoquidem ars Medicinæ, ars longe certiſſima, & ueriſſima eſt, cuius regulæ ab experientia, & longo rerum uſu,& obſeruatione exortæ ſunt, ut ait quidam magni nominis Philoſophus in proœm.
12 Metaphyſic.cuius † item medicinæ regulas ueriſſimas ac certiſſimas, non uerentur imitari ſacræ leges, l.ſeptimo menſe.ff.de ſtatu homin. & in Auth.de reſtitut.& ea quæ par.in undecimo menſe.§.unam.

Sextò,& ultimo, Quatenus quodlibet iſtorum indiciorum de per
13 ſe non ſufficeret, † tamen ſimul unita probant, l.cum ſcimus, C.de agric.& cenſ.lib.11.glo.in l.2.ff.de excuſ.tut.quę dixit, quòd ex pluribus indicijs fit uera probatio.Io.de Anan.in conſ.49 dubium de quo quæritur. ergo ex illis omnibus ſupra adductis, reſultat uera probatio contra dictos inquiſitos, non ſolum ad torturam, ſed & ad condemnationem.

Hæc ſunt quæ induci poſſunt ab ipſa Curia, quibus tamen,& alijs ſimilibus non obſtantibus, contrariam ſententiam de iure ueriorem eſſe teneo, ex infra dicendis.

Primo ſatis probatum eſt, mortuum, paucis diebus ante infirmitatem ſuam ad feudum Gannanum piſcandi cauſa cum multis alijs amicis iuiſſe, in quo loco eſt maxima aeris intemperies,& maximè æ-
14 ſtiuo tempore, ut eſt ſatis notorium, † quod probatione nõ eget, l.emptorem, in prin.& ibi Bart.ff.de actio.empt.& ibi glo.in ſuerbo, quia manifeſtum, gloſ.in l.ſi uero,§.qui pro rei, in verbo, euidentiſſimè, ff. qui ſatiſd.cogant.l.ea quidem,C.de accuſ.c.euidentia, extra, cod.titu.
15 ex † qua aeris intemperie peſtis cauſatur, ut not. Ripa, in tract.de peſte, in prima par.in 5.quæſt.in prælud.ſuntq; in dicto feudo paludes, ubi ſemper putridæ atque corruptæ aquæ ſunt, ut ultra notorium, ſatis

satis est probatum, ex quibus aquis facilè infirmitates causantur, secū-
16 dum Appian. Alexand. in 5. lib. de bell. ciuil. Estque † in d. loco rana-
rum multitudo, quod est verum signum mali aeris, vt refert Io. Fir-
man. in tract. de gabel. quæst. 24. 2. parte, & Ripa, in supra cit. loco; vn-
de cum æstiuo tempore ipse Dom. Scipio vna cū alijs ad dictum feu-
17 dum piscandi causa accesserit, satis † dicebatur tunc temporis fuisse
in mortis articulo; vt probatur in l. aut per insidiosa loca. ff. de donat.
causa mort. & Ripa, in d. tract. de peste, in 2. par. in vers. sextodecimo,
18 donatio facta, num. 135. & † iam exitus acta probauit, vt dicit text. in
l. rem non nouam, C. de iudic. nam illi, qui ad dictum feudum pro cau
sa prædicta accesserunt, statim quòd regressi fuerunt Hostilianum, in
grauem inciderunt infirmitatem; quorum quatuor vitam cum mor
te infra dies quindecim commutarunt, vt fuit ipse D. Scipio. Dom. P.
Antonius meus frater vtrinque coniunctus, subdiaconus Laurētius
Baionus, & subdiaconus Rogerius Baionus, quorum animæ requie-
scant in pace, cæteri fuerunt in mortis articulo vt satis probatum ex-
tat in processu. Vnde cum eodem tempore omnes in morbum inci-
derunt, & eorum mortui sunt alij tres prædicti, est ne dicendum, eos
alios mortuos fuisse quod verberati sunt cum sacculis arena plenis?
est ne dicendum, alios incidisse in infirmitates eodem tempore, quia
fuerunt verberati cum sacculis arena plenis? nonne satis est absurdū
id nedum dicere, sed cogitare, sed firmiter credere debemus in mor-
bos illos hos omnes incidisse ob illum aerem sic pestiferum, maximè
de mense Iulio.

Secundò, satis in actis deductum est, quòd ipse Do. Scipio cum ad
dictum feudum accessit, capitis dolore, ac oculari morbo laborabat,
& quòd peius est, cū regressus fuit, non curauit Medicos de suo mor-
bo consulere, sed ad domos quarundam meretricum ire voluit, & vo
luptatibus incumbere, vt bene percipitur ex testimonio ipsarum me
retricum ab ipsa Curia contra ipsos inquisitos examinatarum: vnde
19 cum medelam † morbo non adhibuit, vt tenebatur, mors sibi, & nō
alijs erit imputanda & se ipsum occidit, & non ab alio fuit occisus, vt
per Iodocum Damhouder. in pract. crim. tit. de inuasione, cap. 77. nu-
20 mero 19. nam bona cura requiritur in similibus, † per quàm sæpè cū
rari solent ea, quæ mortalia videntur, l. 1. § fin. ff. ad Syllan. & è contra,
mala cura sæpe reddit non mortalia vulnera, mortalia, mortemque
inducit, l. quod si nolit, §. si mācipium, ver. culpam omnem, ff. de ędil.
edicto, quo casu lex apertè determinat, percussorem de homicidio
non teneri, l. qui occidit, §. fin. ff. ad l. Aquil.

Tertiò, si verum esset, quòd ab ipsis inquisitis fuisset verberatus ip-
se D. Scipio, quare Medico hoc non dixit, quod palam fecit meretri-
21 cibus? vnde dicitur sua culpa obijsse, & non verberibus, † nam debe-

bat Medicos in consilium adhibere,secundum Bal.in d. l.qui occidit, §.fin.ff.ad l.Aquil.& idem Bald.in l.si ab hostibus,§ si vir,ff.solu.matr. versi.item not. ex ista gl. Hippol.de Marf. in pract.crim.§.& quia,numero 18.& 19.Gomes.in 3.tomo var.resolu.tit.de delict cap.3. num. 28.vers.tertius casus:nam qui aliàs moreretur,Medici auxilio sæpè sanatur,cap.fin.de pœn.dist.7.& Ripa,in d.tract.de peste,tit.de remed.ad curand.pest.§.Medicorum auxilio,nu.1.

22. Quartò dico, † istos inquisitos non confessos,nec legitimis indicijs conuictos,non condemnari,nec torqueri posse,per text.in cap.nos in quenquàm,& cap.multi,2.quęst.1.l.qui sententiam,C.de poen. l.1.C. de conf. quòd non sint confessi, habetur ex eorum depositionibus in processu apparentibus; quod autem non sint conuicti, ex infrà dicendis patebit;Nam licèt plures mulieres sint examinatæ contra ipsos in

23 quisitos,attamen nulla istarum deponit de visu,† sed tantum de auditu,& eorum dictum est valde à verisimili remotum, dum deponunt, ipsos inquisitos mandatum de tali crimine patrando recepisse à Do. Petro Melsio intus aulam , quando in vnum conuenerunt Lucia de Carauita,Dominica Faiana, & ipsi inquisiti, & consilium fecerũt pro tali committendo facinore,dum pariter deponunt,quòd isti inquisiti guttur mortui perstringebant ne clamaret, & quòd ad mãdantem redierunt iactãtes se patrasse tale delictum ; & quomodo hæc omnia ipsæ sciebant, & quomodo præsentes in omnibus locis erant ad audiendum hæc omnia nõne inuerisimile est earum dictum? & propterea non probant,secundum Bal.in l.testium,C.de testibus. Similiter, non est verisimile,ipsum D.Scipionem dixisse ipsis mulieribus, se verberatum fuisse ab ipsis inquisitis,& quòd nolebat hoc ab alijs sciri, vt ipsæ in eorum depositionibus dicunt,quia cum vir prudens & in iure

24 professus qualis erat ipse Do.Scipio, benè sciebat,idem † esse,aliquid mulieribus dicere,ac si in plateis esse dictum , sciebat benè D. Scipio, quod Portius latro nobilis declamator apud Senecam in 13.controuersia scriptum reliquit,mulierem garrulantem id solum tacere posse,quod nescit.Quin & eiusdem nominis fęmina Portia Catonis Vticensis filia,apud Plutarchum in Bruto, ingenuè confessa est, dum ipsum Brutum maritum alloqueretur, muliebrem naturam fragilem esse ad arcana seruanda:ideoque Aristot.in 5.Polit.lib c.11. inter multa,quibus conseruatur diutius tyrannis,hoc quoque ponit,vt sit facultas mulieribus per domos euagandi, quò reuelent secreta virorum. Ex nostris verò Bal.in l.vlt.colum.3.versic. & dic quòd mulier regulariter repellitur à feudo,C.de suis,& legit. cũ multas rationes adduxisset,quare mulier à feudis repellitur,hanc postremo adiecit,quoniã mulier arcana tenere nescit, & si volebat ipse D. Scipio, vt hoc esset occultum,quomodo reuelauit ipsis mulieribus tacere nescientibus?

Simi-

Similiter dicunt istæ mulieres, quòd de hoc erat publica vox & fama in terra Hostiliani,& si erat publica vox & fama,non erat res secreta, & si erat publica vox & fama,quare non potuit vnquàm ad aures deuenire Dominorum Patris,fratrum, & consobrinorum ipsius D. Scipionis ,& si erat publica vox & fama tunc temporis, dum ipse Dom. Scipio iacebat infirmus,vt ipsæ mulieres deponunt, quomodo ad aures Curiæ non deuenit, nisi post nouem menses, cum ipse Dom.Scipio iacebat ægrotus in lecto de Mense Iulio,& die 3. Augusti 1584. obijt.& inquisitio est formata de Mense Aprilis. 1585.ex quibus dico
25 depositionem † dictarum mulierum non verisimilem,& propterea eis non est standum,vt per Bald.à contrario sensu,in l.fin.in fine.C.de eden.& Innoc.in cap.auditis,num.4.de præscript.dixit, quòd testibus deponentibus non verisimilia,non est credendum , & Dec.in consil. 506.num.8.in 4.volum. vbi allegat Abbat.in cap. quia verisimile, in vlt.not.de præsumpt.dicit,quòd testes deponentes cōtra illud, quod est verisimile,non probant,& est suspicio falsitatis.Alex.in consi.153. volum.5 Aimo Crauet.in consi.28.in princ. Ias. in l. si extraneus,nu. 8.ff.de cond.causa data causa non seq.Hippol.de Marsil.in l.1.nume. 89.cum pluribus seq.ff.de quæst.& Felin.in cap.licèt causam,numero 8.in 10. not. de probat. Vndè,cum testes Curiæ deponant non verisimilia,non probant.

Quintò dico,satis pro parte ipsorum inquisitorum probatum esse, mulieres ipsas ab ipsa Curia examinatas contra inquisitos esse,& fuisse publicas meretrices , videlicet Laura de Santo , aliàs de Giannarone,Portia Schittina aliàs passa cantando, Dominica de Ruuo aliàs de Marranchino, Diana de Ferrante,& Camilla Focaratia, de Senisio,
26 † quæ vti infames in criminalibus in testes admitti non debent,l.3.§. lege Iulia,& ibi glos.in verbo palam,ff.de testib.Innocen. in c.veniēs, extra eodem tit. Alexan.in consi 11. volum.1. Io.Campeg.in tract.de testibus,in regula 41.& quòd sola infamia facti repellit testem à testimonio ferendo,voluit glos.in l.Cassius.ff.de Senat.l.1.ff.de his qui no. infam.Bart.in l. cunctos populos, numero 12.C.de sum.Trin. Vnde
27 cum tractatur de vita istorum Inquisitorum , contra † eos debebant induci ab ipsa Curia,prout in similib.requiruntur probationes clariores luce meridiana,iuxta terminos l.fi C.de probat.& cap.sciant cuncti,2.quæst.8.& non ipsæ mulieres infames infamia facti, & vitæ cul-
28 pabilis,† quæ præsumuntur dicere mendacium,& ideo repelluntur, cap.suspectos,3.quæst.5.& cap.quærendum,2.quæstio.7.quæ corpus, animam , & honorem suum pretio nummario vendunt vnicuique requirenti,vt experientia docet & instruit.Si ergo meretrices istæ minimè parcunt animæ,corpori , ac honori suo,dummodo pecuniam consequantur, tanto fortius talia facient cōtra alium dummodo pe-

cunia

cunia veniat, argum. Auth. Multo magis, C. de sacrosanct. eccles. &
29 subdit Alexan. in d. consi. 11. volum. 1 † quòd in casibus in quibus spe cialiter non est inductum, quòd tales testes infames recipiantur in testimonium, tales testes recipi non debent sine tortura, ita secundum cum not. glos. Innoc. & alij, in cap. cum P. de accus. & glos. in cap. per tuas, de Simon. Bart. in l. cunctos populos, num. 12. C. de sum. Trinit. quod cum aliter seruatum non fuerit in istis meretricibus, est dicendum, earum testimonium non obstare.

Sextò & vltimò dico, quòd alij testes examinati ab ipsa Curia
30 contra ipsos inquisitos, non deponunt, † nisi de auditu, quorum testimonium de auditu non est plenum, nec legitimum, nec ipsi dicuntur veri testes, vt per Alex. in consi. 117. num. 2. lib. 4. Dec. in consilio 82. num. 1. & 2. Hippol. de Mars. in consi. 20. nume. 6 & in consi. 41. numero 8. Immò tales testes (vt ex Actis est videre) fuerunt pro parte Inquisitorum legitimè repulsi tanquàm inimici, & sic locum habet
31 regula, quòd paria † sunt, nullos testes producere, vel inhabiles producere ad testificandum, vt per Afflict. in Const. Regni, pessimam, in 8. no. num. 10. & in Const. Prosequentes, in 11. not. num 28. & in Constit. Vsurariorum, num. 16. & sic ex istorum testium dicto nulla probatio contra inquisitos inducitur, cap. super, & cap. testimonium, de testibus, § quarta, in Authen. eod. tit. & per Gram. in Decis. 11. nume. 3. & in Decis. 28. num. 7. Facit l. 1. §. præterea, vbi per Hippol. de Mars. ff. de quæst. quia non est curandum, quid os malorum inimicorum loquatur, ex quo natura eorum est male loqui, cap. magnę, de uot. Dec. in consilio 133. num. 4. Ioan. Anton. Niger in cap. Regni. Vulgaris. numero 58. cum seq. Viui. in 3. lib. commun. opin. in opin. 925. numero 7. & Aret. in cap. ex parte, nu. 21. de testib. & tenendo hanc vti veram opinionem, quòd legitimè aliquod probatum non fuit contra ipsos inquisitos, ita quòd nec condemnari, nec torqueri possint, dico in cōtrarium aducta non obstare.

32 Et Primò, non obstat inditium publicę vocis & famę, cum † testes deponentes de fama publica non probent, nisi super eam formiter deponant, iuxta doctrinam Bart. in l. de minore, §. plurimum ff. de quæst. Alex. in cons. 83. nu. 7. vol. 3. Dec. in consi. 37. nu. 10. Crauet. in cons. 260. nu. 7 & omnes criminal. hoc ponunt in cor. pract. & Tract. Ioseph. Ludouic. in 1. lib. Conclus. in Conclus. 14. infert 113. & ad cā
33 probandam inter cætera requiritur, † vt dicant testes, maiorem partem populi ita tenere, secundum Hippol. de Mars. in d. l. de minore, d. §. plurimum, nu. 53. & in consi. 8. nu. 22. & Bar. in d. §. plurimum, nu. 19. Ioan. de Anan. in cons. 1. nu. 8. Alex. in consi. 72. nu. 9. vol. 1. & Salicet. in l. ea quidem, nu. 106. cum pluribus seq. C. de accusat. Requiritur etiam, vt nominatim ipsi testes dicant à quibus audiuerunt, aliàs

non

non probant eam famam, vt per Bart. in d. l. de minore, §. plurimum, nu. 23. ff. de quęst. & ibi Alex. in addit. Nam cum fama originem habere debeat à personis honestis, si illæ non nominarentur, vtique sciri non potest si ab honestis vel ne fama originem traxit; ita voluit Innoc. in c. qualiter & quando, de accusat. & Specul. in tit. de inquisit. §. nunc tractemus, vers. quid si ille negauerit, circa finem, & etiam non interrogati dicere debent testes à quibus audiuerunt, aliàs nō proba-
34 rent, † quia non stat in testis arbitrio iudicare, an illę personæ, à quibus audiuerat, sint graues & probatæ vitæ, vt per eundem Innoc. in c. cum oporteat, circa princip. de accus. & ibi Io. Andr. & Petr. de Anchar. nu. 10. & Io. Baptista Asin. in pract. in 2. par. §. 1. cap. 89. Hippol. in d. l. de minore, §. plurimum, num. 56. Abb. in c. cum causam, de test. Alex. in consi. 100. nu. 4. vers. sextus testis, vol. 1. & ita seruari in practica not. Aret. in d. c. cum oporteat, post num. 58. vers. communiter ta-
35 men, de accusat. Bald. in c. veniens, de test. & in l. testium, C. eo. tit. † & testes debent ea deponere quæ sunt perceptibilia intellectu, etiam nō interrogati, vt in c. causam, de testibus, vbi per Innoc. Bart. & Bald. in l. solam, C. eod. tit. Sed quòd aliquis sit vir grauis, & fide dignus intellectu percipitur, ergo &c. & hanc partem firmauit etiam Bart. in suo tractatu de test. Vnde, cum isti testes de fama deponentes, prædicta requisita non deponunt, fama ipsa non probatur; Requiritur etiam,
36 † vt ipsa fama ortum habeat ante inquisitionem, & ante carcerationem inquisiti, vt per Petr. de Anchar. in consi. 253. nu. 2. Gram. in voto 34. nu. 17. & Iacob. Nouel. in trac. ad defens. in Rubr. an indicia pro reo danda sint, nu. 37. Hinc idem Gram. exclamat, quòd toto tempore vitæ suæ nunquàm vidit processum, in quo potuisset reperire probatam fuisse famam publicam, & hoc propter tot requisita ad ipsam famam publicam probandam. vt in cons. crim. 42. nu. 8. & in d. voto 34. nu. 14 & Blancus, in Repet. l. fin. nu. 312. ff. de quæst.

37 † Est enim fama res fragilis & perniciosa, transmissa ab his, qui desiderant de hoc famam esse, l. 1. §. diuus Adrianus, ff. de quęst. Bart. in tract. de quęst. col. 7. in fin. ver. sed quid si maleficium probatur per famam, & Bald. in l. ea quidem, nu. 78. C. de accus. & est res discordans à vero, vt not. Afflict. in Decis. 178. nu. 11. & semper solet crescere teste Virgilio in 4. Aeneid. vbi ait.

Fama malum, quo non aliud velocius vllum,
Mobilitate viget, viresque acquirit eundo.
Parua motu primo, mox sese tollit ad auras,
Ingrediturque solo, & caput inter nubila condit. Et alibi
Fama volat, transitque modum quocunque feratur.

Et Ouid. in 9. Metamorph.

Fama loquax peruenit ad aures Deianira tuas,

Quæ

Quæ veris addere falsa gaudet, Et è minimo sua per mendacia crescit. & Senec. in traged. 4. Fama vix vero fauet. & Alter Senec. in epistol. 67. in illis nihil inuenies veri nihil certi, quæcunque Famæ placent. & Alex. Magn apud Curtium lib. 9. Nunquàm ad liquidum fama perducitur, sed falsis mixta omnia, illa tradēte maiora sunt vero.

Et si bene testium dicta perpendamus, inueniemus famam originem traxisse ab istis meretricibus in inquisitione examinatis, quarum
38 vitam preconizo † cum Origene in Homel. in Euangel. Canaæç. in 3. tom. Homel. 7. in diuersos. vbi, inquit. Mulier caput peccati, Arma diaboli, Expulsio paradisi, delictorum omnium mater, Corruptio legis, Item in 2. tract. suor. Coment: in Iob. dum enarrat illud plurimo autem tempore interposito, dixit ad eum vxor eius, & iterum in ingressu tertij Tract. non inuenustè quidem multa mulierum vitia describit, sicuti etiam facit. Diuus Cyprianus in lib. de singular. cleric. Diuus quoque Chrisost. in tom. 2. ex varijs in Matth. locis Homil. 21. in enarratione illius loci. non expedit nubere. vbi ait. Quid aliud est mulier, quàm amicitiæ inimica, ineffugabilis pęna, necessarium malum, naturalis tentatio, desiderabilis calamitas, domesticum periculum, detestabile detrimentum, mali natura, boni colore depicta. & in eod tom. Homil. 15. Sexcenta maledicta in mulieres aggregauit. Sed è nostris quoque infinita propè in vnum veluti corpus congessit Alber. in suo Dictionar. in diction. mulier, & in l. filia in orbitate, C. de inoff. testam. vbi post congesta multa mulierum vitia, subdit, & alia esse multa, quæ numerare esset difficile, & rursùm in l. 4. C. de sponsa. & in l. sed si ego, ff. ad Senatuscons. Velleian. & Cepoll. in l. quęritur, nu. 6. & 7. ff. de ædilit. edicto; ex quibus omnibus clarè patet, famam minimè esse probatam, cum testes de requisitis ad eam probandam nihil dicāt, & tanquàm ortā à meretricibus. Nec est verum quòd fa-
39 ma tantùm sufficiat † ad torturam, vt in contrario, sed solum ad inquirendum, aut ad carcerandum, ut per Bald. in consi. 364. col. 1. in fi. vol. 3. & in consi. 447. nu. 12. vol. 5. vbi dicit, quod fama sufficit solum circa præparatoria, & introductoria iudicij, non circa decisoria. & ꝙ sola fama nō sufficiat ad torturam, est communis Doctor. sententia, vt testatur Ias. in repet. l. admonendi, num. 214. vers. nunquid ergo in criminalibus, ff. de iureiur. quod sine dubio procedit in casu nostro, in quo fama non est vehemens, nec probata; Item satis clarè fuit per
40 ipsos inquisitos probata † fama negatiuè, quæ tollit contrariam, ut per Ias. in l. is potest, num. 78. ff. de acquir. hæred. quo casu dicitur magis affirmatiuè, l. arbiter, ff. de probat. & per Bar. in d. l. de minore, §. plurimum, nu. 25. & Hippol. de Marsi. nu. 59. ff. de quæst.

Non obstat modo secundum indicium in contrarium, tum, quia illud mortui dictum non probatur, nisi per meretrices, quæ nullam

faciunt

41 faciunt fidem, vt supra est dictum, tum etiam, quia † tale dictum nō induceret nisi leuem, seu vilem præsumptionem, vt per Bar. & Bal. in l. si quis in graui, §. si quis moriens, ff. ad Syllan. adducitur glo. in l. mater, C. de calumniat. quæ appellat dictum defuncti vilem præsumptionem, & gloss. in cap. literas, in verbo, tam graui, de præsumpt. di-
42 cit, morientis dicto non esse credendum: & ratio esse posset, quia † si dictum morientis probaret, esset testis in causa propria, quod a lege non fertur, l. nullus, ff. de testib. l. omnibus, C. eod. titul. Not. Blanc. in Repet. l. fi. ff. de quæst. num. 390. cum plurib. seq. Gerard. in Singul. 55. incip. Nota bene. Gomes. in tract. var. resolut. tom. 3. tit. de delict. c. 13.
43 nu. 16. & Io. Ant. Niger, in c. Regni, Frequens, nu. 77. vbi † Angel. opinionem in d. l. si quis in graui, §. si quis moriens, ff. ad Syllan. confutat, satis diffusè, & benè hunc articulum examinando.
44 Non obstat tertium indicium, cum dictum Specul. non † sit verū, immo communis opinio est contra eum, secundū Blanc. in d. Repet. d. l. fi. nu. 176. & Gomes. in d. tract. cap. & tit. nu. 11. & Gramm. consi. 3. num. 16. qui allegat Imolam in l. fi. ff. de hæred. institut. & Bald. in cap. literas, de præsumpt. Plot. in Repet. l. Si quando, §. 54. nume. 3. & seq. C. vnde vi. Boss. in sua pract. tit. de indic. nu. 47. vbi dicit, quòd ita practicatur, & hæc est ipsa veritas, quòd inimicitia de per se sola, non facit indicium ad torturam, vt per Hippol. in pract. §. diligenter, nu 69. cum plurib. seq. & est communis opinio, vt testatur Viu. in opin. 374. in 3. libro commun. opin. vbi dicit opinionem Specul. & sequacium iniquam, fatuam, diuinatiuā, & periculosam nimis, in hoc, & in alio sæculo. Nec contra magistrum Io. Berardinum allegari potest istud inimicitiæ indicium, cum nō ipsius culpa, aut opera, sed ipsius Dom. Scipionis fuit orta, cum vocauit dictum magistrum Io. Berardinum,
45 Lenonem, vt testes ipsiusmet Curiæ dicunt, & inimicitia † orta ex culpa eius, qui eam allegare intendit, vtique allegari non potest ab ipso tanquàm inimicitiæ causa, vt per glos. Dec. & alios Doctor. in c. vt debitus, de appellat. & l. si merces, §. culpa, ff. locati, Bar. in l. 1. §. cum quis, ff. de quæst. vbi apostill. Pomar. & in l. etiam, C. de testam. Bal. & Alexan. in l. sed & si quis, in princ. ff. si quis caut. secundum gloss. in l. athletæ, & ibi Bald. ff. de excus. tutor. & in Auth. Si dicatur, in vlt. col. ver. modo quæritur, C. de test. Cœpoll. in caut. 16. in fine. Nec debet obstare si diceretur, quòd mortuus, qui causa inimicitiæ fuit, ipsam non allegat, sed Curiæ coadiutor, quia cum hodie de Consuetudine
46 in quocunque crimine regulariter † Fiscus, seu Curiæ coadiutor efficiatur accusator, & accusatoris partes substineat, vt no. Iul. Cla in §. fi. lib. 5. Senten. q. 3. num. 5. & ad eadem teneatur, ad quæ accusator est obligatus, vt per Carauit. in Ritu Magnę Cur. Vic. 20. num. 1. vbi allegat Bar. in l. ex lege, §. si publico, nu. 12. vers. quæro vtrum, ff. de adult.

& not.in Constit.Regni,incipi.ij qui,circa finem, & ibi Afflict. in 13. not. vnde sicut si viueret D. Scipio ipsam inimicitiam allegare non
47 valeret, ita & qui eius locum tenet, cum † ea tantum potest facere locum tenens, quæ poterat is cuius ipse locum tenet, vt per Paulum de Castro,in l.2.in fine,ff.de offic.eius cui mand. est iurisd.Bald.in l.1, §.a præfectis,ff.de legat.3.per l.a iudice, C.de iudic.& in l.si Augustæ, ff.de legat.2.

Non obstat quartum indicium,cum allegata in eo, locum habeãt in solito minas exequi,& similia patrare, sed magister Io.Berardinus non est talis, cum sit homo vilis, pacificus, & similia delicta patrare non solitus,vt est probatum, tum per testes Curiæ, tum per testes in-
48 ductos ad instantiam ipsius inquisiti,nec lubricum † linguæ, & facilitas se iactandi ad pœnam trahi deberet, quatenus probatæ fuissent minæ,vt voluit Immola,in l.fi.ff.de hæred.institut.dicens,quòd sæpe minus faciunt homines,qui magna minantur, affirmãs ibi, quòd ita per Doctor. communiter tenetur. Nouell.in practic caus.crimin.in princi.nume.61.& clarum est,quòd ex iracundia aliqua verba proferuntur, quæ non ponuntur in exequutione, argum.text.in l.famosi, vers.1.ff.ad l.Iul.Maiestat.ibi, nec lubricum linguæ,ad pœnam facilè
49 trahendum est. Item etiam, † quia minæ in dubio debent intelligi per viam iustitiæ,& non propria auctoritate,argum.tex.in l.vxor,C. qui accus.non poss.& ibi glos.ordinaria,& communiter Doct.Vnde necessariò requiritur,vt cum minis alia concurrant,vt per Gomes.in d.tract.var.resol.in 3.tom.tit.de delict.ca.13.nu.11.

Non obstat quintum indicium,cum prætensi liuores non probentur nisi per meretrices, quæ deponunt in ilibus mortui liuores, quæ meretrices vti infames, & in similibus inexpertæ minime probant, nec deponunt liuores prætensos fuisse cum tumefactione; quæ tumefactio verè demõstrasset ipsos liuores fuisse causatos a verberibus, vt deponit Excellens Art.& Medicin.Doctor Reuerendus Horatius Tutius, sed tumefactio non fuit probata ergo. Non obstant in hoc aliquorum chirurgicorum depositiones, cum non solum liuores ipsos non viderunt, immo nec infirmum, vt satis est probatum. Nec obstat,quod ab aliquibus dicitur,quòd ipsi ita credunt,ipsum D.Scipionem fuisse ab ipsis inquisitis verberatum, cum vesperi eum sanũ
50 viderũt,& mane sequenti fuit repertus infirmus nam † repente morbi eueniunt hominibus,sicut & mors,vt in Authent. Vt factæ nouæ Constit.§.non enim omnia,ibi, plerumque enim incidũt hominibus mortes,& Carauit.in Ritu Mag.Cur.Vic.156.num.4.tum pariter nõ obstant dictæ chirurgicorum depositiones, quia dum dicunt, dictos liuores non potuisse causari alia ex causa,quàm ex verberibus, deponunt contra Medicinæ Canones,ac contra primos Medicinę auctores,

res,a quibus omnes medici infirmitates curare,& cognoscere discũt.
51 isti sunt Hippocrates,& Galenus facilè medicinæ principes,† quorũ doctrina quanta sit,hinc patet: nam de primo dicit Bart.in l.1 col.4. vers.pro cuius declaratione,ff.si cert.peta.standum esse libris Hippocratis tanquàm Authenticis,quem refert & sequitur Abb.in ca.2.in fine,de feud. & Iurisconsultus noster Paul.in l.septimo mense, ff.de statu homi. de eodem Hippocrate ita loquitur septimo mense nasci perfectum partum,iam receptum est,propter auctoritatem doctissimi viri Hippocratis; quibus verbis illius auctoritati tantum tribuit, quantum tribuere potuit,& alibi quoque citatur a Iurisconsulto, in l.ab intestato,§.vltimo,ff.de suis,& legit.hæred. & in Decret.Canon. in cap.ne tales,de consecr.distin.5. De secundo,Diuus Hieronymus, in d.cap.ne tales,dicit,illum virum doctissimum, & in Amos,cap.5. Medicorum disertissimum,atque doctissimum.Rabbi Moyses,in 25. particula suorum Aphorismorũ scribit, Galenum in medicina plus sciuisse quàm aliũ,cuius famam audiuerit,aut scripta legerit. Euseb. Cæsarien.in lib Ecclesiast.Histor.5.ca.vlt.tradit auctoritate aliorum, Galenum a nonnullis pro Deo coli, & è nostris Angel.in consil.110. principem Medicorum eum appellat. Et ipsemet de se ipso dicit lib. 3.de affect.loc.ca.3.ego vero re ipsa, & publicè, & priuatim apud eos, qui sectam quamlibet a me discere cupiebãt,ostendi,in omnium sectarum scientia,ne maius quicquam dixero,me esse postponendum nemini,& multa de se scripsit lib.8.& 9.Method.& de morb.curand. lib.5.6.7.& 10.ex quibus debemus intelligere,eum minimè fuisse detrectatorem laudum suarum,alioqui dignum, qui ab oĩbus laudum
52 prçconijs celebretur.& tamen† isti Medicinç principes,atq; lumina dicunt,eadem symptomata,& liuores causari posse in corpore ab humorum corruptione,quç a sumpto veneno causari possunt,vt in primo Prognostic.comm.7 & in 6.de morb.vulga.comment.1.& 28.& in primo de humor.comment.1.& in 5.Method.cap.12.& in 6.lib.de loc.affect.ca.5.quid ergo dicunt isti Medici a Curia examinati contra istas auctoritates, & Medicinæ Canones? Ex quibus auctoritatibus habemus,liuores causari posse ex alijs causis nõ solum ex verberibus, & sic standum est testimonio dicti excellentis Domini Art.& Medic. Doctoris Reuerendi Horatij Tutij,& excellentis art.& Medic.Doct. Ioannis Camilli Colurij.deponentium de visu,cum ipsi curarunt ipsum infirmum,& dicentium,nullos liores in corpore mortui appa
53 ruisse,† qui testes de visu præferuntur alijs Medicis deponentibus de non visu,etiam si fuissent centum,vt per Innoc.in cap.super hoc,nu. 2.de renunc.Franc.Brun.in tract.de indic.& tort.in 2.par.qu.5.nu.41. Monticell.in tracta.de test.in Rubr.de visu,his qui non viderunt.fol. 444.& Plaut.in Trucul.ait:pluris est oculatus testis vnus,quàm auriti

 decem,

decem, qui audiunt audita dicunt, qui vident plane sciunt, & ꝙ standum est dicto istorum duorum Medicorum, qui viderunt, & in cura infirmi adfuerunt, est text. apertus in l. semel, C. de re milita. lib. 12. & ibi Bart. & communiter Doctor. & reputat singularem Imola, in ca. proposuisti, de probat. Facit etiam text. in cap significasti, de homic.
54 & in cap ad aures, de ætate, & qualit. nam † peritis in arte creditur, l. 1. §. fi. ff. de verb. oblig. l. 1. §. 1. ff. de ventre inspic. Gomes. in tract. var. resol tom. 3 de delict. cap. 3. nu. 28. Nouell. in pract. crimin. in inquis. de vuln. & insul. num. 17. & 23. Bal. in l. septimo mense, ff de stat. hom. Paul. de Castro, in cons. 299. nu. 2. vol. 2. Gramm. in cons. crim. 49. nu. 3. & in voto 24. Cœpol. in cons. crimin. 62. Alex. in cons. 35. vers. circa secundum dubium, & in cons. 141. vers. & per hoc videtur, vol. 5. & in cons. 148. volum. 2. Bal. in l. qui occidit, §. fi. ff. ad legem Aquil. Boer. in Decis. 323. Io. Stephan. Lamberteng. in tract. de contra. cor. quib. vel a iur. com. vel a statut. sine cert. sollemn. contra. permis. non est. in glo. 1. nu. 216. cum naturali credatur de natura, l. si pater meus, ff. de solut. Fabro de fabrica, §. quod autem, in Authen. de non alien. & permut. Doctori de discipulo, & Magistro militum de suo milite, l. 1. C. de offic. mag. offic. & generaliter vnicuique in arte sua experto credẽdum est, cap. vt constitueretur, dist. 50. not. in text. in l. certi, C. de iudic. & in §. 1. in procem. ff. & not. Barto. in cons. 36. Quæstio est talis, volu. 2. vbi
55 dicit † quòd Iudex cum habet iudicare super quæstione facti, aduocare, & habere debet peritos Medicos, qui secundum artem considerata qualitate, & quantitate, & loco vulneris, referant & exponant, si vulnus fuerit mortale; vel occasione vulneris mortuus præsumatur. Bald. in cons. 336. vol. 2. an vulnus fuerit mortale, dicit, quòd sumitur argum. ab arte Medicorum, nam vnicuique perito in arte sua credendum est: quia assignat rationes secundum Canones medicinę de suo visu, & tactu, d. l. semel, C. de re milit. lib. 12. subdens, quòd istud testimonium Medicorum peritorum, qui interfuerunt a principio morbi, & post, Iudex debet amplecti, quia sciunt, & possunt verè testifica-
56 ri, & præsumitur verum ab eis dici, quia † in teste iurato, vt sunt isti nostri Medici, semper præsumitur veritas, sicut in instrumẽto, l. cum precibus, C. de probat.
57 Et isti periti, qui † testantur de pertinentibus ad eorum artem, non sunt propriè testes, sed potius Iudices dicuntur, vt per Bar. in tract. de test. ver. testis dixit aliqua vera esse, vbi dicit, quòd testis deponens per verbum, credo, non probat, nisi in ijs, quæ consistunt in artis peritia, vt Medici, Obstetrices, & similes, qui de credulitate deponũt, non n. propriè testes sunt, sed magis vt Iudices assumuntur ad illum causæ articulum iudicandum, d. l. 1. ff. de ventre inspic. quod etiam voluit Dec. in c. proposuisti, colum. fin. de probat. vnde vt dicit Bar. isti periti de-

ti deponunt de credulitate, & faciant fidem, & Abb idem not. in cap. fraternitatis, vbi per alios Canonist. de frigid. & malefic. Abb. Bald. & Imola in d. cap. proposuisti, & accumulat multa Felin. ibi, in versi. ter-
58 tia conclusio. Immo, † vni et perit oin arte sua creditur, qui vidit infirmũ, si plures haberi non possunt, vt per Bart. in l. si in rixa. ff. ad l. Corn. de Sicar. Bald. in cons. 136. volum 2. Nouel. in pract. crimin. tit. de insul. & vulner. nu. 17. Bonifac. in tract. malefic. tit. de insult. & percus. num. 31. Bart. & alij Doct. in d. l. 1. ff. de ventre inspiciendo.

Et sic stantibus prædictis, est dicendum, in contrarium allegata nõ obstare, ac stari debere testimonio prædictorum Medicorum dicentium Dom. Scipionem non ex verberibus die 3. Augusti 1584. fuisse mortuum, sed ex febre putrida causata ex illa iam dicta aeris intempe rie, & aliorum humorum corruptione, vt iam mortuus fuit Dom. P. Antonius Tutius meus frater vtrinque coniunctus, die 10. Augusti eiusdem anni 1584. & Subdiaconi Laurentius & Rogerius de Baione, die 13. Augusti eiusdem anni, qui simul ad feudum Gannanum iuerunt, vt supra dixi, cæteri post longam infirmitatem conualuerunt.
59 Sexto, & vltimo dico, † regulam, Singula si non prosunt, simul vnita &c. non habere locum nisi in causis ciuilibus, & parui prçiudicij, nõ autem in criminalibus, vbi agitur de vita hominis, & pçna vltimi sup plicij, vt in casu nostro, & si secus diceremus, veniremus per obliquum contra mentem l. si. C. de probat. & contra l. addictos, C de appell. & l. absentem, ff de pçn. & cap. Epiphanium, 5. q. vlt. Et ad d. glos. in l. 2. §. 1. ff. de excus. tutor. dico esse veram in ciuilibus, secus autem in criminalibus, nisi forte loqueremur in indicijs indubitatis, quæ indicia nõ cõcurrunt in casu nostro. Similiter illa glos. non habet locum in casu no stro, cum cõtra ipsos inquisitos non sit aliquod indicium legitimum, vt supra ostensum est, quomodo ergo volumus in casu nostro ex pluribus indicijs fieri veram probationem, si nullum illorum sit, quòd sit legitimè probatum? hoc esset satis absurdum. Facit in argum. l. 4. §. toties, ff. de damno infect. & l. ita autem, ff. de admin. tutor. cum similib. Nec obstat si adhuc diceretur, quòd sçpenumero separata non operantur aliquem effectum, sed simul iuncta operantur, vt patet ex Bal. doctrina, in l. si quis, §. 1. ff. de eden. & ibi Angel. vbi dixerunt, quòd licet testis infamis infamia facti de per se non probet, attamen si iungatur cum teste omni exceptione maiore, facient insimul plenam probationem, quia respondeo, esse verũ, quòd separata iungi possunt ad faciendam plenam probationem, sed hoc procedet, & locum habebit, quando ipsa separata erunt perfecta in genere suo, vnumquodq; de per se, & tunc fateor, quòd simul iuncta operabuntur effectũ, vel saltem quando vnum ipsorum separatorum est perfectum in genere suo, nam si tunc ei adiungitur vnum imperfectum, tunc facient pro-

P bationem,

bationem, quia integra fides vnius supplet defectum alterius, sed in casu nostro hoc procedere non potest, quia nullum ipsorum indiciorum est bene probatum: ergo licet simul iungantur, nihil operabuntur; pro quo facit, quod in simili dicimus de pluribus testibus singula-
60 ribus, † qui quamuis simul iungantur, nihil probabunt, & tantum operatur dictum mille testium singularium, quantum dictum vnius similiter singularis, secundum Bald. in l. iurisiurandi, in prima col. in fi. C. de testib. & in specie, quod talia imperfecta indicia non iungantur, voluit idem Bald. in l. si quis ex argentarijs, §. quod si plures, ff. de edendo;
61 His addo, quod in mentem D. Iudicis deuenire debet, † carceratorũ causam dici piã, vt per Bart. in tract. de carcer. in fi. cũ carcerati p̃sonæ miserabiles dicãtur, vt per Doct. in l. 2. §. hoc indicium, ff. de dam. infe.
62 & Carcer est mala mansio, † immò tormentum, l. si homines, in prin. ff. depos. & l. itẽ apud, §. quæstionis, ff. de iniu. nor. in Clem. 1. in verbo, torment. de hæret. Bar. & Alb. in l. aut damnum, ff. de pœn. Itẽ æquiparatur morti, qñ est perpetuus; ita Bal. in c. 1. §. denique, in tit. quæ fuit prima causa, Hippol. de Mars. in l. 1. nu. 28. ff. de quæst. & in sua pract. §. attingam, nu. 30. item habet in se pœnam, l. 3. ff. de custod. reor. l. 2. & fi. C. eod. item carceratos iniuria afficit, l. pen. iuncta gl. C. de cess. bonor. Item est species torturæ, vt per Bal. in l. si clericum, nu. 7. C. de episcop. audient. in l. 1. nume. 2. C. qui ad liber. Item appellatur miseria, vt per Bal. in l. nemo, C. de Episc. audient. Appellaturq; sepultura viuorum, iuxta vulgare dictum; & Ius Ciuile expressè sustulit hanc pœnam perpetui carceris, reputãdo illã incredibilem, l. incredibile, C. de pœn. Idẽ ergo esse debet in parte tpis, l. quæ de tota, ff. de rei vendic. & §. nihil, Instit. de fideicom. hære. & si alia carcerum epitheta requiris, ponit ea Mant. in 10. lib. Obseruat. in Obseru. 96. Instatur propterea pro causæ expeditione, cũ isti pauperes inquisiti per annũ in ipsis carceribus detenti fuerint, & in eis famæ pereãt, & possum dicere eos in cruciatu mortuos esse, secundum Hippol. de Mars. in pract. §. attingam, nu. 28. Et cum Iudex causam expedire nõ curabat, consului, vt ipsi carcerati fugam arriperent, & ad dominum recursum haberent, quod fecerũt, & Illustrissimam Ducissam Madaloni tunc temporis Illustrissimi Principis Baliam, & nutricem adiuerunt, a qua visis ipsorum inquisitorum precibus, fuit causa commissa admodum Illustri Dom. V. I. D. Camillo de Curte, a quo viso processu statim liberati fuerunt, & absoluti ab omnibus impensis. Laus Deo, &c. *Claudius Tutius, V. I. D.*

SVMMARIVM.

1 *Confessio extraiudicialis an noceat alteri, quàm confitenti.*
2 *Socij criminis dictum debet esse dictum in tormentis.*

Dictum

3 *Dictum socii criminis in tortura an faciat indicium contra socium.*
4 *Acta facta coram Iudice Laico non faciunt fidem coram Iudice Ecclesiastico.*

1 AD quæsitum mihi propositum resolutiuè respondeo,† quòd illa confessio extraiudicialis facta per Leonardum de Ciafia, nullatenus nocet Clerico Iulio Cæsari,sed tantum ipsi confitenti,c.1.de confes.not.Spec.in tit.de inquisit.§.quando autem,nu.2. Pau.de Cast.in l.vnica,in fi.C.de confess.& Bero in cons.193.num.34.
2 vol.3.& quando dictum† socij habet alteri consocio nocere,oportet ut sit dictum in tormentis,ut per glos.in l.3.§.Lege Iulia,in uerbo,palam,ff.de testib.& ibi Bald.Fulgos.in consi.173. In causa inquisitionis, uers.quidam Doctor.Alex.in cons.11.uolu.1.Bald.in l.1.nume.5.C.de sum.Trin.& fid.Cath.Hippo.de Mars.in l.1.§.diuus Antoninus,nu.7. ff de quæst.& in cons.22.nu.22.vol.1.& in pract.§.diligenter, num.61. Gram.in cons.crim.21.num.2. & Crauet.in cons.697.num.2.uol.4.& Io.de Amic.in consi.27. Immò si in tormentis dixisset Leonardus,se una cũ ipso Clerico Iulio Cæsare, Francisco de S.Lucia, & Antonio de Arminiecchia furtum commisisse in nummis Nicolai Iacobi de
3 Angoia † adhuc si alia non extãt indicia contra ipsum Clericum,tale dictum in tormentis nõ noceret ipsi Clerico,ut per Alex.in cons.128. uol.4.Roland.a Valle in cons.73.n.20 uol.1.Salic.in l.fi C.de accusat. Ruin.in consil.147.uolum.5.Curt.iu. in consil.170 nume.7.uolum.2. Crauet.in cons.178.num.3.uol.1.&in consi.697.nu.1.uol.4. & consil. 821.nu.4.& consi.923.num.31.uol.5.& cons.528.num.2.uol.3. Tiber. Decia.in consil.18.nume.62.uol.1.Io.de Amic.in consil.27.Hippolyt. de Mars.in Singul.209 Socius criminis, Dec.in consil.189.nu.7.uol.1.
4 Boer.in Decis.319 num.3.& Gram in Decis.28 nume.22. † Processui uero transmisso a Iudice Laico ad Ecclesiasticum , ipse iudex Ecclesiasticus omnino stare non debet, sed de nouo formandus est,cum illa acta fidem non faciunt,l.fi. C. si a non compet. iudice Guid Pap. in Decis.202.num.6.& Decis.419.nu.1.Dec.& Fel.in c at si clerici,ille,in nu.14.hic,nu.4.de iudic.Gram.in cons.crim.42.nu.1.Iu.Clar.in pract. §.fi.q.36.uers.ultimo quæro.Albert.in tract.de agnoscẽ.assert.cathol. & hæret.q.25.num.43.uers.& quamuis Bar.Viu. in 1.lib.com.opin.in opin.405.incip.Iudex Laicus seu.& Prosp.Farinac.in titu de inquisit. quæst 7.num.43. Laus Deo. *Claudius Tutius V.I.D.*

SVMMARIVM.

1 *Mentiri non præsumitur existens in mortis articulo,& an probet,num.9.*
2 *Mulierẽ volens carnaliter cognoscere,contrahit inimicitiã capitalem cum illius viro.*
3 *Veritas stat in ore duorum , vel trium testium.*

4 *Inimicitia an faciat indicium ad torturam, & nu. 7. & 20.*
5 *Fama an probetur per testes decem, si formiter non deponunt super ea, & nu. 22.*
6 *Fama an faciat indicium ad torturam, & num. 23.*
8 *Arma deferens, facit, vt omne malum de eo præsumatur.*
10 *Testis in causa propria nemo esse potest, & nu. 16. & in allegat. 44. nu. 8.*
11 *Vulneratus dicitur inimicus vulnerantis.*
12 *Testis vnus non sufficit in criminalibus.*
13 *Vxoris testimonium in causa mariti non est idoneum.*
14 *Vxor dicitur inimica inimicorum mariti.*
15 *Vxor, & maritus sunt duo in carne vna.*
17 *Testis de auditu alieno non probat.*
18 *Testibus non creditur, quorum repelluntur auctores.*
19 *Consanguinei, & affines an sint idonei testes.*
21 *Testes de fama debent personas nominare a quibus audiuerunt.*
24 *Indicia quando iungantur ad faciendam probationem.*
25 *Testes de fama debent deponere, ita publicè dici a maiori parte populi.*
26 *Arma portans Iudice permittente, non inducitur ad indicium illa delatio armorum.*
27 *Notorium non indiget probatione.*
28 *Testis deponens de gestis de nocte, an probet.*
29 *Intellectus ille capi debet, ob quem excluditur delictum.*
30 *Testes repulsati an faciant fidem.*
31 *Mali semper malè loquuntur.*

IN causa DD. Vincentij, & Petri de Tutijs dubitari cõtingit, nũ ex his, quę ex processu apparent, de iure torqueri possint, & vr̃ prima facie dicendũ ꝙ sic, stante inimicitia inter ipsos inquisitos, & Cęsarẽ vulneratũ, & mortuũ, de quà inimicitia testatus fuit ipse Cæsar in
1 mortis articulo, quo tp̃e † nõ p̃sumiť fuisse mẽtiũ, vt p Hipp. de Mars. in sua pract. §. diligẽter, nu. 117. cũ seq Blanc. in Repet. l. fi. nu 391. ff. de quæst. & Iaco. Nouel. in sua pract in Rubr. de mod. & for. citan. Reos, n. 12. vers. assertio, & Carrer. in sua pract. in prin. n. 124. q̃ † inimicitia, cũ originẽ traxerit a sollicitudine, q̃ Isabellæ vxori ipsius Cæsaris ipsi inquisiti faciebãt, cũ eã carnaliter cognoscere sperabãt, dr̃ capitalis §. 2. Instit. de iniur. & p ea q̃ dixi in allegat. 32. n. 1. De qua inimicitia testatur ipsa Isabella, & nonnulli alij testes, & sic dicimus ipsam inimicitiã
3 fuisse plenè probatam, † cũ in ore duorũ, vel triũ sit veritas, per ea quę
4 dixi in allegat. 26. nu. 1. & sic † ipsa inimicitia indiciũ ad torturã cõtra ipsos inquisitos facit per ea quæ dixi in allegat. 33. num. 10. Concurrit
5 ẽt contra ipsos inquisitos fama publica per decẽ testes probata, † quo casu ẽt ꝙ informiter super eã deponerent testes, per talẽ testiũ numerũ, censetur plenè, & benè probatã, cũ talis testium numerus suppleat vitium, quod forte esset in ipsa famæ probatione, vt per Alexand. in Apostil.

Apostill.ad Bartol.in l.de minore,§.plurimum, in vers.sed quid, ff.de quæst.Hippolyt.de Marsil.in Singul.477.Carrer.in pract.sua,in princ. num.111.in fine.Par.in tract.Sindic.in verbo,tortura,el terzo, versic. quidam latro,& Paul.Merend.in consi.88.num.52.& consil.90. num.
6 9. in 2.tom. consi. diuers.ad mater. crimin. Ex quo famæ † publicæ indicio, oritur quoque indicium ad torturam, per ea quæ dixi in d.
7 allegat.33.num.4. Et sic absque dubio † per ista duo indicia deueniri potest ad torturam contra ipsos inquisitos, vt per Hippol.de Mars.in l.1.§.præterea,nu.59.ff.de quæst.Gandin.in tract. de malef.in rubr.de præsumpt.& indic indubit.ex quib.plerumq; proced.ad tormēt.n 15. Accedit ad hæc, quod tempore homicidij ipsi inquisiti fuerunt visi cum
8 sclopetis,& non est dubium, quod lex † præsumit omne malum contra deferentem arma,l.vnica, C.vt arm.vsus.lib.11. & in Auth de arm.§. fi.col.3 Io.Fab.in Repetit.super mater.quæst.siue tort.col.pen. in verbo,sed quid si continetur, versic. nam de portantibus. Angel.Aret.in tract maleficin verbo,fama publica,vers. quæro an vnum indicium, num.18.Menoch.in tract præsumpt.in primo lib.quæst.89.num.122. Franc.Brun.in tract.de indic.& tort.in prima p.q.3.nu.29.& Cœpoll. in consi.crim.32.Quibus,& similibus non obstantibus,contrariam opinionem,veriorem,æquiorem,& magis communem esse de iure cen-
9 seo,ex infra dicendis. Et Primò,quia illi confessioni † ab ipso Cæsare factæ in mortis articulo non creditur,per ea q̃ dixi in allegat.33.n 41. cum seq.& voluit Petr.a Plaz.in epitome delictor.in 1.lib.c.13 nu.15. Gandin.in tract.malefic.in Rub.de transact.& pact.in malef.nu.16. & Bonifac.in eod.suo tract.in Rub.de insul.& percus.nu.17. Aret.in eo. tract.in verbo,qui Iudex ad probationem,num.6. Bal.in l.diuus, ff.ad Syllan.in vers.ego dico. Par.in tract.Sindic.in verb.tortura,el 3. verb. officialis posuit ad cordam,in vers.quidam fuit percussus. Ias.in l.1.ff. de eo per quem fact. est, nu.7.Crauet.in cons 6.nu.64.volu.1. Io.Ant. Niger,super Cap.Regni,Frequens,n 74.Paul.de Cast.in l.sed alio iure, §.si absens sit seruus,ff.si ex noxali causa,n.6. qui omnes concludunt, vulnerato non credi in præiudicium tertij contra quem deponit,sed tantum facere vilem suspicionem,quæ est minor indicio, vt tenet gl. in l.2.in verbo,cauit.C.de calumn.& ibi Bal.& Ang.Alex.in consi.14. vers.pro hoc etiam,volum.3.Socin.in cons.54.vers.accedat,num.13. vol.3.Petr.Gerard.in sing.55.Felin.in cap.literas,nu.19. de præsumpt. Blanc.in d.repet.l.fi.nume.190.ff.de quæst. Iacob.Nouell. in tracta.ad defens.in Rubr.An indic.pro reo danda sint,nume.147. Secundò,iste
10 Cæsar † dicitur principalis,& non testis,& sic non probat, cum deponit in causa propria,vt dixi in alleg.33.nu.42.& not. Hippol.de Marsi. in consil.12. nume.4. Immò si esset testis neque probaret contra in-
11 quisitos,† cum illorum præsumitur inimicus, c.cum P.Manconella,

& ibi Aret.& alij Canon.de accuſ. & inimicus non dicitur Integer teſtis,vt ibi habetur,& not.Hippol.de Marſ.in l.1.§.præterea,ff.de quęſt. & Alex.in conſ.14.volu.3.& ſic aut ſit teſtis,aut principalis ipſe Cæſar nec plenam,nec ſemiplenam,immo nec indicium facit.

Tertiò,cauſa inimicitiæ nō probatur niſi per d.Iſabellam vxorem
12 Cæſaris, quæ nullam fidem facit,tum quia eſt vnica, & † vnus teſtis non ſufficit,maximè in criminalibus, l.iuriſiurandi, C.de teſtib. l.vbi numerus.ff.eod.tit.ca.in omni,cod.tit.extra.Socin.in regula 423.Hippol.in conſ.20.nu.46.tum etiam,quia eſt vxor dicti Cęſaris vulnerati
13 cuius vxoris non eſt idoneum teſtimonium,ſecundum Soci. in conſ. 17.num.11.vol.1.not.gloſ. & omnes Doctor.in l.etiam, C.de teſtib.& Alber.in tract.de teſt.in Rubr.quan.teſtes repell.ratione domeſti.Bal. & Salicet.in l.2 C.de teſt.Gramm.in Deciſ.45.num.13. & in Deciſ.34. num.17.& Felin.in cap.in literis,num.7.de teſt. Nec aliquam proba-
14 tionem inducit † iſta vxor tanquam vera inimica,vel ſaltem pręſumpta cum ipſis inquiſitis, & ſic repellitur a teſtimonio,vt per Hippol.de Marſi.in conſ.20.num.15.& 16. & Hippol.Riminal.in conſ.84.num.7.
15 in 2.tom conſ.criminal.diuerſ. & quia † vxor,& maritus ſunt duo in carne vna,cap.ſunt,27.quęſt.2.& ibi gloſ.deponeret in cauſa propria, quod eſſe non debet vt ſupra dixi,nume.10. Non probat iſta Iſabella
16 vxor vulnerati,quia quærelam contra inquiſitos expoſuit,† & accuſatrix,& teſtis eſſe non poteſt,vt per Bart.Chit.in conſ.160.nume.3.& Horat.Luc.in conſi.161.nume.9. ambo in 1.tom.conſ.diuerſ.crimin. Nell.a Sancto Gemin.in tracta.de teſtib.in verbo, excommunicatus, nume.20.cap.forus,§ in omni,de verb.ſignific.cap.accuſatores,3.q.5. Specul.in tit.de teſt.§.1.verſ.item quòd ipſe eſt teſtis,& accuſator.Stephan.Aufrer.in tract.de teſt.n.5.verb.accuſator,& Iod.Damhouder. in tract.eod.nume.22.

Quartò,nec iſta præſumpta inimicitia probatur per Andræam, & Angelillum de Viggiano, cum non deponant de eorum proprio au-
17 ditu,† ſed de auditu ab ipſa Iſabella,& ſic non probant, vt per Felin. in cap.tam literis,nume.2.de teſtib.cap.licet,el ſecondo,eo.tit.Hippo. de Marſ.in conſ.20.nu.5. Nec ipſis teſtibus de inimicitia deponenti-
18 bus datur aliqua fides, dum eorum auctrix repellitur,cum † regulariter teſtibus,quorum repelluntur auctores, non creditur, cap. licet ex quadam,de teſtib.cap.fraternitatis,de hæret.cap.nullus, 3.q.4. Paulus de Caſtro,in conſi.284.num.2.vol.2.Bart.Chit.in conſil.160.nume.3. in 1.tom.conſ.diuerſ.crimin.& Hippol.Rimin.in conſil.83.num.22.in 2.tom.dictor.conſ.crim.Io.Turr.in conſi.81.num.52. in eo.2.to.conſ. & Horat.Luci.in conſi.161.num.33.in 1.to.d.conſ.crimin. eſſet enim quam abſurdiſſimum,quòd ſi non creditur originali,credatur copiæ, per ea quæ dixi in allegat.26.nume.10. Vnde,ſi per prædicta Iſabellæ

non

non creditur, nec erit credendum his, qui ab ipsa audiuerũt. Nec probarent isti duo testes, etiam quòd deponerent de auditu proprio, cum
19 probatur ex eorum depositionibus, esse † consanguineos dictæ Isabellæ, & sic affines dicti Cæsaris vulnerati, l.2.& l.parentes, C.de test. not. Gramm. in consi.45.num.15.& consi.58.num.6.& seq. in crimin. vbi de communi testatur, & Iul. Clar. in sua pract.§.fi.quæst.24.versic. quæro modo.
20 Quinto dictum † Specul. & sequacium non est verum indistinctè, immò communis opinio est contra ipsum, per ea quæ notaui in allegat.33.num 44.& sic stantibus prædictis, satis videtur elisum primum indicium inimicitiæ, & propterea deueniendum est ad publicæ famæ indicium, quod similiter non obstat.
21 Primò, quia famæ † probatio in casu nostro præstita ad modum legitimum non est: per ea allegata, quæ induxi in allegat.33.nume.32. cum plurib. seq. quæ faciunt in hoc casu nostro, cum testes non dicũt ita publicè dici, & teneri a maiori parte populi, nec nominant a quibus audiuerunt, & percipitur ex lectura processus, famam originem traxisse ab ipsismet principalibus, qui per terram dicendo ambulabãt, *Cesare è stato scoppettato dalli Signori Vincenzo, & Pietro Tutij*. & sic nõ obstat tale famæ indicium. Non obstat quod dicebatur in contrarium,
22 † numerum testium supplere vitium probationis famæ, cum non sit verum in criminalibus, vt per Bar. in d.l. de minore, §. plurimum, n.3. ff. de quæst. Crauet. in consil 621.nume 12.vol.4. nam in criminalibus testium vitia, numerus non diluit, vt per Hippol. de Marsil. in singul. 477.& idem in pract.§. expedita, numer.82.versic. istud tamen limita, Gramm. in consil.26.nume.52. Roma. in Singul.204. Ias. in l. Prætor. §. cogentur, nume.12.vers. aut est talis defectus, ff. de edend. & Natta in cons.473.nu.22.vers. nam ad hoc respondetur, vbi ex pluribus impugnat dictum Alex. in addit. ad Bar. in d.l. de minore, § plurimum, vers. sed quid, idque haud dubiè locum habet, vbicunque pœna corporalis versatur, vt per Cæpol. in cons. crim.32.col.8.vers. præterea illa regula, & Gramm. in consi. crim.3.num.18.& in consi.28.nume.14. Immo nec in ciuilibus vitium probationis famæ ex testium numero dilui, ex Fulgos. demonstratur, in cons.165.nu.6.& Corn. in cons.176.col.4. post medium, ver. tertio adducitur contra ipsum Iacobum, volum.4.
23 Nec † est verum, famam tantum facere indicium ad torturam, sed solum ad inquirendum, aut ad carcerem, vt per allegata in allegat.33. nu.39. Et sic cum inimicitia non fuerit probata, prout nec probata ex
24 titit fama publica, ista indicia iungi non debent: nam † tunc indicia iungũtur, cum quodlibet est probatum in genere suo, per ea quæ dixi in allegat.33.nu.59.& per Hippol. de Mars. in cons.20.nume.48.& 52.
25 Nec obstat, si adhuc diceretur famam † probari, dum testes dicunt,

publicè dici *che li predetti Signori Vicenzo, & Pietro l'hanno ammazzato*, quia potest esse, quod vnus sic publicè dicebat, & tamen non sic dicebatur a maiori parte populi, & sic non est publica fama inter homines, & maiorem partem populi, per ea, quæ dixit glo. in l. 3. §. eiusdem, ff. de probat. & Bar. in d. l. de minore, §. plurimum, nu. 19. & ibi Hippo. de Marsi. nu. 46. Imola in l. hæredes palam, nu. 1. in fi. ff. de testam. Alex. in consi. 212. num. 5. vol. 2. & consi. 20. num. 9. volum. 4. & consi. 2. num. 16. volum. 7. & consi. 35. num. 6. eod. vol. 7. Corn. in consi. 304. vol. 3. vbi dicit, ita aliàs obtinuisse contra D. Benedictum Capram, in causa eius propria, & sæpius vidit in iudicijs hoc pro satis claro reputari. Dec. in cap. 1. num. 53. de appellat. & consi. 133. nume. 4. in fi. & consi. 210. post num. 9. vers. secundo dato, Curt. sen. in consi. 82. post nume. 9. Crauet. in consi. 41. num. 5. & consi. 262. post nu. 5. Hanc etiam conclusionem dicit esse communem Alex. in consi. 123. num. 3. vol 7. Gram. in consi. crim. 26. num. 14. & Io. Bapt. Asin. in sua pract. in 2. par. §. 1. ca. 89. nu. 4. & 5. Et sic concludimus ex istis duobus indicijs non resultare indicium ad torturam, cum nullum eorum sit plenè probatum in genere suo. Non obstat quod pro tertio indicio inductum fuit, quia cum ipsi inquisiti soliti sunt per multũ tẽpus antea sclopetos, & alia arma

26 deferre, & Prætore permittente, † talis armorum asportatio non potest contra ipsos inquisitos ad indicium trahi, vt per Blanc. in Repet. d. l. fi. n. 79. vers. armorum, ff. de quæst. & Alex. in addit. ad Bar. in l. 1. ff. ad l. Iul. de vi pub. & Iacob. Nouel. in tract. ad defens. in Rubr. an indicia pro reo danda sint. num. 67. & 68. nec aliquis testis est, qui dicat vidisse inquisitos armatos in loco vbi præsumitur delictum patratum fuisse, sed in loco satis longè, & distante a loco delicti, vt patet ad oculos,

27 † notoriumq; est, ita ꝙ non indiget probatione, per iura quæ adduxi in allegat. 33. nu. 14. Nec est aliquis testis qui dicat vidisse in loco delicti ipsos inquisitos, nisi Laura Antonia de petra pertosa, quæ deponit vidisse D. Petrum cum alio transire illac, quem ob noctis obscuritatem

28 non cognouit, nec dicit, si cum armis, vel sine incedebat, & † tñ cum deponit de actu noctis tempore gesto, nec dicit, ꝙ Luna lucebat, nec ꝙ habebat lucẽ in manibus, non probat, vt per Ias. in l. si non speciali n. 13. C. de testam & in l. non minorem, n. 4. & 5. vbi Bar. C. de transact. Bald. in d. l. si non speciali, Emanuel Suar. in thesauro recept. senten. in verb. testis. Crau. in consi. 99. n. 9. Viuius in 3. lib. com. opin. in opin. 950. Boss. in pract. crim. tit. de indic. n. 172. Iul. Clar. in pract. crim. §. fi. q. 21. vers. sed qd si testis, & Matth. Brun. in consi crim. diuers. to. 2. consi. 115. nu. 42. & cũ sit vnica, hac alia de causa nõ probat, vt supra dixi, nu. 12. Nec obstat quod dr̃ a Strancia vxore Marini Caraprese, dum dicit, vidisse ipsos inquisitos alloqui cum Masciullo, & audiuisse qñ dixerunt, *spedimone, questa sera sarà la nostra, ò la sua*, cum ista verba plures possint

habere

habere intellectus, nam potest esse, quod aliquid diuidendum erat inter eos & propterea talia dicebant, vel aliquod aliud simile, & quòd non fuissent loquuti de homicidio patrando, nec de spectantibus ad
29 ipsum Cæsarem, & quando † capi possunt plures intellectus, semper capiendus est ille, ob quem quis nō cadat in delictum, l. merito, ff. pro soc. & in l. item apud Labeonem, §. si communem, ff. de iniur. l. semper in obscuris, ff. de reg. iur. Hippol. de Marsil. in cons. 2. nume. 1. & in consi. 51. num. 25. & consi. 132. nu. 4. Nec ipsa probat, cum sit vnica, vt suprà dixi, num. 12.
30 Vltimò dicitur, † quòd prædicti testes legitimè repulsi fuerunt, & sic non probant, & habetur ac si producti non fuissent, vt per ea quæ
31 in allegat. 33. num. 31. adduxi. † Nec curandum est, quid os malorum loquatur, cum natura semper ipsi mali male loquantur, vt pariter dixi in d. allegat. 33. num. 31.

Ex quibus omnibus satis euidenter dictos Dom. Inquisitos esse absoluendos apparet, cum aliquid legitimè non sit contra eos probatū, & ita iuris esse teneo & consulo, saluo semper consilio melius & rectius sentientis, cui me submitto. Laus Deo ac eius intemeratæ matri semper Virgini Mariæ, & toti Curiæ Cęlesti. Amen.

Claudius Tutius V. I. D.

S V M M A R I V M.

1 *Fornicatio cum meretrice est tolerabilis in foro fori, & etiam in Ecclesiæ.*
2 *Meretrices non merentur legum laqueis innodari propter earum vilitatem.*
3 *Adulterij in crimine non proceditur ex officio.*
4 *Inquisitiones in Regno sunt probibitæ.*
5 *Inquisitiones formans in casibus non licitis punitur pœna falsi.*
6 *Barattariam committit vendens pecunia iustitiam.*
7 *Officialis Barattariā cōmittens pōt durante officio conueniri, & ab officio amoueri.*
8 *Barattaria connumeratur inter maximas causas criminales.*

AD primum quæsitum taliter respondendum videtur, quòd Domin. Gubernator nō potuit meretrices molestare: Nam
1 aut istæ viros non habebant, sed passim fornicabantur, † & ista fornicatio est in foro fori tolerabilis, l. si ea, & l. quæ adulterium, & vtrobique per Doctor. C. ad l. Iul. de adult. & not. in c. meretrices, 32. quæst. 4. Bart. in l. si vxor, in fine, C. de adult. Alex. in consi. 99 numero 9. volum. 6. & Hippol. de Marsil. in Sing. 150. Accessus ad meretrices. & Gandin. in tract. malefic. in Rubr. De aliquibus quæst. var. in malef. num. 3. versic. quæstio de facto, immo & ab Ecclesia toleratur, vt not. glos. in cap. inter opera, de spons. & facit pro hac tolerantia illud August.

gust.in 1.tom.in 2.lib de ordine.cap.4.in litera M.tolle meretrices, &
2 omnia turbabis libidine. Tanta † est enim earum vilitas, quòd non merentur legum laqueis innodari, d.l.quæ adulterium, & per Afflict. in Constit.Regni, Omnes nostri, num.2.sub Rubr.de violent.meretr. illata. Aut istæ meretrices erant coniugatæ, & earum mariti non con
3 querabantur, & sic Dominus Gubernator † contra eas aliter procede re non poterat per viam inquisitionis, vt per Afflict.in Constitu. Legum asperitate, nu.9.sub Rubr.de adult.& lenoc.& Maranta, in cōs. 117.& in cons. 144. & hoc procedit etiam virtute plurium Capitulorum Regni, quòd non potest ex officio procedi, vt per Parid.in tract. Sindic.in verbo, Inquisitio.nume. 21. Vnde cum non potuit procedi contra eas, tum ex iuris communis, tum ex iuris Regni dispositione,
4 † cum inquisitiones in Regno sint prohibitæ, vt per plura capitula Regni, allegata per Parid.in citato loco, dictus Dom.Gubernator pu-
5 niri debet † pœna falsi, tanquàm formans inquisitiones in casibus in quibus non poterat, l. 1.§.sed si Iudex, ff.ad l.Corn. de fals.& not.glos. in l.1.C.ad l.Iul.Maiest.

Ad secundum dico, quòd cum seruare per pecuniam illud promisit, quod de iure seruaturus erat, aliud non fecit quàm pecunia iustitiā
6 vendere, & vendens † iustitiam pecunia, barattariam committit; ita dixit Angel.in Auth.Vt iudic.sin.quoq. suffrag. §.si quis autem, & in suo tract.de Sindic.nume.4.& Par.in eod.suo tract.in verbo, Baratta-
7 ria, nu.7.& 8. de quo crimine † potest officialis etiam durante officio conueniri, & ab eo officio amoueri, vt per Parid.in d. tract. in verbo Barattaria, num. 5.Ias.in l.1.num.2.ff.de in ius voc.Lucas de Penna, in l.Iudices, C de dignit.lib.12.& Catald. de Boncompagn. in eod. tract. de Sindic.num.20.in 30.quæst.& probatur in l.iubemus.C.ad l.Iul.re-
8 petundar. Connumeratur † enim crimen Barattariæ inter maximas causas capitales, vt per Bald.in l.obseruare, §.proficisci, num.7. q.9.ff. de offic.proconf.& per Parid.in d.verbo Barattaria, nu.4. Laus Deo.

Claudius Tutius V. I. D.

SVMMARIVM.

1 *Præsumptio quid sit.*
2 *Præsumptio iuris pro plena probatione habetur, & num. 12.*
3 *Præsumptio vna tollit aliam contrariam.*
4 *Præsumptio inducta pro Reo, est potentior præsumptione inducta pro Actore.*
5 *Probationes Rei præferuntur probationibus Actoris.*
6 *Præsumptio quando est inductiua, vel inclusiua ad delictū, capitur quæ est exclusiua.*
7 *Fama bona facit cessare falsitatis præsumptionem.*
8 *Falsum non præsumitur commissum pro re modica.*

9 *Causa*

9 *Causa Modica quæ dicatur.*
10 *Probationes verissimę requiruntur in crimine falsi,& num.12.*
11 *Falsitas præsumitur commissa ab eo, penes quem reperitur scriptura falsa.*
13 *Doctor intelligendus est secundum iura quę ipse allegat.& alleg.41.num.3.*
14 *Testis idoneus non est in illis, in quibus commodum consequi potest.*
15 *Testis in causa propria quis esse non potest.*
16 *Testi, qui deponit ad se exonerandum, non creditur.*
17 *Falsitatem tacens, puniri potest vt falsarius.*
18 *Testes singulares non probant.*
19 *Testis de auditu non est idoneus & verus testis.*
20 *Testibus, quorum authores repelluntur, non creditur.*
21 *Instrumento originali si non creditur, neque eius copiæ credi debet.*
22 *Non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse.*
23 *Varietas in principali deponente cum Iuramento, non consideratur.*
24 *Tortura an locum habeat in causa infra Augustalem.*
25 *Exempla non arctant, ideo exemplis non est iudicandum.& alleg.15.nu.13.*
26 *Argumentum à maiore ad minus valet destructiuè, non affirmatiuè.*
27 *Iudices superiores multa faciunt, quæ non licent inferioribus.*

IN quinterno Vectigalis vini aderat descriptus Antonius Schittinus pro cadis septuaginta, pro quibus ad Vniuersitatem ratione Vectigalis spectabant Carlini decem cum dimidio, quorum exactori ab ipso Antonio soluti fuerunt Carlini tres, pro alijs septem cũ dimidio Nobilis Ioannes Tancredus vti debitor dicti Antonij satisfacere & soluere exactori promisit: ad præsens dicta summa cadorum septuaginta ad viginti redacta videtur, ob quam redactionem Vniuersitas ipsa in Carlinis septem cum dimidio defraudata veniret, ista reductio, & falsitas ab ipso Nobile Ioanne facta præsumitur, ad quã præsumptionem ex his Magnifici de Regimine mouentur: videlicèt quod ipse erat debitor Antonij & promiserat soluere exactori, quòd liber dicti Vectigalis per nonnullos dies fuit penes ipsum Nobilem Ioannem, & quòd adhuc non soluit exactori dictos Carlinos septem cum dimidio, quæ falsitatis præsumptiones pro veritate habentur.
1 Nam † præsumptio est probabilis coniectura ex certo signo proueniens, quæ alio non adducto pro veritate habetur, ita definit Alciat. in tract. de præsumpt. in prælud. in 3. parte, num. 1. quem sequitur Menoch. in eod. tract. in primo lib. quæst. 4. nume 5. & Iacob. Simanch. in tract. de Cathol. institutio. tit. 50. numero sexto, nihil autem differunt pręsumptio iuris apud Iurispetitos, & argumentum probabile apud Rhetores, apud quos argumenta probabilia sunt, quorum oppositum verum esse possibile est, illis tamen stabitur, donec aduersarius
2 contrarium probet: sic etiam † iuris præsumptio, nisi contrariũ probetur,

betur,pro plena probatione haberi solet,l. 1.C.de impub. & alijs sub-stit.l.licet Imperator,ff.de leg.1.Alexan.in consi.77.nume.6.vers.corroborantur prædicta,volum.1.Archid.& Gemin.in c.in memoriam, ille,in num.12.iste,in fine,vers.Primum quia suspicio;distin.19.Tiraq. in l.si vnquàm,§.donatione largitus,nume.157.cum seq.C.de reuoc. donat.& sic stantibus prædictis præsumptionibus, ipse Nobilis Ioannes de falso inquiri,& condemnari potest.

Sed contrarium tanquam de iure verius est dicendum in casu nostro,in contrarium allegatis non obstantibus, nam cum ipsa prætensa falsitas non veris probationibus, sed præsumptionibus inducitur, alijs præsumptionibus pro ipso Nobile Ioanne in contrarium adductis tolluntur præsumptiones per ipsos Magnificos de Regimine in-
3 ductæ,† cum vna præsumptio tollat aliam in contrarium,l. diuus,ff. de in integr.restit.& ibi glos.in verbo, æstimari.l.non solum,ff.de ritu nupt.l.quia autem,§.non simpliciter,ff.si quis omissa caus.testam & l. mater,C.de calumniat. vbi Ang.& Salicet.l.1. C.qui.& aduers.quos, cap.transmissæ,qui fil.sint legitimi. Cur.iun. in consi.35.num.6. Bald. in Rubr.extra,de præsumpt.nume.1.Hippol. de Mars. in l.1. §.diuus, num.17.ff.ad l.Corn.de sicar. Alexan.in consi.131.nu.9.lib.5.& consil. 124.num.9.& 10.volum 6.Gram.in consi.crim.13.nume.7.& voto 3. num.12.& Mant.in Mantis.ad 2.tom.cons.cons.4.nu.8.

4 † Quæ præsumptiones & coniecturæ pro ipso Nobile Ioanne inquisito inductæ,firmiores atque potentiores præsumptionibus inductis ad ipsis accusatoribus iudicandæ sunt,vt voluit Curt.iun. in cons. 90.num.2.Alciat.in tract.de præsumpt.regula 3.præsumpt.44. Blanc. in pract.Crimin.in vers.his sic præmissis.num.5.Crauet.in cons. 8.nu. 9.volum.1.& Menoch.in lib.2. de arbitr.iud.in 5.Centur. in casu 472.
5 num.25.moti ea ratione, † quòd probationes rei præferuntur etiam in ciuilibus,probationibus actoris,vt per glos.singul.in cap. clerici,distinct.81.Doctor.in c.ex literis,de probat.& Doctor.in regula fauorabiliores,ff.de reg.iur.& Iacob.Beret.in cons.71.num. 18.

6 Similiter,† præsumptiones dictorum Magnificorum de Regiminæ sunt ad delictum inductiuæ,præsumptiones verò pro parte inquisiti,sunt exclusiuæ ad delictum,& sic istæ capiendæ, illæ autem remouendæ sunt,l.merito,ff.pro soc.c.1.de scrutin.facien.c.estote, de regu. iuris in 6.Hippol.de Mars.in cons. 21.num.3. & in cons.51.nume.12. volum.1.Felin.in cap.fin.num.11 de præsumpt.& in cap. super his, in fine,vers.quarta conclus.de accus.Iacob.Beret.in cons.49.numero 6. Mant.in cons.56.num.12.& in cons.236.num.20.& in cons.269.num. 7.& in cons.174.nume. 10.volum.1. qui in specie loquitur in crimine falsi, & sic Cæpoll.in consil. crimin. 21. versic. item pro hoc optimè facit.

Quibus

Quibus sic præfatis, pro ipso inquisito adducitur, quòd satis fuit probatum de bona fama etiam in specie, † quę bona fama facit falsitatis præsumptionem cessare. vt per Bald. in l. 11. C. de fals. & in l. quoties, §. sed si non in corpore, ff. de hæred. instit. Tiber. Decian. in consil. 18. num. 37. volum. 1. Alex. in l. qui iurisdictioni, ff. de iurisd. om. iud. & in Auth. Iubemus, C. de iudic. vbi etiam per Ias. à num. 8. vsque ad finem. Dec. in cap. postremo, num. 10. de appellat. Felin. in cap. cum contingat, de rescript. Dec. in cons. 463. num. 24. Hippol. de Mars. in pract. in princ. num. 8. Foller. in cons. 78. nume. 15. in 2. tom. cons. crimin. diuers. & Cæpoll. in cons. crim. 21. vers. & ex istis concluditur.

8 Secundò, pro ipso inquisito adducitur, † quòd non præsumitur aliquem falsum ob rem modicam committere; Facit optimè text. in c. & si quæstiones, vbi glos. fin. de simon. & glos. in cap. accedens, de crimine falsi. Bart. in cons. 8. num. 6. in 1. tom. cons. crim. diuers. Alex. in cons. 74. num. 4. vers. nec iura, volum. 1. & in cons. 121. num. 5. volum. 7. Dec. in cons. 175. num. 6. vers. secundo non obstat, in fine, volum. 1. Oldrad. in cons. 162. num. 3. Crauetta in cons. 46. num. 12. & cons. 54. num. 14 & cons. 75 num. 16. volum. 1. & in cons. 981. num. 8. volum. 5. Menoch. in 5. libro præsumpt. in præsumpt. 20. nu. 49. Natta in consil. 394. nume. 35. Roland. à Valle, in cons. 38. num 37. volum. 1. & Iacob. Beretta, in cons. 71. num. 17. Modica causa equidem erit à iudice æstimanda causa Carlinorum septem, cum dimidio, & maximè habito respectu ad ipsum Nobilem Ioannem, qui diues inter ciues Hostiliani habetur, † cum causa Carlinorum decem minimam esse in materia falsitatis, teneat Alex. in cons. 121. num. 5. volum. 7. & causam duorum aureorum minimam esse, vt no. in textu, in l. si oleum, §. fin. cum l. seq. ff. de dolo, & ibi Bart. & not. Roland. à Valle, in cons. 38. numero 36. vol. 1. Immò causam scutorum quatuor, modicam esse, dicit Menoch. in 2 lib. de arbitr. iud. in Cent. 1. casu, 72. nu. 12.

Tertiò, pro ipso inquisito adducitur, quòd ad hoc vt falsitas com-
10 missa dicatur, & vt quis de ea puniri possit, † non sufficiunt præsumptiones, etiam vehementes, sed verissimę probationes requiruntur, vt not. glo. in l. iurisgentium, §. quod ferè, ff. de pactis, text. est optimus in l. fin. C. de probat. Ias. in l. singularia, nume. 46. vers. Confirmo etiam prędicta, ff. si cert. pet. Tiber. Decian. in cons. 33. num. 77. vol. 1. Boss. in pract. crim. tit. de Conuict. num. 48. Petr. Foller. in cons. 78. nume. 3. in 2. tom. cons. crimin. diuers. & no. Dec. & subtiliter more suo, in c. porrecta, de confirm. vtil. vel inutil. & idem in cons. 175. & in Cons. 189. volum. 1. & cons. 602. volum. 5. & Cępol. in cons. crimin. 21. vers. hoc pręsupposito, & vers. & ideo, cum in casu nostro. Ex quibus concluditur, pręsumi non debere hominem probum, bonę famę, & qualitatis, falsum pro re sic minima commisisse.

Adduci-

Adducitur & quartò, quòd quatenus in ipso libro vectigalis vini
11 considerari possit falsitas,† potius præsumitur esse commissam ab illo, penes quem reperitur liber, quàm ab altero, & sic ab ipso exactore. l. maiorem. C. ad l. Cornel. de fals. & per ea quæ not. Alex. in cons. 205. num. 5. vol. 6.

Restat modo respondere ad adducta in contrarium: videlicèt φ fal
12 sitatis præsumptio, pro falso habetur, † & dico, in cōtrarium esse Bal. Decis. in l. iurisgentium, § quòd ferè, nume. 1. vers. in ea ibi, non ergo falsum, ff. de pact. vbi glos. dicit, quod probatio falsi debet de necessitate concludere, quòd falsum sit, & cum regulariter probatio debeat esse concludens, c. in præsentia, de probat. secundum Bald. qui videtur ponere specialitatem in crimine falsi, videtur dicendum, quòd in tali crimine probatio magis concludens & strictior requiratur, & idē no. Salicet. in l. de tutela, in princ. C. de in integr. restit. minor. Bal. in l. Imperator, vers. & vero, ff. de statu homin. & sequitur eum Alex. in cons. 70. & 74. vol. 1. Dec. in cons. 36 num. 4 volum. 1 & in cons. 189. eo. vol. Iura verò in contrarium adducta intelliguntur quantum ad capturā, vt loquitur text. in l. iubemus, C. de probat. vbi dicitur, tanquam falsarios esse detinendos; qui text. allegatur ab Archid. & Gemin. in cap. in
13 memoriam, distinct. 19. † & sic dictum istorum Doctorum est intelligendum secundum istum text. quem allegant, per doctrinam Bart. in l. non solum, §. liberationis, num. 7. ff. de lib. legat. & in l. cum quidam, ff. de his quib. vt indig. & de captura etiam loquitur text. in cap. in memoriam, distinct. 9. non autem in d. iuribus dicitur, quòd stante falsitatis suspitione, pro falsario suspectus puniatur, & sic not. Dec. in d. cap. porrecta, de confirm. vtil. vel inutil. & in consil. 175. & in cons. 189. in volum. 1. & in cons. 602. volum. 4. & in cons. 615. eod. volum. Oldrad. in cons. 192. Crauetta, in cons. 134. nu. 39. vol. 1. & Natta, in cons. 315. nu. 14. vol. 2. vbi dicit, in contrarium adducta locum habere, quando ciuiliter, & non quando criminaliter agitur.

Ex prædictis clara apparet dicti Nob. Ioannis ab impetita falsitatis præsumptione absolutio; Attamen ne intactum aliquid remaneat ex ipso processu, deuenio ad dicta testium contra ipsum examinatorū.
14 & Primi testis, qui est Antonius Schittinus, dictum impugno: † nam cum commodum consequi potest, non probat, vt per Corn. in consi. 130. num. 12. volum. 1 Roland. à Valle, in cons. 98. vol. 4. & in cons. 37. num. 28. volum. 3. Glossa, not. in verbo adhiberi, Instit. de testam. §. sed neque, Angel. & Alex. in l. si duo rei, ff. si quis caution. glos. in l. quoniā liberi, C. de testibus. Paul. de Castro, in l. 1, §. huius studij, ff. de iust. & iu-
15 re, & sic meritò repellitur, † cum nemo testis esse debeat in causa propria, vt suprà dixi in allegat. 35. nu. 16.

Quintus testis, qui est Antonellus de Sfortia exactor, cum penes ipsum

stum reperitur liber vectigalis, & præsumptio contra ipsum extat, ut
16 dixi supra, nume. 11. non probat cum † ad se exonerandum deponit, secundum Cuman. in consi. 68. vers. Iacobus autem. Alex. in cons. 44. num. 7. volum. 2. Corn. in cons. 68. volum. 1. Paris. in consi. 15. num. 29. volum. 2. Gram. in cons. 66. num. 18. in Ciuil. Bart. in l. deferre, § idem decreuerunt. ff. de iure fisci. Gemin. in cap. fin. de iureiur. in 6. & in cap. fi. de test. cod. lib 6. Imola, in c. ex literis, de transact. & Crauetta, in cōs. 112. num. 1. vol. 1.

Similiter, cum ipse testis sciebat talem summam cadorum septuaginta esse redactam ad viginti, vt in sua depositione fatetur, quare tā-
17 to tempore tacuit, † ob quam taciturnitatem venit puniendus, ac si ipse fecisset, l. Paulus, in fine, & l. qui testamentum, ff. ad l. Cornel. de fals. & cap. 1. cum ibi not. per Doctor. de crimine falsi, & not. Rom. in Singul. 376.

Pariter, & hoc est considerandum: Postquàm Nobilis Ioannes promisit nomine Antonij Schittini soluere ipsi exactori Carlinos septē cum dimidio, quos pluries quæsiuit post talem reductionem summæ septuaginta ad viginti, & dictus Ioannes non negauit, immo semper fassus est se debitorē in tali summa, vt ipsemet testis deponit, ad quid dictam summam accommodare ipse Ioannes volebat? vanum vtiq; fuisset, & propterea potius ad præsumendum contra ipsum testem, qui forsan ab ipso Ioāne exigere volebat, & vniuersitatem fraudare.

Isti duo testes videlicet Antonellus & Antonius sunt in eorum de-
18 positionibus singulares, in omnibus, † & tanquàm singulares nō probant, cap. licet causam, de probat. cap. bonæ, & c. dilecti, de elect. & no. Dec in d. cap. licet causam, in 9. not. Ias. in l. admonendi, in repet. num. 211. ff de iureiur. Paul. de Castro, in cons. 155. & in cons. 269. volum. 2. Alex. in cons. 41. num. 4. & 9. volum. 2. & in cons. 68. num. 8. volum. 3. Afflict. in Decis. 364. Roland. à Valle, in cons. 35. nume. 21. & cons. 38. num. 25 & in cons. 59. num. 39. volum. 1. Natta, in cons. 274. nu. 17. vol. 2. & Curt. sen. in cons. 55. num. 23. vers. vltimò non obstat.

19 Nec probat secundus testis Magnificus Pompertius Taloritus † dū deponit de auditu à prædicto Antonello exactore, l. testium, C. de testibus, cap. tam literis, extra eod. tit. not. glos. in l. 2. §. idem Labeo, ff. de aqua pluuiali arcenda. Archid in cap. hoc videtur, 22. quęst. 5. & Alex. in cons. 123. num. 8. & cons. 71. volum. 7. & consi. 112. num. 11. volum. 6. & Curt. iun. in cons. 17. num. 1. Cuman. in cons. 77. vers. ad quartum. Roland. à Valle, in cons. 51. num. 32. vol. 1. & cons. 24. nu. 87. vol. eod. & Io. de Amic. in cons. 27. num. 8.

Et quemadmodum vt suprà dixi, fides non est adhibenda testimo-
20 nio dicti Antonelli, ita est dicendum de isto teste, † cum testibus non credatur, quorum repelluntur authores, per ea quæ dixi in alleg. 35. num. 18.

SVMMARIVM.

1 *Incola ex quibus aliquis censeatur.*
2 *Incola gaudet immunitatibus, quibus gaudet ciuis.*
3 *Iniuriam facit, qui non iure aliquid facit.*
4 *Argumentum à contrario sensu est in iure validum.*
5 *Iudici est obtemperandum.*
6 *Offensio an sit licita pro defensione rerum.*
7 *Res & patrimonium sunt substantia, & vita hominis.*
8 *Rerum pro defensione licitum est conuocare amicos.*
9 *Spurium quem vocare, si est verum, an fiat illi iniuria.*
10 *Spurij sunt infames, & dignitatum incapaces.*
11 *Testimonium virorum præfertur testimonio mulierum.*
12 *Mulieres pro minimo deierant.*
13 *Mulieres sunt instabiles, virosque infestantes.*
14 *Testis, quando probat negatiuam, videtur se coarctare.*
15 *Arma portantes, non puniuntur si inuenti non fuerint & capti, pœna statuti.*

SATIS pro parte Magnifici Prosperi Perroni fuit probatũ, Magnificum Io. Thomam Perronum eius socerum pluries declarasse, suum velle domicilium facere, vt facit, cum vxore & tota
1 familia in terra Aliano, † ex quibus non forensis, sed Incola censeri dẽt, per no. per gl. in c. statutum, §. cum vero, in verbo, eiusdem ciuitatis, de rescript. in 6. vbi Gemi. nu. 10. Alex. in cons. 16. nu. 10. vol. 5. Bal.
2 in c. i. de form. fidel. & Ruin. in cons. 100. vol. 5. † & sic eiusdem immunitatibus & priuilegijs gaudere dẽt ipse Magnif. Io. Thomas, quibus & alij ciues Aliani gaudent, vt per Socin. in cons. 129. nu. 3. vol. 1. Paul. de Cast. in l. oẽs populi, ff. de iust. & iur. & Ang. Aret. in tract. malefic. in verbo, de Bononia, nu. 4. & 5. vbi vult, ꝙ de incola iudicetur, vt de ciue, & nõ vt de forensi, & ibi Aug. in addit. incip. Tu aũt in hac materia. Vnde animalia d. Magnif. Incolæ licitè in defensa de li vignali pascere poterant, vt aliorum ciuium animalia pascebant. Et cũ Iacobus de Greca Sindicus illa animalia intercipere voluit, & ad terram Alia-
3 nũ ducere fecit, iniuriã † absq; dubio illi intulit, cum nõ iure id fecit, l. 1. in princ. ff. de iniur. & faciunt dicta per Bal. à cõtrario sensu, in l. cũ te, C. de pact. inter emptor. & vend. vbi dicit, quod nõ patitur iniuriã,
4 qui nõ patitur damnũ, ergo si patitur damnum, patitur iniuriam, † ꝙ argumẽtum est in iure validum, & fortissimum, l. qui testamẽto, §. mulier, ff. de test. l. 1. §. huius rei, ff. de offic. eius cui man. est iurisd. l. ex eo, ff. de test. c. cũ Apostolica, in fine, de his quæ fiunt ã præl. sine cõs. Capit. & c. cum virum, de reg. sed Magnif. Io. Thomas patiebatur damnum in

in animalibus,ergo. Ad qđ dmnum euitādum Locumtenēs liberauit dicta aīalia cum cautione de soluendo quicquid fuerit iudicatū,ꝙ
5 benè sciuit ipse Iacobus de Græca Sindicus, à quo † obtemperādum erat ipsi iudici,l.vnica,ff.si quis ius diceti nō obtemp. & propterea nō debebat ipse Iacobus de nouo iniuriā inferre,iterum dicta aīalia intus
6 dictā terram Alianū reducēdo,pro quorum † aīalium defensione nō solum ipsi Magnif. Io Thomę licitum erat ipsum Iacobū pugnis verberare,sed ēt occidere,vt per ea q̄ in alleg.30.nu.21.adduxi,& ratio es-
7 se pōt:† quia res & patrimonium sunt hoīs substantia & vita,l.aduocati,vbi gl.& Bal.C.de aduoc.diuers.iud & qui tangit ea,tangit & per-
8 sonā, meritò igitur licita est offensio pro defensione rerum, † ad quā defensionem amici & consanguinei cōuocari possunt,vt in alleg. 30. nu.46.dixi ex quibus concludo,d.Magnif. Prosperum pro defensione bonorū Magnif. Io.Thomę sui soceri,irruere in ipsum Iacobum potuisse.cū non iure faciebat. Nec iniuriarum actione tenetur ipse Ma-
9 gnif.Prosper,dum ipsum † Iacobū filium meretricis vocauit, & dum ab alijs vt ꝓbatū est,reputat̄ talis,vt voluit Bart. in l.eū qui,ff.de iniur. vbi dicit,hāc contumeliā nō esse,dum verū sit,incertis illum parentibus ortū esse:eò ꝙ plurimum referat quo ad hoīes,& munera publica
10 obeunda,spurios à legitimè natis discerni, cū † tales sint infames, ut ꝑ Azon in Sum C.quib.cau alic infam.irrog. & ſm eū repellunt̄ à dignitate,nisi ꝑꝑ inopiam nō legitimi cōpetitoris,l gnāliter, §. spurios, ubi gl.ff.de Decur.l.2 C de dignit.lib.12.Alex in cons.80.nu.2.uol.2. Hippol.de Mars.Sing.273.vers.vltimò circa hāc materiā.Ruin in cōs. 35.nu.14.vol.4.& Bal.in l.gnāliter,§.cum aūt,C.de subst.& instit. Cōcluditur ergò cū Bar.in d.l.eū qui,ꝙ cum intersit Reip. vt Infamia ipsius manifestetur,ne ad dignitates admittatur,d.Magnif.Prosperū iniuriarū actione minimè teneri.Nec puniēdus venit ipse Magnif.Prosper ob pugionis delationē, cum talis delatio non probet̄ nisi per tres
11 mulieres,quarū † testimonio prefertur testimonium decē virorum similiter ad instātiam Curiæ examinatorum. vt per Rom. in Rubr. nu. 21.ff.de recept.arbit.Barb.in cōs.65.nu.27.vol.3.Abb.in c.forus,nu.3. de verb.signif.& ibi Apost.Bal.in cons.455.n.3.vol.4.Hippol de Mars. in cōs.51.n.42.& cōs.65.nu.45. vol.1. & idē in l.vnius,§.in ea cā,ff. de quæst.Aret.in c.qm̄,nu.5.de test.& meritò masculorū testimoniū prę
12 fertur testimonio mulierū,† cū ipsę pro minimo deierent.§.qa vero, in Auth.vt sine prohib.matr.& † sunt instabiles,& virosinfestātes, vt ꝑ Soc.in cōs.74. Difficultatem,vol.3.Vnde cum testes masculi sint in numero maiores,& tpe rixę erant cū ipsis Magnif. Prospero & Iacobo,& mulieres erant à longe,vt ex earum depositione est videre, merito mulieribus prēferuntur viri,qui dicunt pugionem non fuisse ex-
14 tractū,† & sic probāt negatiuam absq; ꝙ dicant,& fieri non potuisse,

quin

quin ipsi vidissent, cum ex eorum narratis se astringunt ad locum & tempus, & verisimile est, extrahi pugionem nõ potuisse, quin ipsi vidissent, vt per Abb. in c. tertio loco, n. 4. in fi. de prob. vbi Aret. nu. 9. Fel. nu. 5. & 6. & Dec. pariter nu. 9. Paris. in cons. 162. n. 10. cum seq. vol. 4. & faciunt no. per Bar. in l. 1. §. si quis neget, nu. 13. ff. quemad. testam. aper. Et dato, ꝙ dicta delatio pugionis esset probata, dico adhuc ipsũ
15 Magnif. Prosperum pro tali pugionis delatione non posse puniri, † cũ non fuit inuentus & captus cum ipso pugione vt requirebatur, secũdum Bar. & Ang. in l. 1. ff. ad l. Iul. de vi publ. l. si barsatorem, vbi Bar. & Bal. C. de fideiuss. Cyn. in l. licet, in fi. C. de acq. poss. Nell. in tract. Bannit. in 2. par. 2. temp. q. 48. in fi. Hippol. de Mars. in pract. in §. pro complemento, nu. 24. vbi de communi testatur, & rationem reddit; quia oculorum inspectio nihil in hoc operatur, nisi apprehendatur, & huius voti sum & consulo ego. *Claudius Tutius V. I. D.*

SVMMARIVM.

1. *Fuga an faciat indicium ad torturam, & nu. 8. & 9.*
2. *Expendens pecuniam dum sit pauper, an sit indicium ad torturam. & nu. 12.*
3. *Confessio socij criminis an faciat indicium contra socium, & nu. 18.*
4. *Regula est, quòd si singula non prosunt, simul vnita iuuant. & nu. 19.*
5. *Fuga causa debet esse certa, ob quam quis fugisse dicatur.*
6. *Interpretatio semper facienda est in meliorem partem.*
7. *Iuramento illius statur, ex cuius mente aliquid dependet.*
10. *Fuga purgatur ex bona fama inquisiti.*
11. *Fugisse non dicitur qui reuersus fuit.*
13. *Præsumptio vna tollitur ab altera.*
14. *Præsumptio rei potentior est præsumptione actoris.*
15. *Probationes rei præferuntur probationibus actoris.*
16. *Præsumptio inductiua ad delictum excluditur, & capitur exclusiua delicti.*
17. *Confessio extraiudicialis eliditur per confessionem contrariam iudicialem.*

INDVCITVR contra Clericum Iulium Cęsarem Gratiosum aliàs Cãpanariũ indiciũ fugæ seu absentiæ à terra Hostiliani post furtũ cõmissum ducatorũ mille Nicolai Iacobi de Angoia, cum
1 post delictũ non cõparuit, vt per prius, quę absentia † indiciũ facit ad torturã, vt per Ias. in l. admonẽdi, in Repet. nu. 158. ff. de iureiur. Bar. in l. fi. nu. 5. ibi, & ꝓ ipse post furtum factũ aufugit ff. de quæst. Bal. in l. cũ probatio, in lect. antiq. ff. de prob. & Io. And. in add. ad Spec. in tit. de ꝓ sumpt. § spẽs, nu. 3. in fi. in addi. quę incipit. Lex vnica arg. tex. in l. 3. §. de iis qui, ff. ad Syll. & Alfons. Aluarez. in Spec. iur. Pont. & Cęsar. c. 86. in indic. de fuga, vers. nũc accedamus ad alium punctũ. fo. 549. Inducitũ

iterũ contra ipsum Clericũ, ꝙ cum esset pauper, lautè, satisq; abundè
2 pecuniã expendebat, † ob ꝙ insurgit indiciũ ad torturã, vt p Bar. in l. fi. nu. 5. ff. de quęst. & Salic. in l. fi. nu. 6. C. eo. tit. Inducitur tertio, ꝙ duo criminis socij, videlicet Leonardus Ciaffa, & Antonius de Arminiecchia, ille, in quadã extraiudiciali cõfessione, hic aũt, in depositione facta corã Actuario Epalis Curiæ nominarũt ipsum clericũ in sociũ in
3 dicto furto, ex † qua sociorũ cõfessione, stantib. alijs supradictis indicijs, oritur indiciũ ad torturã, vt p Sali. in d. l. fi. in fi. C. de accus. Boss. in tit. de indic. & consid ante tort. n. 149. Hipp. de Mars. in sing, 209. Guid. de Suzzar. in tract. de indic & tort. nu. 50. ver. sed qd de qõne occurrẽti. Alex. in cõs. 128. in fi. vol 4. Ruin. in Cons. 7. nu. 14. & cons. 147. nu. 3. vol. 5. Paris. in cõs. 151. n. 9. vol. 4. & Menoch. in 2. lib. de arbit. iud. casu, 474. nu 43. & in lib. presumpt. q 89. nu. 73. & dixi sup. in alleg. 34. n. 3. & no. Pet. Binsfeld. in tract. de cõfess. malefi. in 2. memb. concl. 6. f. 280. Vl
4 timo adducitẽ Regula, † q̃ non prosunt singula, simul vnita iuuant, de qua in l. cum scimus, C. de agric. & cens. lib. 11. Gl. in l. 2. in verbo legitimis, ff. de excus. tutor. q̃ gl. dixit singularẽ ad hoc Io. de Ana. in cõs. 49. Bal. in Rubr. ext. de prob & in c. accedens. el 2. in fi. vt lite non contest. gl. in c. cum causam. in verbo, adminicula, de prob. Ludo. Rom. in l. 1. §. si quis in villa, nu. 7. vers. ex pluribus enim, ff. ad Syllan. Pet de Anch. in cons. 276. num. 2. in fine. Hippol. de Mars. in repet. rubr. de probat. nume. 309 & idem in cons. 20. nu 47. Ex quibus omnibus videtur, dictum Clericum torqueri debere. Sed cõtrariam sententiam prędictis in contrarium non obstantibus de iure esse veriorem ex infrà dicẽdis
5 affirmo. Primò, quia † tũc fuga inducit indiciũ, & præsumptionẽ, ac alios suos effectus, qñ est certa & manifesta, saltem per vehementẽ p̃sumptionem, ꝙ illa de causa se absentauit, sm̃ Archid. qui ita signanter notauit in c. decernimus, 3. q. 9. per c. cum contumacia, de hæret. in 6. Paris. in cons. 163. nu 19. vol 4 & Brun. in d. tract. de indic. & tort. in 1. par. q 3. nu. 12. sed in casu nostro non est certa & manifesta causa ab-
6 sentiæ sed dubia, † & propterea in meliorem partem pro inquisito illam absentiã interpretari debemus, videlicet ꝙ pro alijs negotijs suis, & non pro delicto fuit absens, per l. nõ omnes, §. à Barbaris, ff. de re milit. & d l. quis sit fugitiuus, §. apud Labeonem, ff de ædil. edict. & not.
7 Bald. in l. bonæ fidei, num. 7. C. de iureiur. Immò si pro alijs † suis negotijs peragẽdis, vel pro ipso delicto fuit à terra Hostiliano absens, statur iuramento ipsius clerici, vt per Cyn. in l. fi. C. de requir. reis, ꝙ dictum pro valde notãdo refert & sequitur Brun. in d. tract. de indic. & tort. in 1. par. q. 3. nu. 12. in fi. & Corn. in cons 58. n. 20. vol. 2. Hipp. de Mars. in sing. 115. in fi. & idẽ in l. qui falsam, nu 99. ff. de fals. & in Rubr. C. de prob. n. 121. & in practica, §. diligenter, nu. 43. Boer. in Decis. 215. n. 26. & Ripa, in repet. l. admonẽdi, nu. 168. ff. de iureiur. Immo Viui. in 1. lib.

com-

commun.opin.in opin.343.nu.13.dicit,quod statur dicto simplici ipsius inquisiti sine iuramento.

Similiter dicitur, quòd cum à principio Nicolaus Iacobus de An-
8 goia querelam criminalem de furto exposuit, proptèrea † illa absentia ex post non facit indicium ad torturam,secundum Bar.in l 1 ff.de bon.eor.qui sibi mort.consciu. Rom.in l.lege Corn.nu.7.ff. ad Syllan. Bal.in d.l.in bonæfidei,nu.7.C de iureiur.Ias.in l.admonendi,nu.89 ff. eod.tit.Dec.in cons.234.Cuman.in cons. 175. Corneus in cons. 58.& in cons.198.nu.19.vol.2.Io.de Amic. in cons.37.nu.7. Socin.in regul. 163.Menoch.in 1.lib.de prçsumpt.q.89.in 4.indicio,nu.39.Pet.Duen. in Regula,390.limit.7.Blanc.in repet.l.finalis,nu. 281. ff de quæst. Fel. in c.nullus,nu.6. de præsumpt.& Hippol. de Mars.in pact.§.diligẽter, nu.41.& in cons.49.nu.37.& in Singul. 115.& in Sing.497.& Alfons. Aluarez.in Specul.Iur.Pontif.& Cæsar.c.86.in indicio de fuga,ver.& vide Ang.& in ver.& non solum fuga non facit indicium,fol.549.vbi dicit, ꝙ prædicta non solum locum habent quando fuerit porrecta querela,sed etiam quando adest suspicio porrigendi eam, nam si tunc aliquis fugit,ex tali fuga non insurgat indicium ad torturã;ergò dum testes Curiæ se astringunt dicendo ipsum Iuliũ Cęsarem se absentasse à terra postquàm fuit exposita querela de ipso furto, non contra sed pro ipso Clerico faciunt, & talis absentia non inducitur ad indicium.

9 Similiter dicitur, † quòd tunc fuga indicium faceret, quando fugiens fuisset ad iudicium vocatus,& non venisset,sed si venit, nullum indicium facit, & per comparitionem purgatur illa absentia vt per Bart.in l.quis sit fugitiuus,ff.de ædilit.edict. Brun.in tract de indic. & tort.in prima par.quæst 3.num.7.vers.si verò postea vocatus. Rom.in l.admonendi,num.70.ff de iureiur.sic limitat Ias. dictum suum in Repet.d.l.admonendi,num.158.vers.secundo limita.Io.de Amic. in cõs. 7.num.19.& cons.85.num.8.& Cæpoll.in cons.crim.31.col.4.vers.decima & vltima,& Gram.in cons.Crim.42.nu. 19. Sed ille Clericus nõ fuit vocatus ab Episcopali Curia, ergo.

10 Nec puto omittendum † quòd cum fuerit probatum de bona fama ipsius Clerici, fuga purgatur, & indicium non facit ob talem bonam famam,vt per Archid. in d. c. decernimus, 3.q 9 quem refert & sequitur Catald.de Boncompag.in tract.Sindic.num.76. Franc.Brun. in supracit.loco,nu.12. vbi dicit, ꝙ hoc etiam fuit de mente Baldi, in d.l.in bonæfidei,C.de iureiur. vbi dixit, quòd absentia alicuius in dubio præsumitur in bonam partem.Hippol.de Mars. in cons.49. num. 38.& Duen.in Regula 390. in 1. limit. & faciunt dicta per Alfons. Aluarez. in supra citato loco.vers.& nota aureum dictum, ibi, & maximè si probatur bona fama. Nec illa absentatio à terra Hostiliani per aliquot dies, quibus Neapolim accessit, & postea reuersus fuit ad ip-

sam terram, vt iidem testes Curiæ deponunt. potest ad fugam ipsi Cle
11 rico imputari, † cum ob regressum non censeatur fugisse, arg. §. Pauonum, Instit. de rer. diuisi. l. si quis ita legauerit, ff. de cond. & demonst. & l. postliminij, § & ideo, ff de capti. & postlim. reuers. nam si fugisset, vtique non fuisset reuersus. Et quam parui momenti sit fugæ indiciū exemplis demonstratur. Primo Alcibiadis, authore Plutarcho in Alcibiade, & ex Aelian. libro 3. variæ Historiæ. Secundo Demosthenis, vt ipse in sua epistola 2. de suo reditu: quorum historiam transcribere nolui, sat. n. est Dom Iudici locum demonstrare. Et talis absentia quę fuga nominatur, non obstat, nec indicium aut præsumptionem facit.

Non obstat illud, secundum indicium, de pecunia expensa, nā tunc
12 † ad indicium foret, quando reperiri non posset, vnde expendens pecuniam habere potuisset, ita loquuntur Bart. & Salicet. in locis in cōtrarium adductis, & sic not. Blanc. in Repet. d. l. fin. nu. 421. ff. de quæst. sed probatum fuit ipsum Clericum pecuniam aliūdè habere potuisse, & præsertim à taberna sui patris, ergo, & sic illa præsumptio tolli-
13 tur per istam, † cum vna præsumptio tollat aliam, per ea quæ dixi in
14 allegat. 37. nu. 3. & ista † præsumptio inducta pro ipso Clerico inquisito, firmior & potentior præsumptione in contrarium adducta iudicari debet, vt in allegat. prædicta, nu. 4. & mouentur Doctor. ad ita di-
15 cendum, ea ratione. † quia Rei probationes non solum in criminalibus sed etiam in ciuilibus præferri debent probationibus Actoris, vt
16 in d. allegat. 37. nu. 5. Et cum præsumptio inducta † pro ipso inquisito sit exclusiua delicti, inducta verò in contrarium sit inductiua ad delictum, illa capienda, ista autem excludenda est, vt in d. Allegat. 37. nu. 6. Et sic tale indicium non obstat, cum per contrariam præsumptionem tollatur.

Non obstat quòd tertio loco adductum fuit contra ipsum Cleri-
17 cum, † nam extraiudicialis confessio facta à Leonardo, fuit per contrariam iudicialem reuocata, & sic statur secundæ depositioni factæ cum iuramento, glo. est singularis, in c. cum causam, in gl. fi. de testib. & ibi Io. de Imola, nu. 10. & in c. cum in tua, nu. 5. eod. tit. & ibi per Feli. nu. 7. & 8. vbi de communi & veriori testatur. Bald. in c. per tuas, num. 4. in fine, & ibi Abb. nu. 11. de probat. & Salicet. in l. nullum, nu. 6. C. de test. & illa extraiudicialis confessio non noceret, nisi ipsi Leonardo
18 confitenti, per ea quæ dixi in alleg 34. nu. 1. Nec ipsi clerico obstat † illa nominatio facta ab Antonio de Arminiecchia, tanquàm facta à socio criminis, & absque tormentis, vt dixi in Allegat. 34. nu. 2. Immò plus dico, ꝙ si isti socij fecissent hāc confessionem in tormentis, adhuc nō obstaret ipsi Clerico, cum nō extent cōtra ipsum alia legitima indicia, vt dixi in d. Allegat. 34. n. 3. Restat modo respōdere ad regulam
19 in cōtrarium adductam, Singula si nō prosunt, &c. † & dico illam in

casu

casu nostro locum nō habere, vt dixi in Allegat. 33.nu.59. & faciunt dicta per Hippol.de Marsi.in cons.20.nu.48 & per Ant. Galeat. in cōs. 110.nu.15.in 1.to. cons.Crim.diuers. & in specie quod similia indicia imperfecta non iungantur, nec indicium faciūt ad torturam, voluit Bald in l.si quis ex argētarijs, §.quod si plures, ff.de edendo. Hippol.in d Cons.20.& Ant.Galeat.in d.cons.110.Io.Turri.in cons.81.nu.75. in 2.to.cons.Crim.diuers.Cępoll.in cons.Crim.32.col 7.vers.nec obstat si dicatur.Gram.in cons.Crim.3.nu.18.& Alex.in cons 11.vol.4.& cō sil.13.in fi.vol.1.& cons.150.in fi.vol.5.Concludo igitur, contra ipsum Clericum ad torturam procedi non posse, cum ad quæstionem non perueniatur, nisi adsint indicia adeo verisimilia, & vrgentia, quòd qua si sola torquendi confessio deesse videatur, ita dicit Gandin. in tract. malefic.in Rubr.de quæst.& torm col.1. in princ. vbi allegat l. 1. in 2. responso, ff de quæst.&c. *Claudius Tutius V.I.D.*

SVMMARIVM.

1 *Mulieri dicenti se cognitam à Titio, an credatur.*
2 *Copula carnalis an arguatur à simultanea cohabitatione.*
3 *Virum iacuisse cū muliere si dicatur, idē erit ac si diceretur, illā cognouisse carnaliter.*
4 *Inimico non creditur, & propterea repellitur à testimonio.*
5 *Liber Baptizatorum qui scribitur à Parocho probat ætatem.*
6 *Minor impubes in criminalib. testis esse nō pōt. & in alleg 44.n.14.et alleg.15.n.28.*
7 *Testes repulsi, an probent, & habentur ac si non essent producti.*
8 *Consanguinitas quomodo probanda sit.*

QVOD Curię coadiutor, & Fina de Scumbaro accusatrix cōtra Franciscum Parisium fundatam non habeant intentionē tum ad torturam, tum etiam ad condemnandum, ex infrà di cendis demonstrabitur: & Primo, depositio ipsius Finæ non obstat, cum ipsa sit accusatrix, & sic testis esse nō potest, per ea quæ dixi in Allegat. mea 35.nu.16. Secundò, dum ipsa Fina dicit se prægnantem esse à dicto Francisco, facit se criminis sociam, & sic non faceret aliquam fidem nisi cū tormentis, vt per ea quæ dixi in Allegat.34.nu. 2. Immò dico, ꝙ nec si in tormentis dixisset (alijs non extantibus indi tijs) eius dictum obstaret, vt pariter dixi in d. Allegat.34.nu.3. Tertiò,
1 dum dicit, † se vim passam, ac cognitam ab ipso Francisco, non creditur ei, vt scriptum reliquerunt Alex.in cons.157.vol.5. Crauet.in cōs. 41.vol.1.Io Ant.Niger, super Cap.Regni, in c.Frequens, nu.75. Franc. Rosel.in cons.12.in 2.to.cons.Crim.diuers.Boer.in Decis.319.num.7. Ang.Clauas.in Sum.in verbo, Confessio delicti, nu.6.in fi. Abb.in c.significasti, nu.4 de adult.& in c.sicut, el 2.nu.4 & 5.de homicid. vbi Io.

Andr. circa princ. Horat. Luc. in consi. 161. nu. 10. in 1. to. cons. Crim. diuers. & Gram. in cons. crim. 45. in princ. vbi vult, ꝙ hoc sine dubio procedat, dum querelam exposuit, per ratione iam dictam, ne accusatrix & testis simul sit. Et si his fides adhiberetur, Mulierculas pauperes, fęlices, & diuites fore, quis negaret? cum sæpe ex illis, aliquę vim se passas attestarentur, vt quem vellent maritum, vel quam saltem dotem, cōsequerētur. Vnde vt Ciceronis verbis vtar in Orat. pro M. Fonteio. Si qui ob aliquod emolumentum suum cupidius aliquid dicere viderētur, his credi non conuenit. Nec ipse Curię coadiutor & Fina fundare
2 se valent in duorū testium depositione, † dū de simultanea cohabitatione in quadā ipsius Francisci Cripta deponūt, ex qua arguūt cognitionem carnalē per tex. in c. ex literis, de præsumpt. & in c. præterea, de test. & in c. nec aliqua, 27. q. vbi habetur, ꝙ copula carnalis probatū
3 ex eo ꝙ aliqui simul in eodem iacuerunt lecto, † cum paria dicere videant, iacuisse virum cum muliere, ac si carnaliter eā cognouisse dicatur, gl. in l. Caij Cassij. ff. de fideicomiss. libert. quam gl. ad hoc citat Bal. in c. 1. col. 5. in prin. vers. quæro nunquid sit, quib. mod. feud. amitt. Alex. in cōs. 77. nu. vol. 7. & Paul. de Cast. in cons. 45. nu. 5. vol. 1. Alex. &
4 Docto. in l. 1. ff. si cert. petat. Nam primus testis istorum duorum, † vti inimicus, non probat, & repellitur, per tex. in c. repellantur, c. cum P. & c. cum oporteat, de accus. & habetur in c. si testes, 4. q. 3. & in Auth. Si testis productus, §. si vero dicatur, C. de testib. & in l. 1. §. præterea, ff. de quæst. & in c. meminimus, 3. q. 5. no. Nepos de Montealb in tract. de except. art. 19. nu. 18. Io. Monach. in defens. iur. §. quia licèt ad claritatem. Barbat. in cons. 80. nu. 7. vol. 4. Hippol. de Mars. in cons. 31. nu. 15. & Hippol. Rimin. in cons. 84. nu. 7. in 2 to. cons. Crim. diuers. Secūdus testis pariter cum non probat, tanquàm impubes, vt demonstratum fuit ex libro compilato per Archipresbiterum terrę Aliani omnium
5 puerorum in illa terra baptizatorum, repellitur, † qui liber Baptizatorum probat ætatem, vt per Ioan. Stephan. Lamberteng. in tract. de cō-
6 tract. in 8 gl. nu. 76. & seq. & sic vti impubes † in criminalibus testis esse non pōt, vt per Nep. de Montealb. in d. tract. de except. art. 19. num. 28. Io. Monac. in d. defens. iur. in d. §. quia ad claritatem, nu. 5. Stephan. Aufrer. in tract. de test. nu. 57. Franc. Brun. in tract. de indic. & tortura, in 4. q. 2 par. nu. 17. Blanc. in Repet. d. l. fin. nume. 346. ff. de quæst. Imola in cap. licèt vniuersis, num. 3. de test. Specul. in eod. tit. §. 1. nume. 33. Alex. in cons. 64. vol. 1. & Foller. in cons. 79. num. 5. in 2. tom. cons. Cri-
7 min. diuers. Qua testium † repulsa stante, ex eorum depositione nulla inducitur probatio, & habētur ac si producti non fuissent, per ea quæ adduxi in allegat. 33. num. 31. & no. Paris. in cons. 58. nu. 55. vol. 4. & in cons. 107. nu. 59. volum 1.

Nec aliter fuit per ipsam Curiā probata cōsanguinitas inter ipsum

Fran-

Franciscum,& ipsam Finam,ad hoc,vt quãdo probata fuisset copula carnalis inter eos,puniri potuissent de incestu, nam cũ super tali consanguinitate inducti, & examinati fuerint plures testes,dicunt se nescire; exceptis duobus deponentibus esse consanguineos, & sic non
8 probant,nam † ad consanguinitatem probandam, requiritur, vt testes incipiant a communi parente,vel a fratribus germanis, aliàs non probatur consanguinitas,c.licet ex quadam,ibi,singulos gradus clara computatione distinguant,de test.& Abb.in cap.tua nos, nume.3. de consang.& affinit.& in c.series,in 2.not.de test.& dicit Petrus de Anchar.in cons.52. nume.7. quòd non sufficit probare, quòd aliqui pro consanguineis se habuerunt, & tractauerunt, nisi consanguinitas verè,& per gradus distinctos ex vtroque latere probetur, aliàs testis non dicitur reddere causam dicti sui,cum consanguinitas sensibus corporeis non cernatur,& Natt. in cons.388.nu.3.cum seq. Sed huiusmodi nõ probatur cõsanguinitas inter dictos Franciscũ,& Finam,ergo &c.

Claudius Tutius V.I.D.

SVMMARIVM.

1 *Nuncio, & exequutoribus in quibus credatur.*
2 *Afflictus in Constitut. In ciuilibus, est in litera corruptus.*
3 *Doctor est intelligendus secundum iura quę ipse allegat.*
4 *Regula si de quo minus videtur inesse inest,ergo & de quo magis.*
5 *Inimicus repellitur a testimonio.*
6 *Inimicitia capitalis oritur ex uerberibus illatis.*
7 *Testi unico non creditur.*
8 *Iniuria facta uni socio,cæteris socijs facta uidetur.*
9 *Socius repellitur a testimonio pro socio ferendo.*
10 *Testes duo plenè probant.*
11 *Habitantes arguunt scientiam,& è contra.*
12 *Exequentibus indebitè resisti potest.*
13 *Exequutoribus incognitis,& signum non habentibus resisti potest.*
14 *Causa pręsumenda illa est ob quam quis non cadit in delictum,& pœnam.*
15 *Actus sequens pręsumitur factus secundum causam præcedentem.*

FRANCISCVM Parisium,& Franciscum de Melfio resistẽtiam fecisse Leonardo de Emma de Viggiano,& Cæsari de Caluello,ac ab eis fustibus cesos, lapidibusque percussos fuisse nul-
1 lo modo credendũ venit: nam licet de actu † citationis, seu exequutionis nuncijs,& exequutoribus credatur,vt per Menoch.in 2.libr.de arbitr.iudicum,casu 112.& in 2.lib.præsumpt.in præsumpt.25.& 26. & Io.Bapt.Asin. in prima par.suæ praxeos,§.9.ca.2. & hoc non habet difficul-

difficultatem: Nihilominus ipsis dicentibus, se lapidibus salutatos, vel verberibus cęsos, vel aliter iniuriatos, nō creditur, vt per Io. Andr. in addit. ad Specul. tit. de contumacia, §. 1. vers. circa secūdum. Imola, in c. cum parati, num. 9. & Abb ibid. num. 12. & Franc. quoq; ibidem, in vlt. q. 3. q. princ. de Appell. Paul. de Castro, in cons. 162. vol. 2. Cardi. Zabar. in clem. 1. in 8 q. de dolo, & contum. Petr. Iacob. in sua pract. in Rubr. de actio. de constit. pecu. §. responsio. Ang. Aret. in §. quadrupli, num. 15. Instit. de Actio. Guid. Pap. in Decis. 628. Ias. in l. properādum, §. & si quidem, nume. 8. C. de iudic. & in l. age, nume. 11. C. de transact. Hippol. de Mars. in Singul. 560. Alciat. in tracta. de præsumpt. in 3. Regula, in præsumpt. 14. Corn. in consi. 79. num. 7. volu. 3. Franc. Marc. in Decis. 51. in 2. par. Menoch. in d. 2. lib. de arbitr. iud. casu 12. num. 13. & in præsumpt. 25. nume. 3. in 2. lib. præsumpt. Afflict. in Const. Regni, In ciuilib. num. 5. & Tiraquel. in tract. de retractu Lignagier, §. 8 glo. 9. nume. 14. & licèt Afflict. in citato loco dicat, quòd secus sit, si dicat se
2 verberatum, quòd tunc ei creditur, † litera tamen est corrupta, cum illa dictio secus debeat dicere. Item: nam Afflict. in citato loco allegat pro dicto suo Cardinalem in d. clem. 1. in 8. quæst. & Cardi. tenet
3 ibi contrarium, videlicèt quòd non credatur nuncio. † Et Doctor est intelligendus secundum iura, quæ ipse allegat, secūdum Bart. in l. non solum, §. liberationis, num. 7. ff. de liber. legat. & in l. cùm quidam, ff de his quib. vt indign. & ratio est in promptu, nam si dicentibus se verbis iniuriosis affectos, non creditur, quod est minus, quanto magis credi non debet, dicētibus se factis, & verberibus percussos, quod est maius,
4 † & si de quo minus videbatur inesse, & non inest, ergo & de quo magis, vt in Auth. Multo magis, C. de sacrosanct. Eccles. l. fi. & ibi gloss. C. qui ætat. lib. 10. l. 3. C. de condi. indebi. & cap. cum in cunctis, vbi Abb. Imola, & Canon. de elect. & not. Nicol. Eueral. in loc. argum. legal. in loc. a minori. Similiter isti duo exequutores Leonardus & Cæsar, dicunt se fustibus cęsos, lapidibusque percussos ab ipsis Francisco Mel-
5 fio, & Francisco Parisio inquisitis, propterea inimici † præsumuntur, & a testimonio repellūtur, vt per Alex. in consi. 99. vol. 1. & cons. 152. num. 8. vol. 7. Aret. in cons. 122. nu. 4. vers. & vnus est inimicus; Crauet. in cons. 99. num. 3. vol. 1. & Gram. in cons. Crim. 45. num. 17. Et quòd
6 ex † verberibus, & percussionibus capitalis oriatur inimicitia inter dantem, & recipientem, not. Bal. in l. in his, §. nam is in licinia, ff. solut. matr. Hippol. de Mars. in l. 1. §. præterea, nume. 57. ff. de quæst. Gomes. in lib. var. resol. tom. 3. cap. 6. num. 1. & seq. Eymeric. in Direct. Inquisi. in 3. par. num. 118. & ibi Franc. Pegna, in Schol. in 3. par. in Schol. 123. in 12. causa. Ex quibus nullum remanet dubium, istorum duorum exequutorū testimonium nihil contra ipsos inquisitos operari, prout
7 nec operatur testimonium Matthæi Rasuli, tum quia † est vnicus, &

si ma-

si maxima fulgeret dignitate,ei non crederetur vti vnico,l.iurisiurandi,C.de test.c.veniens,c.cum a nobis,& cap.licet,cum infinit.similib. extra eo.tit.& scribitur Numer.cap.35. ad vnius testimonium nullus condemnabitur,& Deuteron.cap.17.in ore duorum,aut trium testiū peribit,qui interfecerit,vbi subiungitur,nemo occidatur vno contra eum testimonium dicente,& iterum cap.19. & in Matthæ.cap.18.& Diuus Paul.in 2.ad Corinth.ca.13.tum quia ipse Matthæus erat Leonardi,& Cæsaris socius, tum in itinere, tum in negociatione eadem,
8 vt ex eorum demonstratur depositione, & si † iniuria (vt præsupponitur) fuit facta,ipsis exequutoribus,eidem Matthæo facta censetur, secundum glo.C.in l.item apud Labeonem,§.tenetur,ff.de iniur.Alex. in addit.ad Bar.in l.1.§ fi.ff.eod.tit.Bart.in l.cum scimus,num.4.C.de agric.& cens.lib.11.Bald.in l.1.num.5.C.de raptu virgin.Dec.in consi. 163.num.3.circa fi.vol.1.Hippol.de Mars.in cons.68.num.2.volu.1.&
9 Gram. in Decis.25. & † sic tanquam socius in negociatione illa, & in itinere merito a testimonio repellitur, vt per Bald.& Salicet.in l.quoniam liberi,C.de testib Gram.in d.Decis.25.Alber.de Malet. in tract. de testib.in prima par.cap.4.num.65.& Angel.in l.si duo, nume.2.ff.si quis caut.Et vt magis prędictorum inquisitorum pateat innocentia, dico,quòd cum in præsenti rixa præsens fuerit Nobilis Marcus de Ioseph,deponit,prædictos Leonardum,Cæsarem,& Matthæū habuisse euaginatos enses contra prædictos Franciscum Melfium, & Franciscum Parisium inquisitos inermes,eisque vim intulisse,& ni ipse Nobilis Marcus Ioseph succurrisset, vtique in peius eos ipsi exequutores tractassent,id etiam deponit Iacobellus de pastore,super quarta exce-
10 ptione,quod cum isti duo † testes deponunt,plenè probant l. vbi numerus,ff.de testib.& dixi supra in Allegat.13.num.1.Vlterius,prędicti nobilis Marcus,& Iacobellus deponunt,rixam fuisse in loco vulgariter dicto *lo petto di Santo Romito*,& fuisse in eodem instanti,& tempore, quo boues ipsi exequutores intercipere volebant, & sic extra defensam,vt prædicti testes,& alij deponunt.Ex quibus duæ eliciuntur conclusiones.Prima quòd cum vnus ex dictis exequutoribus dicit,boues fuisse intus defensam interceptos,& in ipso instanti,& interceptionis tempore fuisse factam rixam,redduntur falsi, postquàm ille locus est extra defensam,vt prædicti testes dicūt,quibus magis creditur, quàm ipsis exequutoribus, qui sunt forenses, & non habitantes Hostiliani,
11 & sic † non arguunt in loco scientiam habuisse, per ea quæ not.Bart. in l.1.num.15.cum plurib.seq.ff.si cert.pet.& Apostil.ad Lanfranc.de Orian.in tract.de test num.25.in vers.vicini sui,& Matthæus Rasulus dicit,quòd non bene scit locum,& terminos defensæ. Secunda est,ꝙ
12 si boues erant extra defensam, † interceptio fuit illicita, & sic licitè poterat ab ipsis inquisitis resisti,vt Bar.not.in l.prohibitum, C.de iure fisci,

fisci, lib. 10. & not. Doctor. in l. vt vim, ff de iusti. & iure. Franc. Marc. in Decis. 449. nume. 7. in prima par. & Paris in tract. Sindic. in verbo, resistentia, cap. 1. Et dato absque veri præiudicio, quòd dicti boues intus
13 defensam intercepti fuissent, cum ipsi † exequutores exteri, & incogniti erant, cum per antea tale officium minimè exercuerunt, nec literas commissionales, aut aliquod aliud signum habebant, ex quo cognosci potuissent, licitè eis resisti poterat; vt per plura not. Boer. in Decis. 170 & Paris in d. tractat. & cap. & faciunt dicta per Afflict. in d. Constit. In ciuilibus. Et ad maiorem veritatis elucidationem adducitur, satis fuisse probatum, dictos inquisitos, tempore quò discesserunt a loco, in quo erāt cum bobus, dixisse velle ire ad alium eorum agrū, & ad iter faciendum erat necesse per ipsam defensam transire, & ex isto alio capite illicita erat interceptio, & resistentia erat licita, & in
14 dubio † est præsumendum, potius fuisse in illo loco per transitum, quàm ob aliam causam, ad hoc vt euitetur pœna, vt probant Bart. Bald. & Paul. de Castro, in l. nō solum, §. sed vt probari, ff. de nou. oper. nunc. & ibi quoque Alex. vbi dicunt, quòd quando factum potest esse licitum, & illicitum, in dubio, vt pœna, & delictum euitetur, præsumi debet ex causa licita esse factum, vt pœna euitetur; & not. satis ad longum Hippol. de Mars. in consi. 2. num. 1. cum seq. volu. 1. & in consi. 51. num. 25. eod. vol. & in cons. 132. num. 4. vol. 2. Alex. in consi. 128. nu. 4. volum. 4. & Crauett. in consi. 18. in fi. volum. 1. & in cons. 205. num. 9. volum. 1. & sic ex illa præambula deliberatione, & tractatu est præsumendum, quòd non per aliud, quàm per transitum transibant per de-
15 fensam, cum † actus qui sequitur, præsumatur factus secundum causam præcedentem, l. quędam mulier, ff. de rei vendic. l. 2. de acqu. poss. & not. Crauet. in consi. 91. num. 9. vol. 1. Ex quibus omnibus satis clara apparet duorum Franciscorū absolutio, in qua sententia sum ego.

Claudius Tutius V. I. D.

S V M M A R I V M.

1 *Delicta non debent remanere impunita.*
2 *Fornicans cum meretrice coniugata, non punitur pœna adulterij.*
3 *Accessus ad meretrices an sit punibilis in foro fori.*
4 *Odiosa restringi debent.*
5 *Mulier coniugata etiam quòd sit meretrix punitur si adulterium committit.*
6 *Ratio eadem vbi non est, idem ius ibi statuendum non est.*
7 *Iudex pronior in absoluendo, quàm in condemnando esse debet.*

IN causa Antonij Iannicelli, aliàs Mardascini inquisiti de prætenso adulterio in personā Dominicæ de dolce amore meretricis coniugatæ

iugatæ cum Dominico Cirglianese, & quia probatū est dictum adulterium esse commissum, dubitatur modo qua pœna plectendus veniat,
1 † ne delicta remaneant impunita, iuxta text. in l. ita vulneratus, §. quod si quis absurde, vbi glo. iura concordãtia adducit, ff. ad legem Aquil. cap. vt famæ, de sent. excomm. & per Hippol. de Marsi. in consi.
2 3. num. 23. volu. 1. & dicitur † talem adulterum pœna extraordinaria Iudicis arbitrio esse puniendum, & non pœna l. quamuis, C. de adult. quia satis durum esset, aliquem meretricem vitiantem pęna adulterij puniri, ita innuit Catell. Cotta, in suis Memoral. in verbo, meretrix, quem sequitur Arnon. in epit. 19. pro qua ratione possunt adduci, quæ cumulatiuè ponit Hippol. de Marsi. in l. vnica, nu. 30. C. de rapt. virgi. Contrarium tamen in casu proposito determinandum sentirem, & debere ipsum Antonium absolui; & primò suadetur ratione a lege
3 permissa, † quia accessus ad meretrices impunibilis est in foro fori, per ea quæ dixi in Allegat. 36. num. 1. & prædicta locum habent in meretrice coniugata, cum a iure non reperitur prohibitum, & regula est, quod prohibitū non est, permissum esse censetur, & maximè in odio-
4 sis, † quæ restringenda sunt, c. odia, de reg. iur. in sexto, & pro hac parte
5 expressa est Decis. Capic. 44. vbi dicitur quod † adulterium in meretrice quo ad ipsam est punibile, quo verò ad accedētem ad eam, non. Idem tenet Angel. in d. l. quæ adulterium, Bart. in d. l. si vxor, ff. eod. tit. Hoc firmat Carrer. in sua pract. in §. circa quartum, nu. 267. & Afflict. in Constitut. Legum asperitate, nume. 5. versi. & scias vnum notabile verbum, vbi concludit, quòd in fœmina punitur, & non in viro, & ratio euidens esse potest, quia fœmina a principio dedit operam rei illicitæ, ita quòd cum fuerit a principio punibilis, pęna semper sequitur eam; quam rationem posuit Angel. in tracta. malefic. in verbo, *Che hai adulterato la mia donna*, nume. 67. vers. Sin autem erat nupta, quæ ratio nō militat in homine, quia postquam illa est meretrix iure per-
6 mittente, permissus est accessus, & sic † vbi non est eadem ratio, idem ius ibi minimè est statuendum, argum. l. filium, ff. ad Macedon. & doctrinæ prædictorum Doctor. minimè obstant, cum verificentur in fœmina, & non in masculo, & leges ab eis allegatæ de fœmina loquūtur, in qua nullum dubium est, stante ratione prædicta; quam opinionem latius declarat glo. in d. l. quæ adulterium. Cætera suppleat acumen ingenij, & doctrina Domini Gubernatoris iudicare habentis,
7 † cuius partes proniores in absoluendo, quàm in condemnando esse debent, vulgata l. Arrianus, ff. de action. & obligat. & l. absentem, ff. de pœn. Fuit absolutus ipse Antonius adulter, Dominica verò adultera fuit fustigata, & mortuo ipso Dominico Cirilianensi viro dictæ adulteræ, ipsam in vxorem duxit Antonius Iannicella aliàs Mardascinus. Laus Deo. *Claudius Tutius, V. I. D.*

SVM-

SVMMARIVM.

1. *Socio non creditur contra socium in criminalibus.*
2. *Leno recipiens mercedem de lenocinio, efficitur infamis.*
3. *Furtum committens est infamis.*
4. *Infamis repellitur a testimonio.*
5. *Testis uacillans debet torqueri.*
6. *Familiaris officialis quando admittitur in testem.*
7. *Confessio extraiudicialis debet probari per duos testes contestes.*
8. *Simile non est idem.*

CONTRA Antonellum Cirilianẽsem quæ relatum a Paulo de Amendola de furto frumenti inducitur, tum ab ipso quęrelante, tum a Curiæ coadiutore depositio Colellæ de Portia Schittino aliàs il Marranchino dicentis, Antonellum sibi dixisse, *aiutami a portare questo sacco di grano*, & tamen non deponit, quod frumentum erat illud, nec in quo loco, aut in qua hora, & vnde erat subtractum, & sic non concludit, & obscurè loquitur, sed si apertè negocium dixisset, tunc se criminis socium in rem furatam asportando fe
1 cisset, & sic † contra socium non probaret, per text. in l. 1. §. diuus Antoninus & §. cum quis latrones, ff. de quęst. l. sicuti, C. eo. tit. l. quoniam liberi, C. de testib. c. 1. extra, de confes. c. veniens, el primo, & ca personas, de testib. glo. in l. si filium, C. de liber. caus. & per Gramm. in Decis. 28. & vti socius, & ad hoc vt ipsius dictum aliquid faceret contra socium, debebat torqueri, & in tormentis deponere, vt aliàs dixi in Allegat. 34. num. 2. Immò si id in tormentis dixisset, si alia non extabant indicia legitima, vtique nec noceret ipsi Antonello, vt similiter dixi in d. Allegat. 34. nume. 3. quod secus fuisset in aliquibus alijs casibus, quos numeraui in Allegat. 31. nume. 5. inter quos iste casus de quo ad præsens agitur, non est connumeratus. Reprobatur pariter iste Co-
2 lella aliàs Marranchinus vti leno, † nam satis probatur in processu, ipsum Colellam mediante mercede lenocinium commisisse in personam Dominicæ de Ruuo eius vxoris, & aliarum mulierum, ex quo effectus est infamis, l. 1. & l. atletas, § ait Prætor, ff. de his qui no. infam. l. 1. §. Lenocinij, & l. mariti, ff. de adult. probatum extat pariter in ipso
3 processu, dictum Colellam plura † furta commisisse, & si aliàs nõ erat infamis, vt semper fuit, ex hoc diceretur infamis, l. neque furti, C. ex quib. caus. infam. irrogat, & ibi per Ant. de Alex. qui allegat tex. in l. 1.
4 §. qui furti, ff. eod. tit. & sic † tãquam infamis a testimonio repellitur, vt per Alber. de Malet. in tract. de test. in prima par. cap. 3. Iul. Clar. in pract. crim. §. fi. quęst. 29. num. 13. Angel. in l. qui in iudicio, ff. de accus.

Gram.

Gram.in conf.crim.35.num.27.& conf.38.num.9.& conf.61.num.3. Boer.in Decif.319.num.3. Anton.Corfet.in Singul.fuis, in verbo,integer.& Hippol.de Marfi.in l.maritus,num.49.ff.de quæft.& in confi.74.nu.23.& 34. Inducitur fecundò contra ipfum Antonellum,quædam confeffio extraiudicialis, vt præfupponitur facta ab ipfo coram Ioanne Florella famulo Gubernatoris, quæ cum non probatur, nullatenus obftat.

Primò,quia tam ante,quam poft depofitionem ab ipfo Ioanne factam in iudicio,declarauit ipfe Ioannes, numquam talia ab ipfo Antonello audiffe,& fe penitus ignarum effe talis negocij, & fic ifte te-
5 ftis † vacillans vt indicium feciffet,quæftionandus erat,vt per Boff.in tract.de teft.num.12.Blanc.in Repet.l.fi.nume.261.ff.de queft. & alia iura adduxi in Alleg.31.num.1.

6 Secundò,ifte † teftis Ioannes Florella vti Gubernatoris familiaris, in teftem admittendus non erat,& fi admiffus fuerat, nō erit integer, vt per Aufrer.in tractatu de teft.nu.44.in verbo, familiaris iudicis,vbi diftinguit quando ex officio,& quando ad quærelam proceditur.

7 Tertiò, ad hoc † vt ifta extraiudicialis confeffio faceret indicium, debebat probari per duos teftes conteftes de loco, & tempore, vt per Alex.in conf.132.num.26.vol.5.& conf.180 num.6.vol.2.& confi 68. num.8.vol.3.Afflict.in Decif.364.num.4. Parif.in conf.153.nume.27. & 28.vol 4 Blanc.in Repet.l.fi.nume.206. ff.de quæft.Viuius,in 1.lib. com.opin.in opin.138.num.6.Bero.in c.at fi Clerici,nu.138. de iudic. Hieron.Magon.in Decif.Lucenfi,46.nume.23.& Iofeph.Ludouic.in Decif.Perufi.9.fed ifta confeffio non probaretur nifi per dictum famulum nō omni exceptione maiorem,vt fupra dixi,ergo &c. Inducitur principaliter & tertiò,contra ipfum Antonellum fimilitudo frumēti, quia facta fuit comparatio frumenti dicti Pauli quærelantis, cum frumento inuento domi ipfius Antonelli. quod non obftat: tum quia probatum fuit, ipfum Antonellum emiffe frumentum ab alijs ciuibus, & quòd vt plurimum frumenta in terra Hoftiliani affimilan-
8 tur,tum quia non conftat de identitate frumenti,& † fi fimile eft,non per hoc eft idem,l.quod Nerua,vbi gloff.& Bar.ff.depof.Bald.in l.meminimus,§.cum igitur,in prin.C.de legit.hæred.Aret. in l.qui liberis, nu 4.ff de vulg.& pupill.Cagnol.in l.contractus,nume.4.ff.de reg.iur. Socin. in confil.9. nume.26. volum. 1. vbi dicit, quòd fimilitudo eft contraria veritati; Ex quibus apparet euidenter, Antonellum ipfum non folum torquendum non effe, fed fore liberandum. & abfoluendum cum nulla contra eum extent legitima indicia. Laus Deo.

Claudius Tutius V.I.D.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Accusatore non probante reus absoluitur.*
2 *Probationes in criminalibus debent esse luce meridiana clariores.*
3 *Testes omni exceptione maiores qui dicantur.*
4 *Testes ubi esse debent omni except. maiores, debet articulari, & probari, testes tales esse, & in alleg. 45. num. 46.*
5 *Testes consanguinei, uel affines in criminalibus an probent.*
6 *Testes de sensu auditus in criminalibus an probent.*
7 *Iniuria facta uni de familia, oībus de dicta familia esse facta censetur, & n. 8. & 10.*
9 *Transuersales an habeant actionē iniuriarū, pro iniuria facta transuersali, & n. 12.*
11 *Consobrinus quis dicatur.*
13 *Agere uerbum quid importet.*
14 *Impubes an possit esse testis in criminalibus, & in Allegat. 45. num. 28.*

PERLECTO ac maturè discusso tenore processus agitati ad quærelam nobilis Pernæ de Leone de iniuria contra, & aduersus honorabiles Robertū de Pascuccia, & Sebastianā eius vxorem: ac visis, & cōsideratis tribus testibus examinatis in dicto processu breuis ero, & omittendo argumenta ad partes, & procedendo per veras de iure conclusiones, dico dictos quærelatos fore de iure absoluēdos a dicta quærela, quærelantemq; in expensis condemnandam, &
1 primo per vulgatissimam illam regulā. † Actore non probante Reus absoluitur, sumptā a vulgatissimo tex. l. qui accusare, C. de edend. & l. actor, C. de proba. & l. 2. ff. eo. ti. & not. gl. in c. 1. §. si duo, in verbo, testi-
2 moniū, de pace tenenda. In † criminalibus. n. requirūtur probationes luce meridiana clariores p testes omni exceptione maiores, l. fi. C. de probat. & ibi Bal. & Salice. Hippol. de Mars. in conf. 12. nu. 8. & Afflict. in Consti. Si quis in posterum, nu. 22. in 3. not. & Gram. in conf. Crimi.
3 35. & illi dicūtur † testes omni exceptione maiores, contra quos nihil opponi pōt, nec aliquis defectus, gl. in c. 1. in ver. maiores, de cōsangu. & affinit. Bal. in l. optimā, nu. 8. C. de contrah. vel commit. stipul. Bart.
4 & Doct. cōiter in l. admonendi, ff. de iureiur. & vbi testes † requirūtur omni exceptione maiores, debet a parte eos producente articulari, & probari dictos testes tales esse, aliàs nō probāt, vt p Afflict. in supracit. loco. Gram. in conf. Crim. 35. nu. 38. Bero. in cons. 87. nu. 44. & in cons. 95. nu. 8. & in cons. 161. nu. 8. vol. 3. & Dec. in consi. 37. nu. 8. vol. 1. & tū in præsenti casu nostro non fuit articulatum, nec probatum testes ꝯ quærelatos examinatos esse omni exceptione maiores, immò ex eorum depositionibus aperte habetur, non esse tales, dum deponunt, *che sono cognate consobrine di detta Perna*, & sic per prædicta non probant.

5 Nam consanguinei † & affines in criminalibus non admittuntur pro consanguineo,& affine: per tex.in c.consanguinei,& cap.accusatoribus,3.q.5.Paris.in cons.87.nu.25.volu 3. Alex.in cons.180.nu.4 vol.2. idem Paris.in cons.54.num.26.vol.4.Nep.de Monte Alban.in tracta. de testib.in princ.num.9. Angel.in quæst.circa materiam testium, nu. 19 & 20.& Alber.de Malet. in tract.de testibus,in prima par.num.55. Hac alia ratione non probant, quia non dicunt se vidisse, eam dicentem verba iniuriosa dictæ Pernæ, sed tantum audiuisse, quia iacebat
6 infirma in lecto, & sic † in auditu, & in voce de facili possunt testes decipi, vt patet ad sensum, ergo eorum probatio non est luce meridiana clarior, vt de iure requiritur, per prędicta,& consequenter non probant,vt per Hippol.de Mars.in Repet.Rubr. C.de probat.nu.331. cum seq.& Cœpol.in cautela 230.in fi.& caut.231. Alia ratione firmo dictos testes non probare, immò nec præsumptionem facere, cum
7. † iniuria facta vni de agnatione, cognatione, vel affinitate, intelligatur facta omnibus de agnatione,cognatione,vel affinitate, l.lex Cornelia,vbi glo.& omnes Doctor.ff.de iniur.Bar.in l.cum scimus,nu.4. C.de agric.& cens.lib.11.Bald.in l.1.nume.1.& 6. C si quacunq. præd. potest.idem Bal.in l.1.C.de raptu virgin num.5.Alex.in addit.ad Bar. in l.1.§.fi.ff.de iniur.& in l.si finita,§.si de vectigalibus, ff de damno infecto,Ias.in l.si ita stipulatus,§.Chrisogonus,nu.53. ff de verb.oblig.& in l.de pupillo,§.si quis ipsi,nu.13.ff de noui oper.nunc. & in l.1.nu.7. C.de indict.vid.tollen Hippolyt.de Mars.in singul.331 & in consi 68. nu.2.Dec.in cons.163.nu.3.versi.quarto allegatur.Alex.in consil.115. nu.6.vol.4.Feli.in c.Petrus,nu.8.de homic.Menoch.in tract.de arbitr. iudic.lib.2.in centur.3 cas.262.nu.1. Gram.in cons.crim.12.nu.27.& in Decis.5.num.12.& Decis.23.nu.2. Crauet.in cons.119.num.1.& in cons.41.nu.3 & ne Theologorum quoq; careamus auctoritate,allego Diuum Thom.in 2.2.q.65.art.vlt.vbi dicit, ꝙ iniuria alicui illata, non solum ad eum pertinet cui fit, sed & ad coniunctos illius, & Gram.in cons.crimin.58.nume.7.dicit, quòd licet non videatur iniuriata tota
8 agnatio,quantum ad hoc,vt cuilibet competat actio iniuriarum,† tamen intelligitur facta toti agnationi, quantum ad hoc, vt nemo de dicta agnatione possit in causa ipsa testificari pro consanguineo querelante de crimine; ita Barr.in d l.lex Cornelia,nume.1.& in d.l.cum scimus.& Bald.in d.l.vnica,C.si quacunq præd.potest. & plenè Ias.in d.l.si ita stipulatus, §. Chrisogonus, sed dicti testes sunt affines dictæ Pernæ querelantis,ergo & ipsis testibus dicitur facta iniuria,quo casu dicuntur testes in causa propria,& non probant,l.nullus, ff de testib.l. omnibus in re propria,C.eod.titu.& not. Hippol.de Marsil.in consil. 12.num.4.vol.1.& in consi.102.num.9.& in consi.103.num.46. vol.2. & dixi in allegat.35.num.16.Nec obstat si diceretur,quòd istud proce-

R dit in

dit in ascendentibus, & descendentibus; non autem in transuersalibus, cum transuersales licet doleant de iniuria transuersalium, non ta
9 men † habent actionem iniuriarum, vt per Bart. Alex. & Aret. in d.l. si ita stipulatus, §. Chrisogonus, de verb. obligat. quia isti transuersales non sunt de personis numeratis in l. 1. §. fi. ff. de iniur. nam per illas personas tantũ patimur iniuriam, & non per alias, & idem firmat Socin. in consi. 238. col. fi. vol. 2. Cum ergo ipsi non patiuntur iniuriam, videtur, quòd possunt admitti in testes; Quia respondetur cum Maranta, in suo Speculo in 6. par. in verb. de inquisitione, nu. 61. videlicèt, quòd supra allegati Docto. in d. § Chrysogonus loquuntur quo ad actionẽ iniuriarum ciuilem, quia licet frater, & alij transuersales non possint agere, ex quo iniuria non est sua propria; possunt tamen agere criminaliter pro interesse sanguinis, vt per Bart. in d. l. lex Cornelia, quo casu nõ possunt esse testes tamquam in causa propria, ita Gram. in cons.
10 crim. 58. num. 7. & per superius allegata, & † quòd iniuria facta vni ex transuersalibus intelligatur facta omnibus, saltem vsque ad sextum gradum, firmat idem Maranta in d. 6 parte sui Speculi, in ver. & peruenitur aliquando per viam inquisitionis, num. 62. & Bar. in d. l. lex Cornelia, & ibi est text. apertus, ꝙ inter alias personas quibus fit iniuria,
11 numeratur sobrinus, qui est de transuersalibus. nam † sobrinus dicitur, qui natus est ex duobus fratribus patruelibus, vel cõsobrinis, vt est text. in §. sexto gradu, Instit. de gradib. cognat. Probatur etiam per ra-
12 tiones: nam † si transuersales non haberent actionem criminalem, sequeretur ꝙ facta transactione per offensum, nullus alius admitteretur ad accusandum, nisi esset pater, vel maritus, cuius contrarium firmat Bar. & Doct. in l transigere, C. de transact. & frustra loquerẽtur leges, quæ dicunt, posse prosequi suam, vel suorum iniuriam, vt l. neganda, C. qui accus. non poss. & Ritus Magnæ Curiæ Vicariæ incip. ꝙ nullus, qui est in nu. 191. Apparet etiam, quia Doctores loquuntur per verbum, agere, & non per verbum accusare, dicũt enim ꝙ frater non
13 agit pro iniuria fratris, & sic ciuiliter, † quia hoc importat verbum agere, vt not. in d. l. qui accusare, C de edend. ergo &c. Nec probat Fau-
14 stina de Matthæo de Ventulo, quæ est tertia testis, quia † est impubes minor quatuordecim annis. l. 3. §. lege Iulia de vi cauetur, de testib. & c. si testes, §. lege Iulia, 4. q. 3. & Specul. in tit. de teste, §. 1. versi. item ꝙ est talis, nu. 34. & per Hippol. de Mars. in l. infans, num. 41. ff. ad l. Corn. de Sicar. & in l. de minore, nu. 22. & 23. ff. de quæst. vbi firmat, ꝙ nec facit indicium, & dixi supra in allegat. 40. nume 6. Et sic intrepidè firmo, dictos quærelatos absoluendos, & quærelantem in expensis condemnandam esse, per ea quæ latè congerit Hippol. de Marsil. in practic. §. superest, & ita iuris esse teneo, saluo semper consilio melius sentientis, cui me submitto. *Claudius Tutius, V. I. D.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Inimicitiæ an indicium faciant ad torturam, & nu.21. & 26.*
2 *Minæ an faciant indicium ad torturam, & num.30. & 32.*
3 *Inimicitia probatur propter minas.*
4 *Occisus præsumitur quis ab eo cum quo erat, & nu.35.*
5 *Acuens gladium inducit indicium contra se, & nu.41.*
6 *Trepidatio inducit præsumptionem commissi delicti, & num.43.*
7 *Mendacium, & variatio inducunt indicium ad torturam, & nu.44.*
8 *Fama publica an indicium faciat ad torturam, & nu.46. & 48.*
9 *Delictorum reiteratio aggrauat delinquentem, & nu.67.*
10 *Consuetudo delinquendi per quot vices inducatur.*
11 *Iudex potest ex officio inquirere contra filium verberantem patrem, & nu.57.*
12 *Indicium vnum si non sufficit, cum aliis vnitum iuuat, & nu.75.*
13 *Inimicitia est indicium remotum a facto.*
14 *Indicium remotum per quot testes debeat probari, & num.29.*
15 *Inimicitiam quæ arguant.*
16 *Testes singulares non probant, & num.27.*
17 *Confessio extraiudicialis an probetur per testes singulares.*
18 *Inimicitia præsumitur, quando subest causa inimicitiæ.*
19 *Amicitiam quæ arguant.*
20 *Inimicitia quando videatur reconciliata.*
22 *Inimicitiam allegans, debet illam plenè probare.*
23 *Amicitia præsumitur quòd sit inter omnes.*
24 *Probare quilibet debet suæ intentionis fundamentum, & nu.47.*
Cessante causa cessat effectus.
25 *Inimici, contra quos est præsumptio, aut omnes, aut nullus, est torquendus.*
28 *Impubes repellitur a testimonio, & in Alleg.40.nu.6. & Alleg.44.num.14.*
Testis debet iurare, aliàs non probat.
31 *Dictum calore iracundiæ non est ad pœnam trahendum.*
33 *Illatio non fit ex diuersis.*
34 *Facta non præsumuntur, nisi probentur.*
36 *Causa quælibet etiam iniusta excusat quem a dolo, & culpa.*
37 *Probationes Rei præferuntur probationibus actoris, & num.73.*
38 *Verisimilitudo in probationibus attendi debet.*
39 *Gladius an ferri possit pro pane incidendo.*
40 *Coniectura exclusiua delicti si capi potest, capienda est, & nu.68.*
42 *Experientia est rerum magistra.*
45 *Rusticitati est ignoscendum.*
46 *Fama quomodo sit probanda.*
49 *Fama bona elidit malam.*

50 *Diuersitas in iure redditur ex diuerso facto.*
51 *Gladius paruus an veniat appellatione armorum.*
52 *Extrahens arma qua pœna puniatur, & quando non puniatur. Inclusio vnius est exclusio alterius.*
53 *Prouocatus mitius punitur, si percusserit.*
54 *Defensio est de iure naturæ, & tolli non potest, & nu. 59.*
55 *Occidens ad sui defensionem non punitur pœna capitali.*
56 *Homicida, licet puniri debeat pœna mortis, Iudex potest eum non condemnare ad mortē, si ex iracūdia orta aliter quàm ex facto offensi, homicidiū cōmisit, & n. 62.*
58 *Iudex non potest pro omni delicto ex officio inquirere.*
60 *Probatio præsumpta admittitur contra dolum præsumptum.*
61 *Factum præsumitur factum esse tempore licito ad exclusionem delicti.*
63 *Patri licet verberare filium.*
64 *Dolus excluditur per quamlibet causam etiam iniustam.*
65 *Exculpatio offensi prodest inquisito.*
66 *Filius verberans patrem, mori debet.*
69 *Argumentum a communiter accidentibus est in iure validum.*
70 *Comparitio spontanea in iudicio ostendit innocentiam.*
71 *Præsumptio vna tollit aliam.*
72 *Fama bona elidit vnum indicium si extat contra Reum.*
74 *Falsitatis imago est, quod a verisimili distat.*
76 *Arbitrium Iudicis debet regulari secundum regulas iuris.*
77 *Iudex non debet ad torturam procedere, nisi cum causæ discussione.*
78 *Nocentem absoluere sanctius est, quàm innocentem condemnare.*
79 *Iudex æquitatem præ oculis semper habere debet.*

CHRISTI Saluatoris, & Beatissimę Mariæ Virginis nominibus inuocatis. Amen. Percurrens semitas processus fabricati contra Dominicum de Caprarulo inquisitū de prætenso homicidio commisso in personam Nicolai de Voipane, reperio prima fronte cōtra eundem plura, & diuersa apparere indicia, per quæ si subsisterent, non modo venit torquendus, sed condemnandus.

Et primo contra ipsum Dominicum apparet indicium inimicitiæ, quam cum dicto Nicolao mortuo, & fratribus habebat, ex causa, quia dicti Nicolaus, & fratres in segetibus ipsius damnum intulerunt, immittendo in eis boues, & aratra truncando, vt videntur tam testes Curiæ, quàm ipsius Dominici deponere. Quæ quidem ini-
1 micitia † indicium facit ad torturam, vt per Specul. in titul. de præsumpt. §. species, versicul. & idem est, numero 8. Bartol. in l. fi. nume. 5. vers. possumus etiam ponere casum, ff. de quæst. Angel. in l. fin. numero 4. versic. quod in homicidio, C. eodem titulo. Roma. in l. 1. §. si quis in Villa, in princip. ff. ad Syllanian. & Hippolyt. de Marsil. in cons.

in conf.3.num.10.vol.1.& in l.1.§.præterea,num.58.ff.de quæst.

2 Secundò apparet † indicium minarum,quod similiter est sufficiens ad torturam,vt per Specul.in d.titu.de præsumpt.§.species,versic.sed pone,P.minatus est,num.7.in fi.Gandin. in tractatu malefi. in Rubr. de præsumpt.& indic.dub.in 8.indicio,num.23.Imola,in l.fi.num.10. ff.de hæred.instit.Paul.de Castro,in l.1.num.4. C.de his quib.vt indig. & ibi Iaf.nume.5. Abb.in c.scribam, in fi. de præsumpt. vbi apostilla. Hippol.de Marsil.in pract.crimin.§.diligenter, nume.85. vers. quæro nunc de alio quotidiano. Dictus Dominicus minas protulit contra filios de volpane, post quas minas repertus est mortuus Nicolaus. ergo

3 ab ipso minante præsumitur occisus,& nō ab alio: nam † propter minas inimicitia probatur inter minātem, & occisum,l.licet, ff.de recept.arb.& Bald.in l.vnica,C.si quis Imperat.maled.& Paris in tract. Sindic.in verbo,tortura,el primo,c.6.incip.& an si quis,nu.3.

4 Tertiò adducitur aliud indicium magis stringens, † quia dictus Nicolaus fuit repertus mortuus in loco in quo solus erat cum dicto Dominico,& præsumitur ab eo occisus,ita not.Paris in d.tract in verbo, tortus, capitulo 3.incip. Mandauit Rex,numero 15.ibi,si quis fuerit vulneratus in strata. Aretin.in tractat.malefic. in verbo, quòd fama publica, versic.quid autem si quis in strata,numero 52.& ibi August. in addit.Rom.in l.1.§.si quis in villa,nume.4 & 5. ff.ad Syllan. Angel. in l.iusto in princ.ff.de vsucap.& vsurp.& Hippol.de Marf.in pract.§. diligenter,num.107.

5 Quartò adducitur indicium † acuitionis gladij,nam ex tali præparatione inducitur indicium, maximè quia repertus fuit mortuus d. Nicolaus post paucos dies,vt per Bar.in l.fi.num.5.vers.item quis fuit visus,ff.de quæst.Angel.in tractat.malefic.in verbo,quod fama publica,versic.quæro an vnum indicium,num.17. Par.in d.tract.in verbo, tortura,el primo,cap.5.incip.Viso de indicijs circa princ.& Angel.in l.milites,C.de quæst.

Quinto figuratur indicium trepidationis, nam quo tempore fuit sibi in castro ostensus d.Nicolaus mortuus,trepidabat,quę trepidatio

6 † inducit præsumptionem commissi delicti,vt per Bart. in l.de minore,§.plurimum,nu.4.ff.de quęst.& Par.in d.tract.Sindicat.in verb.tortura,el primo,cap.5.Viso de indicijs,num.7.

7 Sextò laborat indicium † mendacij, & variationis in eius depositione: nam cum inquisitus depræhenditur in mendacio, & variatione, potest torqueri,not.Angel.Aret.in d.tracta.malefic. in d.verbo,quòd fama publica,in q.9.n.105. Rom.in conf.8.vbi Mandof.in addit.incip. ad torturam.Par.in d.tracta.in d.verbo,tortura,el primo, cap.5.nu.3. vsque ad 7.& Luc.de Penna,in l.quoties,colu.7.versic.sed quid si reus accusatus,C.de dignit.lib.12.

Septimò, adest indicium famæ publicæ, ipsum Dominicum occi-
8 disse D.Nicolaum, quę † fama facit indiciũ ad torturam, vt per Gandin.in tract.malef.in titulo, de quæst.vers.de vno quæro, nu.39 Gram. in cons.crim.17.nu.10.& cons.57.nu.16.Hippol.de Mars.in d.l.de minore, §.plurimum, ff.de quæst.& in cons.40.nu.1.& in cons.72.nu.15. vol.1.& dixi in Alleg.33.nu.2.cum seq.

Octauum extat indicium consuetudinis delinquendi, probatur.n. aliàs ipsum Dominicum extraxisse gladium, vt percuteret Io. Antonium de sanitate, & aliàs extraxisse contra Iulianum eius patrem, &
9 reiteratio delictorum † facit ipsum subiacere non tantum torturæ, sed condemnationi, vt per Bartol.in l.1. C.de superexact.lib.10. & ibi Luc.de Penna, Hippol.de Mars.in pract.in §.diligenter, num.99.& per
10 duas † vel tres vices dicitur sæpius deliquisse, vt per Luc. de Penna, in d.l.1.C.de superexact lib.10.& gloss.in cap ita nos, 25.quæst.2.quòd ex duabus vicibus quis dicitur consuetus delinquere; & idem tenet Bald.in l.3.num.5.C.de Episc.aud.immo cum dicitur sępissimè, id ter agi satis est, cap.omnes decimæ, 16.qu.7. at ter dicitur d.Dominicum deliquisse, ergo, &c.

Ad quam delinquendi consuetudinem accedit verberatio patris; nam probatur violentas manus in patrem intulisse, quod crimē enor
11 me videtur, & † contra filium verberantem patrem, iudex ex officio inquirere potest ob publicam pietatem, per text.in l.1.§.si alius, ff.de obseq. a liberis patr. præstand. Fecit itaque contra diuinum præceptum scriptum in Decalogo: Venerare parentes, vt scribitur in Leuitic. cap.19. & 20. & qui patri, vel matri maledixerit, alterumue ipsorum verberauerit, reus erit mortis, vt habetur in Exod. cap.21. & Prouerb.cap.20.

12 Vltimò, etsi quodlibet prædictorum † indiciorum de per se non sufficeret, tamen simul vnita iuuant, l cum scimus, C.de agric.& cens. lib.11.gloss.in l.2.in verbo, legitimis, ff.de excusatione tutorum. Ioan. de Anan.in consil.49.Rom.in consil.450.nume.5.& Hippol.de Mars. in consil.20. nume.47. volum.1. per Regulam quæ non prosunt, &c. per quæ videtur dicendum d. Dominicum debere subijci quæstionibus, & tormentis.

Attamen præmissis non obstantibus contrarium apparet de iure verius, & d.Dominicum debere penitus absolui, & liberari prout latius inferius apparebit per euacuationem omnium prætensorum indiciorum singulatim, & distinctè.

Et primo circa primũ indicium inimicitiæ, dico illud non obstare:
13 nam cum sit † indiciũ remotũ a facto, vt dixit Hipp.de Mars.in cons. 72.num.11.vol.1.& Gram.in Voto 34.nu.7.vbi alios adducit, probari
14 debebat † ad minus per duos testes contestes formiter deponētes de

actibus,

actibus, inimicitiam arguentibus, de indicio remoto probando per duos testes est gloss. repurata singularis, in l. fi. in verbo, vel indicijs, C. famil. hercisc. facit glo. in l. vbi numerus, ff. de testibus, Bar. in l. fi. nu. 7. ff. de quæst. & ibi Hippol. de Mars. nu. 7. Petr. Foller. in consil. 138. nu. 7. in 1. tom. cons. Crimin. diuers. Hippoly. Riminal. in cons. 69. nu. 4. in 2. tom. dictorum cons. crim. diuers. Gram. in cons. crim. 21. n. 14. Hippo. de Mars. in pract. §. diligenter, nu. 39. vers. secunda est ratio, & in l. 1. §. idem Cornelio, nu. 2. ff. de quæst.

15 De actibus † verò, & coniecturis inimicitiã arguentibus dixit Abb. in c. repellantur, de accus. Feli. in c. quoties, nu 5. de testib. & Hippol. de Mars. in l. 1. §. præterea, ff. de quæst. sed inimicitia inter d. Dominicum inquisitum, & d. Nicolaum mortuum non probatur, nisi per Angelũ de Tomasella productum per ipsam Curiam, qui non deponit de actibus, & coniecturis, sed de auditu ab ipso Dominico, qui cum sit vnicus, & singularis, non probat, l. iurisiurandi, C. de test. Et si diceretur probari etiam per duos alios testes, videlicet per Thomam de Zaccaria, dicentem dictum Dominicum inquisitum quasi minando, & mouendo caput, dixisse, *che io voglio trouare lo verso a questi*. & per Petrum Thomæ Cicci de Griptolis. dico minimè obstare,
16 quia de actibus non deponunt, vt dixi, & sunt singulares, † qui si mille essent, tantum probant, quantum vnus, secundum Bald. in d. l. iurisiurandi, C. de test. Alexand. in consil. 72. numer. 3. volum. 1. & consil. 150. in fine, volum. 5. Ias. in consil. 2. nume. 41. & in consil. 81. nume. 20. volum. 3. Dec. in cap. licet causam, num. 6. in 9. notab. de probat. & Hippol. de Mars. in consi. 20. nume. 51. & in cons. 72. num. 3.
17 volum. 1. & in proprijs terminis, de confessione extraiudiciali † quòd non possit probari per testes singulares, sed per duos testes contestes de loco, & tempore, tenet Afflict. in Decis. 364. nume. 4. Alexand. in cons. 180. nu. 6. vol. 2. & Hippol. de Mars. in l. de minore, §. plurimum, nume. 115. ff. de quæst. Alex. in consil. 68. nume. 8. volum. 3. & Paris. in consi. 153. num. 28. vol. 4. Bero. in consi. 193. nume. 13. cum seq. volu. 3. & Barthol. Chit. in consi. 160. num. 13. in 1. tom. consi. Crim. diuers. & dixi in Allegat. 43. nume. 7.

Nec obstat si diceretur, quòd licèt non constet legitimè de inimicitia, constat tamen de causa inimicitię, eo quia d. Nicolaus damnum
18 intulit in segetibus d. Dominici inquisiti, † quo casu inimicitia præsumitur subsistente causa, vt per Barr. in l. 1. in fin. ff. de his quibus, vt indign. & Bald. in l. præscriptione, nume. 36. in fi. C. si contra ius, vel vtilit. publ. & idem in consil. 41. num. 3. volum. 5. Hippol. de Marsil. in l. 1. §. præterea, nume. ff. de quæst. Quia re vera non constat, nisi quia suspicabatur, quòd Donatellus frater dicti Nicolai damnum intulisset, & ipsum Donatellum inimicum habebat, quia fuerat cum gla-

dio ab eo in naribus vulneratus, sed cum d. Nicolao fuit semper amicus, & simul conuersabantur, prout deponit Benedictus de Alemo, & nobilis Diomede de Iacobo super 18. exceptione. Immo vsque ad diem ante mortem d. Nicolai fuerunt ambo visi tamquàm amici ire simul canendo, vt deponit Donnus Donatus de la persona, &
19 † huiusmodi coniecturę denotant amicitiam, quemadmodum contrariæ inimicitiam, vt voluit Abb in d. cap. repellãtur, de accus. l. cum allegas, C. de castr. pecul. lib 12. not. Bald. in c. 1. vers. quæro de qua amicitia, de prohi. feudi alienat. per Feder. Alex. in addit. ad Bart. in l. non solum, § qui alieno, in addit. incip. de amico, ff. de procur. de qua amicitia deponit etiam Nicolaus de Passarella, super eadem exceptione, & sic de amicitia constat plenè, & de inimicitia, nec præsumptiuè.

Nec officit d. Dominico inquisito, quòd cum fuisset inimicus Donatelli prædicti præsumebatur etiam inimicus dicti Nicolai, tum quia contra istam præsumptionem extant claræ probationes amicitiæ, & simultaneæ conuersationis cum dicto Nicolao, vt dixi, tum etiam quia dato sine veri præiudicio, quòd de amicitia non constaret, adhuc non præsumeretur inimicitia cum dicto Nicolao, a quo non fuerat verberatus, neque iniuriatus, sed tantum a dicto Donatello, pro quo adduco not. doctrinam Baldi in cap. 1. in 7. colum vers. extra quæro, vtrum ille, qui promisit in tit quibus mod. feud. amitt. vbi dicit, quòd ille qui promisit non offendere Titium sub pœna, interficiendo fratrem, non incidit in illam pœnam, quia illa dicitur propriè offensa, ex qua competit alicui actio iniuriarum proprio nomine pro tali offensa: ergo non dicitur offendi, & dicit istam doctrinam ponere Bartol. in l. ita stipulatus, §. Chrisogonus, in fi. ff. de verbo. obligat. quam dicit esse menti tenendam; ad propositum ergo cum dictus Dominicus non fuisset a dicto Nicolao offensus, & cum eo semper in amicitia perseuerasset, amicus, & non inimicus præsumendus est, & per prædicta soluitur illud, quòd iniuria facta vni, præsumitur facta omnibus consanguineis, de quo dixi in Allegat. 44. nume. 7.

Nam secus est, si iniuria fit ab vno, quia non præsumitur facta ab omnibus de cognatione, & ideo quatenus inimicitia subesset, subest ex parte Donatelli tantum: Nam si contra dictum Nicolaum etiam aliqualis fuisset præsumpta inimicitia ex damno in segetibus illato,
20 † propter continuam conuersationem insimul ad inuicem habitam, præsumitur reconciliata, vt per Bald. in Authent. Si quis testibus, nume 4. C. de testibus, & per Abb. in dicto capitulo repellantur, extra, eodem titulo, & Gramm. in Voto 30. nume. 18, & in Voto 34. nume. 6. & ita fuit iudicatum in magna Curia Vicariæ, vt ibi, & tra-

ctabatur

ctabatur de atrociori delicto, scilicèt de assassinio, & qñ inimici tractant se vt amicos, insimul conuersando, non possunt dici inimici, sed amici, secundum glos. not. in §. fin. Instit. de iniur. & not. Bal. in l. in ipsius, num. 2. C. fam. hercis. refert & sequitur Io. de Amic. in cons. 4. nu. 25. Item illud quod dicitur inimicitiam facere indicium ad torturã,
21 † intelligitur de inimicitia capitali, non autem de leui, quia pro leui inimicitia non præsumitur quis aliquem offendere. vt per Bal. in Authen. Si quis testibus, num. 4. C. de testib. & Salicet. in Auth. Si dicatur, num. 6. C. eod tit. & Hippol. de Mars. in pract. §. Diligenter, num. 69. & 70. vbi dicit, de facili quis non præsumitur mentiri pro leui inimicitia. Nam inimicitia capitalis est illa, quæ facit indicium, & ita intelligit hoc Rom. in l. 1. §. si quis in villa, ff. ad Syllan. sequitur Angel. Aret. in tract. malefic. in verbo, quòd fama publica, vers. quæro quid si reperiatur quidam occisus, num. 50. Hippol. de Mars. in l. 1. §. præterea, nu. 58. cum pluribus seq. ff. de quæst. & Gram. in d. Voto 34. Sed huiusmo di inimicitia non apparet, & per consequens obstare non debet: nam
22 † qui capitalem inimicitiam allegat, & qualitatem capitalis inimicitiæ, debet illam plenè probare, per regul. vulgarem, ei qui dicit, l. ei incumbit, ff. de probat. cum simil. & Rom. in consi. 420. nume. 1. per l. ab
23 ea parte, ff. de probat. & † maximè quia habet contra se præsumptionem iuris, quæ inter omnes præsumit amicitiam, per d. l. si quis testib. vbi hoc not. Bald. C. de test. & Io. de Amic. in cons. 7. num. 41. & in cõs. 85. num. 17.

Et in casu nostro nulla capitalis inimicitia probatur, nec causa inimicitiæ contra d. Nicolaum. Et quia est fundamentum intentionis Curiæ, & partis querelantis, debuit per partem vel Curiam plenè pro
24 bari, cum † quilibet probare debeat suæ intentionis fundamentum, l. 1. & ibi Bart. C. de probat. Dec. in cons. 471. in princ. volum 4. & not. Afflict. in Decis. 91. nu. 2. & Decis. 73. in fine. Marc. Mant. in Mantiss. ad 2. volum. cons. in cons. 5. num. 2. ergo præsumpta allegata inimicitia nullum facit indicium. Et si diceretur, quòd causa inimicitiæ præsumitur ex damnificatione segetum, dico, quòd de isto damno non constat, & sic causa cessat, & cessante causa, cessat effectus, l. generaliter, vbi glos. & omnes Doctores, C. de Episc. & cleric. c. & si Christus, §. quemadmodum ergo Paulus. de iureiur. cap. cum cessante, de appel. & cap. cum infirmitas, de pœnit. & remis. §. illis autem, vbi glos. Instit. de milit. testam. sed dato sine veri præiudicio, quòd constaret, adhuc non potest præsumi occisus à d. Dominico, eò quia ex causa damnorum factorum pluribus & diuersis tam per d. Nicolaum, quàm per eius fratres, habebat plures inimicos notos & ignotos, de quibus magis clarè constat: habebant itaque isti fratres inimicum D. Donatum de la persona, qui in eius depositione super 20. exceptione dicit, *che*

Donatello

Donatello & li fratri li scassaro, & arrobaro la grotta, & Cola li ammazzò la cagnola, habebant inimicum Cianfaldonem cui damnum in lino cum animalibus intulerunt, vt deponit Iacobus de Barbone testis super eadē exceptione, & dictum damnum fuit de mense Martio eiusdem anni. Intulerūt etiam damnum in segetibus Nobilis Diomedis de Iacobò, vt etiam ipse deponit. Item est fama publica per terram quòd filij de Voipane sunt mali homines, & multos damnificantes. Item damnum intulerunt illis de Milonico, qui propter damnum passum soliti sunt homines occidere, prout constat aliàs occidisse Nicolaum de Tricarico propter damnum receptum. Quibus sic stanribus, præsumendum aliter non est dictum Dominicum occidisse ipsum Nicolaum, maximè cum isti semper in amicitia simul conuersando fuerunt. Vnde se-
25 quitur † quòd aut omnes prędicti præsumpti inimici torquendi sūt, aut nullus, cum incertum sit, à quo fuerit occisus, ita innuit Ang. Aretin. in tract. malefic. in verbo, quòd fama publica, vers. quid autem si sint quinque, nu. 53. Rom. in l. 1. §. si quis in villa, nu. 8. & seq. ff. ad Syll. & glos. fin. in cap. quiescamus, 42 distin. & Hippol. de Mars. in Repet. Rubr. C. de probat. num. 418. & Alber. in tract. statut. in 3. par. q. 61.

Et in huiusmodi etiam si probaretur inimicitia, stantibus pluribus inimicis, & inimicitiarum causis, præsumpta inimicitia nō est pro indicio sumenda contra ipsum inquisitum. Nam verisimile est, ꝙ alius commoditatem illam expectasset, quando dictus Nicolaus erat cum d. Dominico, vt præsumeretur ab ipso Dominico occisus, & ita aliàs euenit de facto, vt refert Paris in tract. Sindic. in verbo, tortura, el 1. c. 6. incip. Et an si quis, num. 3. vbi refert quandam mulierem minatam fuisse cuidam, qui postea ab alio inimico fuit percussus, & illa mulier fuit punita, & postmodum comperta fuit innocens, & ideo dicit iudicem oportere esse prudentem propter fallaciam indiciorum, sæpe. n. immo sæpissimè euenire solet, quòd alius commisit delictum, & alius propter violentam suspicionem puniatur.

Et propterea, cum subsint causæ aliarum inimicitiarum, nec probetur inimicitia inter d. inquisitum, & mortuum, dicendum est, in ni-
26 hilum dictum indicium obstare dicto Dominico. Et quatenus † fuisset probata, nihilominus dictum Specul. in tit. de præsump. §. species, vers. & idem est, num. 8. & illius sequacium locum non haberet, cum in hoc malè dixerint, & communiter reprobentur, vt dixi in Allegat. 33. num. 44.

Ad secundum indicium minarum dico, quòd licèt minæ faciant indicium contra minantem, & augeatur inimicitia ex minis, tamen quia dictæ minæ minimè probantur nisi per duos testes singulares, videlicèt per Thomam de Zaccaria, & Petrum Thomæ Cicci, de Gri-
27 ptolis, qui vltra † quòd sunt singulares loco & tempore, & non probant,

bant, d.l. iurisiurandi, C. de testibus, etiam si essent mille, vt per Bal. ibi,
28 & per ea, quæ supra dixi, dictus Petrus † est minor & impubes, vt satis est probatum, & sic à testimonio repellitur, l. qui testamento, la 2. in princ. ff. de testam. §. testes autem, Instit. eod. tit. no. Specul. in tit. de test. §. 1. ver. item quod est talis, num. 34. & Hippol. de Marsi. in l. infans. num. 41. ff. ad l. Corn. de sicar. & in l. de minore, num. 22. & 23. de quęst. In matura enim ea est ætas ad testimonium ferendum propter lubricum consilij sui, l. 3. §. lege Iulia, ff. de test. Ad hæc enim nullus testis sine iuramento admittitur, d. l. iurisiurandi, C. de test. & ibi per omnes scribentes, Hippol. de Mars. in pract. §. secunda, num. 4. cap. nuper nobis, & cap. præterea, de test. vbi per Doct. Bero. in cap. at si clerici, num. 18. de iudic. Rom. in consi. 482. num. 8. Imola, in cap. de testibus, num. 5. de test. & Ripa, in l. admonendi, num. 194. ff. de iureiur. sed impubes iurare non potest, l. qui iurasse, in princ. de iureiur. l. videamus, in princip. ff. de in litem iur. cap. paruuli, & cap. pueri, 22. quæst. q. 5. & dato, ꝙ esset pubes, prout non est, in criminalibus etiam pubes minor viginti annis in testem non admittitur, l. in testimonium, ff. de testib. ergo minæ non probantur.

29 Nec obstat depositio Thomæ de Zaccaria, nam cum † minæ sint de indicijs remotis, probari debebant ad minus per duos testes contestes, vt est glos. singul. in l. fin. C. fam. hercisc. vt suprà dixi.

Præterea, dato sine veri præiudicio, quòd plenè probarentur illa verba, *voglio trouare io lo verso à questi*, dicta verba non sonant minas, qa
30 non dicebat, se facturum aliquid mali, sed potius erant † quædam verba iactatoria, quæ malum non arguunt animum, nec faciunt indicium, l. metum, C. quod met. causa, & dicit Bald. in cons. 77. num. 1. incip. Ad euidentiam præmitto, volum. 3. & Alex. in cons. 180. num. 5. volum. 2. & Hippol. de Mars. in pract. §. diligenter, num. 36. & Blanc. in Repet. d. l. fin. in verbo, minæ, num. 183. ff. de quæst. & maximè in casu nostro, vbi, esto quòd dicta verba fuissent prolata per d. Dominicũ inquisitum, illa tamen non animo offendendi fuere prolata, vt clarissimè demonstratur, quia vrbanius egit contra Donatellum de voipane accusando ipsum in iudicio, & ita debent interpretari considerata qualitate personæ dicti inquisiti, qui est pusillus inter homines, & nõ solitus minas ad effectum ducere, quia impotẽs, & qui vtitur iure suo per viam iudiciariam, non videtur habere malum animum faciendi iniuriam, ita not. Abb. in cap. audita, nume. 8. circa finem, versi. & pro conuentione, de restit. spol. nam & huiusmodi verba, inter impotentes maximè, sunt generalia, dicta potius ad terrorem aduersarij, vt rectè intuenti videtur dixisse Bald. in d. cons. 77. & ita tenet Blanc. in d. repet. d. l. fin. in verbo, iactatio, num. 186. ff. de quæst.

Apparet etiam dictum Dominicum inquisitum fuisse vulneratũ à d.Dona-

d. Donatello volpane in faciem supra nasum, & si interrogatus prorupisset ad prætensa verba minatoria, fuisset ad ea motus calore iracū-
31 diæ, & quod † calore iracundiæ dicitur, ad pœnam non est trahendū, l. 1. C. si quis Imper. maledixer. & Alexan. in d. cons. 180. In causa Anglorum. vers. præterea. num. 5. volum. 2.
Item dato & non concesso, quòd illa fuissent verba minatoria, &
32 probarentur, prout non fuerunt, nec probantur, tunc † minæ faciūt indicium contra minantem, quando minans solitus est minas ad effectum deducere, & est homo potens, vt per Specul. in tit. de præsumpt. §. species, vers. sed pone P. minatus est, nu. 7. & Alber. in l. metum, ubi hoc modo distinguit, C. quod met. caus. Bald. in l. fin. in fine, vers. inducitur hæc lex, ff. de hæred. instit. vbi etiam per Imol. num. 10. & idem Bald. in d. l. metum, & Ias. in l. 1. num. 27. C. de seruis fugit. Hippol. de Marsi. in pract. in §. diligenter, num. 85. & Alex. in d. l. metum, C. quod met. causa, dicit, quòd minæ faciunt indicium contra illum, qui solitus est illas ad effectum ducere, & quòd sit solitus in eodē genere ma-
33 li, & non in alio genere, quia † ex diuersis non recta fit illatio, l. fin. ff. de calumn. l. Spadonem, §. qui iura, ff. de excus. tutor. & subdit, quod istud dictum semper allegatur pro mirabili, ad limit. regulæ qui semel malus: Sed si minans est homo vilis, & impotens ad talia, nec solitus minas exequi, vt in casu nostro, quod satis est probatum, & tunc secus est, d. l. 1. C. si quis Imper. maledix. nam lubricum linguæ facilè non debet trahi ad pœnam, l. famosi, ff. ad l. Iul. Maiest. & sæpè minus faciunt homines, quam dicunt, vt per Imol. in d. l. finali, & quòd faciunt tantum indicium cōtra solitum minas exequi, dixit etiam Angel. Aret. in tract. malefic. in d. verbo, quod fama publica, vers. quæro, quid si aliquis minatus, num. 39. & Gandin. in eod. tract. tit. de aliquibus quæst. var. in malefi. num. 14. & Paris in tract. Sindic. in d. verbo, tortura, el. 1. cap. 6. vbi dicit, quòd Iudex in hoc debet esse prudens, quia solent homines sub minis aliorum maleficia patrare, & tanto magis in casu nostro, vbi constat, quòd illi habebant alios inimicos, & nullo modo apparet, quòd dictus Dominicus minatus fuisset ipsi Nicolao mortuo.
Nec obstat dicto Dominico id quod obijcitur, quòd tanquàm solitus committere alia maleficia, præsumitur minas ad effectum duxisse, quia non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse, l. neque natales, C. de probat.
Ad hoc enim vt minæ prætensæ indicium faciant, necesse erat probare, ipsum Dominicum esse hominem malæ famæ, similia patrare, & minas suas ad effectum ducere, quia hoc est fundamentum intentionis Curiæ, & quilibet probare debet quod est suæ intentionis fun-
34 damentum, vt suprà dixi, cum in facto † consistant, & non præsumātur nisi probētur, l. in bello, §. captæ, ff. de capt. & postlim. reuers. l. quæcunque,

quæcunque,ff.de Publician.not.Bald.in c.cum dilectus,nu.5. de consuet.Mant.in Mantiss.ad 2.vol.cons.in cons.9.num.5. Menoch.in 2.libro præsumpt in 2.præsumpt. num.3. & in præsumpt.15. nu.7.lib.6. & sic per prædicta non obstant duo præmissa indicia.

Ad tertium pertransiens indicium, videlicet quod d. Nicolaus fuerit repertus mortuus,in loco in quo erat solus ipse Dominicus, breuiter

35 & succinctè respondeo, quod † iura in contrarium allegata militarent, quādo probaretur dictum Dominicum esse malum hominem, malæ conditionis & famæ,solitum similia patrare,vt not.Ang.Aret. in tract.malefi.in d.verbo,quòd fama publica,vers.quid autem si quis in strata,num.52.& ibi August. in addit. vel quòd concurreret inimicitia & mala fama,vt per Carrer.in pract.crim.in l.obseruare,in princip.in 13.indicio, nume. 127. at in casu nostro prædicta non concurrunt,& sic tale indicium non obstare videtur, tanto magis,vt iam est plenè probatum, præcedenti die fuerunt visi ibi homines insoliti, & fuit furto subtractus panis,quod super 26.exceptione deponunt quatuor primi testes, addentes quòd in tali loco sæpè mali conuersantur

36 homines,& solitum est,ibi furta patrari,quæ omnia faciunt † cessare præsumptionem contra d.Dominicum, & excusant ipsum, ita ut ab eo absit etiam omnis dolus,& culpa etiam leuissima,vt est glos.singular.in cap.cum venerabilis,de cons. ver. quam glos. dixit singularem Roman.in Singul.19.& consuluit Petr.Anchar. in consil. 283. incip. iure stricto. & illam glos.etiam ad hoc refert & sequitur Cremens. in suo not.150.incip. Mos puerorum Bononię. Et multa ad hoc allegat Hippol.de Mars.in consi.7.nu.26.vol.1.

37 Et quemadmodum quando sunt † hinc inde pares probationes,iudicandum est pro Reo,vt per Bald.in l.qui accusare,num.4. vers.vltimo nota.C.de eden.Abb.in cap.ad nostram,num.5.vers. ex quo infero, de probat. vbi inducit not.in cap.Ecclesia,el 2. de elect. & not. in cap.in nostra,de test.& glos.in cap.clerici,distinct.81.Ita etiam, quando ex præsumptionibus proceditur, & præsumptiones sint hincinde pares a paritate rationis; pro quo facit id quod dixit Salicet. in l.2.C. de probat. vbi dixit, quòd si Reus assumpsit in se onus probandi,licèt non probauerit,tamen per hoc non debet succumbere, pro quo allegat glo.in l.circa,ff.de probat.Cumque sit verisimile per prædicta probata, fuisse insultatos tam d. Nicolaum, quàm dictū Dominicum ab

38 alijs malefactoribus vt clarè apparent coniecturæ probatę,ista † verisimilitudo in huiusmodi probationibus attendi debet, l. cum de ætate, ff.de probat. l.ob carmen,§.si testes,ff. de test. Nam verisimilitudo coadiuuat præsumptiones,& probationes maximè Rei inquisiti,iuxta notata per glos. in l.2.post princ. in verbo legitimis, ff. de excus.tutor.& facit cap.cum causam, cum ibi not.de probat.semper enim in

ambi-

ambiguis benignior interpretatio sequenda est, l. si fuerit, in fine, ff. de rebus dub. & sic istud etiam indicium corruit, nec militat contra ipsum Dominicum inquisitum.

Quo ad quartum indicium acuitionis gladij, dico acuitionem minoris gladij non facere indicium, cum nõ connumeretur inter arma
39 prohibita, vnicuique † enim licet ferre minorem gladium pro pane incidendo, secundum glos. in Auth de arm. in verbo, minores, & Angel. in l. si pignore, §. furem, ff de furt. & Alexand. in addit. ad Bart. in l. fin. ff. ad l. Iul. de vi public. Aret. in consi. 80. nu. 6. & Felin. in c. ita quorundam, num. 2. de Iudę. vbi dicit, dictum Angel. in d. §. furem, esse singulare, refert & sequitur Cattell. Cotta in suis Memor. in verbo, armorum, & Afflict. in Constitu. Regni, Intentionis, num. 9. vbi allegat Bart. & Angel. & in l. 1. ff. ad l. Iul. de vi publica.

Accedit etiam ad prædicta communis & generalis consuetudo totius Italiæ & ferè totius mundi, quæ pro lege seruanda est, §. ex non scripto, vbi glos. in verbo, imitantur, Instit. de iure nat. & huiusmodi gladij vt plurimum feruntur à babulcis & rusticis, ac animalium custodibus, pro eorum seruitijs necessarijs, & pro pane incidẽdo, & non possunt eis vti, nisi acuant siue affilent, maximè quando nouos emũt, qui semper habent quandam grossitiem, vt plenè probatum extitit; Cumque vt iam fieri solet d. Dominicus acuisset gladium nouũ, qui acuitione indigebat pro eius necessarijs seruitijs, non est præsumendum, quòd eo vti voluisset ad alium, quàm destinatum vsum necessarium, & qui vtitur re ad destinatum vsum non est in dolo, vel in cul-
40 pa, nec incidit in delictum. Et quoties † alia coniectura quàm delicti potest ex facto colligi, nunquàm intelligere debemus delictum, vt dixi in Allegat. 41. num. 14. Et quod dicitur in contrarijs, quòd præparamenta
41 † emptionis, & acuitionis gladij faciunt indicium intelligitur, quando acuuntur arma prohibita ferri, vt in Const. Regni, Intentionis, & in homine malæ conditionis & famæ solito similia patrare: sed acuitio minoris gladij necessarij ad quotidianum opus, non facit præsumi malum, cum possit adaptari ad bonum, & ita intelligi debẽt omnia iura loquentia de gladij acuitione. Et si cum dicto gladio Dominicus interfecisset Nicolaum, vtique sanguis apparuisset, & appareret in
42 eo, nec vnquam eximi posset illius sanguinis macula, vt nos † diuturna experientia docet, quæ est rerum magistra, c. quam sit, & ibi glo. de elect. in 6. & in c. statutum, de rescript. eo. lib. 6. & no. Hippol. de Marsi. in consilio 24. numero 6. volumine 1. Inhumanum equidem esset, dictam gladij acuitionem ad indicium trahi, cum ex præmissis trahi nefas esset.

Quintum est indicium trepidationis, quòd minimè obstare videtur constat enim in processu dictum Dominicum esse pusillum, & pusillani-

43 pusillanimem,ac valde. Et licèt † erubescere, pallere,titubare,vel inconstanter loqui,vel aliquid polliceri, sint signa malæ conscientiæ, secundum Luc.de Pen.in d.l.quoties,C.de dignit. lib.12. tamen dicit ꝙ sunt aliqui, qui periculi magnitudine, vel ob cordis debilitatem aut pusillanimitatem hæc & similia agunt,secundum Ciceron.in 4.Rhetoricor.& ita dicit Paris in tract.Sindic.in verbo, tortura, el 1, c.5.numero 7. vbi refert vidisse quendam nobilem inculpatum de magno crimine intrasse aulam Corde, & cum vidisset eam,cecidit in terram, minxit sub se,& egestionem emisit, & tamen fuit repertus innocens: quapropter dicendum est, in huiuscemodi certam nō posse dari regulam, & maximè in rusticis qui rarissimè soliti sunt officialium facies videre, & cum inquiruntur & carcerantur plura faciunt motiua, & tantò magis d.Dominicus, qui fuit pluries examinatus ab olim Gubernatore tot minas torquendi,& suspendendi eum inferente,& valde mirum fuit, quòd in eius præsentia, præ nimio terrore, non obiit, & certè antequam ego fuissem d.Dominici aduocatus,cum mihi à fide dignis relata fuere hæc omnia, mirabar de ipso Dominico sic pusillo,quod ausus fuit tot interrogatorijs respondere. & hæc sufficiant pro eneruatione huius quinti indicij.

Sexto inducitur indicium mendacij,& variationis pro quo sufficerent proximè allegata,& certè quicunque, licèt practicus intercipere tur,si toties interrogatus fuisset, quoties ipse Dominicus interrogatus fuit,& tamen non inuenio ipsum in aliquo mendacem nec aliter varium,quare non potest sumi indicium,nec aliqua præsumptio,vel coniectura, & dato, non tamen concesso, quòd in aliquo paulùlum
44 variasset, non facit vim. Nam licèt quando reus † vacillat sit magna præsumptio contra eum, tamen Andræas de Isern. in Constitut. Regni, Si damna clandestina, in verbo, debet esse saluus, dixit hoc habere locum in teste vacillante,qui torquetur,& punitur ex officio,non autem in principali,qui interrogatur à Iudice & negat, seu fatetur,& postea dicit contrarium,quòd non torquetur,quia licèt cōtraria ponere, vel dicere propter suam salutem, l.nemo prohibetur, ff.de except.& not. Grām.in conf. Crim.21.num.29. & Carau. super Ritu Magnæ Curiæ Vicariæ,79.num.7. & 8. Tamen crudeles Iudices & sanguinem humanum sitientes, sæpe reum interrogant, vt in casu nostro,ad videndum si variat. Et quamuis conclusio esset,quòd variās possit torqueri,per doctrinam Bartol.in d.l.de minore, §.plurimum, num.4.ff.de quæst.& sequitur Angel.in tract.malefi.in d.verbo, quòd fama publica,in 9.q.nu.105.tamen,sicut dicimus in teste,quando modica est varietas & super remotis à facto principali, de illa uarietate nulla est habenda ratio, vt latè dixit Hippol. de Marsil. in Singul.76. communis conclusio.

Et

Et si diceretur, quòd variauit, dum fuit interrogatus cum quo gladio fuit insultatus ipse Dominicus, & vulneratus in eius manu, & respondit cum gladio suo, & iterum cum gladio insultantis, vbi vltra quòd non est, nec esse potest varius, cum eius dictum concordatur, tamen dato quòd esset, non esset varius super facto principali, sed super remotis, super quibus per tot atque tanta subtilia interrogatoria quilibet sapiens, nō tantum ipse Dominicus rusticus & ignorans, variasset, vnde eius † ignorantiæ & rusticitati est ignoscendum, per text. & ibi glos. & Bart. nu. 7. in l. si quis id, §. serui, ff. de iurisd. om. iud. & idem Bar. in l. 2. nu. 13. ff. si quis in ius vocat. non ierit.
45

Ad septimum prætensæ famæ publicæ indicium, respondeo, quòd ad hoc vt indicium ad torturam faciat, requiritur, vt sit formiter probata, videlicet quod testes dicant, † illud, de quo dicunt esse famā publicam, audiuisse à maiori parte populi, & non quòd audierūt sic publicè dici, vt testificantur testes Curiæ, & debebant etiam non interrogati dicere à quibus audiuerunt, nominando illas personas, vt plenè dixi in allegat. 33. núme. 32. cum plurib. seq. Et à Curia erat articulandum & probandum, personas à quibus audierunt testes illud, de quo est fama publica, esse honestas, & fide dignas, nam vbi lex vel statutum requirunt testes optimæ opinionis, vt in probatione huius famæ, est probandum & articulādum eos esse tales, aliàs non probant famam; ita no. Ang. in l. 2. § idem, nu. 4. vers. & not. est diligenter, ff. quemadm. testa. aperiant. & pro cautela tradit hoc Bar. in l. 1. §. si quis neget. num. 11. ver. sed si persóna ff. eo. tit. Alex. in cons. 82. nu. 3. vol. 1. Ias. in consi. 15 nu. 24. vol. 3. Dec in cons. 37. nu. 8. vers. & quando testes. Hippol. de Mars. in cons. 96. num. 3. vol. 2. & Gram. in cons. crim. 35. & dixi in Allegat. 44. nu. 4. Vnde cum non sit probatum, illos, à quibus fama originem traxit, esse probos & fide dignos, fama nō dicitur probata, & Curia hoc probare debebat, † cum erat suæ intentionis fundamentum, vt per Abbat. in c. bonę. nu. 15. de elect. Rom. in cons. 163. Marant. in Repet. l. is potest, nu. 199. ff. de acq. hæred. & est tex. in l. 3. & in l. cum q. ff. de prob. Debebant pariter isti testes causam exprimere, ob quam fama ita fuit orta, vt puta ex inimicitia, minis, iniurijs, vel ex alia consimili causa, vt per Bart. in d. §. plurimum, nu. 31. Salic. in l. ea quidem, nu. 11. C. de accus. Abb. in c. veniens, nu. 9. de test. vbi per alios Scrib. sed testes Curiæ non exprimunt, ergo &c. Sed adhuc dato, non tñ cōcesso, ꝙ fama esset formiter probata, † adhuc de per se non facit indicium, vt dixi in d. alleg. 33. nu. 39. Vndè cum formiter ipsa fama non fuerit probata ꝑ tot requisita in illius probatione, non obstat; nihilominus pro parte d. Dominici inquisiti plenè probata fuit eius bona fama, et in spē, † quę malā elidit, vt dixi in d. Alleg. 33. n. 40. & no. Hipp. de Mars. in cōs. 49. n. 65. & seq. vol. 1. & Bal. in d. l. ea quidē, C. de accus.
46
47
48
49

Restat modo respondere ad in contrarium adducta super Octauo indicio, in quo delinquendi obijcitur Consuetudo, quæ est tantæ potentiæ, vt reus possit non modo torqueri, sed ad mortem damnari, ut in ipso Octauo indicio dixi, & licèt ipsa contraria in se vera sint, tamē
50 in casu nostro nullatenus militant per diuersitatem facti, † ex quo etiam sequitur diuersitas iuris, l. si ex plagijs, à contrario sensu, §. in cliuo, ff. ad l. Aquil. cum similib. Duo enim sunt, quæ ad aggrauandum cumulantur, scilicet extractio gladij contra Ioannem Antonium de sanitate, & Verberatio patris. Quo ad primum præsuppono, quòd isti
51 minores gladij † non continentur sub appellatione armorum prohibitorum, vt est glos. in Auth. de arm. in verbo, minores, & Angel. in d. l. pignore, §. furem, ff. de furt. & per consequens qui extrahit huiusmodi gladios in rixa, nō tenetur pęna comminata in Const. Regni, Aspe-
52 ritatem, † qua cauetur, quòd extrahens arma prohibita, si non percusserit, puniatur duplicata pœna pro portatione armarum, quæ est vnius vnciæ, ergo extrahens & non percutiens punitur in duabus vncijs, dummodo arma prohibita extraxerit, vnde secus est, si gladiū nō prohibitum. Item dicta pœna imponitur, si extrahens à nemine prouocatus extraxerit, ut ibi, vtpote qui armis à nemine prouocatus &c. sin autem prouocatus fuerit, sequitur quòd impunè extraheret, ut est gl. in d. Constit. in verbo, Nemine, per l. qui cum maior, §. si libertus, in fine, ff. de bon. libert. nam inclusio vnius est exclusio alterius, l. cum prętor, ff. de iudic. & l. quod si minor, §. sed quod Papinianus, ff. de minor. & c. nonne, de præsumpt. Alex. in cons. 75. nu. 1. vol. 1. l. inter me & te, ff. de except. rei iud. Ergo ad propositum, duo copulatiuè requirūtur, ad hoc vt pœna illius Const. Asperitatem, imponi possit, scilicèt ꝙ extrahantur arma prohibita, & nulla sequatur offensio; & ꝙ extrahant absque aliqua prouocatione. In casu nostro non fuerunt extracta arma prohibita; sed gladius permissus, & nulla inde realis sequuta fuit offensio: immo prouocatus extraxit, quia pilas ex niue factas nōnulli in d. Dominicum derisiuè & iniuriosè iaciebant dando operam rei illicitæ contra tenorem bannorum, vnde prouocatus extraxit, & per consequens impunè; per d. l. qui cum natu maior, §. si libertus, in fine, ff. de bon. libert. & per tex. d. Constit. à contrario sensu, cum gl. prædicta. Et quatenus euaginauit gladium d. Dominicus, fecit vt refręnaret calorem admenantium niues, ne tristius euenisset; & iure licito, l. fi. §. filijs autem familiàs, C. de bon. quæ lib. & quia neminem vulnerauit, ignoscitur ei, l. qui falsam, ff. ad l. Corn. de fals. & no. Par. in d. trac. Sind. in verbo, tortus, c. 3. Mandauit Rex, nu. 10. ibi, non obstat euaginatio gladij. Et addo, ꝙ cum fuerit d. Dominicus prouocatus ad iram,
53 et si offendisset, † vel vulnerasset, minori pęna quàm ordinaria puniri debebat, per tex. in l. lex Iulia, ff. ad l. Iul. repetund. & Hipp. de Mars.

in conf.25.vol.1.& in conf.132.in fi.vol.2.Carrer.in suâ pract.§.circa, el 6.nu.157. maximè quia iracundia motus, &c. Item videtur fecisse
54 ad defensionem,quæ † cum sit de iure naturæ,l.vt vim,ff.de iust.& iure,nullo iure ciuili dirimi pōt,§.pen.Instit.de iure nat.gentiū & ciuili, & statutum disponens,ꝙ qui aliquem occidit,puniatur pœna capita-
55 li,† non includit illum, qui ad sui defensionem occidisse demonstrabit,vt per omnes Doctor.in d.l.vt vim,impunè.n.licet occidere nō solum aggressorem,l.2 & 3.C.ad l.Corn. de sicar. verumetiā si imminet periculum iniuriæ personalis,vt per Ias.in d.l.vt vim,nu.10.Bar.& Bal. in l.1.C.vnde vi.Idem Bar.in conf.15.Vannutius,lib.2.Ang.in l.is qui, C.ad l.Corn.de sicar.per gl.quam reputat ibi singularem. Clarum est, ꝙ qñ lex vel statutum pro delicto pęnam imponit, intelligitur,si fuerit cum dolo commissum,l.in lege Cornelia,ff.ad l.Corn.de sicar.Sali. in l.1.C.eo.tit.& ibi Azo.in Sum.& Raphael Cuma.in conf.134.Visis, in fine, versic.ad secundum; sed in casu nostro nullus interuenit dolus, ergo.

Et si diceretur, d.Dominicum non fuisse prouocatum a d. Io. Antonio,& propterea non fuit sibi licitum contra illum gladium euagi-
56 nare,respōdeo,ꝙ etsi ira & prouocatio † orta sit aliter,quàm ex facto d.Io.Antonij,adhuc excludit pœnam.ita no.Gram.in Decis.5.nu.21. Ex quibus igitur concludo d.Dominicum pro euaginatiōne dicti gladij nullam incurrisse pœnam, & quod non sapit delictum, quis sanus Iudex pro delicto iudicabit? Ad aliud delictum ꝙ ad aggrauandum in
57 ducitur,dico, ꝙ licèt contra filium † verberantem patrem possit iudex inquirere ex officio ob vindictam publicam, seu publicam pietatem,l.1.§.si filius,ff.de obseq.à lib.patr.præst. nō per hoc sequitur posse eum in corpus punire,vel aliqua alia graui pœna: nam & pro iniuria facta scholari,iudex similiter inqrit ex officio,vt per Bal.in Auth. Habita,C.ne fil.pro patre,tamen non reperitur iure cautum, posse iudicem aliam pœnam,quàm pecuniariam imponere;Et simile dicendum est in verberante patrem; quia cum ob paternam pietatem filiū non accusaret pater,lex introduxit propterea, posse ex officio procedi,ipsumque arbitrariè puniri,quod arbitrium non pōt ad corporalē pęnam extendi.Sed quicquid disponatur de iure cōi, hodie in Regno
58 circa hoc reperitur correctū:quia † non pōt pro omni delicto ex officio inquiri,nisi tantum pro illis,pro quibus venit imponenda pœna à relegatione suprà,& pœna mortis naturalis, vel ciuilis,aut mēbri abscissionis,vt in c.Regni.incip.Vt delatas,& in c.Ne tuorum, & in c.Si temporum alternata.& extat Pragmat.Regis Ferdinandi,incipi: Illustri Viceregi,quę est inserta post cap.235.Vt delatas,sub Rubr.de caus. crim.& ciuil.qua disponitur, non posse procedi ex officio nisi in causis criminalibus,& dicitur in ea,criminales esse illas, pro quibus impo

nenda

nenda pœna mortis naturalis, vel ciuilis, aut membri abscissionis, cæteræ verò inter ciuiles connumerentur. Sed in casu de quo quæritur, non reperitur posse huiusmodi pœna puniri, ergo minimè ex officio contra ipsum inquiri potuit, nec potest.

Sed dato sine veri præiudicio, quòd dictus Dominicus posset arbitrariè puniri, & istud arbitrium posset vsque ad exilium fortè annale extendi, prout nullo modo potest, vendicaret sibi locum, quando dolus interuenisset, vt suprà dixi; sed dato quòd verberasset, nullus interuenit dolus, sed magis ad necessariam defensionem, quia pater, ut
59 dicunt testes met Curiæ, cœpit acriter eum verberare, licuit † eidem Dominico se defendere, dict. l. vt vim, ff. de iustitia, & iure, in tantum quòd vnicuique pro tutela sui corporis licitum est offendere etiam Cardinalem, vt per glos. in cap. finali, in verbo, percusserit, de pœnit. in 6. refert & sequitur Angelan d. l. vt vim, in princ. & ibidem Ias. & Dec. num. 7.

Immò fortius, quòd in criminalibus quis fecerit ad defensionem suam, probatur per solas coniecturas, quæ iudicis arbitrio relinquun-
60 tur, quia † contra dolum præsumptum contraria probatio præsumptiua admittitur, secundum Innocen. & Ioan. Andr. in cap. 1. de præsumpt. at in casu nostro apparent non tantum coniecturæ sed claræ probationes, ergo &c.

61 Et facit quia † in delictis, in dubio præsumitur factum tempore licito, & permisso, secundum Bartol. & alios, in l. non solum, §. sed ut probari, cum concord. ff. de operis noui nunciat. l. merito, ff. pro socio. Ias. in dict. l. vt vim. numero octauo, Menoch. in libro quinto, præsumptio. in præsumptio. tertia, numero 128. Abbat. in capit. auditis, de rescriptis, ergo idem in proposito, arguendo de tempore ad modum, argumento, leg. miles, §. sed si ita, ff. de militari testamento.

Quapropter, dictus Dominicus taliter prouocatus, cum non sit iam puer, vt sic verberari publicè possit, motus calore magnæ iracundiæ etiam si excessisset modum, veniret tantum aliquali pœna pecu-
62 niaria plectendus, vt suprà retuli; etiam si † iracundia orta sit aliter, quàm ex facto dicti Iuliani patris, vt per Grammat. in d. Decis. quinta, numero vigesimoprimo, & est text. in l. lex Iulia, §. finali, ff. ad l. Iulia. repetundar. & ita dixit Roman. in l. cum mulier, numero 66. versic. aduerte tamen quia offensa, ff. solu. matrimon. & hoc dictum fuit pro valdè notab. & mirab. relatum per Felin. in cap. dilecti, nume. 12. versic. secunda declaratio, de except. ubi subdit, hoc dictum re vera esse mirabile, & per dicta iura, & nonnulla alia, ita dixit Grammat. in dicta Decis. quinta.

Et quando delictum in rixa committitur, etiam si quis occisus sit,

occidens non punitur pœna ordinaria, ita Grammat. in Decisio. 17.
63 Et si diceretur, † patri licere verberare filium ad correctionem, vt habetur Prouerb. cap. 23. ibi, Si enim percusseris eum virga, non morietur, & Ecclesiast. cap. 30. dico, quòd talis verberatio debet esse cum moderamine inculpatæ seueritatis, argum. text. in l. præceptoris, ff. ad l. Aquil. nam vt ibi dicitur, nimia sæuitia culpæ assignatur, & leuiter castigatus reuerentiam exhibet castiganti, asperitatis autem nimiæ increpatio, nec increpationem recipit, nec salutem, vt est text. in capit. cum beatus, §. leuiter. distinct. 45. Ad dictum Salom. Prouerb. 23. & Ecclesiast. 30. respondeo, quòd intelligitur in increpatione peccatorum pro salute animæ, dum dicit, tu virga percuties eum, & animam eius de inferno liberabis.

Item pater potest verberare filium puerum, non autem hominem excedentem vigesimum quintum annum, & tanto magis nō licebat dicto Iuliano d. Dominicum verberare, quia sedebat, & sedendo nihil mali operabatur.

64 Præterea, † quælibet causa etiam iniusta excusat à dolo, & subsequenter à pœna, vt per Paul. de Castro, in l. quicunque, nume. 7. C. de seru. fugit. & allegat glos. magnam in fine, in l. 1. ff. si quis ius dic. non obtemp. per l. igitur, ff. de liber. caus. & tanto magis, quia Iulianus pater dicti Dominici declarat, nunquam ipsum fuisse verberatum à dicto Dominico, sed dum ipse baculo Dominicum verberabat, ne verberaretur, strinxit se cum eo, vim faciens pro ereptione baculi à manibus ipsius, ad cuius corroborationem fuit probatum, dictum Dominicum fuisse obedientem patri in omnibus, & ipsemet pater hoc
65 fatetur, ipsum exculpando, narrando facti contingentiam, quæ † exculpatio prodest ipsi Dominico, ita quòd per eam puniri non possit, ita not. Bald. in l. 1. num. 31. & ibi Ias. nu. 10. C. comm. de legat.

66 Ad id autem † quod dicitur Exodi cap. 21. & Prouerb. quòd verberans patrem morte moriatur, non intelligitur, dico, gladio vltore, sed respectu animæ propter peccatum, & illa præcepta veteris testamenti in delictis puniendis non seruantur, vt iam de communi consuetudine videmus: per legem enim noui testamenti sublata sunt iudicialia veteris, vt est tex. in c. fin. distin. 6. §. his itaque. & Io. de Imola, in l. stipulatio hoc modo concepta, numero 5. ff. de verbor. oblig. & Diuus Thom. in 1. 2. quæst. 104. art. 3. Nam si secus esset, non esset differentia inter pœnam verberantis, & occidentis, qui punitur morte naturali, vt toto tit. ad l. Pompei. de parricid.

67 Et modo non obstat † reiteratio delictorum, ad hoc vt dicatur, quòd sit malę famę, quia mala fama vt noceat, debet esse in eodem genere mali, & non in alio, ita Bart. in l. Cassius, ff. de Senat. Bald. & Imola, in l. fin. ff. de hæred. institut. Alexan. in consi. 5. num. 3. volum. 1. & Gram.

in consf.crim.45.nu.31.& in Voto 30.nu.28.vbi dicit, quòd non sufficit,aliquem probari malæ famæ,si de alijs criminibus diuersis mala fama procederet,& nō in eod.genere mali. Et idem Gram.in Decis. 25. nu.7.dicit,dictam regulam, Semel malus, intelligendam esse in eadē qualitate delicti. Nam si quis aliàs verberauit aliquem, talis verberatio non facit præsumptionem demum quoad homicidium in alterius personam,& dicit hoc firmare Bald. in l. fin. ff. de hæred.instit. & ideo talis verberatio non faciet præsumptionem in causa homicidij: ita in particulari decidit Felin.in c.afferte,nu.11.de præsumpt.& plures alios Doctor.adducit ibi idem Gram. quos breuitatis causa non refero. Præterea, licèt ex delictorum reiteratione quis possit ad mortē condemnari:intelligitur,vt dixi, in delictis eiusdem generis dolo cōmissis, non autem calore iracundiæ, per prædicta. Verumtamen ne Dominans Iudicans in præsumpta reiteratione aliquod faciat fundamentum, dico istorum nullam habendam fore considerationem intuitu reiterationis,cū inquiratur de homicidio, & ita fuisse in Sacro Consilio decisum,refert Gram.in Decis.16 quæ quidem decisio omnia in contrarium adducta eneruat,& iura contraria volentia cōsuetum delinquere ad mortem posse condemnari,non seruantur,nec in condemnando admitti debent. Cum itaque spontè dictus Dominicus confessus sit,se passum insultum,& in eo fuisse vulneratum,nec ꝓbatur fuisse malæ famæ, & similia committere, suntque bonæ præ-
68 sumptiones pro eo, quarum quando † fuissent aliæ contrariæ, semper capiendæ forent quæ excludunt delictum, vt per Bart. Bald. Paul. de Cast.& Alex.in l.non solum,§.sed vt probari,ff.de noui oper.nunc. Rom.in cons.68.nu.8.& Gram.in Decis.15.nu. 5. & dixi in Alleg. 37. num.6.Et multæ sunt præsumptiones magis verisimiles quæ faciunt delictum excludere,inter quas est, quod dictus Dominicus reperitur vulneratus in eius manu,à parte intus,propter quod verisimiliter credendum est,quòd voluit se ab insultantibus defendere, & à manu insultantis gladium accepit, de qua verisimilitudine nonnulli testes benè deponūt. Altera clara immò clarissima præsumptio est,quòd d.Dominicus non aufugit, sed domum venit,nam si delictum commisisset,vtique fugam arripuisset,cum à communiter accidentibus, homicidæ post commissum delictum aufugiunt, vt similiter extitit proba-
69 tum, & † argumentum à communiter accidentibus in iure est validum & firmum, & multum attenditur, text.est not.in c.1.& ibi hoc no. Imola & Abb.de cleric.non resident.& tex. in l.ideo,& ibi glos. ff. de legib.& in l.quædam,§.nummularios,ff.de eden.& est glos. not. in l.neque natales,C.de probat.& ibi quoque Cyn.Bal.& Salicet.& tangit glos.in l.cum dotem,& ibi etiam Bald.C.de iure dot.& licèt sit regula,quòd non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse, cap.in

præsentia,de probat. & d.l.neque natales,cò quia probatio debet necessario concludere,quod est verum, sed fallit quando probatio concludit à communiter accidentibus, nam illa sufficit, quia lex præsumit pro eo, quod frequenter accidit;ita notanter dixit Felin. in c. in præsentia,num.17.ver.quarto limita,& est de mente Saliceti, Alex.& Iaf.in l.non hoc, C.vnde legit. & in tantum hoc est verum, quòd ex hoc solo debet dictus Dominicus absolui, quia manifestè & notoriè ista præsumptio indicat eius innocentiam,& facti veritatem se habere,prout ipsemet Dominicus dixit, & deposuit absque aliquo mendacio,& quod ipse deposuit, omnes testes Curiæ fatentur, & per eosdem comprobatur, quorum dicta acceptauit, ratificauit, & emologauit.

Et pro dicta præsumptione,immò clara probatione innocentiæ d. Dominici facit pulcherrimè: nam quoties ille contra quem fit crimi
70 nis inquisitio est in libertate,& publicè venit in ciuitatem,† vel sponte in iudicio comparuit, maximum ostendit innocentiæ indicium, quia potuisset fugam arripere, & non fugit, ita in proprijs terminis voluit Cæpol.in cons.crim.31. super homicidio, vers. decima & vltima,& sequitur Hippol.de Mars.in sua pract.§.diligenter,num.204.dicens,quòd non potest cadere in mentem sani Iudicis, quòd huiusmodi homines non sint innocentes,cum potuissent fugere, & non fugerunt;& facit quod not. Menoch. in 5. libro præsumpt. in præsumpt. 20.num. 54.

Et sic clarè patet,quòd quando sunt plures præsumptiones contra Reum, & plures in eius fauorem, præualent quæ sunt pro ipso Reo;
71 & non est mirum,cum † vna præsumptio tollat aliam,vt dixi in Alleg.37.nu.3.& idem dicimus in coniecturis, quia vna coniectura tollit aliam,vt per Fulgos. in cons.173.& Ang.in d.l. iniuriarum,§ si quis de honore,ff.de iniur.& Menoch. in 3. lib.præsumpt. in præsumptio. 104.num 24 Idemque dicimus in duobus verisimilibus, quia maior verisimilitudo tollit minorem,secundum Bald.in l.siue possideris, in fine,C.de probat. Iaf.in l.si extraneus,nu.11.ff.de cond.causa data. Menoch.in 1.lib.præsumpt q.30.nu.3.& Hippol. de Mars. in pract. §.diligenter,num.195.vbi dicit,esse valdè menti tenendum,quod si contra
72 Reum inquisitum † extat vnum indicium maleficij, & pro Reo sit probata bona fama, quòd isto casu Reus non potest torqueri vigore illius indicij quod habet contra se,secundum Bald. in l. fin. circa finē, C.de probat.& sequitur Alexan.in 3.addit.ad Bart.in l.fin. ff.de quęst. & sic de singulis dicendum est; At in casu nostro maiores innocentiæ præsumptiones habet ipse Dominicus inquisitus pro se, quàm Curia contra,& magis verisimiles, & iuri ac veritati consonas, ergo & cæt.
73 Tanto magis prædicta militant, quia † quando probationes essent

hincinde

hincinde pares, immò debiliores ex parte Rei, ſemper pro Reo eſt iudicandum, ſecundum Abb in c. ad noſtram, nu. 5. de probat. & dixi ſuprà in Allegat 37. nu. 5. & ratio eſſe poteſt: quia maior iuſtitia requiritur in Actore, quàm in Reo, ſecundum Bald. in l finali, numero octauo, C. de edicto diui Adrian. tollen. & Hippol. de Marſil. in conſil. 51. num. 42. volum. 1.

Non obſtat quod dicitur, Iulianum patrem dixiſſe *Dominico, o figlio traditore, che hai fatto,* quia de hoc deponit vnus teſtis, qui cum ſit ſingularis, non probat, vt ſuprà dixi, per l. iuriſiurādi, C. de teſt. & eſto quòd plenè probaretur, non ſonat delictum, quia eſt communis vſus loquēdi inter patres, cum vident aliquid mali inter filios, immo dictus teſtis mentitus eſt: Nam ſi hæc verba dictus Iulianus dixiſſet, vtique alij teſtes, qui ibi erant audiuiſſent, & in eorum depoſitionibus dixiſſent, vnde non eſt veriſimile hoc, quia non ſubeſt aliqua cauſa, propter quam
74 pater motus fuiſſet ad dicendum dicta verba, † & quod à veriſimili diſtat, falſitatis imago eſt, vt per Ruin. in conſi. 35. nume. 11. verſ. octaua præſumptio, volum. 4. Natta, in conſilio 633. numero 14. & Menoch. in 5. lib. præſumpt. in præſumpt. 20. numero 14. Crauet. in conſil. 134. numero 36. Hippol. de Marſil. in conſil. 32. num. 37. & in conſilio 49. & num. 32. & conſi. 65. num. 28. & in conſi. 74. num. 21. volum. 1. & vbi adducitur aliquid non veriſimile, non eſt admittenda probatio, vt not. in cap. quod ſuper, de fide inſtrum. & Afflict. in Conſtit. Regni, Si quem noſtrorum, in 4. not. nu. 6. in fine.

Ad illud autem, ſingula, quæ non proſunt, ſimul vnita iuuant, reſpondeo, quòd tunc ſingula vnita operātur, quando vnumquodque
75 ſingulorum de per ſe eſt plenè probatum, † quia plures probationū ſpecies non iunguntur, niſi vnaquęque de per ſe ſit perfecta, & plenè probata, ſecundum Bald. in l. ſi quis ex argentarijs, §. quod ſi plures, ff. de eden. quem refert & ſequitur Alexan. in conſi. 11. volum. 4. vbi dicit, quòd ſi fama non eſt plenè probata, non poteſt iungi cum alia ſpecie probationis, & dicit Bal. ita intelligere gloſ. in l. 2. ff. de excuſ. tutor. per l. 1. C. qui. num. tutel. Gram. in conſ. Ciuil. 59. nu. 32. & Hippol. de Marſ. in conſ. 20. nu. 52. cum ſeq. & idem in l. de minore, §. plurimum, num. 112. & in l. vnius, §. teſtes torquendi, nu. 2. ff. de quæſt. vbi allegat multa iura concordantia.

Et ſi diceretur, quòd an indicia ſint ad torquendum ſufficientia,
76 ſtatur Iudicis arbitrio, † dico, tale arbitrium regulari debere ſecundum regulas iuris, & debet eſſe iuri & æquitati conſonum: ita probat text. in l. prima, ibi, ita tamen vt legem non offendat, ff. de vſur. Rom. in conſi. 376. numero ſeptimo, vbi pro hoc allegat gloſ. in l. eas cauſas, ff. de condit. & demonſtr. Petr. Binsfeld. in tract. de confeſſ. malefic. in 2. membro, fol. mihi 271. Hippol. de Marſil. in conſi. 8. numero 25.

& in consi.15.num.17.& consi.18.num.37 & consi.20.nume.54. & in pract.crimin.§.diligenter,nume.24.& Paris.in consi.151.nu.14.vol.4. Vbi enim ex præsumptionibus proceditur, multum debet Iudex temperare sententiam suam, & maximè ne condemnet, vt dixit Innocent.in cap.quia verisimile, in fi.versic.nota tamen, de præsumpti. referens sententiam Salomonis, vt in cap.Afferte, extra eod.titu. vbi licet ex præsumptione adiudicauit filium vni mulieri non autem voluit alteram condemnare ad mortem, ad quam erat legitimè condemnanda, si legitimè esset probatum contra eam, quòd clam filium
77 alterius subripuisset. Item † non debet Iudex ad torturam procedere nisi cum causæ discussione, & absque mentis feruore, l.de minore, §.tormenta, ff.de quæst.nam nimis feruor in furorem conuertitur, vt dixit Roma.in consi.451.nume.11. & istud dictum sæpe in ore habuit Io.de Amic vt in consi.7.. .me.54.& consi.27.nume.39.& cons.
78 86 in fine & in consi.127.nume.. 7. Item † melius atque sanctius est, impunitum relinqui facinus, quàm innocentem condemnare, l.absentem, ff.de pœnis. ideo ex præmissis omnibus & singulis, cum non modo præsumptiuè, sed clare constat de innocentia dicti Dominici ex nonnullis verissimis coniecturis, concludo intrepidè dictum inquisitum penitus debere absolui, & liberari, præuia semper æquita-
79 te, quam † præ oculis Iudices habere debent, l. quod si Ephesi, ff. de eo quod certo loco. & ita de iure sentio, saluo semper saniori consilio. Laus Deo.

Claudius Tutius V.I.D.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Episcopi qui est presbyter in Ecclesia, non debet præcedere antiquiores.*
2 *Vicarius Episcopi an possit sine speciali mandato cõuocare Synodum Diocesanam.*
3 *Synodus Diocesana in quo loco possit celebrari, & conuocari.*
4 *Clericorum certus numerus statui potest in Ecclesiis.*
5 *Episcopus in quo loco possit commorari, & de causis cognoscere.*
6 *Conductor an teneatur stare conductioni factæ cum Prælato prædecessore.*
7 *Aequalitas est seruanda inter contrahentes.*

PLVRA capita continent vestræ Reuerendissimæ dominationis literæ, quibus (vt teneor) singulatim tamen, & breuiter re-
1 spondeo. & ad primum caput dico, quòd Vicarius, † qui est Presbyter in Ecclesia, antiquiores Presbyteros in Choro, & processionibus præcedere non potest, sed debet esse in eodem loco, in quo stabat, & incedebat ante quam fuisset creatus Vicarius, secundum Gemin. & Franc. in cap. a collatione, nume.4. de appellat. in sexto.

Cassan.

Caſſan in Catalog. gloriæ mundi, in 4. parte, in conſid. 45. & 48. & Rebuff. in pract. benefic. in forma Vicar. Archiep & aliorum collat.
2 nume. 28. Qui Vicarius † Diœceſanam Synodum conuocare minimè valet, ſi ad id ſpeciale mandatum non habet, vt per Abb. in diſput. 1. colum. 17. nume. 28. verſi. item non omnes. Henric. de Bohic. in tract de Synod. Diœcęſ. Epiſc. in 2. par. nume. 2. & ſequ. & Rebuff. in
3 d. pract & in cit. Rubr. nume. 151. Quæ ſynodus † tum ab Epiſcopo, tum ab eius Vicario, ſi ſpeciale mandatum habebit, conuocari poteſt in qualibet terra, & loco ſuæ Diœcęſis. Facit text. in cap. Abbates, & ibi gloſſ. 18. quæſt. 2. & per Henric. de Bohic. in citato tracta. in prima
4 par. quæſt. 10. nume. 56. Quo ad ſecundum dico, quod in † Eccleſijs certus clericorum numerus ſtatui poteſt, cap. ex parte, in fi. de conceſ. præb. cap. in nono, diſtinct. 21. cap. quoniam, de vita, & honeſt. cleric. gloſſ. in cap penult. in verbo, diminuti, de conſtitut. gloſſ. in cap. conſtitutus, de reſcript. l. in Eccleſijs, C. de Epiſc. & Cleric. & in Auth. vt determin. ſit numer. cleric. & Arer. in l. non plures, nume. 1. C. de ſa-
5 croſanct. Eccleſ. Quo ad tertium dico, quòd Epiſcopus † reſidere, & commorari poteſt in qualibet terra, & loco ſuæ Diœceſis, & ibi cognoſcere de cauſis, cap. cum Epiſcopus, de offic. ord. in 6. vbi gloſſ. Archidiac. Franc. & Gemin. & de hoc nouiſſimè per Concil. Tridenr. in
6 Seſſ. 23. cap. 1. §. quoniam autem. Quo ad quartum, dico, quod † conductor ſtare, & perſeuerare in conductione primæua facta cum prædeceſſore Prælato mortuo non tenetur, l. qui fundum, ff. locati, & no. Borgn. Caualc. in repert. primę part. Deciſ. in verbo, locator pręlatus, in fi. & in Deciſ. 39. nume. 58. vol. 3. fol. 1034. & Rodoan. in tract. de rebus Eccleſ. non alien. quæſt. 57. nume. 77. fol. 332. & Io. Fab. in l. emptorem, C. de loc. & cond. Et quemadmodum Prælatus ſucceſſor non tenetur ſtare colono, ita & colonus non tenetur ſtare conductioni fa-
7 ctæ cum prædeceſſore Prælato mortuo, cum † æqualitas ſeruanda ſit inter contrahentes, l. ſi id quod, §. fi. ff. de reſcind. vend. l. penul. in fi. C. cōm. diuid. & Crauet. in conſ. 428. nu. 15. vol. 3. Hæc ſunt quæ ſcribere volui currenti calamo de ordine veſtræ Reuerendiſſ. dominationis, cui me poſt oſcula manuum plurimum commendo. Laus Deo.

Claudius Tutius V. I. D.

S V M M A R I V M.

1 *Epiſcopus an poſſit petere ſubſidium charitatiuum.*
2 *Prælati inferiores Epiſcopo, an poſſint petere ſubſidium charitatiuum.*
3 *Generales ordinum an poſſint ab eorum ſubditis petere ſubſidium charitatiuum.*
4 *Capitulum Eccleſiæ Cathedralis an teneatur præſtare Epiſcopo ſubſidium charitatiuum.*

Subſidium

5 *Subsidium charitatiuum ex quibus causis peti possit.*
6 *Episcopus loci an possit subditos cogere ad subsidium charitatiuum.*

1 NVLLI dubium est, Reuerendi in Christo Fratres, Episcopum † petere posse a suis subditis charitatiuum subsidium, quòd not. in tex. in cap. conquærenti, de offic. ordin. cap. cum Apostolus, §. prohibemus, de censibus, cap. quia plerique, de immunit. Eccles. & not. Boer. in Decis. 133. in prima par. & Gramm. in Decis. 88:
2 quod petere † non valent alij Prælati Episcopo inferiores, nisi hoc ex priuilegio, aut consuetudine haberent, vt per Host. & Abb. in d. cap.
3 cum Apostolus, & Feder. de Sen. in consi. 218. vel nisi † essent superiores, & capita alicuius ordinis, vt sunt Generales totius Ordinis Heremitarum, & similium, vt per Calder. in consi. 3. de Censibus, & Boer. in d. Decis. 133. vbi dicit, quòd regulariter subsidium charitatiuum præ-
4 scribi non potest, nu. 9. Ad quòd subsidium † præstandum Episcopo tenetur etiam Capitulum Cathedralis Ecclesiæ, secundum Bald. in c. vt præteritæ, versi. quæro quid si bona, nu. 4. de elect. & Remig. Gond.
5 in tract. de subsid. charit. in quæst. 53. fol. 146. Causæ † vero, ob quas talé subsidium peti potest ab Episcopo, ponuntur per Afflict. in Constitut. Regni, Quamplurimum, Boer. in Decis. 134. Felin. in cap. pastoralis, in fi. de offic. ordin. & Bertach. in suo Repert. in verbo, Subsidiũ.
6 Ipsemet † autem Episcopus potest subditos per censuras (si opus fuerit) cogere ad sibi tale subsidium dandum, vt per Boer. in Decis. 136. Si verò illud petit a laicis, qui essent subditi ipsi Episcopo, tunc non potest ipse per se, sed debet habere recursum ad Sacrũ Regium Consilium, vt not. per Afflict. in Decis. 136. Gramm. in Decis. 88. & per Io. Anton. Nigrum, super Cap. Regni, 161. nume. 17. quod est notandum pro terris Montemurro, & Armento, quarum terrarum est Baro Illustrissimus, & Reuerendiss. Episcopus Tricaricensis. Laus Deo.

Claudius Tutius V. I. D.

SVMMARIVM.

1 *Princeps quæ iuris naturalis sunt omittere non potest.*
2 *Citatio est de iure diuino, & dicitur substantialis solemnitas.*
3 *Citatio est quoque de iure naturali.*
4 *Sententia lata in fauorem absentis non citati, est ipso iure nulla.*
5 *Citatio requiritur etiam de iure communi in quolibet actu.*
6 *Consanguinei in quarto gradu coniuncti, inter se matrimonium contrahere non possunt.*
7 *Papa non potest supplere consensum iure naturæ requisitum.*
8 *Matrimonium quando denuo contrahendum sit.*

AD

AD duo quæsita per vestram Dominationem, taliter respondendum videtur: ad primum dico, quòd quamuis à Princi-
1 pe † omitti possint nonnullæ iuris solemnitates, tamen quæ iuris naturalis sunt, vt sunt citationes, omitti nō possunt, vt per Doct in l. vt vim, & ibi Claud. Seisell. colum. 1. ff. de iust. & iure. Socin. sen. in
2 cons. 66. col. 16. vers. sextus, & vltimus casus, vol. 2. Estque † ipsa citatio de iure diuino, vt probatur in Genesi, cap. 3. & in Clement. Pasto-
3 ralis, in §. cæterum, de sent. & re iudicata. patet † ipsam citationem esse iuris naturalis, vbi per Imol. & Zasi. not. in l. 2. §. eodem tempore, ff. de orig. iuris, & allegat Bald. in l. fi. C. de legib. qui notant, quòd citatio iure naturali requiritur, quam Princeps nequit tollere, & no. Petr. Duen. in Fallent. regul. 92. Estque adeò substantialis ista citationis so-
4 lemnitas, quòd si absque ea † sententia in fauorem absentis non citati proferatur, erit ipso iure nulla, per ea quæ not. Bart. & Bald. in l. ea quidem, C. quom. & quan. iud. & Alex. & Ias. atque idem Bart. in l. furioso, ff. de re iud. vbi testantur de communi opinione, & Bart. not. in
5 Extrauag. Ad reprimend in verbo, figura, circa finem. Immò † & in quolibet actu fieri, & parti notificari debet, etiam de iure communi, vt per Felin. in cap. cum olim, nume. 11. de sent. & re iudic. Ex quibus sum voti, nullam prouisionem fore faciendam, non citato prius ipso D. Ioanne ad dicendum causam, quare priuari beneficio Ecclesiastico non debet. Quo vero ad secundum caput, dico, quòd cum constat,
6 Conradum, & Rudigondam † esse in quarto consanguinitatis gradu coniunctos, quòd matrimonium inter eos contrahi absque summi Pontificis Dispensatione non poterat, cap. non debet, de consangu. & affinit. quod cum contraxerint, est nullum, d. cap. non debet, nec per superuenientem dispensationem cohabitatione, & copula inter ipsos carnali subsequente tale matrimonium incipit valere, cum Papa
7 † non possit supplere consensum iure naturę requisitum, vt per Abb.
8 & Io. Andr. in cap. ex nouo, qui fil. sint legit. & ideo necessum est, † vt illa dispensatione obtenta, denuo matrimonium contrahant, seruata forma Decretorum Sacri Concilij Trident. in Sess. 24. cap. 1. sub Decret. de reformat. matrimonij, & not. Nauar. in Manual. Confess. cap. 22. nume. 47. & 86. & ita dico. Laus Deo. *Claudius Tutius V. J. D.*

S V M M A R I V M.

1 *Tutor tenetur de iure ciuili pecuniam pupilli dare ad vsuram.*
2 *Vsura est contra ius diuinum, naturale, & positiuum.*
3 *Vsura exerceri non potest etiam pietatis occasione.*
4 *Tutor in quibus rebus pecuniam pupilli debeat ponere.*
5 *Tutor tenetur pupillo ad interesse, si suam pecuniam ad aliquod lucrum non ponit.*

QVOD

1 QVOD tutor † pupilli pecuniam ad vsuram dare debeat, habetur tantum ex iure ciuili, vt in l.Tutores, la seconda, C.de
2 administr.tutor. & in l.quoties,ff.eod.tit. Sed quia † vsura est contra ius diuinum,naturale,& positiuum,vt in Psalm. 14. ibi: Qui pecuniam suam non dedit ad vsuram. Et in Deuterono. cap.23. in Exod.cap.22. & in Ezechiel.cap.18. extra, tot.tit. de vsur.& not.Conrad. in tract.de contract. quæst.22. & 23. Couar. in 3.lib.var.
3 resolut.cap.1. 2. & 3. & Iul.Clar.in 5.lib.recept.Sentent.§.vsura,† quæ vsura exerceri etiam pietatis occasione non potest, cap. super eo, de vsur dictæ leges ciuiles (vt rectè Doctores pij, & Catholici tradunt) cōcedētes vsuras,sunt a Canonibus reuocatæ,vt refert Petr Binsfeld. in cap. super eo, in 4.quæst. in prima conclus.de vsur.ergo benè fecit
4 Tutor non dando ipsam pecuniam ad vsuram. Verum † debebat ipse tutor dictam pupilli pecuniam expendere, & in emptionem prædiorum ponere, aut in aliam iustam negociationem, vnde aliquod licitum lucrum percipere potuisset ipse pupillus, vt per Barr. in l. qui repertorium,§.si post depositionem,ff.de administr.tutor. Roman.in consi.28.Visa facti serie.Bald.in l.fi.C.de condict.indeb.Dec.in consil. 192.In casu proposito non laborando.Couar.in d.3.lib.var.resol.ca 2. nume.1.& Salicet.in Auth Nouissima,C.de administra.tutor. Quod
5 cum non fecerit, & tenuerit illam pecuniam ociosam in arca, nulli dubium est,ipsum Tutorem pupillo teneri ad interesse, ad quod iustè a Iudice condemnari debet, vt not.in d.§.si post depositionem, & per Doct.in supra citatis locis.Et ita iuris esse teneo,& consulo, saluo &c.

Claudius Tutius V. I. D.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum calumniæ debet in Iudicijs præstari a partibus.*
2 *Iuramentum calumniæ potest tacitè a partibus omitti.*
3 *Iuramentum calumniæ debet præstari in arbitris.*
4 *Arbitri non possunt articulum causæ alteri delegare, & nume.7.*
5 *Arbiter æquiparatur delegato.*
6 *Delegatus an possit subdelegare articulum causæ.*
8 *Appellatio in prouisione facta a delegato conceditur.*
9 *Appellatio in prouisione facta ab arbitro denegatur.*
10 *Feriæ an locum habeant in arbitris.*
11 *Acta facta a Iudice, seu ab Arbitro diebus feriatis, sunt nulla.*

1 NVLLI dubium est, in † iudicijs præstari debere calumniæ iuramentū,per text.in l.1.& 2.C.de iureiur. propter calumn. præst.& gloss. fi. in fine, in cap.cum dilectus, de arbitr. quod

2 expressè a partibus remitti non potest,d.l.2.§.sed quia,sed † tacitè sic, l.de pupillo, §. qui opus nouum, ff. de noui oper. nunc. & ibi not. & cap.1.§.propter omissum, de iuram.calumniæ,in 6. Facit gloss. in c. si diligenti,in verbo,manifestè patet, de foro competent. ita dicendum
3 est in arbitris, per regulam l.1.vbi gloss. ff.de recept. arbitr. l.cum antea,§.sin autem minimè,vbi glo.in verbo subscripserint, & §.plenius, vbi gloss. in verbo, conuentum, C.eod.tit. l.rem non nouam, §.cum igitur,C.de iudic.& faciunt not.per Bart.Bald.Paul.de Cast. & Salice. in Auth.Offeratur, C.de lit.contest. cum eadem sit ratio. Dum ergo pro parte Nicolai Iacobi de Angoia fuit tale Iuramentum petitum, parti aduersę omnino esse pręstandum dico.Quo vero ad secundum
4 caput, dico, quòd Arbiter † totam causam, vel vnum articulum alteri delegare non potest, per text. apertum in l.non distinguemus, §. quæsitum, & l.in compromissis, ff. de recept. arbitr. & potest pro ratione assignari,quia videtur quòd a partibus compromittentibus fuit electa industria personæ,a qua discedi non potest,l.vnica,§.ne autem, C. de caduc.tollend. l.nemo est qui nesciat, ff. de duobus reis, & cap. quoniam Abbas, de offic. delegati. Et sic testium receptionem non esse delegandam, sed ab Arbitro recipiendos, & examinandos esse
5 affirmo. Nec obstat si diceretur, † Arbitrum in omnibus delegato Iudici æquiparari, cap.vno delegatorum, de offic. delegat. & tamen
6 † Delegatus subdelegat articulum causæ, vt in Clement. 1. de offic. delegat. facit l.solet Prætor, ff. de iurisdict.omnium iudic. & sic dicto Delegato non est impedimento illa exceptio de electione industriæ personæ: Nam respondetur, quòd allegata in contrarium procederent, quando in iure non daretur in aliquo casu expressa dissimilitu-
7 do, vt in † casu nostro, vbi habemus text.expressum in contrarium, videlicet, d. §. quæsitum, ibi, partemque sententiæ, vbi patet arbitrum non posse certum articulum delegare, & paulò post, ibi, idem si iubeat, vbi patet non posse arbitrum, sibi concessum alteri communicare. Ex hac alia ratione moueor ad ita dicendum, quia maius præiudicium partibus oriretur si Arbiter delegaret, quàm oriatur
8 ex delegatione Iudicis delegati, propter appellationem, quæ † in prouisione delegati Iudicis conceditur, cap.cum cessante, de appel-
9 lat. sed † in sententia Arbitri denegatur appellatio, l.diem proferre, §. stari autem, ff. de arbitr. Circa tertium, & vltimum dubium, dico,
10 quòd quemadmodum feriæ † in Iudicijs obseruantur, & locum habent, ita & in Arbitris, per text. in l.idem Pomponius, §. finali, l. si feriatis, & l.diem proferre, § si quis litigatorum, ff.de Arbitr. & sicut
11 Iudex † procedendo in causis feriatis diebus, nulliter procedit, & facit acta nulla, l. 1. ff. de fer. l. si vt proponis, la prima, C. quomod. & quan.iud. l.omnes, C. de fer.& cap.1. extra, eodem titulo, idem pati

ratione

tatione facit acta nulla Arbiter procedendo dictis diebus feriatis, per regulam dicta l. 1. ff. de Arbitr. & dicta l. cum antea, §. sin autem, & §. plenius, C. eodem titulo, & dicta l. rem non nouam, §. 1. C. de iudic. Et sic concludo, diebus feriatis non esse ab Arbitro procedendum in causa. Laus Deo.

Claudius Tutius V. I. D.

F I N I S.

